

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08362

IN MILHOME-TSAYTN

Shmarya Levin

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אין מלחמה-צייטען

צווייטע זאמלונג

אין מלחמה-צייטען

(בלעטער פון א מאגע-בוך)

צווייטע זאמלונג

פון

ד.ר. שמריה לעווין

אמעריקאנער ציוניסטישע פערעראציאן

ניו יארק

1917.

Copyright 1917
by Federation of American Zionists

PINSKI-MASSEL PRESS
84 BOWERY, N. Y.

448

מיון ליעבען ברודער אליעזר.

אינהאלם - פערציכנים

9		פון דעם אַרויסגעבער־קאָמיטע
11		דער נאַציאָנאַליטעט־קאָמפּף נאָך דער סאַציאַלער רעוואָלוציאָן
18		ראַסע־מהעאַרע און דער אידישער נאַציאָנאַליזם
38		דער ציוניסטישער אַני מאַמין פון אַ סאַציאַליסם
43		נאַציאָנאַלע צולאַזענקייט און גלות־פּסיכאָלאָגיע
48		צוריק פון דעם „כּוּתל מערבו“ פון דער אַסימילאַציאָן
53		געבילדעטע במלכות און אמת'ע פּאָלקס־געפיהלען
59		די אידישע סאַציאַלדעמאָקראַטי און די פּלוטאַקראַטי
64		וואָס פּאָדערען מיר און וואָס פּערלאַנגען מיר
69		די פּערביטענע יוצרות
74		רעפּאַרם און יודענטום
88		געזעצמעסיגקייט אין דער געשיכטע
98		רוסישע רעגיערונגס מאַקטיק אין אידישען לעבען
103		שטאַטסמענער און גבאים
108		עמיגראַציאָן נאָך דער מלחמה
113		די אַמעריקאַנער אידען און די אידישע צוקונפּט
118		מיליטאַריזם פון דער לינקער זייט
123		די אַנאַרכיע פון אונזער פּאָלקס־לעבען
128		אידישע פּאַרטייען און אידישע שונאים
133		מלוכה, מדינה, פּאָלק און נאַציאָן
138		די אמאָליגע און היינטיגע אַסימילאַציע
143		נאָהענטע און ווייטע
147		די צוריקוואַנדערונג פון דעם יודענטהום
152		פּאַטריאַטען
157		נייע כּלי זין — אַלטע געגנער
161		נאַציאָנאַליזם און סאַציאַליזם
176		אַ דוחק אויף זוערשער

זייט	
182	נאָר אַ שפּאן פון פעסטען באַדען
188	דאָס נייַטראַלע יודענמחום
194	קייַן נדחת אין ציוניזם
200	די גייסטיגע קראַפט פון אידישען פּאָלק
206	מדה כנגד מדה
212	ברייַטע און ענגע אידעען
217	אונזער וועג, אונזער שפּראַך
222	ווער פּראָוואַצירט אַנטיסעמיטיזם?
228	מיתת נשיקת
233	די פּסיכאָלאָגיע פון „אַנדערען“
238	וואַכעדיגע צדקה און נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ
243	צייט פּראָגען
256	יום טוב שני של גלויות
261	„אויב“ מױס דרױ פאַסיקלעך
265	אידישע צוקונפט אין אַמעריקאַ
296	דער גרויסער מאַמענט
301	דער מאַמענט און זײַן פאַרבערײַסונג
306	פאַסיווע און אַקטיווע אסימילאַציע
311	דער פּערראַט

פון דעם אַרויסגעבער-קאָמיטע.

די פּאָרליגענדע זאמלונג „אין מלחמה-צייטען“ איז אַ פּאָרטע צונג פון דער אַרטיקל-זאמלונג איבער די נאַציאָנאַלע פּראָבלעמען פון אידישען פּאָלק אין ליכט פון די מלחמה-געשעהעניסען, וועלכע איז ערשיענען אין בוך-פּאָרם, אונטער דעמוועלבען טיטעל, צו ענדע פון יאָהר 1915.

מען קאָן מיט זיכערהייט בעהויפטען, אז דיווע אַרטיקל-סעריע האָט מעהר ווי אירגענד וועלכע אנדער פּראָפּאָגאַנדא בייגעטראָגען צום זיענרייכען מאַרש פון דער נאַציאָנאַל-אידישער דעמאָקראַטיע אין איהר האַרטען קאַמפּף מיט אונזערע ענטנאַציאָנאַליזירטע עלע-מענטען פון אלע לאַגערען אין דיעזען לאַנד.

אין דיעזען זין איז דער פּאָרליגענדער צווייטער באַנד פיעלייכט נאָך וויכטיגער און אינטערעסאַנטער פון זיין פּאָרגענגער, ווייל ער ענטהאַלט מייסטענס די אַרטיקלען, וואָס זיינען געשריבען געוואָרען אין רעכטען ברען פון דיעזען קאַמפּף. וועהרענד די ערשטע זאמלונג איז געווידמעט הויפטזעכליך צו דער בעגרינדונג און פערטיעפונג פון'ס אידיש-נאַציאָנאַלען געדאַנק, וואַרפט די צווייטע זאמלונג מעהר ליכט אויף די האַלטאָזיגקייט פון די געננערישע אַרגומענטען. מיר לאָזען אַרויס דיעזען באַנד, פיהלענדיג גאַנץ זיכער, אז דאָס בוך וועט אויף דעם בעסטען אופן אויספיהרען זיין שליחות און אריינבריינגען אין דער אידישער וועלט מעהר נאַציאָנאַלעס זעלבסט-בעוואוסטזיין און מעהר ווידערשטאַנדס-קראַפט, און פעהוואַנדלען האַלב-וואַרמע, פון ווייטען שטעהענדע סימפּאַטייער אין איבער-צייגטע און איבערגעבענע אנהענגער פון דער אידישער פרייהייטס-בעוועגונג.

דאָס אַרויסגעבער-קאָמיטע.

דער נאציאנאליסטישער קאמפף נאך דער סאָ- ציאלער רעוואָלוציאָן.

נאָך אַט דאָ ניט לאַנג, מיט אַ פּאָר צעהנדליג יאָהר צוריק, האָט יעדער, ווער עס האָט נאָר געלעגט געוויכט דערויף צו בעטראכט ווערען אין דער געזעלשאפט אלס אַ פּראָגרעסיוו דענקענדער מענש, געמוזט זיך ערקלעהרען געגען יעדען נאציאנאליזם. נאציאנאליזם און פּראָגרעס זיינען געווען צוויי געגענוצע, וועלכע שליסען אויס איינער דעם אנדערען. ניט נאָר די ראדיקאלע עלעמענטען, אפילו געוועהנליכע „אינטעליגענטען“, געבילדעטע בעלי-בתים, האָבען דאָס געהאלטען פאר אַ פּחיתת הכבוד, צו בעשעפטיגען זיך מיט דעם נאציאנאליען פּראָבלעם. די אָנגענומענע סכעמאַ האָט גע-הערט צום אַלף בית פון בילדונג: צוערשט איז געווען דער מענש, דערנאָך די פּאמיליע, דער שבט, דאָס פּאָלק, און צום סוף די מענש-הייט. דאָס איז דער „שיר המעלות“ פון דער מענשליכער ענטוויקלונג. וועט מען דאָך ניט אַרונטערקריבען פון דער העכערער, אָדער זאָגאר פון דער העכסטער שטופע און אַראָבלאָזען זיך ווידער ניי-דעריגער. דאָס וואָלט דאָך ניט געווען קיין פּראָגרעס.

די סאציאליסמען פון פּערשיעדענע מינים האָבען דאָס בע-טראַכט זאָגאר פאר אַ הייליגען סאציאליסטישען חוב צו בעקעמפּ-פען דעם נאציאנאליזם אין וואָרט און שריפט. זיי זיינען געווען איבערצייגט, אז דער נאציאנאליזם קאָן נאָר שערלדיך זיין פאר זייער אירעאל, ווייל ער טהיילט איין די מענשהייט אין פּערשיעדענע גר-פען, ווייל ער לייגט ארויף אויף דעם איינצעלנעם בעזונדערע חובות צו זיין אייגענער גרופע און שלינגט איין אויף אזא אופן אַ חלק פון דער אויפמערקזאמקייט און דער ענערגיע פון דער איינצעלנער פּערזאָן אויפ'ן חשבון פון דער מענשהייט.

מעהר פון אַלע האָבען בעקעמפּט דעם נאציאנאליזם די סאָ-ציאל-דעמאָקראַטען, ווייל נאָך דער מאַרקסיסטישער תורה איז דער

נאנצער נאציאנאליזם בעטראכט געוואָרען ווי א בעגלייטער־שיינונג פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפטליכער אָרדנונג, און עס איז געווען קלאַר פאַר יעדען מאַרקסיסט, אז מיט דער אָבשאַפונג פון דעם קאפיטאליזם, וועט דער נאציאנאליזם פערשווינדען פון זיך אליין. נאָך מעהר, יעדער מאַרקסיסט האָט בעטראכט דעם נאציאנאליזם אלס אן אויסגעטראכטע מעשה, אלס אז ערפינדונג פון די הערשענדע קלאַסען, כּדי צו פערדונקלען דאָס בעוואוסטזיין פון דעם פּראָלעטאריער. צום זעלבען צוועק, צו וועלכען די רעליגיאָן, וועלכע איז געשטאנען אין דיענסט פון דעם קאפיטאל, האָט אויסגעטראכט יענע וועלט מיט דעם גן־עדן און גהינום, האָט די בורזשער אַזיע אויסגעטראכט דעם נאציאנאליזם אויף דער וועלט. די בעסטע מאַרקסיסטישע רעדנער און פּאָליטיקער האָבען פערטהיידניגט דיעזען שטאַנדפּונקט, און די בעסטע טהעאָרעטיקער פון דער סאָציאַלידע־מאָראַטישער פּאַרטיי האָבען איהם בעגרינדעט „וויסענשאַפּטליך“ אין זייערע שריפטען.

די הערשענדע נאציאנאליזם האָבען וועניג וואָס דערפון געליטען. דעם נאנצען הויז פון דער פאלשער לעהרע האָבען געהאַט די שוואכע נאציאנאליזם, וועלכע זיינען געווען געצוואונגען צו קעמפּען פאַר זייער קיום ניט נאָר אנטקעגען אַ פיינרליכע רעגירונג, נאָר אויך קענען די פּאַרטיטליכע עלעמענטען פון דער געזעלשאַפּט, קענען איהר אויפגעקלעהרמען טהייל, קענען די טרעגער פון די פרייהייטליכע אידעען. אין וועלכער הינזיכט האָט קויטסקי, צום ביישפּיעל, געקאָנט שאַדען מיט זיינע שריפטען, וועלכע זיינען געריכטעט אנטקעגען דעם נאציאנאליזם, דעם דיִיִטשען אַרבייִטער טער אָדער סתם דיִיטשען אינטעליגענט? דער דיִיטשער אַרבייטער אָדער סתם אינטעליגענט האָט צוליעב קויטסקי'ס שריפטען, ווען ער האָט אפילו מודה געווען אין זייער ריכטיגקייט, אויף איין האָר ניט געענדערט זיין לעבען. ער האָט געשיקט זיינע קינדער אין די זעלבע דיִיטשע שולע, ער האָט געזונגען די זעלבע דיִיטשע ליעדער, האָט אָבגעדינט די זעלבע דיִיטשע ימים־טובים ווי די אנדערע מיטגלידער דער פון דער דיִיטשער געזעלשאַפּט. צוליעב די קאָסמאָפּאָליטישע פּרעדיגט אין דאָך דער דיִיטש ניט געווען מחויב אָבצוזאָגען זיך פון

זייז שפראך, פון זיינע מנהגים, פון זייז פערנאנגער-
 הייט און פון זייז צוקונפט. דער בעגריף פון דער אלגע-
 מיינהייט, פון דער מעגש הייט האט זיך פאר יעדען
 דייטש צוזאמענגעשמאלצען מיט דעם בעגריף פון זייז אייגענער
 סביבה. די קאסמאפאליטישע פרעדיגט האט אויך ניט געקאנט הא-
 בען קיין פראקטישע בעדיימונג פאר דעם ענגלענדער, פראנצויז,
 רוס און אז. וו. זי האט קיינעם פון זיי ניט געצוואונגען עטוואס
 אויפצוגעבען פון זייז פאקטור און אונטערמען א נייעם
 פאקטטהום:

א נאנץ אנדער השפעה האט אָבער די זעלבע פרעדיגט גע-
 מוזט האָבען אויף די אונטערריקטע נאציאָנען. די אונטער-
 ריקטע נאציאָנען האָבען געמוזט פערשווענדען פיעל כוחות, כדי
 ניט צו פערליערען זייער אייגענעם חאראקטער, כדי צו בע-
 שיצען זייער אייגענע שפראך, כדי צו דערהאלטען זייערע אייגענע
 שולען, כדי צו פאַרבערייטען אן אייגענע צוקונפט — און דאָ קומען
 מענשען, וועלכע רעדען אין נאָמען פון פרייהייט און פראַגרעס, און
 בעהיפטען, אז אומזיסט איז די גאנצע נאציאָנאלע אנשטרענונג,
 אַרויסגעוואָרפען די גאנצע טרחה, אז זי איז נאָר שעדליך, זואַרום זי
 איז געריכטעט קעגען דעם פאַרטשריטליכען גייסט פון דער מעגשלי-
 כער ענטוויקלונג.

און וואָס איז געווען דער רעזולטאַט? מען קאָן זיך דאָך ניט
 אַנשליעסען אָן די מעגשהייט. די מעגשהייט האָט ניט קיין שפראַך,
 ניט קיין ליטעראַטור, ניט קיין געשיכטע. זי איז דאָך מעהר ניט ווי
 צוזאמענגעזעצט פון די פערשיעדענע נאציאָנען, זי איז
 דאָך מעהר ניט ווי אן אבסטראַקטער בעגריף. וויל מען זיך אין לע-
 בען אַנשליעסען, מוז מען זיך אַנשליעסען אָן א בעשטימטע גרופע,
 און די בעשטימטע גרופע איז תמיד נאציאָנאל געפאַרנט. הייסט דאָך
 דאָס אין סוף־רעזולטאַט, אז מען בייט אויס צוליעב קאָסמאָפא-
 ליטישע אידעאלען איין נאציאָן אויף אן אנדער נאציאָן,
 מען זאָגט זיך אָב פון דער אייגענער און מען געהט איבער צו אַ
 פרעמדער. מען ווערט ניט פערשלאָנגען פון דער מעגשהייט, מען
 ווערט פערשלאָנגען פון דער דייטשער, רוסישער, ענגלישער נאציאָן.

בעזאנדערס שטארק האָבען געליטען די אידען פון דער פאלש פערשטאנענער אינטערנאַציאָנאַלער פרעדיגט, וועלכע האָט טהעאָ-
רעטיש געקלונגען קאָסמאָפּאָליטיש און פּראַקטיש האָט זי געפיהרט
צו נאַציאָנאַלער טויפּע. די פּאַרטשריטליכע אידישע
אינטעליגענץ האָט זיך אין נאָמען פון פּאַלשע אידען אָבגעטרוי-
סעלט פון דער אייגענער נאַציאָן. זי איז אבער פאר קיין פאל ניט
געוואָרען קאָסמאָפּאָליטיש. זי האָט אָנגענומען די נאַציאָנאַליטעט
פון דער ארומיגער סביבה. כמעט אלע אידישע קאָסמאָפּאָליטען
זיינען געווען הייסע רוסישע, דייטשע, פראנצויזישע און אז. וו.
נאַציאָנאַליסטען, זיי האָבען נאָר פּערלייקענט זייער אייגענעם
פּאָלסטרום און האָבען זיך אויסגעפּוצט אין א פּרעמדען. עס איז
ארויסגעקומען די זעלבע אונאויפריכטיגקייט ווי ביי דעם אידען,
וועלכער נעהמט אָן דעם קריסטליכען גלויבען צוליב זיין אטע-
א י ס ט י ש ע וועלט־אַנשוואונג.

שווער, זעהר שווער איז אויסגעקומען צו קעמפּען די אידישע
נאַציאָנאַליסטען. נאָר זעלטען, זעהר זעלטען האָט זיי נאָט געהאַל-
פען אין זייער ניט גלויבען קאמפּף. דאָס פלעגט זיך טרעפען, יוען
איינער פון די גרויסע פּאָליטיקער אָדער געלעהרטע, און דערצו נאָך
א כשר'ער מאַרקסיסט, פלעגט פּערוואַרפען א וואָרט פאַר די בערעכ-
טיגונג פון דעם נאַציאָנאַליזם. דאמאָלס פלעגט ווערען אויף א ווילע
א שמחה אין אידיש־נאַציאָנאַלען לאַגער. געפונען א שטיצע, א
כשר'ען עדות. לאנג אָבער פלעגט די שמחה ניט דויערן, וואָרים פון
אלע זייטען פלעגט מען אָנפאלען אויף דעם אפיקורוס, כדי צו פסל'-
ענען זיין עדות, מען פלעגט אָנפאנגען צו בריינגען ראיות אז ער
פּערשטעהט ניט דעם מאַרקסיזם, אז ער איז אראָב פון וועג. יעדע
לעהרע האָט איהרע אַרטהאָדאָקסען, וועלכע שטעהען ווי קאָזאקען
און לאַזען ניט צו, אז זי זאָל אַנדערש ערקלערט ווערן.

צו די מאַרקסיסטען, וועלכע האָבען נאָך אין דער צייט פון דער
קאָסמאָפּאָליטישער שטרעמונג טיעפער בעגריפען דאָס נאַציאָנאַלע
פּראָבלעם, געהערט ענריקאָ פּערי, דער בעריהמטער איטאַליענישער
געלעהרטער און פּאָליטיקער. נאָך מיט צוואנציג יאָהר צוריק, אן

ערך, האָט ער ארויסגעלאָזען אַ ווערק איבער דאָרווייניזם און מאַרק־
 סיום, וואָו ער האָט לאָגיש און שאַרף אָנגעצייגט, אַז די טענדענץ
 פון דער געזעלשאַפֿטליכער ענטוויקלונג פיהרט ניט צו דער פּער־
 שווינדונג פון די איינצעלנע נאַציאָנען, ניט צו דער מענשהייט, נאָר
 אין געגענטהילף, וואָס העכער די מענשליכע געזעלשאַפֿט וועט שטיי־
 גען אין איהר ענטוויקלונג, וועלען זיך אַלץ מעהר דיפּערענצירען די
 איינצעלנע גרופּען, פּעלקערשאַפֿטען און נאַציאָנען אין נייסטיג קול־
 טורעלער הינזיכט. די אינדיווידואַליטעט פון דער איינצעלנער
 פּערזאָן ווערט ניט אויסגעבילדעט דורך אַבזונדערונג און אַבשליע־
 סונג פון די אַנדערע פּערזאָנען, אדרבא, זי ענטוויקעלט זיך ערשט,
 ווען זי קומט אין בעריהרונג מיט דער אויסען־וועלט און איז מקבל
 אַ פּי ע ל ז י ט י ג ע השפּעה. אויך נאַציאָנען ווערען דורך
 דעם אינטערנאַציאָנאַלען פּערקעהר שטאַרקער און פּעסמער אין זייר
 ער אינדיווידואַליטעט. בלויז די אויסערע פּאַרמען נעהמען אָן אַ
 מעהר אַלגעמיינעם האַראַקטער, אָבער הער אינערער האַראַקטער, —
 און האַראַקטער איז אינדיווידואַליטעט, — פון די פּעלקער ווערט
 דורך דעם שטענדיגען פּערקעהר מיט הער גרויסער וועלט רייכער,
 פּיעלזייטיגער, פּולער.

און דאָ קומט ענריקאָ פּערי צו אַ מערקווירדיגען שטאַנדפּונקט
 מכה די מעגליכקייטען פון מלחמות אין דער צוקונפֿט, ווען דער סאָ־
 ציאַליסטישער אידעאל וועט שוין זיין פּערווירקליכט. ענריקאָ פּע־
 רי זאָגט אַרויס דעם אפיקורסישען געדאַנק, אַז דער ר י כ ט י ג ע ר
 נ א צ י אָ נ א ל ע ר קאַמפּף וועט זיך ערשט אָ נ ה ו י ב ע ן,
 ווען די סאָציאַלע פּראַגע וועט זיין געלעזט, און דאָ געהט ער זיך
 פּונאַדער מיט אַלע טהעאָרעטיקער פון מאַרקסזיסם, וועלכע האָבען
 ביז ניט לאָנג געקוקט אויף מלחמה ווי אויף אַן אומשטאַנד, וועלכער
 ווערט געשאַפּען דורך דעם ניט־אַנצוועטיגען אפּעטיט פון דער
 גרויס־בורזשוואַזיע. זאָל אָבער קומען די סאָציאַלע גלייכהייט —
 האָבען די עזע טהעאָרעטיקער געדרונגען — דאָן וועלען מלחמות אין
 גאַנצען פּערשווירטען, ווייל עס וועט זיין פּערשוואַנדען די טרייבענ־
 דע קראַפֿט, דער הויפּט מאַטיוו, וואָס רופֿט זיי אַרויס, והא ראיח,
 אפילו איצט זוכען די ארבייטער צו פּעראַייניגען זיך אויף אַן

אינטערנאציאנאלען אופן, און שוואכען אָב דערמיט די נאציאָנאַל־ליסטישע קראפט.

דיעווער שטאַנדפונקט האָט זיך געפונען אין איינקלאַנג מיט די מאַרקסיסטישע פּאַרשטעלונגען פון דעם צוקונפּט־שטאַט, וועל־כער איז צוגעפאַסט צום האַראַקטער פון משיח'ס צייטען — אלע וואונדען זיינען געהיילט, אלע טרעהרען אָבגעווישט, יעדער מענש־ליכער צער פערשוואונדען, איין מאָל פאַר אלע מאָל.

ענריקא פּערי איז אין בעצוג אויף מלחמה געקומען צו אן ענט־גענגענעזעצטען שטאַנדפונקט, ניט ווייל ער האָט געפונען א פּעהר־לער אין דער מאַרקסיסטישער לעהרע, נאָר ווייל ער האָט ארויסגע־פונען, אז די מאַרקסיסטען האָבען א טעות, אז זיי לערנען פאַלש דעם פּשט פון זייער רבי'ס תורה. נאָך ענריקא פּערי'ס מיינונג לאָזט נראָר די סאָציאַלע אונגלייכהייט אין פיעלע פאַלען ניט צו צום נאציאָנאַלען קאַמפּף, ווייל די אונטערדרוקטע קלאַסען זיי־נען פּעראינטערעסירט צו זיין פּעראייניגט אין אן אינטערנאציאָנאַל־לער אָרגאַניזאַציע, ווייל די קלאַסען־דאגות פּערשטעלען זעהר אָפּט דעם אויסברוך פון נאציאָנאַלען צאָרן דעם וועג, זיי דערשטיקען איהם. ווען אָבער די סאָציאַלע אונגלייכהייט זאָל פּערשווינדען, מוז זיך בעפרייען א גרויסער טהייל פון דער זעלבסטערהאַלטונגס־קראַפט, וועלכע איז פריהער פּערווענדעט געוואָרען אין קלאַסען־קאַמפּף, און די צוגעקומענע ענערגיע וועט זוכען אן אויסגאַנג ביי די פּערשיעדענע נאציאָנען, און עס וועט ענטשטעהן אַ קאָנקורענץ צווישען די נאציאָנען אויף די געביעטען, וועלכע זיינען פּערבונדען מיט דער אויפפאַסונג פון לעבען און געשמאַק, און די קאָנקורענץ וועט פיהרען צו צוזאַמענשטויסען. ענריקא פּערי גלויבט, אז די נייגונג צו נאציאָנאַלער זעלבסטערהאַלטונג בעשטעהט ניט נאָר אין דער עקאָנאָמישער פּערויכערונג פון דער צוקונפּט, נאָר אויך אין דער פּערויכערונג פון דעם נאציאָנאַלען האַראַקטער, פון דער נאציאָנאַלער אייגענאַרט. שטאַרקע נאַטורען לענען ארויף זייער שטעמ־פּעל אויף דעם קרייז, אין וועלכען זיי לעבען, און שטאַרקע נאציאָנען ווילען ארויפלעגען זייער חתימה אויף דער גאַנצער וועלט. נאָך ענריקא פּערי'ס טהעאָריע האָט אונז דער איצטיגער וועלט־

קריעג קיין איבערראשונג ניט געבראכט. ווען מיליאָנען פון סאָצי-
אַל־דעמאָקראַטען האָבען אויפגעגעבען זייער אָפּאָזיציאָנעלע שטע-
לונג און זיך מיט בעגייסמערונג אָנגעשלאָסען אָן זייערע רעגירונג-
גען, ליעגט דער טעות, נאָך ענריקאָ פּערי'ס פּאַראַויסזאָנונג, ניט
אין דער איצטיגער האַנדלונג פון די סאָציאַל־דעמאָקראַט-
מען, נאָר אין זייערע בעהויפטונגען אין דער פּאַרדער-
מלחמה'דיגער צייט. זייערע בעהויפטונגען זיינען געווען נאָר ריין
טהעאָרעטישע, זיי האָבען זיך ניט גערעכענט מיט דער מעגליכער
נאטור, מיט דער ווירקליכקייט.

ליעגט דערין אַ גליק אָדער אַן אונגליק פאַר די מענשהייט? —
דאָס איז אַן אנדער פראַגע. יעדענפאַלס איז עס נויטיג, אַז די גע-
זעלשאפט זאָל וויסען, וואו זי האַלט אין דער וועלט, זי זאָל זיך ניט
שפיעלען מיט אָפּטישע טוישונגען, מיט אילוזיאָנען.

11 יוני, 1915.

ראסען-טהעאָריע און דער אידישער נאַציאָנאַליזם.

I

מענשען-פריינד וואָס זיינען אונזערע שונאים.
(קאַרל קויטסקו'ס „ראסען און יודען“)

מיר איז נאָך קיין מאָל ניט אויסגעקומען אָנצוטערעפּען זיך מיט אַ מיינונג פון אַ ליבעראַלען פּאָליטיקער אָדער פון אַ פּריידענקענדען געלעהרמען, וועלכע זאָל זיין געריכטעט געגען דעם קיום פון אַ נאַ-ציאָן, ווי קליין די נאַציאָן זאָל ניט זיין, ווי וועניג קולטור-ווערטעהען זי זאָל ניט שאַפּען, ווי אונבעדייטענד עס זאָל ניט זיין די ראַלע, וואָס זי שפּיעלט איז אינטערנאַציאָנאַלען לעבען. אין לעבען ווי אין דער ליטעראַטור און וויסענשאַפט האָט דער נאַציאָנאַלער געדאַנק ערוואָרבען פאַר זיך אין דער לעצטער צייט אַ בכבוד'יגען פּלאַטץ, די געזעלשאַפט האָט זיך אָנגעהויבען צו פּער-האַלטען צום נאַציאָנאַלען פּרינציפּ מיט גרויס דרך ארץ. מען לענט ניט מעהר אויפ'ן וואָגשאַל די מעלות און די חסרונות פון אַ נאַציאָן, אום צו זעהן וועלכער טהייל איז מכריע, מען זוכט ניט אַן עקזיסטענץ-בערעכטיגונג פאַר אַ פּאָלק אין דעם נוצען, וואָס עס קאָן ברענגען פאַר די אַנדערע — דער נאַציאָנאַלער קיום ווערט בעטראַכט אלס זעלבסט-צוועק, אַ פּאָלק דאַרף זיך מעהר ניט פּערענטפּערען, פּאַרוואָס עס וויל לעבען, עס ברויכט ניט קיין תּירוץ פאַר זיין ציעלען-זיך צו זעלבסטשטענדיגקייט.

איך רעד פון נאַציאָנאַלען געדאַנק דערוויילע, פון נאַציאָנאַלען פּרינציפּ, ווייל אין דער ווירקליכקייט האָט די מענשהייט נאָך ביי ווייטען ניט דערנרייכט די הויכע מדרגה פון מענשליכקייט, ווייל אין אינטערנאַציאָנאַלען רעכט הערשט נאָך די ברוטאַלע מאַכט פון דעם שטאַרקערען. עס מוז אָבער שוין פּערצייענט ווערען אַלס פּאַרטיקולאַר, וואָס לכל הפּחות אין דער טהעאָריע דרינגט זיך

דורך די געזעלשאפט מיט א הומאנערער אנשוואונג בנוגע דער עקזיסטענץ-בערעכטיגונג פון די קלענערע נאציאָנען. סימפּטאָמא-מיש איז דאָס א בעווייז, אז עס זיינען שוין דאָ אונטערשטימונגען אין דער געזעלשאפט, בעסערע און ערעלערע, וועלכע ברעכען זיך דורך א וועג צו א נייער תקופה, צו א תקופה, וועלכע וועט פיהרען די אויסגעמאטערטע מענשהייט צו א מעהר פריעדליכער און רוהי-גער עקזיסטענץ.

נעהמען מיר צום ביישפיעל די פוילישע פראגע פון דעם וויע-דער אויפבויו פון א זעלכסטשטענדיגער פוילישער מלוכה, געפינען מיר כמעט איין מקטרג ניט אויף דיעזען געדאנק. יעדער פריידער-קענדער מענש גיט צו, אז ביי דער לעזתג פון דיעזער פראגע קאָן מען ניט נעהמען אין בעטראכט, וואָס וועט זיין בעסער פאר איי-ראָפּא, נאָר וואָס וועט זיין בעסער פאר פוילען, און עס קאָן קיין שום ספק ניט זיין, אז די ערגסטע פרייהייט איז בעסער איידער די בעסטע אבהענגיגקייט. נאָך מעהר, אפילו מיר אידען, וועלכע האָבען זעהר פיעל טענות צו דער פוילישער בעפעלקערונג — דאָך קאָנען מיר ניט, אלס פרינציפיעלע נאציאָנאליסטען, ניט ווינשען דעם פוילי-שען פאָלק, אז זיין הונדערט-יאָהריגער חלום זאָל פערוויקליכט ווערען. עס איז דאָ א געוויסער טראגזום אין אונזער שטעלונג צו דער פוילישער פראגע, דאָס איז שוין אָבער אונזער גורל, און מיר טהוען זיך אן א כח און זיינען זיך גובר איבער אונזערע בע-פירכטונגען און פיהלען א געוויסע בעפריידיגונג, ווען מיר זעהען אז דער אידעאל, אין וועלכען מיר גלויבען, מאכט נאָך איין שריט פאָרווערטס.

נעהמען מיר בעלגיען — א שפּאַנעל נייע פראגע אלס א רעזול-טאָט פון דער איצטיגער מלחמה. די מיינונגען קאָנען זיין צו-טהיילט בנוגע צו די גרויסע קעמפּפענדע מלוכות, אָבער אלע סימפּאטיען זיינען אויף דער בעלגישער זייט, א ל ע פיהלען מיט דער קליינער מדינה אין איהר שווערען נסיון און א ל ע ווינשען איהר, אז זי זאָל רעכט באַלד געהיילט ווערען פון די טיעפע וואונדערן, וועלכע די מלחמה האָט איהר פערארואַכט. קיין פאָלי-טיקער, ווען ער געהערט נאָר גיט צו די פערטרעטער פון דער עקס-

טרעמער רעאקציען, וועט ניט האָבען די העזה אויסצושפּרעכען אַ וואָרט געגען די ווייטערע זעלבסטשטענדיגע בעלגישע עקזיסטענץ, און קיין געלעהרטער, ווי קאָסמאָפּאָליטיש ער זאָל ניט זיין געזינפ, וועט ניט האָבען דעם מוטע צו געבען עצות דעם בעלגישען פּאָלק, אז עס זאָל זיך ניט אזוי יאָגען נאָך דער וויעדערגעווינונג פון זיין זעלבסטשטענדיגקייט אויף דער אסמכתא, וואָס אלע נאַציאָנען וועלען דאָך סוף-כּל סוף-מוזען אונטערגעהן און זיך פּערשמעלצען אין דער איינהייטליכער מענשהייט.

נעהמען מיר אפילו די קליינע נאַציאָנאלע גרופען, די עקזאָטיר-שע פעלכערלעך, פון וועלכע די וועלט האָט ביז איצט גאָר קיין נאָך טייץ ניט גענומען, ווי אלבאניען צום ביישפּיעל, קאָנען מיר אויך פעסטשטעלען, אז די פּאַרטנעשריטענע געזעלשאפט פּערהאלט זיך אויך צו די א ו י פ ל ע ב ע נ ד ע קליינע נאַציאָנען מיט גרויס סימפּאַטיע, זי פּעינינט זיי פון גאַנצען האַרצען א זעלבסטשטענדי-גען קיום.

ווי ביים זיך אָבער פּלוצלינג דאָס בילד, ווען מען הויבט אָן צו דיסקוטירען וועגען די אידישע פּראגע! דאָ קומען בעלי עצות און זוכען צו בעווייזען אויף גרונד פון ו ו י ס ע נ ש א פ מ ל י כ ע ט ה ע אָ ר י ע, אז פאר די אידען בלייבט ניט קיין אנדער ברירה ווי אונטערצוגעהן אלס א פּאָלק. איך רעד ניט פון די אנטיסעמיי-מען. זייער שטאַנדפונקט איז קלאָהר און ברויכט ניט קיין פירושים. אָבער פּאָליטיקער און וויסענשאפטלער, וועלכע זיינען מפורסם אין דער גאַנצער געבילדעטער וועלט אלס גרויסע מענשען-פריינד, אלס פּאַר-קעמפּפּער פאר רעכט און גערעכטיגקייט — ווען זיי קומען און געפינען אויך קיין אנדער אויסוועג ניט פאר די אידען ווי צו פּערשווינדען, און וואָס גיכער, אלץ בעסער, דאן מוז דאָך זיין אן אורזאכע, וועלכע ניט זיי אליין דאָס רעכט צו האָבען א צווייענדי-גען מאַסשטאַב, איין מאַסשטאַב פאר די גאַנצע וועלט, און איינעם פאר די אידען. וואָלטען זיי לכה-פחות אויסגעדרוקט זייער פּער-העלטניס צום אידישען פּראָבלעם מיט בעדויערען, וואָלטען זיי לכה-פחות געזאָגט, אז זיי קומען צו זייער שטאַנדפונקט, ווייל זיי בוי-גען זיך פאר היסטאָרישע אונגעגליכקייטען צו געפינען אן אנדער

לעונג פאר די אידישע פראגע — עם וואָלט אויך דאמאָלס געווען
גענוג טרויעריג, אָבער קיין בעל־דינונג וואָלט דערין
ניט געשמעקט.

זיי טהוען עם אָבער ניט. קומען זיי צו דער אידישער פראגע,
רייטען זיי אויף זייערע פאָרטשריטליכע טהעאָריען, געפאנצערט
מיט א וויסענשאפטליכער טערמינאָלאָגיע און בעווייזען מיט אותות
ומופתים, אז אין דעם נאציאָנאלען פערשווינדען שמעקט א שטיק
פראָגרעס פאר די אידען גופא.

דער טהעאָרעטיקער און דער פערטהיידניגער פון דער אַרטהאָר־
דאָקסישער ריכטונג פון דער דייטשער סאָציאל־דעמאָקראטיע, קארל
קויטסקי האָט דאָ ניט לאנג ארויסגעגעבען אַ בראָשורע וועגען די
אידען־פראָגע, בעטיטעלט: „ראַסע און יודענטהום“. דער מחבר
אליין, ווי עם איז צו זעהען פון דער הקדמה, האָט געפיהלט הפנים,
אז דער איצטיגער מאַמענט, ווען די גאנצע ציוויליזירטע וועלט איז
ארומגעכאפט פון די מלחמה־פלאמען, איז ניט בעזאָנדרעם געאייג־
נעט צו פערטיעפען זיך אין טהעאָרעטישע חקירות וועגען אַן אַלטעם
פראָבלעם ווי די אידישע פראגע, וועלכע איז ניט פערבונדען די־
רעקט מיט דער מלחמה, און ער זוכט זיך צו רעכטפערטיגען וואָס
ער לאָזט ארויס זיין בראָשורע דוקא איצט. ערשטענס, איז די
בראָשורע אָנגעשריעבען נאָך איידער די מלחמה האָט אויסגעבראָך
כען, צווייטענס, איז דאָס אידישע פראָבלעם געוואָרען אַ סך ער
נאָכדעם ווי די ערשטע בהלה איז פארביגעגאנגען, דען גראד איצט,
ווען דער נאציאָנען קאמפף ווערט אויסגעפאָכטען אויף די שלאַכט־
פערדער מיט כלי־זין, שפיעלט זיך אָב פאראַלעל נאָך אַ מלחמה מיט
דער פערדער אין די קאבינעטען פון זשורנאליסטען און פראָפעסאָרען
מכה די פערשיעדענע ראסען טהעאָריען. בכּו, פיהלט זיך דער
מחבר פאר בערעכטיגט ארויסצוטראַטען אויך מיט זיין מיי־
נונג אין דיעזער וויכטיגער פראגע גראָד אין איצטיגען צייט־פונקט.
געוויס קאָן מען אויף דעם מחבר קיין פאראיבעל ניט האַבען.
אין נעגענטהייל, מיר וועלען איהם זיין דאנקבאר פאר זיין בראָשורע
און פאר די עהרליכע אָפּענקייט, מיט וועלכער ער שפרעכט אויס
זיין מיינונג. קויטסקי שפיעלט ניט אין פאָליטיק און זוכט ניט

צו בעשיטען מיט צוקער די ביטערע פילען, וועלכע ער ניט אונז
 איינצונעהמען. בעסער אזוי. פון דיעזער ברעשורע אָבער זעהען מיר
 מיט קלאַרקייט, וואָס מיר האָבען צו ערוואַרטען אַלס פּאַלס
 פון דעם זיעג פון די אידען, פון וועלכע דער מחבר פון דער בראַך
 שווע איז איינער פון די גרעסטע און די ליידענשאפטליכסטע
 פרעדיגער.

II

די אידישע נאַציאָן דורך מאַרקסיסטישע ברילען.

קארל קויטסקי'ס בראַשורע „ראַסע און יודענטהום“ מאַכט
 דעם איינדרוק פון אַ „וויסענשאַפטליכער“ אָבהאַנדלונג, ווי פּיעלע
 אַנדערע וויסענשאַפטליכע אָבהאַנדלונגען אויף דיעזען געביעט.
 צוערשט קומט אַן איבערבליק איבער די פּערשיעדענע ראַ-
 סענטימענטאַרען, איבער טיערראַסען און מענשען-ראַסען, און דאַן
 אייניגע בעמראַכטונגען איבער די סימנים פון דער אידישער ראַסע,
 איבער קערפּערליכע און גייסטיגע סימנים, און צום שלום איבער
 אַנטיסעמיטיזם, אַסימילאַציאָן און ציוניזם. אין אַמת'ען
 איז אָבער די גאַנצע בראַשורע פּערפאַסט געוואָרען נאָר צוליב
 דעם לעצטען קאַפיטעל. קויטסקי איז אַ פּראַקטישער מענש, ער
 בעשעפּטיגט זיך ניט מיט דער וויסענשאַפט אויס לעבע צו וויסענ-
 שאַפט, ער זוכט תּכלית, איהם אינטערעסירט די „הלכה למעשה“,
 און דעריבער קומט ער טאַקע מיט עצות, מיט פּראַקטישע פּאַרשע-
 גע. און אזוי ווי די ראַסען-פּראַגע איז געוואָרען אין דער לעצטער
 צייט מאַדערן, און דאָס נאַציאָנאַלע פּראָבלעם האָט אַנגעהויבען
 בעהאַנדעלט צו ווערען אַלס אַ בלוט-פּראָבלעם, ד. ה. אזוי ווי מען
 האָט אַנגעהויבען צו ערקלערען די סבה פון דער פּערשידענאַרטיגקייט
 פון די מענשליכע גרופּען מיט די פּערשיעדענע מינים בלוט, וועלכע
 פּליעסען אין אונזערע אָדערן, האָט קויטסקי זיך אָבגעשטעלט גראַד
 אויף דער ראַסען-פּראַגע, אום צו בעווייזען, ווי ווייט דאָס אידישע

פאלקס האָט קיין רעכט ניט צו פאָדערען זעלבסטשטענדיגע נאציאָן-
 נאלע עקזיסטענץ אין נאָמען פון דער ריינקייט פון זיין ראסע.
 עטוואָס נייעס האָט דער מחבר ניט ענטדעקט. ער ציטירט נאָר
 אייניגע שטעלען פון פישבערג'ס און פון צאָלשאַנ'ס ווערק איבער
 די אידישע ראסע, ער בעמאָנט דאָס, וואָס פאסט איהם. דאָס
 וואָס פאסט איהם ניט, מאכט ער אוועק אונטער'ן האַנד, און עס איז
 ניכר, אז איידער דער מחבר איז צוגעטראָמען צו זיין פאָרשונג האָט
 ער שוין געהאט זיין ציעל, צו וועלכען ער האָט געוואָלט
 קומען. און אז מען וויל קומט מען, איבערהויפט נאָך ווען מען
 בעשעפטיגט זיך מיט יונגע וויסענשאפטען, וועלכע האָבען
 זיך נאָך ניט אָנגעוועטצט, און וועלכע לאָזען זיך בויגען נאָך אלע
 זייטען.

די גאנצע ראסען-טהעאָריע קאָן נאָך בשום אופן ניט בעטראכט
 ווערען אלס א וויסענשאפטליכע טהעאָריע, און נאָך וועניגער קאָן
 בעטראכט ווערען די מעטהאָדע אלס א וויסענשאפטליכע,
 ווען מען מאכט דעם פערזוך צו אָנווענדען די ראסען-טהעאָריע אויף
 די לעזונג פון דעם נאציאָנאלען פראָבלעם. די נאציאָן איז ניט נאָר
 אן אנטראָפאָלאָגישער און אן עטנאָגראַפישער פראָדוקט, זי איז
 אין נאָך א העכערען זין א רעזולטאט פון א פסיכאָ-היסטאָרישען
 ענטוויקלונגס-פראָצעס. פונקט ווי מען קאָן ניט ערקלערען דעם
 חאָראַקטער פון א מענשען דורך דעם אויפבויו פון זיין קער-
 פער און דורך זיינע פיזיאָלאָגישע בעזונדערהייטען, אזוי לאָזט זיך
 ניט ערקלערען דער קאָלעקטיווער נאציאָנאלער חאָראַקטער
 דורך ראסען-סימנים, בפרט נאָך ווען דער בעגריף ראסע איז אַבסאָ-
 לוט נאָך ניט פעסטגעשטעלט, ווייל מיר האָבען איהם גענומען פון
 דער פלאַנצען און דער טיער-וועלט און א יינפאָך איבערגע-
 טראָגען אויף דעם מענשען. אויב מיר זאָלען אָננעהמען די הנחה,
 אז דער בעגריף נאציאָן מוז זיין פונדאמענטירט אויף דעם ראסען-
 בעגריף, דאָס הייסט, אויב מיר זאָלען צוגעבען, אז נאָר די גרופע
 פעדיענט דעם נאָמען נאציאָן, וועלכע קאָן דאָקומענטאָריש
 בעווייזען, אז זי איז ביי איהר ענטשטעהונג צוזאמענגעשמאלצען
 געוואָרען דורך בלוט-פערוואַנדשאפט און אז זי האָט בעהאַלטען

איהר בלוט־דיינקייט ביז צו דער געגענווארט — דאן וועלען מיר געצוהאונגען זיין אויסצומעקען דעם בעגריף נאציאָן פון אונזער רענקען און דעם נאָמען נאציאָן פון לעקסיקאָן, לכל הפחות פאר אלע אייראָפעאישע פעלקער, וואָרום מיר האָבען אין אייראָפּא אין פּאָלק ניט, וועלכעס זאָל קאָנען בעשטעהן דעם בלוט־עקזאמען.

און קויטסקי מאכט זיך טאקע לוסטיג איבער די ראסען־טהעאָר־דיע און די ראסען־טהעאָרעטיקער און ער פערשפּאַטעט זיי אויף יע־דען שריט און טריט אין זיין בראָשורע. ער בעווייזט זעהר ווימציג, ווי נאָאיוו עס איז, ווען מען וויל די לעצטע מלחמה ערקלערען אלס אן אונפערמיידליכען צוזאמענשטויס צווישען „געראמאנען“ און „סלאווען“. מילא מיט דעם אַנטאַגאָניזם צווישען דייטשלאַנד און רוסלאַנד געהט עס נאָך, וואָס טהוט מען אָבער מיט די עסטרייכישע סלאווען? געהמט מען און מען שטעלט א מחיצה צווישען די מאַנ־נאָליטיש־טאַטאָריש־סלאווען און צווישען די לאטיינישע סלאווען. ידעזע מחיצה האָט ערפונדען פראָפּעסאָר קארל לאַמפּרעכט, ווארים אָהן איהר וואָלט זיין נאנצע טהעאָריע פון דעם ראסען־קאמפּף צווי־שען גערמאַנען און סלאווען אומגעפאלען, און קויטסקי בעמערקט דערצו: „די נייע ראסע פון די „לאטיינישע סלאווען“ איז נאטיר־ליך די צוזאמענפאסונג פון אלע סלאווישע פעלקער, וועלכע געהערען צום קאטוילישען גלויבען.“ אויף אזא אופן ווערט געשאפען אַ נייע קאטוילישע ראסע, דאָס יונגסטע קינד פון אונזערע ראסען־טהעאָרעטיקער. קויטסקי געהט ווייטער דורך דעם נאנצען מנין פון די מלחמה פיהרענדע נאציאָנען און בעווייזט מיט שארפער איראָ־ניע, ווי ווייט עס איז לעכערליך און אונגעגרינדעט צו זוכען אין דער ראסע דעם שליעסעל צו דער איצטיגער מלחמה.

זעלבסטפערשטענדליך בעמיהט זיך קויטסקי צו בעווייזען, אז די מלחמה איז א רעזולטאט פון א ריין עקאָנאָמישען קאמפּף. מען קאָן מיט איהם מסכים זיין אָדער ניט, יעדענפאלס אָבער, איז דערין קיין ווידערשפרוך ניט ענטהאלטען. דער מחבר בלייבט טריי זיך אליין און אלס אנהענגער פון דער היסטאָריש־מאטעריאליס־טישער וועלט־אנשיאונג, זוכט ער צו ערקלערען די וועלט־גע־שעהעניסע פון זיין שטאנדפונקט.

מען קאָן אויף דעם מחבר קיין פאראיבעל ניט האָבען, ווען ער בעמיהט זיך צו ערקלעהרען די ס ט ר ו ק ט ו ר פון אידישען פאָלק ניט דורך בעזונדערע ראסען־אייגענשאפטען נאָר דורך די סביבה, ד. ה. דורך די לאַגע, וועלכע די אידישע בעפעלקערונג איז געווען געצוואונגען צו פערנעהמען אין די פערשידענע מדינות. אפילו די גייסטיגע אייגענשאפטען פון דעם אידישען פאָלק שרייבט ער אויף צו דער סביבה הויפטזעכליך. דאָס זיינען אלטע בעהויפ־טונגען, נוט בעקאנט פון פיעלע פריהערדיגע מארקסיסטישע אָב־האַנדלונגען וועגען דאָס אידישע פראָבלעם. מען קאָן מיט זיי זיין איינפערשטאַנדען, מ'קאָן זיי געפינען אלס איינווייטיג און איבער־טריבען, אָבער עס איז ניטאָ קיין גרונד צו בעקלאָגען זיך אויף דעם מחבר. ער איז אייגער פון די פיהרענדע מארקסיסטען, ער בער־טראכט די נאַצע וועלט און די געשעהעניסע דורך די רויט־געפארבר־טע מארקסיסטיש־אַרטהאַדאָקסישע ברילען און ער האָט דאָס רעכט צו צוטריעטען אויף צו דער אידישער פראַגע מיט דעם מארקסיסטי־שען מאַסשאַב.

מיר געפינען אָבער דערין אַ ווידערשפרוך, ווען קויטסקי, וועל־כער מאכט זיך לוסטיג איבער די גאַנצע ראסען־טהעאָריע אין דער ע ר ש ט ע ר ה ע ל פ ט פון זיין בראַשורע, געברויכט די רעזול־טאַטען פון צווייפעהאפטע פאָרשונגען אויף דעם זעלבען געביעט, כדי מ ב ט ל צו זיין די גאַנצע אידיש־נאַציאָנאַלע בעוועגונג. עס קומט אויס, אַז „צום פּג'ן איז זי אַ כּהמָה“, אַז צום פּערניכטען פון עטוואָס וואָס פּאַסט איהם ניט איז אויך די ראסען־טהעאָריע נומ.

מיט די זעלבע בעווייזען און מיט די זעלבע טענות וואָלט קויטסקי איצט געקאָנט קומען אויך צו זיינע אייגענע „שטאַמס־גענאָסען“, איך מיינ צו די פּוילען. מיט דעם זעלבען רעכט האָט ער אויך זיי געקאָנט געבען די עצה, וועלכע ער גיט די אידען און וועלכע קאָן פאָרמולירט ווערען זעהר קורץ: „מאַטער זיך ניט צו־פיעל, שטרענג ניט אַן אומזיסט די כּחות, לאָז זיך אַראָב אויפ'ן גרונד און געה אונטער איינמאַל פאַר אלע מאָל.“ וואָרים אויב די אידען האָבען ניט קיין נאַציאָנאַלע עקזיסטענז־בערעכטיגונג, ווייל

עם געפעהלט אנדערע טענדענציעזע פאָרשער צו בעהויפטען, אז דאָס אידישע בלוט איז ניט מעהר ריין אין ראַסע־זין, האָבען מיר דאָס רעכט צו פערלאַנגען, אז די זעלבע בלוט־אונטערזוכונג זאָל אויך געמאכט ווערען מיט אנדערע נאַציאָנען. מיר ווילען ניט ביל־דען קיין אויסנאהם אפילו ביי בלוט־אונטערזוכונגען, מיר ווילען ניט, אז אפילו מענער ווי קויטסקי זאָלען האָבען פאר אונז וועניגער רעספעקט ווי פאר אנדערע נאַציאָנען, מיר פערלאַנגען איין מאַס־שטאַב פאר אלעמען.

קויטסקי האָט דאָס אָבער ניט געטהאָן. ער האָט פאר זיינע בעטראכטונגען און פאר זיינע פערעפענטליכונגען נאָר אונז געוועהלט, גלייך ווי נאָר מיר אליין שטעהען איהם אין וועג. א נייער בעגריף פון „אתה בחרתנו“, אנטקעגען וועלכען מיר וועלען פראַג־טעסטרען מיט דער נאַנצער קראפט פון אונזער נאַציאָנאַלען עמפ־פינדען.

יעצט לאָמיר זיך אָבשטעלען אויף דעם אופן, ווי קויטסקי געהט צו אונז צו, און אנאליזירען די עצה, וועלכע ער ניט אונז.

III

די אינקוויזיציאָן פון דער הערשענדער נאַציאָן.

אין סדום, ווי מיר אלע ווייסען, איז געשטאנען א קהל'שע בעט, צוגעגרייט פאר אורחים, פאר דורכוואנדערער. יעדען אורח פלעגט מען ראשית כל בעמען אָברוהען. האָט ער געפאסט פונקט פאר די לענג פון בעט, פלעגט מען איהם אָבלאָזען בשלום. איז דער וואנדערער אָבער חלילה געווען צו קורץ, פלעגט מען איהם ציהען די גליעדער ביו יציאת נשמה; איז ער געווען צו לאנג, פלעגט מען איהם מקצר זיין די פיס און מיט די פיס אויך די יאָהרען. די לעגענדע דערצעהלט ווייטער, אז נאָר וועניגע פון די וואנדערער האָבן בען זיך גערעמעט, די מייסטען האָבען דאָרט געפונען א קבר אַנ־שטאָט ברויט און וואסער. דאָס איז די מ ד ה פון סדום.

די מדה פון סדום האָט דורכגעמאכט פיעלע גלגולים. נאָך
 א געפעהרליכערע פאָרם ווי אין סדום האָט זי אָנגענומען אין דער
 הערשענדר קירכע, וועלכע האָט אויסגעארבייט אן „אני מאמין“
 אלס מאַסשטאב פאר די מענשליכע נשמה. אין מיטעל־אלטער
 האָט געהערשט די שרעקליכע אינקוויזיציאָן מיט איהרע פון גאָט
 געהייליגטע מאָרד אינסטרומענטען, און אונזעהליגע מענשען־
 קרבנות האָבען אויסגעהויכט זייער גייסט, נאָכדעם ווי זיי האָבען
 דורכגעמאכט אלע יסורים פון גהינום אויף דער וועלט. אין דער
 נייער צייט האָט די רעליגיאָן אין אלגעמיינעם פערלאָרען עטוואָס
 פון איהר השפעה, דער מענש איז געוואָרען עטוואָס פרייער און
 אויף עטוואָס טאָלעראנטער אין עניני אמונה. איז אָבער אויסגע־
 וואקסען אן אנדער „אני מאמין“ ניט וועניגער געפעהרליך ווי דער
 „אני מאמין“ פון דער פערגליווערטער, הארטער, שטרענגער קירכע.
 די הערשענדרע רעליגיאָן איז אָבערטראָמען אין הינטערגרונד און
 איהר פלאַץ האָט פערנומען די ה ע ר ש ע נ ד ע נ א צ י אָ ן .
 אויפגעבויט אויף דעם זעלבען סדום־ישען פרינציפ. די הערשענדרע
 נאציאָן, ווי די הערשענדרע קירכע אין מיטעל־אלטער, האָט איהר
 „אני מאמין“, איהר מאַסשטאב, וועלכען זי ווענדעט אָן אויף די
 גאנצע סביבה, אויף די גאנצע געזעלשאפט. זי וויל אלעס א י י נ-
 ש ל י נ ג ע ן , אלעס נ י ו ו ע ל י ר ע ן , גלייך מאכען אלע
 געפיהלען, אלעס זאָל זיין צוגעפאסט צו איהר מאַסשטאב.
 האָסט דו א לאנגע פערגאנגענהייט — האָק זי אָב, טראָנסט דו אין
 זיך א צוקונפטי־חלום, שנייד איהם אָב ; קאָנסט דו ניט צוכינדען צו
 דיין איך א פרעמדע פערגאנגענהייט, קאָנסט דו זיך ניט בענייסטע־
 רען פאר א פרעמדע צוקונפט — ביסט דו פסול אין דער געזעל־
 שאפט. דו טאָרסט ניט זיין ניט לענגער און ניט קירצער פאר דעם
 אָנגענומענעם, אליין זעליג מאכענדהען, ה ע ר ש ע נ ד ע ן נ א צ י אָ ן .
 ציאָנאלען מאַסשטאב. עס איז ענטשטאנען די אינקוויזיציאָן פון
 דער ה ע ר ש ע נ ד ע ן נ א צ י אָ ן .

און די אינקוויזיציאָן פון דער הערשענדרע נאציאָן איז אין
 פיעל פרטים ערגער, געפעהרליכער פאר דער אינקוויזיציאָן פון דער
 הערשענדרע קירכע. קעגען די הערשענדרע קירכע מיט איהר סדום־ישען

פרינציפ האָבען געקעמפּט אלע פריידענקער. דער בעסערער מענש איז געווען פול מיט צאָרן און ער האָט ניט גערוהט אין זיין הייליגען קריעג געגען די אונהייליג געוואָרענע קירכע. קיין רעכט־דענקענ־דער מענש איז ניט געקומען מיט עצות: וואָס זאָל מען טהאָן, עס איז אזוי בעשעהרט, גיב זיך אונטער, פאַס צו דיין נשמה צו דעם אינקוויזיטאָר'ס „אני מאמין“. אדרבא, די בעסטע און די ערעלסטע האָבען אויפגעמונטערט דאָס פאָלס צו עקשנות און ווידערשטאַנד און ניט זעלטען אליין געצייגט א ביישפיעל פון מוטא און ענטשלאַך־סענחייט און געשפרונגען אין פיער. פון זייערע פערברענטע קער־פער איז ארויס א פונק, א גאָטס־פונק, און האָט אָנגעצונדען די גאנצע סביבת. אזוי איז געבאָרען געוואָרען די רעפאָרם־בעוועגונג, די ווידערנעכורט פון דער מענשהייט.

זייט אָבער די סרום'ישע מעטהאָדע איז אריבערגעגאנגען פון דער הערשענדער קירכע צו דער הערשענדער נאַציאָן, איז וויעדער פערדונקעלט געוואָרען דער מענשליכער פערשטאַנד. דער בעסערער מענש האָט זיך בערוהיגט אין זיין נאַאיווען גלויבען, אז די סכנה איז פאַרביי, די אינקוויזיציאָן איז אויף אייביג פערשוואונדען. ער האָט ניט געמערקט, אז דאָס איז מעהר ניט ווי א שינוי השם, אז דער אַלטער בעגריף האָט בעקומען א נייעם נאָמען, אז די אַלטע צרה האָט זיך אנדערש פערקליידעט, אויף דעם אָרט פון דעם גלח איז אויסגעוואקסען די פאָליציי, אויף דעם אָרט פון דעם גרויס־אינ־קוויזיטאָר — דער מיניסטער, און די הערשענדע נאַציאָן האָט אָב־גע'ירש'ענט די קירכע.

און אנשטאט עס זאָלען קומען די בעסערע מענשען, ווי זיי פלעגען קומען אין דער צייט פון דער קירכליכער אינקוויזיציאָן, און אויפמונטערען די געדריקטע און פערפאָלגטע צום קאמפף און צום ווידערשטאַנד, אריינגעבען זיי חשק און מוטא אין זייער ניט גלייכען קאמפף און העלפען זיי אין זייער גרויסער זעעלישער נויטה און נייסטיגער בעדרענגטהייט, פערגעסען זיי זייער מיסיאָן. אין בעסטען פאל נעהמען זיי אן א פולע מויל וואסער און שווייגען, אָן נאָר אַפּטמאָל קומען זיי ארויס מיט'ן וואָרט און גיבען עצות, וואָס ווען מען וואָלט ניט געוואוסט פון וואנען זיי קומען, וואָלט מען גע־

קאנט מיינען, אז די אונטערדיקער האָבען זיי מכבד געווען מיט א שליחות, ווארים די עצות וואָס זיי גיבען געפינען זיך אין האַרמאָנישען איינקלאַנג מיט די אבזיכטען פון די הערשער. זיי קומען צו אַ שוואַכער נאַציאָן, וועלכע פיהרט זייט טויזענדער יאָהרען אַ ניט־גלייכען קאמפף מיט דער גרויסער סביבה, ווייל זי וויל ניט, ווייל זי קאן ניט אונטערנעהן, ווייל זי טראַגט נאָך אין זיך גענוג שעפּפּערישע כחות, ווייל זי האָט נאָך ניט פּערלאָרען דעם געזונדען אַפּעטיט צו זעלבסט־שטענדיגען דאזיין, ווייל זי האָט נאָך איהר אייגענעם גאָט, איהרע אייגענע פאַרשטעלונגען פון מענש און וועלט, ווייל זי האָט נאָך כח צו ליידען, טראַגען און דאַפּען — קור מען זיי צו איהר און גיבען איהר גאנץ קאלטבלוטיג אן עצה: אומ־זיסט דיין האָפּנונג, אומזיסט דיין מאַטעריאל, דו האָסט ניט קיין עקזיסטענץ־בערעכטיגונג, וואָרים די געשיכטע האָט פון דיר אַב־געצופּט אייניגע סימנים, וועלכע געהערען. לויט אונזער מאַס שטאַב, צום בעגריף נאַציאָן. געה אונטער, לאָז זיך איינשלינגען, און מיר זאָגען דיר צו אַ ליכטיגען גן־עדן!

עם פּערלט נאָר דער נאַציאָנאַלער „אל מלא רחמים“:

„דער גאָט פון דער מענשהייט, וואָס טהאָרט איבער אַלע וועלטען, געהט אַריין אונטער דיין כסא הכבוד די נשמה פון אַ פּער־שוואַונדענער נאַציאָן, שפּרייט אויס איבער איהר דייע פליעגלען, אין גן־עדן זאָל זי רוהען צווישען אַלע נשמות פון די פּעלקער, וואָס האָבען פּערלאָזען די וועלט. מיט דאַנקבאַרקייט וועלען מיר איהר מאַכען אַן אזכרה צום יאָהר־צייט, מיט כבוד וועלען מיר איהר גע־בען אַ פּלאַץ אין דער געשיכטע. באַשיץ און בעשירם זי אין דיין לייטזעליגקייט, אמן סלה.“

עם קלינגט אייגענאַרטיג. עם הערט זיך אין די ווערטער אַ טרויעריגער בית־המדרש־בת־קול — אָבער זיי דריקען אויס די קווינט עסענץ פון יעדער פּרעדיגט, וועלכע מאַהנט און רופט צו אַסימיליר־לאַציאָן, און די וואָס רופּען צו אַסימילאַציאָן זיינען מעהר ניט ווי חברה־קדישאַ־לייט, ווי קברנים, וועלכע האָבען קיין צייט ניט און רייסען זיך אַריין צום גוסס'ן אין צימער און צייגען איהם דאָס טהאָרדברעט און די ריינע, ווייסע, שפּאַגעל נייע תּכריכים... זיי

וויילען איהם מאַכען אַ חשק צו שטארבען, זיי מאַהלען איהם אויס אַ גן־עדן, זיי פערשפרעכען איהם וואוילטאָג אויף יענער וועלט. פונקט אזוי פלעגען זיך נוהג זיין אויך די אַלטע אינקוויזיטאָרען. בשעת די קרבנות האָבען זיך געבראַטען אויפ'ן שייטער־הויפּען פלעגען זיי האַלטען דעם צלם אין האַנד און מיט צום דימעל פער גלאַצטע אויגען בעטען רחמים פאר די גע'כשר'טע נשמות.

און ווען איך זעה פאר מיר פיינע מענשען, מיט גרויסע נשמות, פערטהידיגער פון גערעכטיגקייט, קעמפּפער פאַר פריי־הייט — און זיי קומען אַרויס מיט אַן אַסימילאַציאָנס־פרעדיגט, פערנעהט מיר דער פערשטאַנד. פערשמעהען זיי דען ניט, אַז די שלימסטע, די פיינליכסטע, די ניעדריגסטע קענעכטשאַפט איז ווען איין נאַציאָן מוז זיך אונטערנעבען צו דער אַנדערער, דער הער־שענדער? בעגרייפּען זיי דען ניט, אַז אַ נאַציאָנאַלער אונטערנאַנג איז אַ שרעקליכע קאָלעקטיווע מיתה, אַז עס איז שוין בעסער אויס־געשלאַכטעט צו ווערען אויפ'ן מלחמה־פּעלד, איידער צו זיין פער־משפט צו אַ לאַנגזאַמער גסיסה פון אייביגער קענעכטשאַפט און שאַנדע?

טרויעריג, זעהר טרויעריג וואָלט עס אויסגעזעהען מיט דער מענשהייט, ווען זי וואָלט זיך ניט דערהויבען צו אַ העכערער מדרגה פון פערשטענדנים, ווען זי וואָלט געבליבען ביי די אַלטע, פער־שימעלטע השגות פון נאַציאָן און נאַציאָנאַלען לעבען און וואָלט ניט איינגעזעהען, אַז דער וועג צו דער בעפרייטער מענשהייט פיהרט נאָר דורך די בעפרייאונג פון אַ לע נאַציאָנען, אַז די מלחמה דארף זיין געריכטעט ניט אַנקעגען די שוואַכע, צו וויעדער־געבורט און זעלבסטשטענדיגקייט שטרעבענדע נאַציאָנען, נאָר קעגען די שטאַרקע און הערשענדע, וועלכע האָבען אַ טייפּעלשען אַפעטיט און ווילען אלעס אויפּרעסען און איינשלינגען. זיי זיינען דער שטן, זיי זיינען דער מלאַך־חמות פון דער מענשליכער פריי־הייט. פון דעם אמת'ען פראַגרעס, און יעדער ווער עס העלפט זיי, ווי ערעל און ווי ערהאַבען עס זאָלען ניט זיין זיינע מאַטיווען, איז אַ העלפּער פון שטן, אַ שליח פון מלאַך חמות.

זיינען טאַקע אין דער לעצטער צייט אויפגעשטאַנען נייע

אפאסטעל פון דער מענשליכער פרייהייט, וועלכע האָבען טיעפער בעגריפען דעם היסטאָרישען פּראָצעס, וועלכע טראָגען אַרײַן אין די געזעלשאַפט אַ נייע בשורה. און מיר געפינען זײ, די נייע אפאסטעל, אויך אין דער פּרײַשער יונגענדיכער סאָ-ציאָל־דעמאָקראַטיע, וועלכע האָבען דעם מוטאָ אָבצוטרייסלען פון זיך די אלטע מסורות פון אַ ניט־ריכטיג פּערשטאַנענער טהעאָריע, און האָבען קײַן מורא ניט פאַר די זיידעס.

איך האָב געלייענט די בראַשורע פון קויטסקי, דעם סאָציאַל־דעמאָקראַטישען זיידען. ער רופט די אלטע אידישע נאַציאָן צום פּערשווינדען, צום אונטערגאַנג, צום טויט. האָב איך פּערביסען קויטסקי'ס בראַשורע מיט דער בראַשורע פון דר. קוועסעל, איינער פון די בעדייטענדסטע אינגערע דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטען. קוועסעל בעהאַנדעלט, אין זײַן בראַשורע די זעלבע פּראָגע, דאָס אי־דישע פּראָבלעם. איך געדענק נאָך קוועסעל'ן פון דער צײַט, ווען ער איז נאָך געווען אַן איינפאַכער אַרבייטער אין קעניגסבערג און ערשט צוליב זײַן פּערקעהר מיט די רוסיש־אידישע סטודענטען האָט ער בעקומען אַ חשק צו שטודירען. און ער האָט עס ווייט געבראַכט.

צוויי אָבהאַנדלונגען, איינע בעגרינדעט אויף טרוקענע ביכער, די אַנדערע רײַך מיט אונמיטעלבאַרע בעאַבאַכטונגען פון לעבען. פון איינער שטיינט צו אונז אַרויף דער קול פון אַ קברות־מאַן, פון דער אַנדערער — אַ פּרישע שטימע, אַ וועקענדע, אַ רופּענדע, אַן אויפמוטערענדע. צוויי אָבהאַנדלונגען — צוויי דורות, דער אָב־געלעבטער, דער פּערשווינדענדער, דער אויפלעבענדער, דער קר מענדער.

IV

דער אידישער משיח און די גאולה שלמה.

מילאָ, אַז מען בעראַנדעלט אונז אין לעבען אַנדערש ווי אַנ־דערע, מילאָ, אַז מען געהט צו אונז צו אין לעבען אָהן דעם נויטיגען דרך־אַרץ — זײַנען מיר שוין דערצו געוואוינט געוואָרען. מיר אַלײַן האָבען דורך אונזערע אייגענע בעציעהונגען צו אונז אַלײַן

גורם געווען, אז אויך די ארומיגע זאלען אויף אונז קוקען פון אויבען
אראב. דורות לאנג האבען אונזערע „גרויסע“ און „געבילדעטע“
געפרעדיגט פאר דער גאנצער וועלט, אז מיר זיינען עפעס א מין
גאציאנאלער טומטום, א פאלקס-אנדרוניגוס, עפעס יא א פאלק
און ניט א פאלק, עפעס יא א געמיינשאפט און ניט א געמיינשאפט.
און די וועלט האט זיך אָנגעהויבען פּערהאַלטען צו אונז ווי צו אַן
ערשיינונג, וועלכע איז אָפּטמאָל טראַגיש, אָפּטמאָל קאָמיש, אָבער
שטענדיג אונקלאָר, שטענדיג רעטזעלהאַפּט, שטענדיג ספּקות ער-
וועקענדיג. און די וועלט האָט ליעב דאָס פשוט'ע, די וועלט האָט
ליעב צו וויסען, מיט וועמען זי האָט צו טהאָן, די וועלט האָט מורא
פאר סודות. עס איז שוין גענוג פאר איהר, ווען זי מוז ברעכען דעם
מח אױבער די געהיימניספולע יענע וועלט, זי וויל דערוי-
בער, אז לכל הפחות די וועלט זאל זיין אָפּען פאר איהר.
די פראקטישע אסימילאציען האָט געבראַכט מיט זיך אַן איר
נערען חורבן. די אסימילאטאָרישע אידעאָלאָגיע האָט
פּערגיפּטעט די בעציהונגען צווישען אונז און אונזערע שכנים. אין
געווענהליכען לעבען זיינען מיר מענשען מיט אלע מענשען גלייך,
מיר האָבען דעם זעלבען גרויסען יצר-הרע און דעם זעלבען קליי-
נעם יצר-טוב, ווי די אומות העולם. פונקט ווי זיי יאָנען מיר זיך
נאָך דעם פינקעלנדיגן און קלינגענדיגן טהייערן מעטאל, און פונקט
ווי זיי האָבען מיר אַ חשק צו לעבען אין קאָמפּאָרט. פונקט ווי זיי
האָבען מיר אַן אַפּעטיט צו מותרות. פונקט ווי זיי און אפשר נאָך
אַ ביסעל מעהר, ווײל ניט אלע וועגען, וועלכע פיהרען צו דער בע-
פריעדיגונג פון דעם מענשליכען ערדגיין, זיינען פריי פאר אונז,
ווײל אונזער ענערגיע קאָן אָנגעווענדעט ווערען נאָר אויף בע-
שרענקטע געביעטען פון דעם עפענטליכען לעבען. יעדענפאלס
אָבער וועט קיינער ניט צוגעבען נאָך די אויסערע סימנים פון אונז
זער לעבען, אז מיר נעהמען איין אַ העכערע מדרגה. אַ בעזונדערע
שטעלונג אין דער מענשליכער געזעלשאַפט.

קומען אָבער אונזערע „פרעדיגער“ און ווילען איינ'שמועס'ען
אונז אַליין און די גרויסע ארומיגע וועלט, אז מיר זיינען א פאלק
פון כהנים, מאָדערן געשפראַכען — א טהעאָלאָגישעס, אז מיר זיי-

נען טרענער פון א מיסיאן, אז מיר האָבען די אויפגאבע מחזיר
למוטב זיין די גאנצע וועלט. און מיט דיעזער פרעדיגט קומען גאנץ
אַפט אַרויס ניט נאָר געשוואַרענע פרעדיגער — דאָס וואָלט מען
נאָך אפשר פערשטאנען — ניין, באַנקירען, פאַבריקאַנטען און סתם
סוחרים פערוואַנדלען זיך מיט אַמאָל אין שלוחים פון קודש-אַבריד-
הוא און חזר'ן איבער א גאנצע וואָך דאָס, וואָס זיי האָבען פֿון
זייער פרעדיגער געהערט שבת — פערצייהונג, ניט שבת, זונטאג
האָבען זיי דאָס געהערט. און די אַרומיגע וועלט פאַסט דאָס אויף
ווי אַ ווייץ. זי קען די באַנקירען, די פאַבריקאַנטען און די סוחרים
און זי גלויבט ניט אין זייער טהעאָלאָגישע מיסיאן און מאַכט זיך
לויט אַ איבער זייער טהעאָלאָגישען קרעדיט.

אַבער, ווי געזאָגט, מיר דאַרפען זיך ניט בעקלאָגען, ווארום מיר
אַליין האָבען אין אַ געוויסען זין געשאַפען די געזעלשאַפטליכע
בעציהונגען, וועלכע עקזיסטירען צו אונז. עס פערדריכט אונז
נאָר, ווען מיר זעהען, ווי ערנסטע מענשען, וויסענשאַפטלעך, וועלט-
פּאָליטיקער, טרעטען אויך צו צום אידישען פּראָבלעם מיט אַן
אונפערשטענדליכער אויבערפֿעכליכקייט, וועלכע זיי וואָלטען זיך
בשום אופן ניט ערלויבט, ווען זיי וואָלטען צוגערטראָטען צו אַן
אַנדער פּראָבלעם.

אין זיין אויבענדערמאָנטען ווערק, „ראַסע און יודענטהום“ בע-
שעפטיגט זיך קויטסקי ניט נאָר מיט דער אידישער לאַגע אין דער
געגענוואַרט, נאָר ער פערזוכט אויך אַנצוצייכענען דעם וועג פון דער
אידישער ענטוויקלונג אין דער נאָהענטער צוקונפט. איך זאָג ענט-
וויקלונג, אָבער עס רעדט זיך נאָר אזוי, וואָרום קויטסקי זאָגט
נביאות, אז דאָס אידישע פּאָלק מוז אונטערנעהן, מוז איינגע-
שלונגען ווערען פון דער אַרומיגער סביבה, דאָס הייסט, קויטסקי
בעטראַכט דאָס גאַנצע אידישע לעבען ניט ווי אַ פּראָצעס פון ענט-
וויקלונג, נאָר ווי אַן אַבוויקלונגס-פּראָצעס. דאָס אידישע פּאָלק
לעבט ניט מעהר. עס דערלעבט זיינע לעצטע טעג, און
דאָס אויפפלאַקערן פון דעם אידישען נאַציאָנאַלען בעוואוסטזיין
איז נאָר די לעצטע אַנשטרענגונג פאַר דער גסיסה, ווי דער פּלאַם
פון אַ וואַלקאן איידער ער ווערט פּערלאָשען.

און אויף וואָס בעגרינדעט קויטסקי זיינע נביאות? אויף וואָס שטיצט ער זיך? פון וואנען געהמט ער זיך די וויסענשאפט־ליכע גאווה צו רעדען מיט אזא זיכערן טאָן, גלייך ווי די געשיכטע האָט איהם ענטפלעקט אלע איהרע סודות און אריינגעפירט איהם אין איהר צוקונפט־קאמער ווי מען פיהרט אריין אַ בן־בית?

די געשיכטע האָט איהם קיין סודות ניט ענטפלעקט און נייע בעווייזען האָט ער ניט. קויטסקי האָט ארויסגעפונען אַלטע אַר־גומענטען, פערשימעלטע סברות, אָבגעלעכטע מיינונגען און אויף זיי בויט ער זיין טהעאָריע, קאָוטסקי האַלט זיך נאָך פעסט ביי דער אַלטער היפּאָטהעזע, אז אַ דאַנק דעם אויסערען דרוק קאָן זיך אַ פּאַלק ערהאַלטען, אז דער אויסערער דרוק בינדט צוזאַמען די פּאַלקס־עלעמענטען, וועלכע וואָלטען זיך אין נאַנצען אויפגעלעזט, ווען מען וואָלט זיי נאָר געגעבען די מעגליכקייט פון פרייער בע־וועגונג. דעריבער זעהט ער די איינציגע ערהאַלטענדע קראַפט פון דעם אידישען פּאַלק אין צוזאַמענגעשפּאַרטען גהעטאָ־לעבען. דאָס גהעטאָ איז אָבער ענטשטאַנען ווייל דער נע צ ג ע ב ע ר האָט געוואָלט אָבזונדערען די אידישע בעפעלקערונג פון דער הערשענדיגער סביבה. עס קומט אויס אויף אזא אופן, אז דער הערשער, דער אונטערדריקער האָט קעגען זיין אייגענער כּונה דערצו בייגע־טראָגען, אז די אידען זאָלען זיך ערהאַלטען, דער אידישער קיום איז מעהר ניט ווי אַ צו־להכעיס קיום.

און קויטסקי בויט אַן איינפאַכען סילאָגיוזם:

(א) דער הערשער האָט געשאַפען דאָס אידישע גרעטאָ.

(ב) צוליב דעם לעבען אין גהעטאָ האָט זיך דאָס אידישע פּאַלק ערהאַלטען.

(ג) מיט דעם פּערשווינדען פון דעם גהעטאָ מוז אויך דאָס אידישע פּאַלק פּערשווינדען.

און אזוי ווי די מענשהייט מאַכט פּאַרטשריט און די הערשאַפט געהט איבער פון דעם טיראַן אָדער פון דער קאַסטע אין די הענד פון דער דעמאָקראַטיע, איז דאָך ניטאָ קיין ספק, אז די גהעטאָס וועלען אָבגעשאַפט ווערען, און ממילא וועלען פּערשווינדען

יענע פעלקער גרופען, וועלכע האָבען זיך געהאַלטען נאָר צוליב די גהעמאָס.

די בעפרייאונג פון די אידען פון גהעמאָס מוז ברענגען מיט זיך זייער אויפֿלעזונג, און וואָס גרינדליכער עס וועט זיין די בע-פרייאונג, אַלץ גרינדליכער וועט זיין די אויפֿלעזונג. אזוי פּסק'ענט קויטסקי („ראַסע און יודענטהום“, זייטע 92).

נאָך מיט עטליכע צעהנדליג יאָהר צוריק האָט אַ רוסיש-אי-דישער געלעדערטער, דער ליידער צו פריה פערשטאַרבענער אַרשאני-סקי, אַרויסגעגעבן אַ גרינדליך ווערק איבער די רוסישע געזעצ-געבונג בנוגע צו די אידען. דער מחבר שמעלט זיך אָב אויף דעם אידישען גהעמאָס אַלס געזעלשאַפטליך-היסטאָרישע ערשיינונג און אונטערזוכט מיט וויסענשאַפטליכע מעטהאָדען די אורזאַכען, וועל-כע טראַגען דערצו ביי, אז דאָס גהעמאָס זאָל ענטשמעהן. און אַר-שאנסקי קומט צו אַ גאַנץ אנדערען בעשלוס. ער ועפינט, אז צו-ערשט ענטשמעהט דאָס גהעמאָס צוליב ריין פּוּס י ב אַ ל אַ ג י ש געזעלשאַפטליכע מאַטיווען. צוליב דער נ י ג ו נ ג פון אַן א י י נ ה י י ט ל י כ ע ר בעפעלקערונגס גרופע, וועלכע וויל זיך אויסלעבען אין אַן אייגענער סביבה, אַ ה י ק י י נ ש ו ם צו אַ נ ג פוּן א ו י ס ע ן. צוערשט שליעסט זיך אָב די גרופע פון אינוועניג און ערשט שפעטער קומט דער הערשער און שליכט זי אָב פון דרויסען. עס ווידערהאַלט זיך די אַלטע געשיכטע מיט גשׂן. צוערשט קומען די אידען און פערלאַנגען, אז מען זאָל זיי ערלויבען צו וואוינען אין אַ בעשטימטען תחום מכמה ומכמה טעמים, דערנאָך קומט פרעה און איז גוּזר, אז זיי זאָלען בלייבען וואוינען נאָר אין דעם בעשטימטען תחום. אַרשאנסקי'ס טהעאָריע האָט דאמאָלס איבערראַשט פיעלע ווי-סענשאַפטלער, אָבער זייט יענער צייט האָט יעדער פאַרשער אויפֿ-געגעבען די אַלטע אנשוואונג וועגען דער ענטשמעהונג פון אַ גהעמאָס.

זייט יענער צייט זיינען ענטשמאַנען די גרעסטע אידישע גהעמאָס אין דער געשיכטע דוקא אין אזוינע מדינות, וואו די אידען האָבען ניט געהאַט צו ליידען פון אַן אויסערען דרוק, וואו זיי האָבען

המחאט דאָס רעכט זיך פריי צו בעוועגען און צו פערטהילען זיך איבער דאָס גאַנצע לאַנד. און ניט נאָר די אידען אליין האָבען גע- בילדעט נייע גהעטאָס ביי פרייע בעדינגונגען. די אידען זיינען אין דער הינזיכט ניט יוצא מן הכלל. די נייע געשיכטע איז בעקאנט געוואָרען מיט דייטשע, איטאליענישע און פערשידענע סלאַווישע גהעטאָס.

עס איז ניט דאָ דער פלאַץ אָבצושמעלען זיך ברייטער אויף די אורזאכען, וועלכע צווינגען די איינוואנדערער צו גרופירען זיך נאָך דער פאָלקס-שייכות, ווען אפילו די ריינע עקאָנאָמיק איז קענען אזא גרופירונג. עס איז פאר אונז גענוג נאָר אָנצואווייזען, ווי געפעהרליך דאָס איז, ווען מען בויט אַ גאַנצען בנין אויף אַ צו- פוילטען פונדאמענט.

און דאָס האָט געטהאָן קויטסקי אין זיין נייעם ווערק וועגען די אידען-פראַגע. ער האָט געבויט אויף אַ פאַלשער הנחה, און זיין גאַנצע נביאות האָט דעריבער קיין שום ווערטע ניט. ער דאָט פערביטען אורזאכע און פאַלגע, ער האָט אָנגענומען דעם אידישען קיום אלס פאַלגע פון אויסערען דרוק און האָט ניט בעגריפען, אז דער דרוק איז געקומען דורך דעם קיום. דאָס הייסט שמעלען די ערשיינונגען מיט'ן קאָפּ אַראָב, זעהן דעם היסטאָרישען פראָצעס ווי אַ נעגאַטיוועס בילד.

דיעזער טעות איז שוין גענוג. ער איז מבטל דעם גאַנצען בנין, ווארום דאָס איז ניט אַ טעות אין דאָך אָדער אין דער אויסערער ארכיטעקטור, דאָס איז אַ טעות אין פונדאמענט, אין ווינקעל-שטיין. דער גאַנצער בנין שמעהט אויף היהנערשע פיסלעך און פאַלט אום ביי דער ערשמער קריטיק ווי אַ קאָרטען-הויז.

אינטערעסאנט איז אויך, ווי קויטסקי זוכט אונז צו טרייס-מען. סוף-כּל-סוף פּרעדיגט ער דאָך אונזער אונטערגאַנג, פיהלעט ער זיך פערפליכטעט צו זאָגען מכה אונז אייניגע בערוהינענדע ווער-טער, און ער זאָגט זיי בזה הלשון:

„דיעזעס פערשווינדען בעדייט ניט אין קיין פאל אַ טראַגישען פראָצעס, ווי למשל דאָס אויסשטארבען פון די אינדיאנער אָדער פון די טאַסמאַניער.“

„דער אייביגער וואנדערער (אהאסווער) וועט דאכיי ענדליך
קומען צו רוה. ער וועט פאָר טלעבען אין דעם
זכרון ווי דער גרעסטער דולדער פון דער מענשהייט, וועלכער
האָט מעהר ווי אלע פון אידן געליטען און מעהר ווי אלע איהר
געשענקט.“

דאָס הייסט: שרעק זיך ניט, אויף דיין קבר וועט אויס-
וואקסען אַ בלומעלע, פערליעכטע וועלען פערבייגעהן און וועלען
האָבען פון דעם בלומעלע אַ ריח ניחוח און וועלען זיך דערמאָנען
אָן דיר מיט אַ געפיהל פון דאָנקבאַרקייט.

וואָס זיינען מיר שוין ניט געווען: מיסט פאר די פרעמדע
פערלער, אויף פאר די פרעמדע רעדער, אַ ריח ניחוח פאר די פרעמד-
דע נעזער, אַ קיטצעל פאר די פרעמדע נערווען, אַן אַנדענקען
פאר די גאַנצע מענשהייט.

אויסגערעכענט מוז קומען קויטסקי, דער מאַרקסיסט, און
אַלס מאַרקסיסט אַן עולם־תּוה/ניק, און אויך ער געפינט פאר אונז
ניט קיין אַנדער נחמה ווי אַ ליכטיגען גן־עדן.
אַפנים די וועלט לאַכט נאָך פון אונז.

17—26 יוני, 1915.

דער ציוניסטישער אני מאמין פון א סאציאליסט

דר. קוועסעל'ס אָבהאַנדלונג „די אידישע ניי־קאָלאָניאַליזאַציע פאַרעסטינאַס“, ענטהאַלט אין זיך דריי שטעלען, וועלכע זיינען אינײַנער טערעסאַנט און כאַראַקטעריסטיש, ווייל זיי בעווויזען, ווי אַן אויפ־ריכטיגער סאָציאַליסט, אַ זעלבסטשטענדיג דענקענדער סאָציאַליסט, וועלכער נויטיגט זיך נישט אין אַ פּרעמדען חכשר אויף זיין סאָציאַליסטישע געזינונג, טרעט צו צום ציוניזם און צו דעם, וואָס ער האָט געשאַפּען אין די לעצטע 30—40 יאָהר. אַלס זעלבסטשטענדיגער סאָציאַליסט מעסט ער נישט די אידעען נאָך זייער ברייט און לענג, נאָר נאָך הויך און טיעפֿקייט. נאָך דער אַרט און ווייזע, ווי מיר טרעטען צו צו אַן אידעע און ווי מיר שעצען זי אָב, קאָנען מיר אורטהיילען איבער דעם אַבשעצער. אויבערפֿלעכליכע מענשען, וועלכע זיינען נישט מסוגל אריינצודרינגען אין די טיעפענישען פון היסטאָרישע ערשיינונגען, און זעהען נישט זייער אינערען זין, האָבען צו טהאָן נאָר מיט'ן שטח פון דער אידעע. זיי וואַרפט זיך אין די אויגען נאָר די אויבערפֿלעכע, טיעפֿער געהען די שטראַהלען פון זייער גייסטיגען אויג נישט דורך. נאָר די טיעפֿערע דענקער זיינען אימשטאַנד צו בעפֿרייען זיך פון שטח ביי זייער אַבשאַצונג פון דעם ווערט פון פּערשיעדענע אידעען, דאָס זיינען די, וועלכע קאָנען זיך גרונטעווען אָדער קלע־טערען אין די הויך. ווען עס וואָלט געווען ערלויבט אויסצודריקען זיך אין דיעזען פאַל מאטעמאטיש, וואָלט מען געקאָנט איינטהיילען די בעציהונגען פון פּערשיעדענע אַבשעצער פון דער אידעע־וועלט אין צוויי גרופּען. די ערשטע גרופּע בעוועגט זיך אין דער וועלט פון צוויי דימענזיאָנען (לענג און ברייט); די צווייטע האָט דריי דימענזיאָנען (לענג, ברייט און הויך). דער אונטערשיעד צווישען

די צוויי גרופען איז אונגעהייער גרויס, ווי צווישען דעם פרימיטי-
ווען און דעם פּאָלקאָמענעם.

ד. קוועסעל געהערט אונבעדינגט צו דער צווייטער גרופע.
ער בעאורטהיילט די וועלט־ערשיינונגען ניט נאָך די צווייגען, ער
דרינגט אריין ביז צום שורש, איהם אינטערעסירט די טרייבענדע
קראפט און איהר שענקט ער זיין גאנצע אויפמערקזאמקייט. און
ווען ער קומט צום ציוניזם און צו דעם וואָס האָט זיך אין די לעצטע
יאָהר־צעהנטען ניי ענטוויקעלט אין פאלעסטינא, שטעלט ער זיך
ניט אָפּ אויף דעם שטח פון דעם ישוב, צעהלט ניט די איינצעלנע
קאָלאָניסטען, די איינצעלנע שולען א. ז. וו. — ער פאסט אויף דעם
גאנצען ישוב אלס דעם העכסטען אויסדרוק פון א טיעף געהערדען
נאַציאָנאַלען דראנג נאָך אן „אומשיכטונג“ — ווי ער דריקט זיך
אויס — פון דעם אירישען לעבען, נאָך אַ נייגעשמאַלטונג פון דער
אירישער צוקונפט. דאריבער בעהאנדעלט ער מיט דעם זעלבען
ערנסט די ווירטשאפטליכע, ווי די גייסטיגע זייט פון דער נייער
אירישער ענטוויקלונג אין פאלעסטינא. ער מעסט ניט דאריבער די
צוקונפט נאָך דער קליינער געגענווארט. אין געגענטייל, ער זעהט
אין דער געגענווארט די סמנים פון דער גרויסער צוקונפט, ער בע-
טראכט זי ווי דעם זאָמען, וועלכער ענטהאַלט אין זיך די גרעסטע
ענטוויקלונגס־מעגליכקייטען. נאָך מעהר. ער פארשטעהט, אז די
נייע גייסטיגע ענטוויקלונג אין פאלעסטינא, ווייל זי האָט ניט
געהאט אזוי פיעל שטערונגען אויף איהר וועג ווי די ווירטשאפט-
ליכע, געהט פאָראויס מיט ריעזען שריט און דערנעהנטערט זיך
דעם ענדציעל.

„מען קאן פיעלייכט איבערהויפט זאָגען, אז דאָס וואָס האָלט
נאָך ערשט אין ווערען אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביעט, איז שוין
אויף דעם גייסטיגען געביעט אין פיעלע פרטים דערגרייכט געוואָרען.
איך דענק דערביי הויפטזעכליך אָן דער ערשיינונג, וועלכע גרענעצט
כמעט אָן דאָס וואונדערבארע, ווי אַ פּאָלק געווינט וויעדער זיין
שפראך, וועלכע עס האָט פערלאָרען אין גלות מיט 15 הונדערט
יאָהר צוריק און פּעדאייניגט דורך די ניי־געוואונענע שפראך די
אשכנזים און די ספרדים. אין פאלעסטינא וואקסט אַ נייער דור,

וועלכער האָט נאָר איין שפראך, און זי געהערט נאָר נאָר דעם
 יודענהייט, גייסט פון איהר גייסט, די הייליגע שפראך פון די ער-
 טערען: די העברעאישע. עס קלינגט זעלמזאם ווען מיר הערען,
 ווי די קינדער גערטנערינען זינגען און ריידען מיט די קליינע קינדער
 העברעאיש. דורך די קינדער-ליעדער איז די העברעאישע שפראך
 אריינגעדונגען אין די ברייטערע פאָלקס-שורות. אויך די אידישע
 אינטעליגענץ ארבייט מעכטיג פאר דער וויעדערגעבורט פון דער
 העברעאישער שפראך און זי קומט אריין אין גרויס צאָרן, ווען מען
 וויל פערפלאַנצען אין אידישען טעכניקום אַן אַנדער אונטערריכטס-
 שפראך אנשטאָט העברעאיש. געוויס געהט עס אָפּטמאָל אַ ביסעל
 שטורמדיג צו ביי דער וויעדערגעבורט פון דער העברעאישער
 שפראך. מען דאַרף אָבער ניט פערנעסען, אַז אין דער וועלט-
 געשיכטע געהט יעדעס מאָל צו עטוואָס קולות'דיג, ווען עטוואָס
 נייעס ווערט געבאָרען. נאָר אָהן פאנאטיזם האָט זיך נאָך קיינמאָל
 קיין ענדערונג אין פעלקער-לעבען ניט פערווירקליכט. אַ מיטעל-
 פונקט פאר די אידישע קולטור זאָל די געפלאַנטע אידישע אוניווער-
 זיטעט אין ירושלים ווערען... זעלבסטפערשטענדליך, איז עס נאָר
 אַ התחלה, די התחלה צייגט אָבער מיט וועלכען ערנסט די קול-
 טורעלע ארבייט איז אויפגענומען געוואָרען."

אַזוי שעצט איין דעם ווערט פון דער קולטורעלער ארבייט
 אין פאלעסטינא אן אויפריכטיגער און א זעלבסטשטענדיגער-
 קענדער ניט-אידישער סאָציאליסט.

ניט וועניגער אינטערעסאנט איז דר. קוועסעל'ס אורטייל
 איבער דעם איינפלוס, וועלכען דער פערדווירקליכער
 ציוניזם וועט האָבען אויף די סאָציאלע שטעלונג פון די אידען אין
 דער גאַנצער וועלט. דאָס איז דער פונקט, וועלכער יאָגט אָן אַ
 שרעק אויף אלע אידישע אסימילאטאָרען. זיי האָבען מורא, אַז
 ווען די אידען זאָלען גרינדען אן אויטאָנאָמעס לעבען אין פא-
 לעסטינא, וועלען זיי, די אסימילאטאָרען, פערלירען זייער לעצטען
 שטיצפונקט אין דער ארומיגער געזעלשאפט אין די לענדער, וואו
 זיי וועלען בלייבען לעבען. אין דעם זעלבען טעות פאלען גאנץ
 אָפּט אריין אויך אנדערע ניט אסימילאטאָריש-געווינטע אידען. זיי

פערשטעהען ניט, אז די נידעריגערע געזעלשאפטליכע מדרגה, וועלכע די אידען געהמען איין אין דער גאנצער וועלט, איז ערקלערליך גראד דורך דעם אומשטאנד, וואָס דער איד קאָן ניט אָנווייזען אויף אַ שטיקעל פּלאַץ אונטער דער זון, וואו זיין פּאָלק איז סאָווערען, אז גראד דערין לייענט די אורזאכע פון דער געזעלשאפטליכער קנעכטשאפט.

„אין דייטשלאנד גלויבט מען אין דער בעדייטונגס-לאָזיגקייט פון דעם ציוניזם, ווייל מען זעהט ניט אין זיין פערווירקליכונג די פערענטפערונג פון דער אייראָפּעאישער אידען-פראגע. געוויס קאָן דער ציוניזם ניט בייטרעגען, אז מען זאָל פאר די אידען עפענען אלע שטעלען, וועלכע זיינען פאר זיי איצט פערשלאָסען. דאָגעגען שיינט מיר, אז די דיכטערין ריקארדאָ הוך האָט דורכאויס רעכט, ווען זי ערווארט פון ציוניזם די הויבונג פון דער אידישער געזעל-שאפטליכער שטעלונג אויף אין דייטשלאנד. די גרינדונג פון אַ אידישען געמיינוועזען אין דער אלטער היימאטה פון אידישען פּאָלק ערפילט זי, די דיכטערין, מיט בעוואונדערונג, און זי וויל האָפען, אז אלע נאציאָנען, וועלכע האָבען ארויסגעצייגט פּעראַכטונג צו די אידען בל-זמן זיי זיינען בעטראכט געוואָרען ווי אונגעבעטענע איינדריןלינגע, וועלען בעקומען בעוואונדערונג פאר דאָס נייע, ווידערנעבאָרענע, זעלבסטשטענדיגע פּאָלק, וואָס האָט אזוי פיעל געגעבען דער מענשליכער קולטור. די מורא פון די אסימילאטאָרען, אז די פערווירקליכונג פון דעם ציוניזם וועט פערשטאַרקען אין דייטשלאנד דעם אַנטיסעמיטיזם — בעדייטעט אַ גראָבען מעות אין דער ריכטיגער אויפפאסונג פון דער פעלקער-פּסיכאָלאָגיע.“

פאר די אַסט-אייראָפּעאישע אידען זעהט דר. קוועסעל אין דער פערווירקליכונג פון דעם ציוניזם דעם ריכטיגען וועג, ווי צו לעזען די גרויסע אידען-פראגע. פון דיעזען שטאַנדפונקט אויס געזעהען, קאָן מען דעם ציוניזם צושרייבען דעם פערדיענסט, אז ער האָט געפונען דעם וועג, וועלכער קאָן פיהרען צו דער לעזונג פון דער אַסט-אייראָפּעאישער אידען-פראגע. זעלבסטפערשטענדליך, קאָן עס ניט מאַמענטאָן געשעהן, דאראן איז שווער צו דענקען. אָבער — און דאָ קומט דר. קוועסעל צו זיין ציוניסטישען

„אני מאמין“, — ווי עס זאל ניט אויספאלען דער קאלאָניזאטאָר
 רישער ערפאָלג פון דעם ציוניזם אין פאלעסטינא, דער ציוניזם
 בלייבט אין יעדען פאל א בעוועגונג פון ערע־דענקענדע, פון אין
 בעסטען זינען ס אַ צ י א ל - און נאציאָנאל געזינטע מענער
 און פרויען, וועלכע ווילען, אַז זייער נאציאָנאלע גייסטיגקייט זאל
 ווייטער אויסגעבילדעט ווערען אין אינטערעס פון דער גאנצער
 קולטור־מענשהייט, אַז די געקנעכטעטע אָסט־איראָפּעאישע אידען
 זאלען בעפרייט ווערען פון דעם געפיהל פון היימאטהאלאָזיגקייט און
 זאלען בעקומען אַ נ י י ע ש ט אַם - הימאטה, אין וועלכער
 זיי זאלען אַרויסגעהן פון דער טיעפער נאַכט פון דעם סאָציאלען
 און נאציאָנאלען עלענד צו פרייהייט און מענשען־ווירדע.“
 אזוי רעדט אַ מאן, א זעלבסטשטענדיג דענקענדער סאָציאליסט,
 אן ערעלער מענשען פריינד.

28 דעצ., 1915.

נאציאנאלע צולאזענקייט און גלות פסיכאלאגיע

א מערקווירדיגע זאך. מיר זיינען שוין אזוי צוגעוואוינט צו א פערקעהרטען דאזיין און פערקעהרטע לעבענס־פארמען, אז ווען מיר זעהען עטוואס וואס איז נאטירליך, גלייך, מענשליך בנוגע צו אונז, מאכען מיר גרויסע אויגען און מיר ווערען פערוואונדערט און ערשטוינט. אונז גלויבט זיך עפעס אליין ניט, אז אויך אונזער לעבען קאן אפטמאל רעגולירט ווערען פון גלייכע, נאטירליכע געזעצען, אז אויך מיר, דער גרויסער „יוצא מן הכלל“ אונטער די נאציאנען און פערקערשאפטען, קאנען זיין אפטמאל אונטעררווארפען דעם אלגעמיין מענשליכען, ניט זיין דוקא די אויסנאמהע.

מיר טרעפען אן א בעקאנטען אין א שטאָדט אויסער דעם „תחום“, און ער דערזעהלט אונז, אז אין 24 שעה מוז ער פערלאָזען דעם אָרט, און מיר פערשטעהען איהם און פרעגען ניט קיין שאלות. מיר טרעפען אן א צווייטען בעקאנטען אין דער זעלבער שטאָדט און ער דערזעהלט אונז ניט, אז מען טרייבט איהם ארויס, און מיר פערווארפען איהם מיט קשיות: ווי אזוי, אויף וועלכער אסמכתא און אויף ווי לאנג?

מיר זעהען אונזעהליגע אידישע קינדער, בעגאכטע און פליי־סיגע. זיי לערנען „אין דער היים“. די ניט־דייכע עלטערען מוזען זיך מקריב זיין, צוויי מאל מעשר פון זייער גאנצער אָרימזעליגער פרנסה מוזען זיי אויסגעבען פאר שכר למוד. מיר פרעגען ניט קיין שאלות, מיר נעפינען אז די פערשווענדונג איז נאָרמאל. מיר טרעפען אן דעם שכן'ס א קינד, אויסגעפוצט אין דער שול־אוינפארם און מיר רינגלען ארום די עלטערען מיט קשיות: ווי אזוי, אויף וועלכער אסמכתא און וויפיעל שתדלנות און וויפיעל איבערהויפט האָט עס געקאָסט?

איך האָב געקאָנט פּערלענגערען די שורה פון די קשיות, אויסציהען זי אונענדליך לאַנג. אָבער עס איז ניט נויטיג. איך האָב זיך אָבגעשטעלט אויף טיפישע ביישפיעלען, און יעדער, ווער עס איז נור עטוואָס בעקאנט מיט די בעדינגונגען פון אונזער פּער-קעהרטען לעבען אין מזרח-אייראָפּא קען אליין ציהען די ביישפיעלען אָהן אַ שיעור.

דאָס אלעס וואָלט אָבער נאָך געווען אַ האלבע צרה. מען איז אונטעריאָכט און מען לייט פון דעם צווייטען, פון דעם פּרעמדען. דער פּרעמדער האָט די קראפט, ער בעזיצט די מאַכט און פּאָהרט רייטענדיג אויף דעם שוואַכערען. דער שוואַכערער ראַנגעלט זיך אויף ווי ווייט זיינע כחות ערלויבען איהם, ער פּראָטעסטירט, ער אפּעלירט אים נאָמען פון יושר און מעגשליכ-קייט, ער פּערלירט אָבער ניט דערביי זיין אייגענעם אינערען ווערט. דער גזלן קאָן בערויבען, ער קאָן אויך מאָרדען, דער גזלן קאָן אָבער קיינעם ניט בעלוידיגען, אפילו זיין אייגענעם קרבן ניט. אין אונזער אידישען פּערקעהרטען לעבען זיינען אָבער פּארא-נען ערשיינגען, וועלכע מוזען ווירקען אויף יעדען דענקענדען אידען-מענשען פיעל ערגער, שטעכענדער, ברענענדער ווי אלע אויסערע פּערפּאָלונגען און אונטערדריקונגען, וועלכע קומען פון דער געגערישער זייט. אין עצם ענטהאַלטען אויך זיי אין זיך די עלעמענטען פון ענטרעכטונג און אלס צוגאָב טראָגען זיי אין זיך אלע סימנים פון אַ טיעפער בעלידיגונג, גראד ווייל זיי דריקען אויס די בעציהונגען פון אַ ייגענע, ווייל זיי דריקען אויס ניט נאָר בייזהייט, נאָר אויך פּעראַכטונג, דאָרט וואו מען האָט געקאָנט ערוואַרטען „על פי דרך הטבע“ מיטגעפיהל און אַכטונג.

מיר בעריהרען דאָ איינע פון די ברענענדסטע גלות-פּראגען. אין דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט געהערט די אינטעלי-גענץ איהר פּאָלק. ווילענדיג און אפילו ניט ווילענדיג דיענט זי זיינע אינטערעסען, ווילענדיג און אפילו ניט ווילענדיג פּערמעהרט זי זיין מאַטעריעלעם און גייסטיגעם פּערמעגען. ניטאָ קיין אַנט-לויפען, ניטאָ קיין ענטרינען, ניטאָ קיין זיך בעפרייען פון די

חובות, וועלכע דאָס פּאָלק לענט ארויף אויף דעם איינצעלנעם. די
 אינטעליגענץ קאָן טויזענד מאָל אָנגעשטעקט ווערען פון אַנטינאַ-
 ציאָנאַלע אידעען, זי קאָן זיך בעגייסטערען פאַר קאָמפּאַפּיאַליטישע
 שטרעמונגען — דאָס אלעס בלייבט אָבער נאָר אין דער טעאָריע,
 קומט עס צום פּראַקטישען לעבען, מוז זי בלייבען נאַציאָנאַל אין
 איהרע האַנדלונגען. די שפּראַך, די שולע, און דער גאַנצער לעבענס-
 צושניט, דער האַנדעל און יעדער אַנדערער פּרייער בערוף, די קונסט
 און די וויסענשאַפט — קאָנען ניט איבערשפּרינגען די נאַציאָנאַלע
 מחיצה. די ערשטע בלייבען שטענדיג ריין נאַציאָנאַל, די לעצטע
 קאָנען אויך זיין אינטערנאַציאָנאַל, דאָס הייסט,
 זיי קאָנען אַרויסגעהן פון זייערע נאַציאָנאַלע גרעניצען און בעקומען
 אַ בעדייטונג אויך פאַר אַנדערע נאַציאָנאַלע גרופּען, אָבער אויך אין
 אזאַ פּאַל בלייבט דער גרעסטער חלק פון זייער פּראָדוקטיוויטעט
 אין דער נאַציאָנאַלער גרופּע, פון וועלכער זיי געהען אַרויס. ווען
 דער גרויסער סוחר, דער קינסטלער, דער וויסענשאַפטלער אָדער
 דער שטאַטסמאַן בעקומט אַ וועלט-נאָמען, אַן אינטערנאַציאָנאַלע
 בעדייטונג, פּעדריענט פון איהם מעהר פון אלעמען זיין אייגענע
 נאַציאָן. אלעס וואָס ווערט געשאַפּען און האָט אַ דויערענדען
 ווערט, טראַגט אויף זיך אַ נאַציאָנאַלע שוטץ-מאַרקע.

מיר אָבער בעזיצען אַ גרויסע אינטעליגענץ, וועלכע
 וויל נאָר ניט האָבען צו טהאָן מיט איהר פּאָלק. זי האָט זיך
 פון איהם לחלוטין אָבגעקעהרט און דיענט אָדער איהרע אייגענע
 קליינע פּערזענליכע אינטערעסען, אָדער די אינטערעסען פון פּרעמ-
 דע פּעלקער. זי האָט געשאַפּען פאַר זיך אַ געפּעהרליכע טהעאָריע,
 אַ טהעאָריע, וועלכע ניט פון איין זייט אַ הכשר אויף גלייכניג-
 טיגקייט און פון דער אַנדער זייט ערלויבט זי דעם איינצעלנעם
 אַרויסטרעטען פון זיין אייגענעם נאַטירליכען כלל און צושטעהן צו
 פּרעמדע גרופּען.

אין מאַטעריעלער הינזיכט איז דאָס אידישע פּאָלק
 דאָס פּראָלעטאַריע-פּאָלק אונטער די אומות
 העולם. מיר קאָנען האָבען טויזענד ראַטשילדס, בלייכערערס,
 בראַדסקיס און ווי זיי הייסען דאָרט, און דאָך בלייבט דאָס אידישע

פּאָלק אלס גאנצע דאָס אָרימסטע אויף דער וועלט, וואָרים אויף דאָס פּערמעגען פון די אידישע גבירים איז מ'שווער צו אנדערע פעלקער. אין קריטישען מאָמענט מוזען זיי מיט זייער פּערמעגען דיענען פרעמדע אינטערעסען, זייער אייגענעם פּאָלק האָט ניט די מאַכט צו פּאַדערען פון זיי עטוואָס, עס קאָן נאָר פּערלאַנגען אַ גרבה. עטוואָס אָנגעגרייטעס אויף דעם פאל פון אַ קאטאסטראָפּע, פון אַ נאַציאָנאַלען אונגליק האָט דאָס אידישע פּאָלק ניט.

מען וועט אנטקעגען דעם איינווענדען און זאָגען: אַ גלות-פּאָלק קאָן זיך ניט אנדערס איינריכטען. דער שטאַט, די הער-שענדע נאַציאָן וועט ניט צולאָזען, און מ'זאָל זאָרגען פאר'ן איי-גענעם כלל. ידאָס וואָלט אָבער געווען מעהר ניט ווי אן אויסרעד, מעהר ניט ווי אַ פּוילער תירוץ. אויף אין גלות האָט דער אידישער כלל געקאָנט אין דער אָדער אין יענער פּאַרס מעהר זאָרגען פאר זיין אייגענע צוקונפט. די אורזאכע פון דער אידישער כלל-זאָרג-לאָזיקייט ליעגט ניט אין די אויסערע בעדינגונגען אליין, זי ליעגט אויך אין אונזער נאַציאָנאַלער צולאָזענסייט, אין די ערלייכטערונגען, וואָס מיר האָבען אליין פאר זיך געשאפּען, וועלכע ערלויבען יעדעם איינצעלנעם פון אונז אָבצורייסלען זיך פון אלע חובות צום כלל.

אין גייסטיגען הינזיכט שטעהט עס מיט אונז ניט פיעל בעסער. נור אַ קליינער חלק פון אונזער אינטעליגענץ ווענדעט אָן זיינע שעפּפּערישע כחות אין זיין אייגענעם נאַציאָנאַלען קרייז. אונזערע טאלענטירטע שריפטשטעלער, קינסטלער, וויסענשאפטלער און שטאַטס־מענער שטעהען אין דיענסט פון פרעמדע פירמען, און מיר אליין בעטראַכטען דאָס אלס נאַטירליכע ערשיינונג. אונזערע גרויסע פּערמעהרען דעם קרעדיט פון פרעמדע נאַציאָנאַלע גרופּען, און פאר אונז אליין בלייבען נור שיריים, נור די, וועלכע האָבען לעת עתה נאָך ניט געהאַט די מעגליכקייט זיך אָבצורייסען.

און דאָס טרויעריגסטע דערביי אין, וואָס מיר האָבען זיך צו-געוואוינט צו דער נעגאַטיווסטער ערשיינונג פון אונזער כלל ליעבען און בעטראַכטען זי אלס נאָר מאַל. און ווען מיר זעהען,

אן איינער פון די גרויסע קערטן זיך אום צו זיין
פאלק און וויל ווידמען זיין טאלאנט און זיין איינפלוס די אינטער-
רעסען פון זיין אייגענעם פאלק — וואונדערען מיר זיך
און פרעגען טויזענד קשיות. מיר פרעגען זיך, וועלכע
פניוטהאט דער גרויסער, וואָס האָט איהם גע-
צוואנגען אומצוקעהרען זיך, וואָס זוכט ער ביי זיין
פאלק, וואָס איז ער אויסען, וואָס וויל ער דערנרייכען און אזוי
ווייטער.

די אלטע גלות פסיכאלאָגיע. מיר טראָגען אונזער יאָך א
נאנץ יאָהר. מאכען מיר אָבער איין מאָל אין יאָהר אַ סדר, (אלעס
איז ריין און דער טיש איז פיין געדעקט), און ווילען דערצעהלען א
מעשה פון בעפריאונג — לערנען מיר אונזערע קינדער צו פרעגען
פיער קשיות.

און דער בעסטער תירוץ איז: עבדים היינו.

11 יולי, 1915.

צוריק פון דעם „כותל מערבי“ פון דער אסימילאציען.

פיעלע פרעגען: ווי אזוי קומען זיי צוריק, די דערווייטער-
טע, די אבטרייניגע, די אידיש אינהאלטלאָזע, די גאנץ אסימיל-
ירטע? וועלכע קראפט צווינגט זיי ארויסצוגעהן פון א פרעמדער
וועלט, וועלכע איז געווארען פאר זיי אן אייגענע, און אריינצוגעהן
אין אן אייגענע וועלט, וועלכע איז פאר זיי געוואָרען אַ פרעמדע?
ווער איז דער כּשוף־מאכער, וואָס שטעהט הינטער'ן פּאַרהאַנג און
קאָמאַנדירט אריבער דערוואקסענע מענשען, שטאַלצע, מיט פע-
סטע נאַטורען, פון איין וועלט אין די אנדערע?

איז עס די גרויסע נויט, די אונגעהויערע קאמאסטראפע,
וועלכע האָט זיך אויסגעגאסען אויף דעם אידישען קאָפּ? איז עס
דאס גרויסע רחמנות־געפיהל, וועלכעס האָט אָנגעריהרט די אידי-
שע זעעלע? — היינט פאר וואס קומען זיי ניט, די דערווייטער-
טע, די אבטרייניגע, אלע אויף אמאָל? פאר וואס טהוט ניט
תשובה די גאנצע אידישע אינטעליגענץ? פארוואס קעהרען זיך
אום לעת עתה צו זייער פאלק נאָר איינצעלנע, און טויזענדע און
טויזענדע בלייבען פערשטייפט אין זייערע אלטע גוסס'דיגע טהע-
אָריען און אין זייער עקשנות ווילען זיי ניט הערען דעם רוף פון
דער צייט?

און פאר וואס קומען צוריק דוקא די איינצעלנע, פון וועל-
כע מיר האָבען זיך שוין לאנג מיאש געווען, דוקא די, וועלכע זיי-
נען געשטאַנען אס ווייטסטען פון זייער פּאָלק, וועלכע האָבען א
לעבען־לאנג קיין שום שייכות ניט געהאט ניט צו זיינע ליידען, ניט
צו זיינע פריידען, ניט צו זיין פּערגאַנגענהייט, ניט צו זיין צו-
סונפט? פאר וואָס עקשנ'ען זיך מעהר ווי אלע אָט דוקא די,
וועלכע שטעהען נאָך מיט איין פוס אין דער אידישער גאַס, די

האלב אסימילירטע, די פערטייטשטע ישיבה-בחורים,
די צושפאלטענע, אידיש לעבענדע און גוי'ש דענקענדע משכילים?

ווער עם האָט נאָר צו טהאָן מיט דער אידישער ווירקליכקייט
און ווער עם האָט זיך בעשעפטיגט מיט אונזער אידישער מיסי-
אָן, איך מיין, ווער עם האָט זיך אבגעגעבען מיט בעקעהרונגס-אר-
בייט צום אידישען פאלקסטהום אונטער די אידען גופא (א מיסיאָן,
וועלכע די אומות העולם קענען נאָר ניט), דער ווייס, אז עם איז
פיעל לייכטער צו בעקעהרען א גאנץ-אסימילירטען ווי א האלב-
אסימילירטען, עם איז פיעל לייכטער צו מאכען פון א גאנצען אויס-
אידישען איד א גאנצען איד, ווי פון א האלב אידישען גוי דריי-
פערטעל איד. צום גאנצען אויס-אידישען איד קומט איהר מיט
גאנצע טענות, און זיי ווירקען אפטמאָל. און ווען זיי ווירקען
אויף איהם, זעהט ער איין זיין גאנצען טעות, און ווען ער
איז זיך מודה אין זיין טעות, האָט ער לכל הפחות דעם ווילען צו
ווערען צוריק א גאנצער איד. ער זעהט זיך ארום, אז ער
האָט זיך אליין געטראָגען אויף דער לינקער זייט, דרעהט ער זיך
אום אין גאנצען. שווער איז אויסצוטענה'ן זיך מיט דעם
האלב אסימילירטען. ער פערבאָריקאָדירט זיך אין זיין אידישער
העלפט, ער האָט געשאפען פאר זיך א צוויי-העלפטען וועלט, ער
האָט פערלאָרען דעם זינן פאר גאנצקייט. עם זיינען דאָ
האלב אסימילירטע, וועלכע גיבען אייך אויסגאָב מיט פסוקים
אדער גאר מיט א גמרא. דאס זיינען די געפעהרליכסטע, די האָפ-
נונגסלאָזע. זיי כשר'ן מיט'ן פסוק דעם האלבען גוי, וואס שטעקט
אין זיי, מיט דער גמרא ווילען זיי מכפר זיין זייערע אנט-אידישע
האנדלונגען.

איך גלויב אבער, עם איז דאָ נאָך א טיעפערע אורזאכע,
וועלכע צווינגט גראָד דעם ווייטסטען צו אומקעהר,
צו תשובה. איך וויל מאכען דעם פערזוך אָנצודרייטען דיעזע
אורזאכע. איך האָב פיעל נאָכגעדאכט איבער דיעזע ערשיינונג
אין אונזער לעבען און בעזונדערס אין דער לעצטער צייט, און איך
גלויב, אז איך האָב געפונען פאר איהם א פאסענדע ערקלערונג. זי
ענטהאַלט אין זיך קיין טהעאָריע, זי איז מעהר ניט ווי א השערה.

דאָס איז די השערה פון דעם „כותל המערבוי“. דאָס איז דער נאָמען, וועלכען איך וואלט איהר, מיין השערה, וועלען געבען.

ווען מיר שפרעכען פון דער מענשהייט, פערשטעהען מיר דע-
רונטער די א ו נ ז בעקאנטע ציוויליזירטע וועלט. די אונז
בעקאנטע ציוויליזירטע וועלט ווערט געלייטעט ביו אויף דעם
היינטיגען טאָג פון צוויי הויפט שטרעמונגען. זיי זיינען ביידע
אלט, ביידע אבער האָבען נאָך ניט פערלארען זייער כח און בעאייני-
פלוסען נאָך די מענשליכע ענטוויקלונג עד היום. דאס איז די
מזרח-שטרעמונג, וועלכע איז ארויס מיט טויענדע יאהרען צוריק
פון אלטען אידען-לאנד און האָט זיך אויסגעגאָסען איבער דעם
מערב, און די מערב-שטרעמונג, וועלכע איז ארויס פון אלטען גרי-
כענלאַנד און האָט געשטרעבט צום מזרח, דאס זיינען צוויי וועלט-
אנשוואונגען, יעדע פון זיי שטרענג אין איהר אָרט, אבגעצוימט
און ארומגעשליפען. דאס זיינען צוויי וועלטען.

יעדער דענקער, יעדער קינסטלער בעוועגט זיך אין איינער
פון דעזע צוויי וועלטען. פיעלע האָבען פערזוכט צו שאַפּען א
דריטע וועלט, א שותפות'דיגע, זיי האָבען געזוכט די סינטהעזע —
און זיי זיינען דורכגעפאלען. נאָך איינער פון די געניאלסטע
משוררים פון פאריגען יאהר-הונדערט האָט געמוזט צוגעבען: יע-
דער מענש מוז זיין אדער א איר, אדער א גריכע. דאס האָט גע-
זאגט היינע אויף זיך אליין, ווען ער האָט זיך פערגליכען מיט
געטהע. דעם זעלבען געדאנק, אנדערש אויסגעדריקט, געפינען מיר
ביי פערשיעדענע דענקער און קינסטלער.

די פערברייטער פון דעם מזרח-געדאנק אין דער געשיכטע
זיינען תמיד געווען די אידען. א צייט-לאנג האָבען זיי געשאפּען
אין איינעם מיט די אַראַבער, נאָר שוין זייט פיעלע, פיעלע יאָהר-
הונדערטע זיינען זיי אין אייראָפּא די איינציגע פערטרעטער פון
דעם מזרח, וועלכער האָט שטענדיג געזוכט צו בעפרוכטען דעם
מערב.

אין דער אסימילאציע געהען די מזרח-טרענער פון מ ז ר ח
צו ס מ ע ר ב. דער אוראייניקעל פון אורכשדים, דער אייני-
קעל פון שרון און כרמל מוז זיך אויסליידיגען פון איין אייגענעם
אינהאלט און אריינדריינגען אין א פרעמדער וועלט, אין א מערב-

וועלט. דער זיך אסימילירענדער איד מוז געהן געגען זיין אייגער
נע נאטור, ער מוז זיך אליין א ו י ס ב י ט ע ן, ער מוז ווערען
אן אנדערער. געגען די אייגענע נאטור קאָן מען אָבער געהן נאָר
מיט'ן קאָפּ, ניט מיט דעם ווילען, מיט אן אויסרעכנונג, ניט מיט'ן
געפיהל, ווייל ווילען און געפיהל זיינען אליין נאטור קינדער. דער
ריבער איז יעדער אסימילאציאָנס־פראצעס פערבונדען מיט שניי־
דענדע שמערצען. מעהר ניט דער איינצעלנער מערקט ניט אָפּט־
מאָל די שמערצען, ווייל זיי פערטהיילען זיך אויף א גאנצע שורה
פון דורות. מען ווערט זעהר לאנגזאם אפערירט, און צווישען איין
שניט און דעם אנדערען האָט מען געלעגענהייט אָבצורוהען.

מען קאָן אָבער ניט די אייגענע נאטור אין גאנצען ארויס־
רייסען. זי איז נאטור. מען פערשטופט זי נאָר אין אַ ווינקעל פון
דער אייגענער נשמה, און זי ליעגט דארט פערבאָרגען דורות־
לאנג. די אסימילאציאָן קאָן דעריבער קיין מאָל ניט זיין אַבסאָלוט.
געהט דער אסימילאטאָר פון מזרח צו מערב און מאַכט דורך
פערשיעדענע וואנדערונגען ביז ער דערגרייכט דעם לעצטען פונקט.
ער מיינט, ער איז שוין אין גאנצען אסימילירט און פערשטעהט
ניט, אַז דער לעצטער פונקט איז גראד דער קריטישער פונקט. ער
איז גענאנגען אזוי ווייט, ווי ווייט איינער, וואס טראגט אין זיך
אונבעוואוסט דעם מזרח, קאָן געהן צום מערב. ווייטער געהט ער
ניט. ער איז אנגעקומען צום „כותל המערבי“ פון דער אסימילא־
ציאָן. זיין נאטור הויבט אן צו פראטעסטירען. שוין צו
ווייט וויל ער זי פערדרענגען, און זי הויבט אָן צוריק צו דריקען.

ווייטער געהט ער ניט. ער איז געקומען צום קריטישען פונקט,
וואו עס הויבט זיך אָן די נאטירליכע דיסטאַנץ צווישען דער מערב־
סביבה און דעם אסימילירטען מזרח־מענשען.

וואס קאָן ער טהאָן? בלייבען שטעהן אויף איין אָרט —
דאס איז דאָך סטאַנאַציאָן, גסיסה, טויט.

האַלטען דאָס די שוואכע נאטורען טאקע ניט אויס. זיי
מאַטערען זיך ביז זיי פערשווינדען, און קיין סימן, קיין זכר בלייבט
ניט פון זיי.

די שטארקערע אבער קעהרען זיך אום. פון כותל המערבי פון

דער אסימילאציאן לויפען זיי צוריק צום מורח. עם דערוועקט זיך
אין זיי זייער אייגענע נאטור, זיי הויבען זיך אָן צו דערמאָהנען. א
נייער חשק צום שאפען בעפלינגעלט זיי.
פון מורח זייט געהט פאר זיי אויף א נייע זון.

13 יולי, 1915.

געבילדעטע במלנות און אמת'ע פאלקס- געפיהלען.

די געשעהעניסען אויף די מלחמה-פעלדער האָבען זיך אָנגע-
הויבען אָבצואוויקלען מיט אַ קאָלאָסאלער, ניט גע'חלומ'טער שנעל-
קייט. עס קאָן זיין, אז מיר שטעהען שוין פאר דעם סוף פון דעם
גרויסען, שרעקליכען וועלט-סכסוך. עס קאָן זיין, אז אַט באלד
וועט מען שוין שמועסען וועגען פריערענס-פּערהאנדלונגען.

נאָר אונזער אידישע וועלט איז נאָך אַלץ בעשעפטיגט מיט
ה כ נ ו ת צ ו ה כ נ ו ת. לאַנגזאַם און פלעגמאַטיש, ווי דער
אַלטמאָדישער בעל-עגלה, געהן מיר אַרום פון „פארשוין“ צו „פאר-
שוין“ און האַלטען נאָך אין איין דינגען זיך. מיר זיינען נאָך
אונטער זיך ניט מושה געוואָרען, מיר ווייסען נאָך ניט וואָס מיר
זאָלען פּערלאַנגען, מיר ווייסען נאָך ניט וועמען מיר זאָלען שיקען.
אפנים מיר האָבען צייט, אפנים מיר זיינען זיכער, אז אונזער חלק
וועט ביי אונז קיינער ניט אַרויסכאַפען.

און אַ טעות האָבען געהאַט אַלע יענע, וועלכע האָבען אין אַנ-
הויב פון דער גרויסער וועלט-קאטאסטראָפּע געגלויבט, אז לכל הפחות
איצט, אין קריטישען מאָמענט, וועלען אויך ביי אונז פּערשווינדען
די אינערע קליינע און קליינליכע פארטיי השבונות, די אונפער-
אַנטוואָרטליכע עקשנות פון די רעדעל-פיהרער און די קטנות המח
פון די וואָרט-פיהרער. אז לכל הפחות איצט, אין קריטישען מאָ-
מענט, וועט אויפטרעטען פאר דער גרויסער וועלט אַ געשלאַ-
סענע אַידישע אַינהייט און וועט פּאַרלעגען
פּאַדערונגען שטאַלץ און זעלבסט-בעוואוסט, ווי אַ פּאַלק צו פּעלקער
גלויבן.

חלמא טבא חזית. עס איז געווען אַ חלום. מיר שטעהען נאָך
היינט אויף דעם זעלבען פּלאַץ, וואו מיר זיינען געשטאַנען מיט אַ

יאָהר צוריק, צוטהױלט אין צוברעקעלט, אונאַרגאַניזירט און אונבער-
האַלפּען, אָהן אַ פּלאַן און אָהן אַ פּראָגראַם. מיר וואַרטען ביז דער
פּאָליטישער האַרזאָגנט וועט קלאָר ווערען, מיר וואַרטען ביז עס
וועלען זיך אויס'טענה'ן די גרויסע, מיר וואַרטען ביז מען וועט
אונז פּרעגען: אויף וואָס וואַרטען מיר.

אַט אזוי האַנדעלט אַ פּאַלק, וואָס האָט זיך צוגעוואוינט צו
פּאָליטישע שרייב, וואָס האָט פּערלאָרען זיין זעלבסט-
ווערט און זיינע אייגענע אויגען און בעטראַכט זיך מעהר ניט ווי
אַ צוגאַב צו די אַנדערע. אונזער גרויסקייט איז אַרײַן אין קלייניג-
קייטען, און מיר זיינען קליינליך, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען
גרויסע אויפגאַבען.

ביז היינטיגען טאָג קאָן מען זיך ביי אונז ניט אויסגלייכען
וועגען אַן אַלגעמיינער פּלאַטפּאָרם, אויף וועלכער עס זאָל איינבע-
רופען ווערען אַן אַמעריקאַניש אידישער קאָנגרעס. מען איז אויפּער-
זיכטיג, מען האָט מוראַ, טאָמער וועט דערביי עטוואָס פּערדיענען
— דאָ האַנדעלט זיך וועגען אַ מאָראַלישען פּערדיענסט — אַ בע-
שטימטע פּאַרטיי, וועלכע איז פּון אלע זייטען בעקעמפּט געוואָרען
ביז איצט.

מען האָט מוראַ אַרײַנצונעהמען אין פּראָגראַם דעם פּונקט מכח
אַרײַשראַל, מען קאָן ניט פּועל זיין ביי זיך צו פּערשאַפען אַזאַ
נחתידרוה דער ציוניסטישער פּאַרטיי.

און מען אָפּערירט ביי אונז מיט בעגריפען און ווערטער, וועל-
כע זיינען נאָר געאייניגט צו פּערדונקלען דאָס קלאָרע בעוואוסטזיין
פּון די אידישע מאַסען. מענשען און אָרגאַניזאַציאָנען, וועלכע
האַבען זיך שטענדיג נאָר לוסטיג געמאַכט איבער די בעל-הבית'ישע
כל ישראל פּאָליטיק, וועלכע האָבען זיך בעמיהט מיט אלע כחות
איינצונעגען דעם האַרזאָגנט פּון די מאַסען, ניט צולאָזען זיי צו
די נאַציאָנאַלע פּראָבלעמען פּון זייער פּאַלק — די זעלבע מענשען
פּערבאַריקאָדירען זיך איצט הינטער דער כלל ישראל פּאָליטיק
און טענה'ן, אַז אַרץ ישראל, דאָס הייסט די אַרץ ישראל פּראַנע
איז מעהר ניט ווי אַ פּאַרטייאַנגעלעגענהייט, און מען טאָר זי דער-
ריבער ניט איינשליסען אין קאָנגרעס-פּראָגראַם, ווייל דער נאַצער
קאָנגרעס וועט דאָן בעקומען דעם האַראַקטער פּון אַ ציוניסטישען

קאָנגרעס. און אז די ארץ ישראל פראגע איז מעהר ניט ווי א פאר-
טיי אנגעלעגענהייט געהט מיט קלאַרהייט ארויס פון דעם אומד-
שטאַנד, וואָס ביז איצט האָבען זיך נאָר די ציוניסטען בעשעפ-
טיגט מיט איהר. בכּן מוז מען אָננעהמען אזא פראָגראַם, וועלכעס
זאָל ניט ענטהאַלטען אין זיך קיין שטרייט־פונקטען. דער קאָנגרעס
מוז זיין אַ „דבר השוה לכל נפש“.

עס קלינגט כמעט ווי לאַגיש. אָבער כמעט לאַגיש
קלינגט אויך יעדער סאפיזם, און מערר ווי אַ סאָפיוזם ענטהאַלט אין
זיך אויך ניט די בענוינדונג, פאר וואָס דער פונקט ארץ ישראל
זאָל אויסגעשלאָסען ווערען פון קאָנגרעס־פראָגראַם.

די ציוניסטען פערלאנגען די מעגליכקייט פון דער שאַפונג פון
אַ היים אין ארץ ישראל, ניט פאר אַ בעשטימטען חלק פון
אידישען פאָלק, נאָר פאר דאָס אידישע פאָלק. דער
אומשטאַנד, וואָס ביז אהער האָט זיך נאָר די ציוניסטישע פארטיי
בעשעפטיגט מיט דיעזען פראָבלעם, גיט נאָך קיינעם ניט דאָס
רעכט צו בעטראַכטען די ארץ ישראל פראגע אַלס אַ פארטיי אנגע-
לעגענהייט. דער האַראַקטער פון אַן אידעע און איהר קוואַליפיצי-
רונג הענגען ניט אָב פון די, וועלכע זיינען זיך עוסק מיט איהר דורכ-
פיהרונג, נאָר פון דעם אינהאַלט און דעם היקף פון דער אידעע
נופא. די ציוניסטען בילדען, דאָס איז אמת, אַ פארטיי אין פאָ-
ליטישען זיין, אָבער ציוניזם קאָן בשום אופן ניט
בעטראַכט ווערען אַלס פארטיי־אנגעלעגענהייט, ווייל זיין אָביעקט
איז דאָס אידישע פאָלק אין זיין געזאַמטהייט.

איך וויל זיך איצט ניט אַרײַנלאָזען אין לאַנגע חקירות. איך
ערלויב מיר נאָר אַנצואווייזען, אז די מיינונג, אז אפילו דער קלאַסען
קאַמפּף קען זיך נור דאַן פריי ענטוויקלען, ווען דער אַרבייטער
פיהלט זיך פריי אין זיין אייגענער נאַציאָנאַלער
סביבה, געהערט ניט מיר און ניט פון די ציוניסטען איז זי
אויסגעטראַכט געוואָרען. דיעזע מיינונג האָט וויסענשאַפּטליך בע-
נרינדעט און פּיין פאַרמולירט דער בעריהמטער דענקער און סאָ-
ציאַלידעמאָקראַט זשאַרעס.

און עס איז מעהר ניט ווי אַ שפּיעל אין סאָפּיזמען און פּובלי-

ציסטישע אחיות-עינים, ווען מען וויל איינריידען די אידישע מאַט
סען, אז די פראגע וועגען די שאפונג פון אַ היים פאר דאָס אידישע
פאָלק איז נוגע נאָר די שקל-צאָהלער.

יעדער רעכט-דענקענדער איד, צו וועלכער פארטיי ער זאָל ניט
געהערען, האָט איצט אדרבא געמוזט זעהען, אַז אונזער פּאָל
זאָל זיך ניט ערווייזען צו קליין פאר דעם גרויסען היסטאָרישען
מאָמענט, וועלכען די גאַנצע מענשהייט לעבט דורך, און ניט לע-
גען שטעקענס אין די רעדער אויף דעם וועג פון דער אידישער
בעפרייאונג. פון דער פאָרמולירונג פון אונזערע פאָדערונגען וועט
אַבהענגען אונזער שטעלונג אונטער די פעלקער. קיין בעפרייאונג
קומט ניט פון דרויסען, פון דרויסען קאָן נור קומען דער הסכם און
די אונטערשטיצונג. צוערשט מוז אָבער קומען פון די אידען דער
ווילען צו בעפרייאונג. דיעזער ווילען, וואָס נאָר ער אליין קאָן אונז
אַרויסשלעפען פון גלות, איז צוליעב די טויזענד-יעהריגע קנעכט-
שאַפט פערקראַכען ביי אונזער פאָלק אין די פערבאַרגענע ווינקלען
פון זיין נשמה. אין מאנכע פאָלקס-טהיילען איז ער אַטראַפירט גע-
וואָרען. אונזער אויפגאבע קאָן נאָר זיין צו וועקען דעם איינגע-
שלאָפענעם ווילען און ניט צו דערשטיקען איהם, וואו ער ברעכט
זיך דורך אַ וועג און געהט אָן אַ בעשטימטע פאָרמולירונג.

און עס איז מעהר ניט ווי ענגהערציג און אויבערפלעכליך צו
בערויפטען, אַז די ציוניסטען האָבען קינסטליך אַרויסגערופען אַ
דראַנג נאָך ארץ ישראל. אין דיעזען פאל האָבען די ציוניסטען נאָר
פאָרמולירט דעם פערבאַרגענעם פּאָל ק ס - ווילען, זיי האָבען
אַרויסגעזאָגט הויך, וואָס דאָס פאָלק האָט געטראָגען אין זיין האַרצען
אין דעם משך פון לאַנגע דורות און וואָס דאָס פאָלק טראָגט נאָך
ביי זיך ביז היינטיגען טאָג ווי זיין הייליגסטע ירושה.

קומט מען און מען טענה'עט: דאָס זיינען סענטימענטען, און
מען וויל דערמיט מבטל זיין די גאַנצע קראַפט און די בעדייטונג
פון אַזאַ פאָלקס-ווילען. ניט בעאַכטען די בעדייטונג פון פאָלקס-
געפיהלען, אָבלאָכען פון פאָלקס-סענטימענטען איז אָבער מעהר ניט
ווי כלומרשט געבילדעטע בטלנות. די מאָדערנע וועלט, די מאָדערנע
פעלקער-וויסענשאַפט רעכענט זיך רוקא אָט מיט די פאָלקס-געפיה-

לען און מיט די ירושה-סענטימענטען ווי מיט דער הויפט טרייבער-
דער קראפט אין לעבען פון די נאציאָנען.

און אחרי כל אלה, וואָס האָט מען זיך אזוי דערשראָקען?
דאָ האַנדעלט זיך נאָר דערווייל וועגען אַ פונקט אין פּראָגראַם.
מען בויגט דאָך אויף קיינעם ניט אָן דערווייל דעם באַרג סיני און
מען צווינגט דאָך קיינעם ניט אָנצונעהמען די ציוניסטישע תורה.
וועט דער קאָנגרעס ניט וועלען נעהמען אַ שטעלונג צו דער פּאלעס-
טינא-פּראַגע, וועט ער שוין געפינען אַ מיטעל ווי אַראַבצונעהמען
זי פון דער טאנעס-אַרדנונג. דער קאָנגרעס איז דאָך זעלבסטשטענ-
דיג אין זיינע בעשליסע, ער קאָן אפילו אָננעהמען אַ בעשלוס, אַז
די אידען ברויכען גאָר ניט קיין פּערטרעמונג איבערהויפט.

דער שרעק איז בכן אַן אומזיסטער און די בעגרינדונג פון דער
אויסשליסונג פון דער פּאַלעסטינא פּראַגע איז אַ פּאַלשע. זי איז
געריכטעט ניט נאָר אנקעגען דעם ווילען פון אַן איינצעלנער פּאַרטיי,
זי ווידערשפּרעכט דעם היסטאָרישען ווילען פון דעם געזאַמטען
אידישען פּאָלק, און זי איז דיקטירט פון אַן אַסימילאַטאָרישער
טענדענץ.

מען ברויכט ניט צו זיין דוקא נאציאָנאַל געזאַנען, אום צו
פּערלאַנגען גלייכע בירגערליכע, פּאָליטישע און אפילו קולטורעלע
רעכטע פאַר די אידישע בעפעלקערונג אין די מורח-לענדער. דאָס
זיינען ע ל ע מ ע נ ט א ר ע פּאַדערונגען. מען האָט געקאָנט ער-
וואַרטען, אַז די אידישע אינטעליגענץ וועט זיך אין איצטיגען מאָד
מענט דערהויבען צו אַ העכערער נאציאָנאַלער מדרגה און וועט אָנ-
הויבען צו קלעהרען פון מעגליכקייטען פאַר די שאפונג פון אַ
זעלבסטשטענדיגער צוקונפט. מען האָט געקאָנט ערוואַרטען, אַז די
איצטיגע קאטאסטראַפּע וועט אונז אויסקורירען פון אונזער הויפט-
פּעהלער — פון אונזער פּאָליטישער קורצזיכטיגקייט.

געזינטערע, רייכערע און זעלבסטשטענדיגערע נאציאָנען זיינען
מקריב פיעל קרבנות אין דער געגענווארט כדי צו שאַפען אַ בעסערע,
גערוימערע, ענטוויקלונגס מעגליכערע צוקונפט פאַר די אור-
איניקלעך און זיי ריכטען זייערע בליקען גאַנץ ווייט, אי געאָד-
נראַפּיש ווייט, אי ווייט אין דער צייט. צו אונז אָבער קומט מען

מיט קלוגע עצות : קוקט ניט אזוי ווייט, זאָרגט צוערשט פאר דעם
מאָרגען. דאָס טרויעריגע דערבוי איז, וואָס די בעלי עצות פער
שטעהען ניט זייער אייגענע פאָליטישע בעגרענצטהייט. זיי פער-
שטעהען ניט, אז מיט דער פערשמעלצונג פון די היסטאָרישע פער-
ספעקטיווען האקען זיי אונטער די פליענלען פון פאָלקס-נייסט און
לעגען אַרױף אַ בלייענעם געוויכט אויף די שאַפּענדע פאָלקס
קראַפט.

10 אויגוסט, 1915.

די אידישע סאציאל-דעמאָקראַטי און די פּרוטאָקראַטי.

די אידיש-ראדיקאלע פרעסע פון נויאָרק האָט אויפגעוויבן אַ גאַנצען שטורם מכה די ציוניסטישע געפאהר, וועלכע שוועבט איבער דאָס אמעריקאנער יודענטהום, און ווי אַ טרייע היטעריין פון די אידישע אינטערעסען האַלט זי אין איין מתרה זיין דעם גרויסען עולם, בעזאָנדערס די ארכייטער מאסען, אַז זיי זאָלען בעטראַכטען און בעהאַנדלען דעם מאַמענט נאָך פון ריין געשעפטליכען שטאַנד-פונקט און זיך ניט לאָזען חלילה פערפיהרען פון די נאַציאָנאַליסטיש-שאַוויניסטיש-ציוניסטישע חלומות. פערלאַנגען בירגערליכע גלייכ-בערעכטיגונג פאר די אידען אין די לענדער, וואו זיי זיינען נאָך ניט עכאַנציפירט — דאָס איז דער געשעפטליכער שטאַנדפונקט. אַזא פאָדערונג איז פאר יעדען קלאָר. פערלאַנגען נאַציאָנאַלע גלייכע-רעכטיגונג איז שוין פון געשעפטליכען שטאַנדפונקט אפילו ניט אזוי קלוג, אָבער מען קען נאָך מיט אַ קנייטש מסכים זיין אויך צו אַזא פאָדערונג. וויל מען אָבער געהן נאָך ווייטער און פערלאַנגען, אַז די אידען זאָלען בעקומען עמיגראַציאָנס-פרייהייט נאָך דעם אָריענט, בעזאָנדערס נאָך ארץ ישראל, וואו זיי זאָלען האָבען די מעגליכקייט זיך עקאָנאָמיש-קולטורעל פריי צו ענטוויקלען און שאַפען פאר זיך מיט דער צייט אַ געזיכערטע היים — אַזא פאָ-דערונג טאָר מען ניט צולאָזען, ווייל זי איז זעהר נאָהענט צום ציוניסטישען פראָגראַם, און דעם ציוניזם מוז מען בעקעמפּפען, ווייל.... ווייל מיר זיינען געגנער פון ציוניזם, ווייל מיר טאָרען ניט נאָכגעבען, אַז די ציוניסטען זאָלען דורך אונזער בעטייליגונג האָבען אַ נייעם נצחון.

בזו מוז מען שרייען און רעש'ן און ווארנען די אידישע יעלט

פאר דער גרויסער סכנה, וועלכע רוקט זיך אָן אויף איהר פון דער ציוניסטישער מחנה.

פון דער אנדער זייט שטעהט אן אנדער גרופע פון געשוואָרענע שומרים, די אלטע פיהרער, וועלכע האָבען גענומען אויף זיך די הייליגע מיסיאָן צו דערשטיקען יעדע נאציאָנאלע רעגונג אין דער אידישער געזעלשאפט, וועלכע האָבען נאָר איין הייסען וואונש: וואָס שנעלער דורכמאכען דעם אסימילאציע־פראָצעס און איינ־געשלאנגען ווערען פון דער ארומיגער סביבה אזוי, אז עס זאָל קיין זכר און קיין סימן ניט בלייבען פון דער אידישער איינהייט. אויך די גרופע האלט אין איין ווארנען, און וואו זי קאָן, פערזוכט זי צו געבען דעם ציוניזם אַ טויט־קלאַפּ. אויך דיזעע גרופע רעדט אין נאָמען פון סוחרישער קלוגהייט און געשעפטליכען שטאַנדפּונקט. אַט אזוי קומען זיך צונויף צוויי ענטגעגענעזעצטע גרופען מיט ענטגעגענעזעצטע אינטערעסען, די אויסגעשפראַכען אסימילאטאָרישע פּלוטאָקראטיע און די שוואַך נאציאָנאלע סאָציאל־דעמאָקראטיע, און רייכען זיך ברידערליך די הענד צו בעקעמפּען כמעט מיט דיזעלבע ארגומענטען דעם דריטען שותפות־דיגען געגנער. דיזעלבע ערשיינונג האָט מען געקענט בעאַבאכטען נאָך נאָר אין אָנהויב פון דער ציוניסטישער בעוועגונג. דאמאָלס האָט מען אַרויסגעלאָזען געגען דעם ציוניזם די בעוואפענטע טהעאָלאָגיע, און עס איז געווען מערקווירדיג צו זעהען, ווי שטרענג אַרטאָדאָקסע רבנים האָבען זיך מתחבר געווען מיט די עקסטרעם רעפארמירטע פּרעדיגער און האָבען בעקעמפּט דעם ציוניזם מיט דיזעלבע פּסוקים און מדרשים, אויפגעוויזען בפירוש פון די נביאים, תנאים און אמוראים, אז דער ציוניזם ווידערשפרעכט דעם אידישען גייסט. איצט האָט מען אויפגעהערט צו שיסען מיט פּסוקים, ערשטענס איז דאָס ניט מאָדערן, צווייטענס איז די עם הארצות זעהר פערברייט געוואָרען, מען אַרגומענטירט איצט מיט געשעפטליכער לאָגיק, אָבער די ערשיינונג בלייבט דיזעלבע.

די דיסטאַנץ צווישען דער אידישער פּלוטאָקראטיע און דער סאָציאל־דעמאָקראטיע איז נאָך פיעלייכט גרעסער ווי צווישען די אַרטאָדאָקסע רבנים און זייערע רעפארמירטע אנטפּאָרען.

האלט עס די אידישע סאָציאל־דעמאָקראַטיע פאר מעגליך איינצור-
 שלאָגען דעם זעלבען וועג, וועלכען עס וואַנדעלט די אידישע פּלוי-
 טאָקראַטיע. די טענה, אז זי וועט אויך ניט געהן מיט דער פּלומטאָ-
 קראַטיע און וועט וועהלען אַ נייעם וועג פאר זיך, איז מעהר ניט
 ווי לעכערליך. אָרגאניזאטאָריש וועט זי אפשר געהן אַ בעזונדער
 וועג, אָבער אידעעל איז עס דער וועג פון דער פּלומטאָקראַטיע. דער
 וועג ווערט דאָ אָנגעצייכענט פון פּראָגראַם, און פּראָגראַמאטיש
 זיינען זיי ביידע וואונדערבאר האַרמאָניש, ניטאָ אין שטרייט-
 פּונקט, וועלכער זאָל קאָנען צושטרען דיעזע אינערע האַרמאָניע.
 ביידע פּערלאַנגען ניט מעהר ווי בירגערליכע גלייכערעכטיגונג אין
 רוסלאַנד און ביידע ווילען ניט הערען פון דער איינציגער פּאָדער-
 רונג, וואָס קאָן אַוועקשמעלען די אידען אין דער שורה פון די
 פעלקער.

מיילא, מען קאָן נאָך פּערשטעהן די אידישע פּלומטאָקראַטיע.
 זי האָט שטענדיג געדיענט דער אַסימילאציע, און שוין דער געדאַנק
 אַליין פון אַ אידישער נאַציאָן האָט איהר אַריינגעיאָנט שרעק און
 מורא. זי האָט דאָריבער אויסגעאַרבייט אַ סיסטעם ווי מען זאָל
 פּערטיידיגען די אידישע אינטערעסען, און קיינער זאָל ניט קאָנען
 הוישר זיין, אז זי האָט עפעס אַ שייכות צו די אידישע אָרגאַניזאַ-
 ציאָנען, וועלכע ווילען ערהאַלטען די אידען אַלס נאַציאָן. די איר
 דישע פּלומטאָקראַטיע איז געבליבען טריי איהר אייגענער וועלט-
 אַנשוואַונג און איהר אייגענעם סיסטעם אויך אין איצטיגען מאָ-
 מענט און זוכט מיט אַלע תּחבּולות ניט צוצולאָזען, אז די אידישע
 מאַסען זאָלען זיך אָרגאַניזירען אויף אַ נאַציאָנאַלער גרונדלאַגע.
 זי האָט מורא ניט אזוי פאר דעם פּונקט אַרץ ישׂראל ווי פאר דער
 טהאַטזאַכע פון אַ נאַציאָנאַלער אָרגאַניזירונג, וועלכע קאָן זיי מאַכען
 אַ מחק אין אַלע זייערע חשבונות.

אָבער אז עס קומט אַ אידישע אָרגאַניזאַציע, וועלכע איז
 מודה אין נאַציאָנאַלע פּרינציפּען, לבל הפחות טהעאָרעטיש, און אויך
 זי טרעט אויף אַנטקעגען אַן אַלגעמיינע אידישע נאַציאָנאַלע פּער-
 אייניגונג צוליעב דעם אָדער יענעם פּונקט פון פּראָגראַם, וועלכער

געפעלט איהר ניט — איז דאָס און עס וועט בלייבען אן אונפער-
שטענדליכקייט.

מיר ווילען קיינעם ניט נארען. מיר זאָגען בפירוש, אז אפילו
ווען דער פונקט ארץ ישראל זאָל אויסגעשטריכען ווערען פון פראָד
וויזאַרישען פראַגראַם פון אידישען קאָנגרעס, וועלען מיר זוכען מיט
אלע מיטלען, אז דער קאָנגרעס זאָל אויסשפרעכען זיין מיינונג
וועגען דיעזער וויכטיגער פראגע, און עס איז קוים צו ערווארטען,
אז אן אלגעמיין אידישער קאָנגרעס זאָל זיך אָבזאָגען דערפון, ווייל
א בעשטימטע פארטיי וויל דאָס ניט. א נאציאָנאלע און דערצו נאָך
א דעמאָקראטישע אָרגאניזאציאָן האָט נאָר איין וועג, ווי מבטל
צו זיין דעם ווילען פון אן אנדער פארטיי, דאָס איז דער וועג
פון אן אפענעם, עהרליכען פאָליטישען קאמפף. די כלי זיין פון
אזא קאמפף זיינען עפענטליכע זכוחים און איבערצייגונגס-קראפט.
די מאיאָריטעט, און נאָר זי אליין האָט דאָס לעצטע וואָרט און די
מאָראלישע מאכט אָנצונעהמען החלטות. מורא האָבען פאר
מאיאָריטעטס-בעשליסע און דאריבער סטרייקען און ניט געהן צום
קאָנגרעס איז ניט נאציאָנאל און ניט דעמאָקראטיש.

אויסצורעהען זיך און צו בעהויפטען, אז די דייטשע,
פראנצויזישע, ענגלישע א. ז. וו. סאָציאַל־דעמאָקראטען מוזען זיך
נאָך בעטייליגען אין דער לעזונג פון אלגעמיין נאציאָנאלע פראגען,
ווייל די מלוכה צווינגט זיי דערצו, אָבער ביי אונז אידען פעהלט
די שטאַטס-מאַכט און דעריבער זיינען מיר פרייער, אונבעשרענק-
טער אין אונזער וואהל, אז מיר ווילען געהען מיר, און אז מיר
ווילען געהען מיר ניט, — אזא ארגומענט האָט מיט א פאָר טעג
צוריק ארויסגעשטעלט א אידישע סאָציאַליסטישע צייטונג — איז
ניט נאָר ניט סאָציאַליסטיש, עס איז אויך ניט שעהן. דאָס הייסט
אויסנוצען די אידישע נאציאָנאלע אונבעהאַלפענהייט, דאָס הייסט
שטעלען די פאָליציי-מאַכט העכער אלס די מאָראלישע מאכט.

ליידער איז דאָס אזוי. ביי אנדערע פעלקער משפט מען
פאר א נאציאָנאלע מסירה ווי פאר האָכפערראטה, ביי אונז איז דאָס
ניט שטראַפבאר, ביי אונז קומט פאָר, אז אָנגעזעהענע „פיהרער“
ערלויבען זיך צו פער'מסר'ען דעם כלל, און קיינער טרויבט זיי

ניט אוועק פון זייער אויבען-אָן. נאָר אָט טאקע צוליב דעם און צוליב נאָך פיעלע, פיעלע טרויעריגע ערשיינונגען אין אונזער אינערען לעבען, ווילען מיר זיך דאָך אָרגאניזירען. אָט טאקע צוליב דעם ווילען מיר שאפען א נאציאָנאלע אָרגאניזאציע, פאר וועלכע עס זאלען זיך מוזען בויגען די איינצעלנע גרופען און פאר-טייען, ווי רייך זיי זאלען ניט זיין, ווי שטארק עס זאל ניט זיין זייער כח און איינפלוס. מיר ווילען אָבגעבען דעם פאָלק, וואָס אי ת ה מ ג ע ה ע ר ט : דאָס רעכט צו אורטיילען און צו בעשליסען איבער זיין אייגענעם גורל.

איין מאָמענט קאָן אונז בעפרידיגען אין דיעזען גאנצען סכסוך. עס וועט צונויפגערופען ווערען אן אלגעמיין אירישער קאָנגרעס. יעדע איינצעלנע פארטיי האָט שאַנסען צו געווינען דערביי, אָבער אויף צו פערלירען. און מערקווירדיג — די ציוניסטען האָבען קיין מורא ניט. דערשראָקען האָבען זיך נאָר די אַסימילאַטאָרען פון איין זייט און די ראדיקאלען פון דער אנדער זייט. אַ סימן אז דאָס האַרץ זאָגט זיי, ווי אן אלגעמיין אירישער קאָנגרעס וועט זיך שטעלען צום נאציאָנאלען פראָבלעם בכלל און צום פונקט ארץ ישראל בפרט.

עס איז געווען אַ צייט, ווען די אירישע סאָציאליסטען האָבען געפיהרט מלחמה געגען דעם נאציאָנאלען געדאַנק. עס איז גע-קומען אַ נייע צייט און האָט גע'כשרט דעם געדאַנק, און די סאָציאליסטען האָבען געמוזט נאָכגעבען. דער פערלאנג נאָך אַ אירישע היים איז די לאַגישע קאָנסעקווענץ פון דעם נאציאָנאלען געדאַנק. עס וועט קומען נאָך אַ נייערע צייט, און אַלע סאָציאַ-ליסטען וועלען מוזען מודה זיין אין דער נויטווענדיגקייט פון אַ אירישע היים.

ניט געהן צו אן אלגעמינעם אירישען קאָנגרעס איז אַ שוואכער מיטעל, פונקט ווי פעהראנדלונגען הינטער פערריגעלטע טהירען.

31 אויגוסט 1915.

וואָס פאַדערען מיר און וואָס פערלאַנגען מיר

פיעל שלימער ווי די אויסערע אבהענגיגקייט איז די אנערע אונזעלעבסטשטענדיגקייט. די אויסערע אבהענגיגקייט איז ניט בע-
קוועם, זי לאָזט ניט צו, אז דער מענש זאָל קאָנען פערווירקליכען
זיין פרייען ווילען, זי לאסטעט ווי א יאָך, זי דריקט, זי קנעכטעט.
ביי אל דעם אָבער ענטהאַלט זי אין זיך ניט קיין חרפה. עס איז
אן אונגליק, אָבער ניט קיין שאַנדע, ווען מען קאָן ניט גובר זיין די
ברוטאלע מאכט פון א שטארקען גענגער. מען קאָן זיך דערביי
פיהלען אינערליך פריי, ניט פערלירען די ווערדע פון דעם שטאַל-
צען מענשליכען איך און זאמלען כוחות פאר דעם פאסענדען מאָ-
מענט, ווען דער פראָטעסט קאָן האָבען שאַנסען אויף אן ערפאָלג.
מאָסס נאָרדוי האָט אויסגעדריקט דיעזען געדאַנק אין דעם קורצען
אפאָרזום: וואַרטען איז ניט קיין שאַנדע. יעדענפאלס מוז מען
דארונטער פערשטעהן ניט א פאסיוועס וואַרטען, נאָר א וואַרטען
פון אַנשטרענגונג און פון כחות זאמלען.

די אינערע אונזעלעבסטשטענדיגקייט אבער ענטהאַלט אין זיך
אי אן אונגליק אי א שאַנדע. אינערליך אונזעלעבסטשטענדיג זיין
— דאס הייסט ניט גלויבען אין די אייגענע כוחות, דאס הייסט
ניט האָבען קיין דרך ארץ פאר זיך אליין, דאָס הייסט אוועקצושטע-
לען זיך אין די שורה פון די שוואכע, אונבעהאַלפענע, וועלכע האָ-
בען נאָר קיין האָפנונג ניט אַמאָל שטארק און זעלעבסטשטענדיג צו
ווערען. דער אינערליך אונזעלעבסטשטענדיגער לעבט אין שטענ-
דיגען צווייפעל, ער האָט תמיד מורא צו מאכען א דרייסטען שריט,
עס פעהלט איהם די זיכערהייט, ער בעזיצט ניט די פעהיגקייט צו
רזיקירען, בעגעגענט ער אויף זיין וועג א קליין בערגעלע אָדער
עטוואס א טיעפען טהאַל, געהט ער ארום און ארום, ווארים יעדעס
בערגעלע איז פאר איהם צו הויך, און יעדער טהאַל צו טיעף.

די געזעלשאפט, — און זי בעשטעהט כמעט שטענדיג מעהר פון שונאים ווי פון פריינד פון דעם איינצעלנעם, — קאָן אין בעסערען פאל אויף אזוי ווייט אכטען דעם איינצעלנעם, ווי ווייט דער איינצעלנער אכטעט זיך אליין. ניטאָ קיין גוטע מענשען, וועלכע פערשאפען דעם איינצעלנעם א פלאץ אין דער געזעלשאפט אויס יושר געפיהל. יעדער מוז זיין פלאץ אין דער געזעלשאפט עראָבערן, ער מוז זיין פלאץ איינגעהמען. און עס איז דאריבער ניט קיין וואונדער, ווען די געזעלשאפט בעהאַנדעלט דעם אינערליך אונז זעלבסטשטענדיגען ווי א צווייט-קלאַסיגען אדער א דריט-קלאַסי-גען מענשען און צייגט איהם אַן א פלאץ אויף אן אונטערער שטור פּע, אפּטמאָל זאגאר אויף יענער זייט מחיצה.

מיר ווילען ווייט נאָך ביישפיעלען ניט געהן. מיר נעהמען די עלעמענטארסטע פאָרם פון מענשליכער אינערער אונזעלבסט-שטענדיגקייט. זי איז יעדען בעאָבאכטער פון סאציאלע בעציהונג-גען בעקאנט, זי אויסערט זיך אין קריעכערטהום. מענשען, וועלכע אנערקענען זייער אייגענע ווערדע, פיהלען זיך אויטאָנאָם. ווען מען פיהלט זיך אויטאָנאָם, איז מען צופריעדען מיט דעם אייגענעם געזעלשאפטס-קרייז, וואו מען איז א גלייכער אונטער גלייכע. ווען מען איז צופריעדען מיט דעם אייגענעם קרייז, האָט מען ניט די תשוקה, וועלכע פערוואנדעלט זיך אין א תאוה, אריינצודרינגען דוקא אין א פרעמדען קרייז. דער פרעמדער קרייז האָט שוין אזא טבע, ווען ער בעמערקט, אז איינער קריכט צו איהם, שליסט ער זיך צו, און דער קריכער בלייבט פון דרויסען. דער אינערליך זעלבסטשטענדיגער, דער שטאָלצער קריכט ניט און ממילא קאָן ער ניט אויסגעשלאָסען ווערען.

איבערטריבענער שטאָלץ איז גאווה, די איבערשעצונג פון די אייגענע כחות איז נאַרישקייט, דאס הייסט ניט קאָנען חשבון'ען, ניט האָבען קיין ידיעה אין דער לעבענס-אריפמעטיק. אבער ער-נער פון אלץ איז דער אייגענער ביטול. ווער עס איז זיך אליין מבטל איז פאר די אנדערע בטל ומבוטל.

און אז מיר הערען זיך איצט צו צו דעם וואס געהט פאר אין אונזער אינערען לעבען, מערקען מיר צוויי ענטגעגענעזעצטע

שטרעמונגען. פון איין זייט די אבלעבענדע, טראדיציאָנעלע גלות
שטרעמונג, בעגרינדעט אויף אינערע אונזעלבסטשטענדיגקייט,
אויף אונטערשעצונג פון די אידישע פּאָלקס־כחות, נאָך מעהר,
אויף אַבלייקענונג פון די אידישע פּאָלקס־כחות, און פון דער אַנ-
דער זייט א יונגע, אבער דערפאר א פיעל שטארקערע שטרעמונג
בעגרינדעט אויף זעלבסט־אַכטונג און זעלבסט־בעפרייאונג.

פון איין זייט גיט מען אונז אן עצה: טרעט ניט אויף ווי א
פּאָלק, בלייבט בעסער איינצעלנע, פאנאנדערגעשרויבטע, מאכט
ניט קיין טומעל, וועט איהר זיך ניט ווארפען אין די אויגען. רעדט
ניט מכה נאציאָנאַלע רעכט, רעדט ניט מכה קולטורעלער אויטאָ-
נאָמיע, ציהט ניט אויף זיך די אויפמערקזאמקייט פון די פעלקער.
אין גוט אידיש פערטייטשט הייסט עס: פאַלשטענדיגער נאציאָ-
נאַלער בטול היש. עס מאכט ניט אויס, ווי די עצה ווערט בע-
גרינדעט, מיט סוחרישע מאָטיווען אדער מיט פאַלש פערשטאַנע-
נעם ראדיקאַליזם, זי בלייבט וואס זי איז — א כשר קינד פון
קנעכטישער געזינונג.

ווען די עצה זאָל אָנגענומען ווערען אין איצטיגען וויכטיגען
היסטאָרישען מאָמענט, ווען דאס אידישע פּאָלק זאל ערלויבען, אז
מען זאָל קומען און רעדען אין זיין נאָמען אזוינע דבורים — וואלט
דאָס געווען דאָס גרעסטע אונגליק, וואָס האָט אונז נאָר געקאָנט
פאַסירען.

דערמאָהנט זיך נאָר וואס איהר טהוט. וועגען בירגערליכע
רעכט האנדעלט זיך נאָר אין רוסלאנד. און אויך אין דיעזער בע-
ציהונג איז קרוב לודאי, אז דער שווערפונקט פון די אידישע מא-
סען ווערט איצט פערלעגט פון מזרח אייראפא אין מערב איירא-
פא, און אין מערב אייראפא זיינען די רעגירונגען פיעל מעהר
פאַרטגעשריטען פון אייך. זיי, די רעגירונגען, האָבען איינגע-
זעהן, אז מיט בירגערליכע רעכט אליין קאָן מען בשום אופן ניט
פערענטפערען די קאמפליצירטע און זעהר וויכטיגע פראגע, ווי מען
זאָל לכתחילה פערמיידען די רויבונגען צווישען די פערשיעדענע
נאציאָנאַלע גרופען. זיי, די רעגירונגען, זוכען נייע וועגען, ווי
צו זיכערען די ענטוויקלונגס־מעגליכקייטען פון די נאציאָנאַלע

מינדרהייטען. און אין אזא מאָמענט וועט איהר ערשיינען אין אייער גאנצער פאליטישער ארימזעליגקייט און וועט זאגען בזה הלשון: אדוני פריץ, זייט זיך כ'לעבען ניט מטריח, ווארים מיר זיינען די פערטרעטער פון אידישען פאלק, און אונזער בקשה געהט נאָר ניט אזוי ווייט. מיר וועלען שוין גליקליך זיין, ווען איהר וועט די אידען אומעדום בעטראכטען ווי בירגער.

ווי וועט מען קוקען אויף אונזער פאלק, ווען זיינע פערטרער-טער וועלען דיענען אלס מוסטער.

פון דער אנדער זייט זאגט מען אונז: זייט ווירדיג דעם הייסט טאָרישען מאָמענט, וועלכען איהר מאכט דורך. זייט ניט מבטל אייער א י.ד. זייט מענשען און רעדט אויף א מענשליכען לשון. בירגערליכע רעכט — מיר בעטען ניט ביי אייך א חסד. מיר מאַה נען פון אייך די גולה, וואָרים מיר זיינען שטענדיג געווען בירגער, שטענדיג געצאָהלט, אי מיט אונזער פערמעגען, אי מיט אונזערע נפשות. נאציאָנאלע רעכט — מיר אַפּעלירען צו אייך אין נאָמען פון יושר און פאָרטשריט. בויט ניט דאָס גליק פון איין נאציאָנאלער גרופע אויף דעם חשבון פון אונזער חורבן, עס וועט זיין ניט גוט, ניט פאַר אונז, ניט פאַר אייך. מיר ווילען זיין גוטע בירגער, און כדי צו זיין גוטע בירגער מוזען מיר זיין פולע, גאנצע מענשען. פול און גאנץ קאָנען מיר זיין נאָר ווען מען צווינגט אונז ניט צו פערלייקענען אונזער אייגענע נאטור, און אונזער נאטור איז מיט טויזענד פעדים פערבונדען מיט אונזער פאלק, מיט אונזער געשיכטע, מיט אונזער קולטור. בעהאנדעלט אונז ווי גאנצע מענשען און אויך גאנץ וועלען מיר דיענען דעם שטאַט.

און נאָך א וואונש האָבען מיר — און מיר אַפּעלירען צו אייך אין נאָמען פון א העכערען פרינציפ, אין נאָמען פון דער א ב-ס א ל ו ט ע ר נאציאָנאלער גלייכערעכטיגונג. מיר ווינשען, אז אונזער פאלק זאָל האָבען די מעגליכקייט צו שאפען פאַר זיך א היים אין זיין היסטאָרישער היימאט. מיר גלויבען און בעהויפטען אויפריכטיג, אז מיר וועלען ק י י נ ע מ ניט שאדען דאדורף. מיר זיינען גרייט אריינצוטראגען אין אריענט אונזער גאנצען

ערנסט און אונזער גאנצע עקאָנאָמישע און קולטורעלע ערפאהרונג, וועלכע מיר האָבען אנגעזאמעלט אלס אלטעס קולטור-פאָלק. מיר וועלען דערצו בייטראגען, אז דער אריענט זאל אויפלעבען, און ווער עם זאל ניט זיין זיין בעזימצער וועט פון אונזער ארבייט קיין היזק ניט האָבען. מיר געהען ניט אנקעגען דעם פארטשריט, אונזער וואונש ליגעט אויף דער ליניע פון די העכסטע מעגליכע אידעא-לען, און מיר פערלאנגען פון די בעסטע און ערעלסטע, זיי זאלען אונז אונטערשטיצען.

מיר זיינען איבערצייגט, אז די אומות העולם וועלען זיך ניט דערשרעקען פאר אזא פארמולירונג פון אונזערע וואונשען. זיי וועלען אין איהר, אין דער פארמולירונג, נאָר זעהן, אז דאס אידישע פאָלק איז גאר ניט אזוי טיעף געזונקען, ווי מען האָט עם זיי ערצעהלט, זיי וועלען דערין זעהן א סימן פון מעגליכקייט, פון זעלבסטאכטונג, און זיי אליין וועלען אנהויבען אונז מעהר צו רעס-פעקטירען.

די אומות העולם וועלען זיך ניט דערשרעקען. דערשראָקען האָבען זיך פאר אזא פארמולירונג אונזערע אייגענע אינערליך אונז זעלבסטשמענדיגע פערטרעמער, וועלכע זיינען געוואוינט צו קוקען אויף די אנדערע פון אונטען ארויף און אויף די אייגענע פון אוי-בען אראָב .

2 סעפטעמבער, 1915.

די פערביטענע יוצרות.

עס איז מערקווירדיג, ווי דער גלות איז מחייב צו פיהרען א דאפעלטען דאזיין, ווען אפילו מען איז ניט מודה אין גלות גופא, מען לייקענט זיין עקזיסטענץ און מען בעטראכט זיך אלס פרייער אונטער פרייע.

די העכסטע פארם פון דער פערנייגונג פון דעם גלות איז די אסימילאציע. די אסימילאציע, די קאנסעקווענצע, די שטרענג דורכגעפיהרטע ביז צום לעצטען ענד, בעהויפטעט ניט נאָר, אז מען מוז מיט דעם גלות שלום מאכען, ווייל עס בעשטעהט ניט קיין מעגליכקייט פטור צו ווערען פון איהם, זי זאגט פיעל מעהר, אז דורך דאס פאלשטענדיגע אויפגעהן און איינגעשלאנגען ווערען אין דער פרעמדער סביבה עררייכט מען די בעפרייאונג פון גלות. זי וויל ניט זיין געגרינדעט אויף א „לית-כריה“ פילאָזאפיע, זי וויל אלײן גלײַבען און אויף די אנדערע מאכען גלויבען, אז דאס וואס זי טהוט, טהוט זי אויס פרייער נייגונג. זי טהוט ניט קיין שידוך מיט דער פרעמדער סביבה, זי ליעבט זיך אין איהר אײן.

אָס איז די גרונדלאַגע פון דער אסימילאציע אין דער טהעאָרע-
רע. מען קאָן זיך צו איהר פעהאלטען ווי מען וויל, מען קאָן זי בעטראכטען אלס ווינשענסווערט אדער פערווערפליך פון פער-
שיעדענע שטאנדפונקטען, מען קאָן אָבער איהר ניט אָבזאָגען אין גאנצהייט. זי איז ראדיקאל, זי געהט ניט אויף פשרות, זי וויל זיך אלײן און קיינעם ניט נאָרען. און ווען אונזערע אסימילאנטען וואָלטען געווען פונקט אזוי קאנסעקווענט אין לעבען ווי אין דער טהעאָרע, וואָלט קיין מאָל ניט געווען קיין פלאַץ פאר אינערע דיפערענצען און מחלוקות אין אידישען לעבען. עס וואָלט געווען פשוט און קלאָר. פון אײן זייט שמעהען מענשען, גרופען, פארטיי-
ען און קלאסען, וועלכע שטעלען ארויס די בעפרייאונג פון זייער

פּאָלק אלס דאס העכסטע אידעאל. פון דער אנדער זייט מענשען
און גרופען, וועלכע דיענען אן ענטגענגעזעצטען אידעאל. געהט
דער ערשטער טהייל אין מזרח און דער אנדערער טהייל אין מערב,
און וואס ווייטער און ווייטער דערווייטערען זיי זיך פון אנאנדער.

ביים פּאָלק און ביי די פּאָלקס־אינטערעסען האָבען לאַגיש געקאָנט
בלייבען נאָר די ערשטע. אין אזא פאל וואָלט מען די אסימילאציע
בעטראכט ווי יעדע אנדערע מגפה, וועלכע שאַדעט דעם פּאָלקס־
ארגאניזם, ווי שמד צום ביישפיעל, מען וואלט אנגעווענדעט פ ר א־
פ י ל א ק ט י ש ע מיטעל, כדי ניט צוצולאָזען, אז זי זאָל אַנמאַ-
כען ווייטערע פּערוויסטונגען, אבער רייבונגען צווישען נאַציאָנאַל-
ליסטען און אסימילאנטען האָבען ניט געדארפט פארקומען, ווארים
עס קענען ניט זיין קיין רייבונגען צווישען בלייבענדע און אוועק-
געהענדע.

אלע אונזערע סכסוכים, מחלוקות און רייבונגען, וועלכע
שלינגען איין דעם גרעסטען חלק פון אונזער ענערגיע און שאפענ-
דער קראפט, קומען ארויס ניט דערפון, וואָס מיר האָבען אין מאַכע
קרייזען אן אסימילאטאָרישע שטרעמונג, נאָר דערפון וואָס מיר
האָבען ניט קיין גאַנצע אסימילאנטען. אונזערע אסימילאנטען
פערליעבען זיך טאקע אין דער פרעמדער סביבה און בלייבען אויף
קעסט ביי דעם אידישען פּאָלק. טהעאָרעטיש געהען זיי אוועק,
פראקטיש בלייבען זיי דאָרט וואו זיי זיינען אויך פריהער געווען.
דאָס קומט מחמת צוויי טעמים. ערשטענס, איז נאָר ניט אזוי
לייכט אוועקצוגעהן, מען קען ניט אָבטרייסלען פון זיך די לאסט
פון א לאנג דורות'דיגער ירושה, עס הויבט זיך אָן א בענקעניש,
א קלעמעניש, עס איז שווער מאכען ביי זיך דעם הסכם נאָך אמאָל
געבאָרען צו ווערען. און יעדע ראדיקאלע אסימילאציע איז פער-
בונדען מיט א צווייטער געבורט. צווייטענס, ווען מען וואָלט שוין
אפילו געפיהלט אין זיך דעם כח צו מאכען איין מאָל א מחס אין
דער אייגענער נשמה און אַנשליסען זיך גאַנץ אָן א נייער וועלט —
האָט דאָך די נייע וועלט עפעס אויך א שטיקעל דעה. ווען איינער
וויל זיך אַנשליסען, מוז דאָך זיין אן אנדערער, וועלכער וויל איהם
א י י נ ש ל י ס ע ן. ניטאָ אין דער מענשליכער געזעלשאַפט

קיין הפקר-סביבות. יעדע סביבה האָט אַ גדר און שומרים. דער צום איז הויך און די שומרים זיינען שטרענג, און עס איז פיעל לייכטער זיך אויסצושליסען, ווי זיך אָנצושליסען, ווייל צום זיך אויסשליסען געהערט איין ווילען און צום זיך אָנשליסען לכל הפחות צוויי ווילענס. דאריבער קומט טאקע אָפט פאָר, אז די אסימילאנטען בלייבען „קרח מכאן וקרח מכאן“, און אז זיי הויבען אָן צו פיהלען שטארק דעם אומעט אויפ'ן הארצען קעהרען זיי זיך אום צוריק.

זיי קעהרען זיך אָבער אום ניט ווי „בעלי תשובה“, זיי מאכען ניט גאנץ דעם אייגענעם רים אין זייער נשמה. זיי קעהרען זיך אום ווי האלבע מענשען. זיי ווארטען אויף אַ נייע געלעגענהייט צו עראָבערען די פעסטונג, וועלכע זיי האָבען ניט געקענט מיט איין מאָל איינגעהמען און זיי שאַקלען זיך ארום, ווי דער פער-פענדיקעל אין אַ וואנד-זייגער, צווישען צוויי וועלטען, צווישען דער, אויף וועלכער זיי האָבען געוואָרפען אַן אויס-חן, און צווישען דער, וועלכער האָט אויף זיי געוואָרפען אַן אויס-חן.

און דערין ליעגט איינע פון די טרויעריגסטע ערשיינונגען פון אונזער פאָלקס-לעבען. גאנץ אסימילירטע וואָלטען בשום אופן ניט געקאָנט שטעהן אויבען אָן פון אונזערע פאָלקס-אינטער-רעסען, די האלב אסימילירטע בלייבען אָבער רוהיג אויף זייער אלטען פלאץ און בעהאלטען אין זייערע הענד די פעדים פון דער אידישער פאָליטיק. ממיילא קומט אין בעסטען פאל ארויס אַ האלבע ארבייט, ווייל זי שטאמט פון האלבע נאטורען.

דערפון שטאמען אויך די אונפערשטענדליכקייטען אין אונזער לעבען.

געהמען מיר צום ביישפיעל די קאָנגרעס-פראגע, וועלכע האָט פעראורזאכט אזא קאָכעניש און אזוי פיעל בייזעס בלוט אין גע-וויסע קרייזען פון אמעריקאנער יודענטהום. די פראגע איז זעהר אַן איינפאכע: די אמעריקאנער אידען פיהלען זיך אין זייער געוואמטקייט אלס חלק פון אידישען פאָלק. זיי פיהלען ווייטער, אז דער איצטיגער היסטאָרישער מאָמענט, וועלכען עס מאכט דורך

זיי גאנצע וועלט, לעגט ארויף אויף זיי, אויף די אמעריקאנער אידען, א בעזונדערע פערזאנלעכקייט. כדי צו דערפילען זייער חוב ווילען זיי זיך אָר ג א נ י ז י ר ע ן. זיי לעבען אין אמעריקא, אין א לאַנד, וואו דער גאנצער שטאַטס־מעכאַניזם איז אויפגעבויט אויף דעם דעמאָקראטישען פּרינציפּ. דאריבער פער שטעהען זיי, אז אלס אידען און אלס אמעריקאנער אידען וועלען זיי ניט יוצא זיין זייער חוב בנוגע צו זייער פאַלק, ווען זיי זאָלען איבערלאָזען די גאנצע אחריות אין די הענד פון א הייפעלע מענשען, וועלכע זיינען אפשר אי רייך, אי געבילדעט, אי קלוג, וועלכע האלטען אָבער אין איין טענה'ן, אז זיי גלויבען ניט, ניט אין דער עקזיסטענץ פון דער אידישער נאציאָן אין דער געגענווארט און ניט אין א אידישער פאַלקס־צוקונפט. דער שכל הישר זאָגט, אז דאָ ליעגט אן אינערער ווידערשפרוך, וועלכען מען קאָן מיט קיין פשט'על אין דער וועלט ניט פערענטפערען. בכן האָט מען בעשלאָסען, ווענדען זיך צו די אידישע מאסען, אויפ־קלעהרען זיי וועגען דעם מצב און אָרנאניזירען א פערטרעטער שאפט פון די אמעריקאנער אידען אויף דעמאָקראטישע יסודות.

דאכט זיך, וואָס קאָן מען האָבען איינצואווענדען געגען אז בערעכטיגטען, נאטירליכען, בענרינדעטען וואונש? און דאָך האָט בען זאָגאר מאנכע ראבינער געפונען פאר נויטיג צו האלטען דרשות אין די טעמפלען אין די ביידע ראש השנה־טעג אנטקעגען די קאָנ־גרעס־אידעע, געשמורעמט און געשימפּט, גלייך ווי די אידישע וועלט האלט חרוב צו ווערען צום צווייטען מאָל דורך די פער ווירקליכונג פון דער קאָנגרעס־אידעע. און דאָס זיינען געווען אמעריקאנער ראבינער, און זיי האָבען אויך גערעדט פון די הויכע, הייליגע, אמעריקאנישע, דעמאָקראטישע פּרינציפען, און זיי האָבען אליין ניט פערשטאנען, אז זיי האָבען בשעת מעשה אויסגעזעהן ווי קאָמישע פיגורען, וועלכע פערפלאָנטערען זיך אין די אייגענע געדאַנקען.

דאָס מאכט די האלבהייט, דאָס לעבען אין צוויי וועלטען. אין איין וועלט איז מען דעמאָקראטיש, אין דער אנדערער אויטאָ

קראטיש, אין איין וועלט שאוויניסטיש-נאציאנאליסטיש, אין דער
אנדערער אסימילאטאָריש-קאָסמאָפּאָליטיש.
און געוועהנליך פערבייט מען די יוצרות. מיט די ריכטיגע
פרינציפען לעבען זיי אין דער פאלשער וועלט, דאָס הייסט, אין
דער וועלט, וואו זיי קאָנען זיך ניט גאנץ אויסלעבען. און מיט
די פאלשע פרינציפען לעבען זיי אין דער אמת'ער וועלט, דאָס
הייסט אין דער וועלט, וואו זיי מוזען זיך אויסלעבען גענען זייער
אייגענעם ווילען.

14 סעפט., 1915.

רעפארם און יודענמהום

I

אינטעליגענץ און רעפארם.

דער רעש, וועלכען אייניגע פרעדיגער האָבען אויפגעהויבען אין די רעפארם־טעמפלען צוליב די נייע שטרעמונג אין די אידישע מאסען, צו פּעראייניגען זיך אויף אַ פּאָלקסטימליכער גרונדלאגע; די אטאקע, וועלכע זיי האָבען ביי דיעזער געלעגנהייט געמאכט אויף דעם ציוניזם און דעם אידישען נאציאָנאליזם; דער אונט־אנשטענדיגער טאָן, וועלכען עס האָט אָנגעהויבען אָנצואווענדען אין זיין פּאָלעמיק געגען ציוניסטען און נאציאָנאליסטען דער לייב־אָרגאַן פון די רייכע רעפארמירטע אידישע קרייזען אין ניו יאָרק — דאָס אלעס צוזאמענגענומען גיט מיר די פּערזאָנלעכע אָבצור שטעלען זיך אויף אַן ערשיינונג אין אונזער לעבען, וועלכע איז, לויט מיין וויסען, כמעט נאָך גיט אָדער גאָר זעהר וועניג בע־שפּראַכען געוואָרען.

ווי קומט עס, אַז גראָד דאָרט, וואו עס לעבט דער גרעסטער בעשטאנד־טהייל פון אידישען פּאָלק אין אייראָפּא — רוסלאַנד, עסטרייך און פּוילען — האָט די רעפארם־בעוועגונג אויף דעם רעליגיעז־סינאגאגאלען געביעט זיך גיט געקענט איינוואַרצלען? אין רוסלאַנד איז פאַר איהר קיינמאן ניט אַ, און ווען איינער — דער אַריענטאליסט פּערפּערקאָוויטש — האָט זי גע־וואָלט פּערפלאַנצען אין פּעטערבורג נאָך אמעריקאנישען מוסטער, האָט מען איהם גלייך נאָך דעם ערשטען פּערזוך געלאָזט בעמען, ער זאָל אויפהערען זיך נאַריש מאכען. אין גאַנץ עסטרייך־אונט־גאַרן, מיט דער אויסנאָהמע פון אייניגע אונבעדייטענדע געמיינדען, קאָן מען אין בעסטען פאַל רעדען פון קליינע, אונגעווענטליכע אַבענדערונגען אין קולטוס, אָדער פון האַלבע רעפארמען. אין

פּוילען האָט מען געהאט צוויי שוהלען, וועלכע מען האָט גערופען
די רעפּאָרמירטע, אין וואַרשאַ און אין לאָדז, אָבער דאָ אין אמעריקא
וואָלט מען זיי ביידע צוגערעכענט צו די שטריקען און אַר-
דאָקסישע.

אפילו אין דייטשלאנד, וואו עס האָבען געלעבט און געווירקט
די ערשטע און די בעדייטענדסטע רעפּאָרם-אפּאָסטעל, איז די
רעפּאָרם געבליבען שטעהן אויפ'ן האלבען וועג, אין פּערנלייך מיט
אמעריקא. אין גאנץ דייטשלאנד עקזיסטירט נאָר איין טעמפעל,
פּעררוקט אין אַ זייטיגען געסעל אין בערלין, וואו מען „דאווענט“
זונטאָג אָנשטאָט שבת, און וואוהין מען פיהרט די טוריסטען ווי
צום בייז-וואונדער צו צייגען זיי, אַז אויך ביי אידען איז דאָ אַ
סעקטע, וועלכע איז מתפלל אָהן אַ קאָפּ-בעדעקונג און לאָזט
צו, אַז מענער און פרויען זאָלען זיצען אין שוהל צוזאמען.

מילא ווען מען רעדט מכה די אידישע מאסען קאָן מען נאָך
ווי עס איז אויסגעפינען פּערשיעדענע ערקלערונגען צו פּערענט-
פּערען די עזע ערשיינונג. ווען מען וויל קאָן מען זאָגן בלייבען
אויף דעם באַדען פון דער היסטאָריש-מאטעריאליסטישער וועלט-
אנשוואונג. די רעפּאָרם אין אַלגעמיין איז פשוט אַ צו טהויערער
ארטיקעל פאר די מאסען. אַ שעחנע שוהל, אַ ריינע שוהל מיט
משגיחים און משרתים, מיט שטודירטע פּרעדיגער און חזנים איז
ניט קיין וואָלוועלער ביסען. דער גרעסטער עלוי אָדער זאָגן
דער גאון, וועלכער זיצט כל ימיו אויף תורה און עבודה, מוז לעבען
פּערהעלטניסמעסיג זעהר בעשיידען, גאנץ אָפט, אין די מיטעלע
און קליינע שטעט — אין דחקות, און זיין איינציגע האָפּנונג איז
עולם הבא. דער קלענסטער רעפּאָרמירטער ראבינער אָבער פּער-
לאנגט גאנץ אנדערע התחייבות'ען פון זיין געמיינדע. ער פּאָדערט
מען זאָל איהם אויסצאהלען זיין חלק מיט עולם-הזהה ארטיקלען.
דאָס איז ערשטענס. צווייטענס, זיינען די מאסען אין דורכשניט
ניט אזוי פּאָרטעשריטען אין זייער לעבענס-אנשוואונג און פיהלען
דעריבער ניט קיין בעדערפניש צו איבעראנדערשען די פּאָרמען
פון זייער רעליגיעזען לעבען. דריטענס זיינען די מאסען, אפילו
ווען זיי זיינען אויפגעקלעהרט, זעהר קאָנסערוואטיוו בנוגע צו

זיטען און מנהגים, און ווען זיי היטען זיי שוין, ווילען זיי מקיים זיין זיי מיט אלע תנין, אָט ווי זיי, די זיטען און מנהגים, זיינען איבערגעגאנגען צו זיי בירושה.

ביי אַ שטרענגען אנאליז האָט מען געקאָנט בעווייזען, אז די און עהנליכע ערקלערונגען זיינען מעהר ניט ווי אויבערפלעכליכע. די ערהאלטונג פון דעם איבערליפערטען, מסורה ערהאלטונג פון דעם אלטמאָדישען אידישען חדר קאָסט פער העלסטניס מעהר ווי אלע אויסגעפוצטע טעמפלען, עבען אזוי ווי די ערהאלטונג פון דעם אלטמאָדישען אידישען חדר קאָסט פער העלסטניס מעהר אָב דעם אידישען פאָלק ווי די מאָדערנע פאָלקס-שולען. דאָס איז בעווייזען געוואָרען מיט גענויע צאָהלען. מען דארף ניט פערנעסען, אז צום מסורה-יודענטהום געהערען אויך די הוצאות פון כשרות, ספרי-תורות און ספרים, מקוה, תלמוד תורה, ישיבות און נאָך ווייטער. אויך האָט מען געקאָנט בעווייזען, אז אין עניני אמונה איז אַ גרויסער חלק פון די אידישע מאַסען מינדעסטענס אזוי אויפגעקלעהרט, ווי די רייכע אידישע קלאַסען דאָ אין אמעריקא. נאָר ווען מען זאָל אפילו צוגעבען, אז בנוגע צו די אידישע מאַסען קאָן מען נאָך געפינען אַ תירוץ, בלייבט דאָך אָבער די ערשיינונג אָהן אַן ערקלערונג, ווען מיר געהמען אין בעטראַכט די רייכערע אידישע קלאַסען אין אייראָפּא און די אינ-טעליגענץ. פאר וואָס האָבען אויך זיי זיך ניט בעגייסטערט פאַר די רעפאָרם-בעוועגונג און האָבען ניט דורכגעמאַכט דעם זעלבען פראָצעס, וועלכען עס האָבען דורכגעמאַכט די ענטשפּרעכענדע קלאַסען אין אמעריקאנער יודענטהום?

זעהר אָפּט קומט אויס צו הערען: אין דוסלאַנד, צום ביי-שפּיעל, איז דעריבער ניט געווען קיין רעפאָרם-בעוועגונג, ווייל די אידישע אינטעליגענץ איז מיט איין מאָל אריבערגעשפּרונגען אויף יענער זייט רעפאָרם. די אויפקלערונג האָט איהר אזוי פער-בלענדט די אויגען, אז זי האָט פערלאָרען יעדען אינטערעס פאַר דאָס רעליגיעזע לעבען. דאָס איז אָבער ניט קיין ערקלערונג, דאָס איז דאָך מעהר ניט ווי אַ קאָנסטאטיירונג פון אַ פאַקט — פאַלש אָדער ריכטיג פערשטאַנען, דאָס הייסט דאָך ניט מעהר ווי אַבריקען

די שאלה אויף א ווייטערען פלאץ. וואו איז די סבה, וועלכע האָט געצוואונגען די רוסיש-אידישע אינטעליגענץ, צום טהייל אויך אין עסטרייך און אין פוילען, צו מאכען אזא פלוצלונגען שפרונג? וואו איז די אָבשטויסערנע קראפט, וועלכע האָט זי געצוואונגען צו פּערהאלטען זיך אזוי גלייכנילטיג צו אלע רעליגיעזע פּאַרמען? איז דאָס געווען די השפּעה פון דער ארומיגער סביבה נאָך דעם 55: „ווי עם קריסטעלט זיך, אזוי יודעלט עם זיך“? דאָס וואָלט אָבער געווען פּאַלש. דאָס רוסישע פּאַלק אין זיין גאַנצהייט איז זאָגאַר אַבערגלויביש רעליגיעז, און אויך די רוסישע אינטעליגענץ האָט זיך כמעט תמיד זעהר אינטערעסירט מיט רעליגיעזע פּראָבלעמען. דאָס טאַקסאָווסקי, טאַלסמאַני, וולאַדימיר סאַלאָוויאָוו און נאָך אונזעהליגע אנדערע פון די גרויסע רוסישע גייסטער זיינען געווען זיכער אויף דעם רעליגיעזען געביט. די רוסישע פּאָעזיע פון די לעצטע דורות איז דורכגעדרונגען פון שטארקע רעליגיעזע שטימונגען. אין עסטרייך און אין פוילען הערשט דער קאטאָליציזם, די סביבה האָט דאָרט געוויס ניט געקאָנט ארויסרופען אַ רעליגיעזע גלייכנילטיגקייט.

און די פראגע איז א וויכטיגע, ניט פון ריין פראקטישען שטאנדפונקט, ווייל קיינער פון אונז קלייבט זיך ניט מחזיר לטובה זיין די אידישע אינטעליגענץ און ווייל ניט מיט אויסערע רעפארמען קאָן מען זי מחזיר לטובה זיין. די פראגע איז וויכטיג, ווייל אין דיעזער ניט אויפגעקלערטער ערשיינונג שפיעגעלט זיך אַב אַ שטיק פון אונזער קולטורעלער ענטוויקלונג, ווייל אין איהר זעהען מיר צוויי פערשיעדענע פּראָצעסען, וועלכע מוזען בעטראכט ווערען אלס לאַגישע פּאַלגע פון פערשיעדענע בעדינגונגען. פּויל אַי זיין זייט האָט געווירקט אַ קאַנצענטרירטע פּאַלקס-קראפט און זי האָט בעשטימט דעם ענטוויקלונגס-וועג, פון דער אנדערער זייט האָט געווירקט אַ גרויסע אַינסטינקט, און ער האָט אָנגעצייכענט אַן אנדער וועג. איז כל זמן דאָס זיינען געווען צוויי בעזונדערע וועלטען, ווייט איינע פון די אנדערע, אָהן בעריהרונגס-פונקטען, האָבען זיי זיך פּערטראָגען ווי צוויי פּרעמד-

ד.ע. קוים זיינען זיי אָבער געקומען אין בעריהרונג, דיעזע ביידע וועלמען, איז בעשאפען געוואָרען די רייבונג פֿלעכע, און די רייבונג האָט געמוזט פֿירען צו אַ צוזאמענ-שטויס. ניט אויס שנאה, ניט אויס צו להכעיס פּאָליטיק, נאָר אויס אינערען געגענוואַץ, אויס דער פּערשיעדענהייט פון די היס-טאָרישע מאַטיווען, וועלכע האָבען רעגולירט די צוויי ניט גלייכע אידישע גרופען.

II

די היסטאָרישע ירושה.

ניט נאָר איצט, ווען מיר שטודירען די תקופה פון אונזער רענעסאנס, נאָר ווען מיר געהמען אפילו די אלטע און די עלטערע תקופות פון אונזער גלות-לעבען און מיר קוקען זיך צו, פריי פון פאָראורטהיילען און פאָרגענומענע טענדענצען, צו די שפורען פון דער גייסטיגער ענטוויקלונג, וועלכע אונזער פאָלק אין זיין גע-זאמטקייט האָט דורכגעמאכט, קומען מיר צום בעשלוס, אז עס איז מעהר ניט ווי אַן אונגעגרינדעטער, אָבערפֿלעכליכער אורטהייל, ווען פיעלע פון אונזערע פאָרשער און היסטאָריקער בעטראכטען אלע ערשיינונגען אין אונזער גלות-געשיכטע דורך אַ טהעאָלאָגישע ברייך, ווען זיי שטעלען אויף די בעהויפטונג, אז נאָך דעם פּער-לויט פון דער שטאָטליכער זעלבסטשטענדיגקייט האָט זיך דער גאנצער שאפענדר אידישער גייסט פּערקליבען אין אַ וויי-קעל, אין די פיער איילען פון אמונה-אנגעלעגענהייטען, און זוכען די גאנצע עקזיסטענץ-בערעכטיגונג פון אידישען פאָלק אין דעם רעליגיעזען מאַמענט. עס געהט אזוי ווייט, אז שוין דער אויס-דרוק „אידישעס פאָלק“ קומט זיי פאָר ווי פאלש, ווייל דער בעגריף פאָלק איז צו ווייט און צו ברייט פאר דעם ענגען, בעגרעניצטען אינהאלט, וועלכען זיי האָבען איבערגעלאָזען אלס אַ סימן מובהק פאָר די אידישע ענטוויקלונג. די מייסטע אידישע מאָדערנע פאָר-שער און היסטאָריקער האָבען דעריבער פּערביטען דעם אויסדרוק אידישעס פאָלק מיט דעם אויסדרוק רעליגיאָנס-געמיינשאפט, אָדער

סתם יודענט הוים. פאָלק איז קאָנקרעט, יודענטהום איז אַבסטראַקט, פאָלק ענטהאַלט אין זיך דעם בעגריף פון דעם שעפּפער, פאָלק איז סוביעקט, יודענטהום איז אַ שעפּפונגס־פּראָדוקט, מעהר ניט ווי אָביעקט. מיט־כּונה און אויס אַ פּערניוונגס־טענדענץ, האָבען זיי, די פאָרשער און היסטאָריקער, ניט געשריבען די געשיכטע פון אידישען פאָלק, נאָר די געשיכטע פון יודענטהום. שוין אין דעם נאָמען אַליין ליעגט די ווערטהשאַצונג פון דער גאַנצער אידישער ענטוויקלונג נאָך זייער אויפפאַסונג.

נעהמען מיר די אמת אידישע פאָרשער און היסטאָריקער, אפילו די מאָדערנע, אין געגענזאץ צו די „פערמיטישער“ פון אונזער געשיכטע, נעהמען מיר שד"ל, קראַכמאַל, ווייס, ריב"ל, רייפמאַן און ד. גל. זעהען מיר, אז זיי האָבען פערטראַמען אַ גאַנץ אַנדערען שטאַנדפונקט. פאַר זיי איז געווען דער פאָלקס־גייסט די בעוועגענדע קראַפט. ער האָט פאַר זיי געדיענט אַלס אַ שליסעל אפילו פאַר די ערשיינונגען אויף דעם ריין רעליגיעזען געביעט. דער אונטערשיעד צווישען די ביידע קאַטעגאָריען פון פאָרשער איז בעשטאַנען ניט אין דעם גראַד פון זייער פרומקייט, ניט אין קאָנסערוואַטיוזם און פריידענקערטהום, נאָר אין דעם פער־שיעדענעם אויסגאַנגס־פונקט, וועלכען זיי האָבען געוועהלט פאַר זיך ביי זייערע פאָרשונגען. די איינע זיינען געווען אָריגינעל, זיי האָבען זיך בעשעפטיגט מיט דעם שורש און מיט דעם שטאַם און דורך דעם האַראַקטער פון דעם שורש און דעם שטאַם האָבען זיי געזוכט צו בעגרייפּען די אייגענשאַפטען פון די פירות, די פּראָדוקטען. די אַנדערע האָבען בעהאַנדעלט אַויסשליסליך די פּראָדוקטען, גראַבען זיך ביז צום שורש האָבען זיי ניט געוואָלט, עס האָט ניט געפאַסט פאַר זייער טענדענץ־ציעזע וועלט־אַנשוואַונג. די איינע האָבען קיין מאָל ניט פער־לאָזען דעם באַדען, פון וועלכען דאָס יודענטהום האָט געשפּראַצט און אויף וועלכען עס איז אויסגעוואַקסען. די אַנדערע האָבען זיך בעשעפטיגט מיט אַ יודענטהום אין דער לופט, וואַרצעלאָז און באַדענלאָז. זיי האָבען ניט בעאַכטעט די שייכות צווישען בוים און פרי.

דער ערשטער פון די „פערטימטשער“ פון אונזער געשיכטע, וועלכער האָט איינגעזעהן די גאנצע גרונדלאָזיגקייט פון אַ לופט-יודענטהום, איז געווען גרעטץ. ער האָט דעריבער העפטיג פּראָד-טעסטירט געגען די טענדענץ צו פּערוואַנדלען די אידישע געשיכטע אין אַ געשיכטע פון יודענטהום מיט אַ סינאָגאַלאַער פאַרבונג, און איז געווען דער ערשטער, וועלכער האָט אונז מוזע געווען מיט אַ לעבעדיגער געשיכטע פון אידישען פּאַלקס. גרעטץ איז אפּשר געווען ניט מעהר געלעהרטער ווי זיינע חברים, אפּשר אַ קלענערער וויסענשאפטלער פון מאַנכע פון זיינע צייט-גענאַסען, ער האָט אָבער בעזעסען איין מעלה, וועלכע האָט אַרויפגעדריקט אויף זיין ווערק אַ בעזונדער שטעמפּעל און זיין „געשיכטע דעם יודישען פּאַלקס“ געמאַכט צו אַ וואַהרען פּאַלקס-ווערק. די מעלה זיינע איז בעשטאַנען אין זיין לעבעדיגער בעציהונג צו דער אידישער געשיכטע, צו אלע תקופות, צו אלע דורות אָהן אן אויסנאַהם. די האַנדלענדע פיגורען אויף דער אידישער סצענע זיינען פאַר איהם געווען ניט וואַס-פיגורען, ניט ווי טויטע סקע-לעטען, די עצמות היבשות פון יחזקאל'ס נבואה, זיי זיינען פאַר איהם געווען לעבעדיגע, שאפּענדע מענשען, פול קראפּט און ליידענ-שאפּט. ניט אומזיסט האָט גרעטץ'ס ווערק זוכה געווען איבער-זעצט צו ווערען אין העברעאיש, און די פּאַלקסטהימליכע אויס-גאַבע אויך אין אידיש. דאָס איז ניט קיין צופאַל. גרעטץ איז געהנטער צוגעגאַנגען צום אידישען פּאַלקס און האָט געפונען פּער-שטענדנים גראַד דאָרט, זואו דער פּאַלקס-דופּק האָט געשלאָגען אַם שטאַרקסטען. דאָגעגען איז ער געבליבען אונגעליעבט אין די אויפגעקלערטע קרייזען פון אייראָפּעער יודענטהום, צוליב דער זעלבער אורזאַכע, צוליב זיין נאָהענטקייט צום אידישען פּאַלקס-טהום.

דערפון קאָן מען זעהן, אז די מחלוקת צווישען די אנהענגער פון אַ אידישען פּאַלקסטהום און צווישען די אפּאָסטעל פון אַ רעליגיעז-געפאַרבטען, אבסטראַקט-עטהיש-פּילאָזאָפּישען יודענטהום איז אבסאָלוט ניט ניי און קאָן בשום אופן ניט בע-טראַכט ווערען אַלס אַ רעזולטאַט פון דער נייעסטער ווענדונג אין

אונזער געשיכטע. כמעט אויף דעם המשך פון דעם גאנצען גלות
 מערקען מיר די ביידע אנטאגאניסטישע שטרעמונגען אין אידישען
 לעבען, די פאָלקסטהימליכע נאציאָנאלע און די אַנטי־נאציאָנאל
 רעליגיעזע. ווען מיר רעדען פון דער אַנטי־נאציאָנאל רעליגיעזער
 שטרעמונג, מיינען מיר ניט צו זאָגען דערמיט, אז די רעליגיעזע
 איז געווען ביי די אידען פערבונדען מיט אַן אַנטי־נאציאָנאלער
 טענדענץ. דאָס וואָלט געווען אַ זעהר פאלשע בעהויפטונג. מיר
 רעדען נאָר פון יענער שטרעמונג, וועלכע איז געווען אין איהר
 עיקר אַ נ ט י - נ א צ י אָ נ א ל, וועלכע האָט זיך געשטעלט
 אַלס העכסטע אויפגאבע די אויפלעזונג פון אידישען פאָלקסהום,
 און די רעליגיעזע האָט זי נאָר געברויכט אַלס מ י ט ע ל, כדי צו
 כשר'ען דורך איהר אָדער צו פערדעקען מיט איהר איהר אייגענע
 צושטערנדע ארבייט אויף אַלע אנדערע געביעטען פון אידישען
 פאָלקס־לעבען.

מיר שטעלען זיך אָב אויף אַ ביישפיעל. מיר נעהמען די
 שפראך. דאָס גרעסטע קאפיטאל, וואָס אַ פאָלק פערמאָגט, איז
 זיין שפראך. דאָס הייסט די שפראך, אין וועלכער עס זיינען
 געשריבען די הויפט־ווערק פון זיין שאפענדען גייסט. ניט אומ־
 זיסט בעהוויפטען פיעלע פעלקער־פסיכאָלאָגען, אז אין דעם מאָ־
 מענט, ווען אַ פאָלק פערליערט זיין ש י כ ו ת צו זיין אייגענער
 שפראך, הויבט זיך אָן זיין גסיסה, דער אויפלעזונגס־פראָצעס פון
 דעם פאָלק גופא. עס איז דעריבער קיין וואונדער ניט, אז דאָס
 אידישע פאָלק האָט אָנגעשטרענגט אַ ל ע כ ו ת, כדי צו
 בעשיצען די העברעאישע שפראך פון אונטערנאנג. דאָס פאָלק
 האָט אינסטינקטיוו געפיהלט, אז שיצענדיג די שפראך, שיצט עס
 זיין אייגענעם קיום, און קיין קרבן איז פאר איהם ניט געווען צו
 הויף און צו טהייער, ווען עס האָט זיך נאָר געהאנדעלט וועגען
 דעם ווייטערען אויסבוי פון דער העברעאישער ליטעראַטור. אַלס
 אומנאנגס־שפראך האָט די העברעאישע שפראך ניט געקאָנט דורכ־
 געפיהרט ווערען, זי האָט געמוזט ווערען די שפראך פון ספר.
 איין ווינקעלע פון אידישען לעבען איז געבליבען אויטאָנאָם, געשיצט
 און אָבגעוונדערט פון דער ארומיגער סביבה — דאָס סינאָנאָלע

נעביעט. דאָ איז מען ניט געווען געוואונגען צו מאכען פשרות,
 און די אידישע שוהל איז געבליבען רייניג העברעאיש.
 אויך די פרומע אידען האָבען געוואוסט פונקט אזוי נויט ווי די
 רעפארמער, אז מען מעג דאווענען אין יעדער שפראך, זיי האָבען
 אָבער ניט געקאָנט צולאָזען, אז צוליעב פראקטישע מאָד-
 טיווען זאָל מען פערבייטען העברעאיש אין שוהל אויף דער אומ-
 גאנגס-שפראך. אין געגענטהײל, זיי זיינען געווען גליקליך, וואָס
 עס איז דאָ לכל הפחות איין ווינקעלע, פון וואנען מען איז ניט
 געוואונגען ארויסצוטרייבען די העברעאישע שפראך. זיי האָבען
 געהאנדעלט ווי מענשען, וועלכע ווערען געלייטעט פון פאָלקס-
 מאַטיווען. פאר די געגענערישע עלעמענטען, פאר די, וועלכע
 האָבען זיך פעהאלטען נעגאטיוו צום אידישען פאָלקסטהום, איז די
 העברעאישע שפראך תמיד געווען מעהר ניט ווי א דאָרן אין די
 אויגען. ניט די הייליגקייט פון דער שפראך האָט זיי
 געשטרעט, אָבער איהר פאָלקסטהימליכקייט, איהר
 טראַדיציאָנעלע בעדייטונג. זיי האָבען זיך געשראָקען
 מאר העברעאיש, ווי ירבעם פאר דעם טעמפעל אין ירושלים, זיי
 האָבען געוואָלט, אז דאָס פאָלק זאָל זיך אפילו אין זיינע געדאַנקען
 ניט ציהען צום מזרח. און ווי ירבעם פארצייען האָבען זיי געזוכט
 בלייבלייטער און זיי האָבען זיי געפונען אין די פאַרמען פון
 דער רעפארם.

דאָס פאָלק און אויך די אויפגעקלערטע אינטעליגענץ, וועלכע
 האָט נאָך געצויגען יניקה פון פאָלקסטהום, האָבען ניט געקאָנט
 בעטרעטען דעם רעפארם-וועג, ניט ווייל זיי האָבען זיך געשראָקען
 פאר אַן אַבווייזונג פון די אלטע פאַרמען, נאָר ווייל זיי האָבען
 דערקאָנט דעם אַנטי-פאָלקסטהימליכען האַראַקטער פון דער גאַנצער
 רעפארם-בעוועגונג, ווייל זיי האָבען אין איהר ניט געזעהן אַרע-
 ליגייעזען דראַנג, נאָר אַן אויסגעשפראַכענע כונה צו בעפרייען זיך
 פון דער היסטאָרישער ירושה, וועלכע האָט געהאַלפּען צוזאַמענ-
 האַלטען די איבער דער גאַנצער וועלט צוועעמע און צושפרייטע
 אידען אַלס איינהייט, אַלס פאָלק.

III

שוהל און טעמפעל.

די רעפארמירטע טעמפלען מוזען בעטראכט ווערען אלס א הויפט־פאקטאָר אין דעם ענטנאציאָנאליזירונגס־פראָצעס, וועלכען אַ גרויסען טהייל פון דעם וועסט־אײראָפּעאישען און אמעריקא־נישען יודענטהום האָט דורכגעמאכט. די הויפט־רײַזע האָבען דערביי געשפּיעלט ניט די נייע פּאַרמען פון דעם „גאַטעס־דיענסט“, ניט די געקירצטע תּפּלוֹת אָדער די סטיליזירטע מנהגים. דאָס וואָלט מען נאָך קאָנען פּערטראָגען. פּיעל מעהר בעדייטונג, אין נענאטיױען זײַן, האָט געהאט די פּערטרייבונג פון דער העברעאישער שפּראַך און דער אינהאַלט פון די מאָדערנע דרשות.

די אידישע שוהל איז געױען אַ שטיק אָריענט, וועלכע כּען דאָס אידישע פּאָלק האָט אריבערגעטראָגען אין די גלות־לענדער פון זײַן אַלטער היימאט. אין דערין איז בעשטאנען איהר גאַנצער רײַז. דער אָריענטאלישער בלו־ױויסער טלית, די „סקאַרבאָױע“ ניגונים און די העברעאישע שפּראַך האָבען דערצו בייגעטראָגען, אז דער איד זאָל זיך אין שוהל פּיהלען װײַ אײַן דער היים. אײך מײן װײַ אין דער היים אין פּאָלקסטהימליכען זײַן. אין שוהל האָט ער נאָך געזעהן דעם חרמון, דעם לבנון און דעם כּרמל, ירושלים און דעם הר הבית, אין די תּפּלוֹת האָט ער נאָך געהערט דאָס רױשען פון דעם ירדן, דעם בת־קול פון דער נבואה און געפּיהלט דעם אַבגלאַנץ פון דער שכינה. די זכּרונות פון דער מיט גלאַנץ בעדעקטער פּערגאַנגענהייט האָבען אין איהם געױעקט גאַלדענע חלומות פאר די צוקונפּט, זײנע האָפּנונגען זײנען געױואָרען בעפּלױעגעלט, און ער האָט געשוועבט אויף אַ װײַלע אין אַן אײַגענער וועלט, ער איז אויף אַ װײַלע ארויס פון דעם פּרעמדען רשות הרבים אין זײַן אײגענעם רשות־היחיד, ער האָט אויף אַ װײַלע פּערגעסען דעם גלות, די פּרעמדקײט מיט איהר גאַנצער ביטערקײט.

מיט דער פּעריאָנונג פון דער העברעאישער שפּראַך האָט זיך

די אָרענטאַליש-העברעאישע שוהל פּערוואַנדעלט אין אַ דייטשע, פּראַנצויזישע, ענגלישע, איראָפּעאישע אָדער אמעריקאנישע „רע־ליניעזע אינסטיטוציאָן“. די פּערבינדונג צווישען איהר און דער אידישער פּערגאַנגענהייט איז אָבגעשניטען געוואָרען, זי איז געווען אַ פּערטייטשטע, און איבערזעצטע שוהל, און די נשמה, וועלכע האָט איהר פּערליהען אינהאַלט און חן, רייז און גלאַנץ, איז פּערשוואַנדען. אויס אַלע זכרונות, אויס גאַלדענע חלומות, אַלץ איז נישטער, אַלץ איז צוגעפּאַסט צום אויף טרוקענע חשבונות אויפגעבויטען לעבען. אַלעס, וואָס דערמאָהנט אָן פּאַק, פּערגאַנגענהייט און צוקונפּט, האָט מען אויסגעמעקט, פּערטריבען. מען האָט זיך ניט ערבאַרמט אפילו איבער די אזוי פּערטרויליך און הימאַטליך קלינגענדע ניגונים, מען האָט זיי פּערביטען מיט מאָדערנע, פּרעמדע, געבאַרגטע. מען האָט מורא געהאַט איבערצולאָזען עטוואָס אָריענטאַלישעס, מען האָט מורא געהאַט פאַר אַ בענקעניש, פאַר אַ זעהנזוכט-געפיהל. מיט איין וואָרט, מען האָט געזוכט אָבצוטייטען אין אידען דאָס נאַציאָנאַלע עמפּינדען.

זעלבסטפּערשטענדליך האָט זיך די פּרעדיגט געמוזט אָנפאַסען דעם גאַנצען האַראַקטער פון דעם נייעם טעמפּעל. זי האָט געמוזט שאַפּען די אידעאָלאָגיע פון דער רעפּאָרם, ארויסגעבען אַ הכשר אויף דאָס אַנטי-נאַציאָנאַלע יודענטהום. די אויפגאַבע איז גאָר ניט געווען אזוי לייכט, ווי פיעלע געהמען דאָס אָן. פון דעם גאַנצען אידישען אינהאַלט, פון דער גאַנצער אידישער וועלט־אַנשוואַונג, וועלכע געהמט אַרום וועלט, גאָט און מענש און האָט צו זיי גאַנץ אַייגענע בעציהונגען, האָט מען געמוזט ארויסנעהמען גראַד דעם נישט-חאַראַקטעריסטישען טהייל, שאַפּען, אויב מען קאָן אזוי זאָגען, אַ פאַרעוועס יודענטהום, — ניט שאַרף און ניט קאַנטיג, פלאַך און אָבגערונדעט, כדי עס זאָל זיך קאָנען לייכט אָנפאַסען דער פּרעמדער סביבה, עס זאָל קיין רייבונג צווישען זיי ניט זיין און קיין ווידערשפּרוך ניט ענטשטעהן.

ניין-צעהנטעל פון דער אידישער נבואה איז אויסגעשפּראַכען

נאציאָנאַל. עס בלייבט איבער אפשר איין צעהנטעל, וועלכעס איז נייטראל לויט דעם אינהאלט נאָך. די ניין צעהנטעל קאָן מען ניט מעהר פּערווענדען אין דער רעפּאָרמירטער דרשה. פון די שפעטערע קוועלען, די הלכה און די אגדה, מוז די הלכה אין גאנצען אויסגעשלאָסען ווערען, ווייל זי האָט דאָך מעהר קיין שום שייכות ניט צום רעפּאָרמירטען יודענטהום, און פון אגדה קאָן מען נעהמען נאָר דעם נייטראלען טהייל, און דיעזער איז זעהר קליין, וואָרים די אגדה, די אייגענטהימליכסטע ערשיינונג פון דער עכט אידישער פּאָעזיע, איז כמעט אין גאנצען נאציאָנאַל, אי נאָך דעם אינהאלט, אי נאָך דער פּאָרם. בלייבט אויף אזא אופן פאר דעם רעפּאָרמירטען פּרעדיגער נאָר א גאנץ קליינע אויסוואהל פון דעם גאנצען שאטץ פון דעם אידישען אלטערטהום. ווען דער פּרעדיגער געהערט נאָך צו דער אלטער שולע און ער האָט נאָך פיעל געלערענט, האָט ער דאָך קיין פּערווענדונג ניט פאר זיינע לומדות, אזוי ווי דאָס מאָדערנע לעבען איז אָבער געבויט אויף פּאָסטיבן יסודות, זאָרגט מען שוין אויך דערפאַר, אז דער פּרעדיגער זאָל ניט ליידען קיין עגמט־נפש פון איבעריגע לומדות. מען גיט איהם אזוי פיעל אידישען באלאסט, וויפיעל עס איז נויטיג צו ערציהען דעם נייעם דור אין אנטוויקלען גייסט.

און אלס רעזולטאַט פון דער אנטוויקלען נאציאָנאַלער בעוועגונג האָט זיך ביי אונז ענטוויקעלט אין גרויסע, ווייטע קרייזען א שרעקליכע עמ־הארצות — אונזער גרעסטער פּאָלקס־שונא. ביי קיינעם פון די דער וועלט קאָן מען ניט געפינען, אז די יונגער זאָל זיין אזוי אָבגעריסען פון פּאָלקס־שטאַם, פון זיין געדשיכטע, און אפילו פון זיין גענעראַל, ווי ביי אונז אין די אנטוויקלען קרייזען. ביי קיין פּאָלק אין דער וועלט פּער־האלט זיך ניט די אזוי גערופענע אינטעליגענץ אזוי פּרעמד און אונאינטערעסירט צו אל דעם, וואָס געהט פּאָר אין דער ווירק־ליכקייט, ווי ביי אונז אידען. ערשט דורך די פּרעמדע וועלט דערוויסען זיי זיך אָפטמאָל צופעליגעהייט פון אידישע העלדען, קינסמלער, שרופטשטעלער, דיכטער, און ערשט ווען עס ברעכען אויס גרויסע קאטאַסטראָפּען דערפיהלען זיי אָפטמאָל א דונקעלע

שייכות צו א וועלט, וועלכע זיי האָבען ביז איצט ניט געקאָנט,
פון וועלכער זיי האָבען ניט גע'חלומ'ט.

אזא פּראָצעס האָט אָבער געקאָנט דורכמאכען נאָר דער איינ-
צעלנער אָדער העכסטענס אַ נרופע אָדער אַ געזעלשאפטליכער
קרייז, וועלכער האָט געלעבט פאר זיך און איז ניט געקומען אין
בעריהרונג מיט די גרויסע פּאָלקס-מאסען. די אסימילאַציע און
ניט קיין מאסען-ארטיקעל. אין די מאסען איז שטענדיג נוכר דער
זעלבסט-ערהאלטונגס-טריעב אין פּאָלקס-הימליכען זינן איבער אלע
שוועריגקייטען פון דער פרעמדער סביבה. אין דעם ענטגעגענ-
געזעצטען האַראַקטער פון די ביידע נטיות: ענטוויקלונג און
אָבוויקלונג, ווייטער-לעבען און פערשווינדען, לענגט די אונפער-
מיידליכקייט פון אַ קאָנפליקט, ווען די אָבערעקעלטע נרופע
שטעלט זיך אָב אויף אַ וויילע צוליעב געוויסע צווינגענדע סבות
אין איהר אייביגען ווייטער-לויפען און דרעהט זיך אום מיט'ן פנים
צו די מאסען און וויל אויף זיי משפיע זיין.

און מיט וועלכע מיטלען וויל מען בעאיינפלוסען די מאסען.
מען געהט ניט צו זיי אין גאס, מען געהט ניט אין זיי ערע
פערזאמלונגען, מען וויל ניט, אז זיי זאָלען אויך קאָנען קומען צום
וואָרט, זיך מיט זיי אויס'טענה'ן, מען גלויבט אין דער אסימילאַ-
טאָרישער איינבילדונג, אז מיט דרשות-פּיילען קאָן מען צושלאָגען
דעם געזונדען אינסטינקט און מיט שעהנע טעמפעל-פּראָצען איינ-
ווירקען אויף פּאָלקס-שטרעמונגען. זיי פערנעסען דערביי, אז די
מאסען, און אויך יענע אינטעליגענטע נרופען, וועלכע האָבען זיך
ניט דערווייטערט פון זייער פּאָלק, האָבען דורכגעמאכט אַן אנדער
ענטוויקלונגס-פּראָצעס. זיי האָבען געלעבט זוי אַ פּאָלק און זיך
צוגעקוקט צו דער גרויסער וועלט, צו דער שטורם און דראַנג פער-
יאָדע פון פערשיעדענע נאציאָנען, צו די לעבעדיגע בעציהונגען
צווישען פערשיעדענע פעלקערשאפטען — און האָבען פיעל גע-
לערענט, פיעל מעהר ווי זיי וואָלטען געקאָנט לערנען פון די בלוט-
אָרימע פּרעדיגטען אין רעפּאָרמירטען טעמפעל.

און אַ ניער „ויתרוצו" שפיעלט זיך איצט אָב אין אונזער
פּאָלקס-לעבען. דער אַנטאָנאָניום צווישען די צוויי איינע די אַנ-

דערע אויסשליעסענדע נמיות קומט צום פאָרשיין. איין קראפט
איז אַ פּאָזיטיווע און זי ציהט צום מזרח, ניט נאָר אין געאָגראַפישען
זין, זי ציהט צום אידישען פּאָלקסטהום, און דאָס אידישע פּאָלקס-
טהום שטאמט פון מזרח און טראַגט דעם מזרח אין זיך. די
אנדערע קראפט איז אַ נעגאטיווע, אַ צושטערענדע, אַ פּערניכ-
טענדע, און זי שלעפט צום מערב, צום איינגעשלונגען ווערען אין
מערב, צום אָבטרייסלען פון זיך אלע אָנגעבאָרענע, היסטאָריש
ענטוויקעלטע אייגענשאפטען.

וועט דאָס זיין דער לעצטער אינערער אידישער קאמפּ פאַר
דעם אידישען קיום, אָדער נאָר אַ נייער רינג אין דער קייט פון די
אינערע מלחמות, וואָס דאָס אידישע פּאָלק פיהרט אָן זייט עם
האָט פּערלאָרען זיין זעלבסטשטענדיגקייט? וועט דאָס אידישע
פּאָלק איצט אָרגאניזירען זיינע כחות, וועט עם האָבען דעם גע-
שלאָסענעם ווילען צו שאַפען פאַר זיך אַ מעהר אונאָבהענגיגע
צוקונפט? וועט עם מאַכען אַ סוף צו דער צושטערענדער טענדענץ
פון די אַנטי-נאַציאָנאַלע עלעמענטען אומערדם וואו מען טרעפט זיי?
עם זיינען דאָ סימנים, אז עם האָט זיך אָנגעהויבען אַן
ערנסטע ערוואַכונג.

19—24 סעפטעמבער, 1915.

געזעצמעסיגקייט אין דער געשיכטע

I

שכר וענש.

האָט די מענשליכע געשיכטע אַ זין, הערשט אין איהר אַ געוויסע פלאַנמעסיגקייט, אַ היסטאָרישע נויטווענדיגקייט? ענט-וויקעלט זי זיך נאָך געוויסע שטרענגע, קלוגע, צוועקמעסיגע גע-זעצען, וועלכע פיהרען די מענשהייט, ווען אויך נאָר לאַנגזאַם, שריט ביי שריט, צו אַ העכערער מדרגה, פערעדעלענד איהר חאַ-ראַקטער, פערפיינערענד איהרע השגות? געהען ארויס די איינ-צעלנע תקופות איינע פון די אנדערע און זיינען זיי איינגעשלונגען איינע אין די אנדערע ווי די פערשיעדענע רינגען אין אַ קייט? זיינען די איינצעלנע דורות מעהר ניט ווי חלקים פון אַ יין גאַנ-צער אַייביבייטי, איין דור אַ המשך פון דעם אנדערען, געשפונען ווי איין לאַנגער פאָדעם אָהן אונטערברעכונג, אָהן אַ ריס, אָהן אַ הפסק? אָדער איז די גאַנצע געשיכטע ניט מעהר ווי אַ פערפלאַנטערטער קנויל פון געשעהענישען און עראייגניסען, ניט געשפונען, ניט געוועבט, ניט געפלאַכטען, נאָר דורך קניפלעך פער-בונדען, אַ שפיעלווערק פון בלינדען צופאל?

איז דאָ בעלוינונג אין דער געשיכטע, אָדער ווי די אלטע פלעגען עס רופען: שכר וענש? האָט סאַציאלע גערעכטיגקייט און איינפלוס אויף דעם גורל פון אַ פאָלק, אָדער שפיעלט זי נאָר די ראָלע פון אַ גוטער מדה, וועלכע גיט דעם פאָלק נאָר אינערע בעפריעדיגונג, האָט אָבער ניט צו טהאָן מיט זיין שיקזאל? האָט די אינערע פעסטיגקייט פון אַ פאָלק אַ שייכות צו זיין אויסערער שטארקייט, אָדער זיינען אינערע פעסטיגקייט און אויכערע שטאר-קייט צוויי פערשיעדענארטיגע כחות און שטעהען ניט אין קיין צוזאַמענהאַנג? וואָס בילדעט די ווירקליכע מאַכט פון אַ פאָלק,

וואָס גיט איהם מוטא, גבורה און נצחון? זאָל דאָס זיין די צאָהל, די קוואַנטמעט, זאָל זי זיין דער מכריע אין דעם אייביגען קאמפף? און ווען גיט זי אליין, זאָל עס זיין דער ריין טעכנישער פאָרטשריט, די געשיקליכקייט פון יעדען יחיד, פון וועלכער עס ענטשטעמט אין סף־הכל די קאָלעקטיווע בריה'שאַפט? אָדער עס ווירקען דאָ נאָך אנדערע כחות, כחות, וועלכע קאָנען גיט געוואוינען און גיט געמאָסטען ווערען?

דאָס זיינען אלטע פראגען, פארצייטיגע זאָטיווען. נאָך אין טיעפען, גרויען אלטערטהום האָבען דענקער און פאָרשער געבראָכען איבער זיי דעם קאָפּ, און נאָך ביז אויף היינטיגען טאָג מאטערט זיך די וויסענדורשטיגע מענשהייט אריינצודרינגען אין דעם סוד פון איהר אייגענער געשיכטע, אויפהויבען אביסעל דעם פאָרהאנג און זעהן די נאָקעטע כחות, וועלכע בעוועגען און טרייבען די היסטאָרישע מאַשינע. נאָך ביז אויף היינטיגען טאָג מאטערט זיך די זוכערע מענשהייט אויסצוגעפינען אַ תשובה אויף די אלטע פראגען, אַ תשובה וועלכע זאָל בעלייכטען דעם דונקלען וועג פון דער פערנאנגענהייט און כאָטש איין שטיקעלע פון דעם נאָך־דונקלערען וועג פון דער צוקונפט.

די תשובה האָט גיט נאָר אַ טהעאָרעטיש־פילאָזאָפישע בעדיי־טונג, זי איז נאָך מעהר וויכטיג אין פראקטישער הינזיכט. פון איהר הענגט אָב אונזער בעציהונג צו דער גרויסער וועלט, און אין לעצטער שורה — אויך צו אונז אליין.

ווען דער צופאל האָט אַ פלאץ אין דער געשיכטע, און ווען נאָר אַ קליינעם פלאץ, דאן זיינען מיר אלע מעהר גיט ווי צופע־לינגקייטען אין לעבען. וואָס קאָן אונז העלפען אונזער דענקען, לערנען און פאָרשען און אלע אונזערע חשבונות, ווען הינטער אונז לויערט דער צופאל און קאָן אונז מיט איין מאָל מאַכען אַ מחק אין אונזער גאנצען חשבון. מיר קאָנען אויך גיט קלינגער ווערען, וואָרים קלונהייט זעצט פאָראויס ערפאהרונג. די ערפאהרונג האָט אָבער נאָר דאָן פאר אונז אַ ווערט, ווען זי ענטהאלט אין זיך כללים. די כללים קאָן מען ארויסנעהמען גיט פון דער לאנגער שורה פון געשעהעניסען, נאָר פון די פער־

יאָדען פון דער געשיכטע, דאָס הייסט פון די געשעהעניסען, וועלכע חזר'ן זיך איבער פון צייט צו צייט. דער צופאל חזר'ט זיך אָבער ניט איבער, ער איז ווילד, ער איז אייגענזיניג. הויבט ער זיך אָן איבערצו'חזר'ן, איז ער מעהר ניט קיין צופאל, ווערט ער אַ כּלל. אונטערגעבען זיך אונטער די מאכט פון צופאל הייסט אראָבוואַרפען די אחריות פון זיך אליין. וואָרים ווי קאָן מען איבערנעהמען די פּעראַנטוואָרטונג פון אַ האַנדלונג, ווי קאָן מען זיך עטוואָס פאַרנעהמען, ווען דער רעזולטאט פון אונז זערע האַנדלונגען הענגט אָב ניט פון אונז, נאָר פון אַ משונע'נעם ווילען, פון אַ ווילדען צופאל?

דיעזע וועלט־אַנשוואַונג, מיט דעם צופאל אַלס פאַקטאָר, האָט געמוזט פיהרען צום פאַטאַליזם. עס מאכט ניט אויס, וואָס די פאַטאַליסטען האָבען געגלויבט אין אַן אלמעכטיגען גאָט. זייער גאָט איז געווען דער גאָט פון צופאל און ממילא מעהר ניט ווי אַ צופעליגער גאָט. דאָס איז געווען אַ גאָט, וועלכער ענטפּלעקט זיך ניט אין פון איהם פעסטגעזעצטען וועלט־סדר, דאָס איז געווען אַ גאָט פול קאַפּריווען, הינטער אַז אייזערנער מחיצה, וועלכער פּערצוימט דעם וועג פאַר דעם מענשליכען פּערשטאַנד, וועלכער רייצט זיך מיט דעם מענשען און קרייצט דורך אַלע זיינע חשבונות. די פאַטאַליסטען האָבען געלעבט ווי פאַסיווע ברואים אין דער געגענווארט און מיט דער געגענווארט. די גאַנצע פּערגאַנגענהייט איז געווען פאַר זיי טויט, די געשיכטע — אַ בוך אָהן גייסט און לעבען, אַ טיעפער ברונען, צו וועמעס גרינד קיין עמער קאָן ניט דערגרייכען.

און די פעלקער, וועלכע זיינען פּערפאַלען אין פאַטאַליזם, זיינען געוואָרען יורדים. יאוש און רעזיגנאַציע אָן האָבען זיי געפאַקט און אָבעטוויט אין זיי יעדע איניציאַטיווע, יעדע קראַפט צו זעלבסט־בעשטימונג. און ווען אפילו דער פאַטאַליזם איז גע־גאַנגען האַנד אין האַנד מיט אויסערער פּרומקייט און גאָטעס־פּורכט — האָט דאָס אויך ניט געהאַלפּען. דער ניט־גלויבען אין די אייגענע קראַפט, די אבסאָלוטע אונטערוואַרפונג אונטער דעם בלינדען גורל האָט געצויגען די פעלקער פון שטופע צו שטופע נאָך

אונטען, ביז פיעלע פון זיי זיינען אונטערגעגאנגען און פערשוואונ-
דען פון היסטארישען האַריוזאַנט און די איבערגעבליבענע מאטערען
זיך מיט אַ לאַנגער גסיסה. ווען מיר קוקען זיך אָבער גוט צו צו
דער געשיכטע, זעהען מיר, אז ניט דער פאטאליזם האָט געבאָרען
דעם יאוש, נאָר אומגעקעהרט. ערשט ווען דאָס פאָלק הויבט אָן
צו זינקען, דורך סבות, וועלכע מען קאָן דערגרונטעווען, קומט עס
צום יאוש, און ערשט דורך די פערצווייפֿלונג צום פאטאליזם.
אויף דער אַנדער זייט: ניטאָ קיין אונזיניגעס שפיעל, ניטאָ
קיין צופאַל. אַלעס וויקעלט זיך אָב נאָך אַ שטרענגער, אייזערנער
נויטווענדיגקייט. ניטאָ קיין בלינדער הערשער, ניטאָ קיין אָרט
פאַר קאפּריווען. ניטאָ קיין מזל'דיגע, אויס שלים-מזל. דאָס
לעבען איז ניט קיין לאַטעריע און דעם אייגענעם גורל מוז מען
פּערהאַרעווען, פּערהייענען. מען שניידט וואָס מען האָט געזעעט
און מען עסט די פירות פון די בוימער, וועלכע מען האָט אַליין
געפלאַנצט. די געשיכטע איז דאָס הויפט-לעהרבוך פאַר די מענש
הייט, אַ זאַמלונג פון ערפאַהרונגען. די תקופות בעשטימען איינע
די אַנדערע, און אַ דור ערצעהלט צו אַ דור דעם זין פון די גע-
שעהעניסען, און ווער עס וויל פּערשטעהן, ווי אויפצופיהרען זיך
איז לעבען, זאָל ניט יוצא זיין מיט דעם דורכבלעטערען פון דעם
גרויסען לעהרבוך, ער זאָל זיך פּערטיעפען אין דער פּערגאנגענ-
הייט, אריינדריינגען אין איהרע סודות, ביז עס וועט איהם קלאָר
ווערען איהר אינהאַלט, די קייט פון סבה און ווירקונג, ביז ער וועט
בעגריפען איהרע דינים און כללים. דאָס וועט איהם
העלפען ביי אַלע זיינע האנדלונגען, וואָרום נאָר אין דער ערפאַהרונג
קאָן ער האָבען אַ ריכטיגען וועגווייזער. וואָס איז אָבער די
ערפאַהרונג פון דעם אייגענעם, פון דעם איינציגען דור? מעהר
ניט ווי אַ טראָפען אין ים, אַ פּרק, אַ דף און אפשר נאָר אַ שורה
אין דעם גרויסען ווערק פון דער מענשהייט'ס געשיכטע.
לערנען געשיכטע הייסט ניט נאָר לייענען מעשיות. לערנען
געשיכטע הייסט שטודירען די מסורת, הייסט ערפאַרשען דעם
פּראָצעס פון אונזער אייגענער ענטוויקלונג, הייסט אַרויסנעהמען
דעם תּמאיר פון די עראייגניסען, אַרויסנעפינען די איינהייטליכע

קראפט און די פערנדרונגען, הייסט ערפאסען דעם א ח ד ת - געדאנק. און די פעלקער, וועלכע האָבען געלערענט געשיכטע, דאָס הייסט, וועלכע האָבען געלערענט פון דער געשיכטע און וועלכע זיינען אויף איין וועג אָדער אויף דעם אַנדער וועג געקומען צו דער השגה פון דער טרייבענדער אהדות-קראפט, שטייגען אין זייער ענטוויקלונג פון שטופע צו שטופע און בעקומען מיט יעדען דור מעהר מוטח און מעהר קראפט.

די וועגען זיינען פערשיעדען, דער געדאנק ווערט פון פערט שיערענע שטאַנדפונקטען אַנדערש פאַרמולירט, דער זין בלייבט אָבער דער זעלבער. איך וויל ווייזען, ווי עס זיינען צוגעגאנגען צום זעלבען געדאנק דער נביא, דער סאָציאַל־רעפּאָרמער און דער נאַטור־פּאָרשער.

מיר וועלען אָנהויבען מיט דעם נביא: „געדענק די טעג פון דער אייביקייט, פערשטעה די יאָהרען פון די איינצעלנע דורות. פרעג דיין טאַטען — ער וועט דיר דערצעהלען, דייע זירעם — זיי וועלען דיר זאָגען“.

II

נביא, סאָציאַל־רעפּאָרמער און וויסענשאפטלער.

עס איז בעצייכענר און האַראַקטעריסטיש, ווי פערשיעדענ־ארטיג דער נביא, דער סאָציאַל־רעפּאָרמער און דער נאַטור־וויסענ־שאפטלער געהען צו צו איין און דעם זעלבען געדאנק, ווען זיי בעליכטען די גרויסע היסטאָרישע געשעהעניסען און קומען צו די לעצטע אורזאכען, וועלכע האָבען זיי, די געשעהעניסען, אַרויסגע־רופען. יעדער פון זיי האָט זיין אייגענע קוועלע, פון וועלכער ער שעפט קלוגהייט און ליכט, יעדער פון זיי האָט זיין אייגענעם אויסגאנגס־פונקט, אלע דריי מאַרשירען זיי אויף בעזונדערע וועגען, פיהרען בעזונדערע שפראכען, רעדען אין נאָמען פון פערשיעדענע העכערע פרינציפּען — און צום שלום בעגעגענען זיי זיך אין איין ברען־פונקט, טרעפען זיך צוזאַמען אין ענדרעזולטאַט.

פאַר דעם נביא עקזיסטירט נאָר איין קראפט, די ערשטע

און די לעצטע, די שאפענדע און די ווירקענדע, די בעלויגענדע און בעשטרעפנדע, איבער אלע וועלטען און פול אלע וועלטען, אָהן אַן אָנהויב און אָהן א סוף, פון אייביגקייט צו אייביגקייט. דיעזער קראפט מוז אלעס אין דער וועלט זיין אונטערטעהעניג און טאָר ניט אָבטרעטען פון די געזעצען, וועלכע זיינען פון איהר געשאפען געוואָרען נאָך אין די ששת ימי בראשית. אָבער העכער פון אַלץ אין דער וועלט שמעהט דער מענש. ער איז די קרוין, וועלכע נאָט האָט ארויפגעזעצט דער נאנצער בריאה, ער איז הער תכשיט, די פאָלענדונג פון דער נאנצער נאטור. „ווען איך בליק אויף דינע הימלען, דאָס ווערק פון דינע פינגער, מאָגד און שמערען, וואָס דו האָסט בעפעסטיגט, וואָס איז דער מענש, וואָס דו געדענקסט איהם, דעם מענשענס־זוהן, וואָס דו דערמאָהנסט איהם? און דו האָסט איהם קנאפער געמאכט עטוואָס פון נאָט, און כבוד און גלאַנץ האָסט דו איהם בעקרוינט.“ אין וואָס בעשמעהט דער כבוד, אין וואָס בעשמעהט דער גלאַנץ? דער כבוד בעשמעהט אין דעם מענשליכען שכל, דער גלאַנץ בעשמעהט אין זיין פרייער וואהל, צוויי מתנות וועלכע דערהויבען דעם מענשען צו דער העכ־סטער שטופע און שמעמפלען איהם צום מענשען, מיט זיין שכל זאָל ער דורכגעברען די איהם אַרומרינגלענדע סודות־פולע וועלט, ארויסזויגען די געזעצמעסיגקייט פון איהרע פערענדערונגס־פולע ערשיינונגען. מיט זיין פרייען ווילען זאָל ער זיך אליין אויס־קלייבען דעם וועג פאַר זיין שאַפען און ווירקען.

וועגען זיינען דאָ פיעלע, אָבער אונטער זיי איז דאָ נאָר איין איינציג ריכטיגער, דאָס איז דער געראדער, דער גלייכער וועג, דער דרך הישר. מערקווירדיג, זאָגאר עטימאָלאָגיש בעדיענט זיך דער העברעער מיט דעם זעלבען וואָרט פאַר „גלייך“ און „גערעכט“, די גערעכטיגקייט מאָלט זיך ביי איהם אויס ווי די גראַדע ליניע, ניט געבויגען, די קירצעסטע פערבינדונג צווישען דעם ריינעם געדאנק און דער ענטשפּרעכענדער טהאט, צווישען דער לויטערער מחשבה און דער אויספיהרענדער האנדלונג. דער געגענזאץ פון דעם ישר, פון דעם „גערעכטען“ איז דער „עקש“, דער „קרומער“, דער געגענזאץ פון דעם „דור ישר“ איז דער „דור עקש ופתלתול“.

דער קרומער און פערפלאַנטערטער דור, וועלכער געהט אויף אב-וועגען און מאכט זיגואגען. „זעה נאָר דאָס האָב איך אויסגע-פונען, דען נאָט האָט געשאפען דעם מענשען אַ גלייכען, זיי אָבער האָבען געזוכט פיעלע חשבונות“.

די גערעכטיגקייט פונקט ווי די גראַדע ליניע, מוז זיין אב-סאָלוט. די קלענסטע פערבויגונג, די גרינגסטע פערקרימונג צו-שמערט איהר האראקטער. די אבסאָלוטע גערעכטיגקייט מוז זיין דער פונדאמענט פון דער גאנצער מענשליכער געזעלשאפט, פון אלע בעציהונגען צווישען מענש און מענש. און אונטער אבסאָ-לוטער גערעכטיגקייט פערשמעהט דער נביא אבסאָלוטע גלייכהייט. עם טאַרען ניט זיין הערשער און בעהערשטע, אונטערדריקער און אונטערדריקטע, יעדע אונגלייכהייט איז אויף אונגערעכט, און יעדע אונגערעכטיגקייט מוז סוף כל סוף בעשטראַפּט ווערען. די ברכה און די קללה געהען ביידע אַרויס פון דעם מענשען'ס האנדלונגען. דורך די פרייע וואהל, מיט וועלכער נאָט האָט בעשענקט דעם מענשען, האָט ער אויף איהם אַרויפגעוואָרפען די גאנצע אחריות פאַר זיינע טהאטען.

וועסט דו זיך צוהערען צו נאָט'ס שטימע און געהן אין זיינע וועגען, וועסט דו זיין געבענשט אין שטאַדט און אין פעלד, דייע שייערען וועלען זיין פול תבואה און דייע קעלטער פול וויין. געזענגעט וועט זיין די פרוכט פון דיין באַדען און די פרוכט פון דייע דינדער, דער הימעל פון אויבען וועט דיר געבען זיין רעגען אין דער צייט, און די ערד פון אונטען וועט ענטפערען מיט בליהענדע פעלדער און פרוכטיגערטנער. וועסט דו אָבער פער-לאָזען דעם נאָט, וואָס האָט דיך געשאפען, און דו וועסט איהם פערבייטען אויף נייע, מיט פרעמדע געטער וועסט דו איהם דער-צאָרנען און מיט אונווירדיגקייט דער'כעס'ן — דאן וועט זיך אויף דיר אויסניסען די גאנצע קללה, די תוכחה וועט דיך עררייכען, דער הימעל וועט זיין ווי אייזען, די ערד ווי קופער, הונגער, ניט און דעם שונא'ס שווערט וועלען דיך פערפאַלגען. דאָס איז דער לייטמאָטיוו, וועלכער געהט דורך דורך אלע נבואות. דער נביא רעדט אין נאָמען פון נאָט. ער בעט אָבער ניט,

אז דער מענש זאל טהאָן גאָט צוליעב, ער זאל איהם ערווייזען א געפאלען, ניין, „ווען דו האָסט געזינדיגט, וואָס האָסט דו איהם געטהאָן? ... האָסט דו ריכטיג געהאנדעלט, וואָס האָסט דו איהם געגעבען?“ דער נביא ווענדעט זיך צו גלייכער צייט אי צום פער- שטאנד, אי צום געפיהל, מעהר צום פערשטאנד ווי צום גע- פיהל, ווייל ער זעהט אומערום די שליטה פון דער אכסאָלוטער גערעכטיגקייט, ווייל ער לייענט אין ספר פון לעבען ווי אין אן אָפענעם בוך, ווייל ער קען די פערנאנגענהייט און ווייס דעריבער וואָס עס מוז קומען. אַלע דורות און תקופות זיינען פאר איהם חלקים פון א געשלאסענער אייביגקייט, א לאנגע שורה פון געשעהעניסען, ארויסגערופען פון דער איינציגער אור-קראפט, דורכגעדרונגען פון אן איינציגער נויטווענדיגקייט. דער נביא רופט זי אָן: די זימליכע אָרדנונג, און ער אפּעלירט צו דעם מענשען, ער זאל זיין קלוג און זיך אונטערגעבען אונטער דער שליטה: „וואָלטען זיי נאָר קליגער געווען, פערשטענדיגער, וואָלטען זיי דאָך בעגריפען זייער סוף“.

אויף א נאנץ אנדער וועג געהט צו צום זעלבען פראָבלעם דער מאָדערנער סאָציאָלאָג, אָדער דער סאָציאָל־רעפּאָרמער. יעדער סאָציאָלאָג איז קודם כל, אָדער ער וויל זיין קודם כל א געלעהרטער. די סאָציאָלאָגיע איז פאר איהם די גראמאטיק פון דער מענשליכער געזעלשאפט, און ער געהט צו איהר צו ווי דער פילאָלאָג צו דער שפראך. זיין פאָרשונגס־אָביעקט איז די קאָנסטרוקציע פון דער מענשליכער געזעלשאפט, און ער וויל ארויסגעפינען די כללים פון איהר ענטוויקלונג, די אייזערנע געזעצען, נאָך וועלכע זי מוז זיך ריכטען. אויך דער סאָציאָלאָג מוז זיך אומקעהרען צו די פערנאנגענע דורות, אויך ער מוז וואנדערען אין זיינע פאָר- שונגען זעהר ווייט צוריק. ער האָט ניט קיין אנדער מאטעריאל אויסער דעם, וואָס די פערנאנגענהייט לאָזט אונז איבער בירושה, און ווען ער וויל ניט בלייבען קיין טרוקענער געלעהרטער און וויל, אז זיינע געדאנקען זאלען האָבען א השפעה אויף די ווייטערע געשטאלטונג פון דער געזעלשאפט, איז אויך ער געצוואונגען אָנ- צוכאפען זיך אָן א העכערען פרינציפ און צו פערוואנדלען זיך

אויף א וויילע אין א פרעדיגער. פון דעם אבסטראקטען אמת, פון דער ריכטיגקייט פון דעם חשבון און פון דער געהט ניט ארויס דער ווילען, און דער אמת און דער ריכטיגער חשבון זאלען געפינען פערברייטונג אין דער געזעלשאפט. וועמען אַרט דאָס, ווען די געשיכטע פיהרט פאלש איהרע ביכער? וועמעס דאגה איז דאָס, ווען איין גרופע מענשען לעבט א גוטען טאָג אויף דעם חשבון פון אנדערע גרופען? דער ווילען צו איבעראנדערשען די מענשליכע געזעלשאפט מוז דאָך בערוהען אויף א ליידענשאפט. די וויסענשאפט האָט אָבער צו טהאָן נאָר מיט דעם זוכען פון דעם אמת, אָבער ניט מיט זיין פערוורקליכונג, ווייל די וויסענשאפט איז ליידענשאפטסלאָז.

און וואָס איז זייער פרינציפ? גאָט, מאָראַל, זיטליכקייט — דאָס זיינען בעגריפען, וועלכע זיי שליסען לכתחלה אויס פון זייער דענקען און פאָרשען, און דאָך רעדען זיי אין נאָמען פון א היסטאָרישער נויטווענדיגקייט, אויפגעבויט אויף דעם זעלבען פונדאמענט פון גערעכטיגקייט און גלייכהייט. און דאָך קומען אויך זיי און זיינען מרתה די געזעלשאפט, אז אויב זי וועט בלייבען טויב און וועט ניט פערנעמען דעם געשריי נאָך גערעכטיגקייט און גלייכהייט, וועט זי מוזען דערלעבען גרויסע קאטאסטראָפּען. איבערקעהרענדיגען וועלען פאָרקומען און וועלען אויסגלייכען די קרומדיגקייטען, די פערקעהרטהייטען אין דער געזעלשאפטליכער אָרדנונג. דאָס איז געווען מיט פיעלע, פיעלע יאָהרען צוריק. דעבואַ-ריימאָנ, איינער פון די נאָנישע נאטורפאָרשער פון זיין צייט, האָט געהאלטען זיין בעריהמט געוואָרענעם פאָרטראַג איבער דעם צוזאמענברוך פון דעם רוימישען אימפעריום. רויס, האָט ער געהאט זאָגט, איז געפאלען ניט פון שונא'ס האַנד, רויס האָט נאָך געהאט גענוג חיל אום אויסצוהאלטען דעם דראַנג פון ווילדע האָרדען. רויס איז צוזאמענגעבראָכען, ווייל דער באַדען האָט ענטהאלטען אין זיך וועניג פאָספאָר. די קנאפּהייט פון פאָספאָר אין באַדען האָט פּראָדוצירט דעם חורבן פון דער גרעסטער וועלט-מאכט. און ער האָט אָנגעהויבען צו ענטוויקלען זיין געדאַנק ווייטער. דער

באָדען האָט געהאט וועניג פּאָספּאָר, ווייל זיין בעארכייטונג איז איבערגעגעבען געוואָרען אין די הענד פון די שקלאווען. און די שקלאווען זיינען ניט געווען פּעראינטערעסירט אין דער צוועקמע-סיגער ערהאלטונג פון די באָדען-כחות און זיי האָבען זיי אויסגע-זויגען אָהן רחמנות. די שקלאווען זיינען געווען די איינציגע בע-ארבייטער פון דעם באָדען, ווייל די רוימער האָבען געהאט עראָ-בערט די האלבע וועלט און האָבען געהאט אויף אזא אופן די מעג-ליכקייט אָבצוגעבען זיך דעם לוקסוס און דעם אויסגעלאסענעם לעבען. דעריבער האָט רויים געמוזט פאלען, ווייל דאָס פּאָלק איז געוואָרען צופוילט פון א י נ ו ע נ י ג. און עס זיינען דאָ א י י ז ע ר נ ע נ א ט ו ר - ג ע ז ע צ ע ז, אז אלעס וואָס איז צופוילט מוז סוף כל סוף צופאלען ווערען.

אזוי רערט דער ריינער נאטור-פּאָרשער. ער אָפּערירט ניט מיט זיטליכקייטס-בעגריפען, ער האָט אויך ניט צו טאָן מיט גע-רעכטיגקייט און גלייכהייט. ער לעהנט זיך אָן אויף א נאטור געזעץ.

דער נביא וואָלט געשטורעמט קעגען דעם לוקסוס און דאָס אויסגעלאסענע לעבען אין נאָמען פון העכערער זיטליכקייט. דער סאָציאל רעפּאָרמער וואָלט געדונערט קעגען די קלאסען-איינטיי-לונג הויפטזעכליך; דער נאטורוויסענשאפטלער קלאָגט אויף דעם פּערשווענדעמען פּאָספּאָר. איינער הויבט די אויגען צום הימעל און געפינט אויס, אז „צדק משמים נשקה“; איינער שטעהט אין מיטען און זעהט דעם שווערפונקט אין דעם מענשען גופא און זיינע בעדערפנישען. דער דריטער גריבעלט זיך אונטען און קומט צום בעשלוס: אמת מארץ תצמח. אלע דריי אָבער מאכען א פירוש אויף דער היסטאָרישער נויטווענדיגקייט.

רוסישע רעגיערונגס טאקטיק אין אידישען לעבען

דאָס רוסישע פּאָלק בעזיצט אַ רוהיגען חאַראַקטער, איז בטבע פּרום, גאַטספּאַרכטיג, אונטערטעניג צום צאַר, האָט יראַת הרוממות פאַר דעם קלענסטען בעאַממען, האַלט זעהר פּון ב ע ש ע ר ט און איז שטענדיג אַ שמה בחלסו. דאָס רוסישע פּאָלק וואָלט קיין מאָל אַליין פּון זיך ניט געוואָרען ווידערשפּעניג, וואָלט קיין מאָל ניט פּראָטעסטירט און ניט מורד געווען במלכות, ווען ניט דער אונרוהיגער אידישער גייסט, וועלכער פּראָוואָצירט די רוסישע בע-פעלקערונג און רופט אַרויס אין דער געזעלשאַפט אַ רעוואָלוציאַ-נערע שטימונג — אזוי בעהויפטעט די פּער'עקשנ'מע, ביוראָקראַ-טישע, ענגהערציגע און קורצזיכטיגע רוסישע רעגירונג. זי וויל זיך ניט רעכענען מיט דעם וואַקסענדיגן זעלבסט-בעוואוסטזיין, מיט דער שטייגענדער ענטוויקלונג פון די גרויסע מאַסען, זי אינ-גאַריט די שטימונגען, וועלכע זיינען זעהר ענג פּערבונדען מיט דעם גייסט פון דער צייט, זי גלויבט ניט, אז גרויסע קאטאַסטראַ-פּען ווירקען ערניכטערנד אויף גאַנצע פעלקער, און זי זוכט דעם שולדיגען, וועלכער זעעט מיט כּונח אונצופריעדענהייט און רייצט אויף מיט קינסטליכע מיטלען די עפענטליכע מיינונג. זי זוכט דעם שולדיגען און געפינט איהם, נאָך דעם אַלטען געזעץ, אויף „דער ליניע פון קלענסטען ווידערשטאַנד“, דאָס הייסט, זי זוכט אויס דעם אַם מייסטען שוואַכען און מאַכט איהם צום חטאתי-הקהל. פאַר אזאַ ראַלע איז דער איר ווי געבאָרען, ער ווערט דאָך שוין בעטראַכט כּמעט ווי דער היסטאָרישער „שעיר לעזאזל“, ער איז שוין סיי ווי סיי מוטפל מיט עברות, וועט ער פּערטראָגען נאָך אַ בעשולדיגונג.

מען בריוכט ניט צו פּערענטפּערען זיך. יעדער מענש, וועלכער איז נאָר ניט אידיאָטיש פּעראַנלאַנגט און וויל ניט בעוואוסט פּער-

דרעהן די טהאטזאכען, ווייס ווי פיעל פאלשקייט און ווי פיעל
 אחיות עינים עם שטעקט אין אזא אומגעלומפערטער בעשולדיגונג.
 ווען די בעשולדיגונג וואָלט בערוהט אויף אמת, וואָלט דאָס רוסי-
 שע פּאָלק נעמוזט אויפגעבען יעדע האָפנונג אויף זיין בעפרייאונג
 פון שרעקליכען יאָך, אויף אַ בעסערע, ליכטיגערע צוקונפט. אַ פּאָלק
 וואָס מוז ערשט גערייצט ווערען פון אַ זייט, אויפמערקזאם געמאכט
 ווערען פון פרעמדע אויף זיין אייגענע אונערטרעגליכע לאַגע; אַ
 פּאָלק, וואָס בעזיצט ניט קיין אייגענע אויפמונטערנדע און וועקענ-
 דע כחות — אזא פּאָלק האָט ניט קיין תקומת. צום גליק אָבער פון
 רוסישען פּאָלק איז די בעהויפטונג פון זיין רעגירונג אויך אין דעם
 דערמאנטען פונקט פאלש פון אָנהויב ביז צום סוף. עם איז אמת,
 אז די אידען, אלס אַ בעפעלקערונג, וועלכע האָט צו קרעכצען אונ-
 טער אַ צווייפאכען יאָך, אלס רוסישע בירגער און נאָך אידען דער-
 צו, האָבען פּערהעלטניסמעסיג מעהר בייגעטראָגען צו דער רעוואַ-
 לוציאָנערער שטימונג ווי די אנדערע שיכטען פון דער רוסישער
 בעפעלקערונג. דאָס איז אויך ערקלערליך דורך דעם אומשטאנד,
 וואָס די אידען בילדען די שטעטישע בעפעלקערונג אין געגענוואַ-
 צו דער גרויסער רוסישער דאָרפס־בעפעלקערונג, וועלכע איז אין
 דער גאנצער וועלט וועניגער בעוועגליך, וועניגער טעמפּעראמענט-
 פול און וועניגער צוגענגליך פאר נייע פּאָליטישע אידעען. עם איז
 אויך ערקלערליך דורך דעם אומשטאנד, וואָס די רוסישע רעגירונג
 האָט אַליין געשאפען דורך איהרע אונגענשליכע גזרות געגען די
 אידישע יונגער, אַ קלאס פון יונגע מענשען, וועלכע האָבען קיין
 שום גאָרמאלע מעגליכקייט ניט געהאט צו פּערווענדען זייער יונגע
 ענערגיע אין אַ רוהיגען אופן, און זיינען דאָריבער געווען געצוואונג-
 גען אויסצוגעבען זיך אין אלע פּראָטעסט בעוועגונגען. אָבער נאָך
 בלינדע אָדער פּערבלענדעטע האָבע געקענט גלויבען, אז די אידישע
 יונגער אַליין האָט אַרויסגערופען די רעוואַלוציאָנערע שטימונג,
 דעם פּראָטעסטירענדען גייסט. נאָך טויבע אָדער בעטויבטע האָ-
 בען ניט געקענט פּערנעהמען די אויפבריוונג פון דעם רוסישען
 פּאָלק, נאָכדעם ווי די מפלות אין ווייטען מזרח אויף די פּעלדער
 פון דער מאַנדזשוריי האָבען איהם געעפענט די אויגען.

די רוסישע רעגירונג האָט מיט דיזער פערברעכעריש-פאלשער בעשולדיגונג געוואָלט קאָמפּראָמיטירען די גאנצע פּראָטעסט בע-וועגונג אין לאַנד גופא, אי אין אויסלאַנד. אין לאַנד גופא זיינען ארומגעגאנגען די גייסטליכע און האָבען געפרעדיגט פאַר דעם המון, אז די בעוועגונג קומט פון שטן, פון די נאָט פערפלוכטע אי-דען, וועלכע זיינען לאַנג פער'משפט געוואָרען צו אייביגער אונ-צופריעדענהייט. און בכך מוז מען זיך היטען פון זיי, ווייכען ווי מען ווייכט פון פייער. אין אויסלאַנד זיינען אַנשטאט גלחים און סתם פּרעדיגער ארומגעגאנגען רעגירונגס אגענטען, גרויסע און קליינע, און האָבען געזוכט אויפצוקלערען די עפענטליכע מיינונג אין דערזעלבער ריכטונג.

גאַאויוע און לייכזיניגע האָבען זיך געלאָזען איינשמועסען. קליינערע און ערנסטערע האָבען פּערשטאנען דעם טריק פון דער רוסישער רעגירונג און האָבען זיך ניט געלאָזען נארען. עטוואָס עהנליכעס שפיעלט זיך איצט אָב אין אונזער אירישען לעבען, נאטירליך אין א קלענערען מאסשטאב.

מיר האָבען ניט קיין אייגענע אירישע רעגירונג. דאָס איז אָבער ניט פאַרמעגל. אין אמת'ן האָט אונז נאָט, די געשיכטע, די אומשטענדען מוזיק געווען אין יעדען לאַנד כמעט מיט א חברה פון רעגירער. די חברה האָט אריינגענומען אין איהרע הענד דעם נאנ-צען איריש-פּאָליטישען איינפלוס, זי רעגירט אויף דער אסמכתא פון „גאָמעס גנאדענטום“, און וויל ניט ארויסלאָזען די שליטה פונקט ווי די הערשער אין דער גאנצער וועלט.

מיר בעהויפטען ניט, אז זיי זיינען שלעכטע מענשען, אפשר זיינען זיי אין פּערזענליכען פּערקעהר זאָנאר זעהר בראווע און אָנ-גענעהמע מענשען, אָבער פונקט ווי די הערשער פון גאָמעס גנאדענ-טום אין דער גאנצער וועלט ציטערען זיי ממש, ווען זיי בעמערקען, אז עטוואָס בעוועגט זיך אין די מאסען, אז די מאסען ווילען זיך אָרנאניזירען און ווילען שפיעלען אן אקטיווע ראָלע אין דער לעזונג פון די פראנען און פּראָבלעמען, וועלכע זיינע נונע זיי אליין אין נפש. זיי ווערען ווי פּערטרייסעלטע און פּערלירען גלייך דאָס גלייכגעוויכט, ווען מען קומט צו זיי מיט א פלאן צו פּעראייניגען די

אידען, כדי מען זאל מיט פעראייניגטע כחות עטוואָס קאָנען אויס-
ווירקען פאר דאָס אידישע פּאָלק.

און זיי ווענדען אָן דיזעלבע טענות און דיזעלבע טאקטיק ווי
די רוסישע רעגירונג. ערשטענס, טענה'ן זיי, פערשטעהען זיי אליין
בעסער ווי צו פיהרען און וואָס צו טאָן אין יעדען געגעבענעם מאָד
מענט ווי אלע אידען צוזאמענגענומען. צווייטענס האלמען זיי,
אז די אידישע מאסען זיינען נאָך פּאָליטיש אונצייטיג, און זיי קע-
נען נאָך פערדארבען א זאך, אָנשטאָט צו העלפען. און דריטענס,
זיינען זיי מכריז ומודיע, אז די אידישע מאסען זיינען נאָר אין
גרונד גענומען זעהר צופריעדען אי מיט דער אלגעמיינער לאגע אי
מיט די פיהרער, מעהר ניט עם קומען „זייטיגע מענשען“ און זעען
צווישען זיי אונצופריעדענהייט און וועקען אין זיי דעם פּראָטעס-
טירענדען גייסט. די רוסישע רעגירונג בעשולדיגט אין דעם די
אידען, און די אידישע פיהרער האָבען זייער אייגענעם שיער
לעוואָל, דאָס זיינען די ציוניסטען און די סתם נאציאָנאליסטען.

ווער וואָלט נאָר גערעדט מכה א קאָנגרעס, וועמען וואָלט זיך
גע'חלומ'ט וועגען א פּאָלקס-פעראייניגונג, ווארים והא ראיא, איז
דען ביי אונז ניט צוגעגאנגען ביז איצט אלעס שטיל און רוהיג?
דאָס זיינען געקומען די ציוניסטען און די נאציאָנאליסטען און האָ-
בען קינסטליך אויפגערודערט די שטילע, רוהיגע, שמח בחלקו'דיגע
אידישע געזעלשאפט, עפעס אריינגעשטעלט פונקטען מכה נאציאָ-
נאלע גלייכערעכטיגונג, אנדערע געהען נאָך ווייטער און רעדען
נאָר מכה א היים פאר דאָס אידישע פּאָלק.

די רוסישע רעגירונג ניט אוועק דעם גאנצען כבוד פאר די
רעוואָלוציאָנערע בעוועגונג די אידען, כדי צו דיסקרעדיטירען די
גאנצע בעוועגונג. די אידישע פיהרער גיבען אָב דעם גאנצען כבוד
פון דער אידישער פעראייניגונגס אידעע צו די ציוניסטען און גלוי-
בען, אז אויף אזא אופן וועט זיי געלינגען צו דיסקרעדיטירען דעם
עצם-געדאנק פון א אידישער פעראייניגונג. זיי פערשטעהען אָבער
ניט, אז זייער קויל טרעפט זיי אליין, אז מעהר ווי יעדען אנדערען
דיסקרעדיטירען זיי זיך אליין. מיט זייער בעהויפטונג, עבען אזוי
אומגעלומפערט ווי די בעהויפטונג פון דער רוסישער רעגירונג, בע-

וויזען זיי זעהר קלאָר, ווי ווייט זיי קענען די אידישע מאסען, ווי ווייט זיי זיינען פערטרויט מיט דעם אינערען אידישען לעבען, מיט זיינע שטרעמונגען און ריכטונגען, און ווי ווייט עס רייכט זייער פערטרויען צו די אידישע מאסען און זייער גלויבען אין די שאַ-פענדע כחות פון אידישען פאָלק. מיט זייער בעהויפטונג בעוויי-זען זיי נאָר, אז זיי פיהלען זיך שוואַך אין זאָטעל און געהען דאָ-ריבער ניט ארויס מיט לאַגנישע ארגומענטען צו בעקעמפּען די איינצעלנע פראָגראַמאטישע פונקטען, ווי עס וואָלט זיך געפאסט פאר מענשען אָהן פניות.

אויפטרעטען נענען דעם געדאנק פון א אידישער פּעראייני-גונג, זוכען דערין אן אינטריגע, אויפטרעטען מיט אונפּעראנט-וואַרטליכע בעהויפטונגען, בעקעמפּען אן עלעמענטאר דעמאָקראַ-טישען פּרינציפ, אָהן וועלכען קיין נעזעלשאפט אין דער וועלט קאָן ניט אויסקומען, ווען נאָר זי וויל בעטראכט ווערען אלס א ציווי-ליזירטע — דאָס איז א סימן סוף אינערער שוואכקייט, דאָס איז אויך א סימן פון פאָליטישער ריקשטענדיגקייט.

8 אָקטאָבער, 1916.

שטאַטסמענער און גבאים

מילא אז דער פונקט ארץ ישראל מאכט ביזעס בלוט און רענט אויף מאנכע טיילען פון דער אידישער געזעלשאפט — איז נאך בעגרייפליך. דער שמרייט מכה דיוען פונקט געהט דורך כמעט דורך די גאנצע טויזענדיג-יאָהריגע אידישע גלות-געשיכטע, און עס איז קוים צו ערווארטען, אז א ל ע א י ד ע ן זאָלען זיך לאָזען בעקעהרען צום ציוניסטישען געדאנק. אפשר וועט דאָס געשעהען, ווען דער ציוניזם וועט שוין ווערען א ווירקליכקייט, און די אידישע וועלט וועט זיך איבערצייגען, אז אין זיין פערווירקליכונג שטעקט ניט קיין סכנה פאר דעם קיום פון די אידען אין די גלות-לענדער. אפשר וועט זיך די אידישע וועלט דאן איבערצייגען, אז דער ציוניזם האָט אדרבא פיעל בייגעטראָגען צו דער פערבעסערונג פון דער געזעלשאפטליכער און פאָליטישער שטעלונג פון די אידען אין דער גאנצער וועלט, און וועט זיך אָנהויבען צו פעהאלטען צום ציוניזם מיט מעהר אכטונג און מיט מעהר ערנסט. דערווייל איז אָבער משיח נאָך ניט געקומען און די גלות-פּסיכאָלאָגיע בעהערשט נאָך דעם גרעסטען חלק פון אונזער וועלט. מיר האָבען מענשען, וועלכע גלויבען ניט אין די מעגליכקייט פון דער פערווירקליכונג פון דעם ציוניסטישען אידעאל. מיר האָבען אויך מענשען, וועלכע צי-טערען ביי דעם געדאנק, אז דער ציוניזם קאָן פיעלייכט פערווירק-ליכט ווערען. זיי האָבען מורא, אז דאן וועלען אויפשטעהן די אומות העולם און וועלען צווינגען די אידען צו גלות-לענדער איבערגעבליבענע אידען צו פערלאָזען זייער פלאץ און ארויסקלוי-בען זיך נאָך ארץ ישראל. און דאָס ווילען זיי בשום אופן ניט. מיר האָבען אויף אזא אופן צווייערליי געגנער: ניט-גלויבער און ניט-וועלער. די ניט-גלויבער געהערען מייסטענס צו די אָר-מערע קלאַסען און די ניט-וועלער צו די רייכערע קלאַסען פון דער

אידישער וועלט. די ערשטע ווילען זיך ניט שפיעלען מיט חלומות, די צווייטע ווילען זיך ניט שפיעלען מיט פייער. עם איז דעריבער פערשמענדליך, אז די ביידע גרופען, די ניט גלויבער און ניטוועלער, בעקעמפפן דעם פונקט ארץ ישראל אין דעם פראַגראם, וואָס ווערט אויסגעארבייט פאר די קינפטונג אל-געמיינ-אידיש-נאציאָנאַלע אָרגאַניזאַציע. אים ליעבסטען וואָלטען זיי געוואָלט, אז ארץ ישראל זאָל זיין בפירוש אויסגעשלאָסען פון די לענדער, פאר וועלכע זיי אינטערעסירען זיך, אָבער זיי ווייסען נאנץ גוט, אז די נומער וועט ניט דורכגעהן. ניט נאָר די ציוניס-טען, נאָר אויך דער גרעסטער טייל פון די אידישע מאסען וואָלט העפטיג פראָטעסטירט געגען אזא אונבערעכטיגטע און אנטיסע-מיטישע, — אין געאָגראַפישען זין פון וואָרט, — האַנדלונג. זוכען זיי מהאי טעמא צו מאכען פשרות און אזוי צו פאַרמולירען דעם נוסח פון די פשרות, אז מען זאָל דערנאָך קאָנען לערנען אין זיי דעם פשט אי אהין אי אהער.

דאָס אלץ איז, זוי געזאָגט, לבל-הפחות פערשמענדליך. וואונדערען זיך מוז מען נאָר, ווען מען קומט צום פונקט „נא-ציאָנאַלע גלייכבערעכטיגונג“, און ווען מען זעהט, מיט וועלכער אויבערפלעכליכקייט און לייכטזיניגקייט דיזער וויכטיגער פונקט ווערט בעהאנדעלט אויך פון די, פון וועלכע מען האָט געקאָנט מיט רעכט ערווארטען, אז זיי וועלען זיך פעהרעאלטען צו איהם מיט פולען ערנסט און אויפמערקזאמקייט.

מען טיילט ביי אונז געוועהנליך איין די אידישע רעכטע איז דריי קאטעגאָריען: אין בירגערליכע, פאָליטישע און נאציאָנאַלע און מען אָפערירט מיט זיי גלייך ווי זיי וואָלטען באמת געווען אָב-גענרענעצט איינע פון די אנדערע מיט אן אייזערנער מחיצה. מען בעטראכט זיי ווי דריי מדרגות, אָדער ווי דריי געריכטען. בירגער-ליכע רעכטע — דאָס איז ברויט און פלייש. פאָליטישע רעכטע — זופ און קאָמפאָט און נאציאָנאַלע רעכטע — עפעס א מין אפיקומן, וועלכער פאסט זיך צום סדר, אָהן וועלכען אָבער מען קאָן זעהר גוט אויסקומען.

שוין פון ריין שפראכליכען שטאנדפונקט אליין איז די אוי-

בענדערמאנטע איינטיילונג א ריינער אונזין. גלייכערעכטיגונג זעצט פאראויס איינעם, וואָס איז בערעכטיגט, און א צווייטע, וועלכער ווערט איהם גלייך געשמעלט און כל זמן דער צווייטער בעזיצט ניט אלע זכויות, וועלכע עס געניסט דער ערשטער, קאָן ניט זיין די רייד פון גלייכערעכטיגונג. מען קאָן ניט זאָגען פון איינעם, ער איז גלייכערעכטיגט אין א בעשטימטען פונקט, ווייל דער בעגריף גלייכערעכטיגונג איז א קוואליטאטיווער און קאָן ניט גע- טיילט ווערען. מען קאָן ניט זאָגען א די טעל אָדער א העלפט גלייכערעכטיגט פונקט ווי מען קאָן ניט זאָגען, אז א האלבער עפעל, למשל, איז א גאנצער עפעל און איין העלפט.

אונז ארט אָבער דאָ ניט דער אונלאָגישער אויסדרוק. אונז אינטערעסירען די אונלאָגישע קאָנזעקווענצען און די פאלשע השנות, וועלכע געהען ארויס פון דיזער אונריכטיגער איינטיי- לונג און פיהרען צו אונלאָגישע, אונפאָליטישע און אנטרינאציאָ- נאלע האנדלונגען.

די שטאאטס-וויסענשאפטלער קאָנען ניט אָנווייזען קלאָר די שארפע גרענעץ-ליניע צווישען בירגערליכע און פאָליטישע רעכ- טע און נאָך וועניגער צווישען פאָליטישע און נאציאָנאלע. געהט איינער, צום ביישפיעל, אין סאָלאַטען, איז עס שווער צו זאָגען, וואָס פאר א חוב ער ערפילט דערביי, א בירגערליכע, א פאָליטי- שען אָדער א נאציאָנאלען. ווערט איינער געוועהלט אין פאר- לאַמענט, צום ביישפיעל, איז עס שווער צו בעשטימען, פון וועל- כען רעכט ער האָט געמאכט געברויך, פון זיין בירגער-רעכט, פון זיין פאָליטישען רעכט, אָדער פון זיין נאציאָנאלען רעכט, ווען ער איז געוועהלט געוואָרען אויסדריקליך אלס פערטרעטער פון א בע- שטימטער נאציאָנאלער גרופע.

ווייטער קאָן מען אָנווייזען, אז די דריי קאטעגאָריען פון רעכ- טע קאָנען ניט בעטראכט ווערען ווי מדרגות, וועלכע מען קאָן ער- רייכען נאָר איינע נאָך דער אנדערער. והא ראיא, מיר האָבען א מדינה, וואו די אידישע בעפעלקערונג בעזיצט די העכסטע פאָלי- טישע רעכטע און האָט נאָך ניט די עלעמענטארסטע בירגערליכע רעכטע. דאָס איז רוסלאַנד. די אידען אין רוסלאַנד ווערען בע-

האנדעלמט בנוגע צו פרייער בעוועגונג אין פיעלע הינוכטען ערגער ווי די געמיינסטע פערברעכער, און אין דער גלייכער צייט בעזיצען זיי דאָס אקטיווע און פאסיווע וואהל־רעכט פאר דער שטאאטס־רומא, די העכסטע אינסטיטוציאָן אין לאַנד. אין רומעניע, צום ביישפיעל, בעזיצען די אירען אייניגע נאציאָנאלע רעכטע, זיי קאָר־נען האָבען אייגענע שולען, זאָנאר מיט נאציאָנאלער אונטערריכטס־שפראך, זיי שטעהען אָבער אויף יענער זייט פון בירגערליכער גלייכברעכטיגונג, ווייל זיי ווערען גאָר ניט בעטראכט אלס בירגער איבערהויפט.

מיר קאָנען נאָך אָנווייזען, אז וואו עס פעהלען די נאציאָנאלע רעכטע, קאָן די בעטרעפערנדע בעפעלקערונג זיך ניט בענוצען אויך מיט די בירגער רעכטע און מיט די פאָליטישע רעכטע. דאָס קלאַר־סישע לאַנד אין דיעזער בעציהונג איז געווען ביז איצט גאַליציען. די אידישנאליטישע בעפעלקערונג איז געווען אויפ'ן פאפיער גלייכ־בערעכטיגט. מעהר ניט, די אידישע נאציאָן, אלס אזעלכע, איז ניט געווען אנערקענט פון געזעץ, און דערפון איז אַרויסגעקומען, אז די אירען האָבען געמוזט בלייבען אויך בירגערליך און פאָליטיש אויף דער ניעדערניסטער שטופע.

איך קעהר זיך אום צום פריהערדיגען ביישפיעל אין רוסלאַנד. די אירען בעזיצען דאָס אקטיווע און פאסיווע וואהל פאר דער שטאאטס־רומא. נאָך דעם פראָצענט פעהעלטניס פון דער איר־דישער בעפעלקערונג צו דער געזאמט בעפעלקערונג, האָבען די איר־דען אין רוסלאַנד געדארפט האָבען אן ערך 25 אָכגעאָרדנעטע. איצט האָבען זיי גאָר צוויי און דאָס — אויך מיט א צופאל. עס קאָן זיך מאַכען, אז זיי זאָלען איינעם אויך ניט האָבען. ווי קומט עס? קיינער האָט ביי זיי דאָס רעכט צו וועהלען און געוועהלט צו ווערען ניט צוגענומען. דער תירוץ איז א פשוט'ער. עס פעהלט אין רוסלאַנד די בעדינגונג, וועלכע זיכערט די רעכטע פון דער אידישער נאציאָנאלער מינדערהייט. דאָס פעהלען פון די נאציאָנאלע רעכטע רויכט זעהר אָפט די מעגליכקייט צו בענוצען זיך מיט די בירגערליכע און פאָליטישע רעכטע. אָבער די פראָקלאַמירונג פון נאציאָנאלער גלייכברעכטיגונג אליין איז נאָך ביי ווייטען ניט

גענוג צו זיכערען די מעגליכקייט פון איהר פערוורקליכונג אין פראקטישען לעבען.

פון די אָנגעפיהרטע ביישפיעלען, צו וועלכע איך דענק נאָך צוריקצוקעהרען זיך ביי אַ פאסענדער געלעגענהייט, קאָן יעדער זיך איבערצייגען, אז די פראגע ווי צו פאַרמולירען די איינצעלנע פונקטען פון אן איינהייטליכען אידישען פראָגראם איז ניט אזוי איינפאך, און אז עס איז מעהר ניט ווי לייכטזיניג און אונפערראנט-וואַרטליך צו בעטראכטען דעם פונקט „נאציאָנאלע גלייכבערעכ-טיגונג“ ווי אַ קאפּריז פון פּאָליטישע געגנער. מיר ברויכען איצט שטאאטס־מענער. מיט גבאים וועלען מיר ניט אויסקומען.

10 אָקטאָבער, 1915.

עמיגראציען נאך דער מלחמה

עס איז ניט ראציאָנעל צו בעשעפטיגען זיך מיט נביאוח וואָגען וועגען אונזערע אויסזיכטען נאָך דער מלחמה, וועגען די ניי גרופירונג פון אונזערע מאסען און די נייגעשטאלטונג פון די אומשטענדען און די ענטוויקלונגס-מעגליכקייטען. עס איז ניט ראציאָנעל, ווייל כל זמן די מלחמה פיהרענדע מלוכות האָבען נאָך נישט געקושט די מוזה, ענטהאלט אין זיך יעדע פאָראויסזאָגונג מעהר ניט ווי א ניצויז פון נבואה, און אלע מאָדערנע נביאות האָבען אין זיך די טבע: אָדער זיי ווערען מקוים, אָדער זיי ווערען ניט מקוים. אפילו די מלוכות אליין און די רעדעל-פיהרער קאָנען נאָך ניט וויסען, ווי די קארטע אייראָפּאָס און אזיענ'ס וועט אויס-זעהן נאָך דעם, ווי די קאנאָנען וועלען פערמאכען די מיינער און עס וועלען אָנהויבען צו רעדען די דיפּלאָמאטען. היינט וואָס קאָנען שוין מיר וויסען, מיר וועלכע זיינען פעראורטיילט צו שפיעלען נאָך א פאסיווע ראָלע אי פאר מלחמה, אי בשעת מלחמה, אי נאָך מלחמה, מיר וועלכע הענגען אָב מעהר ווי אלע אין דער וועלט פון אייננעוואָרצעלטע פאָראורטיילען און מאָמענטאנע קאפּריזען, פון סימפאטיען און אנטויפאטיען, פון שטימונגען און נייגונגען?

מיר קאָנען און דארפען זיך דעריבער ניט פאָרבערייטען צו איין בעשטימטער פאָליטישער מעגליכקייט. דאָס וואָלט געווען פון אונ-זער זייט אן אונפערציהליכעס און אונפעראנטוואָרטליכעס ווא-באנק שפיעל, וואָס אויף פעסטערע און זיך תקיף פיהלענדע נאציאָנעלע נען לאָזען דאָס ניט צו אין אן ערנסטען מאָמענט, ווען די געשיכטע שיינט ארויסצושפרינגען פון שפאן און זיך צו פערקירעווען אין אן אנדער ריכטונג. דאָס איינציגע, וואָס מיר קאָנען טהאָן, אונ-אבהענגיג פון יעדער בעשטימטער פאָליטישער מעגליכ-קייט, און דעריבער צוגעפאסט צו יעדער פאָליטישער מעג-

ליכטיט, איז די מאָביליזירונג פון אייגענע כוחות, ווי ווייט די אומשטענדען און די פּערהעלטניסע ערלויבען דאָס אונז. צום ביישפּיעל, פּיעלע נעהמען אָן אלס הנחה, אז גלייך נאָך דעם שלום-שלום וועט זיך אָנהויבען א גרויסער, מעכטיגער איד־שער עמיגראַציאָנס־שטראָם נאָך אמעריקא. די הנחה איז ניט בער גרינדעט אויף גענויעם שטודיען בנוגע צו דער נייגעשאַפענער לאגע אין מזרח אייראָפּא, זי שטיצט זיך נאָר אויף פּסיכאָלאָגישע סברות. צום עמיגרירען געהערט דאָס גובר זיין זיך איבער א זעהר שטארקען אינערען אָבהאלט. איידער מען ענטשליסט זיך צו קו־פען די שיפּסיקארטע מוז מען געדאנקליך זיך אליין אויסווייסען פון א סביבה, צו וועלכער מען האָט געהאט ביז איצט אן אָרגאַנישע שישע שייכות. מען מוז ערשט אין דמיון שאַפּען פאר זיך א נייע וועלט, כדי עס זאָל כאַפּען מוט און ענערגיע אַבצוזאָגען זיך פון דער אלטער וועלט, מיט וועלכער מען איז פּערטרויט און פּערוואַקסען. דיזער ענערציע־כח האַלט אָב טויזענדע און טויזענדע פון אויס־וואַנדערונג, ווען אפילו די אָביעקטיווע פּערהעלטניסע צווינגען זיי דערצו. איצט איז אָבער די אירישע וועלט א צוטרייסעלמע, זי האָט זיך, אָדער ריכטיגער, מען האָט זי פאנאנדערגעשרויפּט. דאָס אירישע לעבען האָט ניט קיין רוהענדען פונקט, עס האַלט אין איין בעוועגען זיך, אין א שטענדיגער יאָגעניש. דורך דעם איז דער ענערציע־כח געבראַכען געוואָרען, א גרעסערע עלעמענטארע קראַפּט האָט איהם מנצח געווען. בכּן וועלען איצט די אונגעצעהל־טע טויזענדע עמיגראַציאָנס־קאנדידאטען מעהר ניט האָבען דעם אינערען קאמפּא, וועלכער האָט זיי פריהער געשטערט און אָב־געהאַלטען זיי פון דער אויספיהרונג פון זייערע עמיגראַציאָנס פּלען נער. דער ווידערשטאַנד איז געשוואַנדען און די עמיגראַציאָן, ווען זי זאָל זיך נאָר ניט אָנשטוויסען אויף נייע חומרות אין די אימיגראַציאָנס לענדער, וועט מוזען וואַקסען.

דאָס איז איין הנחה.

קומען אַנדערע און בעהויפּטען, אז נאָך דער מלחמה וועט די עמיגראַציאָן זיין פּיעל שוואַכער ווי פאר דער מלחמה. און אויך זיי בעגרינדען זייער הנחה. די מלחמה האָט אָנגעמאַכט אזא

מורא'דיגען חורבן אומעדום, אז עס וועלען ניט אויסרייכען קיין הענד אום אלעס אויפצובויען, וואָס עס איז דורך איהר צושטערט געוואָרען. מען דארף אויך ניט פארנעמען, אז אייראָפּא וועט אויסזעהן נאָך דער מלחמה ווי גלאט אַבראזירט פון דער יוגענד, און אז וועלען מוזען פארגעהן דורות ביז עס וועט אויסוואקסען א נייע יוגענד. די יוגענד האָט אָבער ביז איצט צוגעשטעלט די גרעסֿטע צאָהל עמיגראנטען.

אנדערע געהען נאָך ווייטער און זאָגען ארויס א סברא, אז נאָך דער מלחמה וועט די עמיגראציען נאָך די פּעראייניגטע שטאַט־טען אין גאַנצען אויפהערען פאר א לענגערע צייט. און עס ווערט ארויסגעזאָגט נאָך א מיינונג, אז לא די, וואָס נאָך דער מלחמה וועט אויפהערען דער עמיגראציע־שטראָם פון אייראָפּא נאָך אמעריקא, נאָר עס וועט איינטרעטען די פארקעהרטע ערשיינונג: עס וועט זיך אָנהויבען א שטארקע אויסוואנדערונג פון אמעריקא נאָך אייראָפּא. ערשטענס, ווייל אייראָפּא וועט קאָנען געבען בעד־שעפטיגונג נייע מיליאָנען ארבייטער, וועלכע זאָלען פּערנעהמען דעם פּלאַץ פון די געפאלענע, אויספילען די שיטער געוואָרענע שורות פון דער בעפעלקערונג. צווייטענס, ווייל די מלחמה האָט אויפגעוועקט דאָס איינגעשלאָפּענע אָדער אטראָפּירטע נאַציאָנאַלע געפיהל ביי מיליאָנען און מיליאָנען פון אימיגראנטען, אין ערש־טער רייע צווישען דער אמעריקאַניש־דייטשער בעפעלקערונג, צום טייל אָבער אויך צווישען די פּערטרעטער פון די אנדערע נאַ־ציאָנען. די מלחמה האָט ניט נאָר אין אייראָפּא אליין ענגער צור־זאמענגעשמירט פּערשיעדענע פּאָלקס־שיכטען צו נאַציאָנאַלער, מעהר זעלבסטבעוואוסטער איינהייט, זי האָט אויך פון דער וויי־טען געהאט א טיער־געהענדע השפעה אויף די פּאָלקס־עלעמענטען, וועלכע האָבען ביז איצט געלעבט אין דער פּרעמד און געזוכט איינ־צואַרדנען פאר זיך א נייע היים ווייט, ווייט פון זייער מוטערלאַנד. די מלחמה, דער נצחון אָדער די מפלה, וועט וועמען אין די עלע־מענטען א שטארקע בענקעניש, און זיי וועלען זיך ציהען צוריק נאָך זייער אַלטער היימאַט. די מלחמה האָט זיי בעוויזען, אז אין דער פּרעמד, ווי גוט און ווי זיכער דער מצב פון דעם איינגעוואנד־

דערטען זאָל ניט זיין, פיהלט מען זיך דאָך לחצאין'דיג, מען לעבט אין צוויי וועלטען. צווישען פערנאנענהייט און צוקונפט ליעגט אַ ברייטער, ווייטער ים, וועלכען מען מוז תמיד איבערשוימען אין דער מחשבה, ווען מען וויל אין זיך גופא פערלייניגען די צוויי העלפטען פון לעבען. דאָס איז אין בעסטען פאל אַ צושפּאַלטען לעבען, וועלכעס מוז ערשט דורך אָנשטרענגונג גאנץ געמאכט ווערען.

אין דער אידישער בעפעלקערונג קען דויע ערשיינונג איינ-טרעטען נאָר אין אַ שוואכען גראד, ווייל דער עבר האָט אין דעם אידישען אימיגראנט איבערגעלאָזען זכרונות, וועלכע האָבען מיט גן־עדן פּאַרשטעלונגען נאָר ניט צו טאָן. אָבער נאָך אלעם טראָגט אויך דער אידישער אימיגראנט שטיל פערבאָרגען אין זיין הארצען אַ בענקעניש נאָך זיין אלטער היים. עס איז ניט אזוי דאָס לאַנד, וועלכעס ציהט איהם צוריק, נאָר די סביבה, זיין סביבה. ניט אזוי די פעלדער און די וועלדער ווי די שוהל מיט איהר „בין מנחה למעריב“, די משפחה און די אלטע מצבות. און ווען די מלחמה זאָל ברענגען אלס רעזולטאט אַ נייגעשטאלטונג פון דער אידישער סביבה מיט נייע ענטוויקלונגס־מעגליכקייטען, וואָס עס איז ניט אויסגעשלאָסען, קאָן מען ערווארטען, אז אויך אַ גרויסער טייל פון די ניט לאַנג איינגעוואנדערטע אידען, וועלכע האָבען נאָך ניט אין גאנצען געמאכט די פשרה מיט זייער נייער וועלט, וועלען זיך לאָזען צוריק.

אָט אזוי האָבען מיר אין דער איינצעלנער עמיגראציאָנס־פראגע דרוי מעגליכקייטען. צוויי פון זיי זיינען עקסטרעם ענט-גענענגעזעצט. און עס וואָלט געווען פאלש, ווען מיר וואָלטען שוין איצט געוואָלט פסק'ענען, וועלכע פון די מעגליכקייטען האָט שאַנ-סען פערוויקליכט צו ווערען. עס וואָלט געווען אונקלוג און אונ-פּאַליטיש, ווען מיר וואָלטען שוין איצט צוגעשניטען אונזער אר-בייטס־פלאַן פאר די צוקונפט נאָך איין בעשטימטער מעגליכקייט.

אלץ, וואָס מיר קאָנען טהאָן, אום ניט ארויסצואווארפען ארבייט לבטלה, איז צו אָרגאניזירען אונזערע אייגענע כוחות און זיין גרייט פאר יעדער מעגליכקייט, וועלכע קאָן איינטרעטען. מיר מוזען

שוין איצט שאפען די אלגעמיינ אידישע אָרגאניזאציאָן, צוערשט חלקים-ווויז אין יעדער איינצעלנער מדינה, שוין איצט צונויפער-דען זיך מיט די פערטרעטער פון דער אידישער בעפעלקערונג אין די פערשיעדענע מדינות, שוין איצט זאמלען מאטעריאל איבער די פערענדערטע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע לאַגע פון אונזערע בריי-דער אויף יענער זייט ים, כדי מיר זאָלען, לכל הפחות פון אונזער זייט, זיין גרייט, ווען דער מאָמענט פאר אַקציען וועט אָנקומען. מיר מוזען אויך זיין גרייט מיט פּעראַרבייטען מאטעריאל, וועלכער זאָל אַרומנעהמען אונזער גאַנצען נאַציאָנאַלען היזק, סיי אין נפשות, סיי עקאָנאָמיש, סיי קולטורעל. האָבען זיך דאָך גע-פונען אינטעליגענטע און מפורסם'דיגע אידען, וועלכע האָבען פון אונז געפאָרערט, אז מיר זאָלען בעווייזען אונזער היזק שוואַרץ אויף ווייס. פאַר זיי איז ניט געווען אויסרייכענד, וואָס ער איז אָנגע-שריבען אין לעבען גופא רויט אויף שוואַרץ. ניט-אידען וועלען זיך געוויס געפינען, וועלכע וועלען פּערוזכען צו פּערליקענען אונז זער היזק. דאָס געשעהט שוין איצט אין גאַליציען, עס וועט אויך געשעהן אין רוסלאַנד און אין פּוילען, ווען מיר זאָלען זיין נאכ-לעסיג און לָאָזען, אז די סמנים פון דעם חורבן זאָלען אָבגעווישט ווערען פון אַ בייזוויליגער האַנד.

אויך די אַרבייט קאָן ניט געמאַכט ווערען פון יחידים, אויך ניט פון איינצעלנע אָרגאניזאַציען. דאָס איז איינע פון אונזערע וויכטיגסטע כלל-אויפגאַבען אין איצטיגען מאָמענט, וועלכע פּער-דיענט אונזער גאַנצע אויפמערקזאַמקייט און אונזער גאַנצע ערנסט. מיר מוזען אויך אויסגעפינען די נויטיגע פּאַכמענער, וועלכע האָבען שוין ערפּאַהרונג אויף דעם פּעלד פון שטאַף זאַמלען און שטאַף פּעראַרבייטען, וועלכע זיינען אויך גענוג וויסענשאפטליך געבילדעט אום אַרויסצונעהמען פון צאָהלען און איינצעל-פּאַקטען דעם תּמצית פון די גרויסע היסטאָרישע געשעהעניסען.

13 אָקטאָבער 1915.

די אמעריקאנער אידען און די אידישע צוקונפט

ווען דאָס אמעריקאנער יודענטום וואָלט געווען אין איצטיגען מאָמענט אָרגאניזירט אלס א געשלאַסענע פּאָלקס-קערפּערשאפט מיט א בעשטימטען פּראָגראַם אין אלע שאַלדן, וועלכע זיינען נוגע די אלגעמיינע אידישע וועלט-לאַגע, וואָלט לאָגישער-ווייז מוזען איבערגעהן די פיהרער-ראָלע צו די אמעריקאנער אידען. ערשט-טענס, רעפּרעזענטירט אמעריקא א סאָלידען טייל פון אידישען פּאָלק. כמעט א פּערטעל. צווייטענס, איז אמעריקא געבליבען נייטראַל אין דעם גרויסען וועלט-סכסוך. עס מאכט ניט אויס, וואָס אויך אין אמעריקא האָבען זיך ארויסגעצייגט שטארקע סימפּאטיען פאר איין צד אָדער דעם אנדערען צד. די אָפּיציעלע נייטראליטעט, לכל הפחות, איז ניט צושטערט געוואָרען. דריטענס, און דאָס איז דער וויכטיגסטער מאָמענט, האָבען אמעריקאנער אידען א פּאַרצוג, וועלכען קיין אידישע גרופּע אין דער גאַנצער וועלט בעזיצט ניט. דאָס אמעריקאנער יודענטום, אלס גאַנצעס, שטעלט פּאַר אין געוויסען זינען די ס י ג ט ע פּון דעם גלות-יודענטום, ווייל אין איהם זיינען פּעראייניגט די עלעמענטען פון די פּערשידענסטע לענדער און צום טייל אויך פון די פּערשידענע וועלט טיילען.

און דיזער אומשטאנד קאָן שטענדיג בעטראכט ווערען אלס א מ ע ל ה. איז שוין בעשערט א פּאָלק דורכצומאכען גלות, איז א קאָנצענטרירטער גלות בעסער ווי א צושפּרייטער. איז שוין בעשערט א פּאָלק דורכצומאכען אן אסימילאציע-פּראָצעס, — ווי ווייט ער איז מעגליך, — איז אן איינהייטליכער אסימילאציע-אָנס-פּראָצעס בעסער ווי א פּערשידענארטיגער. עס איז שוין בעסער אָנצופאַסען זיך אין פּרעמדער סביבה און האָבען צו טהאָן מיט פּשרות נאָר צווישען צוויי וועלטען: צווישען דער

אייגענער, פון וועלכער מען דערפרעמדעט זיך, און צווישען דער פרעמדער, וואו מען וויל ווערען אן אייגענער, איידער דאָס פּאָלק זאָל זיין צוברעקעלט אויף פיעלע חלקים, און יעדער חלק זאָל מיר זען דורכמאכען זיין אייגענעם אסימילאציאָנס־פּראָצעס. דאָס אידישע פּאָלק מאכט דעריבער דורך ניט אן איינפאכען, נאָר א פיעלפאכען גלות. זיינע בעזונדערע חלקים דערווייטערען זיך אייִנער פון דעם אנדערען ניט נאָר מחמת דעם קאמפּף צווישען נאציאָנאַל־נאליזם און אסימילאציאָן — דאָס וואָלט נאָך נעווען גאנץ נאטיר־ליך — נאָר אויך מחמת די פּערשידענע אסימילאציע־לייט. וועלכע זיי זיינען געצוואונגען דורכצומאכען אין די פּערשידענע לענדער. אפילו די בעציהונגען צווישען די אידישע נאציאָנאליסטען פון פּערשידענע מדינות זיינען אויך ניט אין גאנצען ריין פון געוויסע מיספּערשטענדניסע און רייבונג־גען, וועלכע זיינען ערקלערליך נאָר דורך די פּערשידענע סביבות, אין וועלכע זיי, די נאציאָנאליסטען, האָבען ערהאלטען זייער ער־ציהונג. אפילו ביי די נאציאָנאליסטען ענטפּלעקט זיך אויך גאנץ אָפט דער „ויתרוצו“ צווישען מזרח און מערב, דער אנטאנאָניוס צווישען דער פּערשידענער אויפפאסונג פון דעם נאציאָנאליזם אליין.

דאָך קאָן מען בעטראכטען די אידישע נאציאָנאליסטען אין דער גאנצער וועלט אלס געשלאָסענע איינהייט, ווייל די איינגענ־דע מאָמענטען זיינען ביי זיי פיעל שטארקער און קראפטפולער אלס די שיידענדע. ווען מיר קומען אָבער צו אונזרע אסימילאנ־טען, אין געגענזאץ צו די נאציאָנאליסטען, קאָן מען בשום אופן ניט זאָגען, אז מיר האָבען דאָ פאר זיך א געשלאָסענע אסימילא־טאָריש־אידישע איינהייט. דער אידיש־דייטשער אסימילאנט און דער פראנצויזיש־אידישער אסימילאנט צום ביישפיעל געהערען צו צוויי גאנץ פּערשידענע און אָפט נאָר געגנער־ישע גרופ־פען, ניט נאָר אין אלגעמיינע וועלט־פראגען נאָר אויך אין אידישע פראגען, ווי ווייט דער אסימילאנט קאָן נאָך אָדער איז געצוואונג־גען צו אינטערעסירען זיך מיט אידישע פּראָבלעמען. דייען בולט'ען געגענזאץ, וועלכער פּערוואנדעלט זיך גאנץ אָפט אין אן

אָפּענע פּינדזעליגקייט, האָט מען געקאָנט מערקען אין דער טע-
טיגקייט פון די פראנצויזיש-אידישע און דייטש-אידישע חברות
אין אָריענט. ביידע האָבען געוואָלט טהאָן טובות דעם כלל ישראל
ביידע האָבען געוואָלט גליקליך מאכען די אָרימע „גלויבענס-דג-
נאָסען אין הײלִיגן עֵן לֵאנֵד“ און ביידע זיינען געווען אין
קאמפף אזוי אונגלויביג און אזוי אונהייליג.

דיזעלבע טרויעריגע, פון היסטאָריש פּאָלקסטימליכען שטאנד-
פונקט אויף לעבערליכע, ערשיינונגען קאָן מען אויך בעאָכטען
אין די בעציהונגען צווישען די ענגלישע און די דייטשע, צווישען
די רוסישע און די פראנצויזישע אסימילאנטען און אזוי וויי-
טער. זיי קאָנען זיך קיין מאָל ניט צונויפּרעדען, זיי דיענען א
פּערניינענדען געדאַנק, וועלכער איז א שותפות'דיגער
נאָר אין דער אידעע: אסימילאציאָן, ווי עס קומט אָבער צו דער
פּערוורקליכונג פון דעם געדאַנק איז יעדע גרופּע געצוואונגען צו
וועהלען אן אַייגענעם וועג, צו פּערפּאָלנען אייגענע, ניט
שותפות'דיגע ציעלען. נאָר אין איין איינציגען פּאל טרעט פאר
אונז אויף די אסימילאציאָן אלס אָרגאַניזירטע איינהייט, און דאָס
איז, ווען עס קומט אויס צו בעקעמפּען די אידיש-נאַציאָנאַלע פּאָ-
ליטיק. אין דיזען פּאל רייכען זיך די פּערשיעדענאַרטיגע אסימי-
לאַנטען ברודערליך די האַנד און פּערגעסען אויף א וויילע זייערע
אייגענע אייביגע צאַנקערייען. דער אלגעמיינער געגנער נויטיגט
זיי צו מאכען שלום צווישען זיך. איין ביישפּיעל פון פּיעלע:
בשעת עס האָט אויסגעבראָכען אין פּאַלעסטינאַ דער שפּראַכען-
קאמפּף האָט דער דייטשער הילפּספּעראַיין געזוכט שטיצע ביי
דער פראנצויזישער אַליאַנס איזראעליט אין דער אנגאַהמע, אז דער
האַס צום אידישען נאַציאָנאַליזם וועט איבערשטייגען די געגנער-
שאפט פון דער אַליאַנס צו דער דייטשער חברה.

די אידיש-אַמעריקאַנישע גרופּע האָט דעריבער דעם פּאָרצוג
איבער די אַנדערע אידישע גרופּען, ווייל איהר סטרוקטור איז א
גאַנץ אַנדערע. זי איז א צוזאַמענגעזעצטע פון די פּערשיעדענסטע
אידישע גלות עלעמענטען. אין דעם שטרעבען נאָך א נייער אַנ-
פּאַסונג צו אַיינן נייער סביבה מוז זי אליין מלחמה האַלטען

אנקענען די פיעלגעשטאלטיגע און פיעלפארביגע ביוז-איציטיגע
אידישע אסימילאציען. זי מוז אויסבייטען אסימיילאציען און
אויף אסימיילאציען, און דאס קאן אהן קאנצעסיען פון
אלע בעטייליגטע ניט געשעהן. אויף אזא אופן קאן די אידיש-
אמעריקאנישע גרופע בעטראכט ווערען אלס א פשרה-גרופע.
און נאך א פארצוג האט די אידיש-אמעריקאנישע גרופע.
דער צווייטער פארצוג ליעגט שוין ניט אין איהר אליין, אין איהר
בעשאפענהייט, נאך אין דער אביעקטיווער געשטאלטונג פון דעם
אמעריקאנישען פאלק. מען קאן ניט וויסען, ווי דאס נאציאנאלע
לעבען וועט אויסזעהן שפעטער, אין דורות ארום, אין אמעריקא,
דערווייל אבער האט אמעריקא נאך ניט קיין הערשענדיגע
נאציאן. זי בילדעט זיך ערשט, זי הויבט ערשט אן
צו שפראצען. מען קאן דעריבער ניט פערגלייכען דעם אמעריקא-
ניזירונגס-פראצעס מיט דער גערמאניזירונג, רוסיפיקירונג, א.א.וו.
ווי דער גערמאניזירונג, רוסיפיקירונג, א.א.וו. מוז זיך דער
אסימילאנט אונטערווארפען אונטער עטוואס פעסטעס, זייט דורות
בעשטעהענדיג, הערשענדיג. אלעס, וואס געהערט איהם,
זיין איד, מוז ער פון זיך אבטרייסלען, ער קאן נאך איינגעשלאנגען
ווערען, ער דארף אבער ניט אריינטראגען עטוואס פון זיין איי-
גענער וועלט, ווארום דער בנין איז שוין פארטיג פון פונדאמענט
ביו צום לעצטען דאך-חלק. אין אמעריקא ליגען לעת עתה
די פעהעלטיגע פיעל גינסטיגער. אין געוויסען זיגען ברויכט
זיך דער אסימילאטאר ניט צו אונטערווארפען. ער קאן נאך
גלויבען, אז ער ווערט א שותף אין דעם אלגעמיינעם
פערשמעלצונגס-פראצעס. שטימט דאס אדער עס שטימט ניט
אפילו פאר דעם איציטיגען מאמענט, יעדענפאלס אבער ברויכט דער
אסימילאנט אין אמעריקא ניט אזוי אונטערהעניג צו זיין, זיין
פסיכישע פערפאסונג איז א בעסערע, ער פיהלט זיך ניט אזוי בע-
ליידיגט ווי אין דער אלטער וועלט. און ווען ער וויל, שרייט ער,
אז ער אסימילירט זיך נאך ניט, ער העלפט נאך צו אסימילירען.
און נאך א דריטע מעלה. אמעריקא איז נאך דערווייל ווייט
געבליבען פון דעם אייראפעאישען אימפעריאליזם.

אמעריקא זוכט נאך ניט דערווייל קיין ווייטע עראָבערונגען, און דאָס פּערהעלטניס פון אמעריקא צו די אנדערע נאַציאָנען איז אין פּערגלייך צום פּערהעלטניס צווישען די גרויסע נאַציאָנען גופא וועניגער אייגעננוציג און דעריבער אויפריכטיגער. ווען דעריבער די אמעריקאנער יודענהייט זאָל אויפטרעטען אין אַלגעמיינ אידישע אנגעלעגענהייטען, וועט זי קיינער ניט חושד זיין, אַז זי טרייבט דעריי פרעמדע פּאָליטיק אויפ'ן חשבון פון אידישען פּאָלק. אמעריקא איז ניט פּערבונדען — פּאָליטיש — ניט מיט מזרח אייראָפּא און ניט מיט דעם נאָהענטען מזרח, צוויי לענדער, וועלכע קומען אין ערשטער שורה אין בעטראכט, ווען מען רעדט מכח דער אידישער פראגע.

אַלזאָ, זעהען מיר, אַז די געשיכטע אַליין האָט אַרויסגערוקט דאָס אמעריקאנער יודענטהום אויף אַ זעהר וויכטיגען פּלאַץ און זי האָט איהם געגעבען אלע מעגליכקייטען צו שפּיעלען אַ בעדייטענדע ראָלע אין דער ענטוויקלונג פון דער אידישער צוקונפט.

ווען זשע איז דאָס גערעדט, ווען דאָס אמעריקאנער יודענטהום זאָל אַליין פּערשטעהן זיין אייגענע קראפט און זאָל ראשית כל זיך אַליין אָרגאניזירען אלס געאייניגטע און געשלאָסענע קראפט, ווען ניט — ווערען אלע מעלות, אויך די, וועלכע ליגען אין די אביעקטיווע אומשטענדען, צושטויבט און ווערען בטל ומבוטל. ווען ניט, האָבען מיר דאָ וויעדער צו טהאָן מיט בעזונדערע אידיש-רוסיש-פּויליש-דייטשע גרופען, וועלכע האָבען זיך צופּעליג צוזאמענגעטראָפּען אין איין גרויסער אכסניא. געסט אין אַ האַטעל בילדען ניט קיין משפּחה, און פּערשיעדענע אידישע גרופען אין איין לאַנד בילדען נאָך ניט קיין אידישע קערפּערשאפט.

צום אונגליק האָבען דאָס די פיהרער ניט פּערשטאנען און האָ-בען אָנגעווענדעט זייער ענערגיע אין דער ענטגעגענזעצטער ריכטונג.

8 נאָוועמבער, 1915.

מיליטאריזם פון דער לינקער זייט

די נאנצע וועלט האלט אין איין שרייען, אז דער מיליטאריזם קומט פון דייטשלאנד, און כדי גובר צו זיין איהם, הויבט זי אליין אָן ווערען שטארק מיליטאריסטיש. איך ווייס ניט ווי ווייט די בערויפטונג איז אמת. ווען מען זאָל אונטער מיליטאריזם פער-שמעהן ניט די אויסערע פאָרם: אינפאָנטעריע, אַרטילעריע און קאַוואַלעריע, נאָר דעם אינהאַלט: די אויסברייטונג פון דער אייגע-נער ממשלה און דעם אונגעזעמיגטען עראָבערונגס-אַפּעטיט. קאָנען זיך, אזוי גלויב איך, אויך די אנדערע אייראָפּעאישע פעלקער, אָהן עין הרע, ניט בעקלאָגען, זיי האָבען אויך אַ נאַנץ געזונטען אפּעטיט און אַ גרויסען חשק צו אַלץ וואָס הויבט זיך אָן מיט אַן אַלף. צום ביישפּיעל: אַ מדינה, אַ לאַנד, אַ פּאָלק, אַ נאַציאָן.

נאָר אויב עס קאָן נאָר זיין אַ שטיקעל ספּס וועגען דעם אור-שפרונג פון דעם אַלגעמיינעם מיליטאריזם, קאָן מען גאנץ קלאָר בעווויזען, אז דער אידישער מיליטאריזם שטאמט דוקא פון מדינת אשכנז, און אז פון דאָרט איז ער פערשלעפט געוואָרען אויך נאָך די פּעראייניגטע שטאַטען.

מען וועט זיך וואונדערען אפשר איבער דעם אויסדרוק „אי-דישער מיליטאריזם“ — ער איז אָבער דאָ. מען וועט אפשר מיינען, אז איך וויל דאָ שרייבען וועגען דעם אונגליקליכען געדאנק פון די אידישע לעגיאָנען, וועגען די פּאָר גענעראַלען, וועלכע האָבען זיך פּערקליבען מיט זייער גענעראַלשטאַב נאָך דער שענער, רהינגער נייטראַלער שטאַדט קאָפּענהאַגען און וועגען די דורך די ענט-פלאַמטע פּאַנטאזיע צוהיצטע יונגענדיקעפּ, וועלכע האָבען געפונען זייער פּריהציטיגען קבר אין פרעמדען גאַליפּאָלי. ניין, ניט מכה ריעזע ערשיינונג וויל איך איצט רעדען. זאָל פּריהער אַריבער די מלחמה און די שווערע גורם פון נייטראַליטעט זאָל בטל ווערען,

דאן וועט מען קאָנען פרייער בעלייכטען דעם מ פ י ל - נ ע ד א נ ק פון די לעניאָנען. איצט וויל איך זיך אָבשטעלען אויף אַן אנדער ערשיינונג אין אונזער אידישען לעבען, פאר וועלכער איך האָב געזוכט אַ פאסענדען נאָמען און אויסגעפונען, אז מען קאָן זי בער צייכענען מיט דעם אויסדרוק „אידישער מיליטאריזם“.

דער אידישער מיליטאריזם איז אַ ריינער גלות־פּראָדוקט, און ווי יעדער גלות־פּראָדוקט געהט ער מיט'ן קאָפּ אַראָב. דער אַלגעמיינער מיליטאריזם איז געריכטעט, וואו ער איז דאָ, געגען פרעמדע פעלקער. דער אידישער מיליטאריזם איז געריכטעט געגען דאָס אידישע פאָלק גופא. דער אַלגעמיינער מיליטאריזם איז „וונקעריש“, דער אידישער איז „ט ה ע אַ ל אַ ג י ש“. דער ערשטער קלינגט מיט'ן שווערד און וואַרפט אָן אַ מורא מיט דעם שאַרפען שפּיעז. דער צווייטער קלינגט מיט הילכדיגע פּראַזען און וויל דערשרעקען דעם עולם מיט טומפּע, איבערזעצטע פּסוקים. אין צוויי פונקטען זיינען זיי אָבער גלייך איינער צום אנדערען: ביידע זיינען שטאַרק אנגעסיוו און ביידע ווערען שטאַרק אונטערשטיצט פון די רייכע באַנקירען.

ווען מען וויל שטאַרקער און רייכער מאַכען די אייגענע נאָר ציאָן אויפ'ן חשבון פון אנדערע נאַציאָנען, איז דאָס מיליטאריזם טיש פון איין זייט. ווען מען וויל רייכער מאַכען די אנדערע נאָר ציאָנען אויפ'ן חשבון פון דער אייגענער, איז דאָס אויך מיליטאריזם. ריכטיג נאָר פון אַן אנדער זייט — דאָס איז ל י נ ק ע ר אָדער א ו י ס ג ע ק ע ה ר ט ע ר מיליטאריזם.

אין גראַף מינכהויזען'ס מעשות דערזעהלט דער העלד, ווי ער האָט בעגעגענט אַ וואָלף אין וועג. דער וואָלף האָט שוין געעפענט ברייט זיין מויל, פארטיג צום איינשלינגען זיין קרבן. פאלט אָבער דער העלד, — אַ העלד בלייבט אַ העלד אפילו אין קריטישע מאָמענטען, — אויף אַ המצאה. ער רוקט אריין זיין האַנד טיעף דעם וואָלף אין מויל, פאַקט איהם פון אינווייניג פאר'ן עק און קעהרט אויס דעם גאַנצען וואָלף אויף דער לינקער זייט. די צוהערער זיי גען געשפּאַנט און פרעגען: נו, וואָס איז געווען דער סוף? ענטי

פערט זייער העלד: דער וואָלף האָט אָנגעהויבען צו בילען נאָך אינוועניג.

ווען ביי מינכהויעזען בלייבט דער וואָלף אפילו אן אויסגע- קעהרטער מיט'ן פעלץ נאָך אינוועניג — פאר וואָס זאָל מיליטאריזם ניט בלייבען מיליטאריזם אפילו ווען ער איז געריכטעט געגען די אייגענע נאציאָן?

און נראָד אין זעלבען מאָמענט, ווען די גרעסטע נאציאָנען ווילען פערזיכערען זייער צוקונפט און פיהרען צוליעב דעם די בלד טיגסטע מלחמות, געפינען זיך אידען, וועלכע האָבען פאר זיך נראָד איצט קיין בעסערע אויפגאבע ניט, ווי פיהרען מלחמה אנגעגען די אידישע נאציאָן.

דאָס איז ניט מעהר אן אַנטי-ציוניסטישע מלחמה. דאָס איז ניט מעהר אַ קאמפף-ערקלעהרונג געגען ציון און ירושלים. עס איז אַ מלחמה געגען דעם אידישען פאָלקס-געראַנק, געגען אלע די אידען בכלל, וועלכע זיינען נאָך איבערצייגט ביז היינטיגען טאָג, אז זיי געהערען אויך צו אַ פאָלקס-געמיינשאפט, אז זיי האָבען אַ שטאַם און אַ נאציאָנאלע אָבשטאמונג, וועלכע זיי קאָנען און ווילען ניט פערליקענען.

ניטאָ קיין אידיש פאָלקס. דאָס הייסט אַ נייער כל-נדרי: גדרנא לא גדר, די שפראך איז קיין שפראך ניט, די ליטעראטור קיין ליטעראטור ניט, די קונסט קיין קונסט ניט און אזוי ווייטער, און אזוי ווייטער. עס איז מעהר ניט ווי אַ בלבול, וואָס די ציוניסטען און די נאציאָנאליסטען האָבען אויף זיך אליין אויסגעטראכט. עס איז דאָ מעהר ניט ווי די אידישע „רעלידזשאָן“, וועלכע פערבינדט די אידען פון דער גאנצער וועלט. די קאטוילישע קירכע פערבינדעט צום ביישפיעל פראַנקרייך און עסטרייך, די אָרטאָדאָקסע קירכע פערבינדט רוסלאַנד און בולגאריען און אז. וו., פונקט אזוי פערבינדט די אידישע „רעלידזשאָן“ די אידען פון טעמפעל עמנואל אין ניו־ארק, צום ביישפיעל, מיט די אידען פון ראמיילעס קלויז אין ווילנע. צו וואָס ראמיילעס קלויז. אָט דאָ ניט לאנג האָב איך אריינגעפיהרט איינעם פון מינע פריינד, אַ גרינעס, אין איינעם פון די

שענסטע אידישע טעמפלען. איך האָב איהם ניט געזאָגט, וואָס פאר אַ טעמפלעל דאָס איז. ער האָט אויסגעהערט אלע תפלות און די ענגלישע ליעדער. ביים אַרויסגאנג פון טעמפלעל האָט ער מיך געבעטען, איך זאָל איהם איצט פיהרען אין אַ אידישע שוהל. מײן פריינד איז ניט געווען פון ראמיילעס קלױז.

און ווי אַגרעסיוו דער קאַמפף ווערט געפיהרט. עכט מיליטאַר-ריסטיש. מען ריהרט אָן די דעליקאַטסטע פראגע. מען שטעלט ארויס פאר דער נאַנצער וועלט דעם אייגענעם פאַטריאַטיזם און מען פער'מסר'ט פאר דער זעלבער וועלט אלע יענע אידען, וועלכע בעטראכטען זיך נאָך אלס קינדער פון זייער פאָלק. און אזוי ווי די צאָהל פון די, וועלכע לייקענען אָב די עקזיסטענץ פון אידישען פאָלק, איז דאָך סוף כל סוף זעהר קליין, הייסט דאָס, אז מען פער-מסר'ט כמעט דאָס גאַנצע אידישע פאָלק.

אַלץ לפי נוסח אשכנז. קיין איינציגעס נייעס וואָרט, קיין איינציגער חידוש. אן אלטער ארטיקעל, מיט דעם אלטען שטעמפלעל „מיד אין דזשורמעני“.

און גראד אין די לעצטע יאָהרען האָט דער קאַמפף אפילו אין דייטשלאַנד אויסגעזעהען מעהר ניט ווי לעכערליך. די אלטע האָבען זיך צוהיצט און געקעמפּט, און די אידישע יוגענד איז גענאַנגען איהר אייגענעם וועג. זי האָט זיך גוט צוגעהערט צו דעם דופק פון דעם אַלגעמיינעם רוישענדען און ברויזענדען לעבען און האָט זיך געשאַפען אַ וועלט-אַנשוואונג ניט פון קינסטליך צוזאַמענגע-שמוקעוועטע האַלבע פּסוקים. זי האָט פלייסנדיג שטודירט די וועלט-געשיכטע, די בעציהונגען צווישען פאָלק און פאָלק, צווישען הער-שער און בעהערשטען, צווישען בעל הבית און שכן און האָט אַרויס-געצויגען פון איהר ערנסטען שטודיום די נויטיגע קאַנזעקוענצען.

און ווען עס איז געקומען צום פונקט פאַטריאַטיזם, האָט די זעלבע יוגענד בעוויזען, ווי מען איז מקיים די מצוה פון פאַט-ריאַטיזם ניט אין אַבגעדראַשענע דרשות, נאָר הלכה למעשה, אין ווירקליכען לעבען. די אידישע נאַציאָנאַל בעוואוסטע יוגענד איז געשטאַנען אין דער פייער-ליניע און אַ גרויסער טהייל פון איהר איז געפאלען אין די ערשטע שורות.

יעדער אונפערבלענדעמער דורך שנאה און צאָרן, יעדער קלאָר
זעהענדער און קלאָר אורטהיילענדער מוז צוגעבען, אז ווען די אי-
דישע יונגער אין אמעריקא וואָלט קומען צו אזא נסיון, וואָלט זי
איהם בייגעשטאנען נאָך אין א העכערער מדרגה, אויב א העכערע
מדרגה איז נאָך מעגליך.

צום גליק ווערען אזעלכע וועלט־פראנען, ווי נאַציאָנאליזם,
ניט בעשלאָסען אין טעמפלען איבערהויפט, און לעבענס־אנשוו-
אונגען ווערען ניט געשאפען אויף דער בערזע. צום גליק ווייס אויך
די וועלט, אז עס זיינען דאָ צווייערליי פאטריאָטיזמען:
איינער צו לייעב וועלכען מען לעבט און איינער פון
וועלכען מען לעבט. די גרויסע וועלט גלויבט אין דעם ערשטען
און פעהאלט זיך צום צווייטען ווי צו א פייערווערק־פאטריאָטיזם.

16 נאָוועמבער, 1915.

די אַנאַרכיע אין אונזער פּאָלקס־לעבען

לעבען פון היינט אויף מאָרגען, ארכייטען נאָר פאר דעם נאָר־ הענטען מאָמענט — דאָס איז דער ערשטער סימן פון פּאָליטישער קורצזיכטיגקייט און אונבעהאַלפענקייט. דאָס איז די אלטע, אין א שעה פון פּערצווייפּלונג ענטשטאַנענע פּילאָזאָפּיע, וועלכע האָט געפונען איהר אויסדרוק אין דעם בעקאַנטען שפּרוך: דיה לצרה בשעתה, דאָס הייסט: נענוג פאר דיר צו דאַנה'ן, ווען די צרה איז שוין געקומען, דו ביסט אָבער ניט מחויב צו פּערדאַנה'ן די צוקונפּט. דאָס הייסט: דאַנ'ע היינט פאַר מאָרגען, פאַר'ן איבערמאָרגען וועסט דו נאָך צייט האָבען צו דאַנה'ן.

און אויב איינער וואָלט וועלען שרייבען אַן אָבּהאַנדלונג וועגען דער גאַנצער שיטה פון דער אידישער פּאָליטיק אין די לעצטע תקופות, וואָלט ער קיין בעסערע מאָטאָ ווי „דיה לצרה בשעתה“ ניט געפונען. די אידען, די מאסען, ווי די פּערטרעטער, האָבען זיך אויסגעלערנט צו דאַנה'ן, זיי האָבען אָבער פּערלערענט פּערדאַנה'ן. זייער גאַנצע פּאָליטישע פּערספּעקטיווע איז געווען אַ שפּאַן לאנג און אַ טפּח ברייט, און אַלע זייערע פּלענער האָבען זיך ניט געצויגען לענגער ווי ווייט עס קאָן תּופּס זיין די צוקונפּט דער קליינבירגער־ליכער דורכשניט־מענש מיט זיינע קליינליך בירגערליכע דורכ־שניט־השגות. די מאסען האָבען געלעכצט נאָך רעטונג פון דער דריקענדער לאגע, אין וועלכער זיי האָבען געהאַלטען ביים דער־שטיקט ווערען, און די פּערטרעטער האָבען ניט געהאַט קיין ברייטען און ווייטען בליק, כדי ארומצוגעהמען דעם גאַנצען מצב ווי אַן איינהייטליכעם פּראָבלעם. דאָס אידישע פּראָבלעם האָט זיך אָבּגע־שפּיעגעלט אין זייערע געדאַנקען ווי דאָס פּראָבלעם פון דעם איינ־צעלנעם אידען, ג'ע'כ פ'ל'ט אויף אזוי פּיעל און אזוי פּיעל מיליאָנען. און ווי די געדאַנקען, אזוי אויך די האַנדלונגען.

והאָט מען צו טהאָן מיט דער צרה, ווען זי איז שוין אויסגעבראַכען, איז ניטאָ קיין צייט און אויך קיין מעגליכקייט אויסצוארד ביימען אַ שטרענגען פלאַן, אַ בעשטימטעם פראָגראַם. די גורח איז שוין דאָ, און אלעס וואָס מען קאָן טהאָן איז נאָר משתדל זיין זיך מבטל צו זיין אָדער אָבצושוואַכען די גורח. האָט מען געהאנדעלט נאָך דעם אלטען רעצעפט: „ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רע הגזרה“. אין די לעצטע דורות, ווען תשובה און תפלה האָבען פערִי לאָרען זייער פאָפּולאָריטעט, איז געבליבען נאָר דאָס דריטע מיטעל: צדקה, דאָס הייסט די גאנצע אידישע פאָליטישע שיטה האָט זיך פּערוואַנדעלט אין אַ צדקה־שיטה, דער פּונדאמענט — רחמנות, און דער אויפבוֹי — פּילאָנטראָפּיע.

מען קאָן ניט בעהויפטען, אז די ענטוויקלונג פון דעם ארדו־מיניצען פאָליטישען לעבען אין דער ציוויליזירטער וועלט האָט נאָר ניט געהאט קיין השפּעה אויף די אידישע גרופּען אין די פּערשיעדענע לענדער, — מיר רעדען דאָ פון די מעטהאָדען, פון דער שיטה, און ניט פון די רעזולטאטען, — די אידען האָבען ערגעץ ניט געלעבט גאנץ אינאָלירט, און ווי עס האָבען זיך ניט אָנגעד שטרענגט מאַכען רעגירונגען צו האַלטען די אידישע בעפעלקערונג כמעט ווי איינגעשלאָסען, אָבערזונדערט פון דער הערשענדער סביבה, האָט עס זיך זיי דאָך ניט געקאָנט איינגעבען. אפילו אין דער דונקלער רוסישער מדינה האָבען אויך געמוזט געמאכט יוערען הנחות פאר פּערשיעדענע אידישע קאָטעגאָריען, פאר די עקאָנאָמיש אָדער סאָציאל־קולטורעל העכער שטעהענדע קלאַסען. די רעאָקציאָנערע רעגירונג האָט זיי געמוזט צולאָזען צו די העכערע בעשעפטיגונגס־מדרגות, און דורך זייער בעטהייליגונג אין אלגעמיינעם פאָליטישען לעבען פון לאַנד איז בעאיינפלוסט ננוואָרען די גאנצע אידישע וועלט אין זינען פון פאָליטישער ענטוויקלונג און פאָרטשריט.

די אידישע פאָליטישע ענטוויקלונג האָט זיך אָבער לעת עתה אָבגעשטעלט ביי דער גרופּע. זי איז אריבער פון רשות היחיד אין רשות הרבים, אָבער פון פּרט צום כּלל האָט זי זיך נאָך ניט ערהויבען. אונמיטעלבאַר פּונ'ם אידישען לע־

בען זיינען ארויסגעשפראַצט פּערשיעדענע אָרגאניזאציאָנען מיט אַ
 ברייטערען און ווייטערען פּראָגראַם ווי ביז אהער. דער איינצעל־
 נער האָט אָנגעהויבען בטל בששים ווערען, עס איז אויסגעארבייט
 געוואָרען אַ מעהר ענטוויקעלטע פּאָליטישע שיטה פאר די אָדער
 יענע געזעלשאַפטליכע אָדער עקאָנאָמישע גרופּע, עס פּעהלט נאָך
 אָבער די אומפאסענדע שיטה, וועלכע נעהמט אַרום אַלע
 איינצעלנע גרופּען און נעהמט אריין אין איהר אינטערעסען־קרייז
 אַלע בעזונדערע אָרגאניזאציאָנען. עס פּעהלט די פּאָלקסטיהימליכע
 אָדער די נאַציאָנאַלע שיטה. דער איינצעלנער, ווען ער געהערט
 נאָר צו אַן אָרגאניזירטער גרופּע, מוז זיך בויגען פאר דעם קאָמער
 נאַרישען אימפּעראַטיוו פון זיין גרופּע, ער מוז טראָגען אויף זיך
 דעם יאָך פון דער גרופּע, ווען ער וויל די פּאַרטיילען, וואָס זי גיט
 איהם. מיר האָבען אָבער נאָך גיט די אָרגאניזאציאָן, פאר וועלכער
 די איינצעלנע אָרגאניזירטע גרופּען זאָלען זיך בויגען.

דעריבער הערשט נאָך אין דיעזער הינזיכט אין אונזער פּאָלקס־
 לעבען פּאָלישטענדיגער כאָאָס, איידעל אויסגעדריקט, פשוט הייסט
 עס אַ נאַר כּי ע. דעריבער קאָן ביי אונז קומען יעדע
 איינצעלנע גרופּע און אויסנוצען איהר אָרגאניזירטע קראַפּט
 אפילו דאָרט וואו די פּאָלקס־אינטערעסען ליידען דערפון. דעריבער
 קאָן ביי אונז קומען יעדע אָרגאניזאציאָן, וועלכע איז געגרינדעט
 נאָר צוליבע דעם שומץ פון קלאסען־אינטערעסען אָדער
 אָדער צוליבע אנדערע, געשעפטליכע, אָדער געזעלשאַפטליכע, אָדער
 רעליגיעזע אינטערעסען, און וועלכע לייקענט גאנץ אָפּט דעם
 אידיש־נאַציאָנאַלען פּרינציפּ, און וועלען צווינגען
 די געזאמטע אידישע וועלט, אז זי זאָל זיך פּערהאַלטען צו די
 גרעסטע געשעהעניסען פון שטאַנדפונקט פון גרופּען־אינטערעסען.
 מיר האָבען שוין גרופּען מיט אַ נאנץ ווייטען האָריוואָנט אין
 אַלע פּראָגען, וואָס זיינען נוגע דער גרופּע אַלס אזעלכער. אין אונז
 זער פּאָלקס־פּאָליטיק זיינען מיר אָבער נאָך געבליבען ביי דער אל־
 טער שיטה פון קורצזיכטיגקייט און אונבעהאַלפּענהייט און מיר
 פּערלאָזען זיך אויף די אלטע שתדלנות, ווען די צרה וועט אויס־
 ברעכען.

אן אילוסטראציען.

דייטשלאנד ווייס נאָך אַליין ניט, ווי די איראָפּעאישע קארטע וועט אויסזעהן נאָך דער מלחמה. די קאָנסערוואַטיווע עלעמענטן טען האַלטען אין איין שרייען, אַז דייטשלאַנד מוז אלעס צונעהמען, וואָס זי האָט ביז איצט עראָבערט. דאָגעגען זיינען אַרויסגעטראָמען, אין נאָמען פון יושר און פון דער דייטשער ווירדע אַזעלכע שטאַטסמענער און דענקער ווי דעלבריק, דערנבורג, אַנקען, האַרנאָק און נאָך פיעלע, פיעלע אנדערע פון די לייטענדע גייסטער אין דייטשלאַנד און וואַרנען די רעגירונג, אַז זי זאָל זיך אָבזאָגען פון איבערשפּאַנטע ערווייטערונגס־פּלענער. די סאָציאַל־דעמאָקראַטען האָבען זיך אויסגעשפּראַכען געגען יעדע אַנעקסירונגס־געראַנק אין נאָמען פון דער נאַציאָנאַלער אַיינ־הייט. זיי ווילען ניט צולאָזען, אַז דייטשלאַנד זאָל פּער־וואַנדעלט ווערען פון אַ נאַציאָנאַל־שטאַט אין אַ נאַציאָנאַליטעטען־שטאַט. אַ מערקווירדיגע ערשיינונג, אויף וועלכער עס וועט נאָך אויסקומען אַבזושטעלען זיך.

אַלזאָ, די פּראַגע איז נאָך ווייט ניט געלעזט, און דאָך איז שוין געשאַפּען געוואָרען אַ גאַנצע ליטעראַטור. אויפ'ן דייטשען ביכער־מאַרק צירקולירען שוין פּערשיעדענע סאָציאַל־וויסענשאַפּטליכע און נאַציאָנאַל־פּאָליטישע אָבהאַנדלונגען מכה דער שליסונג פון די גרעניצען פאַר די אַידישע בעפעלקערונג אין פּאַל, זױען פּוילען און אַ חלק פון ליטאַ זאָל בלייבען אין דייטשען רשות.

איך געה דאָ לעת עתה ניט אַריין אין דעם תּוֹך פון דער שאַלה. ניט איין מאָל וועט נאָך אויסקומען רעדען וועגען דיזעזע פּראַגע, וועלכע ריהרט אָן דעם לעבענס נערוו פון מיליאָנען אידען. איך שטעל זיך נאָר אָב אויף דיזעזער ערשיינונג, כדי צו אילוסטרירען, ווי עס אַרבייטען פּאָליטיקער מיט אַ ווייטען בליק, אלץ איינס — פּאַרשרימליך אָדער רעאַקציאָנער. זיי זיינען זיך מכין פאַר אַ היסטאָרישען מאָרגען, זיי זאָגען, פון זייער שטאַנד־פּונקט, „דיה לַצַּרָה בִּשְׁעֵתָה“.

ביי אונז — אונזערע אָרגאַניזירטע גרופּען, וועלכע האָבען מיט רעכט אָדער אונרעכט אַריינגענומען אין זייערע הענד דעם

בעטריעב פון דער אידישער פאָליטיק, האַלטען נאָך אין איין עקשנ'ען זיך, און טענה'ן אין זייער קורצזיכטיגקייט, אז מיר האָבען נאָך ניט גענוג צייט, אז עס איז נאָך ניט געקומען דער מאַמענט צו אָרגאניזירען זיך אלס אַ געשלאָסענע איינהייט. לעבערליך און טרויעריג. מעהר, מעהר טרויעריג אלס לע-כערליך.

און דער סוף וועט זיין, אז אויך די עזע אלערוויכטיגסטע פראגע פון גרעניץ-אָפּשאַרונג קאָן נאָך געלעזט ווערען דורך די השפעה פון אַן איינצעלנע אידישע גרופע, וועלכע וועט דערביי פערפאָלגען ניט די ברייטע און ווייטע פאָלקס-אינטערעסען, נור שמאָלע און ענגהערציגע גרופען-אינטערעסען.

דאן ווען די צרה וועט שוין זיין, וועלען קומען צולויפען אונ-זערע שתדלנים, זיי וועלען זיך בעמיהען מבטל צו זיין די גזרה. עס וועט זיין צו שפעט, רבותי.

11 דעצעמבער, 1915.

אידישע פארטייען און אידישע שונאים

אין דער קאָנגרעס פראַגע איז וויעדער איינגעטראַטען רוהע. איז דאָס מעהר ניט ווי אַ וואַפענשטילשטאַנד, ווייל די געגנער זיינען אַ ביסעל מיער געוואָרען און זיי זאָמלען נייע כחות פאר דעם נייעם קאַמפּף? אָדער איז דאָס די לאַנגזאַמע גסיסה פון נאָך אַ שעהנעם געדאַנק, וועלכער ווערט איצט שטילערהייד געטראַגען צו זיין אייביג גער רוח?

מען דארף ניט פּערגעסען, אז דער רעיון פון אַן אַלגעמיין איד־שען קאָנגרעס, — פון אַן אינטערנאַציאָנאַלען, — איז אבסאָלוט ניט ניי, אַז שוין ניט איין מאָל זיינען געמאַכט געוואָרען אַנשטרענג־גונגען צו פּערווירקליכען דיעזען געדאַנק, נאָר יעדעס מאָל האָבען זיך געפונען עהרווירדיגע חברה־קדישאַ לייט, וועלכע האָבען זיך עוסק געווען מיט זיין קבורה, און שטענדיג מיט ערפּאָלג. און מען קאָן זאָגען, וואָס מען וויל — עס פיהלט זיך ביי אונז אַ חק אויף שטאַטסמענער, מיר זיינען ניט געבענשט מיט צו פיעל פּעהיגע פיהרער, אָבער קברנים האָבען מיר די והותר. און אונזערע פּאָלי־טישע קברנים האָבען אַ לאַנגע טראַדיציאָן און פּערשטעהען זייער מלאַכה אויפ'ן שעהנסטען אופן. זיי האָבען אַן אויסגעארבייטעטע שיטה ווי ניט צו דערלאָזען, אַז יעדער פּלאַן, וועלכער שטעהט אין געגענזאָץ צו זייער אידיש־פּאָליטישער וועלטאַנשוואַונג, — זאָל בעקומען ריסק אברים איידער ער ווערט אַנגענומען.

די שיטה פון די קברנים בעשטעהט הויפטזעכליך אין פּאָל־גענדען:
ערשטענס — נאָך דעם אַלטען כלל: טהיילען און רעגיערען.
צווייטענס — אַרויסלאָזען דעם דאַמפּף, און דריטענס — געווי־נען צייט.

די קונסט פון טהיילען און רעגיערען בעשטעהט אין דעם, וואָס

מען זוכט אויס א שוואכען פונקט פון א בעשטימטען פלאץ, דאָס הייסט א פונקט, וועלכער קאָן ארויסרופען שמרטייטיגקייטען צווישען די פערשיעדענע פארטייען. און מען שמעלט אידם ארויס, דעם פונקט, גלייך ווי ער וואָלט געבילדעט דעם שווער פונקט פון דער גאנצער פראַגע. אויף דיעזען פונקט טראָגט מען אַריבער די וויכטיגקייט פון דעם פלאַץ און מען זוכט אויפצורייצען די פאַרטייליידענשאַפטען. דאָס איז א זעהר פיינע און פסיכאָלאָגיש בע-גרינדעטע ספעקולאַציאָן אויף די מענשליכע נאַטור, ווי ווייט זי שפיעגעלט זיך אָב אין פאַרטיי לעבען. עס איז א בעקאַנטע טהאַמ-זאַכע, אז וואָס נעהנטער די פאָליטישע פאַרטייען שטעהען איינע צו דער אנדערער אין זייער פראָגראַם און ציעל, אַלץ מעהר צייגען זיי ארויס געגענווייטיגע פיינדליכקייטען. זיי קריגען זיך איבער די איינצעלנע פונקטען, וועלכע מאַכען אויס דעם אונטערשיעד צווישען זיי און פערנעסען די אייניגענדע פונקטען.

מיר דארפען ניט געהן ווייט נאָך ביישפיעלען. די בונדיסטען, למשל, האָבען ניט איין מאָל אַקצעפּטירט דעם אידיש נאַציאָנאַלען געדאַנק, דאָס הייסט זיי האָבען אַלס פאַרטיי אָנגענומען דעם נאַציאָנאַלען יסוד פאַר אַן אויסגאַנגס-פונקט אין זייער גאַנצער טהע-טיגקייט. דערמיט האָבען זיי זיך צוגערוקט צום ציוניזם נעהנטער פון אַלע געוועזענע אידיש-אַציאָליסטישע גרופען. דערמיט האָבען זיי זיך אָבגעזאָגט איין מאָל פאַר אַלע מאָל פון אַלע אידיש-אַסיר-מיליאַטאַרישע גרופען. און דאָך האָט מען זעהר ווייניג וואָס גע-מערקט פון דער בונדיסטישער מלחמה אַנקעגען די אַסימילאַטאַרען. אדרבא, אין פאַקטישען לעבען געהען זיי גאַנץ אָפּט, צו אָפּט מיט די אַסימילאַטאַרישע גרופען האַנד אין האַנד. דערפאַר צייגען זיי ארויס גרויסע גבורה אין זייער קאַמפּף אַנקעגען דעם ציוניזם, זיי קעמפּפען מיט ליידענשאַפט, מיט ביטערקייט און האַס.

נאָך נעהנטער האָבען זיך צוגערוקט צום ציוניזם די טעריטאָריאַ-ליסטען. אין דער נאַקעטער טהעאָריע בעשטעהט נאָר קיין אונטערשיעד צווישען זיי און די ציוניסטען. דער אונטערשיעד בע-שטעהט נאָר אין דעם, וואָס גאָט האָט זיי געהאַלפּען און זיי ניט געגעבען קיין טעריטאָריע, האַלמען זיי זיך פאַר גרויסע מיוחסים.

וואָרים כל זמן זיי האָבען ניט קיין בעשטימטע טעריטאָריע געהערט דאָך זיי די גאַנצע וועלט. דוכט זיך אין פּלוג, אז אויך זיי האָבען געמוזט אָנווענדען זייער הויפט קראַפט צו בעקעמפּפּען די אַסימילאַציע, די שטרעמונג, וועלכע גראָבט אונטער דעם פּונדאמענט פון זייער גאַנצען בנין. וואָס זעהען מיר אָבער אין דער פּראַקטיק? די טעריטאָריאַליסטען האַלטען אין איין מלחמה פיהרען אַנקעגען דעם ציוניזם. מיט די אַסימילאַטאָרען זיינען זיי דוקא זעהר פּריינדליך. צווייטענס — אַרויסלאָזען דעם דאַמפּף.

די טאַקטיק פון אַרויסלאָזען דעם דאַמפּף בעשטעהט אין פּאָל־גענדען. עס ווערט פּאַרגעשלאָגען אַ פּלאַן. ער ענטהאַלט אין זיך פיעלע פּונקטען, וועלכע מען האָט געקאָנט איינגעטליך גלייך אַקט צעפּטירען אָהן שום וכוחים. דאָס טויג אָבער ניט, דער עולם מוז האָבען די געלעגענהייט אויסצוקאָכען זיך אַ ביסעל. טרעט מען אויף געגען דעם ג א נ צ ע ן פּלאַן. מען וועט נאָך צייט האָבען צו דינגען זיך. דערווייל קאָכט זיך דער עולם ביז ער ק א כ ט ז י ך א י ב ע ר. די געגנער פון דעם פּלאַן טהוען דאָס ניט מיט דער כונה צו ר י צ ע ן דעם עולם, זייער כונה איז פיעל טיעפּער. אויך די ענערגיע פון אַן עולם איז ניט אונבעשרענקט, און ווען אַ נרויסער טהייל פון דייעזער ענערגיע ווערט פּערברויכט אויף קאָכען ניש, בלייבט ממילא ניט פיעל איבריג פאר שאַפענדע אַרבייט. עס געהט פשוט אויס פייער, מען ווערט מיעד און אָבגעמאַטערט.

דריטענס — געווינען צייט. דאָס איז אַ ריין כּוּר־אַקראַטישען מיטעל. מאַכען אַ נדח'לע, און גאָט וועט שוין העלפּען.

די אַלע דריי מעטהאָדען, פון טהיילען און רעניערען, פון אַרויס־לאָזען דעם דאַמפּף און פון געווינען צייט, זיינען אָנגעווענדעט גע־וואָרען אין דער קאָנגרעס פּראַגע. און ווער ווייס? עס קאָן זיין, אז די געגנער פון דער קאָנגרעס־אידעע וועט זיך אויך איצט איינ־געבען מבטל צו זיין דעם גאַנצען פּלאַן. און עס וועט זיי זיך געוויס איינגעבען, ווען די איינצעלנע אידישע פּאַרטייען, וועלכע זיינען איינפּערשטאַנדען מיט דעם גרונד־געדאַנק פון אַ אידישען קאָנגרעס, וועלען, אַנשטאט צו פּעראייניגען זיך אויף דער באַזיס פון דעם גרונד־געדאַנק און אָנפיהרען די אַטאַקע אַנקעגען דעם פּר י נ צ י -

פיעלען שונא, זיך אויך ווייטער פערנעהמען מיט קליינע צאנז
קערייען און קליינליכע סכסוכים וועגען די פרטים.

מיר שיינט, אז די אידיש-פאליטישע שטעלונג פון די אידען
אין פוילען, וועלכע ווערט איצט ניי געשאפען, האָט געדארפט עפענען
די אויגען אלע אידישע נאציאנאל-געזונטע פארטייען און פער-
אנלאסען זיי, אז זיי זאלען זיך ערנסטער פעהאלטען צו די פאָדער-
רונגען פון איצטיגען מאָמענט.

אין פוילען האָבען די אידען צוגעבראכט די לעצטע דורות
צווישען דעם רוסישען האַמער און דעם פוילישען קלאָמץ. איצט
ווערט איבערגעביטען דער האַמער, דער קלאָמץ בלייבט. און ווען
די אידישע בעפעלקערונג: ציוניסטען, טעריטאָריאליסטען און בונד
דיסטען, זוכען אויפצוקלעהרען די נייע רעניערונג און פערלאַנגען
פון איהר, אז זי זאָל זיך צוהערען צו די פאָדערונגען פון די אידישע
מאַסען און זאָל ניט שאַפען פאר זיי אַ נייע אונערטרעגליכע לאַגע
פון דעם שער לעזאל צווישען דעם נייעם הערשער און דער היימי-
שער בעפעלקערונג, קומען די אָרגאַניזירטע אַ ס י מ י ל אַ ט אַ -
ר ע ן און ערקלעהרען דער רעניערונג פון זייער זייט, אז זי זאָל
זיך ניט צוהערען צו די בקשות פון די ציוניסטען... די אידען
וויילען נאָר ניט האָבען קיין אייגענע שולע, זיי האָבען לאַנג מוחל
געווען אויף זייער אייגענע שפראַכע און אַז. וו., נאָך דעם אַלטען
נוסח פון די פיהרער-פעהרפיהרער.

דאָס איז מעהר ניט ווי די התחלה אויף דעם וועג פון דער איר-
דישער בעפרייאונג אין מזרח אייראָפּא. און ווען די אידישע פאָלקס-
כחות זאלען אויך איצט בלייבען אונאַרגאַניזירט, וועלען מיר זוכה
זיין צו אַ צווייטער, פערמעהרטער, אָבער פערשלעכטעמער אויפלאַגע
פון אונזער עמאַניפּאַציאָן.

זאָל די לאַגע אין פוילען און די נייע פערברעכערישע האַנד-
לונג פון די אידישע אַסימילאַטאָרען דיגען אַלס וואַרנונג פאר אלע
אידישע פארטייען. וועלכע מיינען עס ערנסט מיט אונזער נאציאָ-
נאלער ענטוויקלונג. זאָל זי אויך דיענען אַלס וואַרנונג אין דער
קאָנגרעס-פּראַגע און זאלען שוין אויפהערען אויף אַ וויילע לכל
הפחות די אידישע נאציאָנאַליסטען, צו כעשעפטיגען זיך מיט זייערע

פארטיי חשבונות. הינטער דעם אידישען פאָלק און אויך אין זיין
אייגענער מיטע לויערט דער אַלגעמיינער שונא, דער פֿרײַ-
פֿיעלער געגנער פון יעדעם אידישען אויפלעבונגס-געראַנק,
אין וועלכער פאָרם ער זאָל זיך ניט אויסנייעסען.

17 דעצעמבער, 1915.

מלכות, מדינה, פאלק און נאציאן

די מלחמה וועט דורך איהרע ערנסטע רעזולטאטען צווינגען די גאנצע ציוויליזירטע וועלט אומצולערנען אין פיעלע הינזיכטען די אלטע תורה מכה מלוכה, מדינה, פאלק און נאציאן. פיעלע הנחות, וועלכע זיינען ביז איצט בעטראכט געוואָרען אלס אמת'ע און האָר־בען געבילדעט דעם פונדאמענט פון די אינטערנאציאָנאַלע בעציר־הונגען, וועלען מוזען פּערוואָרפּען ווערען, און פיעלע נייע אמת'ען וועלען פּערנעהמען דעם פּלאַץ פון די אלטע. אויף די צוזאמענגע־זעצטע מדינות, די נאַציאָנאַליטעטען־שטאַטען, וועלען מוזען רע־ווירירען זייער אלטע רעגירונגס־שיטה און שאַפּען נייע כללים, כדי צו רעגולירען דאָס פּערהעלטניס צווישען די פּערשידענע פעלקער־שאַפטען. דער נאַציאָנאַלער פּרינציפּ, וועלכער איז געטראָטען גע־וואָרען מיט די פּיס פון פיעלע הערשער, וועט נאָך דער מלחמה מור־זען פּערנעהמען אַ בכבוד'יגען פּלאַץ, דעם פּלאַץ פון אַ ווינקעל־שטיין אין דעם צוקינפטיגען פעלקער בנין. די הערשער און אפילו די זיעגער וועלען מוזען איינגעהן אויף הנחות. די מלחמה האָט זיי צו קלאָר בעוויזען דעם אונטערשיעד צווישען אַ פּריינדליך אָרער פּיינדליך געשטימטע בעפעלקערונג, דעם ווערט פון סימפּאטיע און אַנטיפּאטיע, ווען עס ברעכט אויס אַ וועלט־קאָנפּליקט. דערווייל אָבער, איידער די מלחמה האָט זיך געענדיגט און איידער עס האָבען זיך אויסקריסטאָליזירט די צוקינפטיגע בעציר־הונגס־יסודות פון מדינה צו מדינה און פון פּאלק צו פּאלק, האָט זיך איבער דער גאַנצער וועלט פּערברייט דער אונטערהער, אונטומאָ־נער און רעאַקציאָנערער שאָוויניזם, וועלכער ווערט אויסגענוצט פון די גענער פון נאַציאָנאַלען געדאַנק אלס בעווייז, אַז דער נאָ־ציאָנאַליזם ברענגט מיט זיך האָס און פּיינרשאַפט, וועלכער איז

אָבער אין דער ווירקליכקייט ניט מעהר ווי די ענטאָרטונג פון דעם ריינעם, געזונדען, פרינציפיעלען נאַציאָנאַליזם. און אין נאָמען פון דיעזען שאָוויניזם קומען די הערשער אָדער די הערשענדע גרופען און פאָדערען, אז די שוואַכערע נאַציאָנאַלע גרופען זאָלען זיך אַבזאָגען פון זייער „איד“ און זיך פערשמעלצען. און אונטער „זיך פערשמעלצען“ פערשטעהט זיי ניט אַן אויס-מישונג פון פערשיעדענע עלעמענטען צו אַ נייער איינהייט. ניין, אונטער „זיך פערשמעלצען“ פערשטעהט זיי פשוט די נייטיגקייט צו אַרבעיטן פון די פאָליטיש שוואַכערע גרופען צו אַרבעיטן פון די שטאַרקערע. זיי ווילען ניט, אז עס זאָל פאָר-קומען אַ שותפות'דיגער פראָצעס פון גענענזייטיגע קאָמפראָמיסען. ניין, זיך בעטראַכטען זיי אַלס אַ פארטיגען מוסטער: כזה ראה וקדש. זיי זיינען די טענצער, די אַנדערע זאָלען נאָכטאָנצען, זיי זיינען די פאָלקאָמעהייט, זיי ברויכען זיך ניט מעהר צו ענדערן, די אַנדערע זיינען מחויב נאָכצוקוקען און נאָכצומאַכען. פון דיעזער פאָדערונג מוז אַרויסקומען אַן ערנסטער קאָנפליקט, ניט נאָר צוליעב דעם אַנזיגער, וואָס זי ענטהאַלט אין זיך, נאָר צוליעב דער אַנזיגער פון דער נאַטירליכער היסטאָרישער ענטוויקלונג. די איינצעלנע דורות זיינען לחלוטין ניט סאווערען, דאָס הייסט זיי האָבען ניט די שליטה צו בעשטימען זייער אייגענעם פראָצעס, ווייל יעדער דור איז אַ געגעבענער היסטאָרישער פראָצעס. יעדער דור האָט זיינע עלטערן, און ער ווערט געבאָרען מיט אַ פארטיגען ירושה, ער איז ניט זעלבסט-שטענדיג, ער איז מעהר ניט ווי אַ פאָרטזעצונג, ער קומט אויף דער וועלט מיט אַ פארטיגען פיוזאָנאָמיע און האַראַקטער. און ווי דער דור זאָל ניט זיין פריי אין דער שאַפונג פון זיין צוקונפט, איז ער אָבער געבונדען מיט אַ פערנאָנגעהייט, וועלכע קאָן ניט מעהר געענדערט ווערן. ווען מיר זאָלען אָבער האָבען די מעגליכקייט צו אַנאַליזירען די איינצעלנע דורות, וועלען מיר אויסגעפינען, אז די פערנאָנגעהייט לעבט אין יעדער דור פיעל שטאַרקער ווי די צוקונפט. דער מענש אין אַלגעמינעם בעשטעהט פון ניין חלקים

פּערגאַנגענהייט און איין חלק צוקונפּט. זיין „איך“ קאָן ער איר
בערגעבען אונמיטעלכאַר נאָך איין דור, אין זיך אָבער טראָגט ער
דעם סך הכל פון דעם פּיעל דורות'דיגען איך.

דעריבער, ווען מיר זאָלען שוין זאָגאר אָננעהמען, אז די אַסי-
מילאַציאָן איז מ ע ג ל י ך און ווען מיר זאָלען ניט אַריינגעהן
אין איהר ריין עטהישען ווערט — אויך דאָן קאָנען מיר נאָך רע-
דען פון אַן אַסימילאַציאָן אין דער צוקונפּט. קיין מאָל אין לעבען
קאָן אָבער ניט שטאַטפּינדען אַן אַסימילאַציאָן מיט ר י ק ו ו י ר -
ק ע נ ד ע ר ק ר א פ ט. מיר קאָנען מקריב זיין די קינדער, מיר
קאָנען אָבער ניט אומענדערען אונזערע זיידעס. מיר קאָנען רע-
פּאַרמירען אונזערע טעמפלען אָבער ניט דעם אַלטען בית-עולם.
דערפון איז געדורנגען, אז די אַסימילאַציאָן, ווען זי איז איבער-
הויפט מעגליך, קאָן ניט פּערוורקליכט ווערען שנעל, און עס איז
מעהר ניט ווי נאַאויג, ווען מען גלויבט, אז זי הענגט אָב נור פון
אונזער גוטען ווילען. זי מוז מבטל זיין דעם איינפלוס פון אונ-
צעהליגע דורות, זי מוז שטיקלעכווייז אַברייסען חלקים פון אַ בע-
שטימטען „איך“ און פּערבייטען זיי מיט אַנדערע חלקים, און דאָס
מוז לאַנג דויערען, בפרט נאָך ווען מען האָט צו טהאָן מיט אַן
„איך“. וועלכער האָט הינטער זיך אַ לאַנגע מסורה.

די וואָס טרעטען אָבער אויף מיט דער שאַוויניסטישער פּאַך-
דערונג, אז די פּאָליטיש שוואַכערע גרופּען זאָלען זיך אונטערגעבען,
זיינען ניט צופרידען מיט אַ הכטחה צו אַסימילירען זיך אין
דער צוקונפּט. זיי פּערלאַנגען, אז די שוואַכערע גרופּען זאָלען
א ו י ס מ ע ק ע ן זייער אייגענע פּערגאַנגענהייט, זיי זאָלען זיך
בעטראַכטען ו ו י נ י י - ג ע ב א ר ע נ ע, אָדער נאָך מעהר —
זיי זאָלען אָננעהמען אַ פּרעמדע פּערגאַנגענהייט, די פּערגאַנגענ-
הייט פון דער הערשענדער גרופּע. מיט אַנדערע ווערטער — זיי
זאָלען זיך אַליין פּערלייקענען, אַבזאָגען זיך פון זיך אַליין. זיי טרע-
טען אויף מיט אַזאַ פּאַדערונג, ווייל זיי ווייסען, אז כל זמן די פּער-
גאַנגענהייט איז ניט א ו י ס ג ע ר י ס ע ן מ י ט ד י
ו ו א ר צ ל ע ן וועט זי שטענדיג שטערען ביי דעם אַסימילירונגס-
פּראָצעס.

שטעלען אזא פאָדערונג בעדייטעט פערלאַנגען עטוואָס, וואָס געהט אנקעגען די געזעצען פון יעדער נאַטירליכער ענטוויקלונג, און דעריבער איז זי פון היסטאָרישען שטאַנדפונקט מעהר ניט ווי לעבערליך. זי טראָגט אויף זיך דעם שטעמפעל פון אַ פּאָליציי-ליכער פּעראַרדנונג און אַלע סימנים פון אַ דונקעלער רעאַקצאַן. די רוסישע רעגירונג האָט געקאָנט שטעלען אועלכע פּאָדערונגען, אָבער ניט אַ פּערנינפטיגע און פּאַרטגעשרימענע רעגירונג. ווען דער רוסישער פּאָליציימאַן האָט בעקומען אַ בעפעהל, פונאַנדערצוטריי-בען דאָס פּובליקום, פלעגט ער זעהר אָפט בעפאלען אויך דעם איינ-צעל שפּאַציערענדען און שרייען אויף איהם מיט כעס, ער זאָל זיך פּונאַנדער-גען. פאר דעם רוסישען פּאָליציימאַן איז ניט געווען קיין תירוץ, אַז אַליין מיט זיך קאָן מען זיך ניט פונאַנדער-געהן.

אָבער אויסערדעם, וואָס אזא מין פּאָדערונג איז ניט קלוג מחמת איהר אונדורכפיהרבראַקייט, ענטהאַלט זי אין זיך אויך אַ געפעהר-ליכען מאַמענט: זי ערציהט דעם בירגער צו פאלשקייט, זי צווינגט איהם צו זיין אונגעהרליך, צו בעהאַלטען עטוואָס, וואָס געהערט צו זיין נאַטור. און צו בעריהמען זיך מיט עטוואָס, וואָס ער בעזיצט ניט. דאָס געזעלשאפטליכע און פּאָליטישע לעבען ווערט דורכגע-דרונגען מיט אַ פּאַלשער נאָמע, עס פיהלט זיך אומעטום עטוואָס געמאַכטעס, אונאויפריכטיגעס.

און צוליבע נאָך אַ טעם איז אזא פּאָדערונג געפעהרליך. זי פערלאַנגט, אַז מענשען זאָלען זיך אָבזאָגען פון זייער פּערנאַנגענ-הייט צו גונסטען פון דער מדינה, וואו זיי לעבען איצט. צוגע-געבען, אַז דאָס איז מעגליך און די מענשען האָבען זיך אָבגעזאָגט פון זייער פּערגאַנגענהייט און האָבען צו איהר מעהר קיין שום שייכות ניט. די מדינה איז מיט זיי זעהר צופריעדען. די פּער-העלטניסע קאָנען זיך אָבער דאָך ענדערן, און די מענשען, וועלכע לעבען היינט אין איין מדינה, קאָנען מיט דער צייט לעבען אין אַן אַנדער מדינה. דאן וועט די איצטיגע צוקונפט שוין אויך זיין אַ פּערגאַנגענהייט, און בלייבענדיג טריי צו דער נייער מעטהאָדע, ווע-לען זיי מוזען אויסרייסען די נייע פּערגאַנגענהייט צו גונסטען פון

דער נייער מדינה. אויף אזא אופן ווערט געמאכט א פרינציפ פון
א פאליטישער צולאזענקייט, און די גאנצע מעגליכע
טראדיציאן, אין העכסטען און ערעלסטען זינען פון וואָרט, ווערט
בעטראכט עפעס ווי א מין מאַדע אַרטיקעל, וואָס היינט בענוץ איך
איהם און מאַרגען וואָרף איך איהם אַרויס.
איך גלויב אָבער, אז דער גאַנצער שאַוויניסטישער טומעל איז
מעהר ניט ווי א מלחמה טומעל. אין דער מלחמה צייט האָבען זיך
צומישט די רעיונות, דאָס מעגליכע מיט דעם אונגעגליכען, דאָס
ריכטיגע מיט דעם פאַלשען, דאָס עמאָישע מיט דעם אונגעמאָישען.
עס וועט זיך אויסלייטערען דער פאָליטישער האָריזאָנט, יועט
אויך דער מעגש אָנהויבען קלאָרער צו דענקען.

19 דעצעמבער, 1915.

די אמאָליגע און היינטיגע אסימילאַציע

צו וואָס די קאָנזעקווענטע אסימילאַציע קאָן פיהרען, וואָס פאר א שטעלונג זי מוז אננעהמען, ווען זי וויל ניט בלייבען אונטריי זיך אליין, צו די וויכטיגסטע אידישע פראבלעמען, קאן מען גראד איצט בעאכטען ביי דעם נייעסטען צוזאמענשטויס פון די איינצעלנע גרופען-אינטערעסען מיט די גרויסע מאסען-אינטערעסען. און וויער דער איז דאס א צוזאמענשטויס צווישען מזרח און מערב. קיין אב-סטראקטער אידעען-צוזאמענשטויס, וועלכער בעהערשט אונזער גאנצע ווירטליכקייט אין די לעצטע דרייסיג יאָהר, נאָר א פשוט'ער קאָנקרעטער צוזאמענשטויס צווישען די אינטערעסען פון א הייפער-לע אידען אין מערב אייראָפּא און פון די פויליש-אידישע מאַסען.

איך רעד פון א הייפעלע אידען, ווייל ווער עס קאָן נאָר די סא-ציאלע סטרוקטור פון דער דייטשער יודענהייט, איהרע שטרעמונגען און בעציהונגען צו דער אָנעמינער אידישער פראגע, מוז מודה זיין, אז אפילו אין דייטשלאנד קאן מען ניט רעדען פון אן איינהייט-ליכער יודענהייט און פון א הערשענדער, דאמינירענדער שטרעמונג. דער אלטער דור, ווי ווייט ער איז ניט רעליגיעז-קאָנסערוואטיוו און איז דורך טראדיציע ניט געצוואונגען צו בעטראכטען זיך אלס חלק פון כל ישראל, געהערט ניט מעהר צו די אסימילאַנטען, ער געהערט שוין צו די אסימילירטע. דאס הייסט, ער האָט שוין דערגרייכט דעם העכסטען פונקט פון דעם אנפאסונגס-פראצעס, וועלכען ער האָט דורכגעמאכט ארן הפסקות אין לעצטען יאהרהונדערט. דער אלטער דור בעשמעהט שוין פון אידען אָהן פראגען. זייער וועג איז קלאר פאר זיי. זיי האָבען ניט מעהר צו ליידען פון ספקות און אינווענינסטע מלחמות. זיי בעטראכטען זיך אלס בע-פארצונטע, אלס אידען, וואס האָבען געהאט דעם מול אריינצודרייבן גען אין די גרויסע, מעכטיגע, עקאָנאָמיש-פעסטע און קולטור ריי-

כע דייטשע משפחה. זיי פערדריסט נאָר וואס זייערע עלטער זיי-
 דעס און זיידעס האָבען געהאט א צו ענגען האָריוואָנט און זיינען ניט
 געווען גענוג ווייטזיכטיג צו פערשפאָרען זייערע אוראייניקלעך די
 איבעריגע טרחה פון אויסטענה'ן זיך מיט די שכנים וועגען זייער
 ניט-אידישקייט. און פיעלע פון זיי, פון די פארשטעהער פון דעם
 עלטערן דור, זוכען גוט צו מאַכען דעם פעהלער פון זייערע זיידעס,
 זיי זוכען צו פערבעסערען די געבורטס-עוֹלֶה, ווי זיי רוי-
 פען דאס אָן. הונדערטע און אפשר טויזענדע פון עלטערען שמד'ן
 אָב יאהר אויס יאהר איין זייערע קינדער גלייך ביי דער געבורט.
 אדער שפעטער, ווען די קינדער זיינען נאָך שטום מקיים די מצוה
 פון כבוד אב ואם און פראטעסטירען ניט אפילו אנקעגען א צו קאל-
 טע וואַנע.

אן ערך מיט פינף און צוואנציג יאהר צוריק האָט זיך אנגע-
 הויבען א געהרונגס-פראָצעס אויף אין דער דייטשער יודענהייט.
 דורך די נאָך אַנאַנדער פאלגענדע גזרות אויף דער אידישער יוגענד
 אין רוסלאַנד, האָט זיך אריינגענאסען כמעט מיט עלעמענטאַרער
 קראפט א מעכטיגער אידישער שטראם פון מזרח אין מערב. די
 דייטשע אוניווערזיטעטען און האַכשולען זיינען מיט אמאָל פער-
 פליצט געווארען פון טויזענדע אידישע תלמידים פון רוסלאַנד און
 פוילען. צווישען די רוסיש-פויליש-אידישע סטודענטען האָבען זיך
 געפונען פיעלע מיט שטאַרקע נאַטורען און מיט אן אויסגעשפראכע-
 נער אידיש-נאַציאָנאַלער וועלט-אַנשוואונג. דער ציוניזם אַלס פאַר-
 טיי-לאָזונג האָט נאָך ניט עקזיסטירט, דער נאָמען „חובבי ציון“
 האָט עפעס ניט אזוי שטאַרק געצויגען צו זיך די יוגענד. דאָך קאן
 מען בעהויפטען, אז שוין אויף דענסטמאָל האָבען כמעט אַלע אידי-
 שע נאַציאָנאַליסטען מודה געווען אין דעם נאַציאָנאַליסטישען פרינ-
 ציפ, און ווען מען האָט גערעדט פון אַ לאַנד, האָט מען דערונטער
 פערשטאַנען אַ בעשטימטעס לאַנד.

אמת, דער פיעל נרעסערער טהייל פון די רוסיש-פויליש אידי-
 שע סטודענטען איז צו יענער צייט בעשטאַנען פון יונגע לייט, וועל-
 כע האָבען געהאלטען אין איין דערווייטערען זיך פון דער אידישער
 וועלט מיט איהרע אינטערעסען און פראָבלעמען, נאָר זיי האָבען

נײַט געהאט קײן שום השפעה אויף דער פרעמדער סביבה, וואו זײ
 איז אויסגעקומען צו ווירקען. דאנענען האָבען די נאציאָנאַל געד
 זײנטע זײך בעמיהט מיט אלע כחות אריינצודרינגען אין די אידיש-
 דײטשע קרייזען און אריינצוטראגען אין זײ די אידעע פון דער אי-
 דישער פאלקס-אויפלעבונג. דער טעם איז פשוט. די ערשטע מא-
 כען דורך א צוברעקלונגס-פראצעס, די לעצטע זוכען פּעראייניגונג.
 די ערשטע האָבען נײט אנקעגען זױאָס צו פּראָטעסטירען, ווען זײ זע-
 הען, אז די אידיש-דײטשע סטודענטען האַלטען זײך פון זײ ווײט
 און ווילען מיט זײ נײט קומען אין בעריהרונג. די לעצטע, אנהענגער
 פון דער אידישער אײנהייט, האָבען פון זײער ערשטער בעקאנט-
 שאפט אָן מיט דער נײער סביבה געקוקט מיט בערויערן און פרא-
 טעסטירענדע געפיהלען אויף די אוננאטירליכע פרעמדקײט, וועלכע
 זײ האָבען געמערקט זײמענס דער אידיש-דײטשער סטודענטישער
 יוגענד. און מיט דעם גאנצען כח פון אינערליכער ענטריסטונג האָ-
 בען זײ זײך א וואָרף געטהאָן מלחמה צו האַלטען אנקעגען די אײ-
 זערנע מחיצה. וואס טהײלט אב א אידען פון א אידען.

די מלחמה איז געווען זעהר א שווערע, און לאנג לאנג האָט
 עס געדויערט ביז עס האָט זײך אײנגעגעבען דורכצוברעכען די אסי-
 מילאטאָרישע וואנד און געווינען אײניגע נפשות פון „י ע נ ע ר
 ז י ט“. אבער דאס איז געשעהען, און פון יענער צײט אָן הױבט
 זײך אן א נײ קאפיטעל אין דער ענטוויקלונגס-געשיכטע פון דער אי-
 דיש-דײטשער יוגענד. נײט דא איז דער אָרט אבצושטעלען זײך אויף
 די פרטים פון דיעזער ענטוויקלונג. עס איז גענוג צו זאָגען, אז בײ
 דעם אויסברוך פון דער מלחמה האָט די י ט ש ל א נ ד געהאט
 די בעסטע, נאציאָנאַל-בעוואוסטעסטע, ווידערשטאנדס-פעהיגסטע
 אידישע יוגענד.

דער קאנטראסט צווישען דעם עלטערן דור און דעם יונגען האָט
 זײך אלץ מעהר און מעהר פערמעהרט, דער אָבגורנד צווישען זײ איז
 געוואָרען אלץ טיעפער און טיעפער, דער מיטעלערער דור, וועלכער
 איז געצויגען געווארען פון צוויי ענטגעגענעזעצטע שטרעמונגען,
 האָט זײך אויך אנגעהויבען שטארק צו ב ע ו ע ג ע ן. דער זידע

און דער אייניקלע האָבען זיך אנגעהויבען ארומצושלאָגען וועגען דעם מאַטען. יעדער האָט איהם געריסען צו זיך.

און איך גלויב, אז דערזעלבער צושטאַנד הערשט נאָך אויך איצט אין דער רייטשער יודענהייט. די מלחמה האָט דאָרט צו-שטערט די צאָהל פון די צדדים אבער ניט די פראַפארציאן פון זייער רע כחות. נאָך אלע ידיעות, וועלכע דערגרייכען אונז, קאָן מען זעהן, אז די רייטש-אידישע נאַציאָנאַלע יוגענד איז נאָך איצט פעסט אר-נאניזירט און העלפט, עס מוז געזאגט ווערען צו איהר כבוד, צו קעמפּען פאר די אינטערעסען פון דער אידישער אלגעמיינהייט קעגען ווילען פון איהרע זיידעס און מאַטעס.

דאס שלימע דערביי איז נאָר, וואס די פיהרערשאפט געפינט זיך נאָך לעת עתה, — ווי אומערומ, אין די לענדער פון דער אידי-שער עמאַנספּאַציאן, — אין די הענד פון די אסימילירטע זיידעס. און די אסימילירטע זיידעס האָט ביז איצט געהאַלפּען ערשטענס די השגחה און צווייטענס די פריישישע רעגירונג. די השגחה האָט זיי געהאַלפּען, וואָס זי האָט פּערטהיילט די אידען מיט גרויס גנאָד, — פון שטאַנדפונקט פון דער אידיש-דייטשער אסימילאַציאן, — און געגעבען דייטשלאַנד נאָר אַ קליינעם חלק פון אידישען פּאַלס. די פריישישע רעגירונג האָט דורך איהרע גזרות און גזרות לגזרות שטאַרק געזאָרגט, אז דער קליינער חלק זאָל חלילה ניט פּער-גרעסערט ווערען דורך אַ צושטראם פון מזרח.

האָבען זיך די זיידעס אזוי געלעבט בשלום, אָהן שרעק און מורא פאר זייער און זייערע קינדערס צוקונפט. זיי האָבען געפיהרט א שטענדיגע ביטערע און ערביטערטע מלחמה אנקעגען די אידיש-נאַציאָנאַלע שטרעמונג, וואס קומט פון מזרח. זיי האָבען אבער גע-גלויבט, אז די השגחה וועט זיי אויך ווייטער איינהיטען פון קא-טאסטרופּעס. זיי וועלען ניט האָבען צו טהאָן אלס אונמיטעלבאַר פּעראינטערעסירטע מיט די פראַבלעמען פון די אידישע מאַסען. זיי האָבען בשום אופן ניט געקאָנט ערוואַרטען, אז דער מזרח אייראָפּא וועט זיך צורוקען צום מערב.

דא איז געקומען די מלחמה, און עס איז געשעהען דאס, וואס האָט געקאנט געשעהן. ניט דער מזרח צום מערב האָט זיך גערוקט,

נאָר דער מערב האָט דערווייל איינגעשלאָנגען א שטיק מזרח, און אין דעם איינגעשלאָנגענעם שטיק זיינען פּערבאָפּט געוואָרען אייניגע מיר ליאָן אירען...

און די אסימילירטע יודענהייט אין דייטשלאנד לעבט איצט דורך איינעם פון איהרע גרעסטע קאנפליקטען. אלס דייטשע פרע-הען זיי זיך איבער יעדען דייטשען נצחון, אלס אסימילירטע אירען אבער ציטערן זיי פשוט פאר די מזרח נצחונות, זיי ציטערען פיעל מעהר פאר די עכטע דייטשען. די עכטע דייטשען האָבען נאָר אפשר מורא פאר די נייע פרעמדע עלעמענטען, די אסימילירטע אירען אי זיי האָבען מורא. אי זיי ש ע מ ע ן זיך. און אין זייער בעשעמט-הייט האָבען זיי אליין פּערלאָרען די חרפה און די בושה און אנגע-הויבען אזוי צו שילדערען און האַראַקטעריזירען די מזרח-אידישע בעפעלקערונג, אז פיעלע אנטיסעמיטישע שרייבער מאָגען זיי מקנא זיין.

און מיר, מיר אלע, זיינען איצט עדות פון איינע פון די טרויע-דינסטע ערשיינונגען פון אונזער גלות לעבען. קליינע, אונבעדייטענדיגע אירדישע גרופען נוצען אויס די אונאַרגאניזירטהייט פון די אירדישע מאסען און בערעקט מיט אייביגער שאַנדע ניט נאָר זיך אליין, נאָר דעם אירדישען נאָמען. אירדישע געלעהרטע מיט דעם פּראָ-פּעסאַר-טיטעל, פיהרער פון געמיינדען און חברות מאכען אויפּמערק-זאם זייער אייגענע רעגירונג אויף די סכנה, וואס שמעקט אין די מזרח-אירען, און בעטען ביי דער רעגירונג רחמים, אז זי זאל זיי ניט צולאָזען צו פרייער בעוועגונג, צו פרייער ענטוויקלונג. קיינער האָט ניט געקאנט ערוואַרטען, אז די אסימילאציאן וועט ארויסטרעטען אזוי נאָקעט, אפילו אָהן א פייגענבלאַט צו בעדעקען די שאַנדע.

10 מערץ, 1916.

נאָהענטע און ווייטע

דער שטרענג גלויביגער לעבט אין צוויי וועלטען. זיינע געדאנן קען בעוועגען זיך אין די צוויי גרויסע אידעען-קרייזען פון „עולם הזה“ און „עולם הבא“. צווישען די ביידע וועלטען איז אבער פאר דעם גלויביגען ניטאָ קיין מחיצה, זיי זיינען ניט סותר איינע די אנדערע. די וועלט איז פאר איהם מעהר ניט ווי א „פרוזדור“, א פאָרהאלע פון דעם וואונדערבארען, פון דעם אבגלאנץ פון דער שכינה אליין בעלייכטעטען „טרקלין“ — דער פאלאץ, וואו די פרומע לעבען און געניסען די אייביגקייט נאָכדעם ווי זיי געהען דורך דעם פרוזדור. די אייביגקייט איז לאנג. זי ציהט זיך פון „פארן אָנפאנג“ און געהט ביז „נאָכ'ן סוף“, און דאָ, אויף דער וועלט, ווערען געמאכט נאָר די הכנות, כדי אויפגענומען און איינגעשלוגן גען צו ווערען אין איהר אונעדליכען שטראם. דאס זיינען ניט צוויי בעזונדערע וועלטען מיט בעזונדערע לויפענדע ערשיינונגען, וועלכע פיהרען צום מיט-זיך-צווייפעל-ברענגענדען דואליזם אָדער פאראלעליזם, דאס איז די האַרמאָנישע פערשמעלצונג פון דעם חלק מיט דעם גאנצען, דאָס אויפגעהן פון דעם מאָמענטאנען אין דער אייביגקייט.

און עס איז אבסאָלוט פאלש, ווען מען דענקט, אז דיעזער גלויבען אין צוויי וועלטען, נאָכמעהר — דיעזעס לעבען אין צוויי וועלטען כאַראַקטעריזירט נאָר די רעליגיעזע זייט פון דער מענשליכער נשמה, גענומען אין וואָכעדיגען זין פון דעם בעגריף „רע-ליגיאָן“. דער „עולם הבא“ געדאנק איז די טרייבענדע קראפט. פיעל מעהר — די איינציגע טרייבענדע קראפט פון דעם פיעלזייטיגען מענשליכען שאפען אויף אלע געביטען, וואו דער אייביגער גייסט אָדער דער נייסט פון דער אייביגקייט ענטפּלעקט זיך אין די ווערק פון די מענשען. געהמען מיר די עכטע קוויסט-

ווערק, זאל עס זיין א בילד, א סטאטוע, א געדיכט אדער א מעלאָן-
דיע, געפינען מיר אין זיי נאָר אויף אזוי פיעל קונסט, אויף ווי
פיעל זיי טראָגען אין זיך די אידעע פון דער אייביגקייט, אויף ווי
פיעל עס שפיעגעלט זיך אין זיי אָב דאס צייטליכע ניט אלס עט-
וואס בערגענצטעם, נאָר אלס עלעמענט פון דער אונערדליכקייט.
דער אמת'ער קינסטלער, ווי דער אמת'ער גלויביגער, קאן זיך ניט
בענוגענען מיט דעם צייטליכען, פאראיבערגעהענדען, פערגענגלי-
כען און צום סוף פערשווינדענדען. דער איינצעלנער מאָמענט,
ארויסגעריסען פון זיין צוזאמענהאַנג, ווי שטארק ער זאל ניט זיין,
קאָן נאָר רייצען אויף אַ ווילע. איהם צו בעפעסטיגען, דעם אייני-
צעלנעם מאָמענט — דאס קאָן אויך דער ט ע כ נ י ק ע ר. ער,
דער קינסטלער, האָט גרעסערע אמביציאנען. ער טראנט אין האַר-
צען אַ גרעסערען פערלאַנג. ער ציעלט זיך צו „השארית הנפש“.
צוערשט פאר זיין ווערק און ערשט דורך זיין ווערק פאר זיך אַליין.
זיין וועלט איז די נשמות-וועלט, אדער די נשמה פון דער וועלט.
זיין גאָט איז אונערדליך אין זיין ערהאבענהייט, און ער דיענט איהם
מיט ליבע און פרייד, מיט בענייטערונג און הינגעבונג, אבער
„ניט ווי דער קנעכט, וואס דיענט זיין הערן, כדי צו בעקומען בער-
צאָהלט“. און בשעת ער דיענט זיין גאָט, שאפט ער, און עטוואס
פון דעם אייביגען בלייבט רוהען אויף זיין ווערק.
א פאָלק, אין זיין געזאמטהייט, איז ש ט ע נ ד י ג גלויביג.
א פאָלק, אין זיין געזאמטהייט, בענוגענט זיך קיין מאָל ניט מיט
„עולם הזה“ אַליין. שוין דער בעגריף „פאָלק“ ענטהאלט אין זיך
עטוואָס הייליגעס. עס שטאַמט פון דער אייביגקייט, וועלכע גליע-
דערט אָן אַ דור צו אַ דור און אַ תקופה צו אַ תקופה, און אַ פאָלק,
וואָס הערט אויף צו שאפען פאר זיין א י י ג ע נ ע צוקונפט, פאר
די קומענדע דורות, פערלייקענט זיך אַליין. אַ פאָלק — דאס איז
דאס העכסטע קונסט ווערק פון דעם היסטאָרישען פראצעס, אין דער
זעלבער צייט אבער איז דאס פאָלק דער גרעסטער קינסטלער און
געשטאַלטער פון דער מענשליכער ענטוויקלונג. כל זמן די אייני-
צעלנע זיינען געווען נאָר איינצעלנע האָבען זיי געלעבט אין דעם
צייטליכען, און זייער שאפען און ווירקען האָט זיך אויסגעלעבט אין

און אויסגעשעפט מיט דעם מאַמענט. דער איינצעלנער איז גע-
ווען צו בערגענצט און צו שוואך תופס צו זיין די עבירקייט. ערשט
דאס פאַלק, ווי קליין עס איז ניט געווען אין אנפאנג, האָט געמאכט
דעם ערשטען ישפרונג פון טעכניק צו קונסט, פון ערדישען צום הימל
לישען, פון עולם הזה צו עולם הבא. ערשט דאָס פאַלק האָט אָניע-
הויבען בליקען ווייט אין די צוקונפט, „ביז צום סוף פון די דורות“
און אַריינדרינגען הינטערן פאַרהאַנג, אין דעם סוד פון דער אייביג-
קייט.

און ווען א פאַלק הויבט אָן אויפצוגעהן אין די דאגות פאר'ן
„היינט“ און קימערט זיך וועניג פאר דעם „מאָרגען“ — איז דאס
דער ערשטער סימן פון א גייסטיגער יריחה. פעלקער, וועלכע פער-
ליערען דעם גלויבען אין די אייגענע צוקונפט, האָבען זיך אליין
פערלאָרען. דיעזע שאפענדע קראפט ווערט שוואך און זיי אליין
הויבען אָן צו זינקען און אונטערוועגן, ביז זיי פערשווינדען אין
גאַנצען פון האַרדזאָנט. אזוי לעזען מיר אָפט אין דער געשיכטע
פון פערשוואונדענע פעלקער. אין אמת'ן אבער איז עס פער-
קעהרט: ווען א פאַלק ווערט שוואך און מיעד און האָט ניט מעהר
קיין כח צו שאפען, פערליערט עס דעם גלויבען אין די אייגענע צו-
קונפט. די אינערע שוואַכקייט איז די סבה און דער פערלאָרענער
גלויבען איז דער סימן.

דאס פאַלק אומפאסט אלע איינצעלנע, אבער ניט אלע איינ-
צעלנע פערנעהמען דעם זעלבען פלאץ אין פאַלק. עס זיינען דאָ
נאָה ענטע און ווייטע. די נאָהענטע — דאס זיינען די,
יועלכע ציעהען נאָך יניקה פון שרש און פיהלען און עמפפונדען, אז
אָהן זייער פאַלקסטרום וואלטען זיי געווען ארימע בעטלער. ניטאָ
וועמען צו ליעבען און פון וועמען געליעבט צו ווערען. די ווייטע
— זיי זיינען שוין לאנג אוועק צו פרעמדע און לעבען זעעליש אין
שכנות. אלץ געבאָרגט, פון דער שפראכע ביז צום געשמאַק, פון
דעם געדאַנק ביז צום מנהג. זיינען זיי ביסלעכווייז אבגעשמאַר-
בען פאר זייער פאַלק. קיינער האָט זיך אבער אויף זיי ניט מרחם
געווען, קיינער האָט זיי ניט אַראָפּטירט. נעהען זיי ארום ווי לע-
בעדיגע מתים און געפינען ניט קיין תיקון.

ראנגלען זיך די נאָהענטע און די ווייטע. רופען די נאָהענטע צו „חיי עולם“, לאדען איין די ווייטע צו „חיי שעה“. זאגען די נאָהענטע: דאס פאָלק וויל לעבען, פעהרעלפט איהם צו פרייהייט. ענטפערען די ווייטע: ניטאָ קיין האַפנונג, רופט חברה-קרישא. און עם ענטשטעהט א קאמף, א העפטיגער, א ביטערער.

ווער וועט זיעגען, וועלכער צד וועט מנצח זיין? איין תשובה קאָן נאָר זיין. די ווייטערע קאָנען ניט זיעגען. זיי קאָנען ניט צושטערען דאס, וואס דאס לעבען האָט ניט צושטערט ביז איצט. זייער קראפט איז די קראפט פון פערנייגונג, זייער ווילען איז א נענאטיווער, זייער נייסט איז א צושטערענדער. עם וועט זיעגען די בעיאָהענדע קראפט, דער פאזיטיווער ווילען. דער אויפבויענדער נייסט.

14 אפריל, 1916.

די צוריקוואַנדערונג פון דעם יודענטהום

דאָס האָבען נאָר געגנער אויסגעטראַכט, אז די ציוניסטישע אַר-גאניזאציען אלס אזעלכע פּערהאַלט זיך ביינדרליך צו דער אידישער שפּראַך און צו איהר ליטעראַטור. מיט דער אונגעלומפּערטער בע-שולדיגונג וויל מען בעוויווען, ווי ווייט אונפאַלקסטימליך די ציוניס-טישע בעוועגונג איז, ווי ווייט זי קימערט זיך ניט פאַר די אינטערע-סען פון די גרויסע פאַלקס־מאַסען, ווי ווייט זי פּערטרעט נאָר בע-שטימטע גרופּען אין יודענטהום. די בעשולדיגונג איז אבער פאַלש און גרונדלעך. די ציוניסטישע אַרגאַניזאַציען האָט פאַר די צוואַנ-ציג יאהר פון איהר עקזיסטענץ קיין איינציגעס מאָל ניט גענומען קיין שטעלונג צו דער אינערער ישפּראַכען־פּראַגע, וועלכע איז אויפֿ-געבוישט געווארען ביי אונז אויף א קינסטליכען אופן. זי האָט קיין מאָל ניט פּונע געווען איהר כבוד און זי האָט זיך פּערהאַלטען תמיד מיט רעספּעקט און פּרייד, ווען עס האָבען זיך געמעלדעט נייע טאַ-לאַנטען אויף דעם געביעט פון דער אידישער ליטעראַטור. ניט נאר די צענטראַלע ציוניסטישע אַרגאַניזאַציען, נאָר אויך די איינצעלנע לאַנדס־אַרגאַניזאַציען און פּעדעראַציען האָבען קיין מאָל ניט געפאַסט וואס עס איז פאַר א בעשלוס, וועלכער וואָלט געקאָנט אין וועלכער עס איז הינזיכט בעטראַכט ווערען אלס בעלידיגענדער פאַר די אידישע שפּראַך און ליטעראַטור. דאך מוז צוגעגעבען ווערען, אז די ציוניסטישע אַרגאַניזאַציען האָט זיך ביז אין דער גאַנצ לעצ-טער צייט ניט פּערהאַלטען מיט דעם נויטיגען ערנסט צו דער אידי-שער שפּראַך, אלס וויכטיגער און פיעל בעדייטענדער פאַקטאָר אין אונזער לעבען. מען האָט ניט אויסגענוצט גענוג די אידישע פּרעסע אלס מיטעל צו פּערברייטען די נאַציאָנאַלע אידעע צווישען די בריי-טע פאַלקס־מאַסען. אויף דיעזען געביעט האָט מען געקאָנט לייס-טען ניט אין אן ערך מעהר, ווי עס איז געלייסטעט געווארען.

עם איז אבער גאנץ נאטירליך, אז די האלטונג פון דער ציוניסטישער וועלט־ארגאניזאציאן צו דער העברעאישער שפראך און צו דער גאנצער העברעאישער קולטור, צו דער אלטער ווי צו דער נייער, איז געווען, האָט געמוזט זיין א פיעל פאזיטיווערע. דער ציוניזם איז דער העכסטער אויסדרוק פון דעם אידישען דראנג נאָך דעם אָריענט, פון דעם היסטאָרישען ווילען צו שאַפֿען פאר זיך א סביבה און בעדינגונגען, וואו דער אידישער גייסט זאל זיך קאָנען פריי ענטוויקלען און אָהן שטערונגען זיך אויסלעבען אויף אלע געביעטען פון מענשליכען טהאָן און שאַפֿען. דער ציוניזם איז פונדאמענטירט אין דער גרויסער אידישער פערזאנלעכייט, און די אידישע פערזאנלעכייט, דאס הייסט, די פערזאנלעכייט, וועלכע האָט איבערגע־לאזען נאָך זיך פאזיטיווע סימנים און משפיע געווען אויף די גע־שטאַלטונג פון דעם אידישען גייסט, איז פון אנהויב ביז צום סוף א העברעאישע. אפילו די קולטור־ווערק, וועלכע זיינען געשאַפֿען גע־ווארען אין פרעמדע שפראַכען, האָבען געמוזט איבערגעזעצט ווערען אין העברעאיש, כדי זיי זאָלען אריינגענומען ווערען אין דאָס נייע סטיגע גרונד קאפיטאל פון דעם אידישען פאָלק. ווער וואָלט גע־וואוסט צום ביישפיעל ביי היינטיגען טאָג פון א מורה נבוכים אָדער א כוזרי, ווען זיי וואָלטען געבליבען אין אָריגינאל. זיי וואָלטען געלעגען בעהאלטען ערניץ וואו אין די אראבישע אבסטיילונגען פון די עפענטליכע ביבליאָטעקען. דאס אידישע פאָלק וואלט פון זיי נאר נישט געהאט. נאָך א ביישפיעל פון דער נאָהענטער פערזאנלעכייט, כמעט פון דער געגענווארט. גרעטז'ס געשיכטע פון אידישען פאלק ווערט מעהר פערברייטעט אין דער העברעאישער איבער־זעצונג אלס אין דער אריגינאל שפראַך, אין וועלכער דאס מייסטער־ווערק איז פערפאסט געווארען.

און אזוי ווי דער ציוניזם איז מחויב אלעס דאס אבצוהיטען, וואָס ווערט געזעהלט צו די גייסטיגע גיטער פון אונזער פאָלק, האָט ער געמוזט שענקען א גאנץ בעזונדערע אויפמערקזאמקייט דער ענט־וויקלונג פון דער העברעאישער שפראַך און ליטעראטור. ווייל ער האָט אין איהר, אין דיעזער ענטוויקלונג, געזעהען די גאראנטיע פון א געמיינשאַפֿטליכער אידישער פאלקס־צוקונפט. מיר טאָרען זיך

ניט נארען. די אויסערע אנפאסונג צו די נייע סביבות, אין וועלכע
 די אידען לעבען, איז אזוי אינטענסיוו, אז יעדער קלאָר־דענקענדער
 איד מוז נעפאקט ווערען פון א שרעק, ווען ער דענקט מכה אונזער
 קולטורעלע צוקונפט צווישען די פעלקער. ניט נאָר פעהלט אונז די
 זיכערדייט, אז אונזער פאלקס־שפראך וועט לאנגע דורות לעבען און
 פערבינדען דורך איהר קראפט די צוועטע און צושפרייטע פּאָלקס־
 טהיילען — נאָך מעהר, מיר זעהען מיט אונזערע אייגענע אויגען
 דעם וואקסענדען יונגען דור, ווי ער ווערט הינגעריסען פון דער
 סביבה און דערווייטערט זיך אלץ מעהר און מעהר פון זיין שטאַם.
 מיר האַלטען דאָס פאַר איינע פון די געפעהרליכסטע און טרויעריג־
 סטע ערשיינונגען פון אונזער לעבען. מיר זעהען אויף נאָך עטוואַס.
 מיר זעהען, אז אפילו דאָרט, וואו די אידישע שפראך שפיעלט נאָך
 א בעדייטענדע ראַליע אין אונזער לעבען. דערווייטערט זיך זי אליין
 פון דעם מקור, פון וועלכען זי האָט געשעפּט אין דער גאַנצער צייט
 פון איהר ענטוויקלונג נאהרונג און גלאַנץ. זי, די שפראך אליין,
 הויבט זיך אויף אן זעהר שטאַרק צוצופאַסען צו די נייע לעבענס־בער
 דינגונגען, צו דעם געשמאַק פון דער פרעמדער סביבה, און הערט
 אויף צו זיין פאר אונזערע פאלקס מאסען דאס, וואס זי איז געווען
 ביז איצט, אן ערהאַלטענדע, קאַנזערווירענדע קראַפט. איך מיינ ניט
 דעם אויסבייט פון די דייטשע און אנדערע סלאווישע ווערטער און
 אויסדריקע אויף ענגלישע. דערין איז נאָך ניטאָ קיין סכנה, איה
 מיינ אבער די ענטפּרעמונג פון דעם העברעאיש־אריענטאלישען
 גייסט, וועלכער האָט געבילדעט דעם גאַנצען חאראַקטער פון דער
 אידישער שפראך. פיעלע רופען אָן אידיש א דייטשען דיאַלעקט,
 אין ווען מען וועט פערבייטען די דייטשע עלעמענטען אויף ענגלישע.
 יועט זי זיין אן ענגלישער דיאַלעקט — אזוי אורטהיילען אבער נאָר
 מענשען, וועלכע בעטראַכטען די שפראך אלס א מעכאַנישען אפּאַ־
 ראַט און שאַטצען אב איהר גייסט נאָך די קליידער. וועלכע זי האָט
 אנועצויגען אויף זיך. אן אבערפּלעכליכער, אנוויסענשאַפּטליכער
 אין אונפילאָגאָנישער אורטהייל. די אידישע שפראך האָט בעקומען
 דעם גרעסטען טהייל פון איהר גייסטיגער נאהרונג פון דער
 העברעאישער שפראך, ניט פון דעם שבת־דיגען, נאָר

פון דעם וואָכערדיגען העברעאיש, פון דעם העברעאיש, וועלכער איז אריינגעדונגען אין די נשמה פון אידישען פאָלק און איז אליין גע- וואָרען אַ בעשטאנד-טהייל פון דער פאָלקס-נשמה.

און דאָ האָבען מיר אַ קלאָהרען סימן. די עמי הארצים, די וואס האָבען ניט קיין בעגריף פון תנ"ך, האָבען קיין מאָל אין לעבען ניט געהערט קיין מדרש און ווייסען ניט די העברעאישע אויסדריקע, וועלכע ווערען געברויכט אין אלטעגליכען אידישען לעבען, וועלען אסור פערשטעהן די קלאסיקער פון דער אידישער ליטעראטור. ניט זיי מענדעלע, טראגט זיי אונטער פריץ, דערלאנגט זיי שלום עליכם, זיי וועלען לעזען די ווערק, און זיי וועט זיך אויסדוקטען, אז זיי פער- שמעהען זיי, אין אמת'ען אָבער וועט דאָס זיין אַ צער בעלי חיים, עס וועט זיי אויספעהלען עטוואס אין יעדער שורה, אין יעדער פרא- זע, עטוואס וואס בילדעט דעם גאנצען חן פון דער שפראך, עטוואס וואָס מאכט אויס די בעסטע שטעלע פון דעם אינהאַלט.

און עס קאָן קיין שום ספק ניט זיין, אז אין דעם מאָמענט, ווען די העברעאישע שפראך זאל אין גאנצען פערשווינדען אלס אַ ליטע- ראטור-שפראך אין דער געגענווארט, וועט אויך די אידישע שפראך פערלייערען דאָס לעצטע ביסעל כת, וואס זי האָט נאָך אין זיך, און וועט אָבזאָגען די פאָר גראַשען...

פון דיעזער ערקענטנים מוזען מיר זיך לאזען לייטען ווען מיר ווילען, אז אונזערע בעציהונגען צו אונזערע שפראכען און ליטערא- טורען זאלען זיין ריכטיגע, ניט דיקטירט פון אַן אונגערעכטער גאווה פון איין זייט און פון אַ צירקהכעיס-געפיהל פון דער אנדער זייט. מיר דארפען ווייסען, אז אונזער גרעסטער שונא איז די שטיינענדע עס הארצות, וועלכע פרעסט אויף אונזער יוגענד...

מיר בעגריסען דעריבער מיט פרייד די נייע העברעאישע בעווע- נונג, וועלכע האָט זיך אנגעהויבען אָט דאָ ניט לאנג אין אמעריקא. די ניי געגרינדעטע העברעאישע ארגאניזאציען האָט דעם צוועק צו פעראייניגען די עקזיסטירענדע העברעאישע חברות אין ניו יאָרק און אין דער פראווינץ און צו שאפען נייע חברות, דארט וואו זיי פעהלען ביז איצט, צו פערברייטען די העברעאישע ליטעראטור און פרעסע

נאך מעגליכקייט און מלחמה צו האלטען, מיט איין וואָרט, געגען די וואקסענדע עם הארצות.

א גרויסעם געביעט, א קאָלאָסאלעם ארבייטס־פעלד, נאָר חשק, נאָר ענערגיע, נאָר סיסטעמאטישע ארבייט. פערדיענען דערפון וועט ניט נאָר די פעהעלטניסמעסיג קליינע גרופע, וועלכע וועט אויספיהרען די ציוויליזאטאָרישע ארבייט, עס וועט פראפעמירען דערביי דאס געזאמטע יודענטהום, אפילו די טהיילען פון אונזער פאָלק, וועלכע האָבען שוין לאנג פערווארפען אי העכרעאיש, אי אי־דיש. ווען ניט זיי אליין, וועלען זייערע קינדער געניעסען די פירות פון דיעזער נימצליכער ארבייט. דאס יודענטהום מאכט איצט דורך א צוריקוואנדערונג.

20 יוני, 1916.

פ א מ ר י א מ ע ן

עס זיינען דאָ פיעלע ערשיינונגען אין לעבען פון די פעלקער, וועלכע זעהען אויס ווי שפּאַגעל נייע, אין אמת'ען אבער זיינען זיי נאנץ אלט, זיי האָבען נאָר אנגענומען א נייע פארם. דער אלטער תוך האָט בעקומען א נייע קליפה. די ערשיינונגען האָבען זיך א י ב ע ר ג ע ט ה אָ ן, ארויפגעצויגען אויף זיך א נייעם אנצוג לויט דער הערשענדער מאָדע, ווייל אויף די פּסיכאָלאָגישע ערשיינונגען זיינען אונטערווארפען דעם געזעץ פון מ י מ י ק ר י. זיי מוזען זיך אנפאסען אן די הערשענדע שטרעמונגען, דאס הייסט אננעהמען די פארב פון דער גייסטיגער אומגעבונג.

נעהמען מיר צום ביישפיעל דעם אנטיסעמיטיזמוס אלס היס־טאָרישע ערשיינונג — און דער אנטיסעמיטיזם איז טהאטעזכליך איינע פון די עלטעסטע היסטאָרישע ערשיינונגען, — זיין געשיכטע איז אלט, צו זיין וועלען איז כמעט גאר נישט צוגעקומען אין דעם משך פון די פיעלע תקופות, וועלכע ער האָט דורכגעלעבט. ווען מיר זאָלען נעהמען די גריכיש־אלכסנדרנישע אָדער די רוימישע עפאָכע, ווען דער אנטיסעמיטיזם האָט ערשט אנגעהויבען אויפצו־בליהען, און פערבייטען די אלטע נעמען מיט די נעמען פון די מאָדערנע העלדען פון דעם געגענווערטיגען אנטיסעמיטיזם, וועט קיי־נער ניט בעמערקען דעם טעות, ווען מיר זאלען בעטראכטען דעם אנטיסעמיטיזם נאָר נאָך זיין אינהאלט און נאָך זיין הויפטציעל. עס ענדערן זיך נאָר די פ א ר מ ע ן, אין וועלכע ער קליידעט זיך, נאָר די בעשולדיגונגס־פונקטען מוזען זיין צוגעפאסט צו דעם האַראקטער פון דער תקופה. איז די תקופה בעהערשט פון רעליגיעזען פאנאטיזם, טראגען אויף זיך אלע אנטיסעמיטישע בעשולדיגונגען א רעליגיעזען שטעמפעל. אין די אויפגעקלעהרטע עפאָכע, ווען די געזעלשאפט שטאָלצירט מיט איהרע פרייע רעליגיעזע געזינונגען, מוז

דער אנטיסעמיטיזם בעקומען א נייע בעגרינדונג. זיינע מאָטיווען זיינען אדער עקאָנאָמישע אדער ראסען-שאָוויניסטישע. און די בע-שולדיגונגס-פונקטען מוזען זיך בייטען מחמת דעם זעלבען טעם. אין מיטעלאַטער, למשל, האָט מען בעשולדיגט די אידען, אז זיי פער-גיפטען די ברוינען און ברענגען דעהמיט טויט און פערדעחבען צו דער קריסטליכער וועלט. היינטיגע צייטען קאָן מען מיט אזעלכע בע-שולדיגונגען ניט האָבען קיין ערפאלג. ערשטענס, קאָן מען זעהר לייכט בעווייזען דורך אַ כעמישע אונטערזוכונג, אז די בעשולדיגונג איז פאלש און בערוהט נאָר אויף אַ בלבול, צווייטענס, האָט מען כמעט אומעדום וואסערלייטונג, און די וואסערלייטונג ווערט גוט אבגעהיט (מען דארף ניט פערגעסען, אז דער מאָדערנער אנטיסעמי-טיזם איז אין זיין גרעסטען טהייל אַ ש ט א ד ט י ש ע ר פרא-דוקט, וואו עס לעבען כמעט 95 פראצענט פון דער געזאמטער אידוי-שער בעפעלקערונג אין דער גאנצער וועלט). אויך דער בלוט-בלבול האָט אַבגעלעבט זיין צייט. ער שווימט נאָך אַרויף אַמאָל אין אַ יובל און אָפטמאָל אַמאָל אין אַ שמיטה. אבער אויף אַ גרויסען ער-פאָלג קאָנען די אנטיסעמיטען מיט דעם בלוט-בלבול ניט רעכענען. ביי דער מאָדערנער געריכטסבאָרקייט, וואו מען האָט צו טהאָן מיט געשווארענע, און די פעהאנדלונגען מוזען געפיהרט ווערען עפענט-ליך, איז עס זעהר שווער צו דערשטיקען דעם אמת. דאס האָבען מיר ניט לאנג געזעהען ביי דעם בייליס פראָצעס. די רעניערונג האָט אָנגעווענדעט אַלע מאַכט-מיטעל, וואָס געפינען זיך אין איהר האַנד, זי האָט אנגעשטעלט עדות און זאגאר געלעהרטע, וועלכע האָבען מאַנס געווען די וויסענשאַפט, און דאָך האָט זיך איהר ניט איינ-געגעבען צו פעהוירקליכען אין גאנצען איהר אַבזיכט, און דער קרבן איז אַרויסגעריסען געוואָרען פון דעם תּליוֹן'ס הענד.

דערפאר אבער האָט דער מאָדערנער אנטיסעמיטיזם ערפונדען אַ נייעם בעשולדיגונגס-פונקט : פאַטריאָטיזם. מיר ווילען דערמיט ניט זאגען, אז דער בעשולדיגונגס-פונקט איז ווירקליך ניי. אין גרונד גענומען איז ער אפשר נאָך עלטער פאר די פערשיעדענע בע-שולדיגונגס-פונקטען פון מיטעלאַטער, ווארום מיר געפינען איהם פארמולירט נאָך ביי פּרעה'ן. ער האָט אָבער אין דער נייער צייט

געוואונען מעהר בעדייטונג. און דעריבער האָבען איהם די אַנטי־
 סעמיטען אַרויסגערוקט אויפ'ן ערשטען פּלאַן, זיי האָבען איהם גע-
 וועהלט פאַר אַ ווינקעל־שטיין פאַר זייער נאַנצען אַנטיסעמיטישען
 בנין. דער חידוש בעשטעהט אויף אזא אופן אין דער חשיבות, וואס
 מען שרייבט איצט צו דעם פונקט פאטריאטיזם. די קירכע האָט
 אויפגעהערט צו שפיעלען די ראָלע פון אַ פּאָליטישען הויפט־פּאַק-
 טאָר, בעזונדערס אין די מלוכות, וואו עס איז דורכגעפיהרט געוואר-
 רען די אבזונדערונג פון דער קירכע פון שטאַט, און דאָס איז גע-
 שעהן כמעט אין אלע ציוויליזירטע לענדער. אין נאָמען פון דער
 ר א ס ע ן - ריינהייט איז אויך ניט אזוי לייכט צו קומען מיט אַנטי־
 סעמיטישע טענות. ערשטענס, ליעגט די גאַנצע ראסענטהעאָריע
 ערשט אין די וויקעלעך. זי איז נאָך זעהר שוואַך וויסענשאַפֿטליך
 בעגרינדעט. צווייטענס, בעשטעהט כמעט יעדער שטאַט פון פער-
 שיעדענע ראסען־עלעמענטען. מיר רעדען שוין ניט פון עסטרייך,
 וואו די מלוכה מוז אפיציעל אנערקענען גאַנצע 17 נאַציאָנאַליטעטען,
 און פון אמעריקא, וואו יעדע מעגליכע ראסע און נאַציאָנאַליטעט
 איז פערטראטען, אדער פון רוסלאַנד, וואו די בעפעלקערונג איז
 עכענפאלס צוזאמענגעזעצט פון די פערשיעדענסטע ראסען און נא-
 ציאָנאַליטעטען. אפילו דייטשלאַנד, ענגלאַנד, — אבגעזעהען פון
 אירלאַנד, — אין פראנקרייך, — אָבגעזעהען פון פראוואַנס, — קאָ-
 נען זיך ניט בעריהמען מיט זייער ראסען־ריינהייט. יעדענפאלס
 מאַטערען זיי זיך צו שאַפען זייער יחוס־בריעף, וועלכער זאל ערשט
 בעוויווען דיזעזע ריינהייט.

דעריבער האָט זיך דער אַנטיסעמיטיזם אַנגעכאַפט אן דעם
 נייעם פאַקטאָר, וועלכער האָט ניט צו טהאָן ניט מיט דער קירכע און
 ניט מיט דער ראַסע, וועלכער שפיעלט אָבער די הויפט־ראָלע אין דער
 געזעלשאַפט פון דעם מאָדערנעם שטאַט, דאס איז דער פאַטריא-
 טיזם.

און מען מוז צוגעבען, אז פאַטריאטיזם, אדער ריכטיגער, מאַנ-
 געל אין פאַטריאטיזם, איז פאַסענדער פאַר אַ בעשולדיגונגס־פונקט
 מעהר ווי רעליגיעזע אדער ראסען־מאָטיווען. גראד מחמת דעם, ווייל
 קיינער האָט ניט פעסטגעשמעלט און וועט ניט קאנען פעסטשמעלען

די גרעניצען פון פאטריאטיזם, ווייל ער קאן ניט איינגעפאסט ווערען אין א ראהם פון בעשטימטער געזעצעבונג. צוויי זיינען מקריב זייער לעבען פאר דאָס פּאָטערלאַנד און בייַדע זיינען געפּאַלען אויפ'ן שלאַכטפּעלד, קעמפּענדיג פּאַר די אינטערעסען פון דער מדינה — און דאָך קאן מען קומען און בעהויפטען, אז איינער איז געפּאַלען ווי אַ פּאַטריאָט און דער אַנדערער נאָר אזוי זיך, ווייל ער האָט קיין אַנדער ברירה ניט געהאַט. עס איז ניט גענוג צו מקריב זיין זיך, מען מוז זיך מקריב זיין מיט חשק, מיט התלהבות. ביז איצט האָר בען מיר אבער נאָך ניט קיין גראַדמעסטער צו בעשטימען דעם גראַד פון חשק און התלהבות.

דעריבער קאָן פּאַרקומען אזא הימעלשרייַענדר פּאַסט. איבער זעקס הונדערט טויזענד אידען געפינען זיך איצט אויף די פּערשייע־דענע שלאַכטפּעלדער. דאָס אידישע פּאַלק געהט אָב מיט בלוט אין בוכשטעבליכען זין פון וואָרט, די אידישע יוגענד ווערט אויס־געשלאַכטעט, און אין דעם זעלבען מאָמענט וואַקסט אויס פּאַר אונז זערע אויגען די ריעזיגע און שרעקליכע בעשולדיגונג: די אידען זיינען ניט קיין פּאַטריאָטען, און זייערע קרבנות דאַרפּען דעריבער ניט אריינגענומען ווערען אין חשבון...

צו ערשט קומט די פּערדעכטיגונג, דער חשד. דער חשד ווערט פּערוואַנדעלט אין א געוויסהייט, פון פּרט ווערט די בעשולדיגונג אריבערגעטראָגען אויפ'ן כלל, און דער אלטער בלבול פון א אידישער פּערניפּטונג שטעהט אויף תּחית חמתים אין א נייער פּאַרם. און דער נייער בלבול איז פּיעל שרעקליכער פּאַר אלע אלטע, פון נאָר די אלטע צייטען און פון מיטעלאַלטער, ווייל עס פּעהלען די מיטעל איהם אבצולייקענען, ווייל די מאָדערנע געזעלשאַפט איז אַנגעשטעקט ניט פון ריינעם פּאַטריאָטיזם, נאָר פון מאָרד־פּאַט־ריאָטיזם. און די מאָרד־פּאַטריאָטען וועלען זיך ניט בערוהיגען אפילו ווען איהר וועט אויסקעהרען אייער נשמה אויף דער לינקער זייט.

די אויפגאַבע פון די בעסטע האָט איצט געדאַרפּט זיין צו פּיהר־רען א קאַמפּף געגען דעם מאָרד־פּאַטריאָטיזם. און דערצו גיט עס נאָר איין וועג. מען מוז זיך שטעלען אויפ'ן שטאַט־ליכען ע

שטאנדפונקט. דאָס הייסט, מען מוז נעהמען אין בעטראכט נאָר די ח ו ב ו ת, וואס דער שטאַט לענט ארויף אויף זיינע בירגער. וויי-טער פון די חובות טאָר מען ניט נעהן, מעהר פון די חובות טאָר מען ניט פאָרערן. ווען ניט, גיט מען די מאָרד־פאטריאטען די שארפ־סטע כלי־זיין אין די הענד, און די כלי זיין וועלען געוויס אויסגע-נוצט ווערען...

אונזערע גרויסע טהוען אבער פערקעהרט. גראד דעם איצטי-גען סכנות־דיגען מאַמענט האָבען זיי געוועהלט פאָר זייערע חשבונות מיט זייערע פאליטישע געגנער. גראד דעם איצטיגען מאַ-מענט האָבען זיי געוועהלט אָנצוציהען פאטריאטישע טענות. גראד דעם איצטיגען מאַמענט האָבען זיי געוועהלט צו נעהמען אויף זיך די פערטרעטונג פון דעם מאָרד־פאטריאטיזם. האָבען זיי פערלארען דעם קאָפּ, אדער דאס פעראנטווארטליכ-קייטס־געפיהל?

11 יולי, 1916.

נייע כלי זין — אלטע געגנער

די שטארקייט פון א פאליטישער פארטיי אָדער אָרגאַניזאַציע אָן בעאורטהיילט מען געוועהנליך נאָך דער צאָהל פון די מיטגליעדער, וועלכע האָבען זיך אָן איהר אָפיציעל אָנגעשלאָסען. דער חשבון איז ניט שטענדיג אַ ריכטיגער, וואָרים אויסער אָפיציעלע מיטגליעדער געפינען זיך נאָך שטילע אָנהענגער. זיי זיינען מיט אלע זייערע סימפּאַטהיען פאר דער פארטיי אָדער אָרגאַניזאַציע, מעהר ניט זיי זיינען צו איהר ניט צוגעשטאַנען מחמת וועלכער עס איז סבה, וואָס האָט ניט צו טהאָן מיט זייער פאליטישער איבערצייגונג. זעהר אָפט איז די סבה — סאָציאלע פּוילקייט, אָדער ווי מען רופט עס אָן אויפ'ן ערעלען לשון — פּאַסיווע נאַטור. אַן אַנדער מאָל זיינען דאָס ריין אויסערליכע אורזאַכען, וועלכע פּערשלינגען די גאַנצע ענערגיע פון דעם מענשען אַזוי, אַז עס בלייבט ביי איהם נאָר נישט איבריג פאר וועלכע עס איז פאליטישע טהעטיגקייט. דאָך, ווען דער חשבון איז אפילו ניט גאַנץ ריכטיג, שטימט ער דאָך אין אַ געוויסען זין, ווייל מען פּערגלייבט אַ פארטיי מיט אַ פארטיי און אַן אָרגאַניזאַציע מיט אַן אָרגאַניזאַציע פון דעם זעלבען מין, לאָזט מען אויס די שטילע אָנהענגער אי ביי דער פארטיי, וועלכע מען שאַצט אָב, אי ביי די אַנדערע, מיט וועלכע מען פּערגלייבט זי. אויף אַזאַ אופן שטימט ניט די רעכענונג גאַנץ גאַר אַבסאָלוט, רעלאַטיוו איז זי אָבער כמעט ריכטיג.

גאַנץ אַנדערש זעהט עס אָבער אויס, ווען מיר האָבען צו טהאָן מיט בעוועגונגען און מיר ווילען אַבשאַצען זייער שטאַרק קייט. אויך יעדע בעוועגונג, זאָל זי זיין אַ נאַציאָנאַלע, סאָציאַלע אָדער עטהישע, ווערט אויסגעדריקט אין דער פאָרם פון אַ פארטיי אָדער אָרגאַניזאַציע, דאָס הייסט אַ פארטיי אָדער אָרגאַניזאַציע רעפּרעזענטירען די בעוועגונג. און דעריבער מעסטען

מיר אויך בעוועגונגען נאָך דער שטאַרקייט פון דער גרופע, וועלכע פערטרעט זיי, ווייל אונז איז פיעל לייכטער צו האָבען צו טהאָן מיט אַ פעסטען פונקט, מיט עטוואָס וואָס רוהט, איידער מיט אַן ערשיינונג, וועלכע ווערט געטראָגען פון אונרוהע — און דאָס איז יעדע בעוועגונג. די געשלאַסענע פארטיי, די פעסטע אָרגאַניזאַציע איז די ס ט א ט י ק פון דער אידעע, די בעוועגונג איז איהר די נ א מ י ק, און פאר אונז איז אימער בעקוועמער אויס צורעכענען דעם סטאטישען צושטאַנד פון די אידעע, און מיר ווענן דען אָן די זעלבע מעטהאָדען ביי ערפאָרשונג פון בעוועגונגען ווי ביי דער אָבמעסטונג פון פארטייען און אָרגאַניזאַציען.

דאָס איז אַ פאלשע מעטהאָדע און זי פיהרט קיינמאָל ניט צו אַ ריכטיגער אָבשאַצונג.

גראַד אין דער לעצטער צייט האָט זיך די גענערלישע פרעסע אָנגעהויבען זעהר שטאַרק בעשעפטיגען מיט דעם ציוניזם. נאָך יאָהרען און יאָהרען פון אינגאָרירען און אָפטמאָליגען אויסלאַכען זיינען די געגנער אויף איין מאָל געוואָרען אזוי ערנסט, און האָבען אָנגעהויבען צו ברענגען אַרטיקעל נאָך אַרטיקעל איבער דעם נייעם ישוב, איבער דעם צושטאַנד פון דער קאָלאָניזאַציע, איבער די אַרבייטער און מעהר פון אַלץ — איבער די מעגליכקייט, אָדער ריכטיגער איבער די אונמעגליכקייט פון דער פערווירקליכונג פון דעם ציוניסטישען אידעאל.

ווי אזוי איז געקומען מיט אַמאָל אזא ענדערונג אין דער טאקט טיק פון די ציוניסטישע געגנער ? וואס האָט זיי געצוואונגען אויפֿ צוגעבען זייער אַלטע שיטה פון טויט־שווייגען און בעשעפטיגען זיך אזוי אינטענסיוו מיט דער ציוניסטישער ווירקליכקייט ? פאר וואָס האָבען זיי אויף אַמאָל אויפגעהערט מורא צו האָבען, אז שוין מיט זייער אַפטער קריטיק אַליין, ווען זי איז אויך אַ גענאטיווע, מאַכען זיי אַ גרויסע רעקלאַמע פאר דעם ציוניזם ? זיי ווייסען דאך, וואס רעקלאַמע בעדייטעט, בעזונדערס נאָך אין אמעריקא ? זיי אַליין לאָזען דאך גאַנץ אָפט ארויס אין זייער אַרגאַן נעמען פון רעדנער אפילו פון בעצאָהלטע אַנאַנסען ? זיי, די קליינע אין גרויסע אַנגעלעגענהייטען, זיינען דאָך תמיד גרויס אין קלייניגקייט.

טען — היינט ווי קומט עס צו זיי אנצופילען זייערע בלעטער מיט מאמרים וועגען ציוניזם און ארץ ישראל?

און פאר וואס האָבען זיי זיך מיטגעגעבן צו בייטען זייער מאַטריק צום ציוניזם דוקא איצט, אין דער צייט פון דער שרעקליכער מלחמה, ווען די נאנצע וועלט איז דערשימערט, אויפגעציימערט, און די פערספעקטיווען זיינען געווארען אזוי אונטער?

האָבען זיי זיך דערשראקען פאר דער ציוניסטישער ארגאניזאציע? ניין, אזוי אַז? דאָס וואָלט געווען אַן אונטערליכע ערשיינונג. די ציוניסטישע ארגאניזאציען אַלס זאָלע, איז אין דער מלחמה צייט ניט שטארקער געווארען. דאס איינציגע לאנד, וואו די ציוניסטישע ארגאניזאציען איז אויסגעוואקסען און ניט אין אַן ערך שטארקער געוואָרען אין די לעצטע צוויי יאָהר, איז אמעריקא. אין סך הכל אבער האָט זי, ווי אַ חלק פון אידישען פאלק, בעקומען אין דער גאנצער וועלט טיעפע וואונדערן און די שורות זיינען שוין טערער געווארען אין איהר מחנה. יאהרען און יאהרען וועלען מיר זען פערנעהן, ביז די וואונדערן וועלען זיך פעהיילען און די לעדיגע פלעצער וועלען וויעדער אנגעפילט ווערען מיט מוטהיגע ארבייטער. אַלזאָ, אין דער אויסערער שטארקייט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציען קאן ניט ליעגען די ערקלערונג פון דעם געגערישען שרעק.

אין פאלעסטינא גופא קאָן אויך ניט ליעגען די סבה. אמת, פאר דער מלחמה האָט זיך דער ישוב אזוי גלענצענד ענטוויקעלט, דאס נייע לעבען האָט אזוי שטארק פולסירט, אז די געגנער פון דער אידיש-נאַציאָנאַלער אויפֿלעבונג האָבען באמת געהאט פאר וואס מורא צו האָבען. אמת, אז אפילו איצט, אין רעכטען ברען פון דער מלחמה האָט זיך דער נייער ישוב ארויסגעוועזען אַלס דער ווי-דערשטאַנדס-פעהיגסטער עלעמענט פון אונזער פאלק. איין קאָד לאַניע איז ניט צושטערט געווארען און קיין איינציגער קאָלאָניסט האָט ניט פערלארען זיין אייגענטהום. אבער — שטארקער איז דאָך דער ישוב דורך די מלחמה יעדענפאלס ניט געווארען, אז די געגנער זאלען זיך פאר איהם איצט מעהר שרעקען ווי פאר דער מלחמה?

עס בלייבט נאָר איין ערקלעהרונג. די געגנער האָבען זיך דערשראקען ניט פאר דער ציוניסטישער ארגאניזאציאַן, אויך ניט פאר דעם פארטשריט פון דער ארץ־ישראל־דיגער קאָלאָניאַציאָן — זיי האָבען זיך דערשראָקען פאר דער ציוניסטישער בעוועגונג.

און איך מוז צוגעבען — די געגנער זיינען גערעכט, זעלבסט־פערשטענדליך פון זייער שטאַנדפונקט, ווארים די מאכט פון דער ציוניסטישער בעוועגונג האָט זיך ארויסגעשמעלט אין איהר גאנצער גרויס, ערשט אין דער מלחמה צייט. זי האָט זיך ענטדעקט אין דער גרויסער פאָלקס־סימפאטיע פאר דעם נייעם ישוב, זי האָט זיך ענטדעקט אין דער גרויסער פערברייטונג פון דעם ציור ניסטישען געדאַנק. זי האָט זיך אויך ענטדעקט אין דער קאנגרעס־בעוועגונג, וועלכע קאָן נאָר בעטראכט ווערען אלס אַ נע־בער־שטראם פון דעם ציוניזם. די געגנער האָבען אויך דעריבער פערזוכט צו פסל'ענען די קאנגרעס בעוועגונג דורך זייער געשריי, אז זי פיהרט צום ציוניזם. די מיטעל האָבען אָבער ניט געהאָלפּען. די גרויסע מאסע האָבען דערפיהלט מיט זייער געזונדען נאַציאָנאַלען אינסטינקט, אז די קאנגרעס אירעע דריקט אויס זייער אייגענעם בעהאַלמענעם וואונש און האָבען זיך אנגעשלאָסען אן איהר ניט דערפאר, וואס מען האָט זי פערשריען אלס אַ ציוניסטיש קינד, נאָר ווייל מען האָט אין איהר דערקענט דעם ציוניסטישען געדאַנק. דאָ האָבען זיך דערשראקען די געגנער. זיי זיינען אָבער צו שוואַך צו בעקעמפּען די בעוועגונג, האָבען זיי זיך גענוג מען פאר דער ארגאניזאציאַן, פאר די קאנגרעטע פראגמען פון דער קאָלאָניאַציאָן און אז. וו. און אויך אין דיעזער הינד־זיכט האָבען זיי ארויסגעשלעפט פון זייער ארסענאַל די אלטע פער־ראַסטעמע כלי זיין: די אראבער פראגע, די תימנים פראגע און דענליכע פראגען, גלייך ווי זיי וואלמען זיי ענטדעקט.

25 יולי, 1916.

נאַציאָנאַליזם און סאַציאַליזם

I

דער נאַציאָנאַליזם פון די סאַציאַליסטן.

צווישען אלע סאַציאַליסטישע ארגאניזאציען אין דער גאנצער וועלט פערנעהמט אָהן קיין שום צווייפעל די סאַציאַלדעמאָקראַטיע דעם ערשטען פּלאַץ. ניט נאָר ווייל זי איבערפלינגעלט אלע אנדערע עהנליכע אָרגאניזאציען אין דער צאָהל פון איהרע אנדערע הענגער, נאָר אויך צוליעב איהר אינערען אויסבוי, וועלכער פערשפאמט איהר אן אונגעוועהנליכע געזעלשאפטליכע און אָפּטמאַל זאגן גאר א שטאַטס־ערהאלטענדע קראפט. ניט איין מאָל איז שוין פאָרגעקומען אין דער לעצטער צייט, אז די אָדער יענע רעגירונג האָט זיך געמוזט שטיצען ביי דער דורכפיהרונג פון סאַציאַלע רעפארמען אויף דעם ארגאניזירטען ארבייטער געגען די קאָנסערוואַטיווע און פעאָדאלע עלעמענטען פון פּאָליס. בעזאנדערס זיינען אזעלכע פאלען פארגעקומען אין דייטשלאנד, וואו די סאַציאַל־רעפארמאטאָרישע געזעצגעבונג האָט אויפצואוויזען דעם גרעסטען פּאַרטיקולאַריזם.

ביז פאר דער מלחמה איז די דייטשע סאַציאַל־דעמאָקראַטיע געווען די מאָנאָפּעלענדע, די צאָהלרייכסטע, די בעסט ארגאניזירטע, די שטאַרקסטע נאָך דעם חלק, וועלכען זי האָט איינגענומען אין דער געזעצגעבערישער קערפערשאפט פון דייטשען רייך, האָט זי אויך געגעבען דער וועלט די בעסטע און גרינדליכסטע אידעאלען פון דער סאַציאַל־דעמאָקראַטישער לעהרע. און עס איז דעריבער ניט געווען קיין וואונדער, וואס די אויגען פון אלע ארבייטער אַר־גאַנצאַנען אין דער גאַנצער וועלט זיינען געווען געריכטעט אויף דייטשלאנד. אפילו די פערשטייפט־קאָנסערוואַטיווע טרייד־יוניאָן

ניסטען אין ענגלאנד האָבען אויך אנגעהויבען פיעלעס איבערצור-
נעהמען פון דער דייטשער סאציאל־דעמאָקראַטיע. זיי האָבען זיך
פשוט געלערנט פון איהר און געקוקט אויף איהר ווי אויף די בע-
רופענע פיהרערין אין דעם אלזעלטיכען קלאסען־קאמפף.

עס איז שווער פאַראויסצוזאָגען, ווי עס וועלען זיך געשמאַל-
טען נאָך דער מלחמה די אינטערנאַציאָנאַלע בעציהונגען צווישען
די פערשידענע־לענדישע ארבייטער־אָרגאַניזאַציאָנען. עס זיינען
דאָ שוואַרצעהער, וועלכע זאָגען נביאות, אַז דער פערביטערטער
און פערצווייפלטער קאַמפף אויף לעבען און טויט, וועלכער ווערט
איצט געפיהרט כמעט פון אלע אייראָפּעאישע נאַציאָנען, וועט צור-
שמערען אונבאַרמחאַרציג די סאָלידאַריטעט פון די פערשידענע
נאַציאָנאַלע ארבייטער אָרגאַניזאַציאָנען. אינוועניג וועט אויך וויי-
טער אָנגעפיהרט ווערען דער קלאסען־קאַמפף, אָבער לגבי הויז
וועט הערשען דער ענגער, בעשרענגטער נאַציאָנאַליסטישער נייסט.
מיט אנדערע ווערטער: דער קלאסען־קאַמפף וועט פערלירען זיין
אינטערנאַציאָנאַלען כאַראַקטער און וועט זיך פערוואַנדלען אין
פיעלע בעזונדערע אינער־נאַציאָנאַלע קעמפּפּע.

איך גלויב, אַז די נביאות פון די שוואַרצעהער וועט ניט
מקוים ווערען. זי וועט ניט מקוים ווערען, ווייל זי שמעהט אין
געענזאצ צו דער אלגעמיינער מענשליכער ענטוויקלונג, צו דעם
נאַנצען פראצעס, וואס די געזעלשאפט האָט דורכגעמאַכט אין די
לעצטע דורות, און וועלכער קאָן ניט איבערגעריסען אדער גאר אב-
נעהאקט ווערען אפילו צוליעב די פאָלגען פון דער אונגעחייערער
מלחמה.

און ווען מיר קוקען זיך גוט צו צו דעם פראצעס, זעהען מיר,
אַז זיין הויפט טענדענץ איז ניט קיין ונאַציאָנאַליסטישע,
נאָר אַנאַציאָנאַלע. ליידער פערוועקסעלט מען אין פאלי-
טישען לעבען ווי אויך אין דער פרעסע די צוויי בעגריפען, גלייך
ווי זיי וואלטען געווען שמות נרדפים, ווען אין אמת'ן שליסען זיי
זיך געגענזייטיג אויס. די נאַציאָנאַליסטישע וועלט־אַנשוואַונג
פיהרט צו הערשערזוכט, צו אבשליסונג, צום גרויס ווערען אויף
חשבון פון די אנדערע, מיט איין וואָרט — צום נאַציאָנאַלען גרוי-

סען וואהן. די נאציאָנאַלע וועלטאנשוואונג פיהרט צו אנערקע-
 נונג פון די רעכטע פון יעדער נאציאן אויף זעלבסטבע-
 שטימונג און זעלבסטשטענדיגקייט. די נאציאָנאַליסטישע פראק-
 טיס פיהרט צום אימפּעריאַליזם, די נאציאָנאַלע — צום
 אויף א רעכטליכער גרונדלאגע אויפגעבויטען אינטערנאציאָנאַליזם.
 און עם איז מעהר ניט ווי לעכערליך, ווען מען בעהויפטעט, אז
 דער וועלט־קריעג איז ענטשטאַנען אלס א פּאָלגע פון דער נאציאָ-
 נאַלער טענדענץ פון די הערשענדע נאציאָנען. די סבה פון דעם
 וועלט־קריעג איז, אומגעקעהרט, ניט די נאציאָנאַלע טענדענץ, נאָר
 די נאציאָנאַליסטישע שטרעמונג, אדער דער נאציאָנאַלער גרויסען-
 וואהן פון די נאציאָנען, וועלכע האָבען אויסגעברייט זייערע פליענד-
 לען איבער א האלבע וועלט און אין זייער אונערזעטליכען אפעטיט
 געוואלט איינגעהמען אויף די צווייטע העלפט.

און גראד דער איצטיגער וועלט־קריעג, — אזוי איז צו ער-
 ווארטען, — וועט דערצו בייטראגען, אז די נאציאָנאַליסטיש געזינד-
 טע מלוכות זאלען אויפגעבען איין מאָל פאר אלע מאָל זייער חלום
 וועגען א וועלטהערשאפט, זיי זאָלען זיך אומקעהרען צו זיך
 אַליין, און תופס זיין דעם אמת, אז עם זיינען דאָ אויף אנדער-
 רע, וואָס ווילען לעבען אויף גאָט'ס ערד, און צוואר אנטשטענדיג
 לעבען, ניט אונטער דעם אייביגען דרוק פון דעם וועלט־ערצאָבערער.
 דער העלישער פייער און דאָס פערלאָרענע בלוט וועט זיי מאכען
 פאר „חוזרים בתשובה“, און אויף דעם חורבן פון דער נאציאָנאַליס-
 טישער געזינג וועט אויפגעבויט ווערען א טעמפל פאר דעם
 ריינעם, מענשליכען נאציאָנאַליזם.

און מען קאָן שוין זאָגן איצט, אפילו ווען די קאָנאָנען זיינען
 נאָך ניט פערשטומט געווארען און מענשען ווערען נאָך געשנימען
 ווי זאנגען אויף די פעלדער — אפילו איצט קאָן מען שוין מערקען
 די קאָנטורען פון דער קינפטיגער ענטוויקלונג. און וויעדער הערען
 מיר די שטימע פון דער דייטשער סאציאַל־דעמאָקראטיע, וועלכע
 קינדיגט אן די קומענדע טענדענץ. די דייטשע סאציאַל־דעמאָקרא-
 טיע האָט זיך אויסגעשפראכען גענען יעדען אנעקטורונגס־געדאַנק.
 די דייטשע סאציאַל־דעמאָקראטיע האָט ניט פערלאָרען דעם קאָפּ

און שרייט ניט וועגען דעם חורבן פון די אינטערנאַציאָנאַלע בעציר-
הונגען נאָך דער מלחמה, ווי עס טהוען דאס פיעלע פון זייערע גע-
נאָסען אין די אנדערע מלחמה פיהרערע מדינות. אמת, עס זיינען
פארגעקומען איצט, צוליעב דער שטעלונג צו דער מלחמה, שפאל-
טונגען אין דייטשען סאציאל־דעמאָקראטישען לאַגער, אבער עס איז
פאראויסצוזעהן, אז גלייך נאָך דער מלחמה וועט זי וויעדער קאָנען
אויפטראטען ווי א געשלאַסענע איינהייט, און אפשר נאָך געשטארקט
אינוועניג און איינפלוסרייכער נאָך אויסען.

און ווייסט איהר פאר וואס? מחמת די דייטשע סאציאל-
דעמאָקראטיע האָט נאָך מיט פיעלע יאהרען צוריק אקצעפטירט דעם
נאציאָנאַלען פּריןציפּ, און האָט זיך אָנגעזאָגט פון
דעם אונטקלאָהרען, פערשוואומענעם און בעריהמערישען קאָסמאָ-
פּאָליטיזם, וועלכער האָט אין זיינע בעסטע יאהרען געבליהט נאָר
אין די מחות פון טהעאָרעטיקער און האָט קיין מאָל ניט געהאט
קיין ווארצלען אין דער רעאלער ווירקליכקייט. נאָך מיט פיעלע
יאהרען צוריק האָט דער בערופענסטער פיהרער פון דער דייטשער
סאציאל־דעמאָקראטיע, אונגוסט בעבעל, ארויסגעגעבען א הכשר די
פּוילישע סאציאל־דעמאָקראטיען צו פערבינדען זייער סאציאל־דע-
מאָקראטישע געזינג מיט זייער טהעטיגקייט פאר די וויעדערהער-
שטעלונג פון דער נאציאָנאַלער עקזיסטענץ פון פּוילישען פּאָלק. ער
איז געגאנגען נאָך ווייטער. ניט נאָר אַ הכשר האָט ער זיי געג-
בען, ער האָט זאגאר בעהויפטעט, אז אין זייער אייגענשאפט אלס
סאציאל־דעמאָקראטיען זיינען זיי זאגאר מ ח ו י ב צו בעטהיי-
לינגען זיך אין זייער נאציאָנאַלער פּאָלקס־בעוועגונג. און מען זאל
ניט אונטערשעצען אזא קאָמענאַרישע אויסערונג פון א וועלט בע-
ריהמטען סאציאל־דעמאָקראטישען פיהרער אין א צייט, ווען אין די
בעגריפען האָט נאָך געהערשט פערווירונג און מען האָט געוואָרפען
אין איין הויפען דעם נאציאָנאַליזם פון דער „נאָוואַיע וורעמא“,
צום ביישפיעל, מיט דעם נאציאָנאַליזם פון די אונטערדריקטע און
אונטעריאָכטע פעלקער, ווען דער אויסדרוק „נאציאָנאַל“ איז געווען
פּסול, כמעט טרפה אין דער סאציאליסטישער געזעלשאפט.

איך וועל אין נעקסטען ארטיקעל אָנווייזען אויף אייניגע

פאראלעלען אין דער ענטוויקלונג פון דער דייטשער און אונזער
אייגענער סאציאל-דעמאָקראַטיע און צייגען, אז אויך אונזער סא-
ציאל-דעמאָקראַטיע מאַכט דורך די זעלבע עוואָלוציאָן ווי די דייט-
שע, נאָר, ווי געוועהנליך, מיט א פערשפעטונג אויף א פאָר צעהנד-
לינג יאהר.

II

דער קאָמפּף צווישען כּהן און נביא.

פון אנהויב אן איז די קראפט פון דער סאציאל-דעמאָקראַטי-
שער לעהרע — דער מאַרקסזום — געלעגען ניט אין איהר שטרענג
וויסענשאפטליכען ווערט, ניט אין איהר טהעאָרעטישער בעגריי-
דונג, נאָר הויפטזעכליך אין דער גרויסער ליידענשאפט, וועלכע זי
האָט אין זיך געטראַגען און וועלכע האָט געדויענט אלס
גרויסע אנציהונגס-קראַפט פאר די אונטערהדריקטע, אונטער-
יאַכטע און אָהן דערבאָהמען עקספּלואַטירטע מאַסען פון איין
זייט און פאר די פאָר יושר און גערעכטיגקייט עמפּפּינד-
ליכע נאַטורען פון דער אנדער זייט. ניט דער היסטאָרישער מאַ-
טעריאַליזם, אלס גרונדלאגע פאר א נייע וועלטאנשויוונג, ניט דער
„צוגאַב-ווערטה“ פון די אַרבייטס-פראַדוקטען און די ערקלעהרונג
פון די קריזיסען — ניט זיי האָבען געהאט די מאַנישע ווירקונג
אויף די ברייטע אַרבייטער מאַסען, וועלכע זיינען גאָר ניט געווען
אימשטאַנד צו אַרענטירען זיך אין אזעלכע קאָמפּליצירטע פראַבלע-
מען. און אפילו אויף די אינטעליגענטערע קרייזען, וועלכע זיינען
צוגעשטאַנען צו דער מאַרקסיסטישער לעהרע, האָבען די מאַרקסיס-
טישע היפּאָטהעזען געהאט נאָר אַן אונטערגעאָרדענטע ווירקונג.
געריהרט די מאַסען האָט דאָס הייליגע פּייער, מיט וועלכע די נייע
לעהרע איז געווען דורכגעדרונגען. די גליהענדע פונקען, מיט וועל-
כע זי האָט געשפּריצט, האָבען אָנגעצונדען די געמיטהער, צוהיצט
די ליידענשאפטען, און עס האָט אויסגעזעהען, גלייך ווי א בעגריי-
דער פון אַ נייער רעליגיע, שטעהט ווי א ריעזען-שמידע
מיט'ן אייזערנעם האַמער און קלאַפט אויף די געזעלשאַפט.

און ניט אומזיסט האָבען זיך פאר דער נייער לעהרע דער-
שראָקען מעהר פון אלעמען די ריענער פון דער הערשענדער קירכע.
ניט אומזיסט האָבען זיך גענומען די גלחים פון אלע קריסטליכע
קאָנפעסיאָנען צו בעקעמפפּען די סאָציאל-דעמאָקראַטישע תורה מיט
מעהר פייער, מיט מעהר גאל און מיט מעהר האַם און פיינרשאַפט
אפילו ווי די קאפיטאליסטען און די פעאַדראַלען. די לעצטערע
האָבען אין אנפאנג געהאט נאָר אַ פּעראַכטונגס-געפיהל פאר די סא-
ציאל-דעמאָקראַטישע היי-קעפּ, די גלחים אָבער האָבען מיט זייער
חוש הריח, — וועלכער, געבענביי בעמערקט, איז ביי זיי זעהר ענט-
וויקעלט, — דערפיהלט, אז דאָ רוקט זיך אָן אַ נייע סכנה פאַר זיי
און זייער נאנצער השפעה אין דער געזעלשאַפט. און זיי האָבען
ניט געהאט קיין טעות, ווייל דער מאַרקסזום האָט אין זיך ווירקליך
געטראָגען סימנים פון אַ נייער רעליגיאַן. און געריכטעט איז ער
געווען געגען די ערשע נדע קירכע. איך וויל מיך קלאָה-
דער אויסדריקען. דער מאַרקסזום אלס אַזעלכער האָט ניט געהאט
צו טהאָן מיט טהעאָלאָגישע פראַגען, זיין אביעקט איז געווען ניט
גאָט, די וועלט און דער מענש, נאָר די מענשליכע געזעל-
שאַפט, און אין פּלוג האָט ער ניט מחיב געווען זיינע אנהענג-
גער צן קיין בעשטימטער רעליגיעזער וועלט אויפפאסונג. אן איר
בערצייגטער, שטרענג גלויביגער מאַרקסיסט קאָן צו גלייכער צייט
זיין שטרענג גלויביג אדער פרייגעזאנען אין זיין רעליגיעזען לע-
בען און ניט אַריינפאַלען דערביי אין אַ אינערען ווידערשפּרוך מיט
זיך אליין. און דאָך איז דער מאַרקסזום געווען געריכטעט געגען
די קריסטליכע קירכע, ניט מחמת ער איז געווען אַ פיינד פון קריסט-
ליכען גאָט, נאָר ווייל ער האָט געזעהען אין די קריסטליכע כהנים
מיט זייער בערוהיגענדער מיסיאַן די גרעסטע שטערונג פאר דעם
געזעלשאַפטליכען פארטשריט, ווייל זיי בענוצען די רעליגיאַן ווי אַ
נאַרקאָטיקום פון איין זייט פאר די אין שווערער ארכיביט אבגע-
שטומפּטע מאַסען, זיי זאלען ניט פיהלען זייער וועהטאָג, און פון
דער אנדער זייט פאר די רייכע און זאמע, זיי זאלען ניט פיהלען
קיין געוויסענסביסע פאר זייערע אייגענע עברות.
דעם קאמפּה צווישען דעם מאַרקסזום און דער קירכע אין די

ערשטע יאָהרצעהנטען פון זיין ענטוויקלונג קאָן מען ביז אַ געוויסען גראַד פּערגלייכען מיט דעם אַלטען קאַמפּף צווישען דעם נביא און דעם כהן. דער כהן וויל מיט דעם רויף פון קטורת און מיט דעם בלוט פון אָקסען און שעפּסען מכּפּר זיין אויף קליינע און גרויסע, לייכטע און שווערע זינדען. דער נביא האָט ניט געזוכט קיין בע-רוהיגונג, אים געגענטייל, ער האָט געוואָלט, אז דאָס מענשליכע געוויסען זאל זיך האַלטען אין איין צאפּלען און פיהרען א שטענדי-גע מלחמה געגען יעדע אונגערעכטיגקייט. דער נביא האָט דערי-בער העפּטיג מיט פייערנלוט פּראָטעסטירט געגען דאָס שכור-מאַכענדע בלוט פון פעטע קרבנות.

און אויך דער מאַרקסזום, צונעפּאסט צו די מאָדערנע אנשווי-אונגען און שטרעמונגען אין דער מענשליכער געזעלשאפט, האָט אין זיך געהאט אַ ניצויז פון יענעם גרויסען פּראָטעסטירענדען גייסט, וועלכער האָט פון די אור-אלטע צייטען אָן ניט געלאָזען איינשלאָפּען דאס מענשליכע געוויסען, א ניצויז פון יענער גרויסער ליידענשאפט, וועלכע האָט צוערשט אויפגעפלאקערט אויף דעם סיני און דערנאָך אַריבערגעשפּרונגען אויף אַנדערע פּלעצער און זיי בעלויכטען מיט דעם סיני'אישען אבגלאַנץ. און עס איז געווען מערקווירדיג צו בעאבאכטען, ווי איין א י ד האָט אַרונטערגע-נומען פון פיעדעסטאל אן א נ ד ע ר א י ד ע ו, און ניט האָר-בענדיג די כונה צו פערנעהמען זיין פּלאַץ, דעם כמעט דורך יאהר-טויזענדע געהייליגטען פּלאַץ, האָט ער איהם דאָך פערשאפט די שטאַרקסטע קאָנקורענץ. די בילדער פון קארל מאַרקס און פּערדי-נאָנד לאסאל האָבען פערנומען דעם פּלאַץ פון ה י י ל י ג ע ביל-דער, איינער אלס „גרינדער“, דער צווייטער אלס „אַפּאָסטאָל“, אין די אונזעהליגע קליינע ארבייטער דירות, וואוהין זיי האָבען אריינגעטראגען ליכט און ווארימקייט.

פאר די ארבייטער האָט זיך די מאַרקסיסטישע לעהרע פּער-וואנדעלט אין אַ נייע „ענטפּלעקונג“, אין אַ נייע תורה, און ווי יעדע נייע תורה האָט אויך דער מאַרקסזום געמוזט דורכמאַכען זיין ש ט ו ר ס א ו ן ד ר א נ ג פּעריאדע. אין דיעזער צייט פון שטורם און דראנג האָבען די מאַרקסיסטישע אפּאָסטעל געדונערט

אנקעגען די קירכע מיט דערזעלכער ביטערקייט, ווי יעדע נייע אמונה טרעט אויף אקעגען די אלטע. זיי האָבען געזוכט מיאוס צו מאַכען ביי די מאסען אלע קירכליכע איינריכטונגען, ארויסשטעלען זייער לעכערליכקייט און פאלשקייט, ביז זיי האָבען זיך דערקליע־ בען צום קריסטליכען גאָט אליין, ניט רעכענדיג זיך מיט דער פאָלקס פסיכע. זיי האָבען געשטרעבט מ ב ט ל צו זיין דאָס קריסטענטהום און אויף זיינע רואינען אויפבויען דעם מאַרקסזיס אלס א פ ר א ל ע ט א ר י ש ע רעליגיאָן אים געגענזאץ צו דער הערשענדער רעליגיאָן פון די רייכע. איז דאָ א טיעפער אבגורנד צווישען ארבייט און קאפיטאַל, מוז פערווארפען ווערען יעדע רעליגיאָן, וועלכע זוכט צו בויען בריקען צווישען דעם ארבייט־געבער און דעם ארבייט־נעהמער. דער קאנפליקט מוז זיין שטרענג דורכ־ געפיהרט, ביז צום הימעל, ביז צו דער גאָטהייט.

און אין איינעם מיט דער רעליגיאָן האָט מען זיך גענומען פאַר דאָס נאַציאָנאַלע געפיהל פון די מאסען. די סאַציאַל־דעמאָקראַטישע פיהרער האָבען אין זייערע בעציהונגען צום נאַציאָנאַלען פאָלקס־געפיהל געמאַכט דעם זעלבען פאלשען חשבון ווי זיי האָבען געמאַכט אין זייער פעהעלטנים צו דער רעליגיאָן. אי דאָס נאַציאָנאַלע געפיהל האָבען זיי בעטראכט ווי אַ פראָדוקט פון דער בעשטעהענדער געזעלשאפטליכער אָרדנונג, און ווי באַלד זיי זיינען געקומען צו בעקעמפפּען די בעשטעהענדע אָרדנונג און איינפיהרען אַ נייע, מוז אלץ אַוועקגערוימט ווערען, וואָס איז פערבונדען מיט דער אלטער אָרדנונג. אויבערפאלעכליך האָבען זיי גע־ מערקט, אז די רעליגיאָן ווערט אונטערשטיצט פון די הויכע, זיי בויען די קירכען, זיי בעצאָהלען די פּרעדיגער, און די קירכע שטעהט אים דיענסט פון דעם קאפיטאַל. פונקט אזוי האָבען זיי אויבער־ פלעכליך געמערקט, אז די רייכע זיינען זעהר נאַציאָנאַליסטיש גע־ שטימט און אונטערשטיצען דעם א פ י צ י ע ל ע ן נאַציאָנאַליזם. מסתמא, טויגען זיי ביידע אויף כּפּרות און מען מוז זיי ערקלעד־ רען א פּערניכטונגס קאַמפּף.

זיי האָבען זיך אָבער ניט פּערטיעפּט אין די מענשליכע פּסיכע און זיי האָבען ניט אַ קלעהר געטהאָן: אפשר געהט פאַר אויף דעם

ביי די רייכע, נאָר ביי די אַרבייטער. זיי, די אַרבייטער, האָבען
 הויפטזעכליך מיט זייער שוויים און בלוט אויפגעבויט דעם שטאַט,
 און זיי וועלען איהם בעשיצען מיט זייער ברוסט אין דעם מאַמענט
 פון געפאָהר. אין די בירגערליכע קרייזען איז מען געווען ערשטוינט
 איבער די פאַטריאָטישע רעדען פון די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פיהר-
 רער. זיי האָבען אָבער געהאַלטען אזעלכע רעדען ניט כדי
 צו נושאַ חן זיין ביי דער רעניערונג אָדער ביי בירגערליכע קלאַסען,
 נאָר מחמת זיי האָבען אין דיעזע רעדען אויסגעדריקט די אמת'ע
 שטימונג פון די אַרבייטער־מאַסען.

דער אַרבייטער האָט זיין פסיכאָלאָגיע ניט געענדערט. נענע-
 דערט האָט זיך די אויפפאַסונג און די טאַקטיק פון די פיהרער.
 עטוואָס ערגליכעס איז אויף פאָרגעקומען ביי אונז, אין אונזער
 סאָציאַלער ענטוויקלונג, אָבער מיר האָבען געהאַט פיעל מעהר ווי די
 אַנדערע אויסצושטעהען פון דער שטורם־ און דראַנג־פּער־אָדע, וועל-
 כע האָט געטראַגען אויף זיך דעם אונשעהנעם גלות־שטעמפּעל, ווי
 אלעס וואָס שפיעלט זיך אָב אין אונזער גלות לעבען.

III

די נאַציאָנאַלע ערוואַכונג פונ'ם אידישען אַרבייטער

אין מיניע פריהעריגע אויספיהרונגען האָב איך זיך אָבגע-
 שטעלט אויף די פאָרמען פון דעם קולטור־קאַמפּף, וועלכע די דייטשע
 סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט אין די ערשטע יאָהרצעהנטען פון
 איהר ענטוויקלונג געפיהרט אנטעגען די קירכע און דעם פאָלקס-
 נאַציאָנאַליזם. איך האָב זיך אויך בעמיהט צו בעווייזען, אז די
 סאָציאַל־דעמאָקראַטישע לעהרע, וועלכע איז אריינגעטראַגען גע-
 וואָרען אין די אַרבייטער מאַסען, האָט אַליין באלד אָנגענומען אַ מין
 רעליגיעזען חאַראַקטער. די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע דאָגמען האָבען
 זיך באלד פּערוואַנדעלט אין אַ פּראָלעטאַרישען „אני מאמין“ און
 דער מאַרקסיזם איז אריינגעקוועטשט געוואָרען אין פאַראַנראַפּען
 פון אַ פאַרטיגען „שולחן ערוך“. פאַר די מאַסען, וועלכע האָבען ניט

פיעל פרייע צייט און זיינען אויך ניט פאָרברייטעט פאר וויסענ-
שאפטליכע חבורים, איז געשאפען געוואָרען אַ מאַרקסיסטישער קאָ-
טעכזום, אַ מין „קיצור שולחן ערוך“. דיוועלבע ערשיינונג, ווי מיר
טרעפען זי אָן אין דער ענטוויקלונג פון כמעט אלע אַמונות. אויף
נאָך איין איינציגען פונקט וויל איך הינדייטען, וועלכער בעווייזט
קלאָהר, ווי ווייט די מאַסען האָבען געקוקט אויף דעם סאָציאַל-
דעמאָקראַטיזם ווי אויף אַ נייע תּוֹרָה, און אפילו די
רעליגיעזע טערמינאָלאָגיע האָט געפונען אַנווענדונג בנוגע צום
מאַרקסיזם. מאַרקס איז געווען אַ פּילאָזאָף, אַ בעגרינדער פון אַ
נייער געשיכטס אויפפאַסונג, ער איז דערגאַנגען, אָדער געגלויבט און
ער איז דערגאַנגען צו דער אַוֶר-ציעלע פון די געזעל-
שאַפטליכע בעציהונגען. ווי איך האָב שוין פריהער דערמאָנט, האָט
ער זיך מיט טהעאָלאָגישע פראַגען ניט בעשעפטיגט. און דאָך איז
ער דער איינציגער אונטער די פּילאָזאָפּישע דענקער, וועלכער האָט
זוכה געווען צו האָבען אַרט האָדאָקסיע אנהענגער. ווער
האַט איינגעפיהרט דעם טערמין אַרטהאָדאָקס אין פּערבינדונג מיט
דעם מאַרקסיזם? איך גלויב, און ווען אפילו אירגענד אַן איינצע
נער אינטעליגענט האָט צוערשט געברויכט דיעזען אויסדרוק, איז
דאָס אויך אַ סימן פאר די שטימונגען, וועלכע האָבען געהערשט
אין די מאַסען. ווען די מאַסען וואָלטען ניט געגעבען זייער תּימָה
אויף דיעזע אויסערגעווענהליכע בעצייכנונג, וואָלט דער אויסדרוק
„מאַרקסיסטישע אַרטהאָדאָקסיע“ ניט בעקומען קיין בירגער־דעכט
אין דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער ליטעראַטור.

אין דער אידישער וועלט האָט דערזעלבער קולטור קאַמפּף אָנג-
גענומען נאָך אַ פּיעל העסליכערען און אַ פּיעל שעדליכערען האַ-
ראַקטער ווי אין דייטשלאַנד אָדער אין די אַנדערע מדינות.

אין דייטשלאַנד גופא האָט דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער
קולטור־קאַמפּף אויף קיין האָר ניט אָנגעריהרט דאָס אידישע לעבען.
דער אידישער אַרבייטער איז אין דייטשלאַנד כמעט ניט בנמצא.
און די איינצעלנע אידישע אינטעליגענטען, וועלכע זיינען צוגע-
שטאַנען צו דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער אָרגאַניזאַציע, זיינען
דערשולונגען געוואָרען אין דער אלגעמיינער מאַסע. זיי זיינען

אריינגערטראָמען אין די אָרגאניזאציען ווי די דייטשען, אָהן זאָנדער
אינטערעסען, אָהן ספעציעלע אויפגאבען, ניט ווילענדיג און ניט
וויסענדיג האָבען זיי בעשטימט אריינגערטראָגען אין די סאָציאל-
דעמאָקראטישע רייהען אַ ספעציפיש אידישע נאָמע — אָבער דאָס
האָט ניט קיין שייכות צו דעם ענין, וועלכער אינטערעסירט
אונז דאָ.

פון דייטשלאַנד איז דער סאָציאל-דעמאָקראטיזם אריבערגע-
וואָרפען געוואָרען אין רוסלאַנד, און אַ בעדייטערער טהייל פון
דער אידישער יוגענד איז גלייך צוגעשטאַנען צו איהם, מיט היץ און
אויפער, ווי די יוגענד, און בעזונדערס נאָך מיט אַן אָריענטאלישער
ליידענשאפט, איז נאָר אימשיטאנד נאָכצולויפּען אַ נייער אידעע.
אָבער אויף די אידישע יוגענד אין רוסלאַנד איז צוגעשטאַנען צו
דער נייער בעוועגונג ניט ווי אַ אידישע יוגענד, נאָר ווי אַ טהייל
פון דער אלגעמיינער רוסישער. דעם אידישען קולטור קאמפּה האָט
זי ניט אויפגענומען, ווייל זי האָט דאָס יודענטהום פשוט אַ ג -
נ אַ ר י ר ט. ווען זי איז אפילו גענאנען צו דעם אידישען
אַרבייטער, האָט זי זיך וועניג געקיימערט וועגען זיין אויסגאהם-
שטעלונג אין דער אַרבייטער וועלט גופא. זי האָט ניט פערשטאַנען,
אַז די אידישע געזעלשאפט האָט אַן אייגענע סטרוקטור צוליב דער
אייגענער פאָליטישער און עקאָנאָמישער לאַגע, וועלכע דאָס איד-
שע פאָלק געהאַט איין צווישען די הערשענדע נאַציאָנען. ניט נאָר
האָט זי זיך ניט פערטיעפּט אין דאָס אידישע פּראָבלעם, זי האָט
געליקענט די עקזיסטענץ פון דעם פּראָבלעם, ניט אנערקענט זיין
בעדייטונג. די אידישע פּראַנע — דאָס איז מעהר ניט ווי אַ
צופעליגקייט, די פאָלגע פון אַ בעשטימטען מלוכה רעזשים. ווען
דער רעזשים וועט אונטערנעהן, וועלען ממילא די אידישע און עה-
ליכע פּראַנען פּערענטפּערט ווערען.

ערשט מיט דעם וואוקס פון דער אידישער אַרבייטער צאָהל,
ערשט מיט דער ענטשטעהונג פון נייע פון אידען געשאפענע אינ-
דוסטריען, וואו דער אידישער אַרבייטער האָט געפונען בעשעפטיגונג
(פון די רוסישע פאַבריקען איז דער אידישער אַרבייטער געבליבען
כמעט ווי אויסגעשלאָסען עד היום הזה), האָט אָנגעהויבען קלאָהר

צו ווערען פאר דעם אידישען אינטעליגענטען סאָציאל־דעמאָקראַט, אז מען קאָן ניט קומען צו די אידישע מאסען מיט אַ פארטיגען „שולחן ערוך“, אז פיעלעס מוז אנדערס צוגעשניטען זיין, מעהר צוגעפאסט צו די בעדערפניש און צו דעם האַראַקטער פון דעם אידישען אַרבייטער.

דורך די נויט פון די אומשטענדען, דורך דעם צוואַנג פון אַז אַז ער איז געבאָרען געוואָרען דער „בונד“, די ערשטע אידישע סאָציאל־דעמאָקראַטישע אָרגאַניזאַציע. די ענטשטעהונג פון דעם „בונד“ איז געווען איינע פון די וויכטיגסטע עטאפען אויף דעם ענטוויקלונגס וועג פון דעם אידישען אַרבייטער. מיט דעם ערווערב פון אַן אייגענער פערטרעטערשאַפט, האָט ער זיך אָנגעהויבען צו עמאַנספירען פון דעם אינערען יאָך, וועלכען ער האָט ביז אהין געטראָגען אין די אַרבייטער אָרגאַניזאַציען גופאַ. ליידער אָבער האָבען די פיהרער פון „בונד“, לכּל הפּחות אין די ערשטע 6—8 יאָהר פון זיין ענטשטעהונג, נאָך געלעבט אין די אַלטע סאָציאל־דעמאָקראַטישע טראַדיציען. אַלס אייניקלעך פון זיידעס, וועלכע האָבען אָבגעהיט דעם שולחן־ערוך מיט אַלע חומרות, האָבען זיי אין מאַרקסזום פערטראַטען די עקסטרעם אָרטהאָדאָקסע ריכטונג און דעם קולטור קאַמפּף האָבען זיי אָנגעדפיהרט נאָך מיט מעהר ביטערקייט ווי די דייטשע סאָציאל־דעמאָקראַטען אין זייער צייט. עס איז געווען אַ פערניכטונגס־קאַמפּף געריכטעט אין געגען די אידישע רעליגיעזן מיט אַלע איהרע טראַדיציען, אי געגען דעם אידישען נאַציאָנאַליזם. דער פאַקס וועט בלייבען פערשריבען אין דער אידישער געשיכטע אויף אייביג: די אידישע סאָציאל־דעמאָקראַטיע האָט בעקעמפּט די אידיש־נאַציאָנאַלע בעפרייאַונגס בעוועגונג, וועלכע האָט זיך אויסגעדריקט אין דעם ציוניזם, ניט מיט וועניגער שאַרפּקייט און געהעסיגקייט ווי די רייכע אַסימילאַטאָרישע און אַסימילירטע בורזשואַזיע מיט איהרע העלפער און העלפערס העלפער.

מיט דער צייט אָבער האָט דער „בונד“ געמוזט ענדערען זיין פּראָגראַם בנוגע צום פונקט נאַציאָנאַליזם, און וויעדער אונטער דעם דרוק פון אונטען. דאָס ביסעל נאַציאָנאַליזם, וואָס דער „בונד“

הָאָט אויפגענומען אין זיין פראָגראַם, איז געקומען ניט ווי דער
 מהוי פון אויבען, נאָר ווי אַ קוואַל פון אונטען, דורך די פאָדערונגען
 פון די אידישע ארכיביטערימאסען. און נאָך ביז אויף היינטיגען
 טאָג איז די דיסטאנץ צווישען דעם פראָגראַמאטישען נאציאָנאַליזם
 פון דער אידישער סאָציאַל דעמאָקראַטיע און צווישען די נאציאָנאַלע
 שטימונגען פון די אידישע מאַסען זעהר גרויס. די אידישע מאַסען
 זיינען באַמת נאציאָנאַל געשטימט און אָפען פאר די העכסטע נאָ-
 ציאָנאַלע אידעאַלען. די פיהרער אָבער האָבען מעהר ניט ארויסגע-
 געבען אַ הַכּ שר אויף אַ פאַרעווען נאציאָנאַליזם, פונקט
 ווי אַ ליבעראַלער רב ניט ארויס אין אַ נויטפאַל אַ חסר אויף
 אַרבעט און הערינג צו פּסח.

די גרויסע דיפערענץ צווישען די שטימונגען פון די מאַסען און
 צווישען דער וועלט אַנשוואַונג פון די אידישע סאָציאַל-דעמאָקראַ-
 טישע פיהרער האָט ארויסגערופען אַ נייע אידישע אָרגאַניזאַציאָן
 — די פּוּלִי־ציוניסטישע, וועלכע איז בערופען צו פערנעהמען מיט
 דער צייט דעם פּלאַץ פון דער אַמִת'ער און אַלזויטיגער פּערטרעטערין
 פון די אידישע ארכיביטערימאסען. זי איז נאָך יונג אין יאָהרען
 דערווייל, זי האָט נאָך ניט געקאָנט גובר זיין אין דער קורצער צייט
 פון איהר עקזיסטענץ די גענאטיווע השפעה פון איהרע עלטערע
 שוועסטער, וועלכע האָבען געזוכט צו ווירקען אויף די אידישע
 מאַסען ענטנאַציאָנאַליזירענד. איהר צוקינפטיגע ענטוויקלונג איז
 אָבער זיכער, ווייל זי ענטשפּרעכט דעם אידישען פּאָלִק־נייסט,
 ווייל זי האָט איהר טהעאָרעטישע בעגרינדונג ניט געבאָרגט, ניט
 געליהען און אין איהר ענטוויקלונג קיינעם ניט נאָכגעטאַנצט, ווייל
 זי קומט צו די אַנדערע אָרגאַניזאַציאָנען ווי אַ גלייכע צו גלייכע,
 ווען ניט אין דער שטאַרקייט, וואָס דריקט זיך אויס אין צאָהלען,
 אָבער אין דער שטאַרקייט פון איהר ס פּע צ י פ י ש ע ן ג ע -
 ו ו י כ ט, פון איהר אינערער ווארהאפטיגקייט.

צופיעל האָבען מיר נאָכגעטאַנצט אַנדערע און פּערלייקענט
 אונזער אייגענע נאַטור. מיר האָבען דערביי פערנעמען, אז ווי דער
 דייטש, דער פראַנצויז און אזוי ווייטער זאָל ניט פּרעדינען אפילו
 דעם עקסטרעמסטען קאָסמאָפּאָליטיזם, איז די סכנה פאר דעם נא-

ציאנאלען קיום פון זייער פאָלק ניט גרויס. דער דייטש, דער פראנצויז און אז. וו. האָט ניט פשוט וואוהין צו ענטלויפען. ער מאָג זיך צורייסען, ער בלייבט דאָך אין זיין פאָלק, רעדט זיין שפראַך, האָדעוועט זיינע קינדער אין דעם גייסט פון זיין פאָלק און העלפט בויען די געזאמטע קולטור פון זיין אייגען פאָלק. ביי אונז אָבער איז דאָ וואוהין צו אנטלויפען, און אונזער יוגענד איז מאַקע געלאָפּען, האָט געזעעט פרעמדע פעלדער, געטרענקט פרעמדען באָר-דען אי מיט שווייס, אי מיט בלוט, און איז געוואָרען אַ היטעריין פון פרעמדע וויינגערטונער.

די יוגענד איז געלאָפּען, און די פיהרער האָבען צוגעפאטשט „בראוואָ“, ביז עס איז געקומען דער קריזיס, דער שרעקליכער קריזיס, ביז מיר האָבען איינגעזעהען, אז אונזער אינערער חורבן איז אפשר גרעסער און סכנות'דיגער פאר אונזער קיום, ווי אלע פּער-פאָלגונגען, וועלכע מיר האָבען אויסצושטעהן פון אונזערע שונאים. און א שטארקער מאָהנרוף האָט פּערהילכט די אידישע וועלט, אַ מאָהנרוף צו בעזיעגען זיך און אומצוקעהרען זיך צו זיך אליין. און דער אידישער ארבייטער קאָן ניט בלייבען טויב פאר דיעזען רוף. ער וועט זיך מוזען אָברופּען.

17—12 אָקטאָבער, 1916.

א דוחק אויף ווערטער

דאָ ווערט גערעדט מכח א קולטערעלער קראַנקהייט, פון וועלכער די מענשהייט ליידיט אָבער ניט וועניגער און אפשר נאָך מעהר ווי פון די פיזישע קראַנקהייטען. די קראַנקהייט בעשטעהט אין דעם, וואָס מיר אפערירען מיט אַלטע ווערטער, וועלכע דעקען ניט מעהר די ניי געבאָרענע בעגריפען און טראָגען דורכדעם אַרײַן אַ פּלאַנז-טער אין די געדאַנקען וועלט. דאָס קומט דערפון, וואָס די שפראַכע, דאָס וויכטיגסטע פּערקעהרס-מיטעל צווישען מענש און מענש, איז מעהר קאָנסערוואַטיוו, מעהר ריקשמענדיג אין איהר ענטוויקלונג ווי אַלע אַנדערע מיטלען, וואָס דיענען צום זעלבען צוועק. דאָס לעבען ווערט מיט יעדען טאָג קאָמפּליצירטער, יעדען טאָג ווערען מיר רײַך כער מיט נייע בעגריפען, מיר זיינען אָבער זעהר לאַנגזאַם אין דער שאַפונג פון נייע ווערטער. אין דער טעכניק געהט עס נאָך ווי עס איז, ווייל די נויט צווינגט אונז צו געבען אַ נייעם נאָמען דעם נייעם געגענשאַטאנד, זוכען מיר אויס אַלע ווערטער און שאַפען פון זיי נייע קאָמבינאַציאָנען. אים מייסטען מאַכען מיר אַ הלואה ביי די אַלטע גריכען אָדער די אַלטע רוימער. מיר זיינען פראַקטיש. מיר מאַכען דאָרט הלואות, וואו מען ברויכט ניט צו צאָהלען צינזען און וואו קיינער פּערלאַנגט אויף דעם קרן ניט צוריק. קומט אָבער צו דער אידעען וועלט, צייגט זיך דאָ ארויס אונזער גאַנצע אונפּע-הינקייט צו זיין שעפּפּעריש, און ווען מיר דענקען אפילו מיט נייע בעגריפען, שלעפען מיר זיך נאָך נאָך די אַלטע ווערטער.

נו, קאָן מען מיינען, אז דערין שטעקט ניט קיין סכנה. זאָלען וועגען דעם דאגה'נען די פּילאָזאָפּען אָדער די וואָרט-קינסטלער ווען זיי פּיהלען אַ שפע אין בעגריפען און א דוחק אין ווערטער. דער דורכ-שניט מענש האָט זיך ניט וואָס צו קימערען וועגען דער ווערטער

קנאפֿהייט. דער דורכשניט מענש קען אפילו ניט די העלפט ווער
 טער פון זיין אייגענער שפראכע, און ווען ער קען זיי, ווייס ער ניט
 ווי מען ווענדט זיי ריכטיג אָן. מען טאָר אָבער ניט אורטהיילען
 אזוי. מען טאָר ניט פערנעסען, אז אַ וואָרט איז מעהר ווי אַ סימן,
 מעהר ווי אַ בעשרייבונג פון אַ בעגריף. מיט דעם וואָרט
 ניבען מיר אָבער איינער דעם אנדערן אויך דעם איינהאלט
 גופא פון דעם בעגריף, און דעריבער, ווען מיר ווענדען אָן
 פאלשע ווערטער, טראָגען מיר אריין פאלשקייט אויך אין אונזערע
 בעגריפען און דערנאָך איז אונז שווער אַרויסצוקריעכען פון אונזער
 אייגענעם סכסוך. מילאָ אין דער קאָנקרעטער וועלט פון געגענ-
 שטאַנדען איז די געפאהר ניט אזוי גרויס, ווען דאָס וואָרט פאַסט
 ניט אזוי צום געגענשטאַנד. דער וואָס איז פּעראַינטערעסירט אין
 דעם געגענשטאַנד פּערלֿאָזט זיך ניט אויף דאָס וואָרט, ד. ה. אויף
 דעם נאָמען פון געגענשטאַנד. ער אונטערזוכט דעם געגענשטאַנד
 גופא. קויפט ער, צום ביישפּיעל, אַן אויטאָמאָביל, וועט ער זיך ניט
 פּערלֿאָזען אויף דעם נאָמען אויטאָמאָביל, ער ווייס געוויס דעם
 אונטערשיעד צווישען אַ פּעקארד און אַ פּאַרד, א. א. וו., אָבער אין
 דער אידעע וועלט, וואו מען האָט צו טהאָן מיט אבסטראַקטע
 בעגריפען, וואו מען קאָן דעם געגענשטאַנד ניט אָנטאַפּען, טראָגט
 אריין די אָנווענדונג פון ניט פּאַסענדע ווערטער אַ צוטומלעניש אין
 די בעגריפען, מען קומט צו פאלשע אורטהיילען, און דער אמת, די
 ריכטיגע זאַכלאַגע ווערט פּערדונקעלט. דיעזער אומשטאַנד האָט
 ניט נאָר אַ טהעאָרעטישע בעדייטונג, ער איז וויכטיג ניט נאָר פאר
 געלעהרטע, ער שפּיעלט אַ בעדייטענדע פּראַקטישע ראַליע, ער האָט
 אַ גרויסען איינפלוס אויף די ענטוויקלונג פון אונזערע אידעען
 און פּאַרשטעלונגען און דורך זיי אויף אונזער גאַנצען פּאַרטשריט.
 אָהן קיין שום ספק וואָלט די מענשהייט ניט געווען אזוי גע-
 שמערט אין איהר פּאַרטשריט, ווען מיר וואָלטען קאָנען דערגריי-
 כען איינער דעם אנדערן אונמיטעלכאַר מיט די געדאַנקען, אָדער
 ווען אונזער שפּראַכע וואָלט געווען אזוי פּאַלקאָמען, אז מיר זאָלען
 מיט ווערטער קאָנען אויסדריקען גאַנץ פּרעציז אונזערע געדאַנקען.
 דערווייל זיינען מיר נאָך ווייט פון דעם אידעאל.

אין דער לעצטער צייט איז מיר אויסגעקומען זעהר אָפּט צו
 בעגעגענען זיך מיט אמעריקאניש-ענגלישע זשורנאליסטען. זיי האָבן
 בען אלע גערעדט מיט מיר מכה דער מלחמה און מעהר ווי אלץ
 האָט זיי אינטערעסירט דער אָנפאַנג, די אורזאכע פון דער מלחמה,
 ניט די פּאָליטישע אָדער די דיפּלאָמאטישע אורזאכע, וועלכע יעדע
 פון די קעמפּפּענדע מלוכות טרייסעלט פון זיך אָב און ווארפט זי
 ארויף אויף איהר געגנערין, די ענגלענדער אויף די דייטשען, די
 דייטשען אויף די ענגלענדער און א.ו.וו. — זיי האָט אינטערע-
 סירט די וועלט-היסטאָרישע אורזאכע, וועלכע האָט
 צו טהאָן ניט מיט איינצעלנע מלוכות, נאָר מיט דער ענטוויקלונג
 פון דער גאַנצער מענשהייט. איך האָב זיך דערפרעהט, ווען איך
 האָב געמערקט, אז אויך די אמעריקאנער זשורנאליסטען דעהויבען
 זיך צו אַ העכערער מדרגה פון זוכען און פאַרשען, וואָרים פון אַ
 העכערען שטאַנדפונקט אויס בעטראַכטעט קאָנען מיר דאָך ניט צו-
 לאָזען, אז אַן איינצעלנע מלוכה, אָדער נאָר אַן איינצעלנע פּאַסי-
 רונג אין אַ בעשטימטער מלוכה קאָן אראָבפיהרען פון וועג אַ האַל-
 בע וועלט און אָנמאכען אזא חורבן. אזעלכע קאמאסטראָפּען ווי
 מלחמות איבערהויפט און נאָך ווי די אייציטיגע מלחמה מוזען פּער-
 שטאַנען ווערען ווי אַ רעזולטאַט פון דער אַלגעמיינער אינטערנאַ-
 ציאָנאַלער ענטוויקלונג פון דער מענשהייט. עטוואָס מוז זיין פאלש
 אָדער פּערדאָרבען אין דער גאַנצער ענטוויקלונג, ווען די וועלט-
 מלחמות זיינען נאָך מעגליך.

ווי גרויס איז אָבער געווען מיין ערשטוינונג, ווען איך בין
 בעקאַנט געוואָרען מיט דער הערשענדיגער מיינונג וועגען
 דער אורזאכע פון דער מלחמה, וועלכע איז אַקצעפּטירט געוואָרען
 פון דער זשורנאליסטישער וועלט אַלס אַ פּעסטישע הענדער אמת.
 אַלע, אָהן אויסנאַהמע, מיט וועמען מיר איז אויסגעקומען דורכצו-
 שמועס'ען זיך מכה דעם ענין, האָבען בעהויפטעט, אז זיי זעהען
 די ערשטע און די הויפט אורזאכע פון דער אייציגער מלחמה אין
 דעם „נאַציאָנאַליזם“. די פּעלקער זיינען צו אויסנע-
 שפּראַכען „נאַציאָנאַל“ אין זייערע עמפּינדונגען, און דעריבער
 קאָנען זיי ניט לעבען מיט איינאַנדער בשלום.

פשוט און גלאט, ווי דער מעכאניזם פון אן אינגערזאָל זיי-
נער.

איך האָב געפרואוּט מתוכת זיין זיך מיט זיי. איך האָב פער-
זוכט צו צווינגען זיי, זיי זאָלען זיין לאַגיש. ביי די הנחות איז עס
נאָך גענאנגען, דאָס הייסט ביי דער טהעזע און דער אַנטי-טהעזע.
איז אָבער געקומען צום בעשלוס, צום סילאָגזום — דאָ האָבען זיי
זיך אָנגעהויבען צו בריקען און עקשנ'דיג ניט מודה זיין אין שטרענג
לאַגישע אויספיהרונגען.

— זייט איהר מודה, אז אַ נאַציאָנאַליסט מוז אנערקענען דעם
נאַציאָנאַליזם אַלס פ ר י נ צ י פ ?
— יע, מיר זיינען מודה.

— זייט איהר מודה, אז ווי באַלד מיר זיינען פ ר י נ צ י -
פ י ע ל ע נאַציאָנאַליסטען מוזען מיר אנערקענען דאָס רעכט פון
יעדער נאַציאָן אויף פרייע ענטוויקלונג?
— יע, מיר האָבען ניט וואָס איינצואווענדען געגען אזא
הנחה.

— זייט איהר מודה, אז דער, וואָס צושטערט פרעמדע נאָ-
ציאָנען דורך אונטערדריקונגען אָדער מלחמות, ארבייט געגען
די פאָדערונגען פון דעם פרינציפיעלען נאַציאָנאַליזם ?
— יע, אונז שיינט, אז אויך דיעזע בעהויפטונג איז אַ ריכ-
טיגע.

— היינט פאר וואָס וואַרפט איהר די שולד פון דער מלחמה
אויף דעם נאַציאָנאַליזם און איהר זעהט ניט איין, אז
אין אמת'ען פאלט די שולד אויף די צושטערער פון דעם נאַציאָ-
נאַליזם, אויף די, וועלכע ערקענען ניט אן דעם נאַציאָנאַליזם
אַלס פרינציפ ?

— אָבער זיי זיינען דאָך פאַרט נאַציאָנאַליסטען! ביסמארק
און מאַלסקע — זיינען זיי דען ניט געווען קיין נאַציאָנאַליסטען ?
האָט זיי דען די גאַנצע וועלט ניט בעטראַכט ווי די פערקערפערער
פון דעם אולטרא-נאַציאָנאַלען געדאַנק ? האָבען דען מיר אַליין,
אין אונזער אייגענשאַפט אַלס זשורנאַליסטען, זיי ניט אַרויסגע-

שמעלם אלס מוסטער בילדער פון נאציאָנאַליזם? אין אייער לאָג
גיק מוז שמעקען אַ בעהאַלמענער סאָפּים!

איך הויב אָן פון אָנהויב, ווי מיט חדר אינגלעך צו בויען דעם
סילאַגיום און וויל זיי איבערצויגען, אז זיי אָפּערירען מיט פּאַלשע
ווערטער, אז דאָס וואָס זיי רופּען אָן נאציאָנאַליזם איז דער אויס-
געשפּראַכענער אַנטי־נאציאָנאַליזם. עס העלפט אָבער ניט. איך
מערק, אז די קראַפט פון אַ וואָרט, פון אַן אַקצעפּטירטער בעצייכונג
פון אַ בעגריף איז שטאַרקער פאַר יעדען לאַגנישען בעווייז.
איך מאַך אַ פּערזוך.

אַ שטאַרקער שלאָגט אַ שוואַכען. וואו ליעגט די אורזאַכע —
אין דעם כח פון דעם שטאַרקען אָדער אין די הילפּסלאָזיגקייט פון
דעם שוואַכען? וועט איהר געבען אַן עצה, כדי עס זאָלען מעהר
ניט פּאַרקומען קיין שלענגערייען, אז מען זאָל שוואַך מאַכען דעם
שטאַרקען, ביז ער וועט קיין כח ניט האָבען צו שלאָגען זיך, אָדער
שטאַרק מאַכען דעם שוואַכען, זאָל עס זיין דורך געזעלשאַפּטליכען
שוץ אָדער דורך דעם שוץ פון דער מלוכה? און ווי וועט איהר
אַנרופּען דעם שטאַרקען, וואָס שלאָגט זיך, מיסברויכענדיג זיין
איבערלעגענעם כח: איז ער נאָך אייער מיינונג אַן אינדיווידואַליסט,
אָדער אַן אַנטי־אינדיווידואַליסט? מוז דען ניט דער אינדיוויד-
אַליסט מודה זיין אין אַן אינדיווידועלע פּרינציפּ און אנערקענען
דאָס רעכט פון יעדער איינצעלנער פּערזאָן אויף פּרייהייט, לכל
הפּחות אויף ניט געשלאָגען ווערען?

— יע, איהר זייט גערעכט. געוויס איז דער שטאַרקער, וועל-

כער שלאָגט זיך, אַן אַנטי־אינדיווידואַליסט.

— היינט מיט וואָס פאַר אַ רעכט רופּט איהר אָן די גרויסע

און די קליינע ביסמאַרקס, אָדער ווי זיי הייסען דאָרט, נאציאָנאַל-
ליסטען? בעגרייפט נאָר דעם שאַדען, וואָס איהר זייט גורם דער-
מיט. איהר רופּט אָן דעם ע ר אָ ב ע ר, דעם אונטער-
דריקער נ א צ י אָ נ א ל י ס ט, און איהר פּרעדיגט דער וועלט,
אז די גאַנצע מלחמה איז ענטשטאַנען צוליבע נאציאָנאַליזם. פּער-
אורטהיילט איהר, הייסט דאָס, דעם נאציאָנאַליזם. דערנאָך קומט
דער אונטערדריקטער, דער אונטעריאָכטער און ער שרייט וועגען בע-

פרייאונג אין נאָמען פון נאַציאָנאַלען פרינציפ. דאָס גרויסע פובליק-
קום איז אָבער בעאיינפלוסט געוואָרען פון אייערע שרייבערייען,
הערט דאָס וואָרט נאַציאָנאַליזם און ווערט פערצאפּעלט, און
עס מוז געהמען אַ לאַנגע צייט, ביז מען ערקלעהרט דעם פובליקום
דעם אונטערשיעד צווישען די צוויי מינים נאַציאָנאַליזם, און ניט
אַלע מאָל ניט זיך דאָס איין, ניט אַלע מאָל קאָן מען אויפקלעהרען
אַ פובליקום.

איז עס שוין ניט די העכסטע צייט, אז מיר זאָלען שאַפען אַ
ניי וואָרט אָדער פאר דעם ערשטען אָדער פאַר דעם צווייטען בער-
גריף פון נאַציאָנאַליזם? דאָס נייע וואָרט וועט אונז העלפען
ארויס פון דעם פּלאַנטער, אין וועלכען מיר געפינען זיך איצט.
דאָן וועלען מיר אויך פערשטעהען, אז די מלחמה איז געקומען ניט
צוליעב דעם אַנטי-נאַציאָנאַליזם פון די שטאַרקע, צוליעב דעם וואָס
זיי טרעטען מיט די פיס דאָס נאַציאָנאַלע פרינציפ, צוליעב דעם
וואָס זיי רעכענען, אז זיי געהערט די נאַנצע וועלט, אז די אַנדערע,
די שוואַכערע זיינען געשאַפען, אום זיי צו בעדיענען. און ווען
אונזער אויפפאַסונג וועט זיין אַ ריכטיגע, וועלען מיר אויך ניט
זיין מעהר ממושטש און זוכען דעם ריכטיגען וועג, וועלכער פיהרט
צום אמת'ען פאַרטשריט.

דאָס זיינען פרימיטיווע געדאַנקען, אזוי איינפאַך און קלאָהר.
מען מוז זיי אָבער שטענדיג איבער'חור'ען, כל-זמן זיי זיינען ניט
אריין אין דעם אַלף-בית.

1 נאָוועמבער, 1916.

נאָר אַ שפּאַן פֿון פעסטען באָדען

עס שטעהען פאר מיר אויף בילדער פון מיין יוגענד־צייט, אזוי לעבעדיג, אזוי קלאָהר, אזוי דייטליך אין די אומריסען, גלייך ווי איך וואָלט זיי ערשט נעכטען דורכגעלעבט. מיין יוגענד צייט פאלט צוזאַמען מיט דעם אויפלייכטען פון דער אידיש־נאַציאָנאַל־לער בעוועגונג. איינצעלנע זיינען מיר געווען. מאַנכע מיט שנעע ווייסע קעפּ, אנדערע נאָך כמעט יונגליך. דער געמיינזאַמער איר־דעאַל האָט זיי ווי אויסגעגלייכט. אין די אַלטע אויגען האָט זיך אָנגעצונדען א יונג פייערעל, אויף די יוגענדליכע שטערענס האָבען זיך בעוויזען קוים בעמערקבאַרע אָנדייטונגען פון צוקינפטיגע קניי־משען, אַ רמז אויף אונרוהיגע געדאַנקען. מיר האָבען געבילדעט אַ תּבּרָה, איינע פון די ערשטע חובבי־ציון חבורות אין מינסק, די מעהר אייראָפּעאישע שטאָדט אין ליטא ווי אַלע אנדערע, אייראָפּעאישער אפילו פון ווילנאַ. ווילנאַ איז אידישער. אין ווילנאַ רוחט אומערום די גלות־שבינה, אין ווילנאַ פיהלט זיך די אידישע טראַדיציאָן אויף טריט און שריט. בנוגע צו אייראָפּעאיום איז מינסק געשטאַד־גען העכער, עפעס מעהר וועלטליכער, פיעל וועלטליכער אפילו פאר קאָזאַק, וועלכע שטעהט אַם נאָהענטסטען צו דער מערב־דינער קול־טור, לכל הפחות געאָגראַפיש.

אין מינסק איז ענטשטאַנען די שטאַרקסטע חבת־ציון בעווע־גונג. דערפאר איז אָבער אויף די געגנערשאפט אין מינסק געווען די שטאַרקסטע. אין ווילנאַ זיינען די חובבי־ציון געווען ניט אַנדער־סיון. זיי האָבען זיך אויפגעפיהרט רוהיג, בעל־תּבּית־יש. אין מינסק האָט די חבת־ציון דורכגעמאַכט איהר שטורם און דראַנג־פּעריאָדע, די געגנער אין ווילנאַ זיינען געווען מייסטענס די שטרענג אַרט־האַ־דאָקסישע רבנים און זייערע אָנהענגער, וועלכע האָבען בעקעמפּט די חבת־ציון מיט פּסוקים און מדרשים, אָבער אויך אָהן פייער און

לידענשאפט. אין מינסק האָבען מיר געהאט צו טהאָן מיט מאָד-
דערנע געגנער, מייסטענס אירישע סאָציאליסטען, און אונזער אידעע
איז אָנגעגריפען געוואָרען פון צוויי זייטען, פון דער אַלטער
אַרטהאַדאָקסישער זייט און פון דער יונגער סאָציאליסטישער.
אירישע סאָציאליסטישע אָרגאניזאציאָנען האָבען אין יענער צייט
נאָך ניט עקזיסטירט, און אַלע אירישע סאָציאליסטען זיינען געווען
פיערדיגע רוסישע פּאַטריאָטען. ווי האָט מען אונז בעקעמפּט ?
וואָס זיינען געווען די אָרגומענטען ? איך בערויער זעהר, וואָס קיי-
נעם פון אונז איז ניט איינגעפאַלען צו סטענאַראַפירען די וכוּחים.
מיר וואָלטען זיי איצט קאָנען גוט פּערווענדען, מיר וואָלטען זיי
פּערקויפּט צו אונזערע היינטיגע געגנער. זעהר אָפט לעז
איך די געגנערישע פּרעסע און זי קלינגט פאַר מיר פונקט ווי די
מינסקער וכוּחים. די זעלבע טענות, די זעלבע אָרגומענטען.

און איך געדענק דעם ערשטען „טעגדעי“, וואָס מיר האָבען
פּעראַנשאַטאַלט און מינסק. זעלבסטפּערשטענדליך איז דאָס ניט
געווען אַ „טעג דעי“ אין אמעריקאנישען זין. ערשטענס האָבען
מיר קיין אבצייכען ניט פאַרטהיילט, צווייטענס האָבען מיר קיין
געלד ניט געזאַמעלט. דאָס איז געווען אַ ריינער פּראָפּאגאַנדאַ
טאָג. אַנ'ערד צוויי הונדערט פּראָפּאגאַנדיסטען האָבען זיך אַ לאַז
געטהאָן איבער די שטאָדט, און זייער אויפגאַבע איז בעשטאַנען
אויסצוגעפינען, ווי גרויס דער ציוניסטישער חיל איז. מיר האָבען
זיך אַ לאַז געטהאָן צו די קרעמער. אויף מיין חלק איז אויסגעפאַ-
לען צו בעזוכען אַלע קרעמער אין אַ שמאַלער גאַס, וועלכע טראָגט
דעם נאָמען „צווישען די קראָמען“. דער נאָמען איז זעהר צוטראַע-
פּענד, וואָרים אייגענטליך איז די גאַס נאָר קיין גאַס ניט : פון ביי-
דע זייטען קראָמען, און אין מיטען אַ דורכגאַנג צווישען די קרעמער
און קרעמערקעס, גענוג פאַר איין מענשען, אויך נאָר דאן, ווען ער
איז ניט צו דיק. די גאַס האָט דערצו נאָך אַ טבע, ניט דורכציי-
לאָזען קיין איינציגען זונען-שטראַהל. זי לעגט אין אייביגען
שאַטען.

צו איינעם פון די קרעמער בין איך אריין און גלייך צוגע-
טראָמען צו דער אויספיהרונג פון מיין מיסיאָן. אין דער געאָגראַפֿ-

פיע פון ארץ ישראל בין איד געווען בע'הבינ'ט. ערשטענס פון תנ"ך און צווייטענס פון „אהבת ציון“ און „אשמת שומרון“. האָב איד אָנגעהויבען צו טענה'ן צו דעם קרעמער אין דער גאס, וואָס ליעגט אין אייביגען שאַטען, בזה הלשון :

שוין צוויי טויענד יאָהר, — דערמיט בענינען זייערע אַגמטאָ-טאָרישע רעדען אויף די היינטיגע פּראָפּאָגאַנדיסטען, — ווי אונז זער פּאָלק וואַנדערט אַרום פון איין לאַנד אין גלות אין דאָס אַנדערע, געשלאָגען און געפייניגט, פערפאַלגט אין געהעצט. עס איז שוין דעריבער צייט, מיר זאָלען דערוואַכען פון אונזער דרעמעל און אויפהויבען אונזערע אויגען צום מזרח. דאָרט טרויערט אונזער לאַנד. און דאָ האָב איד אָנגעהויבען צו שילדערען די נאַטור־שעהנהייט פון ארץ ישראל, פון איהרע בערג און טהאַלען, פון איהרע פעלדער און וויינבערגער, ניט פערנעסען אויף די איילבערטען און די מילגרוי־מען. גערעדט האָב איד מיט האַלבע פסוקים, פון שיר השירים און פון אהבת־ציון, און איד בין געווען איבערצייגט, אז דער קרעמער וועט בענייסטערט ווערען פון מיינע ווערטער.

דער קרעמער האָט מיך אויסגעהערט און געגעבען מיר אַ קורצע אַבער קאָמענטאַרישע תשובה : ניין, איד וועל ניט לאָזען אייראָפּאָ פא און אויסוואַנדערען צוריק נאָך אַזיע.

נו, מילאָ ניט איז ניט. פיעל צייט צו פערלירען האָב איד ניט געהאט. עס זיינען דאָ ביי גאָט און ביי זיין פּאָלק ישראל נאָך פיעלע קרעמער. איד האָב געטהאָן מיין חוב. איד האָב דערסלעהרט די לאַגע. ווייטער — ווי גאָט וועט געבען.

אין מיין בעריכט האָב איד דערצעהלט פון איינער פון די שטאַרקע געגנערישע טענות : מען קאָן ניט פערבייטען אייראָפּאָ אויף אַזיע. „צווישען די קראַמען“ איז פאָרט אַ שטיק אייראָפּאָ. דער כרמל, דער שרון ליעגען פאָרט אין אַזיע.

דענסטמאָל האָב איד נאָך ניט אַזוי גוט פערשטאַנען דעם ווייז פון דעם אידישען קרעמער אין דער שמאָלער גאס, וואָס ליעגט אין אייביגען שאַטען. דאָס הייסט, דער קרעמער האָט ניט געוואָלט מאַכען קיין ווייז. ער האָט זיין ענטפער געגעבען אין פּשטות, און דאָך ווי וויציג איז געווען די תשובה.

דאָס איז געווען אין אַ צייט, איידער ענגלאַנד האָט זיך בע-
פעסטיגט אין קאווייט, אין דרום ארם נהרים, און איידער דייטש-
לאַנד האָט אָנגעהויבען צו חלומ'ען וועגען אַן אייזענבאהן פון בער-
לין ביז בנגד. ווער האָט אין יענער צייט געוואָלט וויסען פון דער
וועלט-דאָליע וואָס אזיען וועט אַמאָל שפיעלען אין די אַמביציאָנען
פון די פעלקער.

און נאָך אַן ערלעבנים פון יענער צייט האָט זיך איינגעקריצט
אין מיין זכרון. ווי איך האָב שוין פריהער דערצעהלט, האָבען זיך
די חובבי ציון אין מינסק אויפגעפיהרט אַגרעסיוו. פון צייט צו
צייט פלעגען מיר פּעראַנשטאַלטען גרויסע מאַסען פּערוואַמלונגען.
איך איבערטרייב ניט — גרעסער ווי די פּערוואַמלונגען אין קופּער
יוניאָן אין ניו יאָרק. די פּאָליצייליכע בעדינגונגען זיינען געווען
זעהר שווערע, אָבער מיר האָבען זיי גובר געווען. מיר פלעגען צאָהר
לען פון דער מאַה, אזוי פיעל און אזוי פיעל פאר יעדע הונדערט
אידען. די פּאָליציי פלעגט טאַקע דעריבער בעשטעהען דערויף, אַז
אויב שוין אַ געהיימע פּערוואַמלונג, זאָל זי לכל הפחות זיין אַ גרוי-
סע. צוליב אַ קליינער פּערוואַמלונג לוינט זיך ניט צו ריזיקירען.
חול המועד סכות האָבען מיר אָבגעהאַלטען אונזער גרעסטע
פּערוואַמלונג אין דער ביער ברויעריי פון די ברידער פּרוּמקין אויף
דעם טערקישען באַרג. דער באַרג הייסט אייגענטליך „טראַאיצקאַיאַ
גאַראַ“, ווייל אויף איהם שטעהט אַ קלויסטער וואָס טראָגט דעם
נאָמען פון דער הייליגער דריי אייניגקייט. די אידען האָבען אָבער
איבערגעמאַכט דעם נאָמען „טראַאיצקאַיאַ“ אויף „טורעצקאַיאַ“.
ניט אין נאַנצען, אָבער פאַרט אַ ביסעל מנייר געווען דעם באַרג.
די ביער ברויעריי איז געווען גרויס. איבער דריי טויזענד מענשען
האָבען זיך דאָרט געקאָנט בעקוועם פּערוואַמלען.

דער זאַל איז געפאַקט. די שטימונג — אַ בענייסטערטע.
אייז רעדנער בייט אָב דעם אַנדערען, איך ווארט מיט אונגעדולד.
איך בין נאָך אפילו יונג, אָבער מען איז מיך שוין אָפט מכבד מיט
אַ פּסוק.

איך שמעה שוין אויבען, אויף דער אימפּראָוויזירטער בימה.
איך איבערבליק די ארמעע ווי אַ יונגער לייטענאַנט און וואָס אויס

אין מיינע אייגענע אויגען מיט צעהן קעפ העכער, העכער פאר דער
 בימה, אויף וועלכער איך שטעה. קוים האָב איך אויסגעדרוקט דעם
 געדאַנק פון די צוויי טויזענד יאָהר, און איך זעה, פון אלע זייטען
 ווערט אַ געדערענג. האַנדטיכער פליהען און די פעטראַלעאום לאָמֶר
 פען ווערען אויסגעלאָשען. אַ מורמעל געהט דורך פון מויל צו
 מויל: פּאָליציי קומט. ווי עס האָט זיך שפעטער ארויסגעשטעלט,
 איז די פּאָליציי חלילה ניט אויסען געווען קיין רשעות. זי האָט
 זיך מעהר ניט ווי געוואָלט איבערצייגען, צי האָט מען זי ניט אָב־
 גענארט אין חשבון. מען האָט זיך בעדונגען מיט איהר פאר אַן
 אסיפה פון טויזענד מענשען, און זי האָט דאָרט ענטדעקט מעהר
 פון דריי טויזענד. עס האָט גערויערט ביי א שעה צייט. מען איז
 ווי עס איז מיט איהר דורכגעקומען פאר די איבעריגע צוויי טוי־
 זענד, אָנגעצונדען ווידער די לאָמפען און פּאַרטגעזעצט די דרשות.
 מעהר ניט פאר די איבעריגע צוויי טויזענד האָט מען געמוזט בע־
 צאָהלען טהייערער. די פּאָליציי האָט געהאט אַ ריכטיגע טענה.
 עס איז ניט גלייך. — אזוי האָט זי גע'מענה'ט, — דער אָבצאָהל
 פאר כשרה סחורה צו דעם אָבצאָהל פאר קאָנטראַבאנדע סחורה.
 קיין ביזו. האָט מען מעהר בעצאָהלט.
 דערשראָקען האָבען זיך מיינע פריינד פאר מיין גורל און פאר
 דעם גורל פון מיינעם אַ חבר. מיר האָבען ביידע געטראַגען די שר
 לער אונזיפאָרם מיט די מעטאלענע קנעפ. און ווען דער שול דיר
 רעקטאָר דערוויסט זיך דערפון, קאָן ער אונז אויסשליעסען פון דער
 שולע. האָט מען אונז, גלייך ווי די פּאָליציי איז געקומען, געפאַקט
 און געהייסען אונז אַראָפּלאָזען זיך אונטען אויף אַ טרעפּ אין קעלער
 אַרײַן, דאָרט וואו עס ליעגט דער מאַלץ. עס איז געווען פינסטער.
 די שטופען האָבען מיר ניט געזעהען, האָבען מיר זיך ביידע גע־
 גליטשט אויף די פארענצעס פון די טרעפּ. מיר גליטשען זיך און
 גליטשען זיך, לאַנגזאַם און פּאַרויכטיג און מיר קאָנען ניט דער־
 גרייכען דעם באַדען. ווער ווייס, קלערען מיר, ווי טיעף דער קעלער
 איז, און מיר בעשליעסען צו בלייבען הענגען אויף די פארענצעס,
 ביז מען וועט קומען נאָך אונז. אונזערע מוסקעלן האָבען זיך אפילו
 זעהר אָנגעשטרענגט, אָבער אויסגעהאַלטען די פּראָבע.

ווען מען איז פארטיג געוואָרען מיט דער פּאָליציי אויבען, איז
מען געקומען צו אונז נאָך אונטען מיט אַ סטעאַרין ליכט. מען
האַט אונז געפונען הענגענדיג אויף די פּאַרענצעס. מיר האָבען
דערזעהן, אז מיר זיינען געווען ביי דער אונטערשטער שטופע.
נאָך איין גליטש און מיר וואָלטען געהאט פעסטען באַדען אונטער
די פיס. מיר האָבען זיך צולאַכט.

פיעלע יאָהרען זיינען אריבער. און ווען איך הער איצט די
טענה פון אייראָפּא און אזיע, דערמאָהן איך זיך אָן דעם קרעמער
אין דער שמאָלער גאַס, וואָס ליענט אין אייביגען שאַטען. און ווען
מען פרעגט מיך, ווי ווייט מיר זיינען פון ציעל, דערמאָהן איך זיך
אָן דער פּערוואַמלונג אין דער ביער ברויעריי: איך ווייס ניט ווען
מען וועט אויבען מושווה ווערען מיט דער פּאָליציי און אונטען
אַריינטראַגען ליכט — אפשר נאָר אַ שפּאַן פון פעסטען באַדען.

24 דעצעמבער, 1916.

דאָס נייטראַלע יודענטום

די טויזענד יאָהריגע אָבהענגיקייט פון דעם ווילען און די קאָפּריווען פון פרעמדע הערשער און פעלקער האָט אויסגעאַרבייט אין אונז אַ בעזונדערע, מערקווירדיגע פּסיכאָלאָגיע. מיר שפּעקולירען אויף פּלוצלינגע פּערענדע-רונגען. עס וועט קומען איין געווינשטער מאַמענט און וועט מאַכען אַ סוף צו אַלע אונזערע ליידען. די וועלט וועט מיט אַ מאָל איינזעהען, אז זי האָט בעגאַנגען געגען אונז גרויסע עולות, און זי וועט ראַדיקאַל ענדערען איהר בעציהונג צו אונז. מיר אליין, אונזער אייגענער ווילען, פּערוואַנדעלט אין אַקטיוויטעט, וועט דערביי קיין ראָליע ניט שפּיעלען. דער ווענדעפּונקט אין די בע-ציהונגען פון די פעלקער צו אונז וועט קומען אָהן אונזער אַריינ-מישען זיך, ער וועט קומען ווען דעם אונטערדריקער און דעם פּערפּאָלגער וועט דערעסען ווערען דאָס אייביגע אונטערדריקען און פּערפּאָלגען, אָדער יוען ער וועט איינזעהן זיין אייגען אונטערעכט און וועט חוזר בתשובה זיין.

דאָס איז די פּסיכאָלאָגיע פון פּאַסיווען ווידערשטאַנד, אַלס אַ רעזולטאַט פון אַ לאַנגדויערענדען צושטאַנד פון אונבעהאַלפּענהייט. מען פּערליערט דעם גלויבען אין זיך אליין, אין די אייגענע שאַ-פּענדע כחות, און מען שליעסט זיך אויס אַלס פּאַקטאָר אין די אַלע קאָמבינאַציאָנען מכח דער נייגעשטאַלמונג פון דער צוקינפּטי-גער וועלט לאַגע. און דאָס איז דאָס שלימסטע אין גלות, די נעגאַ-טיווסטע פון אַלע זיינע בעגלייטערשיינונגען. מאָג דער אַנדערער קוקען אויף מיר ווי ער וויל, מאָג ער איינשאַצען מיינע פּעהינסקיי-טען און מיינע קרעפטע אזוי ניעדעריג ווי ער וויל, מאָג ער מיך אינגאַרירען און ניט אַרייננעהמען אין זיינע קאַלקולאַציאָנען — כּל־זמן איך פּאַל ניט אַראַב בי י ז י ה, כּל־זמן איך פּערליער

ניט מיין ווערטה אין מיינע אייגענע אויגען, האָב איך נאָך בעוואַהרט
 דאָס בעסטע פון לעבען. די צייטען קאָנען זיך ענדערן, און מיט זיי
 אויך די הערשענדע אנשוואונגען. און איך האָב נאָך די האַפנונג
 צו צווינגען די סביבה דורך מיין זעלבסטרעספעקט, אַז אויך זי
 זאָל מיך אָנהויבען צו רעספעקטירען. איך מוז אָבער וויסען, אַז
 זעלבסטרעספעקט איז דער אַיינציגער וועג, וועלכער פיהרט
 צום רעספעקטירט ווערען. דעריבער טאָר איך ניט ווארטען אויף
 אַ ישועה, וואָס זאָל קומען אָהן מיין מיט ווירקונג.
 דאָס איז אַ סימן פון שוואַכקייט און פערלאָרענהייט.

סימנים פון רישוער קראַנקהאפטער פסיכאָלאָגיע, פון שוואַכ-
 קייט און פערלאָרענהייט, האָט אויך אַרויסגעצייגט די נייטראַלע
 יודענהייט אין דעם איצטיגען קרויז־מאָמענט. איך רעד פון דער
 נייטראַלער יודענהייט, ווייל, ערשמענס, קאָן מען ניט שמעלען גרוי-
 סע פאָדערונגען צו די אידען, וועלכע זיינען אליין אזוי האַרט
 בעטראַפֿען געוואָרען אונמיטעלבאַר פון דער מלחמה, צווייטענס,
 ווייל גראַד די אידען, די פון דער מלחמה בעטראַפֿענע, האָבען
 אַרויסגעצייגט, הויפטזעכליך אין רוסלאַנד, מעהר אָרנאניזאציאָנס
 טאַלענט, מעהר זעלבסטאַכמונג און מעהר אַקטיוויטעט ווי דער ניי-
 טראַלער טהייל פון אירישען פאָלק. און דאָס איז זעלבסטפער-
 שטענדליך, אַז ווען עס ווערט גערעדט מכח דער נייטראַלער יו-
 דענהייט, קומט די אַמעריקאַנער יודענהייט צוערשט אין בעטראַכט.

פון אָנהויב אָן, גלייך ווי די מלחמה האָט אויסגעבראַכען, און
 מען האָט נאָך ניט געאַהנט פון די אונגעווערע דימענזיאָנען, וועל-
 כע זי וועט אָננעהמען, איז פאָרגעקומען אַ גרויסע ערוואַכונג, אַן
 אינסטינקטיווע ערוואַכונג אין די אירישע מאַסען פון אַמעריקאַ.
 מיט דעם פאָלקס־חוש, וועלכער לעבט אימער אין די מאַסען, האָ-
 בען זיי דערפיהלט, אַז דאָ דערנענטערט זיך די ישיבואַל־שטונדע
 פאר דאָס אירישע פאָלק, און זיין גורל ווערט דאָ געלענט אויף די
 וואַגשאַל. קיין קלאָרען חשבון האָט מען זיך נאָך ניט געקאָנט אָב-
 געבען, מען האָט ניט געקאָנט וויסען, וואָס מען האָט צו טהאָן,
 איין זאך איז אָבער יאָ געווען קלאָר: עס איז נויטיג, אַז אלע
 מזומנע כחות פון דער אירישער בעפעלקערונג זאָל אָרנאניזירט

ווערען ביז צו זייער העכסטער אָנשטרענגונג. עס איז געווען קלאָר, אז אויב עס איז געקומען די שעה פון גרויסע פּערענדערונגען, מוז ראשית כל געענרערט ווערען די שטעלונג פון די אידען נופא צו דעם אידישען פּראָבלעם, אז מען טאָר זיך ניט פּערלאָזען אין איצ-טיגען מאָמענט אויף פ ר ע מ ד ע הילפּע.

און וואָלט דער מאָמענט פון דער אידישער ערוואַכונג געפונען אָדער אַרויסגעבראכט ענטשפּרעכענדע פיהרער; וואָלטען די פיהרער עבען אזוי טיעף געפיהלט ווי די מאסען דעם חוב וואָס זיי האָבען איצט צו בעצאָהלען זייער פּאַלק; וואָלטען זיי פּערשטאַנען, וואָס פאר אַ גרויסע קראפט שטעהט הינטער זיי, ווען זיי וועלען זי נאָר קאָנען איינשפּאַנען און אויסנוצען זי פאר אַ גרויסע אויפֿגאַבע — די אַמעריקאַנער יודענהייט וואָלט מיט אַמאָל דערהויבען געוואָרען צו אַן אונגע'חלוּם'טער מדרגה. זי האָט געקאָנט ווערען די וואָרט פיהרערין פון אידישען פּאַלק.

וואָס איז אָבער געשעהען?

די אַלטע פיהרער האָבען זיך דערשראָקען. ניט חלילה פאר דעם אידישען חורבן האָבען זיי זיך דערשראָקען, אויך ניט חלילה פאר דעם געדאַנק, טאָמער וועט קומען די אָרגאַניזירונג פון די אידישע קרעפטען צו שפּעט. ניין, זיי האָבען זיך דערשראָקען פאר ז י י ע ר פיהרערשאַפט, די הויפט סכנה האָבען זיי דערבליקט אין דעם, וואָס עס רוקען זיך אָן נייע פיהרער... זיי האָבען מורא געהאַט, פּאַמער וועט פּערגרעסערט ווערען דער קרייז פון די אידישע פיהרער, און איינער אָדער דער אַנדערער פון די אַלטע וועט מוזען אָבטרעטען זיין פּלאַץ אָדער געשטעלט ווערען אין שאַטען דורך דעם נלאַנץ פון דעם נייעם פיהרער. צוויי יאָהר זיינען פּערשוואַנדען אין רייבונגען, צאַנקערייען, קליינליכע סכסוכים, חשדים און רכילות'ען. און ווען אַלע מיטעל האָבען ניט געהאַלפּען, און די הערשענדע שטימונגען אין די מאסען האָבען געצוואונגען די אַלטע פיהרער צו מאַכען הנחות און איינצוגעהן אויף אַ פּשרה — האָט זיך אָנגעהויבען אַ לאַנגע שורה פון פּערהאַנדלונגען און דינגערדיגען, נלייך ווי דאָס הויפט פּראָבלעם בעשטעהט אין דער דינגערטיגער פּערטהיילונג פון כבודים...

און די גאנצע אידישע ענערגיע איז אויסגעגעבען געוואָרען
אויף די פרימיטיווע, הילפס אַרבייט. איך רוף זי אָן פרימיטיוו,
ווייל אויך אויף דיעזען געביעט, אויף דעם ריין פילאנטראָפישען,
איז ניט געשאַפֿען געוואָרען עטוואָס גרויסעס, אימפּאָנירענדעס.
ווען מען זאָל בערענקען, אז נאָך דעם קישינעווער פּאָגראָם האָט דאָס
אַמעריקאַנער יודענטהום געזאַמעלט אַהן בעזונדערע אָנשטרענגונג
אייניגע מיליאָנען, און היינט נאָר אייניגע מאָל אזוי פיעל. ווען
מען זאָל ווייטער בערענקען די שפע, וואָס האָט זיך אויסגעגאַסען
אין דער מלחמה צייט אויף אַמעריקאַ אין דער פּאַרם פון אַ נאָל-
דענעם רעגען, פון וועלכען אויך די אידישע בעפעלקערונג, און בע-
זונדערס, איהר רייכערער טהייל, האָט פּראָפּיטירט — ווען מען זאָל
דאָס אלעס געהמען אין אנבעטראַכט, מוז מען קומען צו דעם טרוי-
עריגען בעשלוס, אז אפילו אויף דעם געביעט פון דער פרימיטיווער
מאַטעריעלער הילפסלייסטונג איז ניט פיעל געשאַפֿען געוואָרען.
אויך רוף אָבער די הילפע פרימיטיוו נאָך מחמת פיעל טיעפערען
גרונד. די אַמעריקאַנער יודענהייט האָט זיך ניט געמאַרט בענוגע-
נען נאָר מיט דעם זאַמלען פון דעם געלד און מיט דער פערטהיי-
לונג פון איהם דורך אַ ש ל י ח. די אַמעריקאַנער יודענהייט האָט
געמאַגט פון אַ נ ה ו י ב אָן ה אָ ב ען א י ה ר ע
פ ע ר ט ר ע ט ע ר אויפ'ן אָרט און שטעלע, וואו די פערטהיי-
לונג געשעהט, און ניט זיין אָנגעוויזען אויף טענדענציעז געפאַרבטע
בעריכטען פון זייטיגע פּאָליטיק טרייבענדע פאַקטאָרען. דורך די
דירעקטע פערבינדונג פון אַמעריקאַ מיט די ליידענדע און בע-
דירפטטיגע וואָלט פערמיעדען געוואָרען אַ גרויסער טהייל פון די
רייבונגען, וועלכע האָבען איינגעשלונגען די אידישע ענערגיע.
קומט מען מיט תירוצים און מען זאָגט, אז עס איז אונגע-
ליך צו האָבען דאָרט אייגענע פערטרעטער. די בעטרעפֿענדע רע-
גירונגען לאָזען דאָס ניט צו. זיינען דען געמאכט געוואָרען
ערנסטע פערזוכען אין דיעזער ריכטונג? אפשר איז געשאַפֿען גע-
וואָרען אזא סוטאָציאָן, טראד ווייל אַמעריקאַ האָט ביז איצט ניט
געשיקט קיין אייגענע פערטרעטער, און די דאָרטיגע פערטרעטער,
פון אַמעריקאַ אויס געקרוינט און געשטיצט, ווילען איצט ניט צו-

לאָזען, אז אנדערע זאָלען זיך מישען אין זייער ווירטהשאפט? און ווער בעהויפטעט עס, אז די דאָרטיגע פערטרעטער זיינען אזוי שטארק, אז מען קאָן זיי נאָר ניט מנצח ויין? מיר האָבען אן אל-טעם ביישפיעל, און מיר מאָנען פון איהם עטוואָס לערנען. זיינען דאָך נאָר אַמאָל, בשעת דאָס אידישע פאָלק האָט געזוכט אַ לאַנד צום ערשטען מאָל אין זיין געשיכטע, געקומען די מרגלים און דער-צעהלט רויבער געשיכטען פון די ריעזען, וואָס זייער קאָפּ דער-גרייכט אַזש ביז צום הימעל, און פון די פעסטונגען, וואָס זיינען ניט איינגעהמבאָר. און דאָך האָט עס זיך אַרויסגעשטעלט אַלס די איינבילדונג פון שוואַכע פּערזאָנען מיט אַ קראַנקשאַפטער פאַנטאַזיע. אפשר האָבען מיר אויך אין איצטיגען פאַל צו טהאָן מעהר מיט איינבילדונג ווי מיט בילדונג?

ווייטער קומט מען און מען טענה'ט, אז עס איז ניט די פאַסענ-דע צייט צו פּערנעהמען זיך מיט גרויסע און אויסגעאַרבייטעטע פּלענער. דאָרט ליידט מען הונגער, דאָרט קומט מען אום פון קעלמ. די איינציגע זאָך, וואָס מיר קאָנען איצט טהאָן איז נאָר זאַמלען געלד און שיקען דורך וועמען עס איז.

אַ פאַלשער תירוץ. אזוי צו אורטהיילען האָט דאָס רעכט דער הונגעריגער און דער נאַקעטער דאָרט, אָבער ניט דער זאַטער און דער גוט בעקליידעטער דאָך. און מערקוויהרדיג. דער פּראָטעסט געגען דעם ביליגען אופן ווי די הילפע ווערט געלייסטעט קומט גראָד פון יענער זייט, גראָד פון די הונגעריגע און די נאַקעטע.

די סאָציאַל דעמאָקראַטען האָבען זיך איין מאָל בעקלאָנגט אין דייטשלאַנד, אז זיי זיינען מעהר ניט ווי אַן אַ ב י ע ק ט פון דער פּרייסישער געזעצגעבונג. די ליידענדע אידען זיינען איצט בעהאַנדעלט געוואָרען ווי אַן אַ ב י ע ק ט פון דער אַמערי-קאַנישער פּילאַנטראָפּיע. מען האָט זיך מיט זיי קיין עצות ניט געהאַלטען, ווי מען זאָל פּערווירקליכען די הילפע פאַר זיי. מען האָט זיי נישט געפּרעגט, וואָס איז בעסער צו טהאָן. צו וואָס פּרע-גען — עס איז דאָ אַן אַלטער אויסגעטראָטענער וועג פון צדקה פּערטהיילען, און מען זוכט ניט קיין נייע וועגען אין מלחמה צייטען. דאָס איז סימפּטאָמאַטיש אויך פאַר אונזערע ווייטערע אַס-

קיין נדחה אין ציונים

די פאטריאָטען פון אלע פעלקער מיט דער אויסנאָהמע פון זייער אייגען פּאָלק, די נשמה פּערזאָרגער פון דער גאַנצער וועלט, די ליכט־טראַגער מיט פּערבונדענע אויגען, די איינגעבילדעטע לעהר רער אָהן תּלמידים — די אידישע אסימילאַטאָרען, די פּערביסענע נעגנער פון דער אידישער נאַציאָנאַלער בעפרייאַונג האָבען זיך ווידער נענומען צו דער ארבייט. די ציוניסטען וועלען מורא האָבען — אזוי האָבען זיי גע'חשבונ'ט — ארויסצוטערמען אָפען מיט זייערע סעפּעראַטיסטישע אידעען און ציעלען בשעת די הערשער־נאַציאָנען וועלען זיין פּערנומען מיט דעם גרויסען קאַמפּף. זיי וועלען מורא האָבען צו צייגען, אז אין דיעזען וויכטיגען מאָמענט בלייבט נאָך ביי זיי איבריג צייט און ענערניע פאר זייערע אייגענע, בעזונדערע דאנות, פאר זייערע אייגענע, בעזונדערע האָפּנונגען. זיי, די אסימילאַטאָרען, האָבען זיך פון אָנהויב אָן אָנגעשלאָסען אָן דעם עקסטרעמען פליגעל פון די הוררא־ און מאָרד־פּאַטריאָטען און מיט חוצפה געטייטעלט אויף די ציוניסטען: מיר וועלען אַקאַרשט זעהן, וואָס פאר אַ פנים איהר וועט איצט האָבען מיט אייער אידישען נאַציאָנאַליזם; און אין זייער פּראָוואַצירענדער האַלטונג האָבען זיי זיך ניט אָבגעשטעלט אפילו פאר דראָהונגען און מסירות. אנדערש ווי מיט דעם נאָמען מסירה קאָן מען ניט בעצייכענען דעם ארויסטריט פון געוויסע אסימילאַטאָרען אין מלחמה־צייט מיט אַ בעשולדיגונג, אז דער אידישער נאַציאָנאַליזם שטעהט אין ווידערשפּרוך מיט דעם חוב־נעפיהל צום פּאַטערלאַנד, און מיט בעשולדיגונגען פון דעם מין איז געווען פול די אידיש־אסימילאַטאָרישע פּרעסע, ניט בעאכטענדיג דעם כלומר'שטען „בורג־פריעדען“, וועלכען די אידישע פּאַרטייען האָבען געשלאָסען פאר די דויער פון דער מלחמה.

דאָך, ניט די דראָהונגען און ניט די פראָוואָקאָאָציען האָבען
 ניט געהאָלפּען. די ציוניסטען האָבען זיך ניט דערשראָקען, און די
 ציוניסטישע אָרגאניזאָאָציען איז בעשטאנען די גרויסע פּיער-
 פראָבע. אין דייטשלאַנד, ווי אין עסטרייך, אין ענגלאַנד און
 פראַנקרייך, ווי אין רוסלאַנד. אין אלע לענדער, אָהן אן איי-
 נאהמע, האָבען די ציוניסטען געבראכט דעם בעסטען בעווייז, ווי
 מען קאָן בלייבען טריי דעם אידיש-נאָציאָנאלען אידעאל און אין
 גלייכער צייט ערפילען דעם ערשטען און דעם העכסטען בירגער-
 ליכען חוב אויף אזא אופן, אז אפילו די שלימסטע אידישע געגנער
 און חטאים זוכער זאָלען מוזען שטומען, ניט האָבענדיג גאָרנישט
 וואָס איינצואווענדען. די ציוניסטען האָבען אומערדום אָנגעפילט
 די ערשטע שורות פון די פרייוויליגע און די ערשטע שורות אויף
 די שלאכט-פעלדער. זיי האָבען בעפרידיגט די שטרענגסטע פאָ-
 דערונגען, וואָס די מלוכה קאָן שמעלען צו דעם איינצעלנעם בירגער
 און דאָך האָבען זיי אויף אין ווילע ניט מסייה דעת געווען פון
 דער גרויסער אידישער אויפגאבע, וועלכע ליגעט אויף זיי. מיט
 אלע כחות האָבען זיי זיך בעמיהט צו פעסטיגען די אָרגאניזאָאָציען,
 צו שיצען און אונטערשטיצען אונזערע פּיאָנירען אין ארץ ישראל און
 דעם גאַנצען בנין פון דעם נייעם ישוב. פון די טרענטשעס האָבען
 זיי געשיקט זייערע שקלים, זייער בייטראַג פאר דעם נאָציאָנאל
 פאָנד און פאר די ערהאלטונג פון די פאלעסטינישע אינסטיטוציען-
 גען. אין איינצעלנע לענדער, ווי צום ביישפּיעל, אין עסטרייך און
 ענגלאַנד, איז די ציוניסטישע ארבייט אין דער מלחמה צייט אָנגע-
 גאנגען אינטענסיווער און ענערגישער ווי פאר דער מלחמה. אין
 עסטרייך האָבען די ציוניסטען אָרגאניזירט אַ פאָנד, וועלכער
 דיענט דעם צוועק פון באַדען-קויה אין ארץ ישראל פאר די רואי-
 נירטע פון דער מלחמה נאָך דער מלחמה. אין ענגלאַנד, וואו די
 ציוניסטישע אקטיוויטעט איז פאר דער מלחמה געווען שוואַך, איז
 פערשטארקט געוואָרען גראד אין דער לעצטער צייט די אָרגאניזאָ-
 אָציען. אין דייטשלאַנד, וואו אַ גרויסער טייל פון די ציוניסטען
 שמעהט אין אקטיווען מלחמה דיענסט, איז דאָך די אָרגאניזאָאָציען
 ניט שוואכער געוואָרען. און אויך אין רוסלאַנד, וואו עס קומט אויס

צו ארבייטען ביי בעזונדערס אונגינסטיגע אומשטענדען, מערקט זיך אויך איבעראל א שטייגערונג פון דער ציוניסטישער אקטיוויטעט. מיט איין וואָרט, די אסימילאטאָרישע האָפנונג האָט זיך ניט ערפילט, און די ציון'ס געגנער זיינען נאָך אַמאָל אָבגענאַרט געוואָרען אין זייערע ערווארטונגען. שטעהען זיי איצט ווי פאר א רעטעניש און קריצען מיט די צייהן.

און מערקווירדיג, די פרעמדע, פאר וועמען די אסימילאציען ציטערט, האָבען פערשטאנען די בערעכטיגונג פון די ציוניסטישע געפיהלען אפילו אין דער מלחמה צייט. די ערעלערע צווישען די פרעמדע האָבען ניט נאָר פערשטאנען, נאָר אויך אויסגעדריקט זייער סימפאטיע מיט דער אידיש-נאַציאָנאַלער שטרעבונג. גרויסע שטאַטסמענער, וויסענשאפטלער און קינסטלער האָבען געפונען פאר נויטיג צו זאָגען אין קריטישען מאָמענט א נוט-וואָרט וועגען דעם אידיש-נאַציאָנאַלען אידעאל. די איינציגע, וואָס קאָנען זיך ניט בערוהיגען, די איינציגע, וואָס בעמיהען זיך ארויסצושטעלען דעם ציוניזם אין פאַלשען ליכט, צו פערדרעהען זיין זין און צו קאָנסטרואירען א געגענזאץ צווישען איהם און די בירגער-חובות, זיינען אונזערע אייגענע אסימילאטאָרען. אין זייער היפערפאט-ריאָטישען געקינסטעלטען און קראַנקהאפטען פאטריאָטיזם, אין וועלכען, נעבענביי בעמערקט, קיינער גלויבט ניט, אויסער די וואָס שרייבען וועגען איהם, זוכען זיי אויפצורייצען גענען די אידיש-נאַציאָנאַלע עלעמענטען די עפענטליכע מיינונג. אומזיסטע מיה. פאר דער גרויסער עפענטליכקייט האָט דער ציוניזם שוין לאנג אויפגעהערט צו זיין א מיסטעריום.

עס זיינען איצט צו אונז אָנגעקומען די לעצטע נאכריכטען וועגען דאָס ציוניסטישע לעבען און שטרעבען אין דייטשלאנד. די נאכריכטען ענטהאַלטען אן אויספיהרליכען בעריכט וועגען דעם אויסעראַרעהענטליכען דעלעגירטען-מאָג פון די דייטשע ציוניסטען, וועלכער איז אָבגעהאַלטען געוואָרען אין לעצטען דעצעמבער. מיר לעזען די איינצעלנע בעריכטען און רעפעראַטען. מיר הערען זיך צו פון דער ווייטען צו די פעהאנדלונגען און דעבאַטען פון די דע-

לענאטען און מיר פערנעסען זיך אויף א וויילע, אז די קאָנפּערענץ קומט פֿאַר אין מלחמה צייטען און אין מלחמה־פיהרענדע לענדער. מען דערמאָהנט די געפאלענע חברים, מען שיקט אַ גרוס צו די חברים אין פעלד, אָהן הויכע ווערטער, אָהן בעריהמעריי, אָהן בעזונדערע בעטאָנונג. אלעס ערשיינט אזוי זעלבסט־פֿער־שטענדליך. עס איז זעלבסט פערשטענדליך, אז יעדער ציוניסט ערפילט זיין בירגער־חוב, עס איז זעלבסט פערשטענדליך, אז ער פערלאַנגט ניט קיין דאַנק פאר זיין איבערגעבענהייט. עס איז אָבער אויך זעלבסט פערשטענדליך, אז יעדער ציוניסט מוז אויך ערפילען זיין חוב צו זיין אָרגאניזאציע, מוז זוכען זי צו בעפעס־טיגען און מאכען זי ווידערשטאַנדס־פֿעהיג. עס איז אויך זעלבסט פערשטענדליך, אז די גרויסע פראָבלעמען, וועלכע זיינען פערבונד־דען מיט דעם ציוניסטישען הויפט ציעל, טאָרען ניט אָבגעלעגט ווערען אָהן אַ זייט, עס טאָר ניט איינטרעטען קיין שטילשטאַנד, עס טאָר ניט געמאכט ווערען אַ נדחה אין דער ציוניסטישער ענט־וויקלונג.

און דורך אלע רעפּעראטען און דורך אלע וכוחים געהט דורך איין גרונד געדאַנק: די בעפרייאונג מוז זיך אָנהויבען אין די גלות־לענדער. גראד איצט, דורך די וועלט־קאָטאסטראָפּע, איז פאר דעם דענקענדען, זוכענדען און פאַרשענדען ציוניסט נאָך קלאָרער גע־וואָרען, ווי ווייט דאָס אידישע לעבען, אפילו פון דעם ציוניסט, איז דאָך געווען בעאיינפלוסט ניט נאָר פון אַן אונמיטעלבארער פרעמדער סביבה, נאָר אויך פון אַ פרעמדער געדאַנקען־וועלט, פון פרעמדע אויפפאַסונגען, פון פרעמדע אידעאלען. אפילו דער אי־דישער נאַציאָנאַליזם איז אויך פול פסלת, פערמישט מיט פרעמדע עלעמענטען, וועלכע שאדען איהם נאָר. דער אידישער נאַציאָנאַליזם קאָן ניט לעבען אין פֿריינדשאפט אָדער גאָר אין שותפות מיט דעם עראָבערונגס־גייסט. דער אידישער נאַציאָנאַליזם איז דער נאַ־ציאָנאַליזם פון דער צוקונפט, ווען דער גלייכהייטס־אידעאל וועט זיעגען און וועט דיענען אלס דאָס רעגולירענדע געזעץ אין די איג־טערנאַציאָנאַלע בעציהונגען פון דער מענשהייט.

די בעפרייאונג מוז זיך אָנהויבען אין די גלות־לענדער. עס

מוז ראדיקאל גענדרט ווערען די ערציהונג פון דער אידישער יונגער. העברעאיש, שפראכע און ליטעראטור, מוז פערנעהמען א וויכטיגען פלאץ אין דער אידישער ערציהונג. נאָר די העברעאישע שפראך איז אימשטאַנד אריינצופיהרען דעם אידישען תלמיד אין די ריינע אונפערשטעלמע אידישע פאָרשטעלונגס-וועלט, נאָר זי בע-זיצט די קראפט צו בעפרייען דעם אידישען געדאַנק פון די פּרעמדע עלעמענטען, וועלכע ער האָט אין זיך אריינגעזויגען. ווי ציוניס-טישע אָרגאַניזאַציען ווערט דעריבער אויפגעפאָדערט צו גרינדען איבעראל העברעאישע קורסען, און געבען אויף די ערוואקסענע ציוניסטען די מעגליכקייט איינצוהאלטען א חלק פון דעם פער-זוימטען.

נייע געדאַנקען, נייע בעגרינדונגען זיינען אין די פאָדערונגען ניט ענטהאַלטען. די בעסטע עלעמענטען פון די מערב אייראָפּע-אישע ציוניסטען זיינען שוין לאַנג פאר דער מלחמה געקומען צו דער זעלבער ערקענטניס, אז דער ציוניזם קאָן ניט לאָזען קיין טיעפע וואַרצלען, ווען ער זאָל ניט האָבען א העברעאיש-קולטורעלע גרונד-לאַגע. דער ציוניזם קאָן ניט וואקסען און ערנעהרען זיך פון דער לופט, ער מוז האָבען א נאָהרבאָדען. אינטערעסאַנט איז אָבער און נאָך מעהר אלס אינטערעסאַנט, ביי וועלכע אומשטענדען און אין וואָס פאר א צייט די פראגען זיינען פּערהאַנדעלט געוואָרען.

די זעלבע ערשיינונג ווערט בעאָבאַכטעט אויף אין רוסלאַנד. אין מאַסקווע גרינדען די ציוניסטען א נייע העברעאישע וואָכען-שריפט, גרינדען א פאָנד פאר א העברעאישע קינדער-ליטעראטור און א.ו.וו.

און נאָך איין וואונש בעזעעלט איצט די ציוניסטישע וועלט. אויף דעם דייטשען דעלעגירטען טאָג האַלט דר. מארטין בוכער א ספעציעלען פאָרטראַג איבער די נויטווענדיגקייט פון א מעהר נאָר הענטער פּעראייניגונג צווישען די מזרח-אייראָפּעאישע און די מערב אייראָפּעאישע ציוניסטען און ער ווענדעט זיך מיט א מאָהנונג צו בירדע צדדים. די ציוניסטען האָבען איצט צו ערפילען אן אויפגאַ-בע, דיקטירט פון דעם איצטיגען היסטאָרישען מאָמענט: זיי מוזען דערפּרעזענטירען די איינהייט פון דעם אידישען

פ א ל ק. אויך ניט קיין נייער געדאנק, אָבער עס איז געווען
נויטיג, ער זאָל איצט אַרויסגעזאָגט ווערען מיט בעטאָנונג און
בעוואוסטזיין. ער מוז איצט ווערען צום לייטענדען געדאנק פון
אלע ציוניסטען.

9 פעברואר, 1917.

די גייסטיגע קראפט פון אידישען פאלק

עס ווירקט זוי באַלזאַם, בערוהיגענד און ערפרישענד, ווען עס קומען צו אונז אָן איצט, אין מאָמענט פון גרויסער דאָנה און טיעפען שמערץ, ידיעות פון יענער זייט ים, וועלכע דערצעהלען אונז פון אַ שטארקען בטחון, פון אַ פעסטען גלויבען, פון אַ שאַפען פון האָפנונג אין לעבען פון אונזערע ברידער. ניט זעהר אָפט קומען זיי אָן, אָט די ידיעות, נור ווען זיי דערגרייכען אונז, טראָגען זיי אריין אין אונזער אלטאָן עפעס אַ מין יום־טוב'דיגע שטימונג און פילען אונז אָן מיט אַן אינערען שטאַלץ. מיר ווערען שטאַלץ אויף זיי, אויף אונזערע ברידער, אזוי נאָהענט צום חורבן און אזוי ווייט פון קליינמוטהיגקייט און בערצווייפלונג! און דאָס שטאַלץ־געפיהל מישט זיך אויס מיט אַ געפיהל פון קנאה, אָבער ניט פון יענער קנאה, וועלכע וואָרצעלט אין מענשליכען עגאָאיזם און איז פער־בונדען מיט ניט פערנינען. אַ העכערע קנאה ערפאסט אונז. מיר ווילען חלילה ניט אָבנעהמען זייער חלק, זייער העלדענמוטה, מיר בעדויערען נור, וואָס מיר זיינען אזוי ווייט פון זיי און האָבען ניט די זכיה מיטצוהעלפען און מיטצואווירקען, לייטערן זיך גלייך מיט זיי און גלייך מיט זיי ארויסגעהן פון דעם אומגעשטאַלטענדען פראָצעס אויסגעלייטערט, ריינער, אויפגעקלעהרטער, בעסער, ערד־לער און וויעדערשטאַנדספעהיגער.

איך הויב אָן מיט רוסלאַנד.

אַן ערך אַ האַלבע מיליאָן אידישע סאָלדאטען שטעהען אויף פערשיעדענע ישאכט־פעלדער, וועלכע ציהען זיך אזוי ווייט, פון ווילנא און מינסק ביז צו די קארפאטען, פון באַלטישען ים ביז די הויכע בערג פון קאווקאז און נאָך ווייטער. קאָנט איהר זיך פאָר־שטעלען דאָס בילד? איז אייער איינבילדונגס־קראפט גענוג שטאַרק, איהר זאָלט האָבען אַ השגה פון דעם וואָס קומט פאָר?

זייט איהר אימטשאנד ארומצונעהמען אי די האלבע מיליאָן אידישע סאָלאַראַמען און די כלל הפחות אייניגע מיליאָנען זיידעס און באַכעס, טאַטעס און מאַמעס, שוועסטער, ברודער און קינדער, וועלכע קעמפֿ-פען אויס זייער מלחמה ביי זיך אין דער היים; אַן אינערע מלחמה מיט זיך אליין, יעדער אין זיין אופן, יעדער נאָך זיין שטיי-גער? דאָס זיינען די, וועלכע ערלעבען אלע מלחמה שרעק פון דער ווייטען, בייטאָג אין דער פּאַנטאַזיע, ביי נאַכט אין חלום.

און די „אַנטלויפּענדע“? — דאָס איז דער טעכנישער נאָמען פאַר דעם נייעם וואַנדערער וועלכער איז אויסגעריסען געוואָרען פון זיין שטענדיגען באַדען און געטריבען געוואָרען „ווי מעקענע פון שייער“, „ווי אַ בלאַט פאַר'ן ווינד“ אָהן אַ ציעל, אָהן אַ בעשטימונג. ניט איינצעלנע, צעהן און הונדערט טויזענדע מיט אַמאָל, איינער צום אנדערען צוגעטוליעט, ווי די שעפּסען, ווען עס פאַקט זיי אַ שטורם, דורך רעגען און האַגעל, ווינד און שנעע, דורך פּעלדער און וועלדער האַלב נאַקעט, הונגעריג און דורשטיג. קאָן מען פון ווייטען האַבען אַ פאַרשטעלונג פון אזאַ בילד? קאָן מען האַבען אַ השגה פון אזעלכע קאָנצענטרירטע ליידען, פון דעם ברענענדען שמערץ, פון דער שטעכענדער בעלידיגונג?

מיר גלויבען ניט מעהר אין וואונדער, מיר לעבען מיט'ן שכל און אין אלץ זוכען מיר דעם טרוקענעם חשבון. און דאָך איז גע-שעהן דאָס וואונדערבארסטע. מיר האַבען עס ביז איצט נור קוים בעמערקט, ווייל די ידיעות וועגען די פאַקטען קומען אָן צו אונז נור פּעראַיינצעלט און זיי האַבען זיך נאָך ניט פּערשמאָלצען אין אונזער השגה אלס אַן אייטהייט.

געדענקט נור! אומערדם, וואוהין דער שיקואל האָט פּער-וואָרפען די „אַנטלויפּענדע“, ווערען געגרינדעט נייע קהלות, עס ווערען געעפּענט אידישע שולען פאַר די נאָך איבערגעבליבענע קי-נדר, און די אנטרונענע טראַגען אריין אין די קהלות אַ נייעם גייסט, אַ גייסט פון אידישקייט. אין סיביר וועקט דער נייער איינ-געדונגענער גייסט די אלטע עלעמענטען, די דערווייטערטע, די פון זייער שטאַם אָבגעריסענע, און אין קאַלטע, ווינטערדיגע סיבירישע שטערט ווערט געשאפּען אַן אַטמאָספּערע פון ווארעמענדער האָפּ-

נונג. אין ליטא חרוב געוואָרענע ישיבות וואַקסען אויס ווי אַ פעניקס פון זייער אייגענער אש אין טיעף רוסישע צענטערען. גערענקט נור! די „אַנטלויפענדע“ געהען דורך אויף זייער וואַנדערונג שטעדט און שטעדטלעך. מען טהיילט זיך מיט זיי מיט דעם לעצטען ביסען, מען בעדעקט זייערע פערפראָרענע אברים און מען שיקט מיט זיי... ספרים און מלמדים. די חדר אינגלעך זאָלען חלילה עברי ניט פערנעסען. ווער ווייס, ווי לאנג עס וועט זיי אויסקומען צו וואַנדערען!

אין פעטראָגראַד פערזאמעלט זיך די אידישע אינטעליגענץ. אויסער די עלעמענטאַרע דאנות פאר דעם גורל פון די רואינירטע עקזיסטענץ, טראָגט זי אין זיך נאָך אַ דאגה, אַ הייליגע דאגה. מען מוז בויען אַ טעמפל פאר דער אונגעפעלשטער אידישער קונסט. אַ אידיש טהעאטער זאָל געשאַפּען ווערען.

אין מאַסקווע ווערט געגרינדעט אַ נייע העברעאישע צייטונג. מען דארף ניט צולאָזען, אז דאָס העברעאישע וואָרט זאָל פער- שטומט ווערען, עס טאָר ניט זיין קיין הפסקה אין דער העברעאישער ענטוויקלונג.

מען פייערט דעם האַלבען יובל פון ביאליק'ס שאַפּען. דער מאָהנט מען זיך אָן די קליינע, אָן אונזער וואַקסענדע האָפּנונג. מען זאָמעלט אַ פּאָנר פאר אַ העברעאישע קינדער ליטעראַטור. עס איז טאַקי נויטיג, מען טאָר ניט וואַרטען, ווער ווייס, ווי לאנג די מלחמה וועט נאָך דויערען!

דאָס זיינען נור איינצעלנע פאַקטען. קאָן מען דען אלעס אויפֿ- צעהלען? ווייסען מיר דען אלעס? ערשט שפעטער וועלען מיר זיך דערוויסען פון אלע וואַנדער, וואָס אונזער גייסט האָט געשאַפּען אין דער מלחמה צייט.

איך געה איבער צו עסטרייך.

ניין חלקים פון דעם חורבן איז אויסגעפאלען אויף דעם גורל פון גאַליציען. ווי אַ שפּיעל-באָל זיינען די גאַליצישע אידען גע- וואָרפען געוואָרען און איבערגעגאַנגען פון האַנד אין האַנד און פון רשות אין רשות. און נראד דיעזע פיעל געפלאַנטע, פון פערשיעדענע זייטען פערפאַלנטע, גלייכבערעכטיגטע בירגער" האָבען געצייגט אַ

ביישפיעל פון פעסטער טרייהייט און איבערנעבענקייט. פיעל האָ-
 בען זיי געליטען. שרעקליך האָבען זיי געהאט אויסצושטעהן, ווייל
 זיי האָבען ניט געקאָנט בעהאלטען זייערע געפיהלען, זיך בויגען און
 חנפ'ענען, ווי עס האָבען געהאנדעלט די אנדערע גרופען. די אין
 לעבען פערלאַכטע און פערשפאָטעטע האָבען געדיענט אלס מוסטער
 פון אינערן שטאָליז אין מאָמענט פון דער גרעסטער סכנה. אין
 ווען און אין פראַג און אין די אנדערע שטערט, וואו די אידיש-
 נאציאָנאלע בעוועגונג האָט געפונען פלאץ, פּעראַייניגען זיך די
 נאציאָנאלע כחות צו שיצען די גערעטעטע פון דעם שווערד פון דעם
 שונא און פון די מסירות פון די שכנים. זיי זוכען זיי צו שיצען פון
 הונגער און נויט און פון דער אונבארמהערציגער רחמנות פון דער
 אָפּיציעלער פּילאַנטראָפּיע, וועלכע וויל יוצא זיין אנקעגען זיי מיט
 אַן אַרויסגעשליידערטער נדבה... זיי גרינדען פאר זיי שולען, געהמען
 זיך אָן פאר די קינדער, עס זאָל אין זיי ניט פערלאָשען ווערען דער
 גליהענדער פונק פון ליבע און אַכטונג צו זייער פיעל געפרופטען
 פאָלק.

און אין דייטשלאַנד.

דאָס אָפּיציעלע, הערשענדע, רעניערענדע
 אידישע דייטשלאַנד האָט באַנקראַטירט. קנעכטיש
 אין געזיננג. ביוראָקראַטיש אין האַנדלונג, פרעמד, קאלט און
 נאווה'דיג אין בעציהונג צום מורח-אייראָפּעאישען אידען, האָט זיך
 דאָס אָפּיציעלע יודענטהום אין דייטשלאַנד בלאַמירט אין דעם
 איצטיגען גרויסען מאָמענט. קיין פערענטפערען זיך וועט ניט
 העלפען, קיין אַרויפקויקלען די שולד פון איינעם אויף דעם אנדערען
 וועט ניט נוצען. עס מאַכט ניט אויס, ווער אלס איינצעלנע פּערזאָן
 איז אַרויסגעטראָטען און דער עפענטליכקייט. ניט איינצעלנע פּער-
 זאָנען ווערען דאָ גע'משפּט, עס ווערען גע'משפּט ריכטונגען און גע-
 זעלשאַפּטליכע קלאַסען. און דער פאַקט בלייבט אַ פאַקט, אַז בשעת
 די רוסיש-אידישע אינטעליגענץ איז געווען בעשעפּטיגט מיט דער
 גרויסער דאגה פאר דעם קיום פון דעם אידישען פאָלק, בשעת די
 בעסטע אין עסטרייך האָט געשמירט פלענער, ווי צו בויען די איד-
 שע צוקונפט נאָך דער מלחמה, איז אַ געוויסע געזעלשאַפּטליכע

שיכט פון דייטשען יודענטהום געווען פערנומען מיט דער דאגה, ווי
 צו פעהריטען דייטשלאנד פון דער פויליש-אידישער סכנה. איידער
 דער גורל פון פוילען איז נאך בעשלאָסען געוואָרען, האָט מען זיך
 שוין געוואָלט פערוואָרענען מיט מחיצות און אַבצוימונגען.... פער-
 טרעטער פון אָפיציעלען יודענטהום האָבען פערלאָרען יעדע בושה,
 יעדעס געפיהל פון עלעמענטאַרער אנשמענדיגקייט און פערלוומדעט
 אויפ'ן שרעקליכסטען, העסליכסטען אופן זייערע ווייטע ברידער.
 זיי האָבען זיך געוואָלט אונטערקויפן, אויספיינען, און זיי
 האָבען זיך דערמיט אַליין פערקויפט און מיאוס געמאכט.
 זיי פיהלען דאָס איצט אַליין. זייערע שכנים האָבען מסכים געווען
 צו זייער חאַראַקטעריסטיק בנוגע די פוילישע אידען, זיי זיינען
 אַבער ניט מסכים, דאָס צווישען דעם פערלוומדער און פערלויר-
 דעטען איז אַ גרויסער אונטערשיעד פאַראַן...
 מען מוז אַבער געדענקען, אַז שוין פון לאנג געהט אַן אין
 דייטשען יודענטהום גופא אַ שפּאַלטונגס פּראָצעס, און עס וואָלט
 געווען אַ ביטערע עולה, פּאַלש און אונגערעכט ארויפצואוואַרפען די
 אחריות פאַר די העסליכע פּאַליטיק אויף דאָס געוואַמטע דייטשע
 יודענטהום. דאָס דייטשע יודענטהום ערנייערט זיך, עס מאַכט
 דורך אַן אויסלייטערונגס-פּראָצעס. געגען דאָס אָפיציעלע יודענטהום
 ערהעבט זיך דער נייער דור, די יונגע. און איך גלויב ניט, אויב די
 דייטשע אידישע יונגע האָט וואָס אַראַבצופאַלען בנוגע איהרע
 בעציהונגען צום אידישען פּאַלק, צו זיין גענעוואַרט און צוקונפט,
 פאַר דער מזרח-אייראָפּעאישער יונגע.

פאַר אונז לינגט אַ בעריכט פון דער דייטש-ציוניסטישער
 קאָנווענשאָן, וועלכע איז אַבגעהאַלטען געוואָרען אין בערלין אין
 לעצטען דעצעמבער. פון דעם בעריכט געהט ארויס, אז אין פונקט
 נאַציאָנאַלע פּאַליטיק אויך אין די גלות לענדער זיינען אין דער
 לעצטער צייט צוגעשטאַנען, צו די ציוניסטען אויך פיעלע אינטע-
 ליגענטע כחות. דער עולם הויבט זיך אַן אַרומצוזעהען אין וואָס
 פאַר אַ זומפ די אסימילאַציע און דאָס אַסימילאַטאָרישע קריכער-
 טהום האָט זיי פאַרשלעפּט...

מיר לעזען דעם בעריכט און מיר פּערגעסען אויף אַ וויילע,

אז עם טרעמען דאָרט אויף און זיינען זיך מתוכה מענשען, וועלכע
 געפינען זיך אויפ'ן רעכטען שויפלאץ פון דער שרעקליכער מלחמה.
 מען רעדט אין בערלין מיט בעגייסטערונג פון דעם מזרח אייראָ-
 פעאישען יודענטהום, דעם בעפרוכטענדען, דעם שאפענדען, דעם
 ערמונטערענדען, דעם בויענדען. מען רופט און מען מאַהנט צו
 פערברידערונג, צו פערשמעלצונג, צום אויפגעהן אין אייגענעם
 פאָלקס-טרום. ניטאָ קיין אויפגעבלאָזענער פאטריאָטיזם —
 דער פאטריאָטיזם ווערט געצייגט אויף די שלאכטפעלדער, דאָ איז
 דער פלאץ פון חשבון הנפש, מען אונטערזוכט די אייגענע נשמה,
 מען וויל זי ערהאלטען, זי שענער מאכען, עדעלער, געלייטערטער.
 מען טרעט אויף געגען די פאלשע פאָליטיק פון צוברעקלונג פון
 דעם אידישען פראָבלעם מען רעדט פון איין גרויסער, שותפות'דיגער
 אויפגאבע, מען רעדט וועגען איין געמיינזאמער רעטונג, וועגען צו-
 שטערונג פון אלע מחיצות צווישען מזרח און מערב אין יודענטהום.
 עס הערט זיך אַ פראָטעסט פון אַן אָנגעוועהטאָגטער נשמה, אַ גע-
 שריי נאָך גאנצקייט, נאָך פאָלקס-איינהייט .
 ווי באַזאָם ווירקען זיי די איינצעלנע, זעלטענע ידיעות. מיר
 לעבען מיט'ן שכל און גלויבען ניט מעהר אין וואונדער. און דאָך
 שטעהען מיר פאַר דעם וואונדערבארען, ווי עס איז בעשריבען אין
 אונזערע אלטע ביכער.

11 פעברואַר, 1917.

מדה כנגד מדה

דער וועלט־בעריהמטער דייטשער עקאָנאָמיסט אוגוסט פּאָן־שמאַלער, איינער פון די איינפלוסרייכסטע מענער אין דייטש־לאַנד, ניט נאָר אלס געלעהרטער, נאָר אויך אלס פּאָליטיקער, צו וועמעס וואָרט די געבילדעטע געזעלשאַפט הערט זיך צו און צו וועמעס מיינונג זי פּעהראַלט זיך מיט גרויס רעספעקט — האָט דאָ ניט לאַנג געמאַכט אַ ביטערען אַנגריף אויף די אידען אין דייטשלאַנד. אוגוסט פּאָן־שמאַלער איז ניט געווען בעקאַנט אלס אַנטיסעמיט, אין זיינע ווערק און אין זיינע פּאָליטיש־עפענטליכע אויפטרעטונגען האָט מען ניט געקאָנט מערקען סימנים פון דעם אידען־האַס, וועלכער איז אזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר פּיעלע דייט־שע געלעהרטע, בעזונדערס אויף דעם געביט פון די סאַציאַלע וויסענשאַפטען, ד. ה. אויף דעם געביעט, וואו עס מוזען אַנגע־ריהרט ווערען די בעציהונגען צווישען קלאַסען און גרופען. דער־בער האָט דער אַנגריף פון שמאַלער געווירקט אין דייטשלאַנד ווי אַ בליץ פון קלאַרען הימעל. קיינער האָט איהם ניט ערוואַרט, און ער האָט אויף יעדען געווירקט ווי אַן איבעראַשונג. מעהר ווי אַלע אָבער זיינען איבעראַשט געוואָרען, זעלבסטפּערשטענדליך, די אויף וועמען דער אַנגריף איז געמאַכט געוואָרען — די אידען. די אידען אין דייטשלאַנד וויסען דעם ווערטה פון דעם „וויסענ־שאַפטליכע“ אַנטיסעמיטיזם, זיי וויסען פון ערפּאהרונג, אז די אמת'ע סכנה שטעקט ניט אין די אַנטיסעמיטישע האַנדלונג־גען פון אַ רעגירונגס־בעאַמטען, ניט אין דעם וואַלגאַרען גאַ־סען־אַנטיסעמיטיזם, ניט אין די ביליגע אויסערונגען פון די נאָך ביליגערע פּאָליטיקער. די אמת'ע סכנה, אזוי ווייט האָבען די דייטשע אידען געלערנט פון דעם נסיון פון די לעצטע עמליכע דורות, שטעקט אין דעם „פיינעם“ אַנטיסעמיטיזם, אין דעם

„אויסגעפוצטען“, אין דעם „בעגרינדעטען“, ווייל פאר דעם בע-
 גרינדעטען אנטיסעמיטיזם זיינען אָפּען אלע אויערען און אלע
 טהירען, ווייל דעם בעגרינדעטען אנטיסעמיטיזם קאָן מען ניט
 מבטל זיין מיט א פאָר הויך-קלינגענדע, אלגעמיינע און אבגע-
 דראשענע פראזען, ווייל געגען דעם אנטיסעמיטיזם, וועלכער פער-
 שאַנצט זיך הינטער די פעסטע מויערן פון דער וויסענשאפט, מוז
 מען אויפטרעטען מיט שווערע קאנאָנען, און דאס איז ניט אזוי
 לייכט. ווייטער ווייסען זיי פון דער זעלבער ערפאהרונג, אז יע-
 דער אנטיסעמיטישער אויסערונג ווערט בעטראכט אלס וויסענ-
 שאפטליך בעגרינדעט, ווען זי געהט ארויס פון א וויסענשאפטס-
 מאן. דער וויסענשאפטסמאן, ווען ער איז אנערקענט און פאָפּו-
 לאַר, געניסט דעם זכות אין דער געזעלשאפט ניט קאָנטראַלירט צו
 ווערען. ער ברויכט זיך ניט אנצושטרענגען און ברענגען דוקא
 בעווויזע, וועלכע זאלען שטיצען זיין מיינונג. זאגט ער ארויס א
 מיינונג, פערלאזט זיך אויף איהם דער עולם בלינד: מסתמא
 דאָט ער שוין אן אויסרייכענען גרונד. דער וויסענשאפטסמאן
 קאָן אליין זאגאר קעמפּפּען געגען דעם בלינדען גלויבען, ער קאָן
 פערלאנגען, אז יעדע קלייניגקייט זאל בעווויזען ווערען מיט
 אותות ומופתים, אבער גראד דורך דעם שאפט ער פאר זיך אליין
 אן אטמאָספּערע פון גלויבען. דער גרויסער עולם מאכט
 דעם חשבון אזוי: ווי זאל מען ניט גלויבען א מאן, וועלכער בע-
 קעמפּפּט דעם גלויבען און וויל, אז אלעס זאל זיין בעגרינדעט
 און בעווויזען?

דער אָנגריף פון שמאָלער איז געמאכט געווארען נאָר אונט
 אורחא, אזוי זיך פארבייגעהענדיג. א אידישער געלעהרטער, א
 מיטגליעד פון בערלינער שטאָדט-ראטה, א כלל-טהוער אין בעס-
 טען זיין פון וואָרט מיט א גרויסער השפעה אין זיין ווירקונגס-
 קרייז, האָט פערפאסט א חיבור איצט אין מלחמה-צייט, וואו ער
 בעהאנדעלט די ברענענדע עקאָנאָמישע צייט-פראגען פון דעם
 איצטיגען הייסען מאָמענט. דער פערפאסער ווערט בעטראכט
 אלס אויטאָריטעט אויף דעם געביעט פון דער סטאַטיסטישער ווי-
 סענשאפט. ער איז אויך פראפעסאר פון דער בערלינער אוני-

ווערויטעם, ד. ה. ווי הונדערטע אנדערע אידישע געלעהרטע איז
 ער נור פרוואַט־דאָצענט און דעם פראָפעסאר טראַגט ער נור
 אלס געשענקטען עררען־טיטעל. (אין דייטשלאַנד, ווי אין מאַנכע
 אנדערע מדינות, עקזיסטירט דער טיטעל פראָפעסאר נור אלס
 טיטעל. מען זאגט, אז ער איז געשאַפֿען געוואָרען כמעט אויס־
 שליסליך צוליב די אידישע געלעהרטע, און די פראָפעסארען,
 וועלכע טראַגען דעם טיטעל און האָבען ניט קיין קאַטהעדער, זיי־
 נען בעקאנט אונטער דעם נאָמען „רחמנות־פראָפעסארען“). דער־
 צו מוז נאָך געזאגט ווערען, אז אלס וויסענשאַפטלער געהערט ער
 ניט צו דער שמאָלער־שער שולע און אלס פאליטיקער געהערט ער
 ניט צו דער שמאָלער־שער פארטיי. דער גרויסער געלעהרטער
 שמאָלער האָט רעצענירט דאס ווערק פון דעם אידישען פראַפֿע־
 סאר און האָט בענוצט די געלעגענהייט אבצורעכענען זיך דערביי
 מיט דעם „סעמיטישען גייסט“, וועלכער איז אריינגעדונגען פון
 א פרעמדער וועלט אין די דייטשע געזעלשאַפט און וויל זי בע־
 הערשען. דער רעצענזענט שטעלט זיך ניט אָב אויף איינצעלנע
 פונקטען, און ניט ביי די איינצעלנע פונקטען מאַכט ער זיין אַמאָ־
 קע. ווי א געניטער סטראַטעג פיהרט ער אויס א געגער א ל
 א ט א ק ע. אויך גרייפט ער ניט אָן דעם איינצעלנען אידען, ער
 אַטאַקירט דעם אידען אין דעם איינצעלנען פונקט, ווי עס האָט
 געהאנדעלט דער עלטער־עלטער־זידע פון דעם אַנטי־סעמיטיזם.
 ער איז געווען אין כעס אויף מרדכי'ן און אויסגעלאזען דעם כעס
 דאָס ער צו מרדכי'ס פאָלק.

צו שמאָלער'ס וואָרט הערט מען זיך שטענדיג צו. דאָך
 גלויב איך, אז צו אזא פרסום ווי זיין לעצטע רעצענזיאן פון א
 וויסענשאַפטליכען ווערק האָט נאָך קיין פאליטישע רעדע פון איהם
 ניט זוכה געווען. מען האָט די רעצענזיאן אונטערגעכאַפט און
 זיך בעמיהט צו פערשפרייטען זי ווי א נייע ענטפלעקונג.

און נאָך מעהר איז מען איבערראשט געוואָרען, ווייל דער
 אנגריף איז געמאַכט געוואָרען דוקא אין דער צייט פון דעם אזוי
 אנגערופענעם „בורג־פריערען“. די פאליטישע פארטייען אין
 דייטשלאַנד האָבען געמליך בעשלאָסען ניט צו בעקעמפֿען זיך

געגענויטיג כל זמן די מלחמה וועט דויערען. דאס איז א מין נדר פון פאליטישען שווייגען. איך ווייס ניט, אויב מען האָט די אידן דען שפעציעל איינגעלאדען אלס גלייכברעכטיגטע אין דעם „שווייג נדר“, עס איז אבער א פאקט, אז די אידען האָבען זיך מיט שמחה אנגעשלאָסען אן דעם „בורג פריעדען“, ד. ה. זיי האָבן בען מבטיח געווען, אז זיי פון זייער צד וועלען זיך ניט בעשעפטיגן נען מיט דעם אנטויסעמיטיזם, מיט דעם תנאי, אז אויך דער אנדער צד זאָל זיך איינהאלטען. די ערשטע צייט נאָך דער אָבמאַכונג האָט טאקע אויסגעזעהן עטוואס פריערליכער אין דייטשלאַנד. דאך איז שווייגען, ווי עס זעהט אויס, ניט גאר קיין לייכטע אויפֿגאבע, און די מלחמה דויערט אזוי לאנג. איז דער נדר געבראָדען געווארען. דערווייל האָט איין צד עובר געווען אויף דעם נדר, און די אידען שטעהען אין פערלעגענהייט און קאָנען זיך קיין עצה ניט געבען. פארמעל זיינען זיי אויך בערעכטיגט צו ברעכען דעם נדר, און דאָך האָבען זיי מורא און אפּעלירען נאָך אימער צו דעם „בורג־פריעדען“.

מערקווירדיג, ווי אומערדם זיינען מיר דער יוצא מן הכלל. אפילו בנוגע א „בורג־פריעדען“ אין מלחמה־צייטען האָט מען מיט אונז געמאַכט די ערשטע אויסנאַהמע.

שמאָלער'ס אנגריף, און גראד אין איצטיגען מאָמענט, קאָן ניט בעטראכט ווערען אלס אן איינצעלפאל. ער איז סימפטאָמאָר מיט, ער בעוווייזט, ווי פאלש זיינען די האָפענונגען, וועלכע ווערען אויפגעבויט אויף מ א ע נ ט א ל ע שטימונגען. שטימונגען, וועלכע ווערען ארויסגערופען פון אן ע ק ס ט ר א א ר ד י ג ע - ר ע ן מאָמענט אין דעם לעבען פון די פעלקער, פערשווינדען מיט דעם פארבייגעהן פון דעם מאָמענט, און אויב דער מאָמענט איז דויערט צו לאנג, פערשווינדען זיי איידער נאָך דער מאָמענט איז נוסס. דאס האָט איצט פאסירט אין דייטשלאַנד מיט די אידישע האָפנונגען. תיכף נאָך דעם אויסברוך פון דער מלחמה, ווען גאנץ דייטשלאַנד איז געפאקט געווארען פון אן עלעמענטארען פערשמעלצונגס־דראַנג, איז געשלאָסען געוואָרען דער „בורג־פריעדען“. אין דעם מאָמענט האָט מען אויף די אידען מצרף געווען

צום מנין. גלייך האָט די אידישע פרעסע אנגעהויבען צו זאגען נביאות, אז דער אַנטיסעמיטישער גייסט איז אויף אייביג פער-שוואונדען פון דער געזעלשאפט און וועט מעהר ניט אויפשטעהן תחית המתים. די אידישע פאליטיקער האָבען גענומען אויף זיך די ראָליע פון חברה־קדישא לייט און האָבען פּעראנשטאַלמעט פאר דעם אַנטיסעמיטיזם אַן ערשט־קלאַסיגע לוייה, אפילו מיט הספרדים און געמאכטע טרעהרען: מיר האָבען געגען איהם געקעמפּט כל זמן ער האָט געלעבט, אבער אין גרונד איז ער גאר ניט געווען אזא רשע... ביי א הספד געפינט מען תמיד א שטיקעל שבת אויך פאר דעם גרעסטען שונא. זיי האָבען זיך צוגעאיילט, די חברה קדישא לייט פון דעם אַנטיסעמיטיזם, און איצט שטעהען זיי מיט גרויס פּערוואונדערטע אויגען: האָבען מיר זיך אבגענאָרט אין השבון, אדער האָבען מיר פאר זיך ווירקליך א פאקט פון תחית המתים?

מיר זוכען ניט קיין נקמה, דאך האָט די געשיכטע אבגעצאָהלט די דייטשע אידען מדה כנגד מדה. בשעת עס איז געשלאָסען גע-ווארען דער „בורג־פריעדען“ האָבען די אידישע גרופען געשלאָסען אויך צווישען זיך א מין קליינעם „בורג־פריעדען“, א מין שטיל-שטאַנד צוליבע „שלום בית“. מען האָט אָבגעמאַכט, אז ביז עס וועט קומען דער וועלט פריעדען זאלען די אסימילאַנטען פון איין זייט און די ציוניסטען פון דער אנדער זייט ארויסלאזען די כלי זין פון זייער האַנד און ארבייטען געמיינשאפטליך פאר די שותפות־דיגע אידישע אינטערעסען. דער אידישער „שלום בית“ האָט אבער נאָך פיעל וועניגער געדויערט ווי דער אלגעמיינער דייטשער „בורג־פריעדען“. די אסימילאַנטען האָבען צוערשט גע-בראכען זייער הבטחה און אנגעהויבען צו פיהרען דעם קאמפף גע-גען דעם אידיש־נאַציאָנאַלען געדאַנק נאָך מיט מעהר ביטערקייט און מיט מעהר אונפערשעמטהייט ווי פאר דער מלחמה. זיי האָ-בען געגלויבט דורך דעם אלגעמיינעם בורג־פריעדען, אז זיי זיצען שוין זעהר פעסט אין זאָמעל און אנגעהויבען צו צייגען ווער זיי זיינען.

אָבער גראד די אסימילאַנטען מיט זייערע אומגעלומפּערטע אויפטרעטונגען אין דער לעצטער צייט געגען דעם אידישען נאַציאָ-

נאַליזם — גראַד זיי האָבען פּראָוואַצירט די נייע אַנטי־
סעמיטישע שטרעמונג אין דייטשלאַנד. זיי שניידען איצט וואָס
זיי האָבען אַליין געזעעט.

16 פעברואַר, 1917.

ברייטע און ענגע אידעען

איך האָב איצט ניט דאָס ווערק אונטער מיין האַנד און איך מוז זיך פּערלאָזען אויף מיין זכרון. איך גלויב אָבער, אז די ענטדעקונג נעהערט דעם געלעהרטען פּראָפּעסאָר לאַנגע, דעם מחבר פון „דער געשיכטע פון דעם מאטעריאליזם“. ער האָט נעמליך פּעסנגעשטעלט, אז אויך דער מאָדערנער ציוויליזירטער מענש איז ניט אימשטאנד צו דענקען אין ריינע אבסטראקציאָנען און מיט יעדען אבסטראקטען בעגריף מוז ער פּערבינדען די פּאָר-שטעלונג פון א בעשטימטער געאָמעטרישער פיגור. צום ביישפּיעל, ווען מיר נעהמען דעם בעגריף ליעבע. די אויסערונגען פון דער ליעבע זיינען קאָנקרעט, דער בעגריף אָבער פון ליעבע ווערט געצעהלט צו די אבסטראקטע. מיר רעדען פון דער ליעבע און האָבען אַ מאָס פאַר ליעבע. מיר זאָגען מעהר ליעבען, וועניגער ליעבען, און ניט ווילענדיג מאָלט זיך אויס אין אונזער פּאַרשטע-לונג אַ ליניע, וועלכע מיר בענוצען אלס מאַסשטאב פאַר דער ליעבע, און מיט דעם מעהר און וועניגער פּערבינדט זיך דער בעגריף פון לענגער און קירצער, דיקער און דינער, ברייטער און שמעלער. מיט אנדערע ווערטער, ניט אָבגעבענדיג זיך קיין חשבון, מעסטען מיר איינעם פון די העכסטע אבסטראקטע בעגריפען מיט'ן מעטער, יארד אָדער אייל, פונקט ווי מיר וואָלטען דאָ געהאט צו טהאָן מיט אַ געוועהנליכען קרעמער-אַרטיקעל. עס איז ניט נויטיג דוקא צו מעסטען די ליעבע. מען קאָן זי אויך וועגען. מיר רעדען פון אַ גרויסער און קליינער ליעבע, מיר רעדען אָבער אויך פון אַ וויכטיגער (און וויכטיג איז דאָס זעלבע ווי וואָגיג) און פון אַ לייכטער ליעבע. אים בעסטען האָט דער דערמאָנטער גע-לעהרטער דעמאָנסטרירט זיין געדאנק דורך די פּערשיעדענע שם התאָר'ם (אדיעקטיווא), וועלכע זיינען פּערבונדען מיט דעם בע-

גריף צייט אין די פערשיעדענסטע שפראכען. דער בעגריף צייט איז ענטשיידען איינער פון די אבסטראקטעסטע, און ניט אומ-זיסט האָבען זיך געמאטערט די דענקער פון אלע צייטען ביז אויף היינטיגען טאָג פעסטצושטעלען, וואָס פאר א מהות האָט די צייט. ווילען מיר אָבער צייגען די צייט, מוזען מיר האָבען ציינער און דערצו נאָך א ציפערבלאט. דאָס הייסט, מיר קאָנען תופס זיין די צייט נאָר אין רוים, און ווען מיר דענקען פון דער צייט, דענקען מיר פון א קורצער און א לאַנגער צייט. מיר מוזען פערגלייכען די צייטען. קורץ און לאַנג איז אָבער אַ ריין געאָמעטרישער בעגריף. ווייטער האָט ער אונטערזוכט עטימאָד לאַגיש די נעמען פאר די פערשיעדענע צייטראכשניטען (מאָג, וואָך, חדש א. א. וו.) אין די אלטע סעמיטישע און ארישע, ווי אויך אין די נייע שפראכען. עס געלינגט ניט אזוי לייכט צו קומען צום מקור, צו דער אורשפרינגליכער בעדייטונג פון א נאָמען, ווען מען וויל זיך ניט פערלירען אין השערות און סברות. אין פיעלע פון דיעזע נעמען האָט ער אָבער פעסטגעשטעלט די פער-בינדונג פון דעם וואָרט מיט אַ בעשטימטער געאָמעטרישער פיגור. דער אלטער העברעער האָט זיך, צום ביישפיעל, אויסגעדריקט „חגים ינקפו“, וואָס עס בעדייטעט די ימים טובים האָבען געמאכט א קרייז. די דייטשען רעדען איצט פון א רונדען יאָהר, און מיר אידען פון א קיילעכדיגען. ווען מיר רעדען פון א קיילעכדיגען יאָהר, בעקומט ביי אונז דער בעגריף יאָהר דאָס בילד פון דעם לויטן, וועלכער רינגעלט ארום די וועלט און האלט זיין אייגענעם עק אין מויל. עס איז אָבער וויעדער ניט דוקא נויטיג צו האָבען די פאָרשטעלונג פון יאָהר פערבונדען מיט דער פיגור פון א קרייז. אנדערע פערבינדען די פאָרשטעלונג פון יאָהר מיט א קוואַדראַט פיגור, וואו די פיער צייטען פון יאָהר בילדען די זייטען פון דעם קוואַדראַט.

בקיזור, ער האָט פעסטגעשטעלט, אז אונזערע מייסטע בע-נירפען, ווען זיי זיינען אפילו ריין אבסטראקט, ווערען געדאכט קאָנקרעט, ד. ה. פערבונדען מיט קאָנקרעטע פאָרשטעלונגען אין רוים. איך געדענק, אז בשעת איך האָב זיך דערוואוסט פון

דיעזער ענטדעקונג, האָב איך אָנגעהויבען מיך אליין צו קאָנטראָלירן, אָנגעהויבען צו אנאליזירן אלע מיינע אבסטראקטע השגות און אז איך האָב ארויסגעפונען די ריכטיגקייט פון דער ענטדעקונג, בין איך ביי זיך שטארק אראָבגעפאלען. די אבסטראקטע השגות האָבען פערלאָרען פאר מיר א גרויסען חלק פון זייער קדושה, און איך האָב פערלאָרען מיין רעספעקט פאר זיי: זייט איהר דאָך אויך ניט מעהר ווי פשוט'ע חי וקים'ס און איך קאָן צו אייך צוטערעטן מיט א מעטער און מיט'ן פונט אין דער האַנד. איך האָב זיך שפעטער געטרייסט. איך האָב דאָך בעגריפען, אז ליבע קאָן מען ניט מעסטען אויפ'ן מעטער און א יאָהר קאָן מען ניט בויען, מעהר ניט אונזער דענקאפאראט איז ניט פאָל-קאָמען, עס פעהלט אין איהם עפעס א שרייפעל, וואָס לאָזט אונז ניט צו די עולמות העליונים.

איך האָב אָבער קיין מאָל ניט גערעכענט, אז דאָס געאָמעט-רישע דענקען זאָל פּעראורזאכען אזוי פיעל צרות אין אונזער אידעען-וועלט, און בעזונדערס ווירקען אזוי שטערענד ביי דער פּערווירקליכונג פון אנזערע אידעען. איך געדענק נאָך פון מיינע יונגענדיגהערן, ווען איך בין אלס א תלמיד פון א מיטעל-שולע בעקאנט געוואָרען מיט מיינע יונגענדיכע פאָליטישע געגנער. איך בין דענסטמאָל געווען א חובב ציון, און מיינע געגנער זיינען געווען סאָציאליסטען, ניט חלילה אידישע סאָציאליסטען, נאָר סאָציאליסטען אידען. און איך געדענק אין וועלכער פערלעגענדיג-הייט זיי פלעגען מיך פּערזעצען, ווען זיי פלעגען מיר צום שלום פון א הייסען ויכוחים-אָווענד א שליידער טהאָן אין פנים דעם פאָרוואָרף: מיר דיענען א ברייטער אידעע, און דו דיענסט א שמאָלער אָדער אנגענער אידעע; אין אונזער סאָציאליזם נויטיגט זיך די גאנצע וועלט, דאָס איז אן אידעע, וואָס אומפאסט די גאנצע מענשהייט, און דו אינטערעסירסט זיך פאר א מין חבת ציון אידעע, וועלכע האָט צו טהאָן מיט א קליינער אומה און נאָך ניט מיט דער גאנצער אומה, נאָר מיט א הייפעלע פון דיעזער אומה. איך האָב געפיהלט, אז דאָ שטעקט א סאָפּיזם, איך האָב זיך געראנגעלט ווי ווייט איך האָב געקאָנט, דאָך פלעגען

מיינע געגנער על פי רוב ארויסגעהן די זיענער. ברייטע אידעען
און ענגע אידעען האָבען זיך פּערהאַלטען צו איינאַנדער ווי אַ
קאַנאַנע צו אַ רעוואָלוציער, היינט געה און האַלט מלחמה מיט אַ
רעוואָלוציער געגען אַ קאַנאַנע!

יאָהרען זיינען געגאַנגען. פון יונגלינג איז געוואָרען אַ מאַן.
דער מאַן האָט דערגאַנגען דעם סוד, און די קאַנאַנע איז געווען
נאָך פון פּאַפּיער און איהרע קוילען האָבען נאָך געקאַנט וועניגער
מזיק זיין ווי אַרבעס פון אַ קינדערשען ביקסעל. די חבת ציון
איז מעהר ניט ווי די אָנווענדונג אויף דאָס אידישע פּראָבלעם
פון דעם אַלגעמיינעם נאַציאָנאַלען פּרינציפּ. דער אלגע-
מיינער נאַציאָנאַלער פּרינציפּ אומפּאַסט אָבער די גאַנצע מענש-
הייט פונקט ווי דער סאָציאַליזם און פונקט ווי די אנדערע אל-
מעגליכע אידעען. דער מאַן האָט פּערשטאַנען, און די וויכטיג-
קייט פון אַן אידעע הענגט אָב פון איהר אינערען ווערט און
ניט פון דער צאָהל מענשען, וועלכע נויטיגען זיך נאָך אין איהר
פּערווירקליכונג. דער מאַן האָט פּערשטאַנען דעם סאָפּיזם, וועל-
כער שטעקט אין דעם זשאַנגלירען מיט ברייטע און שמאַלע אידעען.
ווען די וויכטיגקייט פון אַן אידעע זאָל בעשטימט ווערען דורך
איהר ברייט, ד. ה. דורך דער צאָהל מענשען, וועלכע נויטיגען
זיך אין איהר פּערווירקליכונג, וועט אויסקומען, און יעדע ברייטע
אידעע פּערוואַנדעלט זיך אין אַן ענגע און שמאַלע נאָך דעם גראַד
פון איהר פּערווירקליכונג. הייסט עס, און די וואָס ווילען דינען
ברייטע אידעען, טאָרען ניט צולאָזען זייער פּערווירקליכונג.

אַ ביישפּיעל. אַ האַלבע וועלט האָט זיך אָנגענומען פאַר
בעלגיען. בעלגיען איז אַ קליינע אומה. האָט זיך אַ האַלבע
וועלט אָנגעכאַפט אַן אַ שמאַלער אידעע.

ווי גרויס איז אָבער געווען מיין איבערראשונג, ווען איך האָב
אויף דאָ אין אמעריקא דערהערט די אלטע טענות און אלטע
וכוחים וועגען ברייטע און ישמאַלע אידעען און אין נאָך אַ יואל-
גאַרערער פאַרם ווי אין אָנהויב פון אונזער פּרייהייטס-בעוועגונג.
מען בעקעמפּט נאָך שטענדיג דעם אידישען נאַציאָנאַליזם אויף
דער אַסמכתא, ווייל ער איז צו ענג, און דעם ציוניזם, ווייל ער

אומפאסט נאָר אַ טהייל פֿון אירישען פּאָלס. מען קאָנסטרואַרט
נאָך אימער אַ נעגענזאץ צווישען נאַציאָן און מענשהייט, ווייל
די נאַציאָן איז נאָר אַ טהייל פֿון דער מענשהייט. מען וויל נאָך
ניט פֿערשטעהן, אז עס קאָנען עקזיסטירען אירעען, אין וועמעס
פֿערווירקליכונג עס נויטיגט זיך נאָר אַ קליינע גרופּע, אָדער זאָנאר
נאָר איין איינציגע פֿערזאָן, און דאָך טראָגען זיי אין זיך אַן אַל-
מענשליכען ווערט, און עס קאָנען עקזיסטירען אַרײַמע אירעען,
פֿרימיטיווע, ווען אפילו די גאַנצע מענשהייט זאָל זיין פֿעראינטער-
רעסירט אין זייער פֿערווירקליכונג. מען וויל נאָך ניט פֿערשטעהן,
אז דער יושר פֿון אַן אירעע ווערט ניט קלענער דערפֿון, וואָס
נאָר אַ קליינע גרופּע נויטיגט זיך אין איהם. מען וויל ניט פֿער-
שטעהן, אז די וויכטיגקייט פֿון אַן אירעע הענגט ניט אָב פֿון איהר
אַבסאָלוצען געוויכט, נאָר פֿון איהר ספּעציפישען געוויכט.
און די קליין־קרעמער מיט דעם מעטער און מיט דעם פונט
אין דער האַנד געהען אַרום און בעריהמען זיך: איהר האָט הונד-
דערט טויזענד, מיר האָבען פינף הונדערט טויזענד, אונזער מחנה
איז גרעסער! דיעזע בעריהמעריי האָט שוין ווירקליך דערעסען.
די וועלט איז ניט קיין מאַרק און אירעען זיינען ניט קיין קרעמער-
אַרטיקעל. צעהלט ניט אייער מחנה; מיר זיינען ניט אויף אַ
קנעכט־מאַרק און ניט אויפֿן שלאכט־פֿעלד. זאָגט וואָס ווינט
אייער מחנה, וואָס וויל זי? וואוהין און נאָך וואָס שטרעכט זי?
אַפּשר נארט איהר זיך אַליין אָב אין חשבון? אַפּשר מאכט איהר
נאָר דעם חשבון אָהן דעם בעל הבית? וואָרים ווען עס וועט
קומען דער ריכטיגער מאָמענט, וועט דער קאַמפּף אויסגעפּאַכטען
ווערען ניט צווישען צאָהל און צאָהל, נאָר צווישען אירעע און
אירעע, אירעע און אירעע.

19 פעברואַר, 1917.

אונזער וועג, אונזער שפראך

אנטיסעמיטיזם, שוין ווי עס צייגט די עטימאלאגיע פון דעם וואָרט, איז ניט קיין פרימערע ערשיינונג, נאָר אַ סעקונדערע, ד. ה. דער אנטיסעמיטיזם איז אַרויסגערופען געוואָרען דורך די עקזיסטענץ פון אַן אנדער ערשיינונג, צו וועלכער ער האָט זיך געשמעלט אין אַ געוויסען געגענזאץ אָדער זאָגאר פיינדליך. די אנדערע ערשיינונג איז דער סעמיטיזם. דאָס איז עלעמענטאַר, כמעט באַ-נאַל. דאָך מוז עס זעהר אָפט בעטאָנט ווערען, כדי אַרויסצושלאָגען איין מאָל פאַר אַלע מאָל די אונזיניגע פערקעהרטע בעהויפטונג פון די קרומע מוחות, וועלכע זוכט צו ערקלעהרען די אידישע עקסנות'דיגע עקזיסטענץ אויף צו להכעיס אַלע אומשמענדען און בעדינגונגען, דורך דעם אנטיסעמיטיזם. דאָס איז די פערברייטערטע און די הערשענדע מיינונג אין אַלע אַסימילאַטאָרישע קרייז-זען. די אידען וואָלטען שוין לאַנג פערשוואונדען אַלס אידען פון דער וועלט־געשיכטע, נאָר די אנטיסעמיטען דערלאָזען זיי ניט דערצו, זיי מינטערען זיי אָב, זיי שרייען זיי אָב אין לעצטען קרייז טישען מאָמענט. די אנטיסעמיטען זיינען מעכב די אידישע גסיסה. וועמען פון אונז איז ניט אויסגעקומען צו הערען דיעזען וואונדער-באַרען געדאַנק אין פערזאַמלונגען; וועמען איז ניט אויסגעקומען צו לעזען מכה דיעזער וואונדערבאַרער טהעאָריע אין דער אַסימילאַטאָרישער פּעריאָדישער פרעסע און אין אַסימילאַטאָריש טענדענץ-ציעזע ספרים? אויף אזא אופן קומט אויס, אַז קיין זעלבסט-שמענדיגע לעבענס־קראַפט בעזיצט שוין דאָס אידישע פּאָלק ניט מעהר, מעהר ניט עס בעזיצט נאָך אַ דוקאַיכח, אָדער נאָך ריכטיגער, ווען מיר זאָלען בלייבען שטרענג לאַגניש, אפילו קיין דוקאַיכח בעזיצט דאָס אידישע פּאָלק אויך ניט מעהר, עס לעבט נאָר פון די חסדים פון דעם אנטיסעמיטיזם. מיט אנדערע ווערטער: די אַנטי-

סעמיטען געהען אזוי אויס נאָך די אידען, אז זיי לאָזען זיי ניט אויסגעהן.

מיר האַלטען די אַנטיסעמיטען ניט פאַר אזוי נאַריש און מיר בעטראַכטען זיי ניט פאַר אונזערע בעלי טובות. מיר נעהמען דעריבער אַראָב פון אונז די גאַנצע אחריות פאַר דעם גרויסען כבוד, וואָס די אַסימילאַציען שרייבט זיי צו מיט זייער בעהויפטונג, אז דער אַנטיסעמיטיזם בילדעט די ערהאַלטענדרע קראַפט פון דעם אידישען פּאָלק, די קראַפט, וועלכע געפינט זיך אויסער אונז, וואַכט אָבער איבער אונז און שיצט אונז פון אונטערנאַנג. אונז האָט אַפילו דער אַנטיסעמיטיזם ניט איבערגעשראַקען, מיר האָבען ניט פערלאָרען אונזער קאַפּ און ניט אויסגעקעהרט די לאַגיק אויף דער לינקער זייט. און ווייל מיר זיינען לאַגיש, זיינען מיר זיך מודה אין אונזער פעהברעכען. ניט די אַנטיסעמיטישע פּראָוואַקאציען האָט אַרויסגערופען אונזער בעטאַנונג פון אונזער אייגענעם פּאָלקס־איך, ניט דורך הדיפות און גזרות זיינען מיר דאָס וואָס מיר זיינען, נאָר אומגעקעהרט. מיר זיינען זיך מודה ומתודה פאַר דער נאַנצער קולטור־מענשהייט, אז דורך אונז, און נאָר דורך אונז, איז געקומען אויף דער וועלט דער אַנטיסעמיטיזם, דורך דעם פאַקט פון אונזער פּאַל ק ס ת ה ו ם, דורך דעם פאַקט פון אונזער אַ נ ד ע ר ש ג ע ש טאַלטעמען איך, דורך דעם פאַקט פון אונזער פּע ר ש י ע ד ע נ ע ר וועלט־אַנשוואַונג, וועלכע ענטפלעקט זיך אין אלע אונזערע שאַפונגען, אין דעם גאַנצען אידען־גאַנג פון אונזער גייסט. און מיר זאָגען ווייטער: מיר זיינען זיך מודה ומתודה, מיר נעהען ניט אַרײַן אין פשרות, ניט מיט זיך אַלײַן, ניט מיט דער וועלט. און אויב די וועלט, די קולטור־וועלט, בעטראַכט דאָס אַלס אַ פערברע־כען, אָדער נאָר ווי אַ חוצפה פון אונזער זייט, זיינען מיר מוכן ומזומן צו ערהאַלטען די פערדיענטע שטראַף. מיר וועלען אָבער נאָר דאָן מצדיק זיין דעם דין, ווען די ריכטער, וועלכע וועלען אונז משפּט'ען, וועלען אַרויסצייגען עלעמענטארען יושר און אָנווענדען די זעלבע שטראַף אויף אויף אַלע אַנדערע, וואָס האָבען בעגאַנגען דאָס זעלבע פערברעכען אָדער אַרויסגעוויזען די זעלבע חוצפה ווי מיר. מיר וועלען פערלאַנגען, מיר וועלען פאַדערען, אז מיט אונז

אינאיינעם זאָלען בעשטראָפּט ווערען אויך אַלע אומות העולם, אָהן און אויסנאָמע, וואָרים זיי האָבען אַלע געזינדיגט אינאיינעם מיט אונז — זיי האָבען געקעמפּט מיט אַלע כחות פאַר זייער פּאָל'ס קיום. מיט אַלע פּערברעכער פון דיעזען מין האָבען מיר קיין מורא ניט בעשטראָפּט צו ווערען. וואָס קאָן אונז דען קומען דערפאַר, אין וואָס קאָן דען בעשטעהן דער פּסק דין? אויס- קוילענען איינער דעם אנדערען — די נאַנצע מענשהייט קאָן דאָך ניט בעגעהן קיין זעלבסטמאָרד. וועט נאָר בלייבען איין ברירה — געפענגניס. וועט זיך די וועלט פּערוואַנדלען אין איין גרויסע תּפּיסה און יעדעס פּאָלק וועט בעקומען זיין פּלאַץ. נו, דאָס מיינען מיר דאָך טאַקע. ווי די פּערטהיילונג פון די פּלעצער זאָל ניט אויספּאַלען, מיר האָבען זיך ניט וואָס צו שרעקען. זאָלען ציטערען די גרעסערע פּעלקער, וועלכע האָבען פּערכאַפּט אַ האַלבע וועלט און ווילען נאָך פּערכאַפּען אויך די אנדערע העלפּט. זיי וועלען טאַקע פּערליערען דעם גרעסטען חלק פון זייער פּערמעגען דורך אַ ישר'דיגער פּערטהיילונג. אונז וועט דער יושר ניט שאַדען.

אָט דאָס איז אונזער שטאַנדפּונקט. אָט דאָס איז די שפּראַך, מיט וועלכער מיר ווענדען זיך צו דער קולטור-וועלט. אָט דאָס איז די פּאַרמולירונג פון אונזערע טענות, ווען מיר טרעטען אויף אפּילו פאַר דער אַנטיסעמיטישער וועלט. מיר זיינען ניט געזונקען אזוי טיעף צו קריכען און צו בעטלען. מיר זיינען ניט אזוי ווערטה- לאָז און ניעדריג אין אונזערע אייגענע אויגען צו קומען און צו בעטען זיך: האָט רחמנות, לאָזט אונז נאָר אַ וויילע צורוח, מיר וועלען אַליין גוסס זיין. מיר האָבען ניט פּערלאָרען די חרפה און די בושה צו נעהן און צו דערצעהלען מעשיות פון אַ פּערשוואַונדענער שאַפּונגס-קראַפּט, פון אַ פּערלאָרענעם גייסט, פון אַן אויסגעטריקענ- טער נשמה. מיר קאָנען דאָס ניט טהאָן, מיר וועלען דאָס ניט טהאָן, און קיין מאַיאָריטעטס-בעשלוס וועט אונז צו אַזאַ האַלטונג ניט צווינגען, ווייל אַביסעלע לעבען ווענט איבער פּיעל טויט, ווייל אין אַזעלכע פּראַגען ענטשיידעט דער לעבעדיגער און ניט די אַב- געשטאַרבּענע. די טויטע אויך — אָבער די וואָס ליגען אין די כּברים און ניט די אַבגעשטאַרבּענע, וואָס געהען אַרום צווישען די

לעבעדיגע. און די טויטע אין די קברים זיינען מיט אונז. זיי האָבען זייער האָפנונג גענומען מיט זיך, און זי שפּראַצט פון די אלטע קברים, זיי האָבען זייער בטחון געלאָזען אונז בירושה, זייער בטחון און דעם זכות צו רעדען אין זייער נאָמען.

און מיר זיינען איבערצייגט, אז אפילו די שלימסטע אַנטי־סעמיטען וועלען זיין געצוואונגען צו ענדערען זייערע בעציהונגען צו אונז. זיי וועלען בלייבען אַנטי־סעמיטען, אָבער זיי וועלען זיך פּערהאלטען צו אונז ווי די אַנטי גערמאַנען צו די גערמאַנען אָדער ווי די אַנטי סלאַווען צו די סלאַווען, און אז. וו. עס וועט בלייבען די געגענשאפט, אָבער עס וועט פּערשווינדען די פּעראַכטונג, מען וועט אויפהערען צו „הלומען“ זיך איבער אונז. מען וועט אונז אָנהויבען צו פּערשטעהן.

דער אַנטי־סעמיטיזם וואָלט ווייט ניט געווען אזוי געפּעהרליך, ווען דער סעמיטיזם וואָלט פּערשטאַנען ווי צו האַלטען זיך, ווי צו רעפּרעזענטירען זיך, ווי צו רעדען, ווי צו פּערהאַנדלען. געוויס קאָן מען ניט זוכען קיין יושר ביי די פּראַקטישע אַנטי־סעמיטען, אָבער מיר מוזען זיך אויך מודה זיין, אז אומזיסט וועלען מיר זוכען פּאָליטישען פּערשטאַנד און טאַקט ביי די אַסימילאַטאָרישע פּערטרעטער פון אונזער סעמיטיזם. זיי האָבען פּער־טראַטען אונזער זאך אָהן שכל און אָהן ווירדע, און מיר געניסען יעצט די פּירות פון זייערע פּלאַנצונגען.

מיר האָבען דעריבער פאַר זיך אַ שווערע אויפגאַבע. איידער מיר געהען אַרויס אין די גרויסע עפּענטליכקייט, מוזען מיר פּער־האַנדלען מיט אונזערע אונלאָגישע סעמיטען. מיר מוזען זיי בע־קעהרען, מיר מוזען זיי איבערצייגען, אַז זייערע בקשות ביי די אַנטי־סעמיטען און זייער מלחמה גענען אונז וועלען זיי ניט העלפען, מיר מוזען זיי קלאָר מאַכען, אַז די וועגען, אויף וועלכע זיי האָבען אונז ביז איצט געפּיהרט, האָבען צו נישט געפּיהרט, און אַז מיר שטעהען איצט אין אונזער לעבען פאַר גרעסערע און קאָמפּליצירטערע פּראָבלעמען ווי מיט פּיעלע דורות צוריק. מיר מוזען ווייטער זיי אָנווייזען אויף דעם פּאַקט, אַז די קולטור־מענשהייט האָט גראָד אין די לעצטע דורות געמאַכט גרויסען פּאַרטשריט אין דער אַנער־

קענונג פון דעם נאציאָנאַלען פרינציפ, אז די נייע אָרדנונג, וועלכע וועט איצט נאָך דער גרויסער וועלט־קאָטאָסטראָפּע מוזען איינגע־פיהרט ווערען, וועט זיין פונדאמענטירט אויף דעם נאציאָנאַלען פרינציפ, און אז די קולטור־וועלט וועט אונז פשוט ניט פערשטעהן, ווען מיר אליין וועלען אויסבייטען אין דעם גרויסען מאָמענט אונזער גרויסע נאציאָנאַלע פאָדערונג אויף קליינע בקשות, צו וועלכע די וועלט האָט זיך שוין לאנג צוגעוועהנט.

די קולטור־וועלט וועט אונז בעדויערען. די אַנטיסעמיטישע וועלט וועט אונז אויסלאַכען. מיר ווילען ניט זיין ניט בעדויערט, ניט אויסגעלאַכט. מיר ווילען פערלאַנגען אונזער פלאַץ אונטער דער זון.

23 פעברואר, 1917.

ווער פראוואַצירט אַנטיסעמיטיזם ?

די טאקטיק, וועלכע די אידישע אסימילאציען האָט אָנגע-
ווענדעט אין איהר קריענס־צוג געגען די אידיש נאציאָנאַלע תביעות
אין די איינצעלנע לענדער, וואו עס שלאָגט נאָך דער אידישער
פאָלקס־פּוֹלס, און מיט פּערדאָפּעלמער קראפט געגען דער איהר
פּערהאַסטער ציוניסטישער בעוועגונג אין דער גאַנצער וועלט, האָט
געפיהרט צו נעגאַטיווע און זעהר טרויעריגע רעזולטאַטען. זי, די
אסימילאַטאָרישע טאקטיק, האָט אומערום פּראַוואַצירט דעם אַנטי-
סעמיטיזם און איהם בעוואַפענט מיט נייע כל־יזין, געריכטעט ניט
אַנטקעגען איינצעלנע גרופּען, נאָר געגען דעם געזאַמטען אידישען
פּאָלק. די ליפּעראַנטען פון די נייע כל־יזין האָבען זיך געציעלט
אויסשליסליך אין זייערע געגנער, די וואָס האָבען אָבער
בענוצט די כל־יזין, האָבען ביי די ליפּעראַנטען ניט געפרעגט קיין
עצה, וואוהין צו ציעלען זיך און וועמען צו טרעפּען, פּונקט ווי עס
בעראַטה זיך ניט דער קונה פון א רעוואָלווער מיט'ן קרעמער, צו
וועלכען צוועק ער זאָל דעם רעוואָלווער געברויכען. ליידער האָט
נאָך קיינער ביי אונז ניט גענומען אויף זיך די אויפגאַבע אויס-
צופאַרשען די ענטוויקלונג פון דעם אַנטיסעמיטיזם אַלס געזעל-
שאַפּטליכע ערשיינונג אין דער לעצטער תקופּה, אין צוזאַמענהאַנג
מיט די מעטהאָדען פון אונזער אייגענעם עפענטליכען אויפטרעטען,
אי ווען מיר גרייפּען אָן, אי ווען מיר פּערטהיידריגען זיך, און ארויס-
געפינען די פּאַקטאָרען, וועלכע האָבען גורם געווען דעם אַנטי-
סעמיטישען וואַקס. דאָס וואָלט געווען ניט נאָר אַן אינטערע-
סאַנטע פּסיכאָלאָגישע אָבהאַנדלונג איבער אַ וויכטיגע היסטאָרישע
ערשיינונג, דאָס וואָלט געווען אויך אַ לעהררייכע אָבהאַנדלונג,
וועלכע וואָלט קודם כל אונז אליין געגעבען די מעגליכקייט צו
אורטהיילען איבער דעם נוצען און דעם שאַדען פון אונזער אייגענער

האלטונג פון אונזערע אייגענע מעטהאָדען, וועלכע מיר ווענדען
אָן געגענאייבער דער גרויסער וועלט אין אונזער שטענדיגען קאמפף,
דעם אויסערען ווי דעם אינערען. אזא אָכהאנדלונג, ניט מענ-
דענציען געפארבט, נאָר בעגרינדעט אויף אָביעקטיווע פאקטען,
וואָלט בעוויזען, ווער פון אונז איז דער שולדיגער אין דער פּער-
ברייטונג פון דעם אַנטיסעמיטיזם: די וואָס בעקענען זיך
אַפּען צום אידישען נאַציאָנאַליזם און זאָגען דעם אמת, אז זיי
זוכען ניט דאָס גליק אין דער פריינדשאפטליכער האַלטונג פון די
אַנטיסעמיטישע קרייזען, די וואָס קומען ניט מיט בקשות און פּער-
טהיידיונגען און אפּאָלאָגעטישע מליצות, אָדער די וואָס האַלטען
זיך שטענדיג אין איין פּערענטפּערען זיך און אין איין בעטען מחילה
און ענטשולדיגונג פאר זייער עקזיסטענץ? די וואָס פּאָדערען
גערעכטע מענשליכע בעציהונגען צו זיך אויפ'ן גרונד פון
גלייכער עקזיסטענץ-בערעכטיגונג פאר אלע פעלקער, נאַציאָנען
אָדער נאַציאָנאַלע גרופען, אָדער די וואָס גיבען אָן אין נדן זייער
טענדענץ צו פּערשווינדען, אָבצורוימען דעם פּלאַץ און ניט ווארפען
זיך מעהר אין די אויגען פון דער הערשענדרע בעפעלקערונג?
און עס איז די העכסטע צייט, אז דער צוזאמענהאנג צווישען
דעם אַנטיסעמיטיזם און דער אידישער האַלטונג אין עפענטליכען
לעבען זאָל פעסטגעשטעלט ווערען, כדי די אידישע וועלט זאָל
פּערשטעהן דעם ערך פון דעם שאַדען, וואָס די אַסימילאַציאָן ברענגט
דער אידישער געזאמטהייט, ניט נאָר מיט דעם, וואָס זי רייסט
ארויס פון פּאָלק'ס אָרגאַניזם אַ טהייל פון זיינע שאפּענדע כחות,
נאָר אויך מיט איהרע מעטהאָדען, וועלכע זי ווענדעט אָן, ווען זי
טרעט אויף אַגרעסיוו געגען דער אידיש נאַציאָנאַלער בעוועגונג.
פון דער געשיכטע, — און דער אַנטיסעמיטיזם האָט זעהר א-
לאנגע געשיכטע, כמעט אזוי לאנג, וואָס איז אויך נאַטירליך, ווי די
געשיכטע פון דעם סעמיטיזם, — האָט מען געקאָנט אויפווייזען
מיט אותות ומופתים, אז דער שטאַרקסטער און העפּטיגסטער אויס-
ברוך פון דעם אַנטיסעמיטיזם אין אלע תקופות, ממצדים ועד הנה,
אָנהויבענדיג פון דער אלכסנדרנישער עפּאָכע און ענדיגענדיג מיט
דער נייער צייט, איז צוזאמענגעפאלען שטענדיג מיט דער אויס-

געשפראכענער אסימילאטאָרישער ריכטונג אין די העכערע קרייזען פון דער אידישער געזעלשאפט. דער אַנטיסעמיטיזם האָט טויזענד מאל געמאָנט פּאַרמולירען זיין בעשולדיגונג, אז די אידען ווילען בילדען אַ שטאַט אין שטאַט. אין אַמת'ען אָבער איז דאָס געווען מעהר ווי אַן אָפּיציעלע טענה פון זיין זייט, ווייל דערמיט, מיט אַזאַ מאַטיווירונג, האָט ער זיכערער און שנעלער געקאָנט אַריבערציהען אויף זיין זייט די עפענטליכע מיינונג. די אַנטיסעמיטען האָבען געוואוסט דעם סוד, אַז די מאַסען קאָן מען אים בעסטען שרעקען מיט דעם פּרעמדע. די מאַטיווירונג איז אָבער געווען אַ פאַלשע, וואָרום מיר זעהען, אז יעדעס מאל, ווען דער פּרעמדער, אין דעם פאל דער איד, האָט אָנגעהויבען צו צייגען אַ טענדענץ מקריב צו זיין זיין אייגענארטיגקייט, האָבען די אַנטיסעמיטען אָנגעהויבען צו שרייען נאָך העכער, נאָך קרעפּ-טיגער צו פּראָטעסטירען. דער האס צום זיך אסימילירענדען אידען האָט פיעלפאך איבערטראָפּען די געגנערשאפט צו דעם נאטירליכען אידען. דאָ ווערט ניט גערעדט מכח דער אויבערפלעכליכער אסימילאציע, וועלכע דריקט זיך אויס אין די אויסערע לעבענס-פאַרמען, און וועלכע קאָן בעטראַכט ווערען אַלס אַ נויטווענדיגע אָנפאַסונג צו דער סביבה. דאָ האַנדעלט זיך מכח דעם אינערען פּראָצעס פון דער אסימילאציע, מכח דער ראדיקאלער גייסטיג-קולטורעלער אסימילאציע, וועלכע וועט איבערבייטען אַ וועלט אויף אַ וועלט, זיטען אויף זיטען, געשמאַק אויף געשמאַק און קולטור אויף קולטור.

איך וויל זיך אָבשטעלען אויף אַ ביישפּיעל, אַרויסגענומען פון די דייטש-אידישע און די רוסיש-אידישע בעציהונגען אין דער נייסטער צייט. די אידען אין דייטשלאַנד שפּיעלען זעהר אַ גרויסע ראָלע אויף דעם געביעט פון ליטעראַרישען שאַפּען, בעזונדערס אין דער פּובליציסטיק און אין דער קריטיק. די זעלבע ערשיינונג האָט זיך אויף אָנגעהויבען צו מערקען אין דער לעצטער צייט אין רוסלאַנד. און אין ביידע לענדער איז דורך דיעזען אומשטאַנד אויפגעוועקט געוואָרען דער אַנטיסעמיטיזם אין אַזעלכע קרייזען, פון וועלכע מען האָט ניט ערוואַרט, אַז זיי זאָלען אָנגעשמעקט

ווערען פון דער אנטיסעמיטישער קראנקהייט — נעמליך אין די פיינערע קינסטלעריקרייזען. מען האָט בשום אופן ניט געוואָלט מוחל זיין די אידישע השפעה אויף שפראכען און ליטערארישען געשמאק.

איך ריהר דאָ אָן די פראגע נאָר מיט א פאָר ווערטער. צוליב איהר איז שוין אָבער געשאפען געוואָרען א גרויסע ליטעראטור, און זי ווערט ברענענדער פון טאָג צו טאָג. איך פערלאָז זי איצט און געה איבער צו דער פראגע פון די אסימילאטאָרישע קאמפּפּס-מעטהאָדען געגען דעם אידישען נאציאָנאליזם און וועל זיי אילוס-טרירען אויך נאָר דורך א פאָר ביישפיעלען, ווי ווייט זיי פער-העלפען דעם אנטיסעמיטישען וואוסס.

דאָס איז געווען גלייך נאָך דער מיליטערישער רעוואָלוציאָן אין דער טירקיי. די פערטרעטער פון דער הערשענדער טערקישער פארטיי פון איינגונג און פראָגרעס האָבען בעזוכט די מייסטע אייראָפּעאישע הויפט־שטעט. זייער פארטיי האָט דורכגעפיהרט א גלענצענדע שטיק ארבייט. נאָך מיט א קורצער צייט צוריק האָט מען ניט געגלויבט, אז עס וועט זיך איינגעבען אזוי לייכט ארונטערנעהמען פון טהראָן אבדול האמיד'ען, פאר וועלכען דאָס נאנצע אַטאָמאנישע רייך האָט געציטערט, און אָבשיקען איהם מיט א רעשמעל ווייבער פון זיין הארעם אין דער אידישער ווילא אין סאלאָניקי. די וועלט האָט בעוואונדערט די יונג טערקען, און אין די אייראָפּעאישע הויפט־שטעט האָט מען זייערע פערטרעטער געמאכט א שעהנעם קבלת פנים. אין פארוי האָט זיך פאָרגער-שטעלט פאר זיי א רעפּוטאציאָן פון דער אליאנס איזראעליט אונז-ווערסעל, מיט דעם בעיאָהרענמען פּרעזידענט פון דער געזעלשאפט אן דער שפיצע. דער בעיאָהרענמען פּרעזידענט פון א געזעל-שאפט, וואָס טראַגט אויף זיך דעם נאָמען „כל ישראל חברים“, האָט בעגרייט די יונג־טערקישע פּערטרעטער זעהר חניפה'דיג און האָט געפונען פאר נויטיג אריינצופלעכמען אין זיין בעגריסונג אייניגע אויפקלערענדע ווערטער מכה דער אליאנס איזראעליט און די אנדערע אידישע אָרגאניזאציאָנען. ער האָט אויפּמערקזאם געמאכט די יונג־טערקישע פּערטרעטער, אז די אליאנס איזראעליט

פערפאָלגט נאָר פריעדליכע צוועקען און האָט ניט די אמביציען, ווי דאָס איז דער פאל מיט אנדערע אידישע אָרגאַניזאַציען (אויב מיין זכרון נארט מיך ניט, האָט ער די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציען דערמאָהנט כפירוש), אָבצורייסען עטוואָס פון דער טערקיי.

פון יענער צייט אָן, — דאָס קאָן מען בעווייזען, — האָט די יונג טערקישע פארטיי אָנגעהויבען צו פעהאלטען זיך מיט מעהר חשד אויך צו דער טהעטיגקייט פון דער אליאנס איזראעליט אין ארץ ישראל. דער גרונד איז א פשוט'ער. די טערקישע רעגיע רונט האָט געמאַכט אזא חשבון: אויב די ציוניסטען ווילען ווירטליך פון איהר עטוואָס אָברייסען, קאָן די אליאנס דאָס זעלבע וועלען מיט דער צייט. זי איז דאָך פאָרט אַ אידישע אָרגאַניזאַציע. די זעלבע מעטהאָדע פון אונטערקויפען זיך אויפ'ן חשבון פון אַ גענערשישער אָרגאַניזאַציען האָט אויך אייניגע מאָל אָנגעווענדעט דער הילפס־פּעראַיין פון די דייטשע אידען, אויך פאר דער זעלבער טערקישער רעגיערונג. אין דעם הילפס־פּעראַיין האָט זיך מתקנא געווען די שוואכע אין כחות און בעטל־אַרימע אין מיטלען ניי געגרינדעטע געזעלשאפט איס"א און האָט זיך אויך ערלויבט צו רעדען מיט דעם זעלבען לשון מיט דער טערקישער רעגיערונג. די רעזולטאַטען זיינען געווען גלייך די ערוועקונג פון אן אלגעמיינעם חשד געגען אלע אידישע אָרגאַניזאַציען, מיט אנדערע ווערטער, די פּראָוואָצירונג פון דעם אַנטיסעמיטיזם.

אין דייטשלאַנד האָבען אידישע פיהרער זיך ערלויבט, איצט אין מלחמה צייט, ארויסצוטראַגען מיט שרעליכע בעשולדיגונגען אנטקעגען די פּוילישע אידען. זיי האָבען זיך געוואָלט שיעצן און האָבען גערעכענט, אז די בעשימפּונג פון דעם פּוילישען אידען וועט זיין אַ גוטעם פּראָפּילאקטישעם מיטעל געגען דעם אַנטי־סעמיטיזם אין דייטשלאַנד. און רעזולטאַט — די שטייגערונג פון דעם געזעלשאפטליכען אַנטיסעמיטיזם אין דייטשלאַנד. דער גרונד איז וויעדער אַ פשוט'ער. די אַנטיסעמיטען האַלטען, אז דער דייטשער איד און דער פּוילישער זיינען דאָך גאנץ נאָהענטע קרובים. זיי גלויבען ניט אין ריינאָד'ס טהעאָריען.

נאָך פיעל, פיעל ביישפיעלען האָט מען געקאָנט ברענגען צו
צייגען, אז אונזערע אסימילאטאָרען זיינען ניט נאָר שלעכטע
אידען — זיי זיינען נאָך שלעכטערע פּסיכאָלאָגען און וועלען זיך
האַבען צו בראַטען אויף דעם פייער, וואָס זיי אליין בלאָזען
פאַנאָדער.

2 מערץ, 1917.

מיתת נשיקה

איך האָף, אונזערע עקסטרעמע אידישיסטען וועלען מיר מוחל זיין, ווען איך וועל זיך אָבשטעלען אויף דעם העברעאישען אויס-דרוק: „מיתת נשיקה“. איך קאָן געבען די פּערזיכערונג, אז איך האָב דאָס מאָל געוועהלט דעם העברעאישען אויסדרוק, ניט כדי אימיצען איינצו'רוגז'ען, נאָר פשוט מחמת איך געפין איהם, דעם אויסדרוק, פאר קורץ, שארף און פרעציוז. צוויי ווערטער — און דאָך כאַראַקטעריזירען זיי א גאנצע סיסטעם, א גאנצע שיטה, ווי פטור צו ווערען פון זאכען, וועלכע מען האָט ניט ליעב.

„מיתת נשיקה“ איז דער געגענזאץ פון „מיתת חניקה“ — א מיטעל, וואָס ווערט זעהר אָפט אָנגעווענדעט אין פּאָליטישען קאמפף פון געגנערישע פארטייען. עס שווימט ארויס א נייע אידעע, א נייער פלאן. איין צד פּערטהייריגט זיי, דער אנדער צד בעקעמפּפט זיי, וויל דער שטיקען די אידעע, דעם פלאן. ניט אלע מאָל אָבער קאָן מען דערשטיקען דאָס נייע מיט ברוטאלער קראפט. דאָס נייע האָט ערוואָרבען צופיעל אנהענגער, צופיעל פּאָפּולער געוואָרען אין די מאסען, און פאר די מאסען מוז מען האָבען אַבשיי, אביסעל דרך ארץ, און ווען ניט דרך ארץ, מוז מען זיך דאָך רעכענען מיט די שטימונגען פון די מאסען, וויל די מאסען האָבען שוין אזא טבע מורד צו זיין אין די פיהרער, ווען די פיהרער ווילען זיי פּערפיהרען צו ווייט. בייט דער געגנערישער צד איבער די טאַקטיק. פון „מיתת חניקה“ געהט ער איבער צו „מיתת נשיקה“. ער ערקלעהרט זיך מיט אמאָל אויך איינפּער-שטאַנדען מיט דעם נייעם פלאן און גרייט צו אונטערשטיצען איהם, אונטערצושטופען, העלפען ביי זיין פּערווירקליכונג. אָפּטמאָל דערגעהט עס ביז צו א ליעבעס-ערקלעהרונג צו דעם נייעם פלאן. ווערט שוין דער פלאן א בשותפות'דיגער, ביידע צדדים געהמען

איהם ארום, ביידע הויבען אָן צו ריימען אויף איהם, ביידע ווערען זיינע בעלי בתים. בשעת אָבער איין צד איז ערנסט און דיענט דעם פֿלאַן מיט זיין גאנצען הארצען, טראָגט זיך ארום דער אנדער צד מיט גאנץ אנדערע כוונות. דאָס וואָס ער האָט ניט געקאָנט דערגרייכען מיט דער שיטה פון דערשטיקען און דערווערען, מיט „מיתת הניקה“, זוכט ער צו דערגרייכען מיט דעם סיסטעם פון האַלזען און קושען, מיט „מיתת נשיקה“. יעדער פון אונז געדענקט נאָך דעם „וישקהו“ מיט פינטעלעך, וואָס מיר האָבען געלערענט אין חומש. די מעשה איז אַ פשוט'ע. צוויי ברידער, עשו און יעקב, האָבען זיך נאָך לאַנגע יאָהרען פון ענטפּרעמדונג וויעדער בעגעגענט. און אז ברידער בעגעגענען זיך, צוקושט מען זיך געווענהליך. האָט אָבער עשו זיך געקושט מיט פינטעלעך...

מיר פֿאַלט ניט איין חלילה צו פּערגלייכען וועמען עס איז פון אונזערע אינערע געגנער מיט עשו'ן. ערשטענס, בעזיצען זיי ניט זיין גבורה און ווי כשר'ע אייניקלעך פון יעקב'ן ציהען זיי חיונה גלייך מיט דעם אַנדער צד ניט פון שווערד נאָר פון „הקול קול יעקב“, און צווייטענס האָבען זיך אונזערע אינערע געגנער דערווייל זיך נאָך גאָר ניט צוקושט מיט אונז. אזוי ווייט האַלט עס נאָך ניט. לעת עתה האַנדעלט עס זיך נאָר מכח שותפות דיגע ארבייט ביי דער אויספיהרונג פון איין איינציגען פֿלאַן. אָבער איך גלויב, אז דער אויסדרוק „מיתת נשיקה“, אָדער א „וישקהו“ מיט פינטעלעך, ווען מען וואָלט ניט דארפֿען געבען קיין פירושים אויף איהם, איז די בעסטע כאַראַקטעריסטיק פֿאַר דער טאַקטיק פון דעם געגענערישען צד אין דער קאָנגרעס-געווענגונג. צוויי יאָהר נאָכאנאנד כמעט האָט מען זיך אזוי געהיצט. די צדדים האָבען געפיהרט אזעלכע הייסע וכוחים, עס איז דער גאַנצען ביז צו פּערזענליכע בעלידיגונגען און געגענזייטיגע בעשול-דינגונגען אין וועלען שלאָגען פֿאַרטייקאַפיטאַל פון דעם אידישען חורבן. און, דאנק גאָט, די צדדים זיינען זיך צונויפגעקומען, ווי עס איז מושווה געוואָרען, געאייניגט זיך אויף אַ קאָמפּראָמיס-פּראָגראַם און אָנגעזאָגט דער גאַנצער וועלט, אז פון איצט אָן הערשט שלום און אחדות אין אמעריקאניש-אידישען לאַגער.

און וואָס שטעלט זיך איצט ארויס ? פון שלום און אהדות,
פון אן ערנסטער אייניגונג, פון אן עהרליכער פשרה קאָן נאָר די
רעד ניט זיין. די עלעמענטען, וועלכע זיינען געווען געגען דער
קאָנגרעס-אידעע פון אָנהויב אָן, זיינען געבליבען די זעלבע אויס-
געשפּראַכענע געגנער. מעהר ניט זיי האָבען אומגעביטען זייער
טאַקטיק. ווען עס האָט זיך זיי ניט איינגעגעבען צו דערשטיקען
די קאָנגרעס אידעע גופא, האָבען זיי זיך בעמיהט צו דערשטיקען
אין זיך אויף אַ צייט לאנג זייער געגנערשאפט, אומגעביטען די
אַפענע אַפּאָזיציאָן אין אַ בעהאלטענע און אָנשטאַט צו שטערען
פון דרויסען זוכען זיי צו צושטערען פון אינוועניג.
די קאָנגרעס-אידעע האָט געהאַט צוויי שטאַרקע אַפּאָזיציאָ-
נעלע גרופען. מיר רעדען דאָ איצט נאָר פון איינער, פון דעם
„נאַציאָנאַלען אַרבייטער קאָמיטע“.

די וואָרטפיהרער פון דעם „נאַציאָנאַלען אַרבייטער קאָמיטע“
האָבען זיך אַ ביסעל צוגעאיילט. דערמיט האָבען זיי נאָר זיך
אַליין געשאַדט. מיר מוזען זיי זיין דאנקבאַר פאַר דעם נאַנצען
אַמת, וואָס זיי האָבען אַרויסגעזאָגט אין זייער לעצטער קאָנ-
ווענשאַץ. מיר זיינען שטענדיג פאַר אַבסאָלומע פרייהייט, וואָרום
נאָר ווען מען פיהלט זיך פריי, זאָגט מען דעם אמת, און די וואָרט-
פיהרער פון נאַציאָנאַלען אַרבייטער קאָמיטע האָבען קענטיג זיך
ווירקליך געפיהלט פריי, נאָכדעם ווי זיי זיינען פטור געוואָרען
פון די פועלי ציוניסטישע און אנדערע נאַציאָנאַליסטישע פער-
טרעטער, און האָבען אונטער דער השפעה פון אַ פּרעהליכער,
פרייער שטימונג, אויסגעזאָגט פון חדר.

מיך אינטערעסירט ניט דער געזונדער מענשען-אַפעטיט, וועל-
כען די „וואָרטפיהרער“ פון „נאַציאָנאַלען אַרבייטער קאָמיטע“
האָבען אַרויסגעצייגט, ווען זיי האָבען בשעת חדרה געשטעלט דעם
אַנטראַג, אז דאָס קאָמיטע זאָל זיך פּערוואַנדלען אין אַ פּערמאַ-
נענטע קערפערשאפט אלס אַ געזעצליכע פּערמער-
טערין פון דער אָרגאַניזירטער אַרבייטערשאפט אין אלע פּראַגען
פון נאַציאָנאַל-אירישען האַראַקטער און בעדימונג. מיך אינטע-
רעסירט דאָ אויך ניט די געזונדע אַפּאָזיציאָן, וואָס די ווירקליכע

א ר ב י י ט ע ר - פ י ה ר ע ר הָאָבֶען געמאכט די „וואָרט־פיהרער“.
 נאָכמערה, איך ערווארט פון דער אָפּאָזיציאָן קיינע ישועות ניט
 פאר דער נאנצער קאָנגרעס־בעוועגונג. ווען צוויי חסידים קריגען
 זיך איבער א רבי, דארף זיך א מתנגד ניט ארוינמישען. צוויי
 חסידים פון צוויי בעזונדערע רבי'ס וועלען ניכער שלום ווערען
 ווי דער דאָקטאָר און דער אפּאָטהעקער נאָך א סכסוך. וואָס מיך
 אינטערעסירט דאָ — איז די שטעלונג פון דעם נאציאָנאלען אר־
 בייטער קאָמיטע אין דער פּערזאָן פון די „וואָרט־פיהרער“ צו
 דעם נאנצען א י ד י ש ען פּראָבלעם, צו די אויפ־
 נאבען, וועלכע דער גרויסער מאָמענט שטעלט אונז. קאָנסטרוקט־
 טיווער רעליעף איז פּערוואָרפּען געוואָרען. עס האָבען זיך זאָגאר
 געפונען מענשען, וועלכע האָבען זיך ציניש אויסגעלאַכט פון דעם
 נאנצען געדאַנק פון קאָנסטרוקטיווען רעליעף, זיי האָבען זיך פּער־
 שטעלט פאר תּ'עוואטע און געפּרעגט: וואָס איז קאָנסטרוקט־
 טיווער רעליעף? דעם געדאַנק פון א נאציאָנאלער הלוואה האָט
 מען אָבער־פּטר'ט מיט א פּאָר ביליגע וויצען: ווי באלד עס איז
 שווער צו ערווארטען, אז דער אָדער יענער אידישער נביר זאָל
 געבען צו אַזאַ צוועק מיליאָנען, איז פּערשפּאָרט צו רעדען וועגען
 אזעלכע פּלענער. עס האָט אויך ניט געהאַלפּען וואָס דער געדאַנק
 פון א נאציאָנאלער הלוואה איז „ארויסגעלאָזען געוואָרען אין דער
 גרויסער פּרעסע מיט אַזאַ טאראראם נאָכדעם ווי דער שליח פון
 דעם אַמעריקען דזשואיש קאָמיטע האָט זיך אומגעקעהרט פון זיין
 געלונגענער נסיעה נאָך אייראָפּא. די פּאלעסטינאַ־פּראָגע? אָבער
 זי איז דאָך שוין לאנג געשטאַנען ביי דער חברה ווי א ביין
 אין האַלז, און כדי צו בעפּרייען זיך פון איהר, האָט איינער פון
 די וואָרט־פיהרער זאָגאר געביד געמוזט ערקלעהרען, אז וועגען
 פּאלעסטינאַ איז איבעריג צו רעדען, ווייל די אידען לעבט זיך
 דאָרט אויך איצט אָהן עין הרע זעהר גוט.

„אויף ניין האָט מען קיין חרטה ניט!“ דאָס איז געווען
 דער לייט־מאָטיוו פון דער נאנצער קאָנווענשאָן.

און פון זיך אליין שווימט ארויף די גרויסע פּראָגע: היינט
 צו וואָס אַ קאָנגרעס? צו וואָס נייע פּלענער, נייע וועגען, נייע

אָרגאַניזאַציאָנען? פאַר דעם אידישען פּאָלק בלייבט דאָך סיי ווי סיי קיין אַנדער ברירה ניט, ווי אָנצופּערטרויען זיין גורל אין די הענד פון די אלטע נבאים, זיי וועלען שוין צונויפקלייבען די נדבות. אידען זיינען פון שטענדיג אָן געווען רחמנים בני רחמנים: אָדער רחמנות געהאט, אָדער געלעבט פון רחמנות, און אויף איצט וועלען זיי זיך מיט רחמנות ווי עס איז דורכשלאָגען.

און פון זיך אליין שווימט ארויף די פראגע: צוליב וועלכען צוועק האָבען זיך די וואָרט־פיהרער פון נאַציאָנאַלען אַרבייטער קאָמיטע נאָך געדונגען, אז מען זאָל זיי געבען דוקא זעקס פער־טרעטער אין קאַנגרעס? וואָס ווילען זיי דאָרט פערטרעטען? ווילען זיי דאָרט רעדען מכה דער אידישער אַחדות, כדי אָבצור־טויטען מיט געמאַכטער פריינדליכקייט דאָס, וואָס זיי האָבען ניט געקאַנט דערשטיקען מיט פּאָליטישען כח?

אָבער ניט נאָר עטוואָס אונאויפריכטיגעס, אויף עטוואָס קינדיש־נאַאייועס שטעקט אין אזא פּאָליטיק. מען לאָזט אַרויס פון חשבון אַ וויכטיגען אומשטאַנד. דאָס אידישע פּראָבלעם האָט צוויי זייטען, אין זיין לעזונג זיינען פּעראינטערעסירט ניט נאָר די אידען, אויף די אינטערנאַציאָנאַלע וועלט איז דערין פּער־אינטערעסירט. דאָס אידישע פּראָבלעם וועט אַרויפגעשטעלט ווערען אויף דער טאַגעס־אָרדנונג ביי די פּריעדענס־פּערהאנדלונגען אויף אָהן די צושטימונג פון דער אָדער יענער אידישער אָרגאַניזאַציע. מען וועט זיך רעכענען ניט מיט די „וואָרט־פיהרער“, נאָר מיט דעם גרויסען פּאַקט פון דער אונגעלעזטער אידישער פּראָגע. און די אמת'ע וואָרט־פיהרער פון דער אינטערנאַציאָנאַלער וועלט, די וואָס וועלען האָבען צו זאָגען אַ דעה, וועלען זיך בעסער צו־הערען צו פּאַרמולירונגען און פּאַדערונגען, וועלכע וועלען זיין בעגרייפליכער, פּערשטענדליכער, ווייל אַלגעמיין מען שליכער. און מענשליך איז, ווען אַ פּאָלק זוכט נאַציאָנאַלע פּרייהייט, מעגש־ליך איז, ווען אַ פּאָלק זוכט אַ לאַנד, אַ היים.

6 מערץ, 1917.

די פסיכאלאגיע פון „אנדערען“

די פסיכאלאגיע איז אין פערגלייך מיט איהרע שוועסטער-וויסענשאפטען, ווי די פיזיאלאגיע אָדער די ביאלאגיע צום ביי-שפיעל, זעהר פערצווייגט, ווייל זי האָט צו טהאָן ניט נאָר מיט דעם איינצעלנעם נפש נאָר אויך מיט גרופען, קלאַסען, מאַסען, נאַציאָנען און פעלקער אַלס קאָלעקטיווע אינהייטען. איהר פאָר-שונגס-אַביעקט איז דער מענש און די נעזעלשאפט, זי קומט אין בעריהרונג מיט די עקזאקטע נאטור-וויסענשאפטען פון איין זייט און מיט דער סאָציאלאָגיע אין ברייטסטען זין פון וואָרט פון דער אנדער זייט. אין די לעצטע יאָהרצעהנטען האָט זי זיך אַזוי אויס-געברייט, אַזוי פערצווייגט, אַז פיעלע פון די פאָרשער, ניט האָבענדיג מעהר קיין מעגליכקייט צו בעהערשען זי אין גאַנצען, האָבען אָנ-געהויבען צו בעשרענקען זיך אויף איינצעלנע אָבענערנעצטע גע-ביטען פון דער אַלגעמיינער פסיכאלאָגיע און ווידמען דעם איינ-צעלנעם געביעט זייער גאַנצע פאָרשונגס-קראַפט.

איינע פון די נייע צווייגען פון דער אַלגעמיינער פסיכאלאָגיע איז „די פסיכאלאָגיע פון דעם אַנדערען“, אַ פראָדוקט פון די ניי-צייטליכע פאָרשונגען. צוליב דעם חכור פון דעם „אנדערען“ איז שוין געשאַפען געוואָרען אַ גאַנצע ליטעראַטור — ליידער אָבער אַ צו איינזייטיגע ליטעראַטור, ווייל זי בעמיהט זיך צו בע-לויכטען ניט דעם „אנדערען“, ניט זיין זעעלישען צושטאנד, נאָר די בעציהונגען צום „אנדערען“ מצד דעם „אייגענעם“. עס איז צוואַר אמת, אַז דער אנדערער „אָן און פיר זיך“ האָט ניט קיין אנדער פסיכאלאָגיע, ער איז פאָר זיך אַ געוועהנליכער אייגענער און ערשט דער אנדער „אייגענער“ מאַכט איהם צום „אנדערען“. דאָס איז אָבער מעהר ניט ווי אַ ריין טהעאָרעטישער אמת, אַ פילאָזאָפישער אמת, אָבער ניט אַן אמת פון לעבען. אין

לעבען בעשטעהט יעדע געזעלשאפט פון „אייגענע“ און פון „אנ-
דערע“, און די „אייגענקייט“ און די „אנדערקייט“, אויב מען קאן
זיך אזוי אויסדרוקען, בערוהען ניט אויף גענענזויטיגע
געציהונגען, נאָר אויף גאנץ בעשטימטע איינזייטיגע
בעציהונגען פון די „אייגענע“ צו די „אנדערע“. בליבען טאקע
די אייגענע „אייגענע“ אפילו אין די אויגען פון די אנדערע, און
ווערען טאקע די אנדערע בעטראכט אלס „אנדערע“ אפילו פון זיך
גופא. צו ווערען געהאלטען אלס אן „אייגענער“ און צו שפיעלען
די האַליע פון אן „אייגענעם“ אין דער געזעלשאפט — דאָס איז
א פרווילעגיום, וואָס דער אנדערער בעמיהט זיך צו דערגרייכען,
אַבער דערגרייכט דאָס קיין מאָל ניט אין גאנצען. אין בעסטען
פאל דערגרייכט ער די שטופע פון „כמעט אן אייגענעם“, אָבער
„כמעט אן אייגענער“ איז דאָך „אן אנדערער“. דער „כמעט“
לעגט אויף איהם ארויף א בעזונדער חתימה. זיינען אלע אייגענע
ניט גע'חתמ'עט, און ער איז א גע'חתמ'עטער אייגענער. א גע-
חתמ'עטער אייגענער איז אָבער מעהר ניט ווי „אן אנדער אנדערער“,
אָבער בשום אופן ניט קיין גאַנצער אייגענער. און עס איז דאָ א
סימן מובהק, נאָך וועלכען מען קאן דערקענען דעם „כמעט אן
אייגענעם“ אין דער געזעלשאפט און אונטערשיידען איהם פון דעם
אמת'ען אייגענעם. דער אמת'ער אייגענער שווייגט וועגען זיין
„אייגענקייט“, דער כמעט אן אייגענער שרייט וועגען איהר תמיד,
ער זוכט א געלעגענהייט און נוצט אויס יעדע געלעגענהייט זי צו
בעטאָנען, צו מאַכען זי בולט'דיגער. דער אמת'ער אייגענער האָט
ניט פאַר וועמען צו בעריהמען זיך. דער „כמעט אן אייגענער“
מוז ערשט ברענגען א בעווייז, א כתב, אַז ער איז פונקט ווי דער
אייגענער.

די פאַרשער, וועלכע האָבען אין זייערע ווערק בעלויכטען די
פסיכאָלאָגיע פון דעם אנדערען, האָבען זיך ליידער מעהר אינטערע-
סירט מיט דער ווירקונג פון דעם אנדערען אויף דעם אייגענעם
ווי אומגעקעהרט. ערשט ווען אויך די צווייטע העלפט פון דיעזען
וויסענשאפטליכען צווייג פון דער אלגעמיינער פסיכאָלאָגיע וועט
זיין אזוי גוט בעארבייט און אויסגעפאַרשט ווי די ערשטע העלפט.

וועלען מיר האָבען עטוואָס גאַנצעס. ביז איצט האָבען מיר פאר אונז נאָר איין העלפט פון דעם אינטערעסאַנטען פּראָבלעם, און מיר זיינען זיך מודה, אונז אינטערעסירט פיעל מעהר די צווייטע זייט ווי די ערשטע, ווייל „אייגענע“ זיינען מיר שוין אזוי לאַנג ניט געווען און „אַנדערע“ זיינען מיר שוין אזוי לאַנג, זאָגאַר אַביסעלע צו לאַנג, אזוי לאַנג, אז פיעלע פון אונז פערשטעהען שוין ניט מעהר די פּסיכאָלאָגיע פון דעם אייגענעם.

אויף די פּאַרשער קאָן מען אָבער קיין פאַראיבעל ניט האָבען. זיי זיינען אַליין אייגענע און אינטערעסירען זיך מעהר פאַר זייערע „אייגענע“ ווי פאַר זייערע „אַנדערע“. וואָס מיך פערדריסט אָבער יא, איז דאָס, וואָס די פּאַרשער דערמאָהנען ניט אין זייערע ווערק דעם ערשטען בעגרינדער, דעם אור־אור־זיידען פון „דעם פּסיכאָלאָג פון דעם אַנדערען“, דעם, וואָס האָט צוערשט בענוצט „די פּסיכאָ־לאָגיע פון דעם אַנדערען“ פאַר זיינע פּאַליטישע צוועקען און וואָס האָט זי צוערשט אזוי ניט פּאַרמולירט. עס קאָן זיין, די פּאַרשער שעהמען זיך מיט איהם, עס פאַסט זיי ניט דער יחוס פון דעם בעגרינדער — חרפה אָן אַ זייט, וויסענשאפטלעך טאַרען ניט קוקען אויף יחוס.

דער ערשטער, וועלכער האָט, ווי עס זעהט אויס, נוט פער־שטאַנען די פּסיכאָלאָגיע פון דעם אַנדערען, זי קלוג פּאַרמולירט און געשפיעלט אויף איהר, איז אָהן צווייפּעל געווען דער דורך אונז פּעראַייביגטער העלד פון דער מגילה — המן, דער זוהן פון המדתא. ער פּערלאַנגט נאָר איין קלייניגקייט, מען זאָל איהם אויסליעפּערען אַלע אידען פון די הונדערט און זיעבען און צוואַנציג מדינות, און ער וועט שוין זיי טהאָן זייער רעכט. אַזאָ וואונש, אַזאָ משונה'דיגער וואונש מוז דאָך בעגרינדעט ווערען. האָט מען דאָך געקאָנט ערוואַרטען, אז ער וועט קומען ווי אַ בעדייטענדער פּראָקוראָר מיט אַן אָנקלאַגע לבל הפחות אויף צוואַנציג עמורים. עס הויבט זיך אָבער נאָר ניט אָן. די גאַנצע „המן מסירה“ בע־שטעהט פון איין געוועהנליכען פּסוק: „און עס האָט געטהאָן זאָגען המן צום קעניג אחשוורוש, עס איז פאַראַן איין פּאַלק, צוועעט און צושפּרייט צווישען די פּעלקער אין אַלע מדינות פון דיען

קעניגרייך, און זייערע דינים (ריכטיגער — מנהגים) זיינען א נר
 דערש פון די דינים פון יעדען פאָלק און די דינים פון קעניג
 טהוען זיי ניט און פאר'ן קעניג איז ניט ווערטט זיי צו לאָזען".
 המן זאָגט ניט, אז די אידישע דינים זיינען שלעכט, אָדער ערגער
 פון די אנדערע. ער רעדט אויך ניט פון דעם היזק, וואָס די אידען
 ברענגען דער מדינה מיט זייערע דינים. ער לאָזט זיך ניט אַרײַן
 אין חקירות. פאר איהם איז גענוג, וואָס די אידישע דינים זיינען
 אנדערש פון די דינים פון די אנדערע פעלקער. אין דעם
 אַנדערש זײַן ליענט דער הויפט־פונקט פון דער בעשולדיגונג.
 און דאָך איז געבליבען „המ'ס מסירה" אלס אַ צייכען פון
 שרעק ביז אויף היינטיגען טאָג. און מיט רעכט ווערט זי בעטראכט
 אלס די שרעקליכסטע מסירה. בעשולדיגונגען קאָן מען ווידערלע-
 גען, בלבולים קאָן מען אָבלייקענען, בעווייזען מיט אותות ומופתים,
 אז זיי זיינען פאלש. וואָס קאָן מען אָבער טהאָן געגען די בעציר-
 הונגען צום „אַנדערען", וועלכע זיינען טיעף איינגעוואָרצעלט אין
 דער פסיכאָלאָגיע פון דעם „אייגענעם" ?

מען דאַרף ניט פּערגעסען: דער אַנדערער איז ניט דער
 פרעמדער. דעם פרעמדען איז מען מוחל זײַן פרעמדקײַט, מען
 פּערהאַלט זיך צו איהם זאָנאַר מיט רעספּעקט, ווען מען ווײַס, אז
 בײַ זיך איז ער אַן אײגענער, אָדער אז ער האָט לכל הפחות אַ
 פּלאַץ, וואו ער קאָן נילטען אלס אַן אײגענער, ווען ער ווײַל. דער
 אַנדערער אָבער איז דער, וואָס איז ערגעץ ניט קײַן אײגענער,
 און ער איז דעריבער פּער'משפט אויף שטענדיג צו פּערנעהמען
 דעם צווייטען פּלאַץ. דער ערשטער פּלאַץ בלייבט רעזערווירט פאַר
 דעם „אײגענעם". דער פרעמדער איז אַ מענש מיט אַ פּרײער
 ברירה, דער אַנדערער האָט ניט קײַן ברירה, ער האָט ניט וואוהײַן
 צו געהן. די געזעלשאַפט אַכטעט דעם מענשען מיט אַ פּרײער
 ברירה.

וואָלטען דאָס נאָר פּערשטאַנען אונזערע „אַנדערע", וואָלטען
 זײ נאָר בעגריפּען, אז אין דעם מאַמענט, ווען נאָר אַ טהײל פון
 אונז וועט בעשטעהן פון „אײגענע", בעקומען אויך זײ, די וואָס
 בלייבען אלס אַנדערע, אַ פּרײע ברירה. זײ וועלען אָנהױבען

בעטראכט ווערען אלס אייגענע אין דער פאטענץ,
און זייער שטעלונג אין דער געזעלשאפט וועט מוזען ווערען א
בעסערע, א מעהר נאטירליכע. זיי וועלען צוריק געווינען די פער-
לאָרענע זעלבסטאכטונג און די געזעלשאפט — די פערלאָרענע
אכטונג צו זיי.

9 מערץ, 1917.

וואָכעדיגע צדקה און נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ

שטיל און רוהיג, כמעט בעהאלטענערהייט איז פאַריגען זומער אָבערפּאַהרען דער פּערטרעטער פון דעם אמעריקאנישען אידישען הילפסווערק נאָך אייראָפּא אום צו שטודירען די פּערהעלטניסע אים אָרט און שטעלע. מיט פּויקען און טראַמפּעטען איז ער נאָך אייניגע חדשים צוריקגעקעהרט, נאָכדעם ווי ער האָט שוין אלעס אויסגעשטודירט און די ריכטיגע זאַכלאַגע ארויסגעפונען. אונטער פּויקען און טראַמפּעטען פּערשטעה איך די אָנקינדיגונג גלייך נאָך דער צוריקקעהרונג אין דער געזאַמטער אמעריקאנישער טאַנעס-פּרעסע וועגען דעם צעהן מיליאָן דאָלאַר-פּאַנד, וואָס איז נויטיג אום צו שטילען דעם מאַמענטאַנעם הונגער, און וועגען דעם הונג-דערט מיליאָן גמילות חסד-פּאַנד, וואָס איז נויטיג אום צו אונטער-נעהמען גרויסע אַקציאָנען, כדי צו פּערהיטען דאָס אידישע פּאָלק פון רואין און אונטערנאַנג. עס געהט אונטער דאָס אידישע פּאָלק אין פּוילען, גאליציען און ליטא. עס האָט מעהר קיין כח ניט אריבערצוטראַגען דעם שווערען דרוק, וואָס איז אויסגעפאלען אויף זיין גורל. עס איז מעהר ניט אימשטאַנד צו לייסטען ווידער-שטאַנד. די איינציגע האַפּנונג איז אמעריקא, אלע אידישע אויגען, ווען דאָס ליכט איז נאָך ניט אויסגעלאָשען אין זיי, בליקען אויף די אמעריקאנער אידען. זיי אליין האָבען נאָך די מעגליכקייט אָבצואווענדען פון מיליאָנען אידישע קעפּ די פּערניכטונגס-סכנה, וועלכע שוועבט איבער זיי.

דאָס אונגעפּעהר איז געווען דער קורצער, שארפּער און שניידענדר זין פון דער אָבעגעבענער ערקלעהרונג פון דעם צוריקגעקעהרטען אמעריקאנער שליח. און פּיעלע, וואָס זייגען אפילו ניט געווען איינפּערשטאַנדען מיט זיין טאַקטיק און מיט זיינע האַנדלונגען אין אייראָפּא, פּיעלע, וואָס האָבען שארף פּער-

אורטהיילט די איינזייטיגע אויפפאסונג פון הער גרויסער אויפ-
 נאבע, וועלכע ער האָט געהאט אויסצופיהרען, פיעלע, וואָס האָבען
 בעטראכט די בעפעסטיגונג פון די אסימילאטאָרישע כחות אין די
 מלחמה־לענדער דורך די סאנקציען פון דעם אמעריקאנער שלית
 אלס אַ נאַציאָנאַלעס אונגליק, האָבען זיך אויף אַ צייט לאַנג צוריק-
 געצויגען מיט זייער קריטיק און פּעראורטהיילונג. זיי האָבען
 זיך געטרייסט: עס זיינען געמאכט געוואָרען גראַבע פעהלער ביז
 איצט, איצט אָבער, ווען די סיטואַציען אין אזוי קלאָר און הער
 חורבן האָט זיך ענטפלעקט אין זיין גאַנצער שרעקליכער נאָקעט-
 קייט, איצט — אזוי האָבען זיי געדאַכט — וועט מען אויך אין
 אמעריקא איינזעהן, ווי וועניג מען האָט ביז איצט געלייסטעט
 און מען וועט זיך נעהמען צו דער ארבייט מיט דאָפעלטער און
 דרייפאַכער ענערגיע. ניט נאָר וועט מען זעהן וואָס שנעלער צו
 זאַמלען דעם צעהן מיליאָן דאָלאַר פּאַנד, וועלכער איז נויטיג פאַר
 די פליסענדע נויט, ווייל עס איז דאָך ניטאָ קיין גרעה אויף הונגער,
 נאָר מען וועט אויך באלד צוטערעמען צו דער רעאליזירונג פון דעם
 נרעסערען פלאַן, מען וועט זיך בעפרייען פון דעם ענגען קרייז
 פון די פילאַנטראָפישע בעגריפען און מען וועט איבערגעהן צו
 שטאַטסמענישע אַקציען.

דאָס איז ניט אזוי לייכט פאַר מענשען, וועלכע האָבען אַ
 לעבען־לאַנג אָפּערירט אין זייער עפענטליכער טהעטיגקייט מיט
 צדיקה און נדבות — אָבער דער מאָמענט. האָבען זיך דאָך געמעל-
 דעט גאַנץ נייע כחות אויך ביי אנדערע פעלקער, דער מאָמענט
 האָט זיי ארויסגערופען, די גרויסע נויט האָט זיי ארויסגעשלעפט
 פון דער רעזערווע און אוועקגעשטעלט אין די ערשטע שורה. אפשר
 וועט אויך מיט אונז פאסירען אזא נס. האָבען זיך דאָך געפונען
 אידען אין דייטשלאַנד, ענגלאַנד און אין אנדערע מדינות, וועלכע
 די רעניערונגען האָבען אָנפערטרויט גראַד איצט זעהר פּעראַנט-
 וואָרטליכע אויפגאַבען, וואָס פאָדערען גרויסען אָרגאַניזאַטאָרישען
 טאַלאַנט. אפשר וועלען זיך דאָ אויך אַברופען אייניגע טאַלענטירטע
 כחות, כדי צו ארבייטען פאַר זייער אייגען פאָלק? אזוי האָט מען
 גערעכענט, געהאַפט און געוואַרט.

אזוי האָט מען גערעכענט, געהאַפּט און געוואַרט, און דער-
ווייל איז אריבער נאָך א ווינטער. נאָך א ווינטער — אפשר דער
וויכטיגסטער ווינטער, אפשר דער לעצטער ווינטער
פאר דעם סוף פון דעם גרויסען וועלט-סכסוך. און וואָס האָבען
מיר אין רעזולטאט? דער גרויסער פּלאַן איז צושטאַלצען גע-
וואָרען אין איינעם מיט דעם ווינטערדיגען שנעע, און דער קלענע-
דער פּלאַן איז אפילו אויף אַ דריטעל ניט אויסגעפיהרט געוואָרען.
לאַנגזאַם און קנאַפּ, טראָפענווייז ווי פון אַ פּערשטאַפּטען רעהר
פליסען די נדבות, און די פּאפיערענע אויפרופען האָבען מעהר
קיין ווירקונג ניט אויף דאָס גרויסע פּובליקום. טומפּע קולות
דערגרייכען נאָך צו אונז פון צייט צו צייט פון יענער זייט ים,
אַבער דער עולם האָ רעאגירט אויף זיי נאָר זעהר שוואַך. עס
געהען אויס די כחות דאָרט צו שרייען, פון טאָג צו טאָג זינקט
די ענערניע דאָ צו העלפען.

וואו ליענט די סבה, וועלכע רואינירט דאָס גאַנצע הילפּס-
ווערק? ליענט זי טיעף אין האַראַקטער פון דער אידישער בעפעל-
קערונג דאָ אין אמעריקא, אָדער נאָר אין דער שיטה, וועלכע עס
האָבען אָנגעווענדעט די וואָס האָבען אָרגאַניזירט דאָס הילפּס-
ווערק? איז דאָס דער פּועל יוצא פון אַן אָרגאַנישען פּעהלער
פון די אידישע מאַסען, אָדער דער רעזולטאט פון פּאַלשע מעטהאָד-
דען? אין ערשטען פּאַל וועט קיין תּרופּה ניט העלפען, וואָרים
עס בייטען ניט מאַסען אזוי שנעל זייער האַראַקטער. אין צווייטער
פּאַל איז די האַפּנונג נאָך ניט פּערלאָרען.

און איך בין איבערצייגט, אז דער פּעהלער ליענט ניט אין
האַראַקטער פון אונזער פּאַלק, ניט אין דער שטעלונג פון אונזערע
מאַסען, נאָר אין דער פּאַלשער שיטה, מיט וועלכער מען האָט
זיך אונטערגענומען דורכצופיהרען דאָס הילפּסווערק.

און די שיטה איז בעשטאַנען אין פּאַלגענדען. די, וואָס
שטעהען אן דער שפיצע פון דעם הילפּס-ווערק, האָבען פון אָנהויב
אָן ניט צוגעלאָזען, אז די הילפּס-אַקציען זאָל אָנגעהמען דעם
האַראַקטער פון אַ גרויסער נאַציאָנאַלער אויפגאַבע. זיי האָבען
איינפּאַך ניט צוגעלאָזען, אז די אידישע וועלט אין אמעריקא זאָל

דורך א גוט אָרנאניזירטען אויפקלעהרונגס־דיענסט בעקומען א ריכטיגען בעגריף פון דעם, פון וואָס עס האנדעלט זיך דאָ. און וויסען האָט געוואָלט די אידישע וועלט, אז דאָ האנדעלט זיך ניט מכת פשוט'ער צדקה נאָר מכת א קאמפף פאר די נ א צ י אָ נ א ל ע עקזיסטענץ פון אידישען פאָלק. דער וועג צום אידישען געלד־בייטעל האָט דאָ געפיהרט דורך דעם פערשטאנד, דורך דער ריכ־טיגער אויפפאסונג פון דעם פראָבלעם, און דער וועג איז פער־צוימט געוואָרען פון אָנהויב אָן. „מיר טרייבען ניט קיין פאָליטיק“ איז געווען דאָס לאָזונגס־וואָרט פון די פיהרער. מיר בעשעפטיגען זיך נאָר מיט צדקה. יעדע צדקה האָט אָבער איהרע גרעניצען, וועלכע זי קאָן ניט איבערשרייטען. יעדעס רחמנות־געפיהל ווערט געזעטיגט מיט דער צייט. נאָר נ א צ י אָ נ א ל ע אויפנאכען זיינען אימשטאנד צו וועקען אלץ מעהר און מעהר ענערגיע אין א פאָלק.

די נאנצע פראָפאגאנדא איז געפיהרט געוואָרען אויף א צדקה־בטלינישען אופן. מען האָט געזוכט אויסצוקומען מיט „באבסקע סגולות“. עס איז ניט געווען קיין בעפרוכטענדער גע־דאנק, קיין צענטראלע אידעע, קיין ווייטע פערספעקטיווע. דער שווערפונקט פון דער פראָפאגאנדא איז געלעגען אין „אפיעל“, און דער אפיעל איז געווען שטענדיג א מאָגערער, אן איינארטיגער, אן איבערגע'חור'טער צום הונדערט און איינטען מאָל. מען האָט גערעדט נאָר פון דער געגענווארט אָהן וועלכע עס איז פערבינדונג מיט וועלכער עס איז צוקונפט, מען האָט געלעבט פון היינט אויף מאָרגען און פון האנד אין מויל, מיט קורצע השגות און קליינע מאָטיווען. עס איז ניט געווען קיין שוואונג, מען האָט געזוכט ארויסצודריקען העכסטענס פון אויג א טרעהר און פון געלד־בייטעל א דאָלאר, אָבער ניט א נייע מחשבה פון קאָפּ און בעגייס־טערונג פון דער נשמה. בעגייסטערונג איז פערבונדען מיט האָפ־נונג — און פון האָפנונגען איז ניט געווען קיין סמן, קיין זכר. אלץ וואָס האָט א שייכות צו א נאציאָנאלער האָפנונג, איז געווען פערבאָטען, אויסגעשלאָסען.

איצט לאדעט מען איין נייע „מכשפים“. אפשר וועלען זיי

דערגרײכען דעם עולם. איך גלויב ניט, אז מיט נייע טעכנישע
מעטהאָדען זאָל מען עטוואָס דערגרײכען. ניט די טעכניק איז
שולדיג אין דעם מיסערפאָלג פון דעם הילפסווערק. די סבה ליעגט
פיעל טיעפער. זי ליעגט אין דער פאלשער אויפפאַסונג פון דער
אויפגאבע. און ווען עס ווערט שוין יא אונטערגומען א רעוויזיאָן,
זאָל מען זיך ניט אָבשטעלען אויף די טעכנישע מעטהאָדען. א
מאשינע קאָן דורך טעכניק געהאָלפען ווערען, אָבער אַ הילפס-
ווערק פון נאציאָנאלער בעדייטונג איז ניט קיין טויטע מאשינע.

11 מערץ, 1917.

צייט פראגען

א.

א מערקווירדיגע זאך — שוין אזוי לאנג שטודירען מענשען געשיכטע, פאָרשען אויס איהרע געשעהעניסען און דרינגען אַרײַן אין איהר זין, און דאָך זײַנען די בעסטע געשיכטס־פּאַרשער ניט אימ־שטאַנד פּאַראַויסצוזעהן און פּאַראַויסצוזאָגען דעם גרויסען מאָד־מענט, כאַטש אַ קורצע צײַט אײדער ער טרעט אײַן. אַפּנים עס זײַנען נאָך דאָ סודות אין דער געשיכטע און אפּנים, אַז דער מענש־ליכער שכל איז ניט גענוג שאַרף, אום אַרײַנצושניידען זיך אין די צוקונפּט און ווײַסען וואָס עס טוט זיך אין איהרע פּערבאָרגענע קאָ־מערען.

די צוויי גרעסטע געשעהעניסען פון דער נײַעסטער צײַט, די וועלט־מלחמה און די רוסישע רעוואָלוציאָן, ערשײַנען אַ י צ ט בײדע אזוי לאַנגיש, זײ געהען אַרויס מיט אַזאַ נויטווענדיגקײט פון דער גאַנצער פּריהערער ענטוויקלונג, און דאָך זײַנען זײ בײדע אָנ־געקומען אזוי פּלוצלונג, אזוי אונגערוואַרטעט, אזוי אונגעריכטער־הײט, און די גאַנצע קלונגע ערפּאהרענע און געבילדעטע וועלט איז אזוי איבערראַשט געוואָרען פון זײ בײדען. אמת, מען האָט גע־וואוסט, אַז די מלכות האַלטען אין אײַן פּערגרעסערען זײערע אַר־מעען און פּלאַטען, בויען פּעסטונגען און גרײטען אָן כלי זין, און דאָך האָט קײנער ניט געגלויבט, אַז די מענשהײט האַלט בײַ ערב מלחמה. מען האָט זיך געטרייסט מיט דער טעאָריע פון בעוואַ־פּענטען פּריערען. אמת, אַלע האָבען געוואוסט, אַז רוסלאַנד גע־פּינט זיך שוין זײַט אַ לאַנגער צײַט אויף אַ פּולווער פּאַס, אַז די אונט־צופּריעדענהײט וואַקסט אין דער מעהר צײַטלױזירטער רוסישער געזעלשאַפט פון טאָג צו טאָג, און דאָך איז קײנעם ניט אײַנגעפּאַ־

לען דער געדאנק, אז די רעוואָלוציאָן וועט אויסברעכען גראד איצט אין רעכטען מיטען פון דער מלחמה. ווייטער האָבען אַלע מומחים נביאות געזאָגט, אז ביי דעם היינטיגען שטאַנד פון דער קריענס-טעכניק קאָן אַ מלחמה צווישען גרויסע נאַציאָנען ניט לאַנג דויערען, עס מוז שנעל קומען צו אַ מוראָדיגען צוזאַמענשטויס צוויי שיען די קעמפּענדע צדדים, און נאָך דעם צוזאַמענשטויס מוז קר מען שנעל די ענטשיידונג. בנוגע צו דער רוסישער רעוואָלוציאָן האָט מען נביאות געזאָגט, אז זי וועט לאַנג דויערען און זי וועט זיין איינע פון די בלוטיגסטע. איז געקומען די ווירקליכקייט און האָט אָבערלייקענט אַלע חשבונות, עפעס פונקט ווי זי וואָלט זיך געוואָלט לוסטיג מאַכען איבער די אויסרעכענונגען פון די מומחים. די מלחמה דויערט אַזוי לאַנג, אז די מומחים האָבען שוין זאָגאר אויפגעהערט נביאות צו זאָגען וועגען איהר סוף, און די רוסישע רעוואָלוציאָן, וועלכע האָט געבראַכט אַזאַ ראַדיקאַלע איבערקעהר רעניס אין דער גרעסטער אייראָפּעאישער מדינה, איז אָבערגאַנגען כמעט ווי פריעדליך, כמעט ווי אַהן קרבנות.

אָבער ווי עס זאָל זיך ניט אָבנאַרען דער מענשליכער שכל אין זיינע פאָראַויסזאָגונגען, בערוהיגט ער זיך קיינמאָל ניט, ער וויל פאַסען אי די רוהיג ליגענדע פּערגאַנגענהייט, אי די ברויזענדע געגענוואַרט, אי די אָנקומענדע צוקונפט. ער וויל הערשען איבער די צייטען, לכל הפחות — געדאַנקליך.

און איך גלויב, אז יעדען פון אונז ווילט זיך איצט וויסען: וואָס וועט זיין דער סוף פון דער מלחמה, ווי וועט אויסזעהן די וועלט-קאַרטע נאָך דער מלחמה? ווי וועט אָבלויפען די רוסישע רעוואָלוציאָן — וועלען ניט קומען נאָך אַמאָל די שוואַרצע כחות פון דעם פיעל געשטראַפּטען לאַנד און אַ דרעה טאָן דאָס ראָד ווי דער אויף צוריק? און צום שלום — וואָס וועט זיין מיט אונז? וועט זיך די וועלט וועלען רעכענען נאָך דער מלחמה אויך מיט אונזער היזק, וועט זי אונז אַריינרעכענען אין דער משפּחה פון די פּעלעקע, וועלכע האָבען געבראַכט די גרעסטע קרבנות, אָדער זי וועט אונז פאַנאָדערטוואַרפען אויף פּערשיעדענע בלעטער פון דעם גרויסען וועלט-קאָנטאַ-בוך נאָך דער צאָהל פון די לענדער, וואו

עם לעבען די צושטרייטע חלקים פון אונזער פאלק? און וואָס וועט זיין מיט אונזערע ברידער אין בעפרייטען רוסלאַנד? וועט זייער עמאַנציפּאַציאָן זיין נאָר אַ צווייטע אויפלאַגע פון דער מערב־אייִ-ראָפּעאישער ציוויליזאַציאָן, אַ סטערעאָטיפּע אויפלאַגע, ניט פּער־מעהרט און ניט פּערבעסערט? אָדער וועט זי טראָגען אַ גאַנץ אַנדער האַראַקטער, און די אידען וועלען צום ערשטען מאָל אין דער נעשיכטע בעקומען פּרייהייט ניט אַלס איינצעלנע בירגער, נאָר אַלס אַ נאַציאָנאַלע מינאָריטעט?

זעלבסטפּערשטענדליך מוז מען ביי דער בעאַנטוואָרטונג פון די פּאַרמולירטע פּראַגען אפּערירען מיט השּערות. השּערות מוזען זיך שטיצען אויף דעם נסיון און די פּאַקטען פון דער פּערגאַנגענדיג הייט, אָבער קיינער קאָן אויף זיך ניט נעהמען די אחריות פאר זייער ער ריכטיגקייט, ווייל מיר האָבען שטענדיג צו טאָן מיט „צוגעקער מענע מאַמענטען“, מיט פּאַקטאַרען, וועלכע ליגען ערגעץ פּער־שטעקט און שפּרינגען אַרויס גראַד, ווען מען ריכט זיך ניט אויף זיי.

איך וויל מאַכען אַ פּערזוך צו געבען אַן אַנטוואָרט אויף די געשטעלטע פּראַגען, אָבער דאָס מאָל ניט „על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון“, נור אומגעקעהרט, איך וועל אָנהויבען מיט דער לעצטער פּראַגע.

וואָס קאָן מען ערוואַרטען בנוגע דער עמאַנציפּאַציאָן פון אונז זענע ברידער אין רוסלאַנד? ווי וועט זי אויסזעהן, וועלכען האַראַקטער וועט זי טראָגען? אַלס פּאַראַדיסזעצונג נעהמען מיר אָן, אז דער נצחון פון דער רוסישער רעוואָלוציאָן איז אַן אַבסאָלוטער, און די נייע אָרדנונג שטעהט פּעסט און געזיכערט.

איך וועל זיך ניט אַריינלאָזען אין חקירות און וועל נעהמען פאר מייע השּערות אַ שטיצפּונקט נור אייניגע טהאַטזאַכען.

רוסלאַנד איז אַ נאַציאָנאַליטעט־שטאַט, און מיט דער פּראָקלאַמירונג פון בירגערליכער גלייכבערעכטיגונג אַליין וועט קיין נייע רעגירונג ניט יוצא זיין אַנקעגען די נאַציאָנאַלע מינאָריטעט־טען, וועלכע האָבען געליטען אונטער דעם אַלטען רעזשים אַלס נאַציאָנאַלע איינהייטען ניט וועניגער ווי עס האָבען געליטען די

איינצעלנע בירגער אלס בירגער. די בעפרייאונג פון דעם אייני-
 צעלנעם בירגער קאָן דער בעפרייאונג פון דער נאַציאָנאַלער גרופע,
 צו וועלכער ער געהערט, איז נור אַ האַלבע בעפרייאונג, און אַ
 רעגיערונג, וועלכע וויל זיין מאָדערן און עקזיסטירען אויף גע-
 זונדע יסודות, טאָר ניט צולאָזען, אַז אין גרויסע מאַסען זאָל הער-
 שען אַן אונצופריעדענהייט. עס איז דעריבער שווער אָנצונעהמען,
 אַז די נייע רוסישע רעגיערונג, וואו די ליבעראַלע שטרעמונג
 שפיעלט אַ גרויסע ראַליע, זאָל אינגאָרען די פאָדערונגען פון די
 נאַציאָנאַלע מינאָריטעטען. אדרבא, מיר האָבען גענוג אסמכתות,
 וועלכע ערלויבען אונז צו גלויבען, אַז די נייע רעגיערונג וועט אָנ-
 ווענדען פון איהר זייט אַלע מיטלען, כדי צו רעגולירען די נאַציאָ-
 נאַליטעטען פראַגע אין רוסישען שטאַט ניט אויפ'ן גרונד פון
 קראַפט און איבערגעוויכט, נור אויפ'ן גרונד פון די אַלגעמיינע
 פרינציפען פון יושר און פון פרייהייט גראַד ווייל רוסלאַנד איז
 דאָס לעצטע לאַנד, וועלכע מאַכט דורך אזוי שפעט איהר ערנייע-
 רונגס־פראָצעס, וועט זי מוזען איינפיהרען ביי זיך אויף די מאָ-
 דערנסטע רעפאָרמען.

א צווייטע טהאטזאכע.

מיט ע'ף יאָהר צוריק, אַז עס האָט זיך געגרינדעט אין רוס-
 לאַנד, נאָך דער רעוואָלוציאָן פון 1905, דער „פערבאַנד צו דער-
 גרייכונג פון פולבערעכטיגונג פאר אידען“, זיינען ענטשטאַנען
 היציגע דעבאַטען וועגען דער פאָרמולירונג פון די אידישע פאָדע-
 רונגען. כמעט קיינער פון די גרינדער פון פערבאַנד האָט ניט
 אָנגענומען אַן אַסימילאַטאָרישען שטאַנדפונקט, עס האָבען זיך
 נאָר געפונען אייניגע, וועלכע האָבען געראטהען, אויס ט אַ ס-
 ט י ש ע גרינדע, צו בענוגענען זיך מיט דער פאָדערונג פון ביר-
 גערליכע און פאָליטישע רעכטע און לאָזען די נאַציאָנאַלע פאָדע-
 רונגען אויף ש פ ע ט ע ר. די עזע עצה איז פּערוואָרפען געוואָרען,
 און מען האָט מיט איבערוויעגענדער מאַיאָריטעט אָנגענומען, אַז
 אונטער פולבערעכטיגונג פּערשטעהט מען: בירגערליכע, פאָלי-
 טישע און נ א צ י אָ נ א ל ע גלייכערעכטיגונג.
 ווען מיר זאָלען נעהמען אין בעטראַכט, אַז מיט ע'ף יאָהר

צוריק, ווען מען האָט אפילו געגלויבט אין דער קראַפט פון דער נייער פערפאַסונג און איהר דויערהאַפטיגקייט, האָט מען דאָך געוואוסט, אז די רעגירונג איז געבליעבען די אַלטע, די צאַריסטישע רעגירונג, און מען וועט זיך מוזען מיט איהר שטאַרק רעכענען ביי יעדער קלענסטער פרייהייטסערפאַכערונג. דאָך האָבען זיך די אידישע פערטרעטער ניט דערשראָקען און קלאָהר פאַרמיר לירט זייערע נאַציאָנאַלע פאַדערונגען. ווען מען זאָל ווייטער נעה- מען אין אנבעטראַכט, אז דאָס נאַציאָנאַלע בעוואוסטזיין איז פאר די לעצטע עלף יאָהר געשטיעגען ביי די אידען אין רוסלאַנד, און אז איצט וועט מען זיך ווענדען צו אַ נייער, ליבעראַלער רעגיר- רונג — נעהמענדיג דאָס אַלעס אין אנבעטראַכט, מוז מען ער- וואַרטען, אז אונזערע ברידער אין רוסלאַנד וועלען איצט נאָך מעהר פעסטער און געשלאַסענער פערטהיידדיגען זייער נאַציאָנאַלע פאַזיציאָן.

ב.

24—25 מען מערץ איז אָבגעהאַלטען געוואָרען אין ניו יאָרק די נאַציאָנאַל סאַציאַליסטישע קאָנווענשאָן, אויף וועלכער די פער- טרעטער פון די פערשיעדענע נאַציאָנאַל-סאַציאַליסטישע אָרגאַ- ניאַזיאָנען — נאַציאָנאַל אין אידישען זין — און פון הונדערט און פופציג טויזענד אָרגאַניזירטע אידישע אַרבייטער האָבען אָנגענומען, אין פערבינדונג מיט דעם בעפאַרשטעהענדען אידישען קאָנגרעס, אַ דעפיניטיווע שטעלונג צו אַלע הויפטפראַגען, וואָס שטעהען יעצט אויף דער טאַגעס אָרדנונג פון אונזער פּאָליטישען לעבען. די קאָנווענשאָן האָט שטאַמעגעפונדען אין דעם זעלבען זאַל, אין בעטהאָווען האָל, וואו עס זיינען אָבגעהאַלטען געוואָרען די זיצונגען פון דער ערשטער קאָנווענשאָן, וועלכע איז אָבגעהאַלטען געוואָרען צום זעלבען צוועק, מיט אַנדערטהאַלב יאָהר צוריק. די

פערטרעטער פון די נאציאָנאַל־סאָציאַליסטישע אָרגאַניזאַציאָנען זיינען געווען בעטהייליגט אויך אין דער ערסטער קאָנווענשאָן, אָבער נור אַלס אַ מינאָריטעט. דענסמאָל האָבען זיי נאָך געגלויבט, אז די אָפּיצייעלע פיהרער פון דער אָרגאַניזירטער איד־שער אַרבייטערשאַפט וועלען סוף כל סוף אויפגעבען זייער ענט־נאַציאָנאַליזירענדע פּאָליטיק, וועלכע זיי האָבען געטריבען ביז איצט, און וועלען זיך אָנשליסען גאַנץ אויפריכטיג אָן די קאָנגרעס בעוועגונג, וועלען מיטהעלפען, אז דער קאָנגרעס זאָל אָננעה־מען אַ נאַציאָנאַלעם פּראָגראַם, און וועלען מיטווירקען ביי דער דורכפיהרונג פון דיעזען פּראָגראַם. זיי האָבען אַזוי געגלויבט, ווייל די אויפגעבונג פון דער נאַציאָנאַלער אידעע אין דער גאַנצער וועלט און בעזונדערס אין די סאָציאַליסטישע רייהען האָט זיי בערעכטיגט צו דער מיינונג, אז די אידישע אַרבייטער־פיהרער וועלען ניט קאָנען בלייבען די איינציגע אויסנאַהמען אין דער גאַנצער וועלט און וועלען מווען, אונטער דעם דרוק פון דער הער־שענדער וועלט שטימונג, אנערקענען די אידישע נאַציאָנאַלע פּאָדערונגען. און די ערשטע צייט האָט עס טאַקי אַזוי אויסגעזעהען, אז עס טרעט אַרײַן אַן אויסניכטערונג אין די מחנות פון דער אידישער אַרבייטערשאַפט. די החלטות, וועלכע זיינען אָנגענומען געוואָרען אויף דער ערשטער קאָנווענשאָן בנוגע צו דער הויפט־אויפגאַבע פון דעם קאָנגרעס, זיינען געווען צופריעדענשטעלענדע. זיי זיינען אָנגענומען געוואָרען אויפ'ן גרונד פון אַ פּשרה. איין זייט האָט זיי בעטראַכט אַלס אַ פּראָגראַם מאַקסימום, די אַנדער זייט — אַלס אַ פּראָגראַם מינימום, און מען מוז צוגעבען, אז ביידע צדדים זיינען געגאַנגען אין זייער געגענווייטיגען נאָכגעבען אַזוי ווייט, ווי עס איז נור מעגליך געווען פאַר זיי. און ווער ווייס — עס קאָן זײַן, אויב דער קאָנגרעס וואָלט פּערווירקליכט געוואָרען גלייך נאָך דער ערשטער קאָנווענשאָן, וואָלט די ערציעלטע פּער־אייניגונג אפּשר ניט צושטערט געוואָרען. מיט אַ פּאָליטישען אָבמאַך איז ווי מיט אַ שידוך. וואָס וועניגער צייט מען האָט חרטה צו האָבען, אַלץ בעסער פאַר'ן שידוך. ליידער אָבער האָט זיך די קאָנגרעס פּראַנע צו לאַנג פּערצויגען, און „דאָס נאַציאָנאַלע

ארבייטער קאָמיטע", — די בעפֿאַלמעכטיגטע פֿון דער ערשטער קאָנווענשאָן — האָט אָנגעהויבען שריט ביי שריט אָבצוזאָגען און אָבצוטרייסלען זיך פֿון די אָנגענומענע החלטות. די נאַציאָנאַל סאָציאַליסטישע עלעמענטען האָבען קיין אַנדער ברירה ניט געהאַט ווי צו פֿערלאָזען זייער פּלאַץ אין נאַציאָנאַלען אַרבייטער קאָמיטע, כדי ניט צו סאַנקציאָנירען זיינע נייע בעשליסע, וועלכע שמעהען אין ווידערשפּרוך מיט די אין דער ערשטער קאָנווענשאָן אָנגענומענע החלטות. און פֿון דעם מאָמענט אָן, וואַרפט אַראָב האָס נאַציאָנאַלע קאָמיטע פֿון זיך יעדע מאַסקע און הויבט אָן אויסצו־לאַכען זיך פֿון די אירישישע נאַציאָנאַלע פּאַדערונגען מיט דעם זעל־בען ציניזם ווי גאָר אַמאָל אין די גוטע אַלטע צייטען, ווען די פּיה־רער פֿון דער אירישישער אַרבייטערשאַפט האָבען זיך געפּיהלט אַלס אונבעשרענקטע זעלבסטטהערשער אויף דער אירישישער גאַס. דאָס נאַציאָנאַלע אַרבייטער קאָמיטע האָט ווייטער אָנגעהויבען צו רעדען וועגען זיין אַלייניגער פֿערטרעטונג פֿון דער געזאַמטער אירישישער אַרבייטערשאַפט און האָט אויסגעאַרבייט זאָגאַר אַ פּלאַן, ווי צו בעפעסטִיגען זיין הערשאַפט אויף אייביגע צייטען. די „דיפּלאָמאַטען" האָבען דאָס מאָל אַ גרויסען טעות געהאַט אין חשבון, און זייער פּלאַן האָט זיך זיי ניט איינגעגעבען. צום ערשטען מאָל פּילייכט האָבען די דיפּלאָמאַטישע פּיהרער אַרויסגערופּען מיט זייער טאַקטיק און נאָך מעהר מיט זייערע אַבזיכטען, צו־צור־שמועדען די אַרבייטערשאַפט צו די פּיהרער אויך אין אַלע נאַציאָנאַל אירישישע פּראַגען, אַ העפּטיגע אָפּאָזיציאָן אין זייער אייגענער מחנה.

דאָס איז געווען דער ערשטער קלאַפּ פאַר דעם „נאַציאָנאַלען אַרבייטער קאָמיטע". דעם צווייטען קלאַפּ, אַ פּיעל שטאַרקערען, האָט איהם פֿערזעצט די קאָנווענשאָן פֿון די נאַציאָנאַליסמען. ווען מען געהאַט אין אַנבעטראַכט, אז זיי האָבען געהאַט נור וועניג צייט אויפצוקלערען און צו אַרגאַניזירען די מאַסען, און ווען מען בעריקזיכטיגט, אז די גאַנצע מאַשינע, וועלכע הערשט איבער דעם אירישישען אַרבייטער, געפּינט זיך אין די געגענדישע הענער, מוז דער ערפּאָלג פֿון דער נאַציאָנאַל סאַציאַליסטישער קאָנווענשאָן

שאָן בעטראכט ווערען אלס א קאָלאָסאלער. ווי דער „פאר-ווערטס“ זאל ניט ארויס פון די כלים באכענדיג צו קליינגעלד די רעזולטאטען פון דער קאנווענשאָן, דער פאקט, אז זי האָט פער-טראמען הונדערט און פופציג טויזענד ארגאניזירטע אידישע אר-בייטער פון ארבייטער רינג און פון פערשיעדענע יוניאנס, בלייבט א פאקט, וואס רעדט פאר זיך, און מען קאן איהם ניט מבטל זיין, ניט מיט פערשווייגען, ניט מיט זיערלערייען. און מיר זאגען, אז ווען די קאנווענשאָן וואלט דערגרייכט נור דאס איין ציעל, צו צו-שמערען די געפעלשטע מיינונג פון דער אליינהערשאפט פון גע-וויסע פיהרער איבער די אידישע ארבייטער מאסען, וואלט איהר פערדיענסט אויך דענסטמאָל געווען זעהר גרויס, און די צאָהל הונ-דערט און פופציג טויזענד איז א שעהנע התחלה.

דאָך דער ווערט פון דער קאנווענשאָן איז געווען א פיעל גרעסערער און איהרע פאָזיטיווע רעזולטאטען זיינען ווייט בעדיי-טענדר ווי די צושטערונג פון א פערברייטערטער געפעלשטער מיי-נונג. די קאנווענשאָן האָט קלאָר בעוווּזען, אז דער אינטעליגענ-טערער און ענטוויקעלטערער טהייל פון די ראדיקאלע עלעמענטען פון אונזער פאָלק דערנעהענטערט זיך אלץ מעהר און מעהר צו אונזער נאציאָנאלער אידעע און געהמט אָן אלע איהרע לאַגישע קאנזעקווענצען. די בעשליעסע פון דער קאנווענשאָן וועגען די פאדערונגען פון נאציאָנאלע רעכטע, וועגען א גרויס געפלאַנטער נאציאָנאלער הלואה, און דער הויפט בעשלוס וועגען דער פארד-רונג, אז אונזער פאָלק זאל געגעבען ווערען די מעגליכקייט צו שא-פען פאר זיך א היים אין ארץ ישראל, וועלען געוויס פערשריעבען ווערען אין דער געשיכטע פון אונזער אויפלעבונג מיט גאלדענע בוכשטאבען. דער טיעפער ערנסט, מיט וועלכען עס זיינען געווען דורכגעדרונגען אלע רעדען און בעריכטען, און די וואונדערבארע געהויבענע שטימונג, וועלכע האָט די נאנצע צייט פון די פער-האנדלונגען געהערשט צווישען די דעלעגאטען, וועלען בלייבען לאנג, לאנג אין זכרון פון די, וואס האָבען געהאט די זיכיה צו בע-טהייליגען זיך אין דער קאנווענשאָן אלס דעלעגאטען אדער אלס צושיוער. און די שטימונג איז געשאפען געוואָרען, ווייל די ליי-טער פון דער קאנווענשאָן זיינען געשטאנען אויף דער הויף פון

דעם היסטאָרישען מאָמענט, וועלכען מיר לעבען איצט איבער.
ווייל זיי האָבען ניט צוגעלאזען קיין וואכעדיגען טאָן אין די פער-
האנדלונגען.

קריצען מיט די צייהן, זיערלען זיך מיט ציוניזם און מגן
דוד — דאס וועט ניט העלפען. די בעסטע עלעמענטען פון אונ-
זער פאלק וועלען זיך ניט לאָזען בלענדען און פארפיהרען. זיי
וועלען געהן מיט זיכערע שריט אויף דעם וועג, וואס פיהרט צו
אונזער ערלעזונג.

ג.

געהערען זיי צו אונז אדער צו אונזערע גענערע?
ברענט אין זיי א וועלכער עס איז פונק, און זיי אליין האָבען
ניט געוואוסט הערפון, דען אונטער אש איז ער געלענען בעגרא-
בען, און ווען די גרויסע שטונדע האָט געשלאָגען, די לייטערענדע,
די קלערענדע, די רייניגענדע, און זי האָט בעריהרט דאס איינגע-
שלאָפענע געפיהל און דאָס בעהאַלמענע פייער, איז אַרויס דער
פערשטעקטער פונק און האָט זיי ווערטער אריינגעגעבען, וואס
טרעָגען אין זיך אַ הייליג פייער, און זיי רעדען איצט פון שטורם,
פון אַ שטירמישען האַרץ און אַ לעכצענדער נשמה?

אדער זיי פאסען זיך נור צו צו דער גרויס פון דעם מאָ-
מענט, און אין האַרצען ביי זיי איז לעדיג, אָהן אַ קויהל, אָהן אַ
פונק, און זיי בענוצען זיך נור מיט פרעמדען פייער, גענומען פון אַ
פרעמדען מזבח, אזוי, אויסגעבאָהנט, אויף אַ וויילע, ווייל עס
פאסט זיך צו זיין בעגייסטערט אין מאָמענט, ווען עס ווערט אומ-
געארדענט די וועלט, און ווען עס פעהלט אינערע בעגייסטערונג,
איז מען יוצא מיט אויסערער, אבי מען צייגט סימנים פון בע-
גייסטערונג און התפעלות?

דאָס איז די פראַגע, וועלכע עגבערט מיין מח און נעהמט

פון מיר אונזער מיין זעעלישע רוח. ניט חלילה ווייל איך האָב די געוואוינהייט צו זוכען פעהלער, ניט ווייל מיר פעהלט דער גלויבען אין דער אויפריכטיגקייט און דער לויטערער געזינונג פון די וואָס קעהרען זיך אום, אויך ניט צוליעב ענגהערציגקייט, ווייל איך האָב חלילה מורא, עס וועלען נאָך קומען די נייע און ענג מאַכען די אַלטע. פעהלער זיך איך ניט, חושד בין איך קיינעם ניט אין זייטיגע כונות און פניות און אויך האָב איך קיין מורא ניט, עס זאָל זיין וועניג פלאץ פאַר אַלעמען. אויב נאָך גאָר פארצייען, ווען אונזערע עלטער-זיידעס פלעגען עולה-רגל זיין פון אַלע עקען נאָך ירושלים, „האָט קיין מענטש ניט געזאָגט, ענג איז מיר דער פלאץ, איך זאָל נעכטיגען אין ירושלים“, וועלען מיר היינט געוויס געפינען גענוג אַרבייט, מיר אַלע, די נייע און די אַלטע. אַ אַרבייט אַרבייטס-פעלד ליעגט פאַר אונז אויסגעשטרעקט און עס קאָן אויף דיעזעם פעלד געפינען בעשעפטיגונג יעדער מח און יעדע האַנד. הלואי זאָלען זיי זיך נאָר פּעראַייניגען. מיר ווייסען דאָך אַלע, אַז אויב מיר ליידען, ליידען מיר פון מאַנגעל אין כחות, וואָרים פון אונזער וועלט האָבען זיך פיעלע דער-ווייטערט, וועמען מיר האָבען געוואונשען צו האָבען ביי זיך. יעדער איז געגאַנגען אין זיין אייגענע זייט, יעדער אין זיין אייגען פעלד — אין אמת'ען אַ פרעמד פעלד, און אונז האָבען זיי פער-לאָזען אַליין. זיינען געבליבען נאָר וועניגע, כמעט איינצעלנע. זיי האָבען אָבער ניט אַרויסגעלאָזען די פּאָהן פון האַנד און האָבען גערופען צו אַרבייט און ערנייערונג. און מיר ווייסען דאָך, ווי גרויס עס איז געווען די שמחה פון די איינצעלנע, ווען זייער מחנה איז רייכער געוואָרען מיט אַ צוגעקומענעם. מיט אָפענע אַרעמס האָבען זיי איהם אויפגענומען און מיט פרייד געגעבען איהם אַ פּלאַץ אין דער שותפות'דיגער אַרבייט.

און דאָך, ווען איך פערנעהם איצט קלינגענדיע ווערטער וועגען דער נבואה פון אונזער צוקונפט, ווי זי ווערט מקוים, און וועגען משיח'ס צייטען, וואָס רוקען זיך צו צו אונז אַזוי נאָהענט, און איך פערנעהם די ווערטער פון דער פרעמדער זייט, פון וואַנען איך האָב זיך ניט געריכט אויף זיי — איז אַנשטאַט פרייד און

גענוגטהואונג גנב'עט זיך צו מיר אריין א דאגה און דער נייסט פון ספקות הויבט אָן צו בעוועלטיגען מיך. „בעשטימט“ און „טאָמער“, „געוויס“ און „אפשר“, אָן „אוראי“ און „ספקות“ ראַנג-לען זיך אין מיר: וועלען די נייע, די צוגעקומענע, די איצט אזוי בעגייסטערטע בלייבען מיט אונז אויף שטענדיג, אויף לאַנגע יאָהר און וועלען אונז ערנסט העלפען, אָדער, וואָס איז אַלץ איינס, מיר וועלען זיי העלפען? אָדער זיי מאַכען אונז נאָר אַ בעזוך פאַר אַ קורצע וויילע, און ווען דער גרויסער מאַמענט וועט זיין פאַרביי, וועלען זיי זיך אומקעהרען צו אונזערע געגנער?

אָט איז דער ערשטער. אַ שאַרפע פּעדער האַלט ער אין האַנד און רעדט הויכע ווערטער וועגען אונזער אויפֿלעבונג. ער איז ניט קיין פרעמדער, ניט איינער, וואָס זוכט אַ נייעם וועג. ער איז שוין געווען מיט אונז ניט איין מאָל און ניט צוויי מאָל. ער פֿלעגט קומען און געהן. אזוי איז שוין זיין נאַטור. און אז ער האָט אונז פּערל־אָזען צום לעצטען מאָל האָט ער אפּנים גערעכענט קיין מאָל זיך ניט צוריקקעהרען און ער האָט אָנגער הויבען צו שפּאַטען איבער אונזערע חלומות, אונזערע פּיאַנירען אין אַרץ־ישׂראַל האָבען אויף איהם ניט געהאט קיין ווירקונג, ער האָט קיין ברעקעל שעהנקייט ניט געפונען אין זייער שאַפּען און ווירקען. די העברעאישע רענעסאַנס האָט איהם ניט צוגעצויגען צו זיך, ער האָט ניט געזעהן אין איהר סמנים פון שטאַרקייט און פּרישען לעבען. ער גלויבט אויך ניט ערשטענס אין די פּעהיני-קייט, צווייטענס אין דער נויטווענדיגקייט פון דעם אידישען פּאָלק צו ווערען זעלבסטשטענדיג. ער גלויבט ניט אין דעם גלות־צור שטאַנד אלס אַ פּאַקט נאָך דעם נצחון פון דער רוסישער רעוואַלוציאָן. ער גלויבט ניט ווייטער אין דער אינדיווידועלער ענט-וויקלונג פון די פּעלקער, ווייל ער האַלט ניט פון דעם נאַציאָנאַל־נאַליום אין אַלגעמיין. און נאָך אזוי פּיעל אונגלויבען טרוימט ער דאָך פון דער אידישער וויעדער־געבורט אין אַרץ ישׂראַל. ער פּיהלט, אַז עס קומט דער בעצויבערענדער מאַמענט, און ער פּער-וואַנדעלט זיך אין אַן אַנדער מענש און הויבט אָן צו רעדען עפעס נביאות'דיג. ווערטער געהען אַרויס פון זיין פּעדער נאָר פּייער

דיגע און זיי דערצעהלען פון אן אלטער בענקעניש, און האָפּנונגען שפרעכט ער אויס פול גלאַנץ און פּראַכט. און ער אַליין פּיהלט ניט דערביי די אינערע סתירה, אין וועלכער ער האָט זיך פּער-וויקעלט, און וועלכע גראַכט אונטער זיין אייגענעם בנין.

איך מערס דעם געגענזאץ, און אַ בימערע שאלה שווימט ארויף פאַר מיר: ענטהאלט אין זיך די ניט נאַרמאַלע ערשיינונג דעם מופת, אויף וועלכען מיר ווארטען אזוי לאַנג, דעם מופת פון „ושבו בנים לגבולם“, ווי עס קעהרען זיך אום צוריק פּערבלאָג-דזשעמט קינדער, אָדער פּערקעהרט, די ערשיינונג דיענט נאָר אַלס סימן פון גסיסה. אזוי הויבט זיך אויף די פּלאַם אין לעצטען מאָמענט, איידער זי ווערט אויסגעלאָשען?

און אָט איז דער צווייטער. איך האָב איהם זעהר ליעב פאַר זיין גרויס טאַלאַנט צו שילדערען און צו ערצעהלען. אָבער שטענדיג בין איך געווען אין כּעס אויף איהם. איך האָב גערע-כענט, אַז אזא טאַלאַנט דאַרף שטעהן אין דער ערשטער שורה פון אונזערע קעמפּפּער, פון אונזערע עקסטרעמע קעמפּפּער, וועלכע האַסען יעדען גלות, און ווען ער איז אפילו אויסגעפּוצט און פול מיט זכיות, און וועלכע שטרעבען צו אַן אַכסאַלוטער פּרייהייט: איך בין מיינ, דער באַדען איז מיינ און אויך די חלומות זיינען מיינע. ער האָט אָבער ניט גע'חבר'ט זיך מיט די קעמפּפּער. ער האָט דוקא בעזוכט אונזער לאַנד און געזעהן דאָרט אונזערע פּיאָנירען, די וואָס זעען און שניידען, פּלאַנצען און בויען, און ער איז אריינגעדרינגען אין זייער נשמה און האָט פּיעלעס ענטפּלעקט אין איהר. און פון צייט צו צייט, ווען דער נייסט איז געקומען איבער איהם, האָט ער אונז דערצעהלט וואונדערבאַרע מעשיות און פאַרנעפּיהרט פאַר אונזערע אויגען רייצענדע בילדער. דאָס איז דער חוב, וואָס דער קינסטלער בעצאָהלט דעם קוואַל, פון וואַנען ער שעפט. ער איז אָבער ניט נאָר אַ קינסטלער. ער האָט אַן אקטיווע נאַטור און איז טהאַטען-דורשטיג. און ווען ער וויל שטילען זיין טהאַטען-דורשט, טרעפּען מיר איהם תמיד אָן אין גענערלישען לאַגער. אין לאַגער, וואו עס ווערט געקעמפּט געגען אונזער נאַציאָנאַלען גייסט. דאָרט רופּט מען איהם „אונז-

זערער", און ער שווייגט. איצט האָט ער זיך אָנגענומען מיט ערביטערונג און כעס, אָבער ניט אויף דעם קרייז, וואו ער ווערט בעטראכט אלס אַן אייגענער, און וואו זיין כעס וואָלט געוויס געווען אַם פֿאַז. ניין, ער איז אין כעס אויף די קעמפּפּער, צו וועלכע ער איז ניט צוגעשטאנען. ער האָט אויף זיי שטארק פאַראיבעל, פאַר וואָס זיי האָבען ביז איצט נאָך ניט ערוואָרבען ארץ ישראל און די אידען ניט אַרויסגעצויגען פון גלות. איך פערשטעה און אַכט זיין ערביטערונג און זיין כעס און איך וואָלט נאָר געוואונשען: זאָל זיין כעס ניט אויסגעלאָשען ווערען. פון דער אַנדער זייט אָבער טראַכט איך מיר: אפשר איז דער כעס אויסגעבראָכען נאָר צוליב דעם איצטיגען מאַמענט און איז פערבונדען נאָר מיט דעם מאַמענט. וועט פערשווינדען דער מאַמענט, וועט אויך פערשווינדען דער כעס.

און מיר ברויכען איצט גאַנצע מענשען, גאַנץ אין זייער ווילען. און מיר האָבען נויטיג טיכטיגע אַרבייטער אויף אַלע געביעטען. און זיי האָבען איצט קיין רעכט ניט צו בלייבען דרויסען פון דער מחנה, אָבקומען דעם חוב מיט בענייסטערונג אָדער מיט עדעלען כעס. זאָלען זיי אַריינגעהן, מען בעט זיי, און זיי וועלען געפינען די אַרבייט וואָס וואַרט אויף זיי.

23 מערץ — 6 אַפּריל, 1917.

יום טוב שני של גלויות

אלע אונזערע ימים טובים האָבען כידוע, א „יום טוב שני של גלויות“. אין ארץ ישראל, וואו דער איד בעטראַכט זיך אלס א בירגער אויפ'ן אייגענעם באָדען, פיערט מען ביז היינטיגען טאָג נאָר איין טאָג פסח פון אָנהויב און איין טאָג צום סוף וואָך און אין מיטען זייגען פינף טעג חול המועד. אזוי פיערט מען אויך דעם סכות, און שבועות האָט מען אין גאַנצען נאָר איין טאָג. אין די גלות לענדער, אָדער ווי מען בעצייכענט זיי קורץ — אין חוץ לארץ, האָט מען צו יעדען טאָג יום טוב צוגעגעבען א צווייטען טאָג. די אַפיציעלע ערקלערונג פון דיעזער ערשיינונג איז פער-בונדען מיט די אלטע מעטאָדען, נאָך וועלכע מען פלעגט בעשטי-מען דעם מולד און נאָך'ן מולד די ימים טובים. איד רעכען אָבער, אז אויך פסיכאָלאָגישע מאַטיווען האָבען דערביי געשפיעלט א געוויסע ראָליע. אין גלות, וואו דאָס גאַנצע לעבען איז געווען ניט אזוי יום-טוב'דיג, האָבען די אידען אָנגעהויבען מעהר טהייער צו האַלטען די הויפט ימים טובים. זיי האָבען זיך מיט זיי ניט געד-קאָנט אָנזעטיגען און האָבען זיי דעריבער פערלענגערט. עס איז מענטשליך און פסיכאָלאָגיש פערשטענדליך.

וועגען וואָס אָבער איד וויל דאָ זאָגען אייניגע ווערטער, איז א גאַנץ נייע ערשיינונג, א שפאָגעל נייער „יום טוב שני של גלויות“, ערשט געשאפען געוואָרען און דוקא ניט צוליעב א טעם, וואָס איז פערבונדען מיט די לוח-חשבונות און אויך ניט צוליעב דעם פסיכאָלאָגישען גרונד, וועלכען איד האָב אויבען דערמאָנט. די צייטען ענדערען זיך. אַנדערע אומשטענדען — אַנדערע ימים טובים, אַנדערע ימים טובים — אַן אַנדער „יום טוב שני של גלויות“. נאָר ווי דאָס איז, אין דעם נייעם צווייטען יום-טוב שפיר געלט זיך אָב דער גלות פיעל מעהר ווי אין אונזער טראַדיציאָ-

נעלען צווייטען טאָג יום טוב פון פסח, שבועות און סכות. און אזוי ווי איך בין ניט זיכער, אז דער נייער צווייטער יום-טוב וועט בלייבען לדרורות, פערקעהרט, אזוי ווי איך בין זיכער, אז באלד וועט ער פערשווינדען און דער אידישער עולם וועט איהם אין גאנץ צען פערגעסען, האַלט איך עס פאר מיין חוב אָבצושמעלען זיך אויף איהם. זאָל בלייבען וועגען איהם כאָטש אַ קליינער זכר, זאָלען וויסען די, וואָס האָבען איהם ניט בעמערקט, אז עס האָבען זיך ביי אונז געפונען מענשען, וועלכע האָבען אונז געוואָלט מוכה זיין מיט אַ צוגאָב צו אונזערע נייע ימים טובים.

און ווען מיר רעדען פון נייע ימים טובים, פערשטעהט זיך דאָך פון זיך אליין, אז מיר רעדען דאָ פון דער גרעסטער פאסירונג פון אונזערע טעג, ניט פון דער גרויסער וועלט־מלחמה חלילה, וועלכע גרייט אפשר פאר אונז ערשט פאָר אַ נייעם יום טוב, נאָר פון דער רוסישער בעפרייאונג. פאר רוסלאַנד איז זי דער גרעסטער יום טוב, וואָרים עטוואָס שעהנערעס און הייליגערעס פון אַ נאַציאָנאַלער בעפרייאונג עקזיסטירט ניט. דאָס איז די שעהנסטע מתנה, וואָס די געשיכטע קאָן אויסטהיילען אַ פאָלק. פאר דער גאנצער וועלט איז דאָס אויך אַ יום טוב. די משפחה פון די פרייע פעלקער האָט בעקומען נאָך אַ פולבערעכטיגט מיט גלייער. פאר אונז אירען איז דאָס אַ גרויסער יום-טוב, ווייל מיט דער בעפרייאונג פון רוסלאַנד איז געקומען די בעפרייאונג פון אַ גרויסען און וויכטיגען טהייל פון אונזער פאָלק פון אַ שווערען צוויי פאָרן יאָר, פון דעם אלגעמיינעם יאָר אלס בירגער און פון דעם ספעציפישען יאָר אלס אירען.

איז דאכט זיך גאנץ גוט. זייט גוט געשטימט און פייערט דעם גרויסען אידישען יום-טוב. געהט צו מיט אַ ביסעל דרך ארץ צו דעם גרויסען מאָמענט און פערשוועכט ניט זיין הייליגקייט מיט קליינע השגות. פערגעסט כאָטש אויף אַ וויילע אייערע סכסוכים מיט די פאָליטישע געגנער, לעגט זיי אָפּ אויף שפעטער, לכל הפחות אויף חול המועד, נאָך בעסער און נאָך אנשמענדיגער — אויף אסרו חג, דער עולם וועט שוין זיין אָנגעהאָן וואָכעדיג. צושטערט אָבער ניט דעם יום טוב!

האָבען מיר אָבער פּערברענטע געגנער, וועלכע בעזיצען ניט
קיין ברעסקעל געדולד און נוצען אויס יעדען מאָמענט פאר
נאנץ קליינע אָברעכנונגען.

זיינען זיי ארויסגעגאנגען, אונזערע געגנער, אין מאָמענט,
ווען די אידישע שמחה איז געווען אַן אַלגעמיינע, און
האָבען גלייך צו דעם נייעם יום טוב צוגעגעבען אַ „יום־טוב שני
של גלות“. און נאָך וואָס פאר אַ גלות־דיגען יום טוב. זיי האָבען
זיך בעיאילט אָנצוזאָגען דער וועלט, אַנדערע דער אידישער וועלט
און אַנדערע אויך דער פרעמדער וועלט, אַז זיי פּייערען היינט די
בעפרייאונג פון דער ציוניסטישער אידעע. מען איז אויף איין
מאָל פטור געוואָרען, הייסט עס, אי פון דער ראַמאַנאָוו־שער
דינאַסטיע אי פון דעם אידישען משיח, להבדיל. אזוי האָבען ער-
קלערט די גרויסע קענער פון דער אידישער געשיכטע און פון דער
אידישער פּסיכע פון סאָציאַליסטישען פליעגעל פון איין זייט און
די גרויסע טרעגער און בויער פון דער אידישער צוקונפט פון
רעפּאָרטירטען פליעגעל פון דער אַנדער זייט. וויעדער האָט פאַ-
סירט, וואָס איז שוין פּיעל מאָל פּאַרגעקומען אין דער לעצטער
צייט. דער אַנטי נאַציאָנאַלער אידישער סאָציאַליזם איז זיך צו-
ניפּעקומען מיט אַנטי נאַציאָנאַלער אידישער רעפּאָרט־העאָלאָגיע
אויף איין פּלאַטפּאָרם. און עס איז קענטיג געווען, אַז אונזערע
געגנער האָבען זיך כמעט געפרעהט מיט זייער אייגענעם צווייטען
יום טוב ווי מיט דעם אַלגעמיינן שותפות־דיגען.

ווען זיי וואָלטען אָבער טיעפּער אַריינגעדורנגען אין דעם זין
פון דער רוסישער בעפרייאונג, אין די הויפט אורזאכע, וועלכע
האָט זי געמאַכט פאר מעגליך, וואָלטען זיי פּערשטאַנען, אַז די
רוסישע בעפרייאונג איז אַ פּראָדוקט פון דעם ערוואַכטען רוסישען
נאַציאָנאַליזם אַלגעמיינ. און זיי וואָלטען ממילא
פּערשטאַנען, אַז עס פּאַסט ניט אין אַזאַ מאָמענט אָנצופאַלען אויף
אַ אידעע, וועלכע האָט איהרע וואָרצלען אין דעם זעלבען נאַציאָ-
נאַלען בעוואוסטזיין, נור פון אַן אַנדער פּאַלק. זיי וואָלטען ווייטער
פּערשטאַנען, אַז די רוסישע בעפרייאונג אַלס די גרעסטע נאַציאָ-
נאַלע פּאַסירונג פון דער תקופה, אין וועלכער מיר לעבען, קאָן

בשום אופן ניט ווירקען אָבצושוואַכען דעם נאַציאָנאַלען ווילען פון די אַנדערע נאָך בעפרייאונג שטרעבענדע פעלקער.

נאָר וואָס מאַכט עס אויס, וואָס זיי וואָלטען פערשטאַנען, אז זיי ווילען ניט פערשטעהן. אז זיי אַליין שאַפען פאר די אידישע צוקונפט אויסנאַהמע געזעצען, בשעת די נייע רעגיערונג פון דעם בעפרייטען רוסלאַנד שאַפט זיי אָב פון דער וועלט אויף פאר די אידען. זיי זיינען דאָך ניט רעטראַגראַדען חלילה, זיי וועלען זיך געוויס איינשטעלען פאר די ליטווינער, די לעמען, די מאַנטאַנער-נער, אַרמענער, און אַלבאַניער צום ביישפיעל. זיי וועלען געוויס ניט אָבשטעהן פון די, וואָס וועלען פאָדערען פאר זיי די נאַציאָנאַלע זעלבסטשטענדיגקייט אין דער אָדער יענער פאָרם. און געוויס וועלען די אונטערדריקטע נאַציאָנען זיין זיי דאַנקבאַר, ווען זיי וועלען פערוואַרפען פאר זיי אַ גוט וואָרט. פאר דאָס אידישע פאָלק ווילען זיי אָבער דוקא אויסנאַהמע געזעצען. זיי געהען ווייטער, זיי פייערען אַ צווייטען יום-טוב, ווייל זיי גלויבען, אז דער אידישער נאַציאָנאַלער חשק וועט איצט אָבשטאַרבען.

זיי וועלען זיך אָבנאַרען אין זייער חשבון איצט, ווי זיי האָבען זיך שוין אָבגענאַרט אין זייערע חשבונות און פראָפעציי-אונגען. די ווירקליכקייט וועט קומען און וועט זיי צייגען, ווי אויבערפלעכליך זיי זיינען געווען אין זייערע השערות. און מען דארף נאָר ניט זאָגען: די ווירקליכקייט וועט קומען — זי איז שוין געקומען און האָט שוין מבטל געווען זייער צווייטען יום-טוב. גראָד פון רוסלאַנד קומען אָן אויטעהענטישע ידיעות, אז די ציוניסטישע בעוועגונג געוויינט דאָרט מיט יעדען טאָג מעהר באַדען, אז די רוסישע בעפרייאונג האָט געווירקט אויף די נאַציאָנאַל בעוואוסטזיניגע עלעמענטען ווי אַן ערמוטהיגענדעם ביי-שפיעל. גראָד איצט, ווען איד שרייב דיזעז ציילען, ווערט אָב געהאַלטען אין מאָסקוואַ אַ ציוניסטישע קאָנווענשאָן, צו וועל-כער עס זיינען זיך צונויפגעפאָהרען דעלעגאַטען פון אַלע עקען לאַנד. די רוסישע ציוניסטען נוצען אויס די פרייהייט ניט ווי קנעכט, וואָס ווערען גלייך בערויבט און פערליערען דעם קאַפּ.

זיי בענוצען זי ווי פרייע בירגער און ווי פרייע זיהן פון א פאָלק, וואָס שטרעבט נאָך נאַציאָנאַלער פרייהייט.

און עם קאָן זעהר זיין, אז דורך די אָנשטרענגונג פון אלע נאַציאָנאַל קאָנוועקווענטע עלעמענטען פון אונזער פאָלק וועלען מיר זיך באַלד בעפרייען פון אונזער טראַדיציאָנעלען „יום טוב שני של גלויות“. דענסטמאָל וועלען מיר דערצעהלען, ווי אונזערע געגנער האָבען אונז געוואָלט מכבד זיין מיט זייער נייעם צווייטען יום-טוב — דער בעסטער פירוש אויפ'ן גלות.

12 אפריל, 1917.

„אויב“ מיט דריי פאסיקלעך

זאָל דאָס פּערשריבען ווערען — אפּשר אויף דעם לעצטען בלאַט פּון אונזער גלות געשיכטע.

און ווען דאָרט, אין בעפרייטען ארץ ישראל, וועט אויסוואקסען אַ נייער דור, וועלכער וועט ניט האָבען מעהר קיין בעגריף פון קנעכטשאפט און קנעכטישע געזינונג. וועלען מיר איהם צייגען דאָס לעצטע בלאַט פון אונזער גלות־געשיכטע, און זאָל ער זיך איבער־צייגען, ווי ווייט קנעכטישע געזינונג קאָן פּער'ס'ען אַ נשמה און מיאוס מאכען און וואָכעדיג מאכען דאָס ערהאבענסטע און דאָס הייליגסטע, ווי טיעף עס קאָנען זינקען מענשען, וועלכע האָבען אין דער קנעכטשאפט פּערלאָרען יעדען רעספעקט פאר זייער אייגען פּאָלק. און דער נייער אידישער דור, אין פּרייהייט געבאָרענער, אין זעלבסטשטענדיגקייט ערצויגענער, וועט פּערציטערט ווערען, לעזענדיג די ווערטער פון דעם לעצטען בלאַט פון אונזער גלות־געשיכטע, און שטארקער און פּעסטער וועט ער זיך צובינדען צו דער פּרייהייט און צו דעם לאַנד פון זיין פּרייהייט.

גרויס, שרעקליך גרויס איז דער מאָמענט. די נאציאָנען פון דער וועלט פּעכטען אויס זייער לעצטען קאמפּף. עס עקזיסטירען מעהר ניט קיין איינצעלנע מענשען. זיי האָבען זיך אלע פּערשמאָל־צען אין אלגעמיינהייטען, יעדער טריי צו זיין פּאָלק, יעדער טריי צו זיין פּאָהן. עס איז אָנגעקומען דער גרעסטער יום־הדין פון דער וועלט־געשיכטע, דער גורל פון די נאציאָנען ווערט ענטשיידען.

און עס ווערט אויך ענטשיידען דער גורל פון אונזער מורח. ביי די טויערען פון עזה, דער אלטער שטאָרט פון די פּלשתים, וואו שמשון האָט אַמאָל ליעב געהאַט צו צייגען זיין קראַפט זיינע שונאים, שטעהט איצט אַן ענגלישע ארמעע. דער קאָמאנדיר פון דער ענגלישער ארמעע, ארטשיבאַלד מאָררע, געפינט פאר נוי־

טיג צו ערקלעהרען דער וועלט די אינערע מאָטיווען, וועלכע האָבען געצוואונגען זיין רעגירונג צו שיקען איהרע מחנות נאָך דעם מורח. און ער רעדט ערנסט און פייערליך פון דער פּערוורקליכונג פון דעם „שיבת ציון“ טרוים, פון דעם היסטאָרישען טרוים, וועלכער געהט דורך ווי אַ רויטער פּאָדעם דורך אונזער לאַנגע גלות-געשיכטע. די געזאמטע פרעסע פון דער געבילדעטער וועלט ברענגט די ערקלעהרונג פון דעם ענגלישען קאָמאנדיר, וועלכע ווערט אויפגע- כאפט אלס אַ האַלב אַפּיצייעלע ערקלערונג. די געזאמטע פרעסע רעאגירט אויף די ערקלערונג אין אַ ווירדיגען טאָן. זי פּערשטעהט, דאָ האַנדעלט זיך מכח עטוואָס בעדייטענדעס. די גאַנצע געביל- דעטע וועלט האָט נאָך ביו היינטיגען טאָג אַ בעזונדער הערפּרוכט פאר ירושלים און ציון, פון וואַגען עס זיינען אַרויס די ערשטע ליכט- שטראַהלען אויף דער וועלט, און מיט אַ פּערכאפטען אטהעם פּער- פּאָלגט זי די נייעסטע געשעהעניסען אין דעם קליינעם אָבער גרויסען לאַנד.

ווענען דער אידישער וועלט איז דאָך ניטאָ וואָס צו רעדען. אײַך רעכען, אז יעדע אידישע נשמה, וועלכע האָט נאָך אַ שטיקעל שייכות צו איהר פּאָלק, איז דערציטערט געוואָרען, לעזענדיג די ערקלעהרונג. עס זיינען אויפגעוועקט געוואָרען אלטע האַפּנונגען, נייע בילדער האָבען אָנגעהויבען צו שוועבען פאר די אויגען. אײַך רעכען, אז אפילו משומדים זיינען בעריהרט געוואָרען פון דער ערקלעהרונג, אײַך אין זייער נשמה, אין דער פּער'משכונ'טער, האָט זיך עפעס אָבערויפּען.

נאָר איינער איז געבליבען טריי דעם גלות, טריי דער וואָכע- דינקייט.

דאָס איז דער אידישער „פּאָרווערטס“, דער אָרנאן פון צוויי הונדערט טויזענד הונדערט פינף און זעכציג אידישע ארבייטער. ניט ברענגען די ידיעה, פּערשווייגען זי אין גאַנצען, זוי ער איז זיך תמיד נוהג בנוגע ערשיינונגען, וועלכע פּאָסען זיך ניט אַרײַן אין די וואָכעדיג-צינישע גלות-פּסיכאָלאָגיע, האָט ער ניט געקאָנט. פּאָרט אַ סענסאַציאָן, און דער לעזער קאָן נאָך פּאַראַיבעל האָבען, ווען ער וועט זי ניט געפינען אין זיין צייטונג.

ברענגט מען די ידיעה מיט א פירוש.

און דער פירוש איז א קורצער. ער בעשטעהט פון איין וואָרט מיט דריי פאסיקלעך: אויב — — —

און ווייטער פערטייטשט ער דעם „אויב“ און די דריי פאסיקלעך: „אויב די ענגלענדער וועלען אייננעהמען פאלעסטינא, אויב דאָס וואָס זיי זאָגען איז ריכטיג און אויב זיי וועלען ניט חרטה האָבען, וועלען זיי זי אָבעבען צו אידען“. מיר האָבען זיך דערלעבט צייטען. ביז אהער פלעגט מען אונז ציוניסטען פער/מסר'ן פאר די אומות העולם, איצט וויל מען פער/מסר'ן די ענגלענדער פאר אונז. „אויב זיי וועלען ניט חרטה האָבען“ — ווי זאָלען מיר דאָס אויפפאסען? שטעקט דערין אן עצה פאר אונז, מיר זאָלען זיין פאָרזיכטיג און ניט פערלאָזען זיך צופיעל אויף פערשפרעכונגען?

א דאנק פאר דער פריינדשאפט, א דאנק פאר דער עצה. איך גלויב אָבער ניט, אז דער „פאָרווערטס“ איז אויסען געווען צו געבען אן עצה די ציוניסטען. צוליעב וואָס, צוליעב וועמען? איך גלויב, מיר וועלען ניט מאכען קיין טעות, ווען מיר וועלען דעם „אויב“ מיט די פאסיקלעך אויפפאסען אנדערש. די כונה איז געווען פאָרצוברייטען דעם לעזער, מאכען פאר איהם וואָכעדיג און ניט בעדייטענדיג די ערקלעהרונג גופא פון דעם ענגלישען קאָמאנדר. האָט מען געמוזט געבען דעם פירוש פריהער, איידער דער לעזער וועט בעקאנט ווערען מיט דעם טעקסט פון דער ערקלעהרונג, וועלכע איז דורכגעדרונגען פון אן ערנסטען מאָן און מאכט א רושם.

גלות, דיין נאָמען איז קנעכטשאפט, דיין נאָמען איז קליינקייט. אָט נאָך גאָר ניט לאַנג פלעגט מען ארץ ישראל אין גאנצען מבטל זיין, דאָס גאנצע לאַנד מאכען צו קליינגלד. דעם ציוניזם אלס אידעע און די ציוניסטישע בעוועגונג האָט מען געזוכט צו פערניכטען צוערשט מיט שווייגען, דערנאָך מיט הלצות, דערנאָך מיט גאָל.

אין דעם „אויב“ מיט די פאסיקלעך ליענט אויך זעהר פיעל גאָל. גאָל און קנאה.

זאָל מען זיין אין כעס אויף דעם אָרגאַן פון די אידישע אַרבייטער פאַר זיין שטעלונג צום ציוניזם אין איצטיגען מאָמענט ?
אויף גלויב, אז פון פאַרטיי־ציוניסטישען שטאַנדפונקט וואָלט געווען ניט קלוג אַרויסצוצייגען איצט כעס אויף איהם.

אויף גלויב, אז דער „אויב“ מיט די דריי פאַסיקלעך וועט פּראָפּאַגאַנדיסטיש מעהר נוצען ברענגען צו דער ציוניסטישער אידעע ווי צוואנציג גוט בעגרינדעטע אַרטיקלען פון דער ציוניסטישער זייט. עס וועלען זיך געפינען נאָך גענוג עמפּינדליכע נאַטורען, וועלכע וועלען רעאַגירען אויף דעם „אויב“ מיט די פאַרסיקלעך ווי עס דאַרף צו זיין.

אין כעס זיין איז ניטאָ פאַר וואָס.

עס ווערט מעהר ניט ווי עטוואָס מיאוס אויף דער נשמה.
מיאוס און חרפה'דיג.

ניט אומזיסט ווערט גערעדט אין אונזער אַלטער ליטעראַטור ניט נאָר וועגען „עבדות“ מצרים, עס ווערט גערעדט אויך וועגען „חרפת“ מצרים. קנעכטשאַפט איז ניט נאָר א וועהטאָג, קנעכטשאַפט איז אויך אַ שאַנדע.

אין אָפּטמאָל ווייס מען ניט וואָס איז גרעסער: דער וועהטאָג אָדער די שאַנדע ?

20 אפריל, 1917.

אידישע צוקונפט אין אמעריקא

I

עס זיינען דאָ פּשטנים אין לעבען, ד. ה. אין דער אויפפאסונג פון דעם לעבענס־פּראָצעס. זיי בעשרענקען זיך נאָר אויף דאָס, וואָס מען קאָן תּוּפּס זיין מיט די פינף חושים, און רעכענען זיך אין אלע זייערע פּלענער און האַנדלונגען אויסשליסליך מיט דעם איינצעל־איך אלס אויסגאנגס־פּונקט. אונטער רעכענען זיך מיט דעם איינצעל־איך פּערשטעה איך דאָ ניט דעם קליינליכען ענאָאייזם פון דער אָבגעזונדערטער פּערזאָן. איך פּערשטעה דאָרטער די הערשענדע בעדייטונג, וועלכע ווערט אין אלגעמיינעם צוגעשריבען דעם אין דער געגענווארט זיך בעוועגענדען, זיך פיהלענדען און זיך קאָנקרעט דענקענדען איך איבער דאָס איך פון דעם געוועזענעם און דאָס איך פון דעם קומענדען. זיי, די פּשטנים, בעטראכטען ניט דאָס לעבען אלס אַ פּראָצעס פון אַן אַיביגען איבער־גאנג פון געוועזענעם צום קומענדען. דער שווער־פּונקט פון דעם דאָזיין ליעגט פאר זיי אין דער געגענווארט. אלעס אנדערע איז אַ חלום, אַ כימערע. אין איהר, אין דער געגענווארט, זוכען זיי דעריבער פאר זיך אַ רוה־פּונקט און אויך אַ בערוהיגונגס־פּונקט. זאָל יעדער דור דאָנה'נען פאר זיך, זאָל ער זיך בעשעפטיגען מיט פּראָבלעמען פון זיינען עולם־הזה, זאָל ער ניט פּערקריבען אין וועלטען, וואָס וועלען ענטשטעהן נאָך איהם — דערין בעשטעהט זייער גאנצע פּילאָזאָפיע.

די גאנצע געשיכטע פון דער מענשליכער ענטוויקלונג איז אַ ווידערלעגונג פון דיעזער קורצזיכטיגער, פּערספּעקטיוולאָזער פּילאָזאָפיע. די מענשליכע געשיכטע אין דער העכערער בעדייטונג פון דעם וואָרט הויבט זיך אייגענטליך ערשט אָן מיט דער היסטאָר

רישער פערספעקטיווע, מיט דער דאגה פאר דעם היסטאָרישען
 מאָרגען. די אייגענטליכע געשיכטע פון דער אַרבייטער־בעוועג-
 נונג, צום ביישפּיעל, הויבט זיך ערשט אָן מיט דעם דורכדרינגען
 אין די ברייטע מאסען פון דער אידעע פון דעם צוקונפּטס-
 שטאַט — דער געדאַנק פון דעם סאָציאַל־דעמאָקראַטישען עולם-
 הבא. נור אויף די נייעריגע שטופען פון איהר ענטוויקלונג איז
 די מענשהייט געטראַגען געוואָרען פון דער געגענווארט. אויף די
 העכערע מדרגות איז זי אליין געוואָרען די טרעגערין פון דער
 צוקונפּט. און ווען מיר וואָלטען ניט געהאט די מעגליכקייט פעסט-
 צושטעלען, אויף ווי ווייט די פּערשיעדענע מענשען־גרופען, קלאַסען
 אָדער פעלקערשאפטען ווערען געלייטעט אין זייער שאפען פונ'ם
 דראַנג משפּיע צו זיין אויף די געשמאלטונג פון דער צוקונפּט,
 וואָלטען מיר געהאט די מעגליכקייט גענוי אָבצושאַצען זייער פּער-
 שיעדענעם קולטורעלען צושטאַנד.

דאָס איז איין הנחה. עס קומט נאָך אַ צווייטע.
 מען זאָל ניט אָננעהמען, אז די מענשהייט דאגה'ט פאר דעם
 אויסבוי פון דער צוקונפּט נאָר אינסטינקטיוו. דער מענש, —
 מיר רעדען דאָ פון דעם קולטור מענשען, — לעגט צו צו דער
 אינסטינקטיווער דאגה אויף זיין אייגענעם פּערשטאַנד און
 זיין אייגענעם פרייען ווילען. וויסענשאפט, קונסט, ליטע-
 ראַטור, אינדוסטריע, האַנדעל און האַנדווערק ווערען אונטער-
 שטיצט פון די רעגירונגען, פון דער געזעלשאַפט און פון ספּע-
 ציעלע אָרנאַניזאַציאָנען. מיר בעטראַכטען עס אָפט אַ קינסט-
 ליכע אונטערשטיצונג. דאָס שטימט ניט. די אונטערשטיצונג
 איז אַ ריין נאַטירליכע. זי קומט פון דעם פאָלקס־ווילען, וועלכער
 בויט מיט קלאַרען בעוואוסטזיין אַ צוקונפּט פאר
 די קומענדע דורות.

* * *

יעדען דענקערען אידען מוז איצט מעהר ווי ווען עס איז
 אינטערעסירען די פראַגע פון דער אידישער צוקונפּט אין אמעריקא.
 און ווען מיר רעדען פון דער אידישער צוקונפּט, וואָלט איד פּער-
 לאַנגט, אז מען זאָל זי ניט פּערוועקסלען מיט דער צוקונפּט פון

די אידען, וואָרים דאָס זיינען צוויי בעזונדערע פראגען. די צו-
 קונפט פון די אידען קאָן געדאכט ווערען אפילו אין נעגאטיוו-
 אסימילאטאָרישען זינען, אַ אידישע צוקונפט — נאָר אין פאָזיטיוו-
 נאציאָנאלען זינען. מיך אינטערעסירט דאָ די צווייטע פראגע.
 די פראגע צופאלט אויף צוויי העלפטען. ערשטענס, איז
 מעגליך אַ אידישע צוקונפט דאָ אין אמעריקא? און, צווייטענס,
 אויב זי איז מעגליך, וועלכע התחייבות'ען לעגט זי ארויף אויף
 אונז?

די מעגליכקייט פון דער ענטשמעהונג פון אַ אידישער צוקונפט
 הענגט אָב דאָ אין אמעריקא ווי אין יעדען אנדערען פרעמדען
 לאַנד פון אַ נאנצער שורה פון אָביעקטיווע און סוביעקטיווע בעדינג-
 נונגען. די אָביעקטיווע בעדינגונגען זיינען פערבונדען מיט און
 ליעגען אין דער פרעמדער סביבה פון וועלכער מען ווערט
 ווילענדיג ניט ווילענדיג שטאַרק בעאיינפלוסט. זיי הענגען אָב
 פון דער בעשאפענהייט און דעם האַראַקטער פון דעם הערשענדיגן
 פאָלק — אין דער וועלט עקזיסטירט קיין איינציגע מדינה ניט
 אָהן אַ הערשענדיגן פאָלק. די סוביעקטיווע בעדינגונגען ליעגען
 אין דער גרופע גופא, וועלכע וויל בויען פאר זיך אַן אייגענע צו-
 קונפט. זיי הענגען אָב פון דער שטאַרקייט פון דעם ווילען פון
 דער בעטרעפענדיגער גרופע און פון דעם גראַד פון איהר שאַפונגס-
 פעהיגקייט.

איך רעכען, אז עס איז איבעריג צו בעמערקען, אז דאָ ווערט
 גערערט אויסשליסליך מכח אַן אייגענער קולטורעלער צוקונפט.
 ניט מעהר, אָבער אויך ניט וועניגער.

די אָביעקטיווע בעדינגונגען דאָ אין אמעריקא פאר די ענט-
 שמעהונג און ענטוויקלונג פון אַ אידישער צוקונפט זיינען אין
 אלגעמיין ניט בעזונדערס גינסטיג. איך האָב מיט אייניגע
 ציילען פריהער געברויכט דעם אויסדרוק „הערשענדיג פאָלק“,
 און פערמיעדען דעם אויסדרוק „הערשענדיג נאציאָן“, ווייל אמע-
 ריקא בילדעט אין דיעזער בעציהונג אַן אויסנאָהמע פון אלע
 איבעריגע לענדער. אַן אמעריקאנישע נאציאָן עקזיסטירט לעת
 עתה ניט, זי ווערט ערשט איצט געבאָרען, זי איז בעגריפען אים

ענטשטעהן. דעריבער ווערט טאקע דער אויסדרוק נאציאָן דאָ אָנגעווענדעט אויף אַן אנדער בעגריף. נאציאָן אין אמעריקא הייסט: שטאַט, מלוכה, לאַנד. דיעזער אומשטאַנד, דאָס נאָך ניט פארהאנען זיין פון דער אמעריקאנער נאציאָן, מאכט שווער די ענטשטעהונג און די ענטוויקלונג פון יעדער אנדער פעלקישער קולטור אויף דעם אמעריקאנישען באַדען. יעדע אייגענארט ענט- וויקעלט זיך גוט ביי אַ שטארקער קאָנקורענץ, זי פערליערט אָבער די שפאַנקראַפט זיך צו בעהויפטען אין אַן אַטמאָספּערע, וועלכע איז אליין ניט אויסגעשפּראַכען, וועלכע האָט נאָך אליין ניט דער- גרייכט דעם קריסטאָליזירונגס-פּונקט פון איהר אייגענעם האַראַק- טער. אמעריקא מאכט ערשט דורך דאָס שטאַדיום פון איהר צוואַ- מענשטעלונג. אמעריקא איז נאָך ניט פארטיג, אמעריקא לעבט איצט אין דער תקופה פון איהרע „ימי בראשית“, אין קולטורעל- נאציאָנאלען זינען. דעריבער האָט אין אמעריקא ביז איצט קיין נאציאָנאלע גרופע ניט געקאָנט דערגרייכען אַ הויכע שטופע פון אייגענארטיגקייט. עס האָט געפעהלט די שטויס-קראַפט, און די פערשיעדענע גרופען זיינען איינגענאנגען אויף אַ פּשרה. די פּשרה האָט זיך אויסגעדריקט אַם בולט'סטען אין דער שפּראַך. כמעט אין דער גאַנצער וועלט האָט איהר ניט אַזאַ גרויסען שטח ווי אמעריקא מיט אַן איינהייטליכער שפּראַך. און ווען מען בעדענקט, ווי פערשיעדען-צונגיג אמעריקא האָט בעדארפט זיין לויט איהר צוזאַמענזעצונג פון די פערשיעדענסטע פּאָלקס-עלע- מענטען, און ווען מען בעדענקט ווי שנעל די פערשמעלצונג אין שפּראַכליכער בעציהונג איז דאָ פּערווירקליכט געוואָרען, מוז מען ערשטוינט שטעהן בלייבען. דאָס איז אַ וואונדער, אפּשר גרעסער און בעדייטענדער ווי דאָס איבערנאכטיגע אויסשפּראַצען פון נייע שטעדט, גרעסער און בעדייטענדער ווי די ווי דורך אַ כּשוף ענט- שטאַנענע אינדוסטריע. אייגענטליך האָט אמעריקא דערגרייכט דורך אַ פּשרה דאָס, וואָס ניט רוסלאַנד, ניט דייטשלאַנד און ניט אנדערע שטארקע מדינות האָבען ניט געקאָנט דערגרייכען דורך צוואַנג און שטערענגקייט.

און די זעלכע פּשרה וועט אויך צווינגען די אידישע בעפעל-

קערונג אויפצונעבען איהר אייגענע שפראך. דאָס איז ניט אַ פראגע פון יושר, ניט אַ פראגע פון אונזער אייגענעם ווילען. מען מוז זיך דאָ רעכענען מיט די אָביעקטיווע בעדינגונגען, מיט דער השפעה און דער קראפט פון דער גרויסער אמעריקאנער סביבה. שפראַכליך וועט זי ענטשיידען איינשלינגען די אידישע בעפעל־קערונג. די אסימילאַנטען קאָנען זיך פרעהען דאריבער, די נאָר ציאָנאליסטען — פערניסען טרעהרען. עס העלפט ניט. ווען מיר זאָלען אראָברעכענען די צוקונפטיגע אימיגראַציאָן, מוזען מיר זיין גרייט, אַז אין אַ משך פון אייניגע דורות וועט אויך „אידיש“ ווערען אַ הייליגע שפראַך. זי וועט, ווי איהרע עלטערע, שטארקערע און מעהר אין זיך חיות טראָגענדע שוועסטער, פער־טריבען ווערען פון גאס, פעריאַנט ווערען פון הויז און איינגע־שפארט ווערען אין בוך און אין שול, און אפשר נאָר אין בוך.

אויף אזא אופן פאלט ארונטער איינער פון די גרעסטע פאק־טאָרען פאר דער ענטשמעהונג און ענטוויקלונג פון אַן אייגענער אידישער קולטור. ווען זי וועט שוין יאָ ענטשמעהן, וועט זי האָבען דעם האַראַקטער, אויב מען קאָן זיך אַזוי אויסדריקען, פון אַ תרגום קולטור.

אָבער אויך אין אנדערע בעציהונגען זיינען די אָביעקטיווע בעדינגונגען ניט זעהר גינסטיג פאר אַ אידישער צוקונפט דאָ אין אמעריקא.

אמעריקא איז דאָס קאפיטאַליסטישסטע לאַנד אויף דער וועלט. דערין איז ניט ענטהאלטען קיין שים פאָרוואַרף אנטקעגען אמעריקא. דערמיט ווערט נאָר קאָנסטאמירט אַ בעשטעהענדער פאקט, וועלכען אלע מוזען צונעבען: אַ בעשטעהענדער פאקט אין דער נעגענזאָרט. קיינער קאָן ניט פראָפעציייען. עס קאָן זיין, אז אין אמעריקא וועט אין דער נאָהענטער צוקונפט זאָנאר פאָרקומען אַ גייסטיגע רעוואָלוציאָן. דאָס נאָלדענע קאלב וועט ארונטערנעשטירצט ווערען פון פיעדעסטאַל און דאָס פאָלק וועט ערהאלטען ערהאבענערע אידעאלען. איינצעלנע פערקינדער פון אַזאַ ווענדונג לאָזען שוין איצט פערנעהמען זייער שטימע. אָבער צום אויסגאנגס־פונקט פון אונזערע בעטראַכטונגען מוזען מיר

נעהמען די געגענווארט. און כל זמן די באנק־הייזער און די דעפארטמענט־סטרעסס און וועלען געבויט ווערען מיט מעהר זאָרנפעל־טינקייט ווי די אַקאדעמיען און די מוזעען און איבערטערפען זיי אין גלאַנץ און אויסשטאמונג; כל זמן די האַטעלס, די קלובס און די פערנעניגע־אנשטאלטען וועלען פערנעהמען דעם ערשטען פלאַץ אלס מיטעל־פונקט פון געזעלשאַפטליכען פערקעהר, מעהר אלס די פאַלקס־אוניווערזיטעטען און די טעמפלען פון קונסט — וועט מען ניט קאָנען רעדען פון אַ נייסטיג־קולטורעלער אטמאָספערע, וועלכע זאָל זיין געאייגענט אָנצוטרייבען די איינצעלנע נאַציאָנאַלע גרופען צו אינטענסיווער קולטור־אַרבייט. אויף די אידישע ענטוויקלונג פון דעם אידישען גייסט ווירקט דיעזער הערשענדיגער צושטאַנד אין ענטשיעדען געגאָטיווען זינען.

ווען מען זאָל אפילו ניט זיין איינפערשטאנדען מיט די גע־וואנטע היפּאָטעהעזען פון זאָמבאַרט, אַז די אידען זיינען די שעפּפער פון דעם אויסגעשפּראַכענעם קאָפיטאַליזם (און מען קאָן מיט איהם ניט איינפערשטאנדען זיין, ווען מען שטודירט די געשיכטע פון דער אידישער ענטוויקלונג). מוז מען דאָך מודה זיין, אַז דורך בעזונדערע אומשטענדען זיינען די אידען געצוואונגען געוואָרען, פון מיטעלאַטער ביז צו דער נייעסטער צייט, אָבצוגעבען זייערע ענערגיען דעם האַנדעל. מיט דער צייט קאָן זיך אָבער יעדע פאַלגע פערוואַנדלען אין אַן אורזאכע פאר די ווייטערע ענטוויקלונג. און דאָס האָט אויך פאסירט מיט די אידען. ביי היינטיגען טאָג מוז ווירקען אַ שטארקע מאָראַלישע געגען־קראַפט אויף די אידען, וועלכע זאָל זיין בכח זיי צו צווינגען, צו פערטהיילען אויף אַן אנדער אופן זייערע ענערגיען און טאלאַנטען. דיעזע שטארקע געגען־קראַפט פעהלט לעת עתה אין אמעריקא, וואו עס הערשען ווירקליך אונבעגרענעצטע מעגליכקייטען אויף דעם געביעט פון קאפיטאַל־ליסטישער ענטוויקלונג. דער נסיון איז צו גרויס. דער אידעאַל פון רייכטום צו פיעל איינגעוואָרצעלט אין דער ערקענטניס פון יעדעס, און עס איז שווער גובר צו זיין איהם אָהן אַ האַרטען אינערען קאַמפּף מיט זיך אַליין.

פערקעהרט אָבער, עקזיסטירען אין אמעריקא אַנדערע אָביעקט־

טיווע בעדינגונגען, וועלכע זייגען זעהר גינסטיג פאר די ענט
 שטעהונג פון א אידישער קולטור אין דער צוקונפט. איך וועל
 זיך אָבשטעלען אויף דער וויכטיגסטער פּוּן דיעזע בעדינגונגען.
 אמעריקא איז צוואמענגעשטעלט פון פּערשיעדענארטיגסטע
 פּאָלקס-גרופען. דיעזע פּאָלקס-גרופען פּערטרעטען אָבער ניט נאָר
 פּעלקערשאפטען און נאַציאָנען. זיי פּערטרעטען אויך מדינות
 און רעגירונגען. צווישען דיעזע מדינות און רעגירונגען
 אין אמעריקא זייגען מעגליך קאָנפּליקטען. פּאָליטישע קאָנ-
 פּליקטען. דער ווילען פון דער אמעריקאנער מדינה צו זעלבסט-
 שטענדיגקייט, איינהייט און שטארקייט מוז זיך רעכענען מיט
 דיעזער טהאטזאכע. דעריבער מוז אמעריקא זיין אייפּערזיכטיג
 אויף די סימפּאטיען פון די איינצעלנע גרופען. דיעזע פּסיכאָ-
 לאָגיש בערעכטיגטע אייפּערזוכט האָט אין דער לעצטער צייט זיך
 אויסגעדריקט אין דעם פּעלרצוג געגען דעם מקיף-בירגערטהום. די
 אידישע בעפּעלקערונג וועט אָבער קיינמאָל ניט זיין, — קיינמאָל ניט
 ווי ווייט עס רייכט אונזער זעהען אין דער צוקונפט, — אן אָביעקט
 פון דער אמעריקאנער אייפּערזוכט. א קאָנפּליקט צווישען אמעריקא
 און די אידען איז אַ וויסנעשלאָסען. א אידישע קולטור
 וועט דאָ אין אמעריקא קיינעם ניט רייצען. העכסטענס די
 אסימילאַטאָרישע אידען, וועלכע האָבען די געוואָנהייט איינצו-
 שטעלען זיך פאר אמעריקא אונגעבעמענערהייד. אמעריקא קאָן
 רוהיג צולאָזען די ענטוויקלונג פון א אידישער צוקונפט אין א
 קולטורעלער הינזיכט. דער אמעריקאנער האַראַקטער, וועלכער
 ווערט איצט געשמיערט, קאָן דערפון נאָר פּראָפּיטירען.
 און איצט צו די סוביעקטיווע בעדינגונגען.

II

נאָך מיט אייגיגע יאָהר צוריק, איידער עס האָט אויסגעבראָכען
 די איראָפּעאישע וועלט-קאטאסטראָפּע, איז קיינעם נאָר ניט איינ-
 געפאלען צו דענקען, אז אין אמעריקא קאָן און וועט ענטשטעהן א

צענטער פאר דער ענטוויקלונג פון דעם אידישען נאציאנאליזם גייסט. אויב עס האָבען זיך געפונען איינצלענע פערטרעטער פון דער אידיש-אמעריקאנער אינטעליגענץ, וועלכע האָבען שטארק געוויינט די ענטשטעהונג פון אזא צענטער, זיינען זיי בעצויכענט געוואָרען אלס לאָקאַל-פּאַטריאָטען. אָבער אפילו זיי, די לאָקאַל-פּאַטריאָטען, האָבען גערעדט נור מכח א צענטער, מכח נאָך א צענטער, מכח א פּאַרלאָמענט צענטער. אז אַמעריקאַ זאָל זיך פּערוואַנדלען אין דעם צענטער, אז אַמעריקאַ זאָל נאָר איבער-נעהמען די פּיהרערשאַפט אין יודענטהום — פון דעם האָבען ניט גע'חלומ'ט אויך די הייסעסטע אַמעריקאַנישע פּאַטריאָטען. אמת, מיט אַ יאָהר צוואַנציג צוריק, בשעת דער רוסיש-אידישער האָריר זאָנט איז געווען אזוי בעדעקט מיט שווערע וואַלקען, אַז אויך די אָפּטימיסטען האָבען פּערלאָרען די האָפּנונג אויף בעסערע צייטען, האָט דער בעדייטענדסטער אידישער היסטאָריקער אין דער געגענט ווארט, שמעון דובנאָוו, אויסגעשפּראַכען די מיינונג, אַז אין די נאָעהנטע פּאָר דורות וועט אריבערגעטראָגען ווערען דער שווער-פונקט פון דעם אידישען פּאָלק פון מזרח-איייראָפּא נאָך אַמעריקאַ. מען איז געווען בערעכטיגט אויסצושפּרעכען אזא מיינונג, ווייל די עמיגראַציע נאָך אַמעריקאַ האָט אין יענער צייט אָנגענומען זעהר גרויסע דימענזיאָנען, און מען האָט געקאָנט ערוואַרטען, אַז זי וועט נאָך ווייטער פּראָגרעסירען. מיט דער דעמערונג פון דער רוסישער פּרייהייט איז דיעזע מיינונג פּערשוואַונדען. מען האָט איינגעזעהן, אַז ווי ווייט מיר קאָנען בליקען אין די צוקונפּט, וועט מזרח-איייראָפּא בלייבען דער אידישער צענטער. אויך אין אַמע-ריקאַ איז די לעצטע מיינונג געווען די הערשענדיגע. מען האָט געוואוסט, אַז אין מזרח-איייראָפּא איז דאָ א מעכטיגער אוצר פון אידישע שאַפענדיגע קולטורעלע כחות, און אַז פון דיעזען אוצר וועט געשפּייזט ווערען די גאַנצע אידישע גלות-וועלט.

נאָכדעם, ווי די וועלט-קאטאסטראָפּע האָט זיך אַראָבעלאָזען מיט אַן עלעמענטאַרער קראַפט, און די אידישע וועלט אין מזרח-איייראָפּא האָט אָנגעהויבען צושטערט צו ווערען, האָט אויך די אַמעריקאַנער יודענהייט דערפיהלט די גרויסע ערשימערונג. ניט

אן ערשיטערונג אלס א רעזולטאט פון איינפאכען מיטליידרס-געפיהל — דאָס איז געווען א פּיעל טיעפערע אינסטינקטיווע ערשיטערונג: דאָס פונדאמענט פון גאַנצען אידישען בנין איז געשטאנען אין סכנה, און עס האָט אַ ציטער געטהאָן זיין ווייטער טהייל. אזוי ציטערען אלע איברים, ווען דאָס הארץ ווערט אפּעקטירט. דער פּאָלקס־חוש, וועלכער שטעהט אימער ווי אַ טרייער שומר אָנצוואַנגען די געפאהר, האָט מיטגעטהיילט דער אמעריקאנער יודענהייט פון העם גרויסען תורבן אויף יענער זייט ים נאָך איידער עס זיינען אָנגעקומען וועגען דעם די אָפיציעלע ידיעות. דער פּאָלקס־חוש — דאָס איז די דראַטלאָזע טעלעגראפיע אין לעבען פון די פעלקער, און אין מאַמענטען פון סכנה ווערט ער די וועקענרע קראפט. דיעזער פּאָלקס־חוש האָט אויף אויפ־געוועקט די אמעריקאנער יודענהייט. זי האָט תופּס געווען, אַז דאָ האנדעלט זיך וועגען עטוואָס מעהר ווי ברויט פאר דעם הונג־געריגען און אַ ברג פאר דעם נאקעטען, אז דערמיט אליין וועט די אמעריקאנער יודענהייט ניט יוצא זיין, דער חלק וועט ניט דערפילען זיין חוב, וואָס די גרויסע שעה לעגט אויף איהם ארויף בנוגע צום גאַנצען.

אין גאס האָט מען געזאמעלט נדבות פאר „דעם לעבעדיגען אויף ברויט“, פאר „דעם טויטען אויף תכריכים“. מען האָט פּער־אַנשטאלטעט פּערזאמלונגען און אפּעלירט צום עלעמענטארען רחמנות־געפיהל. מען האָט אָבער געקאָנט מערקען, אז טיעף אין דעם אידישער נשמה האָט זיך איינגענעסטעט אַן ערנסטערע, טיעפערע דאגה, די גרויסע דאגה וועגען דעם אידישען קיום. איינצעלנע מענשען קאָנען זיך שאפען טרייסט־טהעאָריען, אַ פּאָלק פּערהאלט זיך אנדערש צו זיין אייגענער צוקונפט; אַ פּאָלק פּערשטעהט, אז מיט דעם פּערשווינדען פון די שאפענדע כחות קומט אָן די נסיכה, און אַ פּאָלק וויל קיין מאָל ניט אונטערנעהן, עס קעמפּט און עס ראנגעלט זיך געגען דעם נייסיגען אונטערנאנג מיט דער זעלבער ענערגיע ווי געגען דער פיזישער פּעריכטונג.

און דאָ איז געבאָרען אין דער אמעריקאנער יודענהייט דער

גרויסער געדאנק פון דער אידישער נאציאנאלער רעמונג, ניט נור דורך נדרות פאר די לידערנדע, נאָר אויך דורך דעם וואָס אמעריקא וועט איבערנעמען אויף זיך די העכערע נאציאנאלע התחייבות'ען. מען האָט אָנגעהויבען שטארק צו רעדען, אין די אינטעליגענטערע אידישע קרייזען, וועגען דער ענטשטעהונג פון אַ אידיש-קולטורעלען צענטער אין אמעריקא. דערביי האָט גע- שפיעלט אַ גרויסע ראָלע דער אומשטאנד, וואָס צוליעב דער מלחמה איז אמעריקא מיט אמאָל רייך געוואָרען מיט אָנגעפאָהרענע אידישע שאפענדע כחות. פון אלע אייראָפּעאישע שאצקאמערען האָט גע- שטראָמט דאָס גאָלד אין די אמעריקאנישע באנקען, און פון אלע אידישע צענטרען, אין אייראָפּא און אין ארץ-ישראל, האָט גע- שטראָמט נאָך אמעריקא די אידישע אינטעליגענץ. אויף דער אידישער גאס איז געוואָרען לעבעדיגער, עפטער און מיט מעהר בעטאָנונג האָט מען אָנגעהויבען צו רעדען וועגען די אידישע נא- צי אָנאַלע אויפגאבען, ערנסטער און טיעפער האָט מען זיך אָנגעהויבען צו בעציהען צום אידיש-נאציאנאלען פראָבלעם. עס האָבען אויפגעפלאַקערט די לידענשאפטען, און אויך די אמעריקא- ניש-אידישע וועלט האָט זיך פונאנדערגעטהיילט אויף צוויי מחנות. די נאציאנאלע פראַגע, וועלכע איז אין אמעריקא ביז פאר אַ קורצער צייט בעהאנדעלט געוואָרען נור ווי אַ ווייטע פראַגע, אַלס אַ בת-קול פון דער מחלוקת, וואָס קומט פאָר אין דער אייראָפּעאישער וועלט, האָט זיך צוגערוקט געהנטער צום אמעריקאנער אידען, אָדער, וואָס איז אלץ איינס, דער אמעריקאנער איד האָט זיך צוגערוקט געהנטער צו דער פראַגע, ער האָט בעקומען צו איהר מעהר אונמיטלעבארע שייכות:

און דאָ קומען מיר אויך אין אונזערע בעטראכטונגען געהנטער צו דער הויפט-פראַגע:

ווי שטעהט עס מיט די סוביעקטיווע בעדינגונגען, וועלכע זיינען נויטיג פאר דער ענטשטעהונג פון אַ אידישער קול- טורעלער צוקונפט אין אמעריקא? מיט אַנדערע ווערטער: טראָגט אין זיך די אמעריקאנער יודענהייט אַ גענוג שטארקען ווילען צו אַן אייגענער צוקונפט? און אויב זי טראָגט יאָ אין זיך

אזא ווילען — בעזיצט זי גענוג שאפונגס־קראפט, כדי צו פער־
 ווירקליכען דעם ווילען, ארויסצוברענגען איהם מכה אל הפועל?
 עם איז זעלבסטפערשטענדליך, אז כדי צו געבען א ריכטיגע
 תשובה אויף דיעזער פראגע מוזען געמאכט ווערען צוערשט גרינד־
 ליכע פאָרשטודיען, מוז צוערשט געזאמעלט ווערען פיעל מאטעריאל
 וועגען דער אידישער ענטוויקלונג אין אמעריקא אין די לעצטע
 פופציג יאָהר. דאָס געזאמעלטע און געאָרדענטע מאטעריאל קאָן
 ערשט דיענען אלס גרונדלאַגע פאַר די ווייטערע בעטראַכטונגען.
 ליידער איז נאָך דאָס ווערק, דאָס א מ פ א ס ע נ ד ע ווערק
 איבער דער געשיכטע פון דער אידישער ענטוויקלונג אין אמעריקא
 ניט ערשינען. עם זיינען ביז איצט ערשינען נור צוויי ביכער
 אויף דיעזען געביעט, און ביידע קאָנען בעטראַכט ווערען נור אלס
 מאָנאָגראַפיען, ווייל זיי בעשעפטיגען זיך אויסשליסליך מיט דער
 געשיכטע פון דער ענטוויקלונג פון בעשטימטע גרופען
 פון דער אמעריקאנער יודענהייט. איין בוך בעהאנדעלט די
 רעפאָרם־בעוועגונג, איהר ענטשטעהונג און ענטוויקלונג, און דאָס
 צווייטע בוך בעהאנדעלט די ענטשטעהונג און די ענטוויקלונג פון
 דער אידישער ארבייטערשאפט אין אמעריקא. דער לעזער וועט
 דעריבער מיר מוחל זיין, אויב איך געה צו דערווייל צו דער פראגע
 אויפ'ן גרונד פון דעם קנאפ־געגעבענעם מאטעריאל און אויפ'ן
 גרונד פון מיינע פערזענליכע בעאָבאכטונגען, וועלכע איך האָב
 געהאט די געלעגענהייט צו מאַכען אין אמעריקא, און וועל ארויס־
 זאָגען מיין אורטהייל נור אין דער פאָרם פון שיינבארע מיינונגען,
 און דאָס אויך נור גאנץ קורץ.

צוויי פערשידענע גרופען, דיאמעטראַל ענטגעגענעזעצט אין
 זייער בעשעפטיגונג, ראַדיקאַל פערשידען אין זייערע אידעאַלען,
 שטרעבונגען און ציעלען, האָבען געשפיעלט די ראַלע פון דעם
 הויפט־פאקטאָר אין דער ענטוויקלונג פון דער אמעריקאנער יודענ־
 הייט. פון איין זייט די ייִט־ש־אִיִדִיש־ע־גרופע, די
 עקאָנאָמיש שטארקערע, די טאָן־אַנגעבענדע, און פון דער אנדער
 זייט די ייִט־ש־אִיִדִיש־ע (אין איהר געהען אויך אַרײַן
 די פּוילישע און גאַליצישע עלעמענטען) אַרבייטער־גרופע, שטארק

אין צָהַל, קרעפטיג אין עקזיסטענץ-קראפט דורך אַ גוט אויס-
געבויטער אָרגאניזאציעאָן.

די אידישע אקטיוויטעט פון דער דייטשער גרופע האָט זיך
אויסגעדריקט אויף צוויי געביעטען פון דעם אידישען עפענטליכען
לעבען, אויף דעם צדקה-געביעט און אויף דעם רעליגיעזען געביעט.
אויף דעם צדקה-געביעט איז די טהעטיגקייט פון דער גרופע געווען
אַ פּאָזיטיווע, ווי ווייט יעדע צדקה-ארבייט איז פּאָזיטיוו. אויף
דעם רעליגיעזען געביעט דערפאר — אַ ריין גענאטיווע. די גאנצע
רעפּאָרם-בעוועגונג איז דיקטירט געוואָרען ניט פון אַ דראַנג נאָך
נייע רעליגיעזע אידעאַלען, נאָר פון אַן אָנפּאַסונגס-דראַנג
צו דער אַרומיגער סביבה. זי האָט דעריבער זיך בעמיהט אָבצור-
שאַפּען פון יודענטהום אלעס, וואָס עראינערט אָן זיין אור-
שפּרונג, אָן זיין אָריגינאַלען אַלעס, און אַלעס וואָס איז פּערבונדען
מיט איהר, איז ערקלעהרט געוואָרען אלס אָבגעלעבט און פּסול.
מען האָט אַרויסגעצויגען פון דער אידישער רעליגיעזען אלע איהרע
פּאַסאַטיווע אַלעס, אַלעס וואָס איז פּערבונדען מיט דעם גלאַנצ-
פּון איהר פּאַלעסטרין, מיט וועלכען זי איז אַרומגערינגעלט פון די
עלמענטע צייטען, און איבערגעלאָזען אין איהר נור די טרוקענע
עיקרים פון דעם מאָנאָטהעאיסטישען גלויבען. אויף אזא אופן
האָט מען פּערוואַנדעלט אַ זאפטיגע רעליגיעזען אין אַ טרוקענעם
גלויבען. יעדער פּערשטעהט, אז די בעגריפע רעליגיעזען און גלויבען
דעקען זיך ניט, ווייל רעליגיעזען איז פּיעלזייטיגער און אומפּאַסענדער
ווי דער פּאַרמעלער גלויבען אין עיקרים. די רעפּאָרם האָט זיך
צו'נט מיט דער אידישער היסטאָרישער פּעראַנאָנעהייט ניט צוליבע
שנאה צו איהר גופא, נאָר ווייל זי האָט געציטערט פאר דעם
געדאַנק פון אַן אַייגענאַרטיגען אידישער צו-
קונפּט. און דאָס האָט זי בעגריפען זעהר ריכטיג, אז כל זמן אין
אַ פּאַלס איז וואך זיין פּעראַנאָנעהייט, וועט זי ווירקען שטערענד
אויף די געשטאַלטונג פון זיין צוקונפּט. זי וועט שטענדיג מאַהנען,
זי וועט שטענדיג קומען מיט איהרע אייגענע פּאַדערונגען, און עס
וועט זיין אַ שאַפּען פול פון אינערע סכּסוכים אָהן זעעלישע רוח.

פאר ציון און ירושלים האָט די רעפּאָרם מורא געהאט, ווי דער ס"ם פאר ווייהררויך. זי האָט ריכטיג אָבגעשאצט די סכנה, וואָס ליענט אין די צוויי ווערטער, נאָך איידער דער היסטאָרישער ציון און ירושלים-אידעאל האָט אָנגענומען קאָנקרעטע פּאַרמען און איז געוואָרען אַ פּאָליטישע בעוועגונג אין מאָדערנעם יודענטהום.

דעריבער מוז די גאַנצע רעפּאָרם-בעוועגונג בעטראַכט ווערען פון אידיש-נאַציאָנאַלען געזיכטס-פּונקט ניט אַלס אַן ענטוויקלונגס-פּראָצעס, נאָר אַלס אַ פּראָצעס פון אָ ב ו ו י ק ל ו נ ג. זי האָט אויסגעפּאַמפט דעם אינהאַלט פון דער אידישער נשמה. אין די אַלטע אידישע געזעצען וועגען די פּערוואַרונג פון די אַריר-מע, איז דאָ אַ דין, אז פּערנעסענע נארבען אויפ'ן פּעלד געהערען דעם אַרימאן, דער אַלמנה, דעם יתום. דער בעל-הבית פון פּעלד טאָר זיך ניט אומקעהרען נאָך די פּערנעסענע נארבען. אַ שעה נער מנהג, פּאַרמולירט ווי אַ דין. די מצוה הייסט ש כ ח ה, ד. ה. פּערנעסען. אין חדר פּלעגט אַמאָל דער רבי פּרעגען אַ רעטעניש: וועלכע מצוה קאָן מען נ י ט מקיים זיין, ווען מען וויל זי מקיים זיין, סידען נ י ט ווילענדיג? די אינגלעך מיט די שאַרפע מוחות פלעגען דערויף ענטפּערען: די מצוה פון ש כ ח ה. די רעפּאָרם האָט דערהויבען די מצוה פון ש כ ח ה צו דער העכסטער מדרגה, זי האָט געפּרעדיגט „פ ע ר - נ ע ס ע ן“, און דוקא ווילענדיג, מיט כונה. די אידישע „עם-הארצות“ אין די העכערע קרייזען איז געוואַקסען פון טאָג צו טאָג, און ווען ניט דער איינוואַנדערונגס-שטראַם פון מזרח-איייראָפּא — ווער ווייס? אפּשר וואָלט שוין איצט געווען איבריג צו רעדען ווער נען אַ אידישער צוקונפט אין אמעריקא.

פון דער אנדער זייט האָט בעאיינפלוסט די אידישע ענטוויקלונג אין אמעריקא די אַרגאַניזירטע אַרבייטערשאַפט. די אידישע אַרבייטערשאַפט, ווי יעדע אַנדערע פּאָלקסמאַסע, האָט אָהן קיין שום צווייפּעל געטראָגען אין זיך לעבעדיגע, שאַפּענדע פּאָלס-ט י מ ל י כ ע כחות. אַלס אַ מאַסע האָט זי ניט געקאָנט ווערען אונטעריי דעם אידישען פּאָלקסנייסט, אָדער גאָר אַברייסען זיך פון די היסטאָרישע פּאָלקסאידעאַלען. ליידער אָבער איז אויך איהר

ענטוויקלונג געגאנגען אויף קרומע וועגען. ערשמענס האָט זי נישט געהאט קיין כח צו קעמפפּען אין גלייכער צייט אי פאר דער מאטעריעלער עקזיסטענץ, אי פאר א גייסטיגער ענטוויקלונג, וועלכע זאָל זיין דער „ה מ ש ך“ פון איהר הימישער ענטוויקלונג. צווייטענס האָט זי נישט געהאט די ריכטיגע פיהרער. מען דארף נישט פּערגעסען, וועלכער גייסט האָט געהערשט מיט דרייסיג און נאָך מיט צוואנציג יאָהר צוריק אין די אינטעליגענטע אידישע קרייזען, וועלכע האָבען זיך בעשעפטיגט הויפטזעכליך מיט סאָ-ציאלע פראגען. מען דארף נישט פּערגעסען, אז די מאָדערנע בונד-דיסטען זיינען אין פּערגלייך מיט די אמאָליגע אידישע ארבייטער-פיהרער פשוט אָרטאָדאָקסע רבנים. די אמאָליגע פיהרער, ווען די לאגע האָט זיי געצוואונגען צו פּערבלייבען אין אידישען קרייז און צו בעשעפטיגען זיך מיט ריין אידישע פּראָבלעמען, האָבען בעקעמפּט די אידישע פּערגאנגענהייט און די אידישע צוקונפט מיט נישט וועניגער ענערגיע ווי די רעפּאָרמירטע רבנים. מיט די פאָר טראָפען אויפּקלערונג, וואָס זיי האָבען אריינגעטראָגען אין די אידישע מאסען, האָבען זיי אריינגעבראכט נאנצע פעסער פון נאציאָנאלע הפקות און צולאָזענקייט. עס איז ערקלעהרט געוואָרן רען אן אונבארמהערציגער קאמפּף נישט נאָר געגען דעם אידישען נאָט, נאָר געגען אלעס, וואָס דער אידישער גייסט האָט פּראָדור-צירט אויף דעם וועג פון זיין לאנגער ענטוויקלונג. אפילו די אידישע שפראך — איך רעד שוין נישט פון דער העברעאישער שפראך און ליטעראטור — איז געברויכט געוואָרען נאָר אלס א מיטעל צו פּרעדיגען אין איהר איהר אייגענעם אונטערגאנג. דאָס איז דער ווייטסטער פונקט פון פּערניינונג.

דער סך הכל איז וויעדער געווען וואקסענדע „עם הארצות“ און נאציאָנאלע פּערגרעבטקייט. דאָס הייליגסטע פון דעם גייס-טיגען פאָלקס-פּערמעגען איז פּערשוועכט געוואָרען, און דער אידישער גייסט, וועלכער לעבט אימער אין די מאסען, איז געלעגען ווי ברענענדע קוילען אונטער אש.

יעדער מוז צוגעבען, אז „עם הארצות“ איז א שלעכטער פונד-דאמענט פאר דעם אויפבויע פון א אידישער צוקונפט. עס-הארצות

איז אונזער גרעסטער שונא, גרעסער פאר דער קראפט פון דעם פרעמדען אנטיסעמיטיזם, ווייל דער אנטיסעמיטיזם בעקעמפט אונז פון דרויסען, די עם הארצות אָבער עגבערט זיך איין אין אונזער אייגענעם אָרגאניזם און גראָבט זיך אונטער אונטער דעם סעמיטיזם פון אינוועניג.

דער צושטאנד האָט אָבער ניט געקאָנט דויערען צו לאַנג. ער האָט געהאט זיין בערעכטיגונג נור אלס איבערגאנגס־צושטאנד. פון ביידע זייטען, וועלכע האָבען ארומגעקלאַמערט די אידיש־אמעריקאנישע יודענהייט, פון דער רעפּאָמירטער זייט און פון דער זייט פון אידישע ארבייטער־מאסען, הויבט זיך אויף איהר אייגענע יוגענד, וועלכע איז אליין ערצויגען געוואָרען אויף דער רעפּאָרם־אידעאָלאָגיע. אנקעגען די ענטנאציאָנאליזירענדע ארבייט־טער־פיהרער הויבען זיך אויף די מאסען און צווינגען די פיהרער צו ענדערען זייער פּערהאלטען צו דעם אידיש־נאציאָנאלען פּראָבלעם. דער פּראָטעסט קעגען די רעפּאָרם דריקט זיך ניט אויס אין דער אומקעהרונג צו דער אָרטעהאָדאָקסיע, ער דריקט זיך אויס אין דער גרינדונג פון יוגענד־אָרגאניזאציאָנען. וואו מען הויבט אָן צו לערנען און צו שטודירען די אידישע פּערגאנגענהייט און זיך מעהר פּערטיעפען אין די פּראָבלעמען פון דער אידישער צוקונפט. דאָס, וואָס די רעפּאָרם האָט מקבר געווען, שטעהט אויף תּחית המתים. די אידישע מאסען פּערלאַנגען די אָרגאניזירונג פון די אידישע כּחות אויף אַ נאציאָנאַלער באַזיס. דאָס, וואָס די פיהרער האָבען געזוכט אָבצושוואַכען אין זיי, ערוועקט זיך מיט דאָפּעלטער קראַפט.

מען קאָן ניט וויסען, ווי ווייט עס וועט זיין שטארק אין אמעריקא דער אידישער פּאָלקס־ווילען, ווי ווייט עס וועט רייכען די שאַפענדע קראַפט פון דער אמעריקאנער יודענהייט — איינס איז אָבער קלאָר געוואָרען אין דער לעצטער צייט: עס בעשטעהט אין אמעריקא די מעגליכקייט פון אן אייגענער קולטורעלער אידישער צוקונפט, אפשר ניט קלענער מיט דער צייט ווי אין די עלטערע גלות־לענדער.

III

איידער מיר געהען צו צו דער פאָרמולירונג פון די התחייבות'ען, וועלכען מיר מוזען אויף זיך נעהמען און ערפילען, ווען מיר ווילען העלפען דער שאפונג פון א קולטורעלער אידישער צוקונפט אין אמעריקא. געפינען מיר פאָר נויטיג מקדים צו זיין נאָך אייניגע ווערטער, כדי צו פערמיידען ערווידערונגען און איינווענדונגען, וועלכע בערוהען מייסטענס אויף דעם שלעכט אויסגעטייטשטען בעגריף פון „אן אייגענער קולטורעלער ענטוויקלונג“ און זעהר אָפט אויף א בכיוון'דיגער פערדרעהונג פון דעם בעגריף.

רעדט מען מכה אן אייגענער אידישער קולטורעלער ענטוויקלונג אין אירגענד א לאַנד, אפילו דאָרט, וואו די אידען לעבען צוזאמען אין קאָמפאקטע מאסען און בילדען א בעדייטענדע מינאָר ריטעט אין ערף צו דער נעזאמט בעפעלקערונג, מעלדען זיך גלייך די געשוואָרענע אסימילאטאָרען, די וואָס זעהען די איינציגע אידישע רעטונג אין אונטערנאנג און פערשווינדונג, מיט זייערע אלטע טענות: איהר ווילט זיך וויעדער אָבזונדערען, בויען א מחיצה צווישען זיך און דער ארומיגער וועלט. איהר ווילט וויעדער זיך אויסשליסען אָנשטאָט זיך אָנצושליסען אָן דער אל-געמיינער קולטור און פערשמאַלצען ווערען מיט דער צייט מיט דער הערשענדער נאציאָן. איהר ווילט בויען א שטאַט אינ'ם שטאַט! זיי, די געשוואָרענע אסימילאטאָרען, מוז מען איין מאָל פאר אלע מאָל געבען א קלאָרע תשובה, אז זיי פער-שטעהען ניט דעם פירוש המלות פון קולטורעלער ענטוויקלונג, האָבען א נאנץ פאלשע פאָרשטעלונג פון דעם בעגריף אויס-שליסונג און אָנשליסונג און מישען צוזאמען אין איין טאָפּ דעם בעגריף פאָלק, נאציאָן און שטאַט. מען מוז זיי ערקלעהרען איין מאָל פאר אלע מאָל, אז זיי בעווענען זיך אין א קרייז פון פעראלטעטע אָבגעטראַגענע און וויעדערלעגטע ביליגע אידען, און אז עס איז נויטיג פאר זיי, איידער זיי נעהמען אויף זיך די מיסאָן פון לעהרער און וועגווייזער, אליין ארויסצוגעהן פון דער זאקאגאס, וואוהין זיי זיינען פערקראַכען און דערגרייכט דעם טויטען פונקט.

אקצעפטירען בלינד א פרעמדע קולטור, אָננעהמען בלינד א פרעמדען געשמאק, נאָכטאנצען בלינד פרעמדע זימען — נאָר פער בלענדעטע קאָנען דארין זעהן אן ערשיינונג פון אָנשליסונג. ביי גענויער אנאָליזע מוז יעדער קומען צום בעשלוס, אז אזא האנדלונג בעדייטעט ניט זיך אָנשליסען אָן דער פרעמדער סביבה, נאָר חנפ'ענען די פרעמדע סביבה. חניפה אָבער קאָן ניט האָבען קיין ערפאָלג. ווייל דער וואָס בעקומט די חניפה, ווען אפילו זיין עהרניץ ווערט אויף אַ וויילע געקיצעלט דורך איהר, פיהלט זיך דאָך סוף כל סוף אָבגענארט און בעטראָגען. ווייל מען זיך ערנסט אָנשליעסען אָן א פרעמדער סביבה, מוז מען אריינגעהן ווי א שותף. מיט אנדערע ווערטער — מען מוז אריינטראָגען אן אייגענעם חלק אין דעם אלגעמיינעם אוצר פון דער סביבה. ווי קאָן מען אָבער אריינטראָגען אן אייגענעם חלק, ווען מען געהט אין דער חניפה אזוי ווייט, אז מען זאָגט זיך אָב פון דעם אייגענעם חלק דאָסער און מען פערווארפט דעם אייגענעם אינהאלט? וואָס קאָן מען געבען דעם אנדערען, ווען מען פערוואנדעלט זיך אליין אין אַ לעדיגע כלי?

אין דערין בעשטעהט דער הויפט־פּעהלער, וואָס די אידישע אסימילאָציאָן האָט געמאכט, אפילו פון איהר אייגענעם שטאַנד־פונקט. מיט איהר אייביגער חניפה, האָט זי זיך מודה געווען, אז זי גיט נאָר ניט און ווייל נור געהמען.

ניט וועניגער געפעהרליך ווי די חניפה פון די אסימילאָטאָרען, איז זייער שטענדיגע בעמאָנונג וועגען דעם פונקט „שטאַט אינ'ם שטאַט“. די וואפע האָבען זיי פשוט ארויסגענומען פון אנטויד סעמיטישען ארסענאל און שפיעלען זיך מיט איהר ווי מיט אַ שפאָגעל נייער, בשעת זי איז פול מיט פנימות. קיינער אין דער וועלט פערוועקסעלט ניט מעהר דעם בעגריף פאָלקס, נאציאָן און שטאַט. יעדער מאָדערנער מענש קען זייערע גרעניצען און פערשטעהט, אז נור די הערשענדע נאציאָנען קאָנען פערלאנגען אָדער זאָגאר פאָדערען פון די קלענערע נאציאָנאלע גרופען די אויפגעבונג פון זייער נאציאָנאלער אייגענארט, אויס

ענגהערציגקייט און נאציאנאלען ענגאזים. דער שטאט אָבער אַלס אזעלכער, ווען ער שליסט איין אין זיך פערשיעדענע נאציאנאלע גרופען, מוז אין זיין אייגענעם אינטערעס העלפען אלע גרופען, אז זיי זאלען ארויסגעבען פון זיך דאָס בעסטע, וואָס זיי טראָגען אין זיך. אמת, מיר זעהען אין לעבען, אז דער שטאט פאלט ארונטער אונטער די השפעה פון דער הערשערשענדיגער נאציאנאליטעט און ווערט געקעמטעט פון איהר. דאָס איז אָבער ניט דער אידעאלער צושטאנד פון א שטאט, און די בעסטע גייסטער בעמיהען זיך צו בעפרייען דעם שטאט גופא פון זיין געפאנגענשאפט ביי דער הערשענדיגער נאציאָן. דאָס געשריי „שטאט אין שטאט“ איז ניט קיין שטאַטליכעם געשריי, דאָס איז א געשריי פון דעם אויפגערייצטען, צופלאקערטען שאָוויניזם פון די תקיפֿדיגע גרופען, און מען העלפט גור דער ברומט־ליטעט פון די הערשענדיגע גרופען, ווען מען בענוצט זיך מיט אזעלכע מאָטיווען. די איינהייט פון דעם שטאט בעשטעהט ניט אין דער ניוועלירונג פון די פערשיעדענע נאציאנאלע עלעמענטן, זיין גליק איז ניט ענטהאלטען אין דער אונטערדריקונג פון די מינאָריטעטען, אויך אויף דעם געביעט פון דער קולטורעלער ענטוויקלונג, כדי צו פעהעלפען דער מאַיאָריטעט אין איהרע שאָוויניסטישע בעשטרעבונגען.

ליידער האָט מען זיך ביי אונז פעהאלטען צו דער גאנצער מחלוקת צווישען דער בעיאָהונג און דער פערנייניונג פון דעם אידישען איד, אין זיין ווייטעסטער בעדייטונג, צו לייכטזיניג. מען האָט אין איהר, אין דער מחלוקת, געזעהן הויפטזעכליך א טהעאָרעטישען שטרייט, און ווען מען האָט שוין איהר צוגעגעבען פראקטישע בעדייטונג, האָט מען דאן געגלויבט, אז זי האָט א בעדייטונג גור פאר אונזער אינערעם לעבען, זי האָט אָבער ניט צו טהון מיט דער געשטאַלטונג פון די בעציהונגען צו אונז פון דער ארומיגער וועלט. דאָס איז געווען א שרעקליכער טעות, אין וועלכען פיעלע פון אונז לעבען נאָך עד היום. ווער עס האָט זיך אינטערעסירט מיט די געגענווערטיגע בעציהונגען פון דער גרויסער וועלט צו אונז, ניט ווי ווייט זיי שפיענגלען זיך אָב אין דער האַלב־

טהעאלאָגישער, אסימילירטער אידישער פרעסע, נור אין דער פאָר-
 נעהמסטער פרעסע פון די קולטור־נאציאָנען — מוז צוגעבען, אז
 די אסימילאטאָרישע אידעאלאָגיע, מיט וועלכער אליין די גרויסע
 וועלט איז געווען בעקאנט, האָט פערדאָרבען דיעזע בעציהונגען,
 ווייל זי האָט ארויסגעשמעלט דאָס גאנצע אידישע פאָלק אין
 נענאטיווען ליכט. און איצט איז געקומען די נקמה. מען איז
 זיך נוקם אָן אונזער נייסט, מען וויל ניט אנערקענען זיין גלייכ-
 בערעכטיגונג, מען וויל זיך מיט איהם ניט רעכענען. דאָס איז
 אַ דירעקטער רעזולטאט פון דעם אסימילאציאָנס־פּרוּמ, מיט וועל-
 כען אונזערע אייגענע פאָרשטעהער האָבען פערקלונגען די גאנצע
 וועלט.

די אמעריקאנער יודענהייט, גראָד ווייל זי איז די יונגסטע
 אונטער די אידישע גרופען בנוגע דער ארומיגער סביבה, גראָד
 ווייל די אסימילאציאָן האָט נאָך ניט געהאט קיין צייט צו פער-
 דארבען אין גאנצען די בעציהונגען פון דער סביבה צו איהר ווי
 זי האָט עס פארטיג געבראכט אין דער אלטער וועלט; ווייל גראָד
 זי האָט די מעגליכקייט צו זעהן שוין די פארטיגע רעזולטאטען,
 צו וועלכע די אסימילאטאָרישע שיטה האָט געפיהרט, און ווייל
 זי בעשטעהט פון ניין־צעהנמעל פון איסט אייראָפּעאישע עלעמענט-
 טען — די אמעריקאנישע יודענהייט, זאָג איך, האָט נאָך די
 מעגליכקייט אָנצוצייכענען פאר זיך אַ נייעם ענטווקילונגס־וועג,
 וועלכער זאָל זי פיהרען אָנשטאָט צו נאציאָנאלער חרפה — צו
 אמת'ער גלייכבערעכטיגונג אין דער געזעלשאפט, אָנשטאָט צו
 גייסטיגער קנעכטשאפט — צו ווירדיגער מענשליכער פרייהייט.

IV

געוויס עקזיסטירען אייזערנע געזעצען אין דער געשיכטע.
 געוויס געפינען מיר זיך אלע, אָהן אן אויסנאהם, אונטער דער
 שליטה פון אַ היסטאָרישער נויטווענדיגקייט, וועלכע רעגולירט
 אונזער לעבען און בעשטימט אונזער גורל. די אייזערנע געזעצען

פון דער געשיכטע און די היסטאָרישע נויטווענדיגקייט פיהרען
 אָבער ניט צום פאטאָליזם און זיינען, בשום אופן, ניט מבטל דעם
 פרייען ווילען אין אונזערע האנדלונגען און אין אונזער שטרעבען.
 פונקט ווי מיר ווארפען זיך ניט אונטער בלינד און אָהן וויעדער-
 שטאַנד אונטער די עלעמענטארע נאטור־כחות און בעמיהען זיך,
 אדרבא, זיי צו בעקעמפפען און אָפטמאָל זאָגאר שפאנען מיר זיי
 איין אין אונזער וואָגען און זיינען גוזר אויף זיי צו געהן אין דער
 ריכטונג, וועלכע מיר האָבען זיי אויסגעוועהלט — פונקט אזוי
 זיינען מיר אימשטאנד, דורך די אָנווענדונג פון אונזער ווילען
 קראפט, אויסצונוצען זאָגאר די היסטאָרישע נויטווענדיגקייט
 צו אונזער טובה. נאָכמעהר, דער מענשליכער ווילען, דער רצון,
 דארף ניט בעטראכט ווערען אלס אַן אַנטאָגניסטישע קראפט,
 אלס אַ געננערישער כת, וועלכער מוז פיהרען אַ שטענדיגע מלחמה
 מיט דער היסטאָרישער נויטווענדיגקייט. דער מענשליכער ווילען
 איז אליין איינער פון די הויפט פאקטאָרען, וועלכע ווירקען אין
 און בעשטימען דעם היסטאָרישען פראָצעס. אלס אַ רעזולטאַט
 פון דיעזער ווירקונג געהט ארויס די היסטאָרישע נויטווענדיגקייט.
 ממילא קומט אויס, אז צווישען דער היסטאָרישער נויטווענדיגקייט
 און אונזער פרייען ווילען איז ניטאָ קיין אינערע סתירה, ווייל
 זייער געגענזייטיגעס פעהעלטנים איז ניט ווי צווישען שונאים
 אָדער קאָנקורענטען, נאָר ווי צווישען שותפים.

ניט דאָ איז דער פלאץ טיעפער אריינצוגעהן אין דער וויעדער-
 לעגונג פון דעם שיינבארען קאָנפליקט צווישען דער היסטאָרישער
 נויטווענדיגקייט און דעם פרייען מענשליכען ווילען. די פראגע
 האָט אָבער געמוזט בעריהרט ווערען, ווייל מיר ווילען דאָ רעדען
 מכח דער בעטהייליגונג פון אונזער ווילען אין דער שאפונג
 פון אַ אידישער צוקונפט דאָ אין אמעריקא, ווי ווייט זי איז מעגליך
 ביי די הערשערע אָביעקטיווע און סוביעקטיווע בעדינגונגען, וועגען
 וועלכע מיר האָבען גערעדט אין די פריהערדיגע קאפיטלען. עס
 איז אבסאָלוט נויטווענדיג דערביי פעסטצושטעלען, אז אלע פעלקער
 און אלע נאציאָנען ווערען געלייטעט אין זייערע האנדלונגען בנוגע
 דער געשטאַלטונג פון זייער אייגענער צוקונפט פון אַ פרייען

וויילען. זיי פערלאָזען זיך ניט אויף דעם פון זיך אליין ענטוויקל
לענדען היסטאָרישען פּראָצעס, זיי זוכען איהם גופא צו בעאיינ-
פלוסען דורך האַנדלונגען, דיקטירט פון זייער ווילען. זיי ווילען
ניט נור לעבען אין דער געשיכטע, זיי ווילען מאַכען געשיכטע.
און דאָס וואָס איז מאַסגעבענד פאַר אלע פעלקער מוז אויך
זיין מאַסגעבענד פאַר אונז. דער אומשטאַנד, וואָס ביי אונז
פעהלען, אין פּערגלייך מיט די אנדערע פעלקער, פיעלע בעדינ-
גונגען, וועלכע מאַכען מעגליך אַ פרייע, אונגעשמערטע ענטוויקל-
לינג, טאָר ניט ווירקען אויף אונז אַבשרעקענד און טאָר אונז ניט
פּעראַנלאָזען, און מיר זאָלען מוהל זיין אויף די וועניגע מעגליכ-
קייטען, וועלכע זיינען געבליבען פאַר אונז. אונזער ריכטשנור
מוז זיין די זעלבע ווי ביי אלע פעלקער — אונזער פרייער זיילען.
מיר הויבען דעריבער אָן, ווי מען איז זיך נוהג ביי דער בע-
האַנדלונג פון דיזעלבע פּראָבלעמען אין דער גאַנצער וועלט, פון
דער ערציהונגספּראַגע. זעלבסטפּערשטענדליך, וועלען מיר דאָ
ניט אויפשמעלען אַ דעטאלירטעם פּראָגראַם. מיר וועלען דאָ מעהר
ניט ווי פּעסמשמעלען די יסודות, אויף וועלכע אַ אידישע צוקונפט
קאָן דאָ אין לאַנד געבויט ווערען און אָהן וועלכע זי איז אונדענקבאַר.
די איינצעלע הייטען געהען ארויס פון די עיקרים, און זיי קאָנען
מאָדיפּיצירט ווערען יעדעס מאָל ווען עס ענדערען זיך די בעדינ-
גונגען. די עיקרים אָבער בלייבען פּעסט, איינמאָל פאַר אלע מאָל.
יעדעס אידישע קינד דאַרף ניט בלייבען אָהן אַ אידישע
ערציהונג. די אלגעמיינע אמעריקאנישע ערציהונג, וועלכע ווערט
געגעבען אין דער פּאָלקס-שולע און נאכהער אין דער העבערער שולע,
טאָר בשום אופן ניט בעטראַכט ווערען אלס אויסרייכענד. דאָס
אידישע קינד טאָר ניט פּערליערען דעם צוזאַמענהאַנג מיט זיין
פּאָלק. עס מוז קענען די פּעראַננענהייט און די גענעוואַרט פון
זיין פּאָלק, כדי עס זאָל ניט געהן פּערלאָרען פאַר די אידישע
צוקונפט. עס מוזען דעריבער געשאַפּען ווערען איבעראַל נאָכ-
מיטאַג-שולען אין אַ געניגענדער צאָהל, וועלכע זאָל קאָנען מ ש ל י ם
זיין די אלגעמיינע פּאָלקס-שולע, און וואו דאָס אידישע קינד
זאָל האָבען די מעגליכקייט בעקאַנט צו ווערען מיט דער געשיכטע,

ליטעראטור און קולטור פון זיין פאָלק. מיר ווייסען גאנץ גוט,
 מיט וועלכע אָפּפּער די גרינדונג פון נאַכמיטאָג-שולען זיינען פּער-
 בונדען. מיר פּערשטעהען דאָרונטער אי געלד-אָפּפּער, אי צייט-
 אָפּפּער. געלד-אָפּפּער פאַר די עלטערען און צייט-אָפּפּער פאַר די
 קינדער. מיר גיבען זיך אָב אַ קלאָרען חשבון, וואָס פאַר אַ לאַסט
 עס ווערט דערמיט אַרויפגעלעגט אויף דעם אַמעריקאַנער אידען.
 און דאָך קאָן מען אין דער הינזיכט ניט איינגעהן אויף פּשרות
 און הנחות. עס איז עטהישער, אי אפילו צוועקמעסיגער פאַר
 דעם איינצעלנעם מקריב צו זיין אַ חלק פון זיין פּערמענען און
 פון זיין צייט פאַר די צוקונפט פון זיין פאָלק, איידער מקריב צו
 זיין די פאָלקס-צוקונפט צוליעב זיין פאָרטייל אין דער געגענוואַרט.
 שלייעסליך, איז דער מענש ניט נור אַן עס-מאַשין, און דער מאָגען
 און די קעשענע זיינען ניט די איינציגע בעשטימענדע פאַקטאָרען
 פון דעם מענשליכען גליק. דאָס העכסטע גליק איז שטענדיג פּער-
 בונדען מיט דער אַכטונג, וועלכע דער איינצעלנער געניסט אין
 דער געזעלשאַפט, און דער וועג צו אַכטונג פיהרט דורך זעלבסט-
 אַכטונג. כדי אָבער צו דערגרייכען די מדרגה פון זעלבסט-אַכטונג
 מוז מען קודם כל קענען דאָס „זעלבסט“, וועלכעס מען זאָל אַכטען,
 און דאָס „זעלבסט“ פון דעם איינצעלנעם וואָרצעלט טיעף אין זיין
 צוגעהעריגקייט צו אַ בעשטימעטן שטאַם, פאָלק, נאַציאָן. יוען
 מיר וואָלטען געהאַט די מעגליכקייט צו אַנאַליזירען דאָס איינצעל-
 איך, צולעגען עס אויף זיינע עלעמענטען, וואָלט זיך געוויס אַרויס-
 געשטעלט, אַז ניין-חלקים פון דעם איינצעל-איך זיינען אַ ירושה
 פון פיעלע, פיעלע דורות און נור איין צעהנטעל אפּשר געהערט
 ווירקליך דעם איינצעלנעם און קאָן בעטראַכט ווערען אַלס זיין
 אייגענטהום. לעבען מיר אָבער ניט מיט איין-צעהנטעל, מיר
 לעבען מיט אונזער גאַנצען „איך“, בעוואוסט אָדער אונבעוואוסט.
 דעריבער איז אַ גאַנצעס לעבען פאַר דעם איינצעלנעם אונדענקבאַר,
 ווען מען בעמיהט זיך צו דערשטיקען אין זיך ניין חלקים פון זיין
 אייגענעם איך. דעריבער איז יעדע אַסימילאַציאָן אַזוי קאָמיש
 און לעבערליך, ווייל דער אַסימילאַנט קאָן ניט אויפטרעטען גאַנץ
 אין דער געזעלשאַפט, ער מוז זיך אליין בעהאַלטען, ניין חלקים

פון זיין איך טיעף בעגראָבען, און מיר ווייסען דאָך ווי די געזעל-
 שאפט פֿערהאַלט זיך צו אַ האַלבען מענשען, בפרט נאָך צו איין-
 צעהנטעל מענשען. דערפֿון געהט אַרויס, אז אויך פֿאַר דעם אידען
 בלייבט קיין אַנדער ברירה ניט, ווען ער וויל ניט אָבגעשטויסען
 ווערען פֿון דער געזעלשאַפט, ווי צו בעקומען צוריק זיין גאַנצקייט,
 און דאָס קאָן דערגרייכט ווערען נור דורך אַ גאַנצע ערציהונג.
 טויטען אין זיך דעם אידען און לאָזען אין זיך דעם מענשען — אַזא
 אָפֿעראַציאָן וועט קיינמאָל זיך ניט איינגעבען. ווען דער איד
 ווערט אַויס איד ווערט ער אויך אַויס מענש. די רעזולטאַטען
 פֿון דער אַסימילאַציאָן האָבען עס בעלדעפֿטיגט אין דער גאַנצער
 וועלט.

מיר האָבען פֿריהער גערעדט מכה דער מעגליכקייט, וועלכע
 מוז געגעבען ווערען דעם אידישען קינד צו בעקענען זיך מיט דער
 געשיכטע, ליטעראַטור און קולטור פֿון זיין פֿאָלק. מיר האָבען
 ניט אָהן אַ כּונה אַויסגעלאָזען די שפּראַך. ניט הלילה, ווייל מיר
 האַלטען, אז די שפּראַך איז ניט קיין וויכטיגער מאָמענט אין דער
 נאַציאָנאַלער ערציהונג פֿון דעם קינד, נור דוקא ווייל מיר גלויבען,
 אז די שפּראַך שפּיעלט די גרעסטע ראָליע אין דער שאַפֿונג
 פֿון די בעציהונגען צווישען דעם איינצעלנעם און זיין פֿאָלק, און
 ווייל מיר ריהרען דאָ אָן איינע פֿון די שמערצליכסטע פֿראַגען
 פֿון אונזער גלֹת־לעבען, האָבען מיר געזוכט אַויסצומיידען דעם
 קאַנפֿליקט־פֿונקט ביי אונזערע אלגעמיינע בעטראַכטונגען און אָב-
 געבען איהם אַ בעזונדער פֿלאַץ.

מיר האַלטען, אז דער אידיש־העברעאישער קאַנפֿליקט, וועל-
 כער האָט אין די לעצטע יאָהרען אַרויסגערופֿען אַ שפּאַלטונג אין
 אונזערע רייהען און צוטהיילט אונזער שרייבער־וועלט אויף צוויי
 קעמפֿענדע מחנות, איז ניט אַ רעזולטאַט פֿון אַן אינערער טראַגעדיע,
 געלעבט פֿון די ברייטע פֿאָלקס־מאַסען גופּא. דאָס אידישע פֿאָלק
 אַלס פֿאָלק האָט זיך וואונדערבאַר צוגעפּאַסט צו פֿערשיעדענע קאָנ-
 פֿליקטען און וואָלט אויך ווייטער גוכר געווען די צוויי־שפּראַכיגקייט
 אָהן מלחמות און אָהן רייבונגען, ווי עס האָט זי גוכר געווען ביז
 איצט. מעהר ניט ווי קנאים פֿון בידע זייטען, פֿון איין זייט קנאים

וואָס ווילען זיך ניט רעכענען מיט דער געגענווארט, פון דער אנדער זייט קנאים וואָס ווילען זיך ניט רעכענען מיט דער פער-גאנגענהייט און דער צוקונפט, האָבען זיך צופיעל צוהיצט און אַרויסגערופען אַן אומזיסטען קאמפּף. ביידע צדדים האָבען געדענקען, אז די קאָנקורענץ צווישען אידיש און העברעאיש איז ניט די געפעהרליכסטע, אז די רוסישע, די ענגלישע, די פּוילישע א. א. וו. קאָנקורענץ איז פיעל געפעהרליכער. דאָס האָבען ביידע צדדים געמעגט געדענקען און ניט גיסען קיין וואסער אויף פרעמדע מיהלען. עס זיינען פאראן אויך זאכען, וואָס יעדער צד בעזונדער האָט געמעגט געדענקען. די קנאים פאר העברעאיש — אז אַן ערך אכט מיליאָן אידען רעדען אויף אידיש און לעזען נור אידיש. זיי קאָנען עס בעטראכטען אלס אַ טרויעריגע ערשיינונג, אָבער דורך די טרויעריגקייט הערט די ערשיינונג ניט אויף צו עקזיסטירען, און דעריבער מוזען זיי, זיינען זיי מחויב צו פעהראלטען זיך מיט רעספעקט צו אַ פּאָלקס־שפראך, ווען זי איז אפילו ניט אַ פּראָדוקט פון אַ פרייער ענטוויקלונג. דעריבער זיינען זיי מחויב, דוקא ווייל זיי ווילען געווינען דאָס פּאָלק פאר זייערע אידעאלען, געהן צום פּאָלק און רעדען צו איהם אין דער שפראך, וועלכע איז איהם פערשטענדליך. דער רוף: „אָדער העברעאיש, אָדער רוסיש“, „אָדער העברעאיש אָדער ענגליש“ איז אונבערעכטיגט, פאלש און פער־דערבליך. אונבערעכטיגט פון עטהישען שטאנדפונקט, פאלש פון נאציאָנאלען און פערדערבליך בנוגע די בעציהונגען צווישען אינ־טעליגענץ און מאסע. אויך דער עקסטרעמער העברעאיסט האָט קיין רעכט ניט צו בעקעמפּען די אידישע שפראך, וועלכע אויסער איהר אינערען ווערטה אלס אַן אוצר פון אידישען גייסט, דיענט זי איצט אלס אַ גלענצענדעם שוצמיטעל געגען די אסימילאציאָן. פון דער אנדער זייט מעגען די קנאים פאר אידיש געדענקען, אז דאָס אידישע פּאָלק אלס פּאָלק וועט קיינמאָל ניט צולאָזען, אז די געשיכטע פון זיין קולטור און פון זיין גאנצען שאפען זאָל זיך אָנהויבען פון דעם „צאינה וראינה“. זיי מוזען ווייטער געדענקען, אז מיט דעם אויסגעלאָשען ווערען פון דער העברעאישער שפראך, מעגען זיי זיך אָבגעזעגענען אויך מיט דער אידישער שפראך.

זיי מוזען געדענקען, אז די אידישע שפראך איז א י ד י ש
נור אויף ווי ווייט זי ציהט איהר יניקה
פון העברעאיש. ווען ניט וואָלט זי געווען פונקט אזוי
אידיש ווי דאָס רוסיש, וואָס די אירען רעדען אין רוסלאַנד, ווי
דאָס ענגליש, וואָס די אירען רעדען אין אמעריקא און אזוי ווייטער.
זיי מוזען ווייטער געדענקען, אז די צוקונפט פון אידיש איז נאָך
ווייט ניט אזוי זיכער. זאָלען זיי זיך צוהערען צו דער שפראך
פון דעם צווייטען דור דאָ אין אמעריקא, זאָלען זיי זיך צוהערען
צו דער שפראך פון די קינדער פון די אידישע שרייבער אין דער
גאנצער וועלט... העברעאיש האָט אָבער אויסגעהאלטען אַ פּראָבע
פון צוויי טויזענד יאָהר. ניט נור אַ פּראָבע האָט זי אויסגעהאלטען.
זי האָט אויך בעשטאנען אַן עקזאמען דאָרט, וואו עס איז געמאכט
געוואָרען די התחלה פון דער אידיש־נאַציאָנאַלער אויפֿלעבונג, אין
ארץ ישראל. און ווען עס קומען געננער און בעהויפטען, אז די
גאנצע העברעאישע רענעסאנס אין ארץ ישראל איז מעהר ניט ווי
אַ קינסטליך ארויסגערופענער פּראָצעס, ענטשטאנען דורך אַ העב־
רעאישע פּראָוואָקאַציע פון פּאַנאַטיקער, בעווייזען זיי נור מיט
זייער בעהויפטונג, אז זיי פעהלט די אָביעקטיווע אורטהייל־
קראפט ווען עס האנדעלט זיך מכת דער בעלייכטונג פון היסטאָרישע
געשעהעניסען. צוגעגעבען, אז פּאַנאַטיקער האָבען געצוואונגען
דעם נייעם ישוב צו לאָזען זיך בעהערשען פון העברעאישען גייסט
און שאַפען ביי זיך אַ העברעאישע אַטמאָספּערע. פון וואנען אָבער
שטאמט דער פּאַנאַטיזם, וועלכער האָט געצייגט, אז ער געהט ביז
מסירת נפש? איז ער אליין, דער פּאַנאַטיזם, ניט אַ פּראָדוקט פון
אַן אָנגעזאמעלטען פּאָלעס־ווילען, וועלכער האָט געדרעמלט ביז
ער האָט געפונען אַ גינסטיגע געלעגענהייט זיך צו ענטפלעקען?
דער זעלבער פּאַנאַטיזם האָט אויך געגרינדעט דעם גאנצען ישוב,
געבויט דערפער און שטערט, געזעעט און געפלאַנצט אויף צו להכעיס
די בעדינגונגען, בעקעמפּענדיג די אונגעזעהלעטע שטערונגען אויף
שריט און טריט. פאַר וואָס האָט זיך ניט ענטפלעקט דער זעלבער
פּאַנאַטישער גייסט אין די ארגענטינישע קאָלאָניען בנוגע צו אידיש?
פאַר וואָס שטאַלצירט דאָרט יעדער תלמיד מיט זיין שפּאַנישער

בילדונג? די ציוניסטען האָבען דאָך דאָרט ניט געשטרעמט, קיינעם
 ניט געצוואונגען און ניט פראָוואַצירט? דער העברעאיזירונגס-
 פראָצעס אין ארץ ישראל, אויסער דעם וואָס ער האָט שוין אַ
 בעדייטונג אַן און פאר זיך, דיענט אויך אלס אַ סימן. ער צייגט
 אונז וועלכע ריכטונג אונזער נאציאָנאלער רענעסאנס וועט אָנ-
 נעהמען, ווען דער איד וועט דערפיהלען א י י ג ע ם באַדען
 אונטער זיינע פיס.

מיר קומען דעריבער צום בעשלוס, אז דער קאָנפליקט צווישען
 די העברעער און אירישיסטען מוז אויפהערען, ער מוז פערשווינדען.
 די אירישע ערציהונג געפינט זיך אין אַ קריטישען צושטאנד,
 בעזונדערס אין אמעריקא. ווען דער קריטישער צושטאנד זאָל
 דויערן נאָך אַ לענגערע צייט, וועט קיין חרטה און קיין תשובה מעהר
 ניט העלפען. די צדדים מוזען אויסגעפינען אַן אויסוועג צו פער-
 הימען דעם וואקסענדיגן און דעם קומענדיגן דור פון דער שרעק-
 ליכער עם הארצות, וועלכע לויערט הינטער דעם אירישען קינד.
 די נאָכמיטאָגס-שולע בילדעט די גרונדלאגע פון דער אירישער
 ערציהונג, און אויף אָט דער גרונדלאגע מוז אויסגעפיהרט ווערען
 דער גאנצער בנין, פון וועלכען מיר וועלען פערזוכען צו געבען די
 הויפטקאָנטורען.

V

פון דער נאָכמיטאָגס-שולע, וועלכע האָט די אויפגאבע משלים
 צו זיין די ערציהונג און די בילדונג פון דעם אירישען קינד אין
 דער אלגעמיינער פאָלקס-שולע געהען מיר איבער צו דער מיטעל-
 שולע, אָדער, ווי מען רופט זי אין אמעריקא, די האַכשולע. דער
 בעזוך פון דער פאָלקס-שולע איז אַ חוב פאר יעדעס קינד. דער
 בעזוך פון דער האַכשולע מעהר ניט ווי אַ רשות. דער אומשטאנד
 האָט געקאָנט אויסגענוצט ווערען, און עס וואָלט געווען מעהר ווי
 אַ יושר, ווען אין אלע בעדייטענדע אירישע צענטרען וואָלטען
 געגרינדעט געוואָרען וואו אייניגע און וואו לכל הפחות איין האַכ-
 שולע. די אידען אין רוסלאַנד, צום ביישפיעל, האָבען אין דער

לעצמער צייט געגרינדעט פיעלע אזעלכע מיטעל־שולען, און די אונטערנעהמונג איז כמעט אומעטום געקרוינט געוואָרען מיט אַ גרויסען ערפּאָלג. די תּלמידים האָבען ערוואָרבען אין דעם זעלבען משך פּון לעהר־יאָהרען ווי אין דער שטאַטס־שולע פּאָלשטענדיג אויסרייכענדע ידיעות אין די אלגעמיינע למודים, וועלכע זיינען נויטיג אום אריינצוטערמען אין אוניווערסיטעט און אויסער דעם נאנץ אַנשטענדיגע ידיעות אין די אידישע למודים, — העברעאישע שפּראַך, געשיכטע און ליטעראטור. אמת, אין רוסלאַנד זיינען זיי געווען געצוואונגען דורך דעם דרוק פון די בעשרענקונגען צו גרינדען אייגענע שולען. מיר גלויבען אָבער, אז אויך די פּרייהייט קאָן אויסגענוצט ווערען פאר גרינדונגען, וועלכע זאָלען העלפען אין דער ענטוויקלונג פון דעם אידישען גייסט און קולטור. יעדענפאלס מוז אויך געזאָרגט ווערען פאר דאָס אידישע קינד אין רייפערען עלטער. ווען ניט, קאָן די אלגעמיינע האָכשולע אָבזוישען אלעס, וואָס דאָס קינד האָט געלערענט אין זיין פּריהער יוגענד. לכל הפחות, מוזען אומעטום געעפענט ווערען אַווענד־קורסען פאר אידישע למודים.

פון דער האָכשולע געהען מיר איבער צום לעהר־רעסעמינאַר. עס איז מעהר ווי אַ נאַכלעסיגקייט, וואָס די אידען אין אמעריקא האָבען אזוי וועניג געזאָרגט פאר דער פּאַרבערייטונג פון לעהרער־כחות פאר דאָס אידישע קינד. אין אמעריקא, דאָס ווייס יעדער, האָט די גאַנצע צייט געהערשט אזא דחק אויף לעהרער, אז טויזענדער אונבערופענע האָבען זיך גענומען פאר דעם לעהר־בערוף, נאָכדעם ווי זיי האָבען געליטען שיפּס־ברוך אין לעבען. די יורדים האָבען ניט געהאט קיין אנדער ברירה האָבען זיי זיך גענומען פאר מלמדות, און די עלטערען האָבען ניט געהאט קיין אנדער ברירה און האָבען איבערגעגעבען זייערע קינדער צו באַנקראַטירטע קרעמער און שלים־מזל־דיגע פעדלער אין חדר. אין דער לעצטער צייט מערקט זיך אַ טענדענץ צום בעסער ווערען. עס איז דאָ אַ פּאָדערונג אין לאַנד אויף גוטע אידישע לעהרער, מען זוכט דעם פּאַכמאַן. אביסעל האָט געהאַלפען די מלחמה. פון די מלחמה־לענדער זיינען אָנגע־קומען אין אמעריקא פיעלע טיכטיגע אידישע לעהרער. אָבער

דאָס איז מעהר ניט ווי א צופאל, ער האָט עטוואָס געהאַלפּען, עס ענדערט אָבער ניט די אלגעמיינע לאַגע. עס איז דאָ פּלאַץ פּאר, מינימום, צעהן לעהרער־סעמינאַרען, און עס וועט נאָך אַלץ ניט זיין קיין איבער־פּראָדוקציע אין לעהר־כּחות, ווען עס זאָל דער גרייכט ווערען דער אידעאַל, אז קיין אידיש קינד זאָל ניט בלייבען אויסגעשלאָסען פון אידישער ערציהונג. איצט הערשט אזא צו־שטאַנד: אין אַ גרויסען אידישען צענטרום, מיט אַן ערך אַ מיליאָן מיט אַ פּערטעל אידישער בעפעלקערונג, זיינען פּיער־פינפטעל פון די געזאַמטע אידישע קינדער אויסגעשלאָסען פון וואָסער עס איז אידישער ערציהונג. איין פינפטעל בעקומט אַ אידישע ערציהונג, אָבער פּרענט ניט וועגען די חדרים און די מלמדים.

ביי דער גרינדונג פון לעהרער־סעמינאַרען מוז בעריקזיכטיגט ווערען די אידישע לעהרערין. די אידישע טאָכטער איז אין גאַנצען פּערנאַבלעסיגט געוואָרען דאָ אין אמעריקא, מען האָט איהר ניט געגעבען די מעגליכקייט צו דיענען די אינטערעסען פון איהר פּאָלק. דאָס איז אַ נאַציאָנאַלעם פּערברעכען און אַ נאַציאָנאַלעם אונגליק. ביי אַלע ציוויליזירטע פּעלקער שפּיעלט די פּאָלקס־שול לעהרערין די הויפּט־ראָליע אין דער ערציהונג פון דעם יונגען דור, דאָ אין אמעריקא האָבען מיר מעהר ווי די העלפט אידישע טעכטער, וועלכע קאָנען ניט דעם אידישען אַלף־בית, און אין בעסטען פּאל, נור דעם אַלף־בית. שעהנע אידישע מוטערס!

מיר ווילען דאָ זאָגען אייניגע ווערטער וועגען די ראבינער־שולען. אונזערע ראדיקאלען וועלען זיך געוויס דערשרעקען: מען שלעפט אונז צוריק אין קאַנאַס! דאָס דאַרף אָבער אונז ניט אָבשרעקען ביי דער בעלייכטונג פון אונזערע פּראָבלעמען. מבטל זיין די גאַנצע רעליגיעזע זייט פון אידישען לעבען, אויסשליסען די סינאַגאגע, דעם רב און דעם פּרעדיגער אלס אַ חשוב'ען פּאַקטאָר פון אידישען לעבען — דאָס וואָלט געהייסען זיך אַליין און אנדערע נארען. מיט דער אידישער רעליגיעזע האָט מען געמאַכט דעם זעלבען ווייז ווי מיט דער העברעאישער שפּראַך. פּערשיעדענע עלעמענטען פון פּאָלקס־קערפּער זיינען אָבגעשטאָרבען פּאר דער העברעאישער שפּראַך, און פּערשיעדענע עלעמענטען — פּאַר דער

אירישער רעליגיאָן. אָבער אזוי ווי קיינער האָט ניט קיין השק
 מודה צו זיין אין דער אייגענער אָבשטאנדונג, האָבען די ערשטע
 ערקלעהרט די העברעאישע שפראך און די אנדערע די אירישע
 רעליגיאָן אַלס טויט. די ערשטע האָבען געמיינט, אז מיט דעם
 ארויסטרייבען פון דער העברעאישער שפראך פון זייערע טעמפלען
 וועלען זיי זי פערניכטען אויף אייביג, די אנדערע האָבען געגלויבט,
 אז עס וועט זיין לייכט אויסצובייטען דעם אירישען משיח אויף
 אַ יוניאָן־פיהרער. אַ נאָאיוועס שפיעל פון ניט קלוגע קינדער.
 די קינדער פון די רעפּאָרטירטע הויבען שוין איצט אָן צו זוכען
 אַנשלוס אָן דער העברעאישער קולטור, ניט נור דאָ, נאָר אויך אין
 מערב איראָפּא, וואו די אסימילאציאָן איז עלטער און טיעפער
 איינגעוואָרצעלט, און די קינדער פון די גאָט־בעקעמפּפער פילען
 אָן, דאָ אין אמעריקא, די טעמפלען און די זונטאָגס־שולען. דער
 דריטער דור פון אירישען ראַדיקאַל וועט זיין ניט וועניגער רעליגיעז
 ווי דער דורכשניטס־אמעריקאנער. עס איז דעריבער מעהר ניט
 ווי אַ פאלשע שיטה, ווען די אירישע מאסען אינטערעסירען זיך
 ניט פאר דעם האַראַקטער פון דער אויסבילדונג פון די גייסטיגע
 פיהרער, וועלכע וועלען בעשטימט האָבען אַ גרויסע השפעה אויף
 די געשטאַלטונג פון דער אירישער קולטור־עלער ענטוויקלונג.

די ראַבינער־שולען, וועלכע עקזיסטירען איצט אין אמעריקא,
 זיינען געגרינדעט געוואָרען פון דייטש־אירישע עלעמענטען און זיי
 שטעלען פאַר אַ קאָפּיע — און דוקא ניט קיין געראַטענע — פון
 די אנאַלאָגע שולען אין דייטשלאַנד. ניט דאָ אויז דער פלאץ צו
 געבען אַ גענויע האַראַקטעריסטיק פון די עקזיסטירענדע ראַבינער־
 שולען. איינס מוז אָבער פעסטגעשטעלט ווערען. אין זיי ווערט
 מעהר געלערענט אַרכעאָלאָגיע ווי פּסיכאָלאָגיע, מעהר אַנאַטאָמיע
 ווי ביאָלאָגיע פון יודענטהום. זיי זיינען צוגעפאַסט צו אַ בלוט־
 אָרימע, טויטער וועלט־אנשוואונג און זיינען ווייט פון דעם לעבע־
 דיגען קוואַל פון אירישען לעבען, אָבגעזונדערט פון דעם אָהן אונטער־
 ברעכונג ווירקענדען און שאַפענדען אירישען גייסט.
 מיר געהען ווייטער. מיר געפינען, אז נאָר דאָ, אין אמעריקא,
 וואו די אוניווערסיטעטס־בילדונג איז קאָנצענטרירט אין די הענר

פון פריוואטע בילדונגס-געזעלשאפטען, האָבען געמענט עקזיסטירען אייניגע אידישע אוניווערסיטעטען, מיט גוט אויסגעשטאמעטע פאקולטעטען פאר די אידישע וויסענשאפט. אונטער אידישע וויסענשאפט פערשטעהן מיר ניט נור ארכעאלאָגיע, אלטע פילאָ-לאָגיע, היסטאָרישע פאָרשונגען פון אלטערטהום און מיטעלאַלטער, מייסטענס טהעאלאָגיש בעליכמעט. מיר פערשטעהען דאָרונטער די אומפאסענדע לעהרע פון דעם געזאממען נייטיגען פערמעגען, וואָס האָט זיך אָנגעזאמעלט אין אונזער פאָלקס-אויזר, פון די עלטסטע צייטען ביו אויף היינטיגען טאָג. אונטער אַ אידישען פאקולטעט פערשטעהען מיר אַ פאקולטעט מיט פערשיעדענע קאטהעדרען פאר פערשיעדענע צווייגען פון דער אידישער וויסענ-שאפט. די אידישע ליטעראטור (די העברעאישע און אידישע און אויף די אַנדער שפראכליכע) מוז דאָרט בעהאנדעלט ווערען ווי יעדע אַנדערע לעבעדיגע ליטעראטור. און פונקט אזוי מוז מען זיך בעגעהן מיט דער אידישער קונסט און אפילו אויף מיט דעם אידישען שטאַטס-וועזען אין אלטערטהום און מיט דער אידישער סאָציאלאָגיע אין דער גענעווארט. דריי מיליאָן אידען אין אַ פרייער מדינה האָבען די מעגליכקייט און אויף די פליכט צו בעזיצען אייניגע אייגענע אוניווערסיטעטען און ניט זיין אָנגע-וועזען אויף די איינגעבעטענע פראָפעסאָרען, מיט אייניגע דרדקיר-מלמדים אלס פראָפעסאָרען, אלס פאָרשטעהער פון דער אידישער וויסענשאפט. דריי מיליאָן אידען אין אַ פרייער מדינה זאָלען דאָך פערשטעהן, אז מיט אידישע באַנק-הייזער און דעפארטמענט-סטאָרס רעפרעזענטירט מען נאָך ניט דעם אידישען גייסט.

און ווען ביי די ניעדריגע און העכערע שולען קאָן מען נאָך האָבען אַן אויסרייד: די עקסטרא הוצאות, פאלט דאָך דיעזער אויסרייד אַוועק ביי די אוניווערסיטעטען. די אידישע בעפעל-קערונג בעצאָהלט דאָך סיי ווי סיי דעם שכר למוד, די אוניווער-סיטעטס-בילדונג ווערט דאָך ניט געגעבען אומזיסט. אין סורצען ווילען מיר נאָך דערמאָנען מכה פאָלקס-אוינווער-סיטעטען, ביבליאָטעקען, ליטעראַרישע פּעראַיינען און אזוי ווייטער — אינסטיטוציאָנען, וועלכע מאַכען שעהנער דאָס לעבען

פון א פאָלק און ווירקען פערעדעלענד אויף די ענטוויקלונג פון זיין גייסט.

ווי געזאָגט, מיר האָבען דאָ ניט אונטערגענומען צו נעבען אן אויספיהרליכעם פראָגראַם, מיר האָבען געגעבען נאָר ראשי פרקים, מיר האָבען נור אָנגעצייכענט די הויפט-ליניען, די ריכטונג פון א געזונדער, עטהישער און עסטעמישער אידישער ענטוויקלונג, וועלכע איז מעגליך דאָ אין אמעריקא. זי איז אָבער נור דאן מעגליך, ווען די אידישע בעפעלקערונג וועט זיך פעהאלטען מיט דעם נויטיגען ערנסט צו איהר אייגענער צוקונפט, ווען זי וועט זי אליין בויען, אליין נאָך קרעפטען בעאיינפלוסען איהר תאראקמער. די אמעריקאנער אידען קאָנען דאדורף נור געווינען. זייער לעבען וועט זיין פיעלזייטיגער, אינהאלטסרייכער, אינטערעסאנטער, שעהנער, אנציהענדער און פרייער.

עס האָט נאָך קיין פאָלק ניט געפונען קיין גליק אין זעלבסט-פערלייקענונג. דאָס גליק פון יעדען פאָלק ליעגט אין זיין זעלבסט-בעשטימונג.

22 דעע., 1916—16 מערץ, 1917.

דער גרויסער מאַמענט

די געשיכטע איז קודם כל אן ענטוויקלונגס פראָצעס פון מענשליכע האנדלונגען, און אלע פאסירונגען און געשעהעניסען, ווי קליין זיי זאלען ניט זיין אלס איינצעל-ערשיינונגען, ווערען אריינגענומען אין חשבון און האָבען אַ חלק אין דעם סך הכל פון דעם היסטאָרישען פראָצעס. פונקט ווי קיין כח ווערט ניט פער-פאלען אין דער גרויסער נאָטור, אזוי געהט קיין האנדלונג ניט פערלאָרען אין דער געשיכטע. אלעס זאמעלט זיך אָן, עס גליע-דערט זיך אָן פאסירונג אָן פאסירונג און געשעהעניס אָן געשע-העניס, ביז דער באַדען ווערט רייה פאר עטוואָס גרויסעס אלס רעזולטאַט פון דעם אָנגעזאמעלטען. דענסטמאָל קומט דער גרוי-סער מאַמענט. אזוי בעצייכענען מיר דעם מאַמענט, ווען די גע-שיכטע מאַכט א סיום אויף איין תקופה און די התחלה פון אַ נייער תקופה.

אונערווארטעט קומען די גרויסע מאַמענטען נאָר פאר די, וועלכע האָבען זיך ניט בעטייליגט אין זייער פאָרבערייטונג, נאָך מעהר אונערווארטעט פאר די, וועלכע האָבען געשמערט זייער קוי-מען, געזוכט אָבצואווענדען זיי. אַ ביישפיעל: די רוסישע רע-וואָלוציאָן. די בעהויפטונג, אַז זי איז געקומען פלוצלונג, ד. ה. אָהן אַ שייכות צו דער נאנצער פאָראויסגעגאנגענער ענטוויקלונג פון רוסישען פאָלק, איז מעהר ניט ווי לעכערליך. די רעוואָלוציאָ-נערע עלעמענטען, וועלכע האָבען ניט אויפגעהערט צו ציהען זיך צו איהר, מיט זייער נאנצער קראַפט ביז מסירת נפש, האָבען זי נאָך פריהער ערווארטעט, יעדען טאָג האָבען זיי זיך געריכט אויף איהר. פאר די פאסיווע עלעמענטען, וועלכע האָבען זיך בענוגענט מיט דער ראָלע פון צושויער אין לעבען, איז זי געקומען פלוצלונג. אַם אונערווארטעטסטען איז זי געקומען פאר די עלעמענטען, אַנט-

קענען וועמען זי איז געווען געציעלט — די הערשענרע עלעמענטן
 מען מיט דעם הויפט־הערשער און דער שפיצע. און עס איז ער
 קלערליך. די רעוואָלוציאָנערע עלעמענטען האָבען זיך בעוועגט
 אין דעם געדאנקען קרייז פון דער נײַער אָרדנונג, וועלכע זיי האָבן
 בען זיך בעמיהט צו שאַפֿען. זיי האָבען געבויט די נייע
 וועלט און זי איז ענטשטאַנען פאַר זיי בתרונה. זי איז פאַר זיי
 ניט אויף אַמאָל פאַרטיג געוואָרען, דער בנין איז געוואַקסען דורך
 זייער אַרבייט. די הערשער האָבען זיך בעוועגט אין דעם ענטנע־
 גענגעזעצטען אידעען קרייז. זיי האָבען געגלויבט, אז זיי האַלטען
 אָב דעם נייען בנין, אז זיי צושטערען יעדען שטיין פון איהם.
 צום סוף איז געקומען די אײַבערראַשונג. דעם טעות
 האָבען געהאַט די צושטערער, די ניט דערלאָזער.

אויך פאַר אונז קומט דער גרויסער מאַמענט. די בעדיי־
 טענדענסע פֿערזענליכקייטען, די שטאַטס מענער פון די גרעסטע
 און איינפלוסרייכסטע רעגירונגען ערקלערען אין נאָמען פון זייע־
 דע רעגירונגען, אז זיי אָנערקענען דאָס רעכט פון אידישען פּאָלק
 אויף נאַציאָנאַלע אונאַבהענגיקייט, און זיי זאָגען צו, אז ביי
 דער לעזונג פון די גרויסע וועלט־פראַגען וועלען זיי פאַרשלאָגען,
 אז דאָס אידישע לאַנד זאָל צוריקגעגעבען ווערען דעם אידישען
 פּאָלק.

דאָס איז דער גרעסטער מאַמענט פון אונזער געשיכטע. דאָס
 איז דער סוף פון דעם לאַנגען גלות. דאָס איז דער אָנהויב פון
 דעם „אַחרית הימים“.

איז ער געקומען אונערואַרטעט? איז ער אַרָאָבעפאַלען ווי
 אַ מציאה פון הימעל?

ניין, און טויזענד מאָל ניין. ער איז געקומען אונערואַרטעט
 נאָר פאַר די, וועלכע האָבען זיך ניט בעטייליגט אין זיין פּאָרבע־
 רייטונג, נאָר פאַר די, וועלכע האָבען זיך מיאש געווען פון איהם,
 און ניט געגלויבט מעהר אין זיין קומען, און נאָך מעהר פאַר די,
 וועלכע האָבען בפירוש ניט געוואָלט, אז ער זאָל קומען.

און זיי זיינען איצט צוטומעלט געוואָרען, ווייל זיי האָט דער
 מאַמענט איבערראַשט. די אָבער, וואָס האָבען זיך בעטייליגט אין

זיין פאָרבערייטונג, די, וואָס האָבען געלעבט און געווירקט צוליבע
איהם, די, וועלכע האָבען איהם געווידמעט זייער אַרבייט בייםאָג
און זייערע חלומות בינאַכט, די, וואָס האָבען געקעמפט פאַר
איהם — זיי קאָנען ניט צוטומעלט ווערען, ווייל זיי קאָנען ניט
איבערראַשט ווערען, זיי זיינען שוין לאַנג געווען גרויט פאַר איהם.
און אין דעם מאַמענט בליקען מיר אויף צוערשט צו אונזערע
פּיאַנירען דאָרט, אין יענעם לאַנד, וואו אונזער האַפּנונג וועט
פּערווירקליכט ווערען. מיט שטאַלץ און טיעפּער דאַנקבאַרקייט
בליקען מיר אויף צו זיי, צו אונזערע אַרבייטער אויף אונזער היס-
טאָרישען באַדען. מיר זיינען זיי דאַנקבאַר, די ערשטע עולי רגל,
דערפאַר וואָס זיי האָבען געוועהלט זייער וועג צו מזרח, בשעת דער
גרויסער טייל פון אידישען פּאָלק האָט געוואַנדערט צום מערב.
מיר זיינען זיי דאַנקבאַר דערפאַר, וואָס זיי האָבען געצייגט דער
גרויסער וועלט מיט זייער ביישפּיעל, אַז דער היסטאָרישער צוואַ-
מענהאַנג צווישען אונזער פּאָלק און זיין לאַנד איז ניט אין נאַנד
צען איבערגערויסען געוואָרען. מיר זיינען זיי דאַנקבאַר דערפאַר,
וואָס זיי האָבען געצייגט דער גרויסער וועלט, אַז אונזער פּאָלק
האַט נאָך אין זיך גענוג שאַפענדע כּוח, וועלכע קאָנען פּלאַנצען
און בויען אַפּילו ביי שווערע בעדינגונגען און מיט פּלייס און אַר-
בייט פּערוואַנדלען אַפּילו אַ מדבר אין אַ גן עדן.
זיי קומט אונזער ערשטער דאַנק, וואָרים, זיי מעהר זוי אַלע,
האַבען פּאָרבערייטעט דעם איצטיגען מאַמענט. אָהן זיי, אָהן די
דעזולטאַטען פון זייער אַרבייט, ווער ווייס — אַפּשר וואָלט זיך די
גרויסע וועלט נאָך ניט צוגעהערט צו אונזערע מענות. יעדענפאַלס
וואָלט אונזער אויפנאבע איצט געווען פּיעל שווערער. אמת, אונד-
זער האַפּנונג האָט אונז קיין מאַל ניט פּערלאָזען, זי האָט שטענדיג
געלעבט אין אונז און געפונען איהר אויסדרוק אין די הייליגסטע
תּפּלות פון אונזער פּאָלק. די וועלט איז אָבער געוואָרען מאַדער-
נער, די וועלט האָט פּערלאַנגט אַ מעהר מאַדערנעם בעווייז פון
אונז, אַז מיר מיינען ע ר נ ס ט מיט אונזער האַפּנונג. זיינען
זיי געקומען, אונזערע פּיאַנירען, און האָבען געשאַפען דעם שענ-
דסטען פּירוש צו אונזער האַפּנונג, אַ פּירוש פון גרינע פּעלדער, פּון

בלהענדע גארמענס, פון שעהנע נייע דערפער און שטעדט. און דער פירוש האָט געווירקט.

עס קומט אונזער צווייטער דאנק צו די, וועלכע האָבען אויסגעבויט אונזער אינטערנאַציאָנאַלע ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע. אויך זייער וועג איז געווען אויסגעבעט מיט מיט רויען. אַרומגערינגעלט פון גלייכגילטיגקייט און געגנערשאַפט, אי פון דרויסען, אי פון אינעווייניג, אויסגעלאכט און פערשפּאַטעט זיינען זיי געגאנגען זייער וועג און געהאַלפּען פּאַרבערייטען דעם גרויסען מאָרמענט. אַן ערך מיט פּערציג יאָהר צוריק האָט זיך אָנגעהויבען די אָרגאַניזירטע ציוניסטישע בעוועגונג. לכתחלה קליין, ביז עס איז געקומען דער גרויסער אונפּערגעסליכער פיהרער און האָט איהר פּערהייען גלאַנץ און גרויסקייט. און די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע איז דורכגעגאנגען דעם גרויסען מדבר ביז זי איז אַנגעקומען צום לאַנד כּנען. פיעלע פון די פיהרער און פון דעם חיל זיינען צו אונזער טיעפּסטען צער אין מדבר געבליבען. מיר דער מאָנען זיך איצט אָן זיי מיט אַ דאַפּעלטען שמערץ.

און צום סוף אונזער דריטער דאַנק. ער געהערט דער אַמעריקאַנער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. נאָך ערב מלחמה האָט זי פּערנומען איינעם פון די לעצטע פּלעצער אין דעם אלוועלטליכען ציוניזם. דאָ איז געקומען די וועלט קאַטאַסטראָפּע, און ווער ווייס וואָס וואָלט געוואָרען פון אונזערע פּיאָנירען דאָרט און פון אונזער אָרגאַניזאַציע אומערום, ווען ניט די אַמעריקאַנער ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע. עס האָבען זיך ווי דורך אַ וואונדער געמעלדעט די ריכטיגע כּחות, און די אָרגאַניזאַציע איז געוואקסען, געוואָרען שטאַרקער און פּעסטער פון טאָג צו טאָג. מען קאָן איצט ניט רעדען פון איינצעלהייטען אָדער פון איינצעלנע פּערזענליכקייטען. מיר זיינען איצט צופיעל פּערנומען מיט דעם מאָמענט און מיט אַרבייט, כדי צו זיין ווירדיג דעם מאָמענט. מיר וועלען אָבער שפּעטער ערפּאהרען, וועלכען בעדייטענדען חלק גראַד דער אַמעריקאַנער ציוניזם האָט אין דער פּאַרבערייטונג פון דעם איצטיגען מאָמענט. עס וואָלט אָבער געווען איינזייטיג צו בעהויפטען, אַז נאָר

פון דער אידישער זייט איז פאָרבערייטעט געוואָרען דער איצטיגער גרויסער מאַמענט. ער וואָלט פאר אונז קיין מאָל ניט געקור מען, ווען די גאַנצע געבילדעטע וועלט וואָלט ניט געאַרבייט אין די לעצטע דורות פאר די פאָרבערייטונג פון אַ נייער צוקונפט, געגרינדעט אויף נייע יסודות, אויף דער אנערקענונג פון דעם נאַציאָנאַלען פּרינציפּ אַלס רעגולאַטאָר אין אינטערנאַציאָנאַלען פערקעהר. מיר פערשטעהען דאָס, מיר שעצען דאָס און מיר פרעגן הען זיך, וואָס אונזער וועג איז געלאָפּען פאַראַלעל מיט דעם וועג פון דער געבילדעטער מענשהייט.

28 אפריל, 1917.

דער מאַמענט און זיין פאַרבֿערייטונג

אין דער לעצטער צייט קומט אויס אָפּט צו הערען און צו לעזען בנוגע דעם ציוניזם: דאָס וואָס האָט ניט געקאָנט דער-גרייכט ווערען דורך די אָנשטרענגונגען פון איינצעלנע פּערזאָנען, דאָס וואָס די געזאמטע ציוניסטישע אָרגאניזאציען האָט ניט גע-קאָנט אויפּמאַכן אין דעם גאַנצען משך פון איהר קיום, האלט ביים ווערען אַ רעאַליטעט אַ דאַנק דעם גרויסען מאַמענט. דיזע אוי-סערונג ווערט אויסגעשפּראַכען אין אַנטי-ציוניסטישע אָדער אין ציוניסטיש אינדיפּערענטע קרייזען. דערין שטעקט אַ כּונה. מען וויל דערמיט זאָגען, אַז ווען דער ציוניזם וועט פּערווירקליכט ווערען, זאָל מען חלילה ניט גלויבען, אַז די פּערווירקליכונג איז געקומען ווי אַ רעזולטאַט פון לאַנגיאָהריגע אָנשטרענגונגען און בעמיהונגען. זי איז געקומען פשוט — מחמת עס איז געקומען אַזאַ מאַמענט. אויף אזאַ אופן רעטעט מען זיך פון אַ פּיינליכער סיטואַציע. פון איין זייט ברויכט מען ניט צו שווימען אַנקער גען דעם שטראַם, מען קאָן זיך פּערהאַלטען פּריינדליך צו די לעצ-טע ציוניסטישע אויסזיכטען, און פון דער אַנדער זייט ברויכט מען ניט גוט פּריינד צו ווערען מיט אַן אָרגאַניזאַציע, וועלכע מען האָט יאָהרען לאַנג בעקעמפּט אָדער אינגאַרירט.

קיינעם קומט ניט קיין קרעדיט, ווען דער ציוניזם זאָל פּער-ווירקליכט ווערען. דער מאַמענט האָט גורם געווען זיין פּערווירקליכונג. ווי פּיעל פּאַליטישער שכל און טיעפע אור-טיילס-קראַפט שטעקט אין אזאַ בעהויפטונג איז ניט שווער צו זאָגען. וואָס האָט גורם געווען איז אין גרונד גענומען אַן אומפּרא-זירונג פון דער אַלט בעקאַנטער „בעשערט“ פּילאָזאָפּיע, וועלכע האָט אלע געשעהעניסען אין לעבען ערקלערט אויפ'ן פּשוט'סמען אופן. צו וואָס זיך ברעכען דעם קאָפּ, צו וואָס זיך אָנשטרענגען

און זוכען אורזאכען און פועל יוצא'ס — ווען עטוואָס איז בע-
שערט אין לעבען, קומט עס ממילא. איז באשערט גליק, קומט
גליק, איז בעשערט מלחמה, קומט מלחמה, און אזוי ווייטער. און
איז בעשערט, אז די אידען זאָלען צוריק בעקומען ארץ ישראל,
ברויכט קיינער ניט צו דאגה'ענען זיך פאר דעם ענין, עס וועט
שוין קומען דער ריכטיגער מאַמענט און ער וועט שוין פארטיג
ווערען מיט דער אויפגאבע.

און וואָלט די מאַמענט-פילאָזאָפיע געקומען נאָכדעם ווי דער
ציוניזם איז פערווירקליכט געוואָרען, וואָלט זי קיינעם קיין שאַ-
דען ניט געבראכט. די צרה איז אָבער, זי איז געקומען צו פריה,
גראד אין דער צייט, ווען די גרעסטע אָנשטרענגונגען מווען
ערשט געמאכט ווערען, כדי צו דערפיהרען דעם ציוניזם צו אַ
גליקליכען סוף, און ווען זי הויבט אָן גראד איצט אריינצודרינגן
גען אויך אין מאַנכע שוואַכערע ציוניסטישע קרייזען, ענטהאַלט
זי אין זיך ניט נאָר עטוואָס אונזיניג נאַרישעס, נאָר אויך אַ סכנה,
ווייל אָנשטאַט צו שטאַרקען די שוואַכע, מאַכט זי זיי נאָך שוואַ-
כער. אין דער פּאַנטאַזיע פון דעם אין דעם פּאָליטישען זין זיך
שוואַך אָריענטירענדען וואַקסט אויס אַ פּאַרשטעלונג פון אַ מאַ-
מענט — אַ מכשף, וועלכער קאָן אליין אויפמאַן וואונדער, אליין
אָהן די אַריינמישונג און אָהן די מיטהילף פון האַנדלענדע פּער-
זאָנען אָדער אָרגאַניזאַציאָנען. און ווי יעדע פּאַלשע פּאַנטאַס-
טישע פּאַרשטעלונג שאַרט זי נאָר דעם קלאָרען בעוואוסטזיין
און דעם געזונטען פּערשטאַנד.

און מען דאַרף זאָגען דעם אמת — דאָס איז אַ ריין אידישע
שוואַכקייט. ביז מיט אַ פּאָר צעהנדליג יאָהר צוריק האָבען מיר
איבערהויפּט קיין אידישע פּאָליטיק ניט געהאַט און ניט געטר-
בען. מיר האָבען זיך אַרומגעטריבען אויפ'ן ים פון די וועלט גע-
שעהעניסען ווי אַ שיף אָהן אַ רודער, אָבחהנגיג פון די בלאָזענ-
דע ווינטען, אונטערגעוואָרפען אונטער דעם שפּיעל פון דעם ציר-
פּאַל. ערשט ניט לאַנג האָבען מיר זיך אָנגעהויבען פּאָליטיש-
נאַציאָנאַל צו אָרגאַניזירען און מיר זיינען נאָך ערשט אין דער
ערשטער תקופה פון אונזער אָרגאַניזירונגס-אַרבייט. עס איז דע-

ריבער קיין וואונדער ניט, ווען מיר זיינען נאך שוואך אין פונקט אָרגאַניזאַציע, ווען מיר שאַצען נאָך ניט ריכטיג איין די בעדיי- טונג פון אָרגאַניזאַציע אַלס אַ פּאָליטישער פּאַקטאַר, ווען מיר האָבען נאָך ניט קיין טיעפעס פּערשטענדניס פאַר איהר אינערן ווערט. דערצו געהערט שולע, דערצו געהערט טראַדיציען.

ווי ווייט אָבער גרויסע מאַמענטען קומען פון זיך אליין, ווי ווייט זיי שפּרינגען אַרויס ווי דורך אַ כּישוף און שטעהען ניט אין צוזאַמענהאַנג מיט פּאַרבערייטענדער ארכייט, וויל איך אילוסטרי- רען דורך אַ ביישפּיעל, אַרויסגענומען פון דער ערפּאהרונג פון דער ציוניסטישער בעוועגונג. און איך קאַנסטאַטיר נאָר אַ טאַט- זאַך. די טאַטזאַך רעדט אָבער אליין פאַר זיך.

אין די לענדער, וואו די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציען האָט אינטענסיוו געאַרבייט און געזוכט צו בעאַרבייטען די עפענטליכע מיינונג האָט די ציוניסטישע אידעע דערגרייכט אַן ערפּאָלג. דאָרט, וואו די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציען איז געווען שוואַך און האָט זיך וועניג געקעמערט וועגען דער בעאַרבייטונג פון דער עפענטליכער מיינונג, מערקט זיך ניט אפילו אַ סימן פון ערפּאָלג. איך רעד דאָ ניט וועגען אַן אינערן ערפּאָלג, וועגען דעם פּאַרט- שריט פון דער בעוועגונג אין דער אידישער געזעלשאַפט גופאַ, איך רעד דאָ וועגען דער פּאָפּולאַריטעט פון דעם ציוניסטישען גע- דאַנק אין די ענטשפּרעכענדע רעגירונגס קרייזען. דאָ שטעלט זיך מיט קלאַרקייט אַרויס, אַז דאָרט וואו מען האָט וועניג געאַר- בייט, וואו מען האָט וועניג אויפגעקלערט, וועניג גערעדט און ווע- ניג געשריבען וועגען ציוניזם, האָט דער גרויסער מאַמענט מיט זיין אייגענער קראַפט אבסאָלוט ניט גענוצט. ניט די אידישע און ניט די פּרעמדע וועלט איז דורך דעם מאַמענט אליין ניט געוואָ- רען ציוניסטישער, ניט בנוגע דער אויפפאַסונג פון דעם ציוניס- טישען געדאַנק, ניט בנוגע די סימפּאטיען צום ציוניזם.

אַלס אַ גלענצענדעם ביישפּיעל קאָן אונז דיענען פּראַנקרייך אין דיזער בעציהונג. ווען דער מאַמענט אליין וואַלט בעזעסען די גבורה צו בעאיינפלוסען די רעגירונגען אין ציוניסטישען זין, לעגט זיך-אויס'ן שכל, אַז ער האָט ניט געדאַרפט מאַכען קיין אויס-

נאהמע פאר פראנקרייך. פראנקרייך פערנעהמט קולטורעל דעם ערסטען אָדער יעדענפאלס איינעם פון די ערסטע פלעצער. פראנק-רייך איז זעהר אינטעליגענט און הערט זיך צו צו דער שטימע פון דער צייט ניט וועניגער פאר די אנדערע קולטור לענדער, היינט ווי קומט עס. וואָס גראד אין די פראנצויזישע רעגירונגס און פאָ-ליטישע קרייזען האָט דער ציוניסטישער געדאנק געפונען ביו איצט אַ וועניגער דאנקבארען באָדען ווי אין מאַכע אנדערע לענדער? איז דאָס ניט אַ סימן, אַז מאָמענטען „אַן און פאר זיך“ עקזיסטירען נאָר ניט, אַז זיי ענטהאלטען אין זיך נאָר דאָס, וואָס מען האָט אין זיי אַרײַנגעטראָגען? און דאָרט, וואו מען האָט ניט געזאָגט פאר זיין פאָרברייטונג, ניט בעמיהט זיך פאר זיין אינהאלט, קאָן דער מאָמענט טאקע פארבייגעהן, ניט איבערלאָזענדיג קיין רושם?

איך געפין פאר נױטיג אויפמערקזאם צו מאַכען אויף דיזע ערשיינונג אלע די עלעמענטען, וועלכע שטעהען אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אָדער סימפּאַטיזירען אויפריכטיג מיט דעם ציוניסטישען הויפט ציעל. מיר זאָלען זיך ניט איינשמועסען, אַז אַפילו איצט קאָן די אידישע נאָלד קומען מ מ י ל א, עפעס אזוי בררך נס, ווייל דער מאָמענט וועט זי ברענגען צו אינו אין שוים. איצטער מעהר ווי אלעמאָל. אין איצטיגען מאָמענט מעהר ווי אין יעדען אנדערען מאָמענט איז נױטיג, אַז די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע זאָל זיין שטאַרק און פעסט און געשלאָסען. געדע-שלאַסען — זעלבסטפערשטענדליך ניט אין זין פון אָפּשליסונג, אָבער אין זין פון איינהייטליכקייט, אי אין זין פון פּר אַ ג ד א ס, אי אין זין פון ה א ג ד ל ו נ ג. די וועלט מוז וויסען, מיט ו ו ע מ ע ז זי האָט צו רעדען און צו פעהאנדלען, און די אָר-גאַניזאַציען מוז וויסען איבער ו ו אָ ס זי האָט צו רעדען און צו פעהאנדלען מיט דער וועלט. ווען עס זאָל ניט זיין אזוי, שוועבט אַ סכנה איבער דעם גאַנצען ציוניזם, די פעהאנדלונגען קאָנען זיך פעהוואַנדלען אין אַ שמועס און אַנשטאַט ערנסטע התחייבות'ען קאָנען מיר בלייבען ביי ניט בינדענדע הבטחות. דאָס זעלבע קאָן געזאָגט ווערען אויף פון דעם אידישען

קאנגרעס. אויך בנוגע דעם קאנגרעס האָט מען ניט ריכטיג אויב
געשאצט זיין אינערען ווערט אַלס אַ העבעל אין פּאָליטישען לע-
בען. אַלס בעוויוו קאָן דיענען די לעצטע האַנדלונג פון דעם אזוי
אַנגערופענעם „נאַציאָנאַלען אַרבייטער קאָמיטע“ די ערקלע-
רונג, אַז היות ווי די רוסישע רעוואָלוציאָן האָט שוין אַליין בע-
זאָרגט די אידישע אַנגעלעגעהייטען, איז דער קאָנגרעס אין גאַנ-
צען איבעריג געוואָרען, שטעלט אויס אַן אטעסט דעם זין, וואָס
מאָכע אידישע אַרבייטער פיהרער האָבען פאַר נאַציאָנאַלע אַר-
גאַניזאַציאָן. זיי אָפּערירען מיט גרויסע מאָמענטען, וואָס פאַלען
אַראָב ווי אַ מציאה פון הימעל און פּערהאַלטען זיך נאָכלעסיג צו
דער אַקטיוויטעט פון אידישען פּאָלק אַלס פּאָלק. דאָס איז אַן
אונפּעראַנטוואָרטליך שפּיעל אין גליק, וואָס פיהרט אין דער גע-
שיכטע זעהר אָפּט צו ביטערע ענטווישונגען.

15 מאי, 1917.

פאסיווע און אקטיווע אסימילאציען

די אינדיווידואליטעט פון א פאָלק, זיין בעזונדערע שטעלונג צווישען די אנדערע פעלקער, זיין אייגענארטיגקייט, קורץ — אַלץ דאָס, וואָס מיר בעצייכענען מיט דעם וואָרט האַראַקטער, ענטפּלעקט זיך אויף אלע געביעטען פון מענשליכען לעבען, שאַפען און ווירקען, אָבער ניט אויף אלע געביעטען אין גלייכער בולט'דיגער פּאָרם. יעדעס פּאָלק האָט אַ ספּעציעל געביעט, וואו זיין האַראַקטער שפּיגעלט זיך נור זעהר שוואַך אָב. דאַנעגען עקזיסטירט ניט אזא פּאָלק אויף גאָט'ס ערד, וועמעס האַראַקטער זאָל זיך אויסדריקען אויסשליסליך אויף זיין איינציגען געביעט אַליין. דאָס וואָלט געווען אַן אונפּער-שטענדליכע אַנאַמאַליע, אונערקלעהרליך אי פון פּסיכאָלאָגישען, אי פון היסטאָרישען שטאַנדפּונקט.

די אסימילאציען האָט געשאַפען אַ משונה'דיג פּאָלק, ד. ה. ניט דאָס פּאָלק גופא, נור די טהעאָריע פון אזא פּאָלק. זי בעהויפֿט מעט, אז דאָס אידישע פּאָלק האָט שוין לאנג פּערלאָרען אלע זיינע פּאָלקס־סמנים, עס בעזיצט מעהר קיין איינציג מערקמאל ניט צום אונטערשיעד פון די אנדערע ארומיגע פעלקער. דער איינציגער סימן, נאָך וועלכען מען קאָן דערקענען דעם אידען איז די רעליגיע. מיט אנדערע ווערטער — דער גאַנצער אידישער האַראַקטער בעד שרענקט זיך אויף דעם איין איינציגען רעליגיעזען געביעט. אויף אלע אנדערע געביעטען וועט מען איהם אומזיסט זוכען. ער איז פּערשוואַונדען. ניטאָ קיין אידישע קונסט, ניטאָ קיין אידישע ליטעראַטור, די אידישע ליטעראַטור טראָגען ניט אויף זיך אַ שפּעציעלען שטעמפּעל, וואָס זאָל זיי צוגעבען אין דער גאַנצער וועלט אַ שותפות'דיגע אייגענטומליכקייט. די אידישע קונסט, די אידישע ליטעראַטור זיינען ניט מעהר ווי טיילען פון דער קונסט אין דער ליטעראַטור פון ענטשפּרעכענדע פעלקער צווישען

וועלכע די אידען לעבען. די אידען פון דער גאנצער וועלט האָבען
נור איין איינציגען געמיינשאפטליכען פּונקט — די אידישע רע-
ליגיאָן.

אזא טהעאָריע האָט געקאָנט געשאַפּען ווערען נור פון מענשען,
וועלכע האָבען זיך אליין אָבגעריסען פון אידישען לעבען, זיך דער-
ווייטערט פון דעם שאַפּען און דעם ווירקען פון אידישען פּאָלק און
פּערלאָרען מיט דער צייט יעדען זין און פּערשטענדניס פאר אלעם
וואָס איז אידיש נאָך זיין האַראַקטער נאָך. עס איז ניט נויטיג
צו ווידערלעגען די טהעאָריע, זי קאָן ווידערלעגט ווערען פון יעדען
בלאָט פון דער אידישער געשיכטע, פון דער אַלטער ווי פון דער נייער,
זי קאָן ווידערלעגט ווערען אויך פון די געגענווערטיגע שטימונגען,
וועלכע בעהערשען דאָס אידישע לעבען.

דעם גרעסטען קלאַפּ האָט זי איצט בעקומען דורך די ציוניסטישע
בעוועגונג. עס איז אַ פּאַקט: דאָס גאַנצע אידישע
פּאָלק וויל צוריק בעקומען אַרץ ישראל.
פון אַן ערד פּערצעהן מיליאָן אידען, צושפּרייט איבער דער גאַנצער
וועלט, איז סױס אָנצוגעהמען, אז עס וועלען זיך געפינען אייניגע
הונדערט טויזענד אידען, וועלכע וועלען זיך אויסשפּרעכען געגען אַרץ
ישראל אויס טרייהייט צו זייער אַסימילאַטאָרישער וועלט אַנשויאונג.
אין די אייניגע הונדערט טויזענד וועט אַרױנגעהן אַ חלק פון דעם
רעפּאָרם יודענטהום, אַ חלק פון דער ראַדיקאַלער אינטעליגענץ און
אַ חלק פון די סתם אַסימילאַטאָרען. שולען וואו צו דאוונען האָבען
די אידען גענוג אויך אין די גלות לענדער, היינט פון וואָנען נעהמט
זיך דער חשק צו אַרץ ישראל? ניט מיר זיינען מחויב צו
געבען די תשובה. זאָל זיך מטריה זיין די אַסימילאַציאָן און זוכען
אַ תירוץ. און אויב זי איז עהרליך, וועט זי זיך מוזען מודה זיין אין
איהר אייגענעם באַנקראַט. דער חשק צו אַרץ ישראל איז דער
גרעסטער סימן פון דעם אונפּערוויסמליכען אידישען פּאָלקס־האַראַקט-
טער. טראָגען אין זיך אַ ליעבע צו אַ לאַנד, פון וועלכען מען איז
פּערטריבען געוואָרען מיט טויזענדע יאָהרען צוריק — דערצו גע-
הערט אַ האַראַקטער פון גראַניט.

וואָלטען מיר טאָמע ניט געדאַרפט זיך קימערען וועגען דער

אסימילאציען, וואָלטען מיר טאקע געקאָנט אינגאָרירען דעם היזק, וואָס זי האָט אונז גורם געווען, ווייל אין אַן ערך האָט זי אָבגעריסען פון אונזער פּאָלקס אָרגאניזם נור קליינע אונבעדייטענדע טהיילען. ווען זשע איז דאָס גערעדט, ווען מיר וואָלטען געהאט צו טהאָן נור מיט אַ פּאסיווער אסימילאציען, ווען מיר וואָלטען געהאט צו טהאָן מיט אסימילאטאָרען, וועלכע פּערלאָזען אין גאַנצען די אידישע וועלט און האָבען צו איהר מעהר קיין שייכות ניט. דעם שמערץ וואָלטען מיר געקאָנט פּערטראָגען. די צרה איז אָבער, וואָס אין אונזער לעבען, און בעזונדערס אין אונזער פּאָליטישער ווירקזאמקייט, מוזען מיר זיך רעכענען מיט דער אַקטיווער אסימילאציען, מיט אסימילאטאָרען, וועלכע זיינען ניט יוצא דערמיט, וואָס זיי אליין האָבען פּערלאָזען זייער פּאָלקס, נור זיי שטרענגען אָן אלע זייערע כחות, אַז אויך די אנדערע זאָלען נאָכפּאָלגען זייער ביישפּיעל. פון איין זייט זיינען זיי פּרעמדע און פון דער אנדער זייט בלייבען זיי אין דער אַלטער סביבה און זוכען משפּיע צו זיין אויף איהר ווייטערע ענטוויקלונג און געשטאַלטונג אין נעאַטיווען זין.

און דערין בעשטעהט די גרעסטע טראגעדיע פון אידישען לעבען. די אסימילאציען מוז בעמראכט ווערען אלס די ציוויליזאציע פון דער פּערהעלטניס צו דער ריכטיגער טויפע דארף אָפּגעשאצט ווערען ווי דאָס פּערהעלטניס פון דער ציוויליזאציע צו דער קירכליכער עהע. אין גרונד גענומען איז דאָס איינע און די זעלבע ערשיינונג, נור פּערשיעדען געשטעמפּעלט. נעהמט מען אָן אַן אנדער אמונה, איז מען קירכליך געטויפט; נעהמט מען אָן אַן אנדער נאציע, איז בען בירגערליך געטויפט. די פּאליטיק פון דער בירגערליכער טויפע איז נאָך גרעסער פאר דער פּאליטיק פון דער קירכליכער, ווייל אין אמונה אַנגעלעגענהייטען קאָן מען נאָך זיך פּערענטפּערען, זוכען אַן אויסרעדע אין דער איבערצייגונג. אין אַנגעלעגענהייט פון געבורט און היסטאָרישער ענטוויקלונג שפּיעלט אַ ראָליע דער פּאקט און ניט די איבערצייגונג, און אַ פּאקט קאָן נור פּערלייקענט ווערען. ער ענדערט זיך אָבער ניט. ווי וואָלטען מיר זיך אָבער פּערהאַלטען צו אַזאַ מין אָרדנונג, ווען געטויפטע אידען וואָלטען וועלען קאָנצענטרירען אין זייערע הענד די קאָנטראָלע

איבער אונזער רעליגיעזעם לעבען, אָדער ווען זיי וואָלטען זיך געוואָלט זאָגאר אַריינמישען אין אונזערע רעליגיעזע אנגעלעגענע היימען? מיט פּעראַכטונג וואָלטען מיר זיי אָפּגעשטויסען און געצויגט זיי דעם פּלאַץ, וועלכען זיי פּערדיענען, אויף יענער זייט פון דער מחיצה, וואָס זיי האָבען אַלײן אויסגעבויט צווישען זיך און צווישען זייער פּאָלק.

עס איז אָבער אַ פּאַקט, אז די אקטיווע אסימילאציען איז אָרנאָד נײַזירט אין ענגלאַנד, אין פּראַנקרייך און אין דײַטשלאַנד. אפּשר שטעהט זי אין פּערבינדונג אויך מיט אנדערע גרופּען אין די פּער-שיעדנע מדינות. אָבער דאָס איז נאָך נײַט פּעסמגעשטעלט. און די אָרנאָניזירטע אקטיווע אסימילאציען האָט זיך געשטעלט צום ציעל, נײַט צו לאָזען די אנערקענונג פון דער אידישער נאַציאָן מצד די וועלט רעגירונגען. איצט האָט זי ענטוויקעלט אַן ענערגישע טהע-טיגקײַט, מעכב צו זײַן די פּערווירקליכונג פון דער ציוניסטישער אידעע. די דריי דערמאָנטע גרופּען זײַנען נײַט גרויס אין דער צאָהל פון זייערע מיטגליעדער. זיי זײַנען אָבער בעדײַטענד מיט זייער השפּעה אין די ענטשפּרעכענדע רעגירונגס קריזען, ווייל ביזן מיט א קורצער צײַט צוריק זײַנען זיי געווען די איינציגע פּערטרעטער פון דער אידישער פּאָליטיק, און אין די אויגען פון די רעגירונגען זײַנען זיי געהאַלטען געוואָרען פאַר די איינציגע עקספּערטען אין אידישע אנגעלעגענהייטען. אין ענגלאַנד און אין דײַטשלאַנד פּער-לירען זיי פון טאָג צו טאָג זייער השפּעה, ווייל דאָרט האָבען זיך געמאַדעט אנדערע כחות אין יודענטהום, מיט פּאָזיטיווע בעציהונג גען צו דער אידישער נאַציאָן און מיט אַ פּאָזיטיוו אידיש-נאַציאָ-נאַלען פּראָגראַם. און די רעגירונגען וויסען שוין, אז די בעלײַכ-טונג פון דעם אידישען פּראָבלעם איז ביזן איצט געווען אַן איינזײ-טיגע און אז זי געפינט זיך אין אַ ווידערשפּרוך מיט דער טענדענץ פון דער אידישער ענטוויקלונג. שלעכטער ווי אומערום, אין דער בעציהונג שטעהט עס אין פּראַנקרייך. דאָס פּראַנצויזישע יודענטום ווערט נאָך ער היום געפיהרט פון דער אקטיווער אסימילאציען, און קײַן געגענטיפט איז נאָך לעת עתה נײַט געשאפּען געוואָרען. די פּראַנצויזישע רעגירונג איז דעריבער וועניגער ווי די אנדערע רעגײ-

רונגען אינפארמירט איבער די מאָדערנע שטרעבונגען אין אידישען לעבען. זעלבסטפערשטענדליך האָבען זיך אויך אין פראַנקרייך געפונען מענער, וועלכע האָבען זיך בעמיהט אויפצוקלערען זייער רעגירונג אין דער אידיש־נאַציאָנאַלער פראַגע. ליידער אָבער איז דער איינפלוס פון דער אַקטיווער־אַסימילאַטאָרישער גרופע נאָך ביז איצט געבליבען דער שטאַרקערער.

די נאַנצע וועלט ווערט איצט דעמאָקראַטישער, און וואָס מעהר די רעגירונגען זיינען דעמאָקראַטיש, אלץ אָפענער בעהאַנדלען זיי זייערע פראַבלעמען. די דעמאָקראַטיע פון דער גאַנצער וועלט פראַטעסטירט איצט געגען געהיימע אינטערנאַציאָנאַלע אָבמאַכונגען. אויך אונזער פאָליטישעם לעבען איז געווען פול מיט סודות. די אַסימילאַציאָן האָט געאַרבייט אין דונקעל. עס וועט אויך ביי אונז קומען צו אַן אָפענעם קאַמף, און דער אָפענער קאַמף וועט זיין פאַר אונז אַ רעטונג. עס וועט אַרויסטרעטען אַקטיווע וועם פאָלקסטום געגען אַקטיווע אַסימילאַציאָן און וועלען מעסטען זייערע כחות.

18 מאי, 1917.

דער פערטאט

די צוויי עלטסטע, אויף זייער יחוס און פאָרנעהמהייט שמאַל-
צע ענגליש-אידישע אָרנאַניזאַציאָנען, „די באָארד אָוו דעפּיוטיס“
און „די אנגל־דזשוואיש אַסאָסיאַטיאָן“ האָבען בענאנגען אַ
האַנדלונג, וועלכע וועט זיי בעדעקען מיט אייביגער שמאַך און
שאַנדע און דעם אידישען פּאָלק דיענען אַלס וואַרנונג, אז מעהר ווי
פון אַלע געגנער און פיינד זאָל עס זיך היטען פון „דעם פּעררע-
טער, וואָס זיצט ביי איהם אין צימער“.

די האַנדלונג בעשטעהט אין אַן ערקלערונג, איבערגעגעבען
דער עפענטליכקייט פון די ביידע אָנגערופענע אָרנאַניזאַציאָנען,
געריכטעט אַנטגען דעם אידישען נאַציאָנאַליזם און קעגען דעם
ציאָניזם. די ערקלערונג האָט גלייך נאָך איהר פּערעפּענטליכונג
אַרויסגערופען אַ שטורם פון ענטריסטונג אין ענגלישען יודענטום
גופא. די ענטריסטונג וועט אונבעדינגט פיהרען צו אַ שפּאַלטונג,
און די שפּאַלטונג צו אַ ביטערען קאָמף, ביז עס וועט ניט
פּערניכטעט ווערען מאָראַליש די אַסימילאַטאָרישע קליסע, וועלכע
שטרענגט אָן פאַר דער גסיסה איהרע לעצטע כחות, און ביז זי
וועט ניט פּערשווינדען אַלס פּאָליטישער פאַקטאָר פון דער אידי-
שער וועלט. מענער ווי לאָרד לייאָנעל ראָטשילד, טשיעה ראַבי
דר. הערץ און אנדערע פּראָמינענטע פּערזענליכקייטען האָבען
פּראָטעסטירט די ערסטע און טויענדע שמעהען הינטער זיי, וועל-
כע האָבען נאָר געווארט אויפ'ן ערסטען רוח.

דער קאמף וועט זיך אָבער ניט בעשרענקען מיט ענגלאַנד
אַליין, ער וועט זיך אויסברייטען איבער דער גאַנצער אידישער
וועלט. ווארום די האַנדלונג פון די ענגליש-אידישע אָרנאַניזאַ-
ציאָנען, אָבגלייך זי איז בענאנגען געוואָרען אויף ענגלישען באָד
דען, שמעהט אין פּערבינדונג מיט דער טעטיגקייט פון דער אינ-

טערנאציאנאלער אָרגאַניזירטער אידישער אַסימילאַציאָן, מיט
איהרע דריי הויפט פּיליאַלען אין ענגלאַנד, פראַנקרייך און דייטש-
לאַנד.

און איך גלויב, עס מוז בעטראַכט ווערען אַלס אַ גליק פאַר
דאָס אידישע פּאָלק, וואָס די אומשטענדען האָבען געצוואונגען
די אָרגאַניזירטע אַסימילאַציאָן אַרויסצוטערעטען פון דער דונקעל-
הייט, אין וועלכער זי האָט תמיד פאַרגעצויגען צו וועבען איהרע
געזעצן, אַרונטערצואוואַרפען פון זיך די מאַסקע און צייגען זיך
פאַר דער וועלט אין איהר גאַנצער נאַקעטקייט. זאָל אויך די ניט-
אידישע וועלט זעהן איהר ריכטיגען פּרצופּ — פאַר דאָס אידישע
פּאָלק וועט דאָס זיין פון גרויסען נוצען.

די ערקלערונג פון די צוויי ענגליש-אידישע אָרגאַניזאַציאָנען
איז געווען געדרוקט כמעט אין דער געזאַמטער אידישער פּרעסע
אויך דאָ ביי אונז, און איך וויל זיך דעריבער אַבשטעלען נאָר אויף
די צוויי הויפט־פונקטען, וועלכע זי ענטהאַלט.

פונקט איינס: „דער אידישער ישוב אין פאַלעסטינאַ —
דאָס הייסט דער צוקינפטיגער ישוב — טאָר ניט טראָגען אויף
זיך און אַנערקענטען פּאָליטישען פאַראַקטער,
ווייל דאָס אידישע פּאָלק דאַרף האָבען אַלס זיין הויפט־יסוד,
באַוויזן זיין רעליגיאָן, וועלכע איז אייגענטליך דער אַיינ-
ציגער בעווייז פון זיין אַנגעהעריג צו די אידען.“

פונקט צוויי. „ווען די אידען זאָלען בעקומען בעזונדערע
רעכטע אין פאַלעסטינאַ, וואָלט דאָס געווען אן אונגליק פאַר דאָס
גאַנצע אידישע פּאָלק, וואָס גלויבט, אז אַלע פעלקער דאַרפען האָ-
בען גלייכע רעכטע.“

מיר געהען צו צו דער אַנאַליזע פון דעם ערשטען פונקט.
פיעלע וועלען פּרעגען: מה רעש? הערען מיר דען צום ערש-
טען מאָל אזא בעהויפטונג, אז די אידען זיינען ניט קיין נאַציאָן,
נאָר אַ רעליגיעזע געמיינשאַפט? האָט דען דיזע אַנשוואַונג ניט
איהרע וואַרצען אין דער לעהרע פון דער אַזוי גערופענער מענ-
דעלסאָנישער שולע, און האָבען מיר דען ניט געהערט דיזעלכע

תורה פון אונזערע מאָדערנע רעפּאָרמירטע פרעדיגער, פון אונז
זערע גרויסע באַנקירען און פּערשיעדענע אידישע פיהרער?
געוויס האָבען מיר געהערט די תורה און מיר האָבען זיך
פּערהאַלטען צו איהר ווי צו אַ פּאַלשער תורה און מיר האָבען זי
בעקעמפט ווי אַ פּאַלשע תורה, ווי אַ פּראָדוקט פון קנעכטישער
געזינג, פון אונגוויסענהייט, פון פּאַסטען פּערלייקענען, פון מאָד-
ראַלישער בלינדהייט. אָבער מיר האָבען קיין מאָל ניט ערוואַר-
טעט, אז דיזע פּוילע און אונזיניגע אידעאָלאָגיע וועט בענוצט
ווערען אַלס אַ פּראָטעסט וואַפּע צו פּערניכטען די היס-
טאָרישע האָפּנונג פון אונזער פּאַלק אין דעם מאָמענט פון איהר
פּערווירקליכונג.

אין איצטיגען פּאַל האַנדעלט עס זיך ניט וועגען טעאָריען,
און די אָבגעגעבענע ערקלערונג איז ניט קיין טעאָלאָגישע אָב-
האַנדלונג, ווען אַפילו זי רעדט פון גאָט און רעליגיאָן. דאָ האַנד-
לעט עס זיך וועגען אַ פּאַליטישען פּעררעטערישען שריט.
די אַסימילאַציען האָט דערפיהלט, אז די אידישע נאַציאָנאַל-
לע האָפּנונג קאָן איצט פּערווירקליכט ווערען. גרויסע וועלט רע-
גירונגען זיינען גרייט צו העלפּען דעם אידישען פּאַלק צו ערהאַל-
טען זיין פּרייהייט אַלס נאַציאָן צווישען אַלע נאַציאָנ-
לען אויף גאָט'ס ערד. קומט זי און ניט אָב אַן ערקלערונג, אז
דאָס טאַרניט געשעהן. די אידען טאַרען ניט
ערהאַלטען נאַציאָנאַלע ענטוויקלונגס מעגליכקייטען
אין פּאַלעסטינאַ. און ניט נאָר אין פּאַלעסטינאַ — איין קיין
אַנדער טאַרמען זיי ניט געבען אַזעלכע מעגליכקייטען, וואָד-
רים די אידען זיינען נאָר ניט קיין נאַציאָן, זיי זיינען אַ פּאַלק
בלויז מיט איין רעליגיעזען סימן. דאָס
הייסט, די אַסימילאַציען קומט צו די אומות העולם און פּער-
מסר'ט די ציוניסטען, די נאַציאָנאַליסטען און איבערהויפּט אַלע
אידען, וועלכע גלויבען אין די עקזיסטענציע-בערעכטיגונג פון אונז
זער פּאַלק אַלס אַ נאַציאָנאַלע איינהייט, און זי זאָגט צו די אומות
העולם: הערט זיי ניט, גלויבט זיי ניט, זיי נארען אייך אָב, זיי
בעשווינדלען אייך, זיי פּערלאַנגען אין פּערשיעדענע לענדער נאָ-

ציאנאלע רעכטע, זיי פערלאנגען אויך ארץ ישראל. דאָס איז מעהר ניט ווי בעטרוג. אָט מיר זאָגען אייך דעם אמת. מיר זיי-נען גאָרנישט, מיר האָבען נאָר איין סימן, וואָס האלט אונז צו-זאמען. צוליעב דעם איין סימן ברויכט איחר זיך אָבער ניט מטריח צו זיין. מאכט מיט זיי ניט קיין צערעמאָניען, ווייזט זיי די טיר!

אָט דאָס איז דער ריכטיגער זין פון דער ערקלערונג. אָט דאָס איז איהר כונה, אָט דאָס איז איהר ציעל.

און די געמיינהייט רעדט נאָך אין גאָט'ס נאָמען, און דער פערראט וויקעלט זיך נאָך איין אין אַ רעליגיעזען מאַנטעל. מיר קענען זיי די שומרים פון דער אידישער רעליגיאָן, די האַלב גע-טויפמע טאַטעס פון די גאַנץ געטויפטע קינדער! דאָס איז דער פערעכטליכסטער טיפ, וואָס דאָס גלות-יודענטום האָט געשאַפֿען.

דער צווייטער פונקט איז די פאָרמזעצונג פון דער גיעדער-טראַכט און דער צביעות פון ערשטען פונקט. דערפאר האָט ער אָבער אויך אַ מעלה. ער צייגט די צוטומעלטקייט פון די אַסימיל-לאַטאַרישע מחות, דעם חורבן, וואָס דער אַסימילאַטאַרישער נישט האָט אַרויסגערוּפֿען אין דעם פערשטאַנד פון די פערטרעטער פון דער אַסימילאַציאָן. „ווען די אידען זאָלען בעקומען בעזונדערע רעכטע אין ארץ ישראל, וואָלט דאָס געווען אַן אונגליק פאר דאָס אידישע פאָלק, וואָס גלויבט, אַז אַלע פעלקער דאַרפֿען האָבען גלויבע רעכטע.“ מעהר ווי גלויבע רעכטע פ א ר א ל ע פ ע ל ק ע ר פאָדערען אויך ניט די נאַציאָנאַליסטען און ציוניס-טען. נאָכמעהר, אַלע זייערע פאָדערונגען געהען אַרויס פון דעם גרונדפרינציפ פון גלויבע רעכטע פאר אַלע פעלקער. אָבער קומען אין דעם מאַמענט, ווען עס ווערט ענטשיעדען דער גורל פון אַלע אונטערזאָכטע און אונטערדריקטע פעלקער, ווען עס ווערען גע-זוכט נייע וועגען, וועלכע זאָלען זיכערען די זעלבסטשטענדיגקייט פון די פעלקער, שטאַרק אָדער שוואַך, גרויס אָדער קליין, און בע-געהן אין דער זעלבער צייט פערראט געגען דאָס א י י נ ע נ ע פ אָ ל ס אין נאָמען פון פ ע ל ק ע ר ג ל י י כ ב ע ר ע כ - ט י נ ו נ ג — דאָס איז שוין אַ פּסיכאָפּ א ט ה א ל אָ ג נ י ש ע

ערשױנונג, מיט א קראנקער מאָראַל אַליין קאָן מען זי ניט פֿער-
ענטפערען. דערויף מוז שוין די פּסיכיאטרישע וויסענשאַפט גע-
בען אַ תּשובּה.

דאָס געשוויר האָט געפלאַצט, און מיר ווייסען איצט גאָנץ
קלאָר, ווי ווייט די אָרגאַניזירטע אַסימילאַציאָן געהט, און עס וועט
ווירקען אויף אונז ערניכטערענר. דאָס ש פ י ע ל אין נאַציאָ-
נאַליזם און אַסימילאַציאָן וועט מוזען אויפהערען, יעדער איד און
יעדע אָרגאַניזאַציאָן וועט מוזען בעקענען פאַרבען, פאַר יעדען
וועט אוועקגעשטעלט ווערען די פראַגע: הלנו אתה אם לצרינו?
און קיין אויסדרעהען זיך וועט ניט העלפען. און עס וועט זיך
אַרויסשטעלען, ווי ווייניג שטיצע די אַסימילאַציאָן האָט אין אירי-
שען פּאָלס.

עס איז נאָר צו בעדויערן וואָס דער קאמף געגען די אַסימיל-
לאַטאָרישע חידרע האָט זיך ניט אָנגעהויבען סיסטעמאַטיש און
פלאַנמעסיג מיט אַ פּאָר צעהנדליג יאָהר צוריק.

1 יוני, 1917.

